

187A
187B
187C
187D

UNIVER. DI PADOVA
Ist. di Diritto Romano
Storia del Diritto
e Diritto Ecclesiastico

27

D

2

Handwritten scribbles

3.500

Ree 3980

INVENTARIO

3452

UNIVERSITA - PADOVA

Practica Criminalis

M. ANTONII

BLANCI PATAVINI

I. V. D. CLARISS.

AVREA ET PERUTILIS CVM

singularibus cautelis pro reorum defensionibus, nunc primum in lucem panditur.

ADIECTIS SVMMARIIS, AC INDICE

alphabetico omnium principalium, ac emergentium
decisionum, quaestionum, incidenterque dictorum
singulares materias complectente.

PER IO. BAPT. ZILETVM VENETVM.

V E N E T I I S,

Apud Io. Antonium Bertanum. M D LXXXIII.

708

Facile Cinnabris

M. ANTONI

BLANCI PATAVINI

L. V. D. CLARIS

AVR. ET FERNITIS CVM

Facile Cinnabris canis pro reorum h. c. m. t. -
bus, m. t. p. d. m. in la. e. m. d. m. t. m.

ALPHABETIS SVMMARIIS, AC INDICE

alphabeticis omnium principalium, ac consonantium
lectionum, questionum, in d. m. t. p. d. m. t. m.
neguere materis complectente.

PER IO. BATT. XILIVM VENETVM

V E N E T I I S

Apud Antonium

MAG.^{co} OTHONELLO

PASINO CLARISSIMO

IURISCONSULTO,

Dominicus Blancus S. D.

VVM ego, libellum illum, quem Marcus Antonius frater meus, de criminalis fori praxi, reorumque defensione, uiuens conscripserat, ad studiosorum omnium utilitatem, edere statuissem;

isque liber prodire nolet in publicum sine alicuius insignis uiri patrocinio, ex quo tu tior foret, atque honestior; unus ex omnibus præcipuè occurristi Othonelle doctissime, in cuius nomine appareret, tum, quod eam rem imprimis tibi criminalium rerum peritissimo magis conuenire arbitrarem, hocque meum in te amorem, atque obseruantiam, abundè videretur ex-

plicaturum; tùm etiam, quòd hinc fore animad-
uertebam, ut ex nominis tui celebritate, ac uir-
tutis splendore, paruis his lucubrationibus plu-
rimum accederet authoritatis, & gratim; si qui-
dem pleraque ideo credi preciosa, quoniam sint
templis dicata; & ut, tanquàm Deo quodam præ-
sede communitus libellus, aduersus Zoylos, &
Momos præsentis tua alacrius gessiret: quando,
uti à Peripateticorum Principe proditum ac-
cepimus, in humanis rebus nihil ferè cogitari
gratius quæat, excellentis amici, ac patroni fidè
præsentis. Ea igitur, qua soles, humanitate. quic-
quid est muneris hilari fronte suscipe, Blanciq;
tui memor, & amici, & municipis tui fœtum, id
à te proprio iure etiam atque etiam postulantis:
quin potius nuncupationis huius uirtute iam
tuum, à maledicis inuidorum hominum mor-
sibus tueare. Vale.

Venetijs, Calen.

Sextil. 1556.

INDEX

INDEX OMNIVM MATER- RIARVM CONTENTARVM

in Practica Criminali Clarissimi. I.V.D.

D. Marci Antonij Blanci Patavini

a Jo. Bapt. Ziletto Veneto.

ALPHABETICO ORDINE CON-

gestus, Foeliciter incipit.

- BBAS defendendo monachum, occi-
dens offendentem, non tenetur, & è
contra, nu. 36 fol. 115
- Absens quãdo crimen est a relegatio-
ne infra damnari potest, num. 2 7
- Absens capitali crimine non accusat,
sed bona annotantur, quæ annota-
tio. si intra annum ueniens præstat cautionem de cõ-
parendo in iudicio, & defendendo suspendit, & habet
terminum triginta dierum, & plus secũdum facti exi-
gentiam. nu. 39. 18
- Absens ubi uirtute statuti damnari potest, non admitti-
tur procurator, num. 54 21
- Absentia homicidæ quando ei proffit. cau. 10. num. 3. 159
- Absentiæ iustas causas quilibet ad allegandum sine man-
dato admittitur. nume. 9 9
- Absentiæ quæ causæ sint iustæ. num. 10 9
- Absentiã p̄babilẽ q̄s sine mādato allegare p̄t. n. 13 10
- Reliqua inuenies in litera. C. in uer. Cautela.
- Absolutus de blasphemia à summo pontifice, mitius est
puniendus, cau. 8. nume. 2 157
- Absoluto tenetur pars ad expensas, num. 40 6
- Cetera vide infra in litera O. in uer. Occidētis bannitũ.
- Absoluendus de proximo, hĩ pro absoluto, nu. 150 13
- Accessio ad so. ad aer d̄ nocte ĩ vulnerato ĩ capite p̄sũptio
c̄, ut uulneratus nō sit ex uunerel mortuus. n. 117. 136

I N D E X

- Accessorium remanet, principali remoto. nu. 89 51
- Accessorium non regulat principale, num. 39 69
- Accessorio deficiente, remanet principale. nu. 88 51
- Accidentia mala, sunt coniecturæ quibus cognoscit vulneratum ex vulnere esse mortuum, nu. 102 135
- Accidentia mali si recesserunt, & vulneratus ambulauit super baculo, sunt presumptiones, vt uulneratus non sit mortuus ex vulnere, num. 122 136
- Accusandi tarditas, rei innocentiam denotat, & accusationem suspectam reddit. nu. 134 137
- Accusare quilibet potest de iure canonico, nu. 3 65
- Accusare quilibet de populo potest, quando iudiciū non respicit alicuius offensam principaliter. nu. 7 65
- Accusare quilibet potest quā pena est applicanda fisco. nu. 35. 68
- Accusatio facit cessare inquisitionem, num. 41 6
- Accusatio iudici est præsentanda, ut uideatur an sit iusta & admittenda, nu. 3. 31
- Accusatio diē commissi homicidij continere debet. n. 13. 153
- Accusationis libellus conclusionē nō requirit. nu. 34 18
- Accusationis a forma non est recedendum, nu. 77. 50
- Accusatiōe pēdēte reus mādato iudicis citari dēt. nu. 4. 32
- Reliqua require infra in littera C. in uer. Conclusio.
- Accusans pecunia corruptus pœna falsi & concussionis punitur, nu. 77. 26
- Accusans temere, nullam pœnam subire oportet. n. 4. 86
- Accusans & non pbās calūniari p̄sumitur, n. 17. 125
- Accusator idoneor, ex pluribus eligi dēt, nu. 9. & 30. 15
- Accusator hodiē ex forma statuti non tenetur ad pœnā talionis. nec debet in carcere detineri, nu. 13 eod.
- Accusator procuratorem constituit, nu. 15 eod.
- Accusator vt ab opponente repelli possit. quid sit agendum, nu. 78 26
- Accusator probare debet ea ad q̄ astrinxit. nu. 85 51
- Accusatus vel inquisitus criminaliter, ab alio iudice aliqua cā carceratus, an possit in causa accusationis, vel inquisitionis contra eum formate, per procuratorem respondere, nu. 12. fol. 9. & Cautela 10. num. 1. 154

I N D E X

- Accusatus qualiter faciat sibi saluum conductum face-**
 re, num. 15 16
- Accusatus ab uniuersitate se per procuratorē non defen-**
 dit, in eo casu in quo, si per priuatū accusaretur se nos
 defenderet. nu. 84 26
- Accusatus de maleficio pro quo pœna pecuniaria impo-**
 nitur est fideiussoribus relaxandus, nu. 109. & 110. 28
- Accusatus de maleficio p̄ quo pœna imponitur pecunia-**
 ria, ut nō carceret cautela est, q̄ deponat pecuniam a-
 pud fiscū, sub conditione si condemnabitur. n. 110. 28
- Accusato an detur saluus conductus, num. 22 34**
- Accusato nō cōparēte. q̄ d iudex faciet remissiuē, n. 26. 11**
- Accusatis pluribus diuerso tempore respondentibus, per**
 ultimi responsionem lis contestatur. eorumq; respō-
 siones ad ultimum retrahūtur. & uno tempore fa-
 ctæ censentur, nu. 7 9
- Accusatis pluribus de eodem delicto, unus non potest a-**
 lios defendere. nu. 93 27
- Reliqua vide infrā in litera I. in uersū. Idoneor.
- Adclamans insultatus præsumitur, nu. 20 147**
- Acta cum procuratore, cuius reuocatio ad iudicem & ad**
 uersarium non peruenit ualent, nu. 140 102
- Acta notorium inducunt, num. 168 104**
- Actio nemo sine actione experiri potest. nu. 36 68**
- Actio furti potest criminaliter intentari, nu. 38 68**
- Actiōe una itētata ad uindictā, alia sūt frustra, nu. 95. 51**
- Actione sola non delinquitur, nu. 6 120**
- Actus aliquando permissus, aliquando prohibitus, si pa-**
 lam fit, dolus non præsumitur, nu. 29 141
- Aditio qualitatis non uitiat præcedentia. nu. 87 51**
- Adolescēs obligat̄ ex delicto, sed mitius punit̄. nu. 5 77**
- Cætera require infrā in litera D. in uersū. differentia in
 ter infantem.
- Adulterans nuptā credens esse solutam. & percutiens cle-**
 ricum credens esse laicū. in primo casu adulterij, in se-
 cundo sacrilegij pœna punitur, num. 195 110
- Adulterium iure naturali prohibetur, num. 2 96**

I N D E X

Affinem insultatum defendere licet. num. 24	114
Afflicto non est adenda afflictio. nu. x.	83
Agens semper est in culpa, qui agendo de suo iure suo bene non deliberat. nu. 52	94
Agere in delictis quid sit. num. 74	50
Aggrediens præsumitur qui primo prouocauit & rixæ causa fuit. nu. 15	147
Aggressor occisus ab aggresso, à seipso occisus vñ. n. 3. ii 3	
Aggressor in dolo putatur. nu. x.	147
Aggressor præsumitur ex uerbis prolatis. num. 25	148
Aggressor quomodo cognosci potest. nu. 13	147
Aggressores uiarū publicarū pnt ipse interfici. nu. 51. ii 6	
Cætera habes. 7. in uer. Armatus. in uer. Armorum qualitas. & in uer. Audatior. in litera G; in uer. grauius vulneratus, in litera I. in uer. inimicus. & in uer. Interficiens in litera P. in uer. Plures aggressores. in litera R. in uer. Rixosus. & in uer. Robustior.	
Aggressus. vide infra in litera I. in uer. insultatus, & in litera O. in uer. Occisor.	
Agrorum nocturni depopulatores possunt impunè interimi. nu. 51	ii 6
Alexander 3. promisit ep̄o simoniaci liberationem ut coram cardinalibus simoniam confiteretur. nu. 34	35
Alteratio statuti qualiter & quot modis fiat. nu. 53	70
Amasius impune concubinam defendit. num. 29	ii 4
Amasius & concubinam defendit. nu. 29	ii 4
coniunguntur. nu. 30	eo.
Ambulat post uulnus, præsumptio est, ut uulneratus nõ sit ex uulnere mortuus. nu. 125	136
Amicitia tollit oẽm suspiciõẽ occidẽdi amicũ. n. 19.	125
Amicitia magna cognitioni æquiparatur. nu. 21	126
Amicitie euidens signum est conuersatio. num. 22	126
Amicus inimici mei, inimicus meus censetur. num. 119	9
Animatis spẽ occidens, reus est mortis, nu. 18	78
Animalia, & ferẽ bestia, salutem filiorũ tuetur. n. 14.	113
Animus non potest testibus probari. nu. 66	37
Animus à solo Deo cognoscitur. nu. 67	37

I N D E X

- Animus probatur præsumptione uerbi uel facti.** n. 69. 37
Animus malus & dolus. in prohibitis præsumitur. n. 130. 55
Animus occidendi ex modo percutiendi. & armorum genere cognoscitur. nu. 46. 82
Animus occidendi nõ præsumitur in accomodante res, & bona suæ domus. pro faciendo tripudium. nu. 25. 126
Animus occidendi ex qualitate & modo percutiendi deprehenditur. nu. 54. 128
Animus occidendi non præsumitur, ex percussione cum pomo ensis. nu. 58. 129
Animus in delictis quomodo cognoscatur. nu. 34. 142
Animus occidendi non præsumitur habuisse, qui statim post percussione[m] medelam præstitit. nu. 64. 129
 Cætera require infra in litera P. in uers. Percutiens.
Appellatio non intelligitur remota. ubi grauamen est notorium. nu. 100. 98
Appellatio temeraria & calumniosa. executionem nõ suspendit. nu. 107. 99
Appellatione pèdente. nil est in nouando, n. 102. & iii. eo. 99
Appellare qui potest inuito reo. nu. 21. 16
Arguitur à delictis, ad contractus. nu. 107. 52
Argumentum de contractibus ad delicta ualet. n. 106. 52
Argumentum de ciuilibus ad criminalia. cessat. quando datur diuersa ratio. nu. 109. 52
Argumentum de sententiis ad statuta ualet, nu. 48. 70
Argumentum de pacto ad statutum, negatiuè sumptum ualet. nu. 52. & 69. 70
Arma induēs præsumitur de rixa & bello cogitare. n. 73. 50
Arma quando non sunt conforma vulnere, tollitur indicium contra imputatum. nu. 9. 152
Armorum delatio ex causa itineris est licita. nu. 38. 143
Armorum qualitas ostendit quem aggressorem esse. nu. me. 18. 147
 Cætera uide infra in litera C. in uers. Cultellus
Armatus indicatur aggressor. nu. 19. 147
Articulandi modus contra occidentem bannitum reban- nitum. sed non de banno cancellatum. nu. 167. 105
artifex

I N D E X

Artifex. De hoc habes infra in litera I. in uer. Industria. & in uerfi. In arte. 115

Ascriptitius defendendo dominum, occidens offendentem. non tenetur, & è contra. nu. 36. 115

Assassinus & latrones non tutatur ecclesia. nu. 26. 4

Affertio eius qd cõsistit in aio. iurõ declaratur. nu. 68. 37

Affistentiam ad delictum indicat tractatum. nu. 72. 50

Affistentia ad delictum quomodo tollatur. nu. 62. 49

Attestationibus publicatis, non possunt super eisdem capitulis, uel directo contrarijs testes recipi. num. 6. 43

Audacior & robustior præsumitur aggressor. n. 23. 148

Aufugiens & fugã arripiens insultatus præsumitur, n. 20. eõ.

Auxiliũ p̄ interpositã personã cõmittitur, auxiliũ præstãdo, ante factum. in actu & post actũ, nu. 1. 2. & 3. 117

Auxiliũ p̄stãtes & homicidiũ. qualiter puniãtur. n. 4. 118

Auxilium præstantes ad euadendum homicidium, quomodo teneantur, num. 5. 119

Bannitus an possit se per procuratorem defendere, num. 102. 28

Bannitus p̄ ludũ, an impunè occidi possit. si ex forma statuti, p̄ crimine bannitus. põt impunè occidi. nu. 36. 46

Bannitus ex contumacia nõ potest impunè occidi. uigore statuti permittentis bannitum pro maleficio. posse impunè occidi. nu. 49. 47

Bannitus pro homicidio an possit se redimere, occidendo bannitum pro furto. nume. 133. 55

Bannitus & condemnatus ille etiam dicitur, cuius bannitum & condemnatio de iure tenet. nume. 40. 9

Bannitus nomen quid significet. num. 57. 9

Bannitus existens in quasi possessione banni, vt uerè bannitus iudicatur. num. 75. 95

Bannitus pendente appellatione, pro non bannito habetur & impunè interfici non potest. nu. 106. 99

Bannitus an infra tempus datum ad appellandum possit impunè occidi. nu. 108. 99

Bannitus a pendente iudicio nullitatis sententiæ, possit impunè offendi. nu. 120. & 121. vsque ad nu. 124. 10

I N D E X

- Bannitus absolutus sed nō cācellatus de bāno ; an possit impune occidi. nu. 125. & 126. vsque ad nu. 174 101
- Bānitus inutiliter descriptus, nō pōt offendi. n. 146. 103
- Bannitus nō dicitur habens actionē ad bannū cancellandum, & multō magis banni exceptionem, nu. 154. eo.
- Bānitus nomē donec durat. durat & ei⁹ effect⁹. n. 165. 105
- Bannitus cuius bannum non est cācellatum, qui pōt impune offendi, an si apparet per instrumentū, uel aliter q̄ soluta est quantitas, ut bannum annulletur. possit occidi impune. nu. 176. 182. & 184 107
- Bannitus sufficit cancellari uerbo. ex conuentione q̄ bāniti cancellari debeant. nu. 180 eo.
- Bannitus protestans se rebannitum, nūquid impune offendi possit. nu. 192. 109
- Bānito simpliciter an deī saluuscōduct⁹, nu. 21. & 28. 33
- Bāniti q̄ debēt rebāniri p̄ sapiētes. & ita factū est, sed nō sunt cācellati, an possint impune ostēdi. nu. 181 107
- Bannitus inferiores a principe securitatem dare non possunt, nu. 190 109
- Bannum non habens esse, nec formam esse. iniuriantem non excusat. 90 96
- Cetera require infra in litera I. in uers. Interficiens in litera O. in uers. Occidens. & in litera R. in uers. Receptanti. & in litera S. in uers. Statutum.
- Baptismus liberat iudæū a morte. Cautela. i. nu. 3 154
- Baptismus liberat ab omni pœna corporali, quo ad mundum ibi. nu. 4 eod.
- Barbaros docēs nauigos fabricare, capite punit. n. 22. 66
- Bene pro bono præsūmitur, & quod prudens prudenter uiuat, nu. 48 128
- Beneficium concessum capienti bannitū. non habet locū, in eo qui ratione officij ad hoc tenetur. num. 105 75
- Binus uel trinus actus blasphemandi consuetudinē non inducit. Caut. 8. num. 5 158
- Blasphemans fuit lapidibus interfectus, num. 17. 66
- Blasphemantis pœna quæ erat & quæ nunc est. Caut. 8. num. 1. 157
- blasphē-

I N D E X

Blasphemia & sodomia æquiparantur, nu. 13	66
Blasphemia est crimen publicum. num. 11	eo.
Blasphemix maius est crimen, quam crimen læsæ maiestatis, nu. 12	eo.
Reliqua inuenies infra in litera P. in uers. Probanti.	
Bona fama publica an præferatur infamia delicti particularis, nu. 28. & 29.	126
Bona vita, boniq; mores, ac consuetudo non delinquendi. excusat imputatum de homicidio. nu. 39	127
Bona opi. minuit psuptiones si q̄ sūt cōtra reū. n. 43.	eo.
Bona est simulatio quæ parit ueritatem. num. 32	35
Bonus quilibet præsumitur & bene agere nisi contrariū probetur. ibi. nu. 128	54
Cætera uide supra in uers. Bene.	
Breuitas temporis denotat qnem ex vulnere mortuum esse. nu. 101.	135
C adauer. Modus procedēdi ad informationem & cognitionem corporis mortui. qui dicitur uisum & receptum. nu. 6	2
Reliqua uide infra in litera N. in uer. Nomen.	
Cædens aliquem propter tumultum sedādum. qui aliter sedari non poterat, puniri non debet. nume. 66	117
Cancellandus de breui. p̄ cācellato habetur. nu. 149.	103
Cancellatio factum requirit. num. 139. & 183	102
Capitalis pœna quæ sit. num. 8	15
Reliqua inuenies j̄. in litera P. in uer. Pœnæ capitales.	
Capi q̄ s possit. & per quos captura fieri debeat. nu. 17.	4
Capi pōt ēt à priuato, in flagranti crimine reŕtus. n. 18.	4
Capi quis nō potest in ecclesia, domo episcopi, uel hospitali. & similibus, num. 24	eod.
Captura, ex indicijs grauibus uel grauiissimis. ad capturā, proceditur. etiam ad torturam. num. 28	126
Carc. r. uide infra in litera P. in uers. priuati carceris.	
Carceratus absens a iudicio dicitur, nu. 43	18
Carceratus potest aduocatum constituere. num. 44	18
Carceratus an possit constituere procuratorem in crimine capitali, num. 64	24

I N D E X

Carceratus quō defendi possit sine procurator. nu. 65. 24	
Carceratus iniustā, impunē carcerum custodes potest occidere, si aliter euadere non potest. nu. 60	116
Carcerati personæ miserabiles dicuntur. nu. 89	38
Cardinales ad mortem condemnatos eis obuiando liberare possunt. caut. i. nu. 2	154
Carnaliter cognoscens pro vxore reputatam, an de adulterio puniatur. nu. 73	95
Causa famæ uitæ æquiparantur. nu. 19	16
Causa requiritur in Principe. nu. 25	34
Causa carceratorum pia dicitur. nu. 90	38
Causa dotis est pia. nu. 93.	ead.
Causa p̄libet excusat a dolo. n. 154. f. 61. & n. 3. 6. & 7. 138	
Causa publica pœnam minuit. nu. 85.	74
Causa est quid primum & magis considerabile. nu. 2. 138	
Causa iusta excusat à pœna legali. nu. 4	ead.
Causa quælibet etiam iniusta dummodo colorata, & absque contemptu iudicis, excusat à multa. nu. 5	ead.
Causa p̄p quā reus motus fuit probari debet. vt excusat, quæ uerosimilitudinem habere debet. nu. 8. & 9. 139	
Causa uitæ & causa honoris æquiparantur. nu. 4.	146
Causæ criminales rei iurō, nō dirimuntur. nu. 174	107
Cautela ad impediendū inquisitionē in crīalibus. n. 43. 6	
Cautela ut procurator pro absente admittatur in criminalibus. nu. 12	9
Cautela contra absentem absentia probabili. nu. 14	10
Cautela quòd licet procurator non admittatur in criminalibus, quandoque potest sententia in absentem ferri ad faciendum reum absolueri. nu. 58	22
Cautela ut accusatus de maleficio, p̄ quo pœna imponit pecuniaria, nō carceretur, & deponat pecuniam apud fiscum, sub conditione si cōdemnabitur nu. iio	28
Cautela vt quando quis renuntiauit productionis testiū vel instrorū cum iurō, q̄ procuret medio alicuius amici, quòd iudex ex officio testes recipiat. nu. 9	43
Cautela liberandi hominem à monte, aut vt executio differatur. caut. i. nu. i. cum. seq.	154

I N D E X

- Cautela ad liberandum homicidam à p̄na mortis. caut.
2. nu. 1. cum seq. 155
- Cautela liberandi condemnatum ab infamia, in āctione
famofa. uel in crimine ex quo fequitur infamia. caut.
3. nu. 12. cum seq. eod.
- Cautela ad euadēdū reū à tortura. cau. 4. nu. 1. cū seq. 156
- Cautela ad liberandum confitentem iudicium extraiudi
cialiter. caut. 5. nu. 1. cum seq. eo.
- Cautela ad restituēdū minorē in delictis. cau. 6. nu. 1. 156
- Cautela ad excufandum mandantem & mandatarium à
delicto. cau. 7. nn. 1. cum seq. eod.
- Cautela ad excufandum blasphemantem à p̄na. cau. 8.
ibidem.
- Cautela ad liberādum priuatum, à p̄na priuati carceris,
caut. 9. nu. 1 148
- Cautela ad differēdum iudicium criminale quando quis
eft ad carceres proclamatus. caut. 10. nu. 1. cum seq. eo.
- Cautela p̄ examinādis testibus ad rei fauorem, fine eius
pr̄fentatione ad carceres. cau. 11. nu. 1. 159
- Cautela ad euitandam iniuriarum āctionem, ex uerbis
iniuriolis alicui dictis. caut. 12. nu. 1. eod.
- Cautela ad impediendum inquisitionē. cau. 13. nu. 1. eo.
- Cautela ad euadēdum infamiam, quod femel malus fem
per pr̄fumitur malus. caut. 14. nu. 1 160
- Celans uel fubtrahens testamentum. incipit in p̄nam
falsi. nu. 28 67
- Celans instrumentum ut alicui iniuriam faciat, p̄na fur
ti tenetur. nu. 30 eo.
- Ceptum habetur pro completo in fauotabilibus, & libe
ratoriis. nu. 153 103
- Cingendus de proximo, habetur pro cinto. num. 148 eo.
- Citatio trina de qua in l. inter accusatorem. ff. de publ. iu
di. qualiter fiat. nu. 17 10
- Citatio in criminalibus quomodo fiat. nu. 18 eod.
- Citatio vnica peremptoria fufficit in cr̄ialibus. nu. 19. eo.
- Citatio ad domum rei fufficit in criminalibus. nu. 24. 11
- Citatio in ciuilibus fit ad partis instantiam, fine iudicis
manda.

- mandato. nu. 22. 44
- Citationes in cā capitali, quare personaliter fiāt. n. 55. 22
- Citatus non comparens delinquit. nu. 18. 44
- Citatus non comparens à iudice mulctatur. nu. 20. 44
- Citatus publicè & non comparens, quo ad sui præiudicium assentire intelligitur. nu. 77. 95
- Ciuilis institutio nō potest naturam immutare, vel coartare naturales stimulos. nu. 13. 113
- Ciuitas constituit syndicum ad accusationem prosequendam. nu. 83. 26
- Ciuitas qñ delinquat, & qñ puniri possit. nu. 85. & 86 eo.
- Ciuitas quot modis possit pœna capitali puniri. n. 89. 27
- Ciuitas cōstituit syndicum in crimine læsæ maiestatis. In casu statuti coaditi contra superiorem, et quando pœna capitalis datur pro homicidio. nu. 90. & 91. 27
- Ciuitas Paduæ fuit posita in banno æternali à Nicolao 5. eo quia statutū fecerat. ut qui interficeret clericum, & quinque solidos solueret, esset absolutus. Fuit tñ p eūdē Nicolaū restituta. quia tale statutum cassauit. n. 91. eo.
- Ciuitas obligatur ex delictō. nu. 108. 52
- Ciuitatis utili parendum est caut. 1. nu. 5. 154
- Clausulæ nō se astringēs &c. Saluo iure &c. Deducēs &c. quid operentur in accusatione. nu. 100. 52
- Clericus in flagranti crimine repertus potest à laico detineri, sed suo iudicis est præsentandus. nu. 22. 4
- Clericus celebrans licitè aggressorem occidit. nu. 2. 113
- Clerici non ligantur statutis laicorum. nu. 47. 94
- Reliqua require supra in litera A. in ver. Adulterās. & infra in litera O. in ver. Occidens.
- Cœleste p̄m̄ium consequitur p̄ fide moriens. nu. 43. 115
- Cogitatio. De fide malè cogitans puniri debet. n. 19. 121
- Cogitatio de iure ciuili non punitur. nu. 1. 150
- Cogitatio sola punitur in hæretico. nu. 2. 120
- Cogitatio in usurario in foro animæ punitur. nu. 3. eo.
- Cogitatio punitur in periurio. nu. 4. eod.
- Reliqua uide infra in litera D. in ver. Delictū. in lra F. in uer. Furtum. & in lra H. in uer. Homicidium.
- cognomen

I N D E X

- Cognomen habes infra in litera N. in ver. Nomen. 111
- Cohabitatio parua. nō facit quē p̄sumi inimicū. n. 24. 126
- Comilitoni solo, q̄ facit visū q̄ repertū creditur. n. 89. 133
- Commisum à casu dicitur delictum. nu. 64. 49
- Commoditas in delictis attenditur. nu. 36. 143
- Commodū ex eius delicto, quis cōsequi nō dēt. n. 23. 44
- Concessio intelligitur cum causa, etiam si non exprima-
tur. nu. li. 36
- Concessio intelligitur stantibus terminis. nu. 52. 60
- Coclusio non requiritur in libello criminali. numer. 34.
fol. 18. & 74. 73
- Conclusio in accusatōne non apponitur, sed solum mo-
dò factum. nu. 97. 52
- Concubina. require suprā in litera A. in ver. Amasius.
- Cōdēnatio. nemo sine accusatōne cōdēnatur. n. 78. 50
- Condemnatio contra absentem fit lite nō contestata. qñ
pœna est a relegatione infrā nu. 8. 9
- Condēnatio in dubio in crīalibus nō sequitur. nu. 82. 50
- Condemnatio in delictis in dubio fit. nu. 92. 51
- Condemnationis scriptura nō attenditur. cum ad nihilū
est reducta. nu. 145. 103
- Condemnatus pro non faciendo, pro maleficio condem-
natus non dicitur. nu. 46. 57
- Condemnatus pro contumacia. non est condemnatus p̄
maleficio. nu. 48. 47
- Condemnatus ex statuto alterante pœnam, an & quādo
fiat infamis. nu. 54. & nu. 56. cum seq. & nu. 70. 70
- Condemnatus actione famosa, vel crimine ex quo inea-
mia sequitur. infamis afficitur, caut. 3. nu. 1. 155
- Cōdēnatio ex psūptionibus pœna minor iponit. n. 89. 74
- Condemnatum ab infamia liberat. qui eius condemna-
tionem sine mandato soluit. ibi. nu. 6. 156
- Conditione ex lege agitur in contractu emphyteutico.
nume. 46. 70
- In conditionibus modus & effectus attēditur. n. 178. 107
- Confessio nocet confitenti non probanti viuere, quem
interfecisse dixit. nu. 4. 4
- confes-

I N D E X

- confessio dolo facta non obligat. nu. xxxv. 35
 confessio metu facta non obligat. num. 38. eo.
 confessio quæ facta non fuit coram iudice a notario, reo
 confitenti non nocet nu. lxi. 37
 confessio acceptata p̄ solū iudicē, uel notariū solū, nō no
 cet reo confitenti, sed tm̄ facit indicium. nu. lxii. eo.
 confessio extraiudicialis in iudicio negata, reo non nocet
 ut ex ea possit torqueri. n. lxiii. f. 37. & cau. v. n. ii. 159
 confessio cum sua qualitate accipidēt. nume. xxxvi 149
 cōfessio qualificata reū liberat a tortura. cau. 4. nu. 2. 156
 confessus in iudicio hominem occidisse, qui mortuus nō
 reperitur, sibi non nocet nu. 2. 2
 confessio hominem occidisse & in mari proiecisse nō cre
 ditur, nisi de homine mortuo fama sublit. n. 3. eo.
 confessus homicidium, sed fecisse ad sui defensionē. defen
 sione non probat, an puniri debeat. num. 35. & 39. 139
 confessus delictum præsumptionem habet cōtra se, quod
 dolo fecerit. nu. 39. 149
 confessus homicidium sed ad sui defensionem, an ordina
 ria uel extraordinaria pœna puniatur. nume. 43. 150
 confessus delictum extraiudicialiter habet contra se in
 dicium ad torturam. caut. v. nu. 1. 156
 coniecturæ quibus cognoscitur uulneratum ex uulnere
 esse mortuum. nu. ci. cii. usque ad num. cix. 135
 coniecturis non est opus in claris. nu. 16. 125
 coniunctio sanguinis existens inrer occidentem & occi
 sum. quando excusat. nu. 12. 13. & 14. 125
 consanguinei. uide infra in litera R. in uer. Raptores.
 consilio peritorum standum est. nume. clxx. 106
 constitutio generalis Papæ uel Principis. statutum parti
 culare non tollit. nume. 64. 72
 constitutum propinquorum accipiendum. circa mortis
 causam, antequam iudex recedat a loco uisi cadaueris,
 sine iuramento. nu. ix. 3
 constitutum rei in loco solito est accipiendum. ut confes
 sio ipsi reo noceat. nu. 59. 36
 constitutus in discrimine vitæ. qñ q̄s dicatur. nn. 27. 148

I N D E X

- consuetudo loci contractus seruari debet. nu. cii. 52
- consuetudo loci commissi delicti attenditur. nu. ciii. eo.
- consuetudo tēporis commissi delicti attenditur. n. cv. eo.
- cōsuetudo particularis tollit dispositionem in eo in quo
ipsa consuetudo obtinuit. nu. lxvi. 72
- consuetudo non delinquendi excusat imputatum de ho-
micidio. nu. 39. 127
- consuetudo aliqua facit indicium cōtra aliquem. n. 40. eo
- cōsuetudo ciuitatis excusat & rei inocētia oñdit. n. 15. 120
- consuetudo excusat facientem. nu. 16. 140
- consuetudo excusat notarium a falso. nu. 16. 144
- consuetudo excusat sigillantem suas literas, cū sigillo do-
mini, ipsi domino infcio. nu. 19. 140
- consuetudo excusat iudicem sententiam contra legem p-
ferrentem. nu. 20. eo.
- consuetudo excusat delictum in colluctatione puerorum
secutum. nu. 21. 141
- consuetudo crimen excusat. nu. 22. eo.
- consuetudo personæ quæ defenditur, attenditur & confi-
deratur. nu. 26. eo.
- consuetudo delinquendi, qualiter defendi debeat. n. 2. 152
- consuetudine multa contra iuris regulas conceduntur.
nume 23. 141
- contractus. conditione ex lege agitur in cōtractu emphy-
teutico. nu. xlvii. 70
- contrahens cum alio, eius conditionis ignarus esse nō de-
bet. nu. 50. 94
- contrariū eadem est disciplina. n. iiii. f. 43. & n. 128. 101
- contumacia est delictum. nu. 19. 44
- contumacia imputati de homicidio, quomodo tollatur.
nume. 10. 152
- connubere est præsumptio q̄ uulneratus non sit ex uul-
nere mortuus. nu. 120. 136
- conuersatio cum inimico occisi, facit indicium contra im-
putatum. nu. 23. 126
- eopia indiciorum cum cā legitima peti debet. n. 76. 38
- eopia indiciorum, an reo nō petenti per iudicem dari de-
beat.

I N D E X

- beat. nu. 82. 85. cum seq. & nu. 100. 38
 correctio legum. nō inducitur ex identitate rationis. nu-
 me. 21. 11
 correctio a cōtrario sensu sumpta nō admittitur. n. 7. 32.
 correlatiui exempla. nu. lxx. 49
 creditor debitorē fugientem, & se telo defendentem oc-
 cidens, non punitur. nu. lix. 116
 credulitas require infra in litera I. in uer. Iusta.
 criminalia. In criminalibus proceditur ad instar priuato-
 rum ciuiliū. nu. x. 15
 criminalia non dirimuntur in iuramento. nu. 63. 37
 in criminalibus non est vagandum. nu. 83. 51
 crimen, de maioritate & minoritate criminis, & a se ipso,
 uel de se ipso ad alium remissiue. nu. xi. 33
 ex crimine publico quæ descendant. nu. i. 113
 crimen an desinat esse publicum, cum pēna per statutum
 alteratur. nu. 5. 14
 crimen, delictum, & maleficium differunt. nu. 34. 46
 crimen quando esse dicatur. nu. 35. eo.
 in crimine læsæ maiestatis proceditur contra reum mor-
 tuum. nu. 25. 67
 in crimine læsæ maiestatis, quomodo procedatur contra
 reum mortuum. nu. 26. eo.
 crimen publici iudicii. l. Corn. de fal. censetur. n. 27. eo.
 crimen l. viscelliæ, dicitur esse falsum. nu. 42. 69
 crimen an desinat esse publicum, si statutum alterat pœ-
 nam homicidii, uel falsitatis. & simili. n. 43. & 54. eo.
 culpa, sibi impūtet quod quis sua culpa sērit. n. xcviij. 39
 culpæ species sunt quinque. nu. 135. 55
 culpa lata quid sit, & quomodo contingit. nu. 136. eo.
 culpa lata non æquiparatur dolo, in delictis pœnam san-
 gunis ingerentibus. nu. 137. 56
 culpa lata in quo consistat. num. 138. eo.
 culpa lata non æquiparatur dolo. ubi lex dolum requirit,
 quando non requiritur dolo in lege. tunc lata culpa
 æquiparatur dolo. nu. cxi. 57
 culpa lata non æquiparatur dolo præsumpto. nu. 23. 92

I N D E X

- culpa dolo proxima non est culpa, sed quid maius demonstrat. nu. cxlv. 58
- culpa leuis quid sit & quomodo contingit. nu. cli. 60
- culpa leuissima quid sit, & eius exempla. nu. clii. eo.
- Reliqua inuenies supra in litera A. in uer. Agens. & infra in litera D. in uer. Delinquens. in litera E. in uer. Error. & in littera F. in uer. Faciens.
- cultellus breuis non computatur armorum appellatione. nume. lxiii. 129
- curator. uide infra in litera R. in uer. Raptores.
- curatus per incantationes, non præsimitur mortuus ex uulnere. nume. 116. 136
- cura mala. est præsumptio ut uulneratus non sit mortuus ex uulnere. nume. cxii. eo.
- D**amna præsuntur data a uicinis. si non extat eorum laudabilis & bona fama. num. xlvii. 128
- Cætera uide infra in litera P. in uer. Plurium.
- damnatus publico iudicio infamis efficitur. nu. 20. 66
- damnatus ex magica arte, efficitur infamis, ultimoq; supplicio punitur. num. xxi. eo.
- damnatus accipitur qui nō prouocauit, qui prouocat nō dum damnatus uidetur. nume. 103. 99
- damnatus ultimo supplicio, statim & ciuitatem & libertatem perdit. nu. cix. eo.
- dānati ad mortē executio differtur, si accusatur d̄ maiori crīe. ex quo pœna. maior uenit imponēda. cau. i. n. 6. 154
- damno in amissione ciuitatis uel libertatis, permittitur stare in ciuitate, & accusationem prosequi. nu. 20. 33
- damnati ad supplicium non sunt vi eximendi. cau. 2. n. 1. cum seq. 155
- Cætera habes infra in litera E. in uer. Executio.
- damnum, uide infra in litera P. in uer. Plurium furtum.
- dāns operam rei illicitæ de homicidio tenetur. nu. 8. 84
- Deambulatio post uulnera per ciuitatem. facit ut uulneratus non p̄sumatur mortuus ex uulnere. n. cxxiiii. 136
- defendens quid operetur. nu. xix. 33
- defensio cū sit de iure naturali nō ē denegāda. n. lxxxii. 38
- defen-

I N D E X

- defensio est de iure naturali & cuilibet competit, etiam
brutis. num. iiii. 113
- defensio datur ex cā q̄ tripliciter consideratur. nu. 50. 128
- defensio licita, ex toto excusat a pœna. nu. li. eo.
- defensio a principio licita, ex post non licita, a pœna ex-
cusat. nu. lii. eo.
- defensio non licita, sed æqua, excusat ab ordinaria pœna.
nume. lii. eo.
- defensio quando incontinenti facta esse dicatur. n. vi. 147
- defensio eo ipso probata est, q̄ testes dicunt quod occisor
erat in discrimine uitæ constitutus, adeo deangulatus,
ut nec fugere nec clamare poterat. nisi occideret, uel
nisi cum dedecore aufugeret. nu. 26. 148
- defensionē pbasse dī pbās se aggressum fuisse. n. viii. 147
- defensio qualis eē deat, iputati d̄ homicidio puro. n. i. 152
- defensio respondentis interrogationi. nu. v. eo.
- defensio qualis sit mendacii rei. nu. 4. eo.
- defensio tacētis in cuius domo occisus reperitur. n. vi. eo.
- defensio sollicitantis. nu. vi. eo.
- defensio fugæ. nu. 8. eo.
- defensio fugientis cum gladio sanguinolento. nu. 9. eo.
- defensio reperti prope mortuum cum cultello. nu. 11. eo.
- defensio reperti cum sanguinolento gladio. nu. 12. 153
- defensio uisi admenare gladium. nu. 14. eo.
- defensiones rei, quando quis imputatur de homicidio p̄
petrato ex proposito. nu. 1. & 12. 138
- defensiones pro imputato de auxilio. nu. i. 119
- defensiones friuolæ non sunt attendendæ. nu. 123. 101
- defensiones & indicia dantur petenti pro reo, ex commu-
ni usu, sine aliqua causæ allegatione. nu. 77. 38
- defensiones dari publice interest. nu. xviii. 33
- Cætera require infra in litera D. in uer. Dominus. in
litera I. in uer. Insultatus. in litera O. in uer. Occidens.
in litera P. in uer. Pater. & in litera R. in uer. Reus.
- delictum differt a crimine & maleficio. nu. 34. 46
- delictum quando dicatur esse. nu. 38. eo.
- delictum quandoque, sine dolo committitur. nu. 39. 47

I N D E X

- Delictum committitur et sine aīo. nu. xl. f. 47. & nu. 63. 47
 delictum non est, ubi pœna non adest. nu. xli. 48
 delictum est genus generalissimum, & crimen subalter-
 num. nu. lxi. 49
 delictum fuisse commissum & de nocte, sunt separata, &
 licet condemnatio non procedat, ex eo quod de nocte,
 procedit ex uulnere. nu. xc. 51
 Non est in potestate parisi super delicto, magis requirere
 unum quam aliud. nu. xcvi. 51
 delictum ordinatè nō punitur, ubi nō est dolus. n. 155. 61
 delictum et uerbis in Imperatorē committitur n. 16. 66
 delictum diu occultum minori pœna punitur. nu. 88. 74
 delictum extra animum commissum, pœnam non mere-
 tur. nu. 6. 82
 delictū ex ebrietate cōmissum, nō ex toto punitur. n. 18. 85
 delictum commissum ebrietate, mitius punitur, quam ho-
 mo sanæ mentis puniretur. nu. 20. 85
 delictum perfectione sola, aliquñ committitur. nu. vii. 120
 delictum actione & perfectione, aliquando inesse deduci-
 tur. nu. 14. 121
 delictum quando cogitatione, actione, & perfectione si-
 mul, commissum dicatur. nu. 12. 121
 delictū clā cōmissum p̄sumitur scienter factum. nu. 30. 121
 delicto respublica offenditur. nu. xlix. 36
 delicta impunita manere non debent. nu. 23. fol. 16. nu.
 6. fo. 62. & nu. 40. 150
 delicta militum, quibus pœnis puniantur. nu. 32. 46
 delicta qualiter demonstrantur. nu. lviii. 48
 delicta non habentia pœnam ordinariam, pœna imponi
 solita, pro ipsis delictis puniuntur. nu. 116. 53
 delicta nominata, quæ sint, & quæ innominata. n. 111. 52
 delicta nominata, qualiter inter se differant. nu. 14. 53
 delicta innominata, quot species habeant. nu. 115. 53
 delictorum quædam nominata, quædam innominata. n. ci. 52
 Reliqua inuenies supra in litera C. in uer. Ciuitas.
 Commissum. Condemnatio. infra in litera L. in uer. Ju-
 dicis. in litera L. in uer. Lex. Locus. in litera. P. in uer.
 Pœna.

I N D E X

- Pœna, & in uer. Potius. in litera Q. in uer. qualitas. & in uer. Quantitas. in litera S. in uer. Substantialia. & in litera T. in uer. Tempus.
- Delinquens. Non datur consortium nec in re, nec in personam inter plures delinquentes. nu. xcv. 27
- Delinquens in ciuitate a qua securitatem habet, an illius beneficium perdat. nu. 45. 48. & 54. 37
- Delinquens in quantum delinquit, & non ultra puniri debet. num. 46. eo.
- Delinquens sine intétione aliquo qualiter excusatur. n. 66. eo.
- Delinquens ex leui culpa, uel leuissima, an sit puniendus. nume. 153. 61
- Delinquens præter propositum, incidens in aliud delictum in personam alterius non punitur. nu. 23. 79
- Delinquens ludendo ad pilam, an teneatur. nu. 6. 87
- Delinques non dicitur, faciens quod arbitrabatur sibi licere. nu. 132. 102
- Delinquentis imprudentia, in alterius præiudicium cedere non debet. nu. lvi. 94
- Delinquere uolens in alterius præiudicium, diligentius aduertere debet. nu. lv. eo.
- Delinquere non presumitur, iure agere intédens. n. 84. 66
Cætera uide infra in litera I. in uer. Imprudentia. & in uer. Iudex.
- Denunciare quilibet admittitur de iure canonico. n. 3. 65
- Denunciatio Decani, uel centenarii, an faciat indicium. num 130. 135
- Denunciator a quo possit constitui. nu. 70. 25
Et uide infra in litera C. in uer. Exceptiones.
- Depopulatores nocturni agrorum, & desertores militiæ, possunt impune interimi. nu. li. 116
- Desertores militiæ. uide supra in uer. Depopulatores.
- Detentus a priuato, infra uiginti horas iudici est præsentandus. num. 19. 4
- Detinens propria autoritate, quem credebatur esse bannitum, non punitur. quo casu statuitur eius iuramento. caut. 9. num. ii. & iii.

I N D E X

- Dicta familiarium defuncti, propinquorum & aliorum fa-
 spectorum, quæ iudex accipit per uiam constituit sine
 iurō, facit præsumptionem & indicium leue, p̄ quod
 iudex ad capturam procedit. secus tamen si imputatus
 est uir grauis in ciuitate, bonæ conditionis & famæ, q̄a
 non proceditur ad capturam. nu. xxvi. 126
- Cætera uide infra in litera P. in uer. Practica.
- dictio usque, an stet inclusiue, uel exclusiue. nu. lxiii. 23
- dies cōmissi homicidii ī accusatione opponi dēt. n. 13. 153
- differentia inter crimen, delictum & maleficium. n. 34. 46
- differentia inter infantem puerum, pupillum, adolescētē,
 puberem & iuuenem, & senem, & remissiue. nu. 9. 77
- diffinito constat & genere, & differentiis. nu. lx. 48
- dilatio nouem dierum in criminalibus quod sit ampliata
 & dentur triginta dies, ut in ciuilibus. Sed contrarium
 de consuetudine seruatur. nu. 20. 11
- dispensatio inhabilitatis expresse fieri debet. nu. cvi. 75
- dispositio conditionalis, pendente conditione non puri-
 ficata locum non habet. nu. cv. 99
- disputatio noīum pertinacib. est relinquenda. nu. ciiii. 40
- diuinare non tenetur qui bannitum offendit. nu. ciiii. 99.
 & nu. clx. fol. 105. & nu. 188. 109
- diurnitas t̄pis innocentia rei demōstrat. nu. 135. 137
- Docēs barbaros nauigios fabricare. capite puniūt. n. 22. 66.
- doctori de discipulo creditur. & magistro militum de suo
 milite. nu. 79. 131
- dolor magnus & ira minuunt pœnam. nu. 84. 74
- dolor iustus excusat. num. i. 68
- dolor iustus mitius punitur arbitrio iudicantis. nu. v. eo-
 dolore iustū difficillimum est t̄pare. n. ii. f. 86. & n. viii. 113
- dolore iusto motus. quando quis intelligatur. nu. vi. 87
- dolor continuus in neruis facit indicium, quod uulnera-
 tus sit mortuus ex uulnere. nu. ciiii. 135
- dolore immenso promotus non est in plenitudine intel-
 lectus. nu. 60. 145
- dolus & metus æquiparantur. nu. 37. 35
- dolus uerus & dolus præsumptus quis sit. nu. 123. 54
- dolus

I N D E X

- dolus cōtinē in furto, adulterio, falso, & similib. n. 114. 54
 dolus dupliciter consideratur. nu. 126. eo.
 dolus allegans probare debet. nu. 127. eo.
 dolus an & quando præsumatur. nu. 129. eo.
 dolus & malus animus in phibitis præsumitur. n. 130. 55
 dolus cōmittitur in cōmittendo & omittēdo. n. 131. eo.
 dolus minor in est in facto impetu. nu. vi. 84
 dolus neq. iniuria non fit scienti & consentienti. n. 82. 99
 dolus & fraus p̄sumitur, qñ aliquid occulte. fit. nu. 32. 141
 Cætera habes infra in litera E. in uer. Error. & in lite
 ra P. in uer. Præsumptio.
 dominus pro seruo, & pater pro filio. ad defensionem. an
 interuenire possit. nu. lix. 22
 dominus præsumitur factum a seruo suo, seu a suo procu
 ratore ignorare. nu. xxvi. 92
 dominus ad quam ignis prope uenit, pro combusta habe
 tur. nu. cli. 103
 dormiens an de homicidio puniatur. nu. i. 86
 dormiens furioso æquiparatur. nu. 2. eo.
 dormiens peccare non dicitur. nu. 3. eo.
 In dubio magis dicendum est quod res ualeat quam pe
 reat. nu. xci. 51
 In dubiis mitior pars est amplectanda. nu. 25. 79
 Duellum. De hoc inueniens infra in litera O. in uerfic.
 Occidens.
E Brietas magna delictum extenuat, non autem in to
 tum excusat. nu. 22. 85
 ebrietatem incurrens, qñ mortaliter peccet. n. 23. eo.
 ebrius an de homicidio teneatur. n. i. 9. & 23. 84. & 85
 ebrii apud sapientes iudices uenia sunt digni. nu. xi. 84
 Reliqua. require inf. in litera I. in uer. inebriās. in lra P.
 in uer. Paria. & in uer. Pcena. & in litera S. in uer. sciens.
 Ecclesia latrones & assassinos non tutatur. nu. xxv. 4
 Reliqua inuenies in litera O. in uer. Occidens.
 Egregia p̄sona nō tenetur se p̄ntare in iudicio. nu. lii. 20
 Emens a falso tutore. quem uerum putabat fructus lu
 cratur. nu. xli. 102
 emens

I N D E X

emēs a pupillo quē putabat eē puberē usucapit. n. 142.	102
Equum qui dimisit in pascuis domino non tenetur. ubi dominus dimittere consuevit. nu. 17.	100
Error iuris naturalis non excusat, nec a uero, nec a præsumpto dolo. nu. 13.	91
Error communis habetur pro iure ad excusationem eorum quæ interim fiunt. nu. lxxiii.	97
Error principis, subditorum excusat errorem, nu. 91.	97
Error iuris est lata culpa. nu. xcii.	97
Error etiam iniustus excusat a dolo. nu. 187.	108
Cætera uide infra in litera L. in uer. Iuris. in litera M. in uer. Mulier. & in litera V. in uer. Venia.	
Esse. quæ se hñt adesse, negotium suspendunt. nu. clñi.	103
Non esse. uel minus præfectum esse. idem est. nu. 43.	94
Exceptio nullitatis licet non possit opponi contra sententiæ executionem. quando sunt tres sententiæ conformes opponitur tamen quando ex inspectione sententiæ de nullitate appareat. nu. xcix.	98
Exceptio dilatoria in initio litis opponitur. nu. lxxvi.	26
Exceptio dilatoria nō admittitur post lit. conte. n. 81.	eo.
Exceptio leonicinii, ante litem contestatam proposita, maritum repellit. alias non. nu. lxxix.	eo.
Exceptio peremptoria, in criminalibus quando possit opponi. nu. 82.	eo.
Exceptiones contra denunciante[m] possunt opponi. quæ opponuntur contra accusante[m]. nu. 72.	25
Excedens modum inculpatæ tutelæ se defendendo puni- tur. nu. lv.	36
Exculpatio p̄p̄inquoꝝ defuncti, an & qñ faciat desistere iudicē a procedendo, nu. xcviij. & xcviij. cum seq.	27
Exculpatio p̄p̄inquoꝝ est indicium innocentiæ. nu. xcix.	eo.
Exculpatio propinquoꝝ mortui. & ipsa innocentiam demonstrat. nu. 133.	137
Exculpatio mortui. demonstrat ipsius rei innocentiam. n. 123.	136
Exculpatio socii criminis, iuuat innocentiam rei. nu. 136.	137
Exculpatio offensi, tollit incidia imputati, etiam ad torram. cau. 4. nu. 3.	156

I N D E X

Executio alicuius ad mortem differtur, quia est ualde in arte peritus, uel fortis ciuitati utilis. cau. i. nu. v.	153
executio differtur damnati ad mortem, donec ab eo reddatur ratio administrationis. cau. i. nu. vii.	eo.
executio damnati ad mortem differtur. appellatione interposita. ibi. nu. 8.	eo.
executio sententiæ differtur, si testes & producēs accusantur de falso, usquequo cognitum fuerit, ibi. nu. xi.	154
exempla non restringunt regulam. nu. v.	84
experto cuiuslibet in arte sua credendum. n. 67. & 80.	131
expetans transeuntem cum armis, præsumitur de rixa & offensione cogitare. nu. 16.	147
extensio publico fauore fit in pœnalibus. nu. ciii.	75
extraneo licet extraneum defendere & aggressorem occidere. nu. 37.	115
F abricenses & alii curiæ adscripti, sola descriptione probantur. nu. 131.	102
fabro de fabrica statur. nu. lxxviii.	131
faciens q̄ cōsuetum est fieri, nō est in culpa. nu. 16.	140
faciliter quod fieri non potest perinde est, ac si fieri non posset. nu. xcvi.	39
factum a furioso perinde habetur, ac si casu aliquo sine p̄sonæ facto occidisset. nu. ii.	82
factum illicitum iure naturali nūquam excusatur. n. ii.	91
factum palam dolo & suspitione caret. nu. xxviii.	141
factum occulte doli præsumptione non caret. nu. 31.	eo.
factum ab insultato calore iracundiæ factum uidetur nec ei imputatur nu. 8.	147
facti quæstio est in arbitrio iudicantis. nu. xcvi.	51
falsum, uide infra in uer. Furtum.	
fama publica bona. an præferatur infamiæ delicti particularis. nu. 28. & 34.	126
fama tollitur quia orta a personis non fide dignis, & aliis quæ a testimonio repelluntur, nec orta statim commisso crimine. sed ex interuallo. nu. xv.	153
fama simplex sine adiumento. facit indicium ad capturam non autem ad torturam, nu. 34.	117

I N D E X

- famæ publicæ sunt incompassibiles. nu. 32. 127
 Cætera inuenies infra in litera T. in uer. Testes.
 familia potestatis occidens resistentem, an puniatur. nu-
 me. lvi. 116
 familiaris conductus, defendendo dominum, occidens of-
 fendentem, an teneatur. nu. xxxvi. 115
 Reliqua uide supra in litera D. in uer. Dieta.
 fatuitas, habes infra. in uer. Furor.
 Febris perseuerantia uomitus, & aliorum accedentium si-
 gnificantium mortem, sunt coniecturæ uulneratum ex
 uulnere esse mortuum. nu. cvii. 135
 feudum, ad feudi præmium quilibet admittitur fauore pu-
 blico. nu. cii. 75
 Fides, De fide male cogitas puniri debet num. 13. 121
 fidei Christi, defensor, de homicidio nõ tenetur. n. 41. 115
 fidem quilibet seruare tenetur. nu. 42. eo.
 Reliqua reperies supra in litera C. in uer. Cœleste.
 & infra in litera R. in uer. Regula.
 fidei iussores. uide infra in lra S. in uer. Statutum mandas.
 filius pro patre in crimine læsæ maiestatis & hæresis puni-
 tur. nume. 87. 26
 filius est pars uiscerum patris & matris, num. 10. 113
 filius tenetur defendere patrem. & occidendo offenden-
 tem patrem, non punitur. num. 16. 114
 filius non defendendo patrem punitur. nu. 17. eo.
 filius mandato patris, patris uxorem adulterantem occi-
 dens in ipso adulterio, non punitur. num. 49. 116
 filius patrem captiuum liberare tenetur & patrem furio-
 sum curare. num 8. 120
 filius tenetur p crimine læsæ maie. a præ cõmisso n. 16. 121
 filius a præ pñ atus nõ punitur pena mortis. cau. ii. n. 2. 155
 filium nõ hñe. uel hñe sed inutilem parificatur. nu. 44. 94
 filii & nepotes. tenentur patrem & auum. ab hostibus re-
 dimere alias successione priuantur. num 19. 114
 filii non sunt degeneraturi a parentibus nu. 38. 127
 Reliqua uide infra in litera I in uer. Iniuriam, & in
 litera P. in uer. Pater.

I N D E X

- fiscus. uide infra in litera L. in uer. Liber.
- Frater defendēdo fr̄em de homicidio nō tenetur. n. 21. 114
- frater de iniuria fratri facta non cognoscit. nu. xxiii. 113
- fraudari nemo debet a iudice. uel a lege nu. cxxxvii. 102
- Fraus & dolus p̄sumitur, q̄n̄ aliquid occulte fit. n. 32. 140
- fraudis p̄sumptio. cessat ex p̄sumptiōe sanguinis. n. 13. 125
- fuga qualiter defendatur. n. 8. 152
- fugiens cum gladio sanguinolento, q̄ defensio sit. n. 9. eo.
- fugitiuus non dicitur, faciens quod publice arbitrabatur fieri. nu. lxxv. 95
- Furari iure nature non permittitur nu. 3. 91
- furem uel latronem licet occidere, qui se uel sua aliter euadere non potest. nu. xliiii. 115
- furtum semper habet in se dolum, sicut. falsum. n. 134. 55
- furtum animo committitur in foro canonico. nu. v. 120
- Cætera uide infra in litera P in uer. Pluriū furtum.
- furiosus committēs homicidium, an de homicidio teneatur. num. 1. 82
- furiosus ignorantī æquiparatur. nu. 3. eo.
- furiosus æquiparatur mortuo. nu. 4. 82
- furiosus testari non ualet. nu. 5. eo.
- furiosus animum non habet. nu. vii. eo.
- furiosus vi alienam rē inuadēs, pœna nō punitur. n. 8. eo.
- furiosus an puniatur de delicto añ furorē cōmissio. n. 11. 83
- furor quomodo & qualiter probetur. nu. 12. eo.
- Furor uel fatuitas in homine non p̄sumitur. nisi probetur. nu. xi. 147.
- Cætera uide inf. in litera T. in uer. Testibus deponētibus
- G**ENUS quando pōt saluari in aliis speciebus, una exēpta, tunc species eximitur a genere. nu. 33. 127
- generi per speciem derogatur. nu. lxxiii. 72
- grauatus grauiori pœna debet in alio releuari. nu. lvi. 71
- grauius uulneratus, aggressor iudicatur. nu. 24. 148
- Gubernatio mala est p̄sumptio ut uulneratus non sit mortuus ex uulnere. nu. cxi. 135
- H**ENRICUS Imperator damnauit ciuitatem aratro. & Bonifacius destruxit collegium templariorum, propter

I N D E X

- propter hæresim nu. 88. 26
- Hæres errans in gestis per defunctū, restituitur. nu. 30. 93
- Reliqua uide infra. in lra M. in X. Muliere cōi opinione.
- hæreticus sola cogitatione delinquit. nu. ii. 120
- homicidia sine dolo extraordinarie puniuntur. nu. 33. 46
- homicida non habet partem in regno Christi. n. 121. 54
- homicidia dici non potest, qui ante animæ infusionem,
abortioni causam dedit. nu. xxix. 79
- homicida expectet quod fecit. nu. xciii. 98
- homicida ex cōsuetudine de homicidio nō tenet. n. 58. 116
- homicida q̄ fecit uotū intrandi religionē, an homicidium
cōmissū, a iudicē seculari puniri nō dēt. cau. ii. n. v. 155
- homicidium ex proposito ab impetuoso. uel casuali. ex
vulnerum quantitate cognoscitur. nu. lxxviii. 49
- homicidiū a pluribus cōmissum. unum tm̄ nō dī. n. cxii. 53
- homicidium ex proposito. homicidium impetuosum. &
homicidium causuale. specie non differunt. nu. cxvi. eo.
- homicidiū spirituale, quot modis cōmittatur. nu. cxx. eo.
- homicidiū corporali, quot modis cōmittatur. nu. 122. 54
- homicidium in ludo cōmissum an puniatur. nu. i. 87
- homicidiū cōmissum in torneamētis qñ puniatur. n. 7. 87
- homicidium est contra ius naturale. nu. 4. 91
- homicidium diuino & humano iure prohibetur. n. 93. 98
- homicidium a priuato fieri non potest sine dolo. n. 95. eo.
- homicidium committens capitaliter non puniuntur. si do-
lo non fecit. nu. 186. 108
- homicidium casu commissum quō puniatur. nu. i. 111
- homicidiū factū ad defensionē, pœnā nō meretur. n. i. 113
- homicidium p̄ defensione rerū est. permissum. n. 38. 115
- homicidium commissum pro defensione patriæ nō puni-
tur. nu. xl. eo.
- homicidium commissum mandando, instigando, persua-
dendo, rarum habendo, & consulendo, quomodo punia-
tur remissive. nu. i. 119
- homicidium vel delictum cogitatum. & actione insimul
intentatum, an & quomodo puniatur. nu. ix. 120
- homicidium casuale præsumitur, si probatur mortuū ha-
buisse

I N D E X

- buisse maximam amicitiam cum occidete. & non apparet de coniectura odii. nu. 20. 125
- homicidium non dolose esse commissum quomodo cognoscatur. nu. 129. 136
- homicidium an fuerit ex proposito, & rixæ principio comprehenditur. nu. 12. 140
- homicidium quod fuerit commissum post uotum intradi religionem, statur homicidæ iuramento. caut. 2. nu. 6. 155
- homicidium mandato tyrani committens, non punitur cau. 7. nu. 5. 167
- Cætera require supra in lra. D. in uer. Dans operam. & infra in litera I. in uer. Interficiens, & in uer. Iustitiæ minister. & in litera O. in uer. Occidens.
- homo non est ante infusionem animæ. nu. 31. 79
- homo ex anima & corpore componitur. nu. 32. 80.
- homo homini insidiari, nephas est. n. clix. f. 103. & nu. 43. 150
- hominem interficiens, pœna mortis punitur cau. ii. nu. ii. 155
- I**diota asserens iuris dispositionem ignorasse, iuramento expurgatur. nu. 169. & 171. 106
- Idoneor ex pluribus accusatoribus eligi debet. n. 9. f. 15. & nu. 30. 17
- Ignorans non deliquit nu. 21. fo. 92. & nu. 71. 65
- ignorans quod scire debuit, uel potuit, non excusatur. n. 54. 94
- ignorans peritiores non consulens. de lata culpa tenetur. nume. clxiii. 104
- Cætera inuenies infra in litera S. in uer. Statutum.
- ignorantia iuris non nocet in damnis euitandis. nume. xcvi. 39
- ignorantia uel scientia non est de substantia delicti. nume. xcii. 51
- ignorantia pœna minuit. nu. 83. 74
- ignorantia excusat. nu. 22. 78
- ignorantia iuris naturalis an excuset a delicto. nu. 1. usque ad nu. 12. 91
- ignorantia iuris quasi naturalis, an excuset. nu. 9. 80.
- ignorantia iuris ciuilib, an excuset. nu. 18. 92
- ignorant-

I N D E X

ignorantia iusta iuris municipalis excusat. nu. ix.	9
ignorantia facti an & qñ excusat. nu. xxiiii.	eo.
ignorantia alieni facti præsumitur. nu. 25. & 28. nisi tale factum sæpius sit tractatum. nu. 34.	eo.
ignorantia in facto alieno tolerabilis est. nu. 27.	eo.
ignorantia facti alieni excusat. ubi scia nō p̄batur. n. 28. 93	eo.
ignorantia quotuplex sit nu. xxxi.	eo.
ignorantia in pertinentibus ad officium suum nemini patrocina- tur. nu. xxxii.	eo.
ignorantia crassa & supina non excusat. nu. xxxiii	eo.
ignorantia ad euitādā p̄cā. quando profit. num. 35.	eo.
ignorantia in minoribus delictis non excusat. num. 53. 94	eo.
ignorantia non excusat cum cōtumelia iurisdictionum in- teruenit. nu. lix	eo.
ignorantia probabilis excusat a sententia excommunica- tionis. nu. lxviii.	95
ignorantia iusta excusat a furto. num. 83.	96
ignorantia an excuset occidētē iniuste bānitū. nu. 85.	eo.
ignorantia seu error iuris est lata culpa. n. xcii.	97
ignorantia priuata non excusat ubi publica uertitur sciē- tia. nu. clxi.	104
ignorantia an possit allegari ad commodum delinquentis. nu. cxci.	110
Reliqua uide inf. in uer. Iuris. & in lra P. in uer. p̄hibitio.	
Illicitum quod p̄cā non meretur. delictum non ap- pellatur. n. xlii.	47
illius status quē q̄s publice portat, esse cēsetur. n. 79	96
impetus quid sit. nu. 2.	84
impetus in quo uerificetur. nu. 3.	eo.
imprudencia. uide supra in litera D. in uer. Delinquentis.	
Impubes doli capax. de omni delicto præter carnis puni- tur. nu. 3.	77
imputatio delicti ex animo commissi. coniecturis proba- tur. nu. lxx.	37
Item tollitur ex coniecturis. nu. lxxi.	37
imputatus de homicidio, uolens se defendere. quid pro- bare habeat. num. 56.	48
	impu-

I N D E X

- Imputatus de auxilio qualiter se defendere debeat, n. i. 119
- Imputatus negans homicidium, an facta probatione, quod occiderit probare possit, quod ad necessariam sui defensionem fecit, nu. 44. 151
- Imputatus contra quem criminaliter proceditur, carceratus ab alio iudice, ex aliqua causa, potest per procuratorem respondere, cau. 10. nu. 1. 158
- Imputato facto legato, vel ambasciatore iudicium differitur, ibi. nu. 2. eo.
- Imputati de homicidio puro, qualis eē deat defētio. n. 1. 151
- Inconstantia, quomodo defendatur, nu. 3. 152
- Indicium. Ex indicijs grauibus, vel grauissimis, ad capturam proceditur, etiam ad torturam, nu. 27. 126
- Indicium vnum tollit aliud, nu. 1. 128
- Indicia habita super inquisitione generali non præiudicant reo, in inquisitione speciali, nu. 30. 15
- Indicia tolluntur p reuocationē factā à testibus examinatis, ex quibus talia indicia cāta sunt, & iudex sup primo dicto iudicialiter scō, sniam fere nō pōt, n. 137. 137
- Indicia quod mortuus propè domum reperitur, vel est in domo repertus, quomodo tollantur, nu. 13. 153
- Indicia & defensiones dantur petenti pro reo, ex cōi vsu, sine aliqua causæ allegatione, nu. 77. 37
- Indiciorum copia, quare danda est reo, nu. 74. eo.
- Indiciorum copia cū causa legitima peti debet. n. 76. eo.
- Indiciorum copia, an reo nō petenti per iudicem dari debeat. nu. 82. & 85. cum seq. & nu. 100. 37. & 38
- Inductum generaliter fauore publico, habilitatis non recipit restrictionem, nu. 101. 75
- Inductū ad v nū effectū, cōtrariū o pari nō debet. n. 37. 149
- Industria personæ inter artifices intelligitur electa, quæ mutari non potest, nu. 31. 17
- Inebrians se, saltem venialiter peccat, nu 7. 84
- Infamia. Ab infamia liberatur, quia ante publicationē sententiæ in arengo, soluit, cau. 3. nu. 4. 155
- Infamia cessat, facta pœnæ diminutione ex causa, n. 57. 71
- Infamis efficitur condemnatus actione famosa, vel crimi

I N D E X

- ne ex quo infamia sequitur, cau. 3. nu. 1. 155
- Infans vel pupillus, non doli capax, aliqua poena non tenetur, nu. 87. 74
- Infans & infantia proximus de homicidio non puniuntur, n. 1. 77
- Infans stipulari, nec delinquere potest, nu. 18. 85
- Informatio propinquorum à iudice sumpta facit qualē-
que qualē presumptionem contra accusatum, nu. 13. 3
- Informatio propinquorum facit iudiciū ad capturā rei, n. 14. 4
- Inhabilis an admittatur ad accusandum vigore statuti ad
mittētis quēlibet ad accusandum, nu. 97. & 107. 73
- Inhabilis disponit ad pias causas, nu. 104. eo.
- Inhabiles admittuntur ad testificandum in crimine blas-
phemiae, nu. 18. 65
- Inimicus etiam in criminalibus exceptuatis, non admitti-
tur ad testificandum, nu. 19. eo.
- Inimicus & minās iudicatur primus aggressor, n. 14. 147
- Cetera vide supra in litera C. in ver. Cohabitatio.
- Initium attenditur in contractibus, nu. 104. 52
- Iniuria fit re & verbis, nu. 53. 47
- Iniuria facta filio, est facta patri, nu. 15. 113
- Iniuria facta socio, est alteri socio communis, nu. 32. 114
- Iniuriam suam, vel suorum prosequi, quando quis dica-
tur, nu. 2. & 6. 31
- Iniuriarum actio, & ciuilitè & criminalitè intentari po-
test, nu. 159. 61
- Iniuriarum iudicium quod sit priuatum, nu. 23. 66
- Reliqua infantes, in litera P. in ver. Plurium furtum.
- Iniuriatus vldiscit iniuriam suam, contra iniuriantem fu-
gentem, nu. 13. 3
- Iniuste carceratus, potes impune carcerum custodes oc-
cidere, si aliter euadere non potest, nu. 60. 116
- Innouata inter sentētiā & appellationem retractari de-
bent, nu. 113. 100
- Inquiritur sup diffamatione, quādo propinqui occisi quē
particularitè accusant, nu. 28. 4
- Inquisitio de delicto regularitè fieri non potest, nu. 11. 4
- Inquisitione generali prohibita, proceditur ad testium
exami-

I N D E X

- examinationem, nu. 29. 5
 Inq̄ sitio cōsuetudine Perusina inserit̄ ī citatione, n. 23. 11
 Inquisitio de iure ciui. succedit loco accusationis, n. 67. 25
 Inquisitio cessat, offenso accusante, cau. 13. nu. 2. 159
 Inquisitus vel accusatus criminaliter ab alio iudice, ali-
 qua cā carceratus, an possit in causa accusationis, vel
 inquisitionis contra eū formata, per procuratorem re-
 spondere, nu. 12 fo. 9. & cau. 10. nu. 1. 158
 Inq̄ sitio vel accusato, an detur saluus cōductus, nu. 22. 34
 Cætera habes infra in litera P. in ver. Procurator, in li-
 tera R. in ver. Reus, & in litera T. in ver. Tenor.
 Instruētor & informatur defensionum absentis, in causa
 criminali potest interuenire, nu. 11. 43
 Instrumenti genus facit indicium, quōd vulneratus sit ex
 vulnere motus, nu. 106. 35
 Insultans alicuius amicum, potest ab eius amico impune
 interfici, nu. 35. 115
 Insultatus & puocatus, semper præsumitur fecisse ad sui
 defensionem, nu. 12. 147
 Insultatus præsumitur qui rixam aufugit, & fugam arri-
 puit, nu. 21. 147
 Insultatus ab homine robusto & forti in discrimine vitæ
 esse dicitur, nu. 31. 148
 Intellectus ad l. si. ff. de quæst. nu. 5. 2
 Intellectus ad l. 1. §. item illud ff. ad Sylla. nu. 5. 60.
 Intellectus ad l. 3. §. vtrum, ibi. nu. 108. 76
 Intellectus ad l. iusta, ff. de manumiss. vin. nu. 24. 17
 Intellectus ad l. non solum, ff. de procu. nu. 25. 60.
 Intellectus ad l. seruum quoq; §. publicè, ff. de pro. nu. 26.
 fol. 17. & nu. 53. f. 20. & nu. 56. f. 22. & nu. 27. 45
 Intellectus ad l. pen. §. ad crimen, ff. de publ. iudi. nu. 41. 18
 Intellectus ad l. inter accusatorem, ff. de publ. iud. n. 45. 19
 Intellectus ad l. 1. ff. an per alium cau. appella. reddi. pos-
 sint, nu. 46. fol. 19. Alium uide. nu. 63.
 Intellectus ad l. si. ff. de iniur. nu. li. 20
 Intellectus ad l. non tantum, ff. de pœn. nu. 106. 28
 Intellectus ad l. si maritus, §. p̄scriptiones, ff. de adul. n. 5. 31

I N D E X

Intellectus ad l. pen. ff. de accus. nu. 13.	33
Intellectus ad l. 2. §. si publico, ff. de adul. nu. 14.	60.
Intellectus ad l. de minore, §. tormēra, ff. de quæst. n. 29.	34
Intellectus ad l. 1. §. si. ff. de quæstio. nu. 24.	44
Intellectus ad l. si non defendatur, ff. de pœn. nu. 24.	60.
Intellectus ad l. si quis aliquis, §. qui abortionis, ff. eo. nu. 139. fol. 57. & nu. 36.	80
Intellectus ad l. Cicero, ff. de pœn. nu. 40. cum seq.	60.
Intellectus ad l. respiciendum, §. delinquūt, ibi. n. 4. fo. 84. & nu. 14 & 23.	85
intellectus ad l. qui ultimo. ibi. nu. 117.	100
intellectus ad l. 1. §. hæc actio, ff. men. fal. mo. dix. nu. me. 141.	57
intellectus ad l. 1. §. non autem, ff. si quis testa. lib. esse iuss. sue. nu. 141. 143. & 144.	57
intellectus ad l. q̄sitū, §. eum quoq; ff. de præca. n. 145.	58
intellectus ad l. vbi de eden. ibid.	
intellectus ad l. mulier, §. sed enim, nu. 145. ff. ad Treb. eo.	60.
intellectus ad l. 3. §. qui sepulchri, ff. de sepul. vio. nu. 40.	69
intellectus ad l. 1. ff. de iure fisci. nu. 41.	69
intellectus ad l. 1. §. sin autem, ff. ad Turpil. nu. 96.	75
intellectus ad l. si mulierē, ff. de fica. n. 40. 43. 44. & 48.	80
intellectus ad l. diuus, ff. de extraor. cri. n. 34. f. 79. nu. 41. eo.	60.
intellectus ad l. omne delictum, §. per vinum, ff. de re mil. nu. 15 f. 85. & nu. 24.	85
intellectus ad l. 3 §. condemnatum. ff. de re iudic. num. 87. f. 96. & nu. 98.	98
intellectus ad l. 1. iuncta Glo. ff. de re iud. nu. 116.	100
intellectus ad l. Marcellus, §. 1. ff. rer. amota. nu. 173.	106
intellectus ad l. sciam, §. q̄ cū aliter, ff. ad l. Aquil. n. 33. 148	148
intellectus ad l. sed & si quemcunque, ibid. nu. 34.	148
intellectus ad l. 1. C. de sacros. eccle. nu. 107.	75
intellectus ad l. addictos cū seq. C. de epif. au. nu. 119.	100
Intellectus ad l. præsentis. §. pen. C. de ijs qui ad eccle. confu. nu. 172.	106
intellectus ad l. eos, C. de accu. nu. 27. f. 17. & nu. 47. f. 19. & nu. 26.	45

I N D E X

intellectus ad l. 1. C. de accusa. nu. 10	95
intellectus ad l. neganda. C. qui accu. non pos. nu. 8	32
intellectus ad l. adulteram. C. de adul. nu. 5	32
intellectus ad l. 1. C. de calumniato. nu. 12	33
intellectus ad l. 1. iuncta gl. C. de iis q. i. pera. maled. n. 17. 85	85
intellectus ad c. sicut. 2. q. 1. nu. 118	100
intellectus ad c. Moyses. 32. q. 2. nu. 39	80
intellectus ad c. si vero el. 2. de sen. excom. nu. 146	59
intellectus ad c. si aliquis, de homi. nu. 36	80
intellectus ad c. sicut de homici. nu. 36. & 47	eod.
intellectus ad c. 21. Exodi. nu. 38. & 46	eo.
Cætera vide infra in lit. L. in ver. Lex. in litera R. in ver.	
Responsio. in litera T. in ver. Textus.	
interficiens bannitū appellatione pēdēte, an & qua pœna sit puniendus. nu. 101. 102. cū seq. vsque ad nu. 120. 100	100
interficiens bannitum hntem saluum conductū, an puniatur. nu. 185. & 186. cum seq. vsque ad nu. 191	208
interficiens aliquē in colluctatione ex cōsuetudine locilege vel statuto approbata, nō est puniendus. nu. 62	117
interficiens aggressorē, an p̄bare debeat fecisse ad sui defensam, an vero ad sui defensam & necessariā. n. 32. 148	148
interficiens aliquē, decapitari nō pōt, si se furiosum fingat, dormientem, vel ebrium. cau. 2. nu. 3	155
interficiens quem putabat esse bannitum, de culpa tantum tenetur, ibi. nu. 4	eod.
interficiens hominem mandato domini, sibi mortem minantis excusatur. cau. 7. nu. 6	157
reliqua vide infra in ver. Iussu.	
interrogationes ēt in criminalibus dari debent. nu. 32	5
interrogationi non respondentis defensio nu. 5	152
intestatus p̄ pte, q̄s vigore statuti decedere pōt. n. 50	70
locosa locutio, ostendit aliquem animum occidendi non habuisse. nu. 18	125
Ita magnus dolor minuit pœnam. nu. 84	24
Iudex parriculariter inquiri cōtra accusarum. n. 41	3
Iudex, cui de delicto mortuo non constat, procedere non potest, nu. 1. tol. 2. & in cau. 4. nu. 4	156

I N D E X

iudex ex a bitrio quali præsumptione præcedente, quem capere facit. nu. 15	4
iudex carcerans indebitè captum, pœna carcerationis te- nerur no. 16	eod.
iudex ex testibus super generali inquisitione, ad senten- tiam in particulari inquisitione procedit. nu. 33	5
iudex expedit processum, sine licentia accusatoris & rei. n. 6. fol. 9 & nu 25	11
iudex quid si facturus accusatore absente. nu. 27	eod.
iudex in formando processu, debet interrogare reū, & vide re, qua facie, qua animi trepidatione rudent. n. 42	18
iudex quō procedat in causa tutoris suspecti, nu 49	19
iudex a relegatione supra, nō pñciat in absentē. n. 61. 23	
iudex super denuntiatione duobus modis procedere po- test. nu. 71. & 73	25
iudex qñ delinquentium plurium aliqui se pñtant, & ali- qui non, quo ad præsentatos potest processum suspen- dere, & quo ad absentes sententiam ferre. nu. 96	27
iudex inquit de crimine, non obstante abolitione secu- ra. nu. 98	eod.
iudex inquit & procedit de crimine licet de eo transa- ctio fiat. nu. 99	eod.
iudex quando pœna corporalis est grauior, pœna pecu- niaria, pecuniariam debet eligere, nu. 104	28
iudex snia lata, nō pōt eius executionē mutare. n. 112.	eod.
iudex citato reo, qualiter procedere debeat. nu. 5	31
iudex qui promisit absolutionem delinquenti si confitea- tur, an promissa seruare teneatur nu. 30. & 39	35
iudex inferior non potest contra bannum superioris sal- uum conductum concedere. nu. 40	eod.
iudex æqualis non potest concedere saluū conductū cōtra sniam banni latam cum licentia superioris. nu 41	eod.
iudex æqualis pōt concedere saluū conductū cōtra bānnū quod extenditur vltra territoriū bannientis, n. 42	eod.
iudex, visis indiciis cōtra reū, qd facere debeat. nu. 58	36
iudex accepto constituto, indiciorum copiam dare debet antequam ad vltiora procedat. nu. 73	37

I N D E X

- Iudex ex officio nemine petente, rei defensiones querere
debet. nu. 56 fol. 38 & nu. 2. & 5 42
- Iudex officium suum etiam non imploratum exercere de-
bet, qñ tale officium miserabiles personas respicit, vel
actum pium. nu. 88 38
- Iudex in actibus piis supplere debet ex officio, nu. 91. eo.
iudex in causa dotis interponit officium etiam non peti-
tum. nu. 92 eo.
- iudex supplet quæ desunt partibus & aduocatis. n. 94. 39
- iudex sine traditione iudiciorum procedere potest ad sen-
tentiam. nu. 101 eo.
- iudex reo aduocatos dare dēt, q̄ eius defensiones conside-
rent, & iura sua deducāt, ipsum defendendo. n. 102. eo.
- iudex contra delinquentem ex officio inquit, etiam ne-
mine instante. nu. 4 43
- iudex post publicatas attestaciones ex officio, testes ad par-
tis vtilitatem recipit. nu. 7 eod.
- iudex ex officio, recipit testes, parte absente. nu. 8 eo.
- iudex maleficiorum, potest examinare testes, à patre non
productos. nu. 12 44
- iudex suo officio in criminalibus potest inducere proba-
tiones pro reo, nu. 13 eo.
- iudex per præsentationem rei, videt quo vultu, quo palo-
re, & qua trepidatione respondet. nu. 16 eod.
- iudex non debet ex officio testes pro reo assumere, sine
eius præsentatione. nu. 17 eod.
- iudex non debet recipere probationes rei absentis in cau-
sa capitali, licet pœna futura fuerit minor, quàm capita-
lis. nu. 30 46
- iudex super toto debet pronunciare. nu. 84 51
- iudex quando prænunciat super delicto, lex pronunciat de
pœna. nu. 117 53
- iudex clementior lege uideri non debet. 75 73
- iudex pœnam a lege impositam non minuit. nu. 76 eo.
- iudex ex iusta causa leges transcendit. nu. 81 eod.
- iudex in accusatione, non potest recedere a conclusione li-
beli. nu. 91 74

I N D E X

- Iudex** qui iuravit seruare statuta, minorando poenam excusatur. nu. 71. fo. 73. & nu. 93 75
- Iudex** qui iracundię calore innocentē damnauit extraordinariē punitur. nu. 3 86
- Iudex** secularis non pōt condēnare clericum, nec cōfessio coram eo facta praiudicat ipsi clerico. nu. 45 94
- Iudex** secularis cōdēnās clericū, est excōicatus nu. 48 94
- Iudex** nō pōt suā, vel praedecessoris sniam diffinitiuā reuocare, vel suspendere. nu. 191 109
- Iudex** qui debeat facere, vt videri possit, an vulneratus ex eo vulnere sit mortuus. nu. 71 130
- iudex** quō pcedere debeat ad informationem vulnerum, vt super eis iudicare habeat, nu. 72. & 83 131
- iudex** exceptionem non verosimilem admittere non debet. nu. 10 140
- iudex** testes recipit ad perquirendam innocentiam rei, & veritate cognita eum absoluit. cau. 11 nu. 1 & 2 159
- iudex** in criminalibus per inquisitionem procedere potest, cau. 13. nu. 2 eod.
- iudicis** pronuntiatio super delictis innominatis quid operetur, no. 119 53
- iudicis** pro facto præsūmitur. nu. 62 95
- iudicis** auctoritas neminem debet decipere. nu. 63 eod.
- iudicis** interrogatione & ei rñsione, lis cōtestatur. n. 5 8
- iudicis** officium non impartitur nisi detenti. nu. 84 38
- iudici** licet simulare pro veritate habenda. nu. 31 35
- iudices** quomodo procedere habeant, in iudicii criminalis principio. nu. 37 18
- iudicium** elusorium esse non debet. nu. 14 15
- iudiciū** ex parte accusatoris sup publicum dī. nu. 17 16
- iudicium** minus à maiori tollitur & cessat nu. 9 33
- iudicium** verosimile esse dēt, vt validū dicatur, nu. 11. 140
- iudicii** substantialia quæ sint nu. 31 5
- iudicia** publica quare inueniuntur nu. 28 17
- in iudicio** publico non potest à principio sciri, quæ poena sit futura. nu. 32 eod.
- iudicia** ciuilia qualiter differāt a criminalibus, & quā iudicium

I N D E X

dicium dicatur civile, & quod criminale. nu. 158	62
Judicia quæ dicantur publica, & quæ priuata. nume. 1. 7.	
11 & 20	64. 65. 66
Judicia omnia de iure canonico infamant. nu. 4	65
Judicia publica quot modis dicantur. nu. 5	eod.
iuramentum dolosum non ligat. nu. 36	35
Iurim an possit deferri ad purgandum reum. nu. 72	37
iuramentum confirmat contractû, super quo formiter iuratur. nu. 60	71
iuramentum ex causa potest omitti. nu. 94	75
iuramentum intelligitur secundum obseruantiam iuris communis. nu. 95	eod.
ius ad appellationem tolli non potest. nu. 115	100
iuris nulla ignorantia excusat errantem in iure naturali, licet pena sit a iure civili apposita. nu. 7	91
iuri publico non potest per partem derogari. nu. 36	18
iure agere intendens nõ psumitur delinquere. n. 84	96
iussu domini hominem interficiens, damnatur in metallum, vel morti civili traditur. cau. 7 nu. 4	157
iusta credulitas causatur, ex eo quod scriptum publice reperitur. nu. 133	102
iusta causa interueniente procedit vsucapio ex titulo lucratiuo. nu. 144	103
iustificare aliud est, & aliud non punire. nume. 60. fol. 95.	
& nu. 95	98
iustitiæ minister, de homicidio non tenetur, condemnatû ad mortem occidendo. nu. 54	116
L aborare præsumptio est, vt vulneratus non sit mortuus ex vulnere. nu. 118	136
lacrimis volens se vlscisci, excusatur. nu. 57	36
lata culpa quid sit & quomodo contingit. nu. 136	55
Cætera habes supra in litera C. in ver. Culpa.	
Latronem licet occidere, qui se vel sua aliter euadere non potest. nu. 44	355
Latrones & assassinos non tutatur ecclesia. nu. 25	4
Peuis culpa require supra in litera C. in ver. Culpa.	
Leuis percussio in ægroto, potest esse mortifera. n. 45.	82
Lex	

X I N D I E X

- Lex inter accusatorem. ff. de pub. iudi. difficilis reputatur,
& varie legitur. nu. 1. 7
- L. inter accusatorem prædicta, qualiter intelligatur? n. 3. 8
- L. vt fundus. ff. commu. diui. quomodo procedat. n. 92 74
- Cætera inuenies supra in litera I. versi. Intellectus. &
infra in litera T. in ver. Textus.
- Lex & consuetudo temporis commissi delicti attenditur
nume. 105. 52
- lex quantumcunque dura est seruanda. nu. 72 73
- lex quæ dedit potestatem statuto alterandi poenam, ean-
dem iudici potestatem dedit. nu. 78 73
- lex gñalissima habilitatis restrictionem recipit. nu. 99 75
- lex debet aliquid operari. nu. 100 70.
- lex dans præmium, videtur etiam concedere omnia ad præ-
mium consequendum habilia. nu. 109 76
- lex adaptatur ad ea quæ frequentius accidunt, non quæ
aliquo casu possunt accidere. nu. 8 77
- legis ratio correctæ, & ipsa lex correctæ videtur, declara-
tur. nu. 16 16
- legis prohibitio maior est quam hominis. nu. 16 33
- legem per aliam legem determinari nõ esse nouum. n. 38. 94
- Cætera vide infra in litera P. in Poena, & in litera S.
in versi. Statutum.
- Liber fisci probat debitum debitoris in eo descriptum. n. 130. 102
- librum surripiens, quo iudicio teneatur nu. 32 67
- libertus defendendo patronum, occidens offendentem, nõ
tenetur. & e contra. nu. 36 115
- liberto vocati patronum in ius sine venia nõ parciunt. n. 10. 91
- lis in criminalibus contestatur. nume. 3 8
- lite pendente nil est innouandum. nu. 124 101
- Reliqua vide supra in litera I. in versi. Iudicis inter-
rogatione.
- Locus aggrauat delictum. nu. 69 49
- locus vulneris non solitus ad mortem, facit præsumptionem,
vt vulneratus non sit ex vulnere mortuus. n. 126 136
- locutio, vide supra in litera I. in ver. Iocosa locutio.
- longum tempus, quod arbitrio iudicantis relinquatur, fa-
cit

I N D E X

cit presumptionem, vt vulneratus non sit mortuus ex vulnere.nu.121	136
loquela timida quomodo defendatur.nu.3	152
Ludus inter crimina numeratur.nu.37	46
ludus quare non si licitus.nu.2	87
ludi qui prohibiti dicantur.nu.3	eo.
ludi quot sint hodie permiffi nu.4	88
luit in corpus, qui foluere non potest nu.156	61
M Agifter cum instrumēto apto ad mortem, discipu- lum percutiens, debet occidi.nu.61	129
Cætera vide infra in ver.Militum.	
Magnus dolor minuit pœnam nu.84	74
Mala oīa potius pati, quam delicto consentire.nu.17	92
Maledicens Deum de nocte, qua & quotuplici pœna pu- niatur, vigore statuti punientis maleficia nocturna du- plici pœna.nu.45	47
Maleficium quod comprehendat.nu.43	47
Maleficium debet esse certum.& eius probatio luce meri- diana clarior.nu.24	79
Maleficium in ebrietate commissum est puniendū.n.4.84	
Cætera vide infra in litera O.in versi.Omittere.& in litera S.in ver.Statutum.	
Male gestum siue verbis, siue literis sub maleficio compre- henditur.nu.51	48
Malus animus & dolus in prohibitis p̄sumitur.n.130.	55
Malus p̄sumitur, natus ex malis parentibus, vel mala p̄- genie.nu.37	127
Malus semel, semper p̄sumitur malus in eodem genere mali caut.14.nu.1	159
Mandans tenetur de homicidio secuto.cau.7.nu.1	157
Mandans de homicidio non tenetur, si mandatum reuoca- uit, & mandatario notificauit.ibi.nu.2	eo.
Mandatarius, dicens commississe ex se delictum, mandan- tem excusat.ibi nu.3	eod.
Maritus & vxor, vna caro & vnū corpus cēsētur.n.26	114
Marito licet defendere vxorem, & è contra, & offenden- tem occidere.nu.25	114

I N D E X

Marito qñ liceat adulteratē vxorem occidere.nu.45	115
Marito quando liceat occidere,de suo vxoris adulterio su spectum.nu.46	eod.
Mater non petens tutorem filijs,mutās filiofamilias,& nu bens infra annum luctus,non excusatur.nu.11	91
Medicus non adhibitus est præsumptio q̄ vulneratus non sit ex vulnere mortuus. nu.113	136
Item medicus tarde adhibitus.nu.114	eo.
Item medici ignorantia.nu.115	eo.
Item medici denunciatio libera.nu.123	eo.
Medici solius dicto an stādū sit vel plures req̄rāt n.88.	133
Medici ad inspiciendū vulnera p̄ quē eligi dēant.n.87.	132
Medicorum dictis in arte sua standū est,num.75.& 82.fol. 130.& nu.83	131
Medicis deponentibus de vulnere, an credatur sine iura mento.nu.90	133
Medicis pluribus de aliquo vulnere deponentibus standū est.nu.91	eod.
Item dignioribus,peritioribus in arte medicinæ,ac etiam vero umilioia deponentibus.ibidem.	
Medici quando sunt plures numero & peritia, & diuersæ opinionis an vulneratus,ex vulnere mortuus sit. quo modo iudicandum. ibi.nu.92	eo.
Reliqua vide infra in litera P.in versu. Partus.& in li tera.S.in versu.Sententia.	
Membroꝝ suozum nemo est dominus.nu.108	28
Mendacii rei,qualis sit defensio.nu.4.	152
Metus & dolus æquiparantur.nu.37	35
Miles non dicitur,nisi in numero militum sit descriptus. nu.127.& 129	101
Milites sunt fauorem pleni.nu.25	54
Militum magistro de suo milite creditur.nu.79	131
Minans præsumptionem contra se habet.nu.49	128
Minās iudicatur inimicus & primus aggressor.n.14.	147
Miniger iustitiæ. vide supra in li.1.in ver. iustitię minister.	
Minor habet beneficium restitutionis aduersus eius nega tionem.caut.6.nu.2	157

I N D E X

- Minori aduersus dolum p̄sumptum succurritur, n. 14. 92
 Minori erranti non succurritur in delictis aduersus verum
 dolum, nu. 15. 92
 Moderamen defensionis in quo consistat, nu. 2. 146
 Modus procedēdi ad informationem & cognitionem cor
 poris mortui, qui dicitur visum & repertum, nu. 6. 2
 Modus articulandi cōtra occidentem bannitum rebanni
 tum, sed non de banno cancellatum, nu. 167. 105
 Modus in dispositione legali habito effectu non attendi
 tur, nu. 179. 107
 Modus procedēdi ad informationem vulnerum corporis
 mortui, nu. 73. 131
 Mori non potest qui non vixit, nu. 30. 79
 Moriens pro fide cœleste p̄mium consequitur, nu. 43. 115
 Mors ex vulnere secuta, trahitur ad diē vulneris, n. 97. 135
 Morte secuta ex leui percussione, vulnerans extraordina
 riè punitur, nu. 66. 129
 Idem si vulnus est in loco nō solito ad mortem, n. 67. eo.
 Mortuus an quis fuerit ex vulnere, statur iudicio medico
 rum, nu. 69. 130
 Mortui exculpatione demonstrat ipsius rei inocē. n. 132. 136
 Mortui depositio quomodo tollatur, nu. 20. 153
 Mortaliter vulneratus venit appellatione occisi. n. 99. 135
 Cætera habes infra in litera V. in ver. Vulneratus.
 Mulier pro crimine carcerati non debet, sed contrarium
 de consuetudine seruatur, nu. 21. & 27. 4
 Mulier luxuriosè viuens p̄ crimine carceratur, nu. 27. 4
 Mulier non potest esse testis in testō, nu. 34. 68
 Mulier sicut masculus punitur, nu. 10. 77
 Mulier rapiens masculum, sicut masculus de raptu mulie
 ris punitur, nu. 12. 78
 Mulier quæ propriæ abortionis causam dedit quomodo
 puniatur, nu. 13. & nu. 19. eo.
 Mulier accipiens medicinas, vt non efficiatur prægnans,
 qua pœna puniatur. nu. 15. eo.
 Mulier potest ignorare se esse prænantem, nu. 22. eo.
 Mulier an sit prægnans, vel creda, seu putet se prænan
 tem,

I N D E X

- tem, respondere tenetur, nu. 21. 78
 mulier quæ ex violentia sibi illata abortum fecit qualiter teneatur, nu. 28. 79
 mulieris prægnantis damnatæ pœna differtur, vsquequo pariat, caut. 1. nu. 10. 154
 mulieri & minori aduersus dolum præsumptum succurritur, nu. 14. 92
 mulieri & minori errantibus non succurritur in delictis aduersus verum dolum, nu. 15. eo.
 muliere cõmuni oppinione repütata prægnante, proximus hæres hæreditatem adire non potest etiam si illam putet non esse prægnantem, nu. 67. 95
 mulieres ita ligantur statutis gñaliter & indefinite loquentibus, sicut masculi, nisi specialiter sint exẽptæ, n. 11. 77
 Reliqua vide infra in litera P. in ver. percutiens.
 mutans, vide supra in ver. Mater.
Natura communis est, nu. 12. 113
 Naturali vitio est parcendum, nu. 9. 82
 Naturali de natura creditur, nu. 77. 131
 Natus ex bonis parentibus & bona progenie, bonus præsumitur, nu. 36. 127
 Nauigios docēs barbaros fabricare capite puniunt, n. 21. 66
 Negatiua non animo occidendi vulneraui, quomodo probetur, nu. 14. 125
 Negligens corrigere qualiter teneatur, nu. 2. 119
 negligentia est præsumptio, vt vulneratus non sit ex vulnere mortuus, nu. 110. 135
 Nemo sine accusatione condemnatur, nu. 78. 150
 Nemo sine actione experiri potest, nu. 36. 68
 Nepos tenetur defendere auum, nu. 18. 114
 Nepotes tenentur auum ab hostibus redimere, aliàs, successione priuantur, nu. 19. eo.
 Nocturni depopulatores agrorū, aggressores viarū publicarū, & desertores militiæ pñt ipunè interimi, n. li. 116
 Nomē & cognomē ex capite cadaueris cognoscitur, n. 8. 3
 Nomen capitale quomodo summatur, nu. 1. 14
 Nomina propria quæ sint, & quæ adiectiones, nu. 3. eo.
 Nomi-

I N D E X

- Nominum disputatio p̄tinacibus relinquenda n. 104. 40
 Cætera vide infra in litera P. in uer. Practica, & in
 litera T. in uer. Testium nomina.
- Non esse vel minus profectum esse, idem est, nu. 45. 94
- Notarius secundum consuetam formam, instrumentum
 conficere debet, vt sit de iure validum, nu. 24. 141
- Notarius rogatus intelligitur clausulas consuetas appo-
 nere nu. 25. eo.
- Nouatio facta nō intelligitur, nisi exp̄sè dictū sit, n. 62. 71
- Nubens, vide supra in litera N. in uer. Mater.
- O**bligatio procedens ex facto personę, ipsi personę in
 hæret, nec ab ea discedere potest, nu. 37. 68
- Obligatio tollitur solutione eius qđ datur, nu. 156. 103
- Obligaciones ex maleficijs nascuntur, nu. 52. 48
- Obligatus non est ad banni pœnam, qui exceptionem ha-
 bet, nu. 155. 102
- Occidens deliberate, aliquem, an possit capi in ecclesia.
 nume. 26. 4
- Occidens spem animantis reus est mortis, nu. 18. 78
- Occidēs motus iustis rationibus excusatur, & etiam in ijs
 quæ punienda veniunt, nu. 69. 95
- Item excusatur etiam si non iustis rationibus sit ductus,
 dummodò dolo careat, nu. 70. eo.
- Occidens clericum bannitum à iudice seculari, an excusa-
 tur vigore statuti permittentis, bannitum posse impu-
 ne occidi, nu. 88. & 90. 96
- Occidens bannitum cancellatum de banno ignorans, qua-
 liter puniatur, nu. 96. 98
- Occidens bannitum ab homicidio excusetur, nu. 55. 116
- Occidens bannitum ex cōtumacia, an gaudeat bñficio sta-
 tuti permittentis bannitū posse impune occidi, n. 9. 65
- Occidens bannitum rebannitum, sed non cancellatum de
 banno, non punitur, nu. 16. 66
- Occidentis bannitū vigore statuti, quomodo possit à quo-
 libet, sine mandato absolutio peti, nu. 8. 65
- Occidens illegitimè bannitum, an & quo casu excusetur,
 nu. 36. & 37. cum seq. vsque ad nu. 100. 93
- Occidens

I N D E X

- Occidens au horitate publicæ scripturæ non debet decipi,
sed excusa i, nu. 136. 102
- Occidens Cornelium, quem credebatur esse Aurelium ban-
nitum an puniatur, nu. 93. 110
- Occidens rebānitū nō cancellatum de banno. cuius fama
erat esse absolutum, de homicidio tenetur, n. 168. 116
- Qua autem pœna puniatur, vide nu. 175. 107
- Occidēs ad sui defensionē nō cōmittit maleficiū, n. 5. 113
- Occidens transfugam vel hostem ciuitatis, nō puniatur de
homicidio, nu. 50. 116
- Occidēs inimicū suū in duello licito nō puniatur, n. 53. eo.
- Occidēs aliquē timore mortis, puniri non debet, n. 57. eo.
- Occidens seruum repertum in flagranti crimine, & concu-
bitu cum domina non tenetur, nu. 61. eo.
- Occidens aliquē in colluctatione ex cōsuetudine loci, lege
vel statuto approbata, non est puniendus, nu. 62. 117
- Occidens aliquem mandato domini sibi mortem commi-
nantis, an teneatur, nu. 63. eo.
- Occidens rixæ authorem in rixa, non puniatur, nu. 65. eo.
- Occidentis qualitas excusat, & animum non fuisse ad oc-
cidendum demonstrat, nu. 35. 127
- Occidēs incipiēte admenare cōtra se, nō tenetur, n. 28. 148
- Occisor aufugiens & exclamans adiutorium, præsumitur
aggressus, nu. 29. eo.
- Occisor mortaliter vulneratus, aggressus iudicat, nu. 30. eo.
- Occidere. Nil interest, an quis occidat manibus proprijs,
an causam mortis præbeat, nu. 17. 78
- Occidi impune non potest, qui satisfecit de soluendo con-
demnationem, eundo ad soluendum, nu. 166. 105
- Offendens pro modo culpæ puniri debet, nu. 164. 104
- Offenso licet se defendere in bello illicito, ex parte offen-
dentis, nu. 158. 103
- Offenso accusante, cessat inquisitio, cau. 13. nu. 2. 159
- Officium iudicis non impartitur, nisi petenti, nu. 84. 38
- Officium vnde dictum, nu. 51. 48
- Oliuam immaturā colligens, aquilia tenetur, nu. 27. 79
- Omittere propriè non est maleficium, nu. 47. 47

I N D E X

Opinio communis multum operatur, nu. lxxvi.	95
Opinio bona minuit præsumptionem, si quæ sunt contra reum, nu. 43.	128
Opponens volens repellere accusatorem quid facere habeat, nu. 78.	26
Opponi potest contra testes, quos pars examinari instigauit, nu. 39.	6
P alam factum dolo suspitione caret, nu. 28.	141
Pallor quomodo defendatur, nu. 3.	152
Papæ, vel Principis generalis constitutio statutū particulare non tollit, nu. 64.	72
Paria sunt ioco vel ebrietate quid committere, pro pace rumpenda, nu. 12.	84
Pars corporis in qua est vulnus, significat, an vulneratus sit ex vulnere mortuus, nu. 108. Quæ aut sint istæ corporis partes, vide nu. 109.	135
Passus se in alio ordine scribi, ipso facto maiori renuntiare videtur, nu. 78.	95
Partus ante 40. dies non est animatus, nu. 14.	78
Partus an sit animatus statuit iudicio medicorū, n. 26.	79
Pater admittitur pro filio in causa capitali, nu. 31.	46
Pater pro alio, ad defensionem, an interuenire possit, nume. 49.	22
Pater offendentem filium, etiam naturalem tantum, occidere potest, nu. 9.	113
Pater in filio saluatur, & diuturnitas paterni nominis cōseruatur, nu. 11.	60.
Pater & filius sint vna caro, nu. 20.	114
Pater occidens stuprum sibi vel filię per vim inferentem est dimittendus, nu. 48.	116
Patri licet occidere adulterantem filiam, & etiam ipsam filiam in adulterio deprehensam, nu. 47.	115
Cætera vide supra in litera F. in ver. filius, & infra in ver. Practica.	
Pari quid sit in delictis, nu. 75.	59
Patronus defendendo libertum, occidēs offendentem nō tenetur, & econtra nu. 36.	115

I N D E X

- pax. require supra in uer. Paria.
- pendentia temporis præfixi ad appelladnm. idem opera-
tur, q̄ operatur pendentia appellationis. nu. cxii.
- percussio leuis ægroto, potest esse mortifera. nu. xlv. 81
- percutiens prægnantem mulierem, ita quod abortum fe-
cit, qualiter puniatur. num. 16. fo. 78 & num. 33. fo. 28.
& nume. xliiii.
- percutiens clericum credens esse laicum, & adulterans
nuptam, credens esse solutam, in primo sacri illegii, in se-
cundo adulterii pœna punitur. nu. cxv.
- percutiens cum calce, uel cum hasta, non præsumitur ha-
bere animum occidendi. nu. lv.
- percutiens in faciem manu uacua, & occidens, de homici-
dii pœna non tenetur. nu. lvi.
- percutiens pugno, de homicidio non tenetur. nu. lvii. eo.
- percutiens cum baculo nō præsumitur habere animum
ad occidendum. nu. lix.
- percutiens cum instrumento nullo modo accommodato
ad occidendum, non est homicidii reus. nu. lx. eo.
- percutiens fuste uel lapide, an animum occidendi habere
presumat, & quid de percussore cum cultello breui.
num. lxii. & lxiii.
- percutiens qui statim fregit & proiecit arma, cum qui-
bus percussit, non præsumitur habuisse occidendi ani-
mum. nu. lxv.
- periculum ubi maius est, ibi banitius est agendum. n. x. fo.
43. & nume. li.
- peritus. In arte ualde perito, uel forti, ciuitati, utili, par-
cendum est. caut. i. num. v.
- periti attestantes de perinentibus ad eorum artem, non
sunt proprie testes, sed potius iudices dicuntur. nume.
lxxxv. & lxxxvi.
- periurus tenetur ex cogitatione. n. 4.
- perseuerantia uomitus, febris & aliorum accidentium, si
gnificantium mortem. nu. cvii.
- persona ratione minuitur pœna. nu. 86.
- plura uulnera, q̄n unū, uel plura uulnera dicantur. n. 113. 53
plura

I N D E X

plura quoties requiruntur ad actus perfectionem, nō sufficit alterum fieri, & vno deficiente, totum deficit. nu. cxxxviii.	102
plures uulnerantes in solidum tenetur. nu. xciii.	27
plures aggressores præsumuntur, nu. 17.	147
plurium furtum, & plurium damnum uel iniuria, an vnū damnum, uel vna iniuria dicatur. nu. cx.	52
pœna non potest a parte diminui nec alterari. num. 35. 18	
pœna pecuniaria & relegationis nō cadit in seruo. n. lx. 23	
pœna sanguinis de iure canonico nō imponitur. n. 68. 25	
pœna falsi & concussionis punitur accusans pecunia corruptus. num. 77.	26
pœna quælibet corporalis etiam minima, grauior est quælibet pecuniaria. num. cv.	28
pœna alterata a statuto, sublata est pœna iuris communis. nu. lxi. & 63. usque ad. nume. 70	71
pœna generalis locum non habet, quando specialis est inducta. num. 65.	72
pœna noua imposita, si aliqua manere debet exprimitur, nume. 67.	60.
pœna imposita a statuto, an possit a iudice alterari ex cā. nu. 71. 72. 77 cum seq. fol. 73. & nume. 82. cum sequen. nume.	37
pœna est in potestate legis & non iudicis. nu. 77.	60.
pœna minuitur personæ ratione, nu. 86.	74
pœna statuti minoratur, receptanti bannitum ex causa. nume. xc.	60.
pœna delicti ex ioco & ebrietate non oritur. num. 13.	84
pœna alia, alios interficientium, alia se ipsos occidentium. nume. 16.	85
pœna non est, vbi non est delictum. nu. 20.	92
pœna cessat, ubi culpa non adest. nu. lxxxvi.	96
pœna non est, ubi non est maleficium. num. 6.	113
pœna aliqua ut non teneatur, qui hominem ad sui necessariam defensionem interfecit, quid sit necessarium. n. 1. 3. 5. 6. & 7.	146
pœnam ignorantia minuit. num. 83.	74

I N D E X

Pœnam imposta reo seuerior, quàm sit cõsuetudo, iudex vsque ad 30. dies differre debet, nu. 9.	154
Pœnæ capitales quot sint, nu. 6.	14
Pœnæ quot sint non capitales, nu. 7.	15
Pœnæ hodie sunt arbitrariæ, nu. 33.	17
Pœnæ imponi debent secundum delictorum qualitates, nu. 132.	55
Cætera vide infra in ver. Probanti.	
Percutere habes infra in litera V. in ver. Volens.	
Ponens offendiculum ad fenestram pro capiẽdo fure no- cturno, ex quo fur cecidit, & moritur, de homicidio nõ tenetur, num. 64.	117
Potius omnia mala pati, q̃ delicto consentire, n. 17.	92
Practica vt pater pro filio possit interuenire ad defensio- nem. nu. 62.	23
Practica defendendi carceratum sine pcuratore, n. 65.	24
Practica accipiendi dictum, vel testimonium ad domum alicuius. nu. 60.	37
Practica dandi nomina testium reo. nu. 80.	38
Practica procedendi in crimine læsę maiestatis contra reũ mortuum, nu. 26.	67
Practica agendi contra surripientem instrumenta, vel te- stamenta, & surripientem defendendi, nu. 31.	eo.
Prædicamenta decẽ dantur secundũ Philosophos, & eodẽ modo secundum legum determinationem, nu. 57.	48
Prægnantis mulieris damnatę pœna, differtur vsq; quo ad pariat. caut. 1. nu. 10.	154
Præparata contra reum, quomodo tollantur, nume. 37. & 38. cum seq. vsque ad nu. 62.	143
Præsentia rei multum operatur, nu. 23.	34
Præstantes auxilium ad euadendum homicidium quomo- do teneantur, nu. 5.	118
Præsumptio vna tollit aliam, nõ imputato de homicidio, nume. 55.	48
Præsumptio vna tollit aliam, nu. 97. fo. 98. & nu. 1.	124
Præsumptiones æquales cõfundunt, & minus fortis ab alia cõfundit, & iudex quę sit fortior arbitratur, nu. 2.	eo.
Præsum-	

I N D E X

- Præsumptionis quot species sint. nu. 4 124
- Præsumptio pro reo validior esse debet, quàm illa quæ est
contra reum, & vna præsumptio tollit aliam. nu. 5 eo.
- Præsumptio quotuplex sit. nu. 6. & 8 eod.
- Præsumptio doli quæ a lege oritur, eo ipso quòd aliquis
occidit, an & quando amoueat per alias præsumptio
nes contrarias. nu. 9 eo.
- Præsumptiones quæ deducuntur ad tollendas alias præ-
sumptiones, vt potentes dicantur, verosimilitudinem
habere debent. nu. 10 eo.
- Præsumptio in specit, tollit præsumptionem in genere.
num. 30 127
- Præsumptiones vt vulneratus non sit mortuus ex vulne-
re. nu. 110. & 111. vsq; ad nu. 128 136
- Præsumptio ex consuetudine patris familias inducitur.
num. 27 141
- Vbi aliquid fit quòd alium lædit præsumptio doli cõ-
tra ipsum oritur. nu. 41 150
- Principi maledicens tumultuosus, non punitur. nu. 10 84
- Reliqua require supra in ver. Papæ.
- Principale remanent, accessorio deficiente. nu. 88 51
- Principale non regulatur ab accessorio. ne. 39 69
- Principali remoto, remanet accessorium. nu. 89 51
- Principium attendi debet in maleficiis. nu. 13 140
- Principium attenditur, qñ finis ad principium necessariã
consequentiam habet. nu. 14 140
- Priuati carceris crimen committens afficiendus vltimo
supplicio. caut. 9. nu. 1 158
- Priuatus iudicis auctoritate, potest delinquentem de do-
mo extrahere. nu. 20 4
- Priuatus in maleficiis fidem seruare non tenetur n. 44. 36.
- Priuatus qui statutum vult exequi, de veritate inquirere
debet, nu. 61 95
- Priuilegio abutens, ipso priuari debet. nu. 53 36
- Probanti, se nunquam in blasphemiam incurrisse, pœna
minorari debet. caut. 8. nu. 4 158
- Probari alterum non sufficit, si de re & tempore est quæ-
stio. d 8 stio.

I N D E X

stio. nume. 86.	51
probatio recepta ultra deductum in iudicio, non præiudicat. nu. 80.	50
probatio in specie, probationem in genere tollit, num. 3. fol. 124. & num. 29.	127
probatio contra iuris & de iure præsumptionem, non admittitur. nu. 7.	124
probatio admittitur contra iuris præsumptionem. n. viii. eo.	
probatio per facti euidentiã admittitur, post didicita testificata. nu. lxxiiii.	131
probationes bonæ uitæ, tollunt indicia quæ faciunt contra malefactorem. nu. 44.	127
probationum quot species reperiantur. num. xlv.	128
probationes in criminalibus clariores eẽ dnt. n. xxv.	142
processus est nullus cum iudex non admittit causam absentis, & contra absentem procedit. num. 16.	10
processus & testes qui dantur per iudicem reo, quomodo appellentur. num. 103.	40
proclama quod socius accusans absoluat seruari debet, & qui prior ex ipsis accusat, liberatur. nume. xliii.	36
procurator in ciuilibus potest constitui. nume. xi fol. 15. & nume. 18.	15
procurator non potest constitui in actione populari, nu. xii. fo. 15. & nu. 29.	17
procurator ab accusatore potest constitui. nu. 15.	13
procurator admittitur, etiam quando agitur ciuilitè, de crimine. nume. 18.	16
procurator in causa famę constitui potest. nu. 20.	eo.
procurator q̄ a relegatione infra detur, non uerificatur in publico iudicio a principio. nu. 38.	18
procurator an & quando possit interuenire in causa suspecti tutoris. nu. xlviii.	16
procurator datur illustri in actione iniuriarum. nu. li.	20
procurator in crimine capitali, an a carcerato possit constitui. num. lxxiiii.	24
procurator an & quando admittatur in causa inquisitoria. n. s. num. lxxvi. lxxvii. & lxxviii.	eo.

I N D E X

- procurator an & quādo possit constitui, quando per uiam
 denunciationis proceditur. nu. lxxix & lxxi. 25
 procurator quando constitui possit, qñ super notorio cri-
 mine pro editur. nu. 74. eo.
 procurator quando admittatur in crimine per uiam ex-
 ceptionis opposito nu. 75. eo.
 procurator non constituitur in causa appellationis, eo ca-
 su quo non constituitur in principali. num. xcii. 17
 procurator an & quando admittatur, & quando a statu-
 to pœna pecuniaria & corporalis imponitur. num. ciii.
 cix. & cx.
 procurator interuenire potest quoties est pœna, usque ad
 relegationem. nu. 14.
 procurator nō admittitur in crīe publici iudicii. n. 15. eo.
 procurator an & quādo admittatur in crimine, cuius pœ-
 na est a statuto alterata. nu. lix. 71
 procurator generalis, mutā ea quæ a domino specialiter
 sunt prouisa ex iusta causa. num. 80. 73
 Cætera uide infra in litera S. in uer. seruus. & in lite-
 ra V. in uer. Uniuersitas.
 prohibita iure naturali, ut puniantur uerum dolum requi-
 runt. nu. xvi. 92
 prohibitio iure naturæ facta, ignorari non potest, nisi su-
 pine. nu. viii. 91
 prohibitum ex causa fieri, potest suggerere e necessitate
 concedi. nu. 17. 33
 propinqui defuncti, præsumuntur inimici capitales incul-
 pati, quorum testimonium fidem non facit. nu. x. 8
 Cætera uide supra in litera I. in uer. Informatio,
 propria nomina, uide supra in litera N. in uer. Nomina.
 prouocasse in dubio fortior præsumitur. nu. xli. 127
 prouocationis remedio, condemnationis extinguuntur pro-
 nunciatum. nu. 104. 99
 prouocato occidenti est ignoscendum. nu. 7. 113
 proximus est quem nemo antecedit. num. 144. 58
 Pubertati proximus quis dicatur num. 4. 77
 publici iudicii crimen. l. Cor. de fal. censetur. num. xxvii. 77

I N D E X

Publicum & capitale differunt. nu. 4	14
Puer habes supra in litero D in ver. Differentia.	
Pugno percutiens de homicidio non tenetur. nu. 57	128
Pupillus vel infans, non doli capax aliqua pena non tenetur. nu. 87	74
Pupillus de homicidio non tenetur, nisi sit doli capax. numero 2	77
Pupillus pubertati proximus, doli capax dicitur. nu. 7	eo.
Reliqua require supra in litera D. in ver. Differentia.	
Putator arboris viatorem occidens, non excusatur, si non præmonuit nu. 4	86
Q ualitas delicti quid sit. nu. 66	49
Q ualitas non est sine substantia. nu. 99	52
Q ualitas delicti non probata, sacramento accusatoris probari potest nu. 94	51
Q ualitas occidentis excusat, & animum non fuisse ad occidendum demonstrat. nu. 35	127
Q ualitas præcedentis vitæ, quæ indicia elidat. nu. 46.	128
Q ualitas semel inesse posita, durare præsumitur. cau. 14. nume. 2	159
Q ualitatis aditio non vitiat præcedentia. nu. 87	51
Q ualitate aliqua, accusationi adiecta nõ probata, an reus debeat absolui. nu. 76. & 77. vsque ad nu. 101	50
Q uantitas quæ sit in delictis. nu. 67	49
Q uestio est remedium irreparabile. nu. 75	38
R aptores virginum & viduarum, & eis tempus raptus auxilium præstantes, possent a parentibus, consanguineis, tutoribus & curatoribus impune occidi. nume. 52	116
R eaccusatio ante litem contestatam debet fieri. n. 80	26
R ecedendum non est ab accusationis forma. nu. 77	50
R eceptanti bannitum, ex causa poena statuti minoratur. nume. 90	74
R egula qui non habet in ære, luat in corpore, habet locum ante sententiam. no. 111	29
R egula qui non habet in bonis &c. procedit tantum in persona vili & rustica. nu. 113	eod.

I N D E X

- Regula quòd frangenti fidem, fides frangatur eidem, quò
modo procedat, nu. 47. 36
- Reperti cum sanguinolento gradio defensio, nu. 129. 153
- Res iudicata substantiam significat, nu. 58. 94
- Résio, non rëndentis interrogationi defensio, nu. 5. 152
- Responsio conditionalis nihil ponit in esse, nu. 38. 149
- Reipublicã offensam tueri cuilibet interest, nu. 39. 114
- Reitutio in delictis non conceditur, cau. 6. nu. 1. 156
- Reus, inter reos receptus, quando quis dicatur, & quan-
do factus reus, nu. 1. 3. & 5. 31
- Reus inquisitus vel accusatus, qualiter facit sibi saluum-
conductum facere, nu. 15. 10
- Reus carceratus absens à iudicio dicitur, nu. 43. 18
- Reus carceratus pòt aduocatũ constituere, nu. 44. eo.
- Reus nunquã pòt pœnam corporalem eligere, nu. 107. 28
- Reus accusatione procedente, mandato iudicis citari de-
bet, nu. 4. 31
- Reus asserens non ex animo occidisse, debet se pñtare, &
id probat, & eo cõstito extraordinariè punitur, n. 1. 43
- Reus citatus non comparens delinquit, nu. 18. 44
- Reus criminaliter citatur mandato iudicis, nu. 21. eo.
- Reus in causa publici iudicij, tenetur se iudici præsentiali-
ter, præsentrare & defendere, nu. 29. 45
- Reus non debet duplici pœna puniri nu. 68. 72
- Reus ante liris contestationem, vel ante cõdempnationem
soluens infamatur, cau. 3. nu. 3. 155
- Reus soluens crimen fateri videtur, ibi. nu. 5. 156
- Reus torquetur existentibus contra eum iudicijs legiti-
mis, cau. 4. nu. 1. eo.
- Reus hñs pacẽ ab offenso mitius punitur, cau. 8. nu. 3. 157
- Rei constitutum est loco liris contestationis, nu. 37. 6
- Rei præsentia multum operatur, nu. 23. 34
- Rei spontanea pñratio ipsius inocetiã demõstrat, n. 131. 136
- Reo confesso homicidio, ex triplici capite sibi dantur de-
fensiones, nu. 11. 124
- Reo absoluto tenetur pars ad expensas, nu. 40. 6
- Rei pñt in cã criminali, per pcuratorem defendi, n. 22. 17

I N D E X

rei fauorabiliores sunt quam actores nu. v.	43
reis in carceribus secretis detentis, non iuris ignorantia imputanda. nu. xcv.	51
Cætera uide supra in litera Q. in uer. Qualitate, & infra in litera S. in uer. Sententia.	
Rixæ authorem in rixa occidens, non punitur nu. 65.	117
rixosus præsumitur prouocasse. nu. 42.	127
rixosos & solitus brigas facere, diiudicatur primus aggressor, nu. xxii.	147
rusticitas non excusat in delictis num. 6.	91
rusticitas excusat in iis quæ aperte fiunt. nu. 33.	141
S aluusconductus an per iudicem reo dari possit, & quibus personis. nu. xv. fol. 33. & nu. xxiiii.	34
saluusconductus quibus ex causis concedi possit. n. 26.	34
saluusconductus intelligitur, nisi concedens offendatur. nume. 50.	30
saluusconductus datus p. principe bannito ualet. n. 189.	109
Cætera habes supra in litera I. in uer. Inquisitio, & in litera R. in uer. Reus inquisitus.	
Sciens se inebriari solitum, a pœna non excusatur n. 21.	85
scientia, & patientia cum taciturnitate æquiparantur consensui. nu. xcix.	39
scia, uel ignorantia nõ est de substantia delicti. nume. 93.	51
scienti, & consentiendi nõ fit dolus neque iniuria. nu. 82.	96
scriptura publica occidentem bannitum defendit. nu. 76.	95
scriptura posterior derogat priori. nu. clxxvii.	107
scriptura sola imago nihil operatur. nu. 147.	103
scriptura concurrente cum ueritate; ueritas, & non scriptura attenditur. num. 49.	94
scripturis condēnatio nõ faciliter nõ derogatur. n. 135.	102
scriptum in libris publicis, pro uero hñ. nume. lxxxii.	96
Securitas alicui concessa p. delictis iam commissis, an amittatur p. nouum delictum perpetratum. nu. 45. 48 & 54.	36
Senatusconsulti Turpilliani iudicium, quod sit priuatum. n. 24.	67
sententia, in sententia capitali ferenda, & cā-disputanda reus præsens esse debet auditorio. num. xl.	18
sententia libello debet esse cõformis. nu. lxxxii. fol. 50. nume.	

I N D E X

- me. 73. fol. 73. & nu. 91. 47
- sententia non iuridice facta, non exequitur. nume. xli. 94
- sententia cuius nullitas notoriè apparet, non excusat. n. 89. 96
- sententia condènatoria, an infra tempus da'ũ ad appel-
landum, possit a iudice executioni mandari. n. 110. 100
- nume. 116. 117. 118. & 119. 99
- sententia nulla non meretur executionem num. cxxi. 101
- sententia lata prætextu medicorum peritorum, an retra-
ctari possit. num. 93. 134
- sententia quò casu non infamet principalem, neque pro-
curatorem. cau. 3. nume. 2. 155
- Cætera uide infra in lra T. in uer. Testibus conuictis.
seruiens timens mortè sibi a dño comina'ã. qui mandato
domini aliquem occidit. an teneatur. nu. lxxiii. 117
- seruus pcuratorem non constituit. Sed in seruitutem p-
uocatus per procuratorem respondit. nu. 30. 19
- seruus defendendo dominum occidens offendentem. nō
tenetur, & e contra. nu. 36. 115
- sexus & rusticitas excusat in iis q̄ aperte fiunt. nu. 33. 141
- sigillantem suas literas cum sigillo domini, ipso domino
in scio consuetudo excusat. nu. xix. 140
- simulatio bona est. quæ parit ueritatem. nume. xxxii. 35
- societas occultæ scrupulo non caret, qui manifesto faci-
nori desinit obuiare. nume. 3. 119
- socius socium non defendens, delinquere vř. nume. 33. 114
- socii criminis exculpato, iuuat innocentiã rei. nu. 136. 137
- socio siue itineris, siue cohabitationis, licet socium defen-
dere, & aggressorem occidere. imo & aggressoris so-
cium. nu. 31. & 34. 114
- socii omnium bonorum, omnia bona, & omnia mala cō-
municare debent. nu. 22. eo.
- Cætera uide supra in lra P. in uer. Proclama.
Solicitans quomodo se defendat. num. 7. 152
- soluere non ualens pro debito ex contractu, non luit in
corpore. nume. clvii. 61
- spasmus superueniens facit quod uulneratus præsumitur
solutione eius quod debetur, tollitur obligatio. clvi. 103
- ex

I N D E X

ex vulnere mortuus. nu. 106	135
Spes ad ius alicui non defert auferri. nu. 114	100
Sponsus impuue sponsam defendit. nu. 27	114
Sponsi & vxoris idem est iudicium. nu. 28	eod.
Status, illius status quem quis publice portat, esse censetur. nu. 79	96
Statutum mandās fideiussores præstari, intelligitur si fuerit petitum. nu. 83	38
Stante statuto quòd delictum non puniatur, si delinquēs non animo fecerit, an de hoc animo stetur dicto ipsius rei cum iuramento nu. 55	37
Statutum q̄ pro maleficiis commissis, pœnæ duplicentur non habet locum in verbis iniuriosis. nu. 44	47
Statutum duplicat pœna ob atrocitatem delicti, & ratione loci maiori est atrocitas. nu. 50	48
Statutum imponens pœnam corporalem pro homicidio, intelligit si dolus adsit nec lata culpa sufficit. n. 147	59
Statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi. nu. 148	eo.
Statutum q̄ homicidiū qualitercūq; cōmissum, pœna corporali puniatur, quò intelligendum nu. 149	60
Statutū q̄ occidēs occidatur, nisi fecerit ad defensionem suam, non cōprehendit occidentem à casu. nu. 150.	eo.
Statutum in vno. censetur statutū in alio, in æquiparatis a lege. Quod procedit et̄ in pœnalibus. nu. 14. 15	66
Statutum ius priuatorum dicitur. nu. 44	69
Statuta interpretantur secundum iuris communis dispositionem. nu. 47. fol. 70 & nu. 55	70
Statuti maior est potētia q̄ hoīs. nu. 49. f. 70. & n. 72	73
Statutū pōt de hominū membris disponere. nu. 51	70.
Statuti alteratio qualiter & quot modis fiat. nu. 53	eo
Statuta ex causa fiunt, nu. 58	71
Statutum faciēs mētione de pœna, passiuè interpretatur ab oībus legibus, mētione de pœna faciētibus. n. 79	73
Statutum determinans super iure communi, à iure cōi recipit interpretationem. nu. 98	75
Statutum an & quando liget ignorantes. nu. 22	92

I N D E X

Statutorum verba dubia, secundum ius cōe interpretari & intelligi debent, nu. 37.	93
Statutum est lex, nu. 39.	94
Statutum subditos tantum ligat, nu. 46.	94
Statutum quòd bannitus possit impunè offendi, intelligi tur de rite bannito, nu. 122.	101
Statuta nō puniunt aīum, nisi sequatur effectus, n. 10.	120
Statuta casum fictum non comprehendunt, nu. 11.	100.
Stylus & ciuitatis consuetudo excusat, & rei innocētiam ostendit, nu. 15.	140
Substantia qualiter accipiatur, nu. 65.	49
Substantialia delicti quæ sint, nu. 59.	48
Surripuens librum quo iudicio teneatur, nu. 32.	67
T Alis quis putatur, qualis in libris publicis est descri- ptus, nu. 80 fol. 96. & nu. 129.	101
Temere accusans, nullam pœnam subire oportet, n. 4.	86
Tps delictum aggrauat, nu. 71. f. 50. & nu. 79.	50
Tenor inquisitionis, vel libelli, incitatione inferi non de- bet, nu. 22.	11
Testamentum ipso iure nullum, pro nullo nō habetur ni- si cum decretum est esse nullum, nu. 74.	95
Testamentum non cancellatum, ac in prima sui figura, & sine deturpatione repertum, legitime factum vr, & ex eo fit missio in possessionem, nu. 126.	101
Testm celas vel subtrahes, incidit in pœnā falsi, nu. 28.	67
Testā executioni mandari, publicè interest, nu. 29.	67
Testes deponens de credulitate non probat, nisi in confi- sistentibus in peritia, nu. 86.	132
Testis malitiosus & suspectus p̄sumitur, qui ex interval- lo vult dictum suum corrigere, nu. 17.	153
Testi secundò examinato, requirenti prima sui attestatio legi debet, nu. 36.	6
Testi de fama deponenti, & non nominanti à quibus par- ticulariter audiuit, non creditur, nu. 17.	153
Testes examinandi sunt sup recognitione cadaueris, n. 7.	3
Testes quare eximantur sine citatiōe ptis inculpatæ, n. 35.	6
Testes examinatur sine citatiōe partis inculpatæ, de con- suetudine	

- suetudine. nu. 33. 6
 testes ex offō examinati nō psumūtur subornati. n. 38. 6
 Contra testes quos pars examinari instigauit, potest op-
 poni. nu. 39. eo,
 testes recipi nō possunt, attestationibus publicatis super
 eisdem capitulis. uel directo contrariis nu. vi. 43
 testes inhabiles admittuntur in crimine blasphemix, nu-
 me. 18. 66
 testes septē quare in testamētis requirātur. nu. 33. 68
 testes duo deponentes super infamia, præferuntur aliis
 contrarium dicentibus. nu. 31. 127
 testes i iis q̄ nō sunt de actus substātia. puta die & hora, li-
 cet nō concordāt, attamē eorum dicta p̄bāt. n. 84. 132
 testiū nomina cū attestationibus sunt dāda reo. n. 78. 38
 restium nomina non sunt danda reo, quando eius potē-
 tia timetur, ne eos offendat. nu. 76. eo,
 testibus deponētibus super alicuius fauore, nō creditur ni-
 si suæ scientiæ causæ reddāt. num. 13. 83
 testibus de arte sua testificātibus magis creditur. n. 81. 131
 testibus deponētibus de fama, causam a qua orta fuit nō
 adducētibus, nō est credendum. nume. 18. 153
 testibus de fama deponētibus nō creditur, nisi causæ fa-
 mæ sint probatæ. num. 19. eo,
 testibus cōiūctis de falso, sentētia retractatur. nu. 12. 154
 Cætera habes supra in litera P. in uer. Processus.
 tex. in l. diuus. ff. de extraor. cri. in l. si mulierē, eo. tit. & in
 l. Cicerō. ff. de pœn. quos sensus habeant, nu. 34. 49
 Reliqua inuenies supra in litera L. in uerf. intellectus.
 Transfugam vel hostem ciuitatis occidens, nō punitur, de
 homicidio. nume. 50. 116
 trepidatio, inconstantia, uarietas, uox balbutiēs, loquella
 timida, pallor. quomodo defendantur. nu. 3. 152
 Tutor require supra in litera R. in uer. Raptores.
Varietas, uide supra in litera T. in uer. Trepidatio.
 Vasallus defendendo dominum, occidens offendē-
 tem, non tenetur, & e contra. num. 36. 115
 Venia errori datur, cum non ex malignitate, sed simplici-
 ter

I N D E X

ter peccatur. nu. 72.	95
Verbum debet, necessitatem importat nu. lxxxii.	38
Verbum dumtaxat, est restrictiuum. nu. cxlii.	58
Verbum formiter, quid denotet. nu. xlv.	69
Verbum abigere, quid significet. nu. 42.	80
Verbum mortifere quid denotet. num cxvi.	134
Verba cum effectu sunt intelligenda. num. 42.	94
Verba in effectu accipi debent. num. clx.	103
Verba iniuriosa alicui dicens, ex uerbis iniuriosis tenetur quia iniuria tripliciter fit uerbo, re, & libello, caut. xii. nume.	159
Ex uerbis prolatis, aggressor præsumitur. nu. 25.	148
Veritas ut habeatur, non refert quomodo fiat. nu. 33.	33
Vinum bibere, facit præsumptionem, q̄ uulneratus non sit mortuus ex uulnere. nu. cxix.	136
Visus ad menare gladium, quō se defendat, nu. 14.	153
Vitæ præcedentis qualitas, quæ indicia elidat, nu. 46.	128
Vitæ mutatio, de malo in bono, de facili non præsumitur cau. xlii. num. iii.	159
Vlpianus fuit assessor & consiliarius Alexandri Impera- toris. nu. 28.	45
Vniuersitas in delictis comparet per procuratorem. nu- me. lvi.	22
Vniuersitas uel ciuitas, quando delinquat, & quando pu- niri possit. nu. 85. & 86.	26
Volens percutere unum, percutiens alium & occidēs, qua- liter teneatur. nu. ii.	111
Voluntas ad sit, uel non ad sit, non quæritur quando cō- stat de facti atrocitate. nu. xv.	125
Vox. uide supra in litera T. in uer. Trepidatio,	
Vsucapio titulo non procedit. nu. cxliii.	103
Vulnerans animo occidendi, sed non occidens, an de mor- te teneatur, nu. 12.	120
Vulnerans quid facere habeat, ut probare possit, an uulnus mortale fuerit. nu. 70	130
Vulnerans primo aliquem, an teneatur de occiso, quando alius postea uulnerauit. nu. xcy.	134

I N D E X

vulnerans an de occiso teneatur, si vulnus non mortale, habet commixtionem cum alio uulnere, vel concussionem. nu. 100.	135
vulnerantes plures, in solidum tenentur. nu. xciiii.	27
Reliqua uide supra in litera M. in uer. Mors.	
vulneratus mortuus post aliquod temporis interuallum, præsumatur mortuus ex uulnere, nu. lxxviii.	129
vulneratus percussus in capite, præsumitur ex uulnere mortuus. nume. xciiii.	134
vulneratus lehaliter fingitur mortuus. nu. xcvi.	135
vulnus a principio non mortali, facit præsumptionem, quod vulneratus non sit ex uulnere mortuus. nu. 137	137
Item vulnus non durans usque ad mortem. nu. 128	136
vulneris magnitudine, cognoscitur, an vulneratus sit ex uulnere mortuus. nu. ciii.	135
vulnera plura, quomodo unum vel plura uulnera dicantur, num. cxiii.	53
vulnera non dantur ad mensuram. nume lxi.	145
Cætera require supra in litera M. in uer. Mors.	
Vxor, uide supra in litera M. in uer. Maritus.	

F I N I S.

MAR. ANTON.

BLANCIPATAVINI

IURISCONSULTI

CLARISSIMI

Practica Criminalis.

*In qua omnia ad reorum defensiones utilia &
necessaria continentur, cum Summarijs
Jo. Baptista Ziletti Veneti.*

S V M M A R I V M.

- 1 Iudici de delicto & mortuo constare debet, antequam pcedat.
- 2 Confessus in iupicio hominem occidisse, qui mortuus non reperitur, sibi non nocet.
- 3 Confesso hominem occidisse & in mari proiecisse, non creditur, nisi de homine mortuo fama subsit.
- 4 Confessio nocet consentienti, non probanti uiuere, quem interfecisse dixit.
- 5 Intellectus ad l. si. ff. de questio. & l. i. S. illud. ff. ad Sillania.
- 6 Modis procedendi ad informationem & cognitionem corporis mortui, qui dicitur visus & repertus.
- 7 Testes examinandi sunt super recognitione cadaueris.
- 8 Nomen & cognomen ex capite cadaueris cognoscitur.
- 9 Constitutum propinquorum accipiendum, circa mortis causam, antequam iudex recedat a loco uisi cadaueris, sine iuramento.
- 10 Propinqui defuncti praesumuntur inimici capitales inculpati, quorum testimonium fidem non facit.
- 11 Inquisitio de delicto regulariter fieri non potest.
- 12 Iudex particulariter inquit contra accusatum.
- 13 Informatio propinquorum a iudice sumpta, facit qualẽqualem

Practica criminalis.

lem præsumptionem contra accusatum.

- 14 Propinquorum informatio facit iudicium ad capturam rei.
- 15 Iudex ex arbitrio, quali præsumptione præcedente, quem capere facit.
- 16 Iudex carcerans indebite captum pœnâ carcerationis tenetur
- 17 Capi quis possit, & per quos captura fieri debeat.
- 18 Capi potest etiam à privato in flagranti crimine repertus.
- 19 Detentur à privato infra 20. horas iudici est præsentandus.
- 20 Privatus iudicis auctoritate, potest delinquentem de domo extrahere.
- 21 Mulier pro crimine carcerari debet sed contrarium de consuetudine servatur nu. 7
- 22 Clericus in flagranti crimine repertus, potest a laico detineri, sed suo iudici est præsentandus.
- 23 Iniuriatus ulciscit iniuriam suam cõtra iniuriatum fugientẽ
- 24 Capi quis non potest in ecclesia, domo episcopi, uel hospitali, & similibus.
- 25 Latrones & assassinos non tutatur ecclesia.
- 26 Occidens deliberatè aliquem, an possit capi in ecclesia.
- 27 Mulier luxuriosè uiuens pro crimine carceratur.
- 28 Inquiritur super diffamatione, quando propinqui occisi quem particulariter accusant.
- 29 Inquisitione generali prohibita, proceditur ad testium examinationem.
- 30 Indicia habita super inquisitione generali, non præiudicant reo in inquisitione speciali.
- 31 Iudicij substantialia quæ sint.
- 32 Interrogationes etiam in criminalibus dari debent.
- 33 Iudex ex testibus super generali inquisitione, ad sententiam in particulari inquisitione procedit.
- 34 Testes examinantur sine citatione partis inculpatæ, de consuetudine.
- 35 Testes quare examinantur sine citatione partis inculpatæ.
- 36 Testi secundo examinato requirenti prima sui attestatio legi debet.
- 37 Rei constitutum est loco litis contestationis.

38 *Testes ex officio examinati, non presumuntur subornati.*

39 *Contra testes quos pars examinari instigauit, potest opponi.*

40 *Reo absoluto tenetur pars ad expensas.*

41 *Accusatio facit cessare inquisitionem.*

42 *Cautela ad impediendum inquisitionem in criminalibus.*

MORTVO homine iudex accepit ad locum occisi, † nam iudici debet cō stare de delicto & mortuo, antequā procedat, ita tex. in l. i. §. itē illud. ff. ad Sylla. Hinc videmus, prout dicit Ias. in l. iusiurandum. §. procurator. nu. 23. ff. de iureiur. † q̄ si aliquis cō

fitetur homicidium, statur confessioni contra ipsum, quando apparet de homine, quem confitetur occidisse. sed si aliquis etiam sponte confitetur in iudicio se occidisse vnum hominem, qui non appareat nec reperitur occisus, talis confessio non ualet nec ligat confitentem, ita etiam Ang. in l. certum. in prin. de confes. Quod limitatur ex mente Ang. nisi fuerint assassini, q̄ tunc uerisimiliter potuissent hoc facere ob qualitate loci. quod ita fuit iudicatū per Nic. de Iantel. de Prato. & cessante talis uerisimilitudine, & existēte bona fama non possent puniri nisi corpora apparerent. refert Bal. in addi. ad Spe. in tit. de sen. pen. in addi. magna, uersi.

3 Titius fuit cōfessus, † Quòd si q̄s cōfessus fuerit hominē occidisse & proiecisse in mari, non statur eius dicto, nisi subsit fama de hoīe mortuo, nec refert, an certo noīe sit noīatus mortuus, vel sine noīe, vt p̄ gl. in c. libellorū. 2. q. 8. & p̄ Bal. in l. quoties. §. si q̄s. de hær. insti. Ang. in d. l. certum. aliter sentit quam Ias. in dicto loco referat, cū uelit cōfessionem incertam de corpore non ualere. per tex. ibi. sed si esset cōfessio de certo homine, de quo pōt liquere eū esse mortuū, tūc ualeret. quāuis dicat Nico. seruasse contrarium, non tñ eius opinionē apprehendit. in hac materia difficultatem faciebat

Practica criminalis

tex. in d.l. i. §. item illud. ff. ad Syll. per quem probatur debere esse certum iudicem de homine mortuo, & sic de delicto, ibi dum dicit, nisi constet. & ibi, liquere igitur debet. ex quo uera probatio, non autem fama requiritur. facit etiam text. in d.l. certum. in princ. ibi, si quis incertū ueluti corpus cōfiteat. & tex. in l. i. in fin. ff. de quæst. Facit etiam difficultatem gl. in l. inde Nera tius. ff. ad l. Aquil. ubi † confessio nocet, si non probet confitens eum uiuere, quem dixit interfecisse. vnde ex mente An. in d.l. certum, & Bald. in additio. ad Specu. in titu. de senten. in hoc articulo sic distinguerem.

4 † Quòd aut delictum, de quo quæritur, subijci potest oculis ut corpus mortuum, vel quid simile & tunc iudex non procedat etiam ex inquisitione generali, nisi uiderit cadauer: & ita intelligatur id quod dicitur in d.l. fin. ff. de quæstio. & in d.l. i. §. item illud. ff. ad Sylla. ibi dum dicit, liquere autem debet. Aut secundò casu res non potest subijci oculis. prout est de homine pro iecto in mari, uel igne consumpto, vel de re furto sub tracta si fama est de certa persona & in indiuiduo iudex procedat. & ita sentit Barto. & Ang. in d.l. certum per text. ibi dum dicit, certum est, utputa Titius. & ita etiam procedat quod dicit Bald. in addit. ad Spec Aut incerta est persona, & incerta res: & tunc quia cōfessio non præiudicat, existente tali magna incertitudine, neque iudex poterit procedere ad inquisitionem, ut sentit Ang. in d.l. certum. cum tex. ibi dicat incertum, ueluti si corpus. nam eo casu ex tali incertitudine fundamentum aliquod haberi non potest, prout dicit

6 text. ibi. & in l. i. in fin. ff. de quæstionibus. † Multis modis & uariè quidem ad hanc cognitionem & informationem proceditur. Nam dicit Bart. in d.l. i. §. item illud. ff. ad Sylla. quòd ex illo text. practica su- & describat uulnera. Idem Barto. in l. fin. num. 2. ff. de quæstio. & Ang. in d. §. item illud. dicūt quòd rectores mittant.

mittant milites, uel alium officialem ad uidendum hominem mortuum, & uidendum vulnera, & hoc scribi faciat Ang. in l. fin. C. de sicar. dicit quod miles videat vulnera, & mortalia & non mortalia, si fuerint plures qui vulnerauerint. Moderni ultramontani in sua practica dicunt, quòd iudex debet mittere chirur-
gos & medicos pro contemplatione vulnerum, & il-
los consulere: qui considerata quantitate, loco & qua-
litate vulnerum secundum artem suam exponant, si vul-
nera sunt mortalia, vel occasione eorum vulnerum mor-
tis causa data sit. Dicas tu, quod communis practica est, ut ipse iudex accedere debeat ad uidendum mortuum, vt dicit Bartol. in l. 2. §. si publico. numer. 24. ff. de adulter. & facit pro hoc text. in l. fin. C. de custo. & exhibitione reorum. & in l. iudices. C. de episcopa. audien. & ipse iudex accipit (vt dicitur) visum & repertum, scribendo qualitatē cadaueris, ætatem, indumenta, qualitatem & quantitatem vulnerum, & quo nomine nūcupabatur, dum esset in humanis. Bonum quoque est pro amico, quòd insimul cum iudice adhibeantur experti ad uidendum vulnera, & cognoscendum illa propter duo. Primo si facta est rixa per plures, quilibet tenetur de eo quod gessit. l. fin. C. de sicar. & ex genere armorum potest cognosci an vulnerauerit mortiferè, vt in habente spononum & sagittas, & in habente ensem. Secundò si per plures dies ægrotauit, ad videndum an vulnus esset in loco mortifero, vel non, vt cognoscatur an sit mortuus ex vulnere. de quo dicam infra suo loco, ac etiam materiam
 7 medicorum tractabo. † Postquam iudex habuit cognitionem delicti & accepit visum & repertum, non recedendo à loco vbi mortuus est, examinat testes super recognitione cadaueris, qui deponere debent quo nomine & cognomine uocabatur cadauer illud, dū erat in humanis, cum ex istis cadauera recognoscantur, argumen. l. ad recognoscendos. C. de inge. & manu. §

Practica criminalis.

- 8 l.i. C. de mutat. nomin. † quod nomen & cognomen ex capite ipsius cadaueris cognoscitur, prout dicit text. in l. cum diuersis. ff. de religio. & sumpt. funer. quod autem testes super recognitione cadaueris examinandi sint, facit tex. in argumen. in l. 3. §. si quis. ff. ad exhib. qua examinatione facta iudex scribi faciat sequendo visum & repertum, ut dixi supra, quod vocabatur dum erat in humanis talis, filius T. prout
- 9 fidem fecerunt P. & A. testes &c. † Accepto visum & repertum, & facta recognitione cadaueris, iudex non recedendo à loco delicti, vocare debet ad se propinquos defuncti, & examinare sine iuramento, & accipiat (vt dicitur) eorum constitutum, & interroget eos ex qua causa putent eius agnatum fuisse interfectum, & generaliter inquirat quem inculpent. non debent autem uenire ad particularem inquisitionem, scilicet interrogare vtrum inculpetur Titius vel Sempronius, &c. quia ista practica non est iuridica. ut not. in d. l. secunda. §. si publico. ff. de adul-
- 10 ter. † & ratio quia iudex debet eos examinare sine iuramento est, quam tradit Barto. in l. 3. §. fina. ff. de adimen. legat. quia praesumuntur inimici capitales inculpati, & ideo eorum testimonium non facit plenam probationem. & facit etiam ad hoc text. in l. lex Cornelia. ff. de iniur. & hoc parit duos effectus.
- 11 † Primus est quod licet regulariter non possit inquiri de delicto, ut not. Barto. in d. l. secunda. §. si pu-
- 12 blico. ff. de adulter. † tamen ex ista inquisitione generali quando quis fuit accusatus, potest iudex deuenire ad particularem inquisitionem, contra accusatum. & ita not. Barto. in d. §. si publico. in tertia
- 13 colum. & ratio est, † quia tale constitutum propinqui facit qualemqualem praesumptionem contra accusatum, ut ex tali praesumptione iudex possit deuenire ad particularem inquisitionem contra eum, & ita not. Roma. in l. si quis in graui. §. si quis graui. & §.

& §. si quis moriens. ff. ad Sylla. & ita intelligitur dictum Ange. ibi. & pro hoc facit glo. in c. i. §. si duo. de pace tenen. & hoc idem quod faciant qualemqualem præsumptionem, tenet Inno. in c. cum in sua de sponsali. & Abb. in c. cum olim. de dolo & contuma. & de hoc late disputat Hippoly. in sua practi. in §. diligenter. circa medium. & quia hic nõ est eius materia, ideo non tangam aliter nunc, sed sufficit tantum scire, quod talem faciunt præsumptionem, propter quam iudex potest deuenire ad particularem inquisitionem, & hic est primus effectus, qui resultat ex isto constituto propinquorum. Secundus effectus est, quod iudex habita ista generali informatione potest deuenire ad capturam, vt si citaretur reus rufugeret, ut not. Salyce. in l. absentem. C. de accusatio. & in l. secunda. C. de custod. reo. & sequitur Ange. in tracta. suo malefi. in uersi. fama publica præcedente. Aduerte tamen ad unum, quod nota Hippoly. in l. fina. ff. de quæstio. quod iudex ex arbitrio suo potest facere capi aliquem, quia istud procedit præcedente quali quali iudicio & præsumptione. quia iudex indebite carcerans aliquem, qui indebite fuit captus, tenentur ipse pœna carcerationis, vt no. Ang. in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. Quis autem possit capi, & per quos fieri debet captura, tangit Bar. in l. fin. ff. ad l. Iul. pecula. & in quantum tangit quod pro debito ciuili quod non potest capi nisi pro fiscali, illud prætermittam, quia nil ad materiam nostram, pro crimine uerò decidit Bart. in d. l. cum eod. ff. ad l. Iul. peculia. quod quis repertus in flagranti crimine, si crimen est capitale, vel pœna corporalis ingeritur, potest capi etiam à priuato. l. i. C. de rapt. virg. & l. quis in seruitute. §. fina. ff. de furt. & l. fi. C. de malefi. & mat. l. i. C. de fal. mone. melius facit. l. i. C. eod. de fal. mone. quod dum tamen ducatur ad iudicem infra tempus statutum, scilicet post viginti horas. l. capite quinto de adulter. quod si uero non reperitur

Practica criminalis

- peritur in flagranti crimine, non potest à priuato capi, sed debet autoritate iudicis capi, & potest etiam de domo extrahi, vt not. in l. nemo de domo. de re
21 gu. iur. † hoc tamen fallit in muliere, quia non potest extrahi de domo. d. l. i. C. de offi. diuer. iudi. & in authent. ibi posita, & in §. quoniam. in authent. vt nulli iudi. etiã aduerte in primo capite huius theoricæ Bartol. in tantum est uerum quod dicit Bart. vt procedat,
22 quod etiam † secularis potest capere clericum in flagranti crimine, vt not. Bald. in c. i. §. si quis. de pace iura. firmand. & per scriben. in l. 2. ff. de iurisd. omni.
23 iudi. ita tamen vt repræsentet suo iudici. † Ampliatur etiam ut quis iniuriatus possit ulcisci iniuriam suam contra iniuriantem fugientē. & ad hoc facit glossa in l. nullus. C. de iudi. & ita not. Abb. in c. i. de iud. & Fely.
24 in c. i. de homici. † In secundo capite aduerte, quod illud non procedit vt quis possit capi in ecclesia, domo episcopi, hospitali, & similibus. c. inter alia. de immuni
25 ta. ecclesia. & c. pœnale. & ibi Abb. † Limitatur tamen hoc dictum de ecclesia, in famoso latrone & assassino, vt ibi not. Abb. limitat etiam Gui. Papæ in quæstioni.
26 suis Tholosanis. q. 121. vel 101. † quando quis deliberatè & appetatè aliquem occiderit: quia secundum eū posset capi in ecclesia. Contrarium tamen tenuit Abb.
27 in d. c. pe. & ita seruatur. † Aduerte etiam ad aliud in dicto secundo capite theoricæ Bar. in quantum dicit quod mulier nō potest pro crimine carcerari, quia cōtrarium not. in authent. hodie nouo iure. §. sed si crimen. C. de cust. reo. contra Bar. sensit etiam Imol. in ca. 2. de pigno. Limitatur tamē quatenus procedit dictum Ba. vt nō habeat locum in muliere luxuriose uiuente, sed hodie de consuetudine cōtrarium seruatur, quia mulieres carcerantur. & ratio est, quia carceres mulierum sunt separati à carceribus hominum, & ita hodie ser
28 uatur. † Diximus suprā, quod ubi constiterit de delicto & de corpore interfecto, qđ iudex debet vocare

ad se propinquos de functi, & habere informationem ab eis quis inculpetur de delicto, inquirendo semper generaliter vt diximus, non nominando quempiam. Modò aduerte, aut isti propinqui accusant aliquē particulariter, & tunc iudex non debet venire ad particularem inquisitionem contra accusantem super delicto sed debet inquirere contra eum super diffamatione. & hoc est quod dixit tex. in c. cum iuuentute. de præsumptio. & ibi no. Io. An. & Abb. quem sequitur Ro. in suis singularibus, singula. 482. vbi dicunt, quòd iudex habita ista informatione à ppinquis debet inquirere cōtra accusatum super diffamatione, nō autem super delicto super quo accusatur. aut, & secundò, isti propinqui nō accusant aliquem particulariter, & tunc iudex habita ista informatione & cōstituto debet peruenire ad generalem inquisitionem, de qua loquitur Bart. in d. l. 2. §. si publico. ff. de adulter. vbi dat quinque regulas, in quibus est permessa inquisitio, licet regulariter cōtra l. rescripto. §. si quis accusatus. ff. de mune. & ho
 29 no. vide ibi per eum, aliter non refero. † Habita ista generali inquisitione, iudex pcedit ad examinationem testium, eos interrogando, an uiderint uel sciuerint, quòd aliquis interfecit Titium, & similia, & tunc si quis fuerit nominatus uel accusatus, pōt deuenire ad particularem inquisitionem contra eum. & ita not. Inno. in c. bonæ memoriæ. de electio. & Abb. in c. graue. de præben. & Bald. in l. congruit. ff. de offi. præsi.
 30 & ibi Bar. † Sed quæritur per Bar. in d. l. fi. ff. de questione ni. in fi. an indicia habita super generali inquisitione præiudicent reo, ut possit torqueri, quando fit inquisitio specialis, vel accusatio. & dicit Bar. ibi quòd non præiudicant. & ratio est, dicit ipse, qua fuerunt examinati illi testes eo non citato & non contradicente, cōtral. si quando. C. de testi. & est etiã alia ratio, quam tangit ibi Barto. in uno uerbulo, quia fuerunt examinati ante litis contestationem, & sic cōtra
 substantialis

Practica criminalis

substantialia iudicii, quia ante litem contestatam non
examinantur testes nec in civilibus nec in criminali-
bus. & ideo cum dicti testes fuerint examinati contra
31 substantialia, non praeiudicant. † Quinque autem sunt
substantialia, & primo citatio ad defensionem, quae est de
iure naturae. clemen. pastoralis, de re iudica. non autem
aliae citationes, puta ad videndum publicari testes, &
eos examinari, & similia. secundò requiritur libelli vel
inquisitionis oblatio. tertio litis contestatio. quarto iu-
rumentum calumniae. quinto sententia. & ita not. Spec.
in princip. secundae partis. & Abb. in c. cum me & te, de
re iudi. sed cum isti testes sint examinati ipso non ci-
tato, & ante litem contestatam, & sic contra ea quae non
toto titu. ut lit. non contestat. extra. merito secundum
Bar. in d. l. si. non praeiudicant reo, & hanc opin. Bar. se-
32 quitur Sali. in l. si. C. de quaesti. † Imò plus dicit ipse,
quod etiam in criminalibus debent dari interrogatio-
nes, per l. si stipulauerit. §. quaestioni. ibi, interrogan-
di que. ff. de adult. sequitur etiam Ang. in tract. suo ma-
lefic. in ver. fama publica, versicu. quæro qualiter. & est
Hippoly. in l. i. ff. de quaestioni. dicit, quod aliqui iudi-
cantes errant. qui examinant testes non citato reo, nec
ipso praesente & adducit multas authoritates, & ita de
33 iure communiter tenetur. † Queritur etiam nunquid
ex attestationibus habitis super generali inquisitione,
iudex possit procedere ad sententiam in particulari in-
quisitione. Bal. in l. congruit. ff. de off. praesi. tenet quod
non. & ratio est secundum eum, quia generalis inqui-
situs est quaedam preparatio deueniendi ad particula-
rem. & eam sequitur in l. si vacantia. C. de bonis vacan-
lib. 10. & Feli. in c. 11. extra de testib. & de iure comuni
ita tenetur. Contrarium tamen tenuit idem Bald. in l.
edita, in lectu. Paduana. C. de eden. & dicit quod ita te-
nuit Innocen. in d. c. bonae memoriae, de electio. Aduer-
te quia licet istae opiniones de iure sint veriores, & com-
muniter teneantur, quod testes examinati super gene-
rali-

rali inquisitione non faciant fidem, nec ex illis indiciis possit torqueri, nec possit iudex ex eorum dictis formare sententiam, in particulari inquisitione, tamē hodie seruatur contrarium, & ideo pro defendendo reo non labores super ista communi sententia.

- 34 † Aduerte quod stylus & consuetudo est in ciuitatibus Lombardiae, quod testes siue super generali, siue super speciali inquisitione, & etiam super accusatione, examinatur sine citatione partis, & ista talis practica & consuetudo seruanda est. vt dicit Alex. in consil. 41. incip. habita super contentis, col. fi. uers. & data, vol. 2. quod duplicatum est in consil. 65. vol. 1. adducens quod stylus debeat obseruari. text. in l. fi. C. de iniur. & in l. 3. §. fi. ff. de testi. & quæ not. Cin. in l. 2. C. quæ sit lon. consuet. & in c. fi. de constitutio. † Ratio autem dictæ consuetudinis potuit esse ex duplici capite, quia si testis primò examinatus deposuerit vnum cum iuramento, si postea iterum examinetur, & contrarium uel quid diuersum deponat, uenturum ualet, & testis punitur de falso, vt not. Bar. per illum tex. in l. eos. C. de fal. & But. in c. cum in tua, de testi. & Anch. in c. 2. de testib. in cle. & secundum alios ualet primum, vt not. Abb. Cardi. & Feli. in d. c. cum in tua, & est periculosum quod secundò examinetur. Item nulla potest oriri utilitas ex secunda depositione, quia † testis primo examinatus potest referre se ad primum eius dictum, & petere quod sibi legatur prima attestatio. not. Bar. in di. l. eos. ff. de fal. Item alia potuisset esse ratio: quia quando in criminalibus proceditur ex argumentis, & indiciis, eo casu testes examinantur sine citatione partis. tex. est in c. 1. de homici. lib. sexto. & ibi Gemin. & Philipp. Franc. in uer. argumentum. Sed quando agitur de homicidio, proceditur ex argumentis & indiciis. l. milites. §. oportet. ff. de quæsti. l. fin. C. de probation. ideo inoleuit practica, quod citatio non fiat, cum frequentius procedatur ex indiciis, & ita quotidie seruatur, & ex consuetudine lis non contestatur.

Practica criminalis

- 37 tur. † Sed primo examinantur testes, postea procedi-
tur super accusatione uel inquisitione, & acceptio cō-
stituto rei, quod est loco litis cōtestatiōis, ex dictis te-
stium prius examinatorum, proceditur ad torturā si-
38 ne publicatione processus. † Attende etiam ad unum
q̄ quādo testes examinantur ex officio iudicis su p̄ in-
quisitione, non pōt opponi contra eos q̄ fuerint sub-
ornati & suppositi, quia præsimitur pro iudice, secus
aūt si ad instigationem partis, puta q̄ pars aduersa du-
xerit aliquos testes & instigauerit eos examinari su p̄
39 inquisitione. † & ideo in hoc sis multum cautus, vt
iniquitas an pars fecerit & instigauerit testes exami-
nari, vt cōtra eos posses opponere, cum alias nō posses
40 vt no. Abb. in c. qualiter & qñ. de accusat. † Imo dicit
Car. in cle. s̄p̄æ. in vlti. col. de uerbo. signific. q̄ dicta
pars tenetur ad refectionem expensarum reo, si fuerit
41 absolutus. † Animaduerte etiam ad aliud quod sem-
per iudex, antequā deueniat ad inquisitionem, debet
pr̄mouere offensum, an velit accusare, vel non, quia
quandiu quis pōt accusari, cessat inquisitio, vt no. Ale-
xan. in apostil. ad Barto. in l. 2. §. si publico. de alulte. &
42 Doct. communiter sequuntur. † & ex hac doctrina da-
tur cautela per Cepol. quæ est 2 §. quod quis vult tem-
pus differri, puta vt potestas exeat de suo magistratu
& regimine (vt dicitur) debet petere ab eo vt assigne-
tur tempus infra quod possit accusare, & tunc iudex
tenetur assignare terminum habilem, quod est valde
notabile, & eum communiter Doc. sequuntur.

S V M M A R I V M.

- 1 *L. inter accusatorem. ff. de publicis iudici difficilis reputatur
& uariè legitur.*
- 2 *Absens quando crimen est à relegatione infra, damnari pōt.*
- 3 *L. inter accusatorem. prædicta qualiter intelligatur.*
- 4 *Lis in criminalibus contestatur.*

Marci Antonij Blanci.

- 5 Iudicis interrogatione, & rei responsione, lis contestatur.
- 6 Iudex expedit processum sine licentia accusatoris, & rei, & nume. 25.
- 7 Accusatis pluribus, diuerso tempore respondentibus, per respōsionem ultimi lis contestatur eorumque responsiones ad ultimum retrahuntur, & uno tempore factæ censentur.
- 8 Condemnatio contra absentem fit lite non contestata, quando pœna est a relegatione infra.
- 9 Absentiæ iustas causas, quilibet ad allegandum sine mandato admittitur.
- 10 Absentiæ quæ causa sint iusta.
- 11 Amicus inimici mei, inimicus meus censetur.
- 13 Accusatus uel inq̄situs criminaliter, ab alio iudice aliqua cā carceratus, an possit in causa accusationis uel inquisitionis contra eum formatae, per procuratorem respondere.
Cautela ut procurator pro absente admittatur in criminalibus.
- 13 Absentiam probabilem quis sine mandato allegare nō potest.
- 14 Cautela contra absentem absentia probabili.
- 15 Reus inq̄situs uel accusatus, qualiter faciat sibi saluum conductum facere.
- 16 Processus est nullus cum iudex nō admittit causam absentiae, & contra absentem procedit.
- 17 Citatio trina de qua in d. l. inter accusatorem, qualiter fiat.
- 18 Citatio in criminalibus, quomodo fiat.
- 19 Citatio unica peremptoria sufficit in criminalibus.
- 20 Dilatio nouem dierum in criminalibus, quod sit ampliata, & dentur 30. dies, ut in ciuilibus, sed contrarium de consuetudine seruatur.
- 21 Correctio legum non inducitur ex indentitate rationis.
- 22 Tenor inquisitionis ut libelli in citationibus inseri nō debet.
- 23 Inquisitio cōsuetudine Perusina inseritur in citatione.
- 24 Citatio ad domum rei sufficit in criminalibus.
- 26 Accusato non comparente, quid iudex faciet, remissive.
- 27 Iudex quid sit factururus, accusatore absente.

Practica criminalis

S V P R A dictum fuit, quemadmodum iudex ubi
constiterit de delicto, debeat formare inquisitionem
contra accusatum: & quia est formatum processum,
debet deuenire ad citationem, ideo de eius materia ui-
deamus. † Quapropter declaranda est l. inter accusa-
torem. ff. de public. iudic. quæ quidem reputatur diffi-
cilis, & uarie legitur. ibi, nec per triduum. & ideo se-
cundum quamlibet istarum lecturarum figurabimus ca-
sum. & primò ex mente Bartoli præmitte, † quod quod-
dam est crimen cuius pœna est corporalis, vel alia à re-
legatione supra: quoddam est crimen cuius pœna est
à relegatione infra, in qua absens potest damnari, ut
nota. per Bartolum hic, & in l. absentem. ff. de pœn. &
in l. penul. §. ad crimen. ff. de public. iudi. & his præmis-
sis figura casum ex mente Barto. in l. nostra, secūdam
quod litera dicit, nec per triduum, hoc modo. & diuide
primam partem legis nostræ in duas particulas. secun-
da ibi, nec per triduum. & si intelligamus legem nostrā
in crimine cuius pœna est à relegatione supra, in qua
absens non potest dānari, dic quod in prima parte tex-
nostri fuit dubitatum, nunquid si Titius, qui fuit ac-
cusatus de crimine adulterii uel homicidii, abest à ci-
uitate ex iusta causa, quidam alius, putà propinquus,
possit coram iudice qui dictum Titium citauerat, al-
legare causam absentia, & sic admittatur ad excusan-
dum dictum Titium, & respōdet Iurisconsultus quod
sic. Sum modo in versicu. nec per triduum, & retento
eodem themate fuit dubitatum, nūquid dictus Titius
possit damnari post trinam citationem. & text. noster
dicit quod non & sic planè procedit litera, nec post tri-
duum &c. & sic habes notare ex ista lectura, quod reus
accusatus de crimine, cuius, pœna est à relegatione su-
pra, non potest damnari per trinam citationem. Si ve-
rò quidam, puta Titius fuit accusatus de crimine, cu-
ius pœna est à relegatione infra, dic tenendo eandem
literam, quod lex nostra in prima sui parte ponit v nū
dictum,

dictum, in secunda aliud, ut supra. & in prima dic vt supra. in secunda verò dubitatum fuit, nūquid Titius post trinam citationem possit damnari, ex hoc tantum, quia nō comparet. & dicit text. quòd non. & hoc modo procedit prima lectura, quando in litera est dictio nec, si uero sit dictio ut, & secundo non legitur, tunc lex nostra in hac prima parte ponit primo unum dictum, secundo ponit effectum dicti. ibi, ut per triduum &c. & dic quod dubitatum fuit, nūquid Titius, qui fuit accusatus de crimine, cuius pœna est à relegatione infra, possit condemnari absens, & nūquid alius possit allegare causas absentia. & text. noster secundum Bart. hic dicit, quòd si iudex habet plenas probationes de delicto, potest eum condemnare post trinam citationem, nisi aliquis allegaret causas iustas absentia, quia tunc expectaretur. & hic est effectus primi dicti, & hoc modo bene procedit litera, vt per triduum, & sic uides, quòd hæc lectura dicit totum contrarium primæ. & hæc theoricæ Bar. in hac lege nostra, in prin. & sic uides quòd summarie legitur hæc lex. Breuiter dico, quòd lex nostra est plana. † Et primò præmittendum est, quòd lex nostra necessario debet intelligi, quòd iste reus fuit accusatus de crimine, cuius pœna est a relegatione infra: & hoc patet, qui sciendum est, quòd quando quis accusat aliquem de crimine, cuius pœna est à relegatione supra, debet custodiri una cum accusato. & hoc est quod dicit l. fina. C. de accusatio. & l. 2. C. de exhib. & introdu. re. Sed text. præsupponit, quod & accusator & accusatus erāt absentes. ergo necessario infertur, quod reus fuit accusatus de crimine, cuius pœna est à relegatione infra, quo casu non requiritur illa præsentatio ad carceres, ne sit contra dict. leg. fina. & leg. 2. Secundò præmittendum est, quòd in casu huius legis lis fuerat contestata, & hoc dicit text. ibi, cognitione accepta. & quòd præcesserat citatio ex commissione iudicis.

Practica criminalis

dicis, quia alias non posset, vt not. Alexan. in additio.
ad Bartol. in l. neminem. C. de exhiben. reo. & ista cita-
tio fuerat facta ad videndum fieri sententiam. & hoc
patet quia iam erant factae probationes, & hoc proba-
tur in text. nostro ibi, calumnia pronuntiatur, quia
accusator non diceretur calumniatus, nisi permansis-
set vsque ad sententiam, sed diceretur tergiuersatus,
& hoc dicitur in l. i. ff. ad Turpil. Sciendum est etiam
quod hic agitur tam de absentia rei, quam accusato-
ris, ut in secunda parte principali. His praemissis dico,
quod text. noster est planus, & intelligitur in crimine
cuius poena est a relegatione infra. & in prima parte
quaesitum fuit nunquid admittatur tertius ad allegan-
dum causas absentiae rei. & text. dicit quod sic, ne post-
trinam cautionem damnetur. & hoc idem dicit in se-
cunda parte de accusatore qui erat absens, & erat ca-
lumniatus & sic text. noster dicit quod expectabitur,
si iusta causa fuerit allegata absentiae, alias condem-
nabitur. & hic erit effectus primi dicti & in text. legi-
tur in litera, ne per triduum &c. ut communiter habe-
4 tur. † Not. ex hac l. inter accusatorem, ibi cognitione
suscepta, q̄ in criminalibus lis contestatur. sed contra
hoc facit. l. i. C. de lit. contesta. ubi dicitur, q̄ litis con-
testatio debet fieri per interrogationem & respon-
sionem utriusque partis. sed plerunque in criminali-
bus fit, quod accusatus comparet & respondet accu-
sationi, negando uel fatendo absente, & tamen per il-
5 lam responsionem fit litis contestatio. † Barto. in l.
is qui reus. ff. de publi. iudi. dicit quod iudex assumit
vices accusatoris, vnde ex interrogatione iudicis &
rei fit litis contestatio, & ad hoc allegat gloss. in cap.
6 prout. extra, de do. & contuma. † & dicit ibi Barto. q̄
iudex facit sibi dari licentiam a reo vel accusatore, ex-
pediendi processum eo absente. Bal. tamen. in l. i. in vi-
col. C. qui accusa non poss. dicit quod iudex absq; eo q̄
petat talem licentiam, potest expedire processum ex
officio.

- 7 officio. † Et dicit Bald. ibi, quòd si plures accusati fuerint, & diuerso tempore responderint. quòd per respõsionem ultimi. censetur facta litis contestatio, & aliorum respõsiones retrahuntur ad ultimam. & omnes censentur facta in uno tempore. l. receptum. quæ est l. final. ff. commu. p. redio. † Vtrum autem si lis non fuerit contestata cum absente, possit condemnari. Gl. in l. quoties. C. de digni. lib. 12. tenuit quòd non possit damnari si fuerit accusatus de crimine, cuius pœna est a relegatione infra, si uerò de crimine cuius pœna est à religione supra, tunc idem, quia non potest damnari, sed fit annotatio bonorum ut no. in l. 1. C. de requi. reis & per Doct. in l. absentem. ff. de pœn. Contrarium tamen tenuit Glo. in d. l. absentem. & ibi Bart. & Saly. in l. reos. C. de accusat. vt possit condemnari, quando est accusatus de crimine. cuius pœna est à relegatione infra, & ratione iudicium reddatur elusorium, q̄a in hoc casu non fit annotatio bonorum. & ita not. Bart. in d. l. absentem. & Saly. in d. l. reos. in delictis grauibus fierent annotationes bonorum, ut supra dictum est, & ita hodie seruatur, præterquàm non seruatur quòd
- 9 † fiant istæ præscriptiones bonorum, sed proceditur ad † bannum. Not. etiam ex hac lege quòd tertius compars admittitur in criminalibus, ad allegandum causas iustas absentia, secus ad allegandum causas defensionis, quæ respiciant crimen principale, vt dicam infra.
- 10 † Bart. in l. pen. §. ad crimen. in pen. col. in prin. de publi. iudi. considerat tres causas absentia. Primò necessariam, quia est infirmus, uel carceratus, uel non potest ire per iter. l. 2. §. si quis. ff. si quis cautio. non ob tem. Secundò probabilem, puta quia habet inimicos, uel est exbannitus de tali loco. & timet capit. l. de atate. ff. ad Trebel. l. sciendum. ff. de legat. 1. vbi pulcher text. &
- 11 dicit ibi Bar. per illum text. † quòd omnes amici mei inimici. censentur etiã mei inimici. & sunt mihi suspecti. quod nota propter multa. Tertiò voluntariam, ut

Practica criminalis

quādo dicit iudicem non competentem. l. 1. & 2. ff. de
iudici. c. ueniens de accusa. ca. dilecti de do. & contu. &
hoc idem dicit & not. Saly. in l. reos. C. de accusatio
In prima causa licet necessaria dicit Bart. in d. §. ad
crimen. quilibet etiam sine mandato admittitur ad
12 allegandum causas absentiae. † Ex hoc primo capite
necessariae, scilicet, absentiae. Hippoly. dat vnam cau-
telam in sua practi. in §. sequitur nu. 31. vbi dicit quod
cautela est, vt quis possit defendi per procuratorem,
vt faciat se carcerari in aliquo alio castro. quia tunc
admittetur procurator ad eius defensionem, & ad hoc
allegat Ang. in l. eos. §. super iis. C. de appellatio. vbi di-
citur quod appellans pro crimine capitali. detinetur
in carcere, & libelli appellatorii & sententia mittuntur
ad iudicem, & tunc tertius admittitur ad defenden-
dum, & ibi dicit quod quando quis est carceratus pro
curator admittitur. ista cautela non videtur probari,
nec Ang. dicit id ad quod allegat Hippoly. quia doctri-
na Bart. in d. §. ad crimen. & Ang. in d. §. super iis, tunc
procedit quando esset carceratus in custodia illius iu-
dicis qui inquit. super delicto, uel esset executurus
sententiam, & ita loquitur d. §. super iis. & tunc da-
retur procurator. & ita loquitur Bar. in d. §. ad crimen
in. 4. col. secus si detineretur ab alio iudice, quia tunc
admitteretur procurator solummodo ad allegandum
causas absentiae, & ad differendum iudicium, & in hoc
casu procederet dicta cautela. Aliam etiam cautelam
ad differendum iudicium dat Imo. hic. uidelicet, ut
quis fiat legatus, uel ambasciator. Soci. in capi. ue-
niens. de accusa. dat aliam cautelam. ut quis defendat-
ur per procuratorem. scilicet quod statim absentet
se, puta in Galliam, sed certè hoc non videtur uerum.
quia ista absentia fit culpa sua, & ideò non debet ei
prodesse. vt not. Bart. in l. 2. §. 1. ff. si quis cautio. non
obtem. undè infertur ex suprà dictis, quod necessaria
absentia nil aliud operatur, nisi iudicii dilationem, &
ad

- ad eam allegandum quilibet etiam sine mandato admittitur, & ita not. Imo. & Bald. in d. l. eos. §. pen. C. de
- 13 appella. † In secundo capite scilicet in absentia probabili. tunc non admittitur quis ad allegandum eam sine speciali mādato, & ratio est, quia posset uenire si uelet. & ideò qui non habet mandatum nescit quid ille absens uelit ut not. Bart. in d. §. ad crimen. in penul.
- 14 col. in prin. & idem est in tertio capite. † Salyc. in d. l. reos. C. de accusatio. dicit quod contra absentem ex absentia probabili datur cautela, puta si temebit ne capiantur. tunc iudex faciet ei saluum conductum, ut hodie assolet. & tunc cogetur se præsentrare & ita hodie fit. † Sed aduertas quòd facias facere sibi saluum conductum pro omnibus delictis, excepto eo de quo imputatur, ne cū haberet iudex in carceribus. posset cum detinere, etiam pro aliis delictis. & in hoc sis cautus. & ita not. ibi Saly. & de iis etiam tangit Bart. in l.
- 16 qui reus supra eo. ti. & l. fi. ff. de accusa. † Adde etiam vnum quod si iudex non admiserit causam absentiae, sed processerit contra absentem, quod processus est nullus, & hoc not. Bar. in tracta. ad reprimen. in uerb. neglexerit, & Ias. in l. 2. in 3. col. ff. de in ius voc.
- 17 † Procedo ulterius & capio Glo. ne per triduum, & quæro qualiter fiat ista citatio, dic secundum aliquos. p̄ triduum citetur nouem vicibus, id est qualibet die ter, & ista opi. non tenetur, uel & secundo quòd citetur per nouem dies. scilicet, q̄ qualibet die semel. & ista etiam non tenetur. Tertia expositio, est communiter apprehensa, quòd per nouem dies citetur tribus citationibus, & post singulas, citationes expectetur triduum, & expone tex. ne post triduum, scilicet expectatus per singulos dies &c. & hanc opi. secutus est Specu. in titu. de actio. §. i. uersi. sed qualiter. & hanc approbat. Bart. hic.
- 18 † Circa istam materiam citationis dic quòd citatio potest fieri tripliciter scilicet per nuntium, per edictu,

Practica criminalis.

& per literas, & ita not. Bar. in tracta. ad reprimen. in uersu. per edictum, & in uersu. precedenti. scilicet. in uerb. per nuntium, & per literas. & ibi uide incitatione quæ fit per nuntium, considerantur tria, scilicet commissio, executio, & relatio, ut per Bar. in præallegatis locis. ad reprimen. & de commissione habemus tex. clarum in l. neminem. C. de exhib. re. & circa istam commissionem Doct. sunt uarii, Inno. & Anto. de Butr. in capi. quoniam contra de probatio. dicunt quod sufficit generalis commissio, Abb. in d. cap. quoniam contra, dicit quod non sufficit, per text. in d. l. neminem, & ibidem etiam not. Idem Bart. qui reprobatur opi. Inno. Bald. in l. quando. C. de testi. concordat dictas opi. hoc modo, aut requiritur in commissione causæ cognitio. quia ex tali citatione infertur reo maximum præiudicium, ut si citaretur ad uidendum ferri sententiam. & in hoc casu requiritur specialis commissio, nec sufficeret generalis. & ita procedit opi. Bart. in d. l. neminem, & Panor. in d. capi. quoniam contra, aut non requiritur causæ cognitio, & tunc sufficit generalis; & procedit opi. Innoc. & aliorum & ita not. Bald. in d. l. si quando. & in appostil. ad Bart. in d. l. neminem. C. de exhib. re. & hæc distinctio communiter est recepta. & ita no. Hippoly. in l. de vno quoque. ff. de re iudi. col. 26. ubi latè tangit hanc materiam & refert infinitas cottas, & sequitur Deci. in d. capitu. quoniam contra. col. 9. uersu. 2. Abb.

19 ¶ Ulterius quærit Bart. in hac l. nostra prosequendo dictam Glo. nūquid sufficiat una citatio peremptoria pro omnibus & tenet quod sic. per l. absentem. infra de pœnis ubi dicit tex. quod in criminalibus fit sententia ad instar priuatorum iudiciorum, sed in priuatis iudiciis sufficit peremptorium. in l. peremptorium. cū Il. seq. ff. de iudic. l. consentaneum. C. quomodò & quādo iudex, & hæc sententia communiter est recepta, ut not. Felyn. in c. consuluit. col. 4. uersu. ad audiendam sententiam. de offi. delega. & ita de consuetudine seruatur.

uatur. quòd semper sufficit perēptorium, cum cominatione tamen.

20 ¶ Vterius quærit Bart. nunquid interuallum nouē dierum sit ampliatur per l. properandum. C. de iudi. vel per auct. qui semel. C. quo. & quan. iud. ubi quis citatur ter per interuallum triginta dierum in singula
21 quaque citatione, † & dicit Bar. licet non debeat fieri legum correctio, ex identitate rationis. l. præcipimus. C. de appellatio. l. si uerò. §. de uiro. ff. sol. matr. tamen in hoc casu teneo opinio. Glo. scilicet quòd ampliata sit dilatio. Nec obstabit de. l. præcipimus & d. §. de uiro. quia non fit mutatio per hominem, sed per legem antiquam. quæ dicit quòd eodem modo debet dari dilatio in criminalibus, ut in ciuilibus, per triginta dies, trahitur ad l. antiquam, etiam in criminalibus. ut in simili not. per Glo. in l. quod uerò contra. ff. de legib. & breuiter circa hanc conclusionem dic, quòd de iure verum est quod dicit Bart. sed de consuetudine contrarium obseruatur. vt not. per Glo. in d. auct. qui semel & ibi Bart. & Abb. in c. 2. de dilatio. quia iudex ex arbitrio potest etiam abbreuiare tempus & differre. & ita seruatur hodie.

22 ¶ Quæritur etiam per Bart. an quando citatur reus debeat sibi mitti tenor inquisitionis, uel libelli. & breuiter & conclusiuè procedendo dicit Bart. quòd non est necesse. quòd sibi mittatur tenor accusationis. & hoc probatur per. c. licet in beato Petro. extra de accusatio. & pro hoc est text. in l. 2. in fi. C. de exhi. re. & ibi Glo. in ver. quæsitum, ubi dicitur, quòd ubi quis fuit citatus, debet comparere coram iudice & explorare & inquirere causam propter quã fuit citatus, & hoc igitur apparet quod non erat expressum in citatione. & hoc etiam not. Bart. in tract. ad reprimen. in uer. super dicto crimine. & ista opi. communiter tenetur. vt not. Fely. in d. ca. licet in beato Petro col. 1. uers. not. q
23 in citatione. † licet inquit Bart. Perusij de consuetudi-

Practica criminalis

ne seruetur contrarium, & pro eius obseruatione: est
Glo. in cap. 2. de dilatio. in decret. non autem lib. vi.

- 24 † Quæritur etiam per Bart. nunquid reus debeat citari personaliter, uel sufficiat citari ad domum; conclusiue hic Bar. tenet quod sufficiat citari ad domum, uel alibi, ita quod uerosimile sit quod ad eius notitiã prouenient, l. 1. ff. de requiren. re. ibi ut possit innotescere eis &c. & hæc sententia communiter est recepta, ut not. Alexand. in l. 4. §. prætor ait. ff. de damn. infect. ubi dicit ita communiter teneri, & ita seruatur de consuetudine & in practica.
- 25 † Vtius prosequendo dicta Bart. per conclusiones quæritur, nunquid necessè sit quod actor in quolibet termino præsentet se ut accuset rei contumaciam, ut reus sit contumax. Bart. refert quod de consuetudine est. ut iudex recipiat licentiam ab accusato & accusatore, perficiendi processum. & tunc non erit necessè, quia iudex sustinet partes accusatoris. & de hoc dicit in l. qui reus supra eo. aliàs secus, quia deberet se representare, ut in ciuilibus l. absentem. ff. de pœn. breuiter dic, quod de consuetudine & stylo non obseruatur illa practica, quam dat Bart. ut iudex petat sibi dari licentia, quia ex officio agit & supplet. & not. Alex. in consi. 41. vol. 2. & ita Bal. in l. 1. in 6. col. C. qui accusa. non poss. & de hoc supra dictum fuit.
- 26 † Vtius Quærit Bart. quid faciet iudex accusato non comparente, breuiter dic ut per eum, aliter non referro. & eius theoricã est communiter approbata, aliter non addo quicquam.
- 27 † Vltimò quærit Bart. quid faciet iudex in accusatore absente, dic ut per eum, in omnibus, præterquam in eo quod dicit quod si accusator uenit puniendus pœna à relegatione supra, considera quod non uidetur posse dare istum casum, quod accusator sit absens si pœna est imponenda à relegatione supra, quia accusator tamen tenetur se representare carceribus, & ideo
non

non pōt abesse, l. fin. C. de accusatio. & l. 2. C. de custo
reo. & si effugerit tanquā confessus est dānandus, nec
eo casu requiritur annotatio bonorū, & de hoc dictū
fuit suprā in figuratiōe casus, & ideo cogitabis. & ex
iis sumus expediti de ista lege inter accusatorem.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex crimine publico quæ descendat.
- 2 Nomen capitale quomodo sumatur.
- 3 Propria nomina quæ sint, & quæ sint adiectiōes.
- 4 Publicum & capitale differunt.
- 5 Crimē an desinat esse publicū, cū pœna per statutū alteratur.
- 6 Pœna capitalis quot sunt.
- 7 Pœnæ quot sint non capitales.
- 8 Capitalis pœna quæ sit.
- 9 Idoneus ex pluribus accusatoribus debet eligi, & nu. 30.
- 10 Proceditur in criminalibus ad instar priuatorum ciuiliū.
- 11 Procurator in ciuilibus potest constitui, & nu. 18.
- 12 Procurator nō potest cōstitui in actione populari, & n. 29.
- 13 Accusator hodie ex forma statutī non tenetur ad pœnam ta
lionis, nec debet in carcere detineri.
- 14 Iudicium elusorium esse non debet.
- 15 Procurator ab accusatore potest constitui.
- 16 Legis rōne correctā, et ipsa lex correctā uidetur declaratur.
- 17 Iudicium ex parte accusatoris semper publicum dicitur.
- 18 Procurator admittitur, et quādo agitur ciuilit̄ de crimine
- 19 Causa famæ, & causa uitæ æquiparantur.
- 20 Procurator in causa famæ constitui potest.
- 21 Appellare quis potest inuito reo.
- 22 Rei possunt in causa criminali per procuratorem defendi.
- 23 Delicta impunita remanere non debent.
- 24 Intellectus ad l. iusta. ff. de manumiss. uin.
- 25 Intellectus ad l. non solum ff. de procurato.
- 26 Intellectus ad l. serum quoque. §. publice. ff. de procur. & nu.
53. & 56.

Practica criminalis

- 27 Intellectus ad l. reos. C. de accusatio. & infra nu. 47.
- 27 Iudicia publica quare intenta.
- 31 Industria personæ inter artifices intelligitur electa, quæ mutari non potest.
- 32 In iudicio publico nõ põt à principio sciri, q̄ pœna sit futura.
- 33 Pœnæ hodie sunt arbitrariæ.
- 34 Conclusio non requiritur in bello accusationis.
- 35 Pœna non potest a parte diminui nec alterari.
- 36 Iuri publico non potest parte derogari.
- 37 Iudices q̄ nõ procedere habeãt, in iudicij criminali principio.
- 38 Procurator quod à relegatione infra decur, non uerificatur in publico iudicio a principio.
- 39 Absens, capitali crimine nõ accusatur, sed bona annotatur, quæ annotatio, si intra annũ ueniẽs p̄stat cautionẽ de comparẽdo in iudicio & defendendo, suspenditur, & habet terminum 30. dierum, & plus secundum facti exigentiã.
- 40 In sententia capitali ferenda, & causa disputanda, res præsens esse debet auditorio.
- 41 Intellectus ad l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudi.
- 42 Iudex informando processu, debet interrogare reum, & uide re qua facie qua animi trepidatione respondeat.
- 43 Reus carceratus, absens à iudicio dicitur.
- 44 Reus carceratus potest aduocatum constituere.
- 45 Intellectus ad l. inter accusatorem. ff. de publi. iudi.
- 46 Intellectus ad l. i. ff. an per ali. cau. appella. reddi possint. Alium uide infra nu. 63.
- 48 Procurator an et q̄ nõ possit interuenire in cã suspecti tutoris
- 49 Iudex quomodo procedat in causa tutoris suspecti.
- 50 Seruus procuratorem non constituit, sed in seruitutem prouocatus per procuratorem respondit.
- 51 Procurator datur illustri in actione iniuriarum. Intellectus ad l. si. ff. de iniur.
- 52 Egregia persona non tenetur se præsentare in iudicio.
- 54 Absens ubi uirtute statuti damnari potest non admittitur procurator.
- 55 Citationes in causa capitali, quare personaliter fiant.

- 59 Vniuersitatem delictis comparet per procuratorem.
- 57 Intellectus ad l non tantum. ff appellatio.
- 58 Cautela quod licet procuratore non admittitur in criminalibus quandocunque, potest sententia in absentem ferri, ad faciendum reum absolueri.
- 59 Dominus pro seruo, & pater pro filio ad defensionem an interuenire possit.
- 60 Pœna pecuniaria & relegationis non cadit in seruo.
- 61 Iudex a relegatione supra, non pronunciat in absentem.
- 62 Practica ut pater pro filio possit interuenire ad defensionem.
- 63 Dictio usque, an stet inclusiue, uel exclusiue.
- 64 Procurator in crimine capitali an a carcerato possit cõstitui.
- 65 Practica defendendi carceratum siue procuratore.
- 66 Procurator an & quando admittatur in causa inquisitionis, & nu. 67. & 68.
- 67 Inquisitio de iure ciuili succedit loco accusationis.
- 68 Pœna sanguinis de iure canonico non imponitur.
- 69 Procurator an & quando possit constitui quando per uiam denunciationis proceditur, & num. 71.
- 70 Denunciator à quo possit constitui.
- 71 Iudex super denunciatione duobus modis procedere potest. & num. 73.
- 72 Contra denunciantem possunt opponi exceptiones, quæ opponuntur contra accusantem.
- 74 Procurator quando constitui possit quando super notorio crimine proceditur.
- 75 Procurator quando admittatur in crimine per uiam exceptionis opposito.
- 76 Exceptio dilatoria, in initio litis opponitur.
- 77 Pœna falsi et cõcussionis punitur accusas pecunia corruptus.
- 78 Opponens uolens repellere accusatorem, quid facere habeat.
- 79 Exceptio lenonicij ante litem contestatam proposita, maritum repellit, alias non.
- 80 Re accusatio ante litem contestatam debet fieri.
- 81 Exceptio dilatoria non admittitur post litem contestatam.
- 82 Exceptio peremptoria in criminalibus quando possit opponi

Practica criminalis

- 83 Ciuitas constituit syndicum ad accusationem prosequendam.
- 84 Accusatus ab uniuersitate se per procuratorem non defendit, in eo casu in quo si per priuatum accusaretur se non defenderet.
- 85 Uniuersitas, uel ciuitas, quando delinquat, & quando puniri possit & nu. 86.
- 87 Filius pro patre in crimine laesae maiestatis, et haeresis puniuntur.
- 88 Henricus Imperator damnauit ciuitatem aratro, & Bonifacius destruxit collegium templariorum propter haeresim.
- 89 Ciuitas quot modis poena capitali puniri.
- 90 Ciuitas constituit syndicum in crimine laesae maiestatis, in casu statuti conditi contra superiorem & quando poena capitalis datur pro homicidio, & nume. 91.
- 91 Ciuitas Paduae fuit posita in banno aeternali a Nicolao. v. eo quia statutum fecerat, ut qui interficeret clericum & quinque solidos solueret, esset absolutus. Fuit tamen per eundem Nicolaum restituta, quia tale statutum cassauit.
- 92 Procurator non constituitur in causa appellationis. eo casu quo non constituitur in principali.
- 93 Accusatus pluribus de eodem delicto, unus non potest alios defendere. (dere.)
- 94 Plures uulnerantes in solidum tenentur.
- 95 Non datur consortium nec in re, nec in persona inter plures delinquentes.
- 96 Iudex quando delinquentium plurimum aliqui se praesentat, & aliqui non quo ad praesentatos potest processum suspendere, & quo ad absentes sententiam ferre.
- 96 Exculpacio propinquorum defuncti, an & quando faciat iudicem desistere a procedendo & nu. 98. cum sequentibus.
- 68 Iudex inquit de crimine non obstante abolitione secuta.
- 99 Iudex inquit et procedit de crimine licet de eo transactio fiat.
- 100 Exculpacio propinquorum, est indicium innocentiae.
- 101 Vnum indicium tollit aliud.
- 102 Bannitus an possit se per procuratorem defendere.
- 103 Procurator an & quando admittatur, et quando a statuto poena pecuniaria & corporalis imponitur, & nu. 109. & 110.
- 104 Iudex quando poena corporalis est grauior poena pecuniaria, pecuniariam debet eligere.

- 105 *Pœna quælibet corporalis etiam minima, grauior est quælibet pecuniaria.*
- 106 *Intellectu ad l. si de interpretatione ff. de pœnis.*
- 107 *Reus nunquam potest pœnam corporalem eligere.*
- 108 *Membrorum suorum nemo est dominus.*
- 109 *Accusatus de maleficio pro quo pœna pecuniaria imponitur, est fideiussoribus relaxandus, & num. 110.*
- 110 *Cautela ut accusatus de maleficio pro quo pœna imponitur pecuniaria, non carceretur, quod deponat pecuniam apud fiscum sub conditione si condemnabitur.*
- 111 *Regula qui non habet in ære luat in corpore, habet locum ante sententiam.*
- 112 *Iudex sententia lata. non potest eius executionem mutare.*
- 113 *Regula qui non habet in bonis &c. procedit tantum in persona uili & rustica.*

VERVM quia quandoque citato reo quis comparet & petit sibi per procuratorem defensiones dari ideo text. in §. ad crimen. l. pen. ff. de publi. iudi. explanabimus.

¶ Premitte pro clariori intellectu huius. §. id quod not. Bald. in l. reos. C. de accusa. in 3. col. † quod ex crimine publico tria descendunt, ex eo enim descendit. Primò iudicium publicum criminale, ut quando lege cauetur quod sit publicum. l. 3. §. fin. ff. de præuar. & not. supra in l. i. eo. tit. de publi. iudi. Secundò descendit iudicium publicum ciuile, & dupliciter, unū quod intentatur pro re familiari, & tunc transit in priuatum, ut quando aliquo iudicium intentari potest, & ciuiler ad interesse, & criminaliter ad pœnam iuxta, l. fin. ff. de priuat. delict. & l. fin. ff. de furt. & intentatur ciuiler ad interesse, exēplum in crimine falsi, ut not. in l. Paulus. ff. de fals. Aliud quando intentatur criminaliter, & de hoc habetur in l. i. ff. de popul. actio. Terriò ex eo descendit publicum, idest notorium & manifestum, & de hoc dic ut not. in l. ea quidem. C. de accusatio.

Practica criminalis.

cusatio. & facit l. 1. §. sed scimus. C. de lati. lib. tol. & not. per Doct. in c. de manifesta. 2. q. 1.

- 2 ¶ † Secundò præmitte quod not. idem Bald. in l. reos in 2. col. C. de accusa. & Saly. etiam ibi. quòd istud. nomen capitale sumitur aliquando pro comoditate quæ respicit utilitatem tertii, & de hoc exemplifica, vt per Bal. in l. sed & ex. §. 1. ff. de procur. vbi causa status agitur ciuilitè. vt per eum ibi. Aliquando etiam sumitur pro commoditate quæ respicit ius publicum.
- 3 ¶ † Tertio præmitte quòd publicum & priuatū sunt quædam adiectiones, vt not. plene per eundem ibi. & dat etiam notabilem regulam ad cognoscendum quæ sint propria nomina, & quæ sint adiectiones. Quoties est à principio proprium nomen & aliud superuenit, illud superueniens dicitur adiectio, exemplum ut per eum ibidem.
- 4 ¶ † Quarto enim præmitte. quòd inter publicum & capitale est differenria, quia publicum dicitur respectu principij & originis, capitale respectu finis & declinationis & pœnæ. vt per eundem ibidem in 3. col. & propterea hæc procedit quæstio quam tangit Bar. in l. 1. col. ff. eo. de publi. iudi. † quando pœna alteratur per statutum nunquid crimen desinat esse publicum, concludit quòd respectu actoris semper dicitur publicum, secus respectu rei, cum sit alterata pœna, & idè ex parte rei poterit interuenire procurator. vt per eundem latius ibidem.
- 6 ¶ † Quintò præmitte quòd tres sunt pœnæ corporales, prout tripliciter sumitur, hoc nomē caput, vt per eundem ibidem, in 2. col. & per Innoc. in c. qualiter & quando de accusa. & latius per Ange. in l. ff. de publi. iudi. prima mors naturalis, quæ multis modis infligitur, l. aut damnum. §. uiro. ff. de pœn. & l. capitalium, cod. tit. de pœn. Secunda damnatio in opus metalli, & hæc fit tripliciter, aut damnatur quis in opus metalli cum uinculis, aut sine uinculis, aut & tertio in mini-
sterio

sterio metalli, ut ministret aliis. ut p Ang. in d. l. 2. perpetuò tamen, aliàs non esset capitalis. Tertia pœna capitalis est, cum quis amittit ea quę sunt iuris ciuilis, & ciuitatem. ut deportati, Addit etiam ibi Ang. tres alias ut quando quis damnatur ut perpetuò sit carnifex. se cunda ad perpetuum carcerem. licet ista de iure ciuili non admittatur. Tertia ubi quis per statutum potest impunè occidi. & hoc perpetuò, quòd nota per bannitis nostri temporis, qui ex decreto Illustrissimi Domini Veneti possunt impunè occidi. & ideò bannum dicitur pœna capitalis. † Pœnæ autem non capitales sunt quatuor: vt relegatio ad tēpus, infamia, amissio ciuitatis, & ictus fustium, & el abscissio membri, v per eosdem in prædictis locis. † Aliter considerauit istud nomen capitale, & pœnam capitalem Saly. in l. transigere, ex mente Glo. ibidem. C. de transact. quæ dicit quòd pœna capitalis dicitur strictissimè, ut ultimū suplicium, secundo strictè ut amissio libertatis & per consequens ciuitatis, tertio amissio ciuitatis tantum. ut deportati.

† Iis sic præmissis veniamus ad tex. & diuide & summa ut per Barto. hic in prima parte huius. §. nostri. Casus sic potest figurari. Quidam puta Titius qui alium accusauerat de publico crimine, puta adulterii & similia. volebat cōstituere nomine suo procuratorem ad agendum & ad allegandum causam causæ, quæritur nunquid possit, & videbatur dicendum quòd possit. † quia quotiescunq; sunt plures qui eundē velint de crimine publico accusare, debet eligi magis idoneus, l. fina. plures. ff. de accusatio. l. sepulchrum. de sepulch. uiola. l. 2. ff. de populari actio. In casu igitur nostro, cum accusator cognoscat se non esse idoneum ad prosequendam accusationem institutam nimirum videri debet, si velit magis idoneum constituere procuratorem, & ideò uidetur dicendum quòd possit. Secundo dō facit scilicet quia † in iudiciis criminalibus proceditur

Practica criminalis

- ceditur ad instar priuatorum ciuiliū. l. absentem. ff. de
11 pœn. † Sed in ciuilibus potest. l. 1. ff. de procura. ergo
etiam in casu nostro. Contrarium tamen deciditur in
casu tex. nostri. & ratio potuit esse secundum Iacob.
12 Butr. quem Bar. refert hic in 1. col. † quia quando cri-
men est publicum, accusatio competit cuilibet de po-
pulo. & tunc procurator non potest constitui. quia
procurator est perinde ut dominus. ac ille qui eū con-
stituit. & ideò in isto casu non potest agere procura-
torio nomine. l. licet. & ibi Glo. §. 1. de procur. Ista ra-
tio licet sit vera in se secundum Bart. quem sequitur
Imo. hic & cõiter Doct. tamen non est generalis, quia
non concludit quando accusator prosequeretur in u-
riam suam. vt per eum hic, ideò ipse assignat aliam ra-
13 tionem † quia accusator tenetur ad pœnam talionis,
& debet detineri in carceribus. l. 1. §. 1. ad Turpill. & l.
fi. C. de accusa. sed accusator cum videret se posse dam-
nari constitueret alium procuratorem & ipse recede-
ret. & absens non posset damnari. ut l. absentem. ff.
de pœn. & ideò sequeretur quòd iudicium esset elu-
14 sorium. † quod etiam non debet. l. si prætor in prin. ff.
de iudi. l. fi. ff. ne quid in lo. publi. & ista ratio commu-
niter est approbata, & procedit de iure communi. Sed
cum hodie de iure statutorum & de consuetudine nõ
teneatur accusator ad pœnam talionis, ista ratio ces-
sat: & ideò ex hoc infert Alexandrin. hic in 3. col. in
15 fin. quod † hodie accusator potest constituere procu-
16 ratorem. contra. §. nostrum. † quia correctã ratione
legis, uidetur & ipsa lex correctã, per Glof. in l. 1. ff. de
leg. tut. secundo infert quòd hodie non est tantum du-
bitandum utrum procurator possit constitui ad libel-
landum, uel excipiendū, vel similia. Tertio infert quòd
in casibus in quibus non habebat locum pœna talio-
nis de iure antiquo, de quibus per Bar. in l. si cui. ff. de
accusatio. in is etiã poterat constitui procurator. Iste
tamen illationes communiter per Docto. non sunt ap-
prehensæ.

prehensæ. ¶ Nec obs. quòd correctà ratione legis cen-
setur etiam lex correctà, quia illud procedit ubi una
tantum ratio assignari potest, ut de hoc habetur per
Doctò. in l. adigere. §. quāuis. ff. de iure patr. & latè per
Excellentissimum Deci. in c. cum cessante, de appella-
la. nec id quod dicit Gl. est semper uerum, quia aliqua-
do habet locum ratio & non lex. & è contrà lex non
tamen ratio. ut not. per Gloss. in l. non omnium. ff. de
leg. Præterea dic quòd licet pœna talionis cesset ta-
men iudicium non desint esse publicum, cum publi-
cum (vt diximus in euidētia libus) dicitur respectu ori-
ginis. † & ideo ex parte accusatoris semper dicitur
publicum (vt supra diximus) & habetur per Bald. in d.
l. reos. C. de accu. & ideo assignatur tertia ratio. quia
præsumitur diligentius profecuturus accusationem
quam ipse quem constituit. l. 2. §. fin. ff. de adulter. l. 1.
in fin. ff. ad Carbonia. sed aduerte, quia uidetur quòd
ista ratio non fit tuta, vltra ea quæ adducuntur hic per
Alexandrin. in 5. colum. quia siue cōsideremus quod
aget diligentius causam ex eo, quia ipse suscepit accu-
sationem, dic quod ista diligentia & affectio est con-
siderabilis etiam in quocunque alio, com ista cuilibet
competat, si uero dicamus quòd affectio eius conside-
retur propter interesse, dic quod istud interesse est in-
troducendum eius fauore, ut præferratur aliis in accusan-
do, ut in d. l. 2. ff. de adulter. & ideo potest etiam renun-
tari. Certum est enim quòd si maritus nollet accusa-
re uxorem, quòd tūc admitteretur pater, & ideo mari-
tus posset renūtiare iuri suo, sic etiam in casu nostro
videtur dicendum, quod possit renuntiare huic fauori
suo. & ideo possit constituere procuratorem, unde de-
tur hic alia ratio per Alexandrin. in col. 5. in fi. scilicet
quia leges restrinxerunt facultatem accusandi. l. si
cui. ff. de accusa. & l. final. C. de accusa. & ideo uoluit
lex. quod ipsemet accuset, & si desistat puniatur pœna,
de qua habetur in l. 3. §. si. ff. de pœn. & ratio est ne te-
merè

Practica criminalis.

merè innocentes accusentur, ut per d.l. si. ibi ne innocentium feriamus. & ideò nimirum si uolunt leges & accusator constituat procuratorum.

- 18 ¶ In secunda parte huius uersic. primæ. ibi multò magis, sic potest dari casus, Quidam fuit accusatus qui uolebat constituere procuratorem ad allegandum eius defensiones, Quæritur nūquid possit. & pro rationes dubitandi faciebat, q̄a in criminalibus proceditur ad instar ciuiliū. l. absentem. ff. de pœn. sic in ciuilibus potest. l. i. §. vsus ff. de procur. siue agatur etiam de crimine ciuilitè tantum. c. tuæ extrà de procurà. † Secūdo faciebat dubium in hoc tex. ex mente Alexandrin. hic, quia causa famæ & causa uitæ equiparantur, l. iusta. ff. de manumiss. vindict. † Sed in causa famæ interuenit procurator. l. fuit. §. si quis alieno. ff. de iis q̄ no. infra. † Tertio faciebat dubium, quia ille qui prosequitur appellationem allegat causam causæ, & tamen in criminalibus potest etiam quis inuito reo appellare. l. non tantum. ff. de appella. l. addictos. C. de appella.
- 22 † Quarto faciebat dubium in text. nostro l. seruū quoq; §. publicè. ff. de procu. & l. reos. C. de accusa. ubi dicitur quòd in causa criminalis possunt defendi rei p̄ procuratorem, Sed iis non obstantibus deciditur contrarium in text. nostro. & ratio decidendi assignatur hic per Barto. quia procurator damnari deberet. l. i. C. de senten. & interlo. omni. iudic. & ideò non esset congruum quòd procurator damnaretur ad mortem, vel aliam pœnam, ista ratio reprobatur hic per Bart. quæ communiter sequuntur omnes, rationibus ut per eū, aliter non refero. Et ideò secūdam assignat rationem, quia si concederetur quòd procurator admittatur sequeretur quòd † iudicia essent elusoria, & delicta remanerent impunita, contra. l. si prætor in principi. ff. de iudic. & in l. si ita uulneratus. §. si. ff. ad. l. aquili. ista ratio impugnatur ab Are. in ca. ueniens extrà de accusa. Sed salua eum ut per Alexandrin. hic, in sua repet. in 4.

col.in fi. Tertia assignatur ratio per Bar. hic, quia diligentius ipse se defendet, sed ista ratio impugnatur, ut supra diximus. Quarta assignatur ratio, per Soci.in d. c. veniens extra de accusa quòd ideo non admittitur procurator in crimine publico, quia non possunt legitimiari ea quæ fiunt per eum, iuxta not. in l. Pomponius, §. sed & is qui, ff. de procur. Dominus enim non haberet ratum, quod esset gestum per procuratorem, cum sciret se damnatum, vel pœna capitali vel alia pœna corporali, tamén dicit ipse quòd nulla vera & concludens ratio potest assignari, sed plures simul iunctæ faciunt veram rationem. Alexan hic col. 5. in fi. dicit quòd ratio decisionis tex. nostri est, quia causa magni præiudicij est, attento eo maximè, quia iudex melius cognoscet ex inspectione vultus, scilicet qua facie, quo colore, & qua animi trepidatione loquatur, vnde variæ rationes assignantur ad tex. nostrum. ¶ Nec ob. adducta in contrarium quia respondetur ad primum, quòd illud est verum, vbi non reperitur expresse contrarium determinatum, vt per Alexan. hic, & bene, in 4.col.in prin.

24 ¶ Ad secundum, scilicet ad l. iusta dic, quòd illud est verum vbiunque bene agitur, secus, in delictis, quia ex delicto suo non debet consequi commodum.

25 ¶ Ad tertium, scilicet ad l. non solum, dic quòd illud est verum & procedit in ictu appellationis, secus in prosecutione, vt per eundem Alexandrin.

26 ¶ Ad quartum s. § publice, dic pro nunc q̄ ille text. procedit vbi pœna est imponenda à relegatione infra, vel etiam vbiunque quis allegaret causas absentia, &

27 ita communiter iste tex. intelligitur. ¶ Ad l. reos, C. de accusa. dic idem vt intelligatur quòd quis admittitur ad collegandum causam absentia, sed reducendo ad concordiam istos tex. videbimus latius in sequenti. & etiam de rationibus decisionum tex. nostri.

28 ¶ Præsuppono primò, iudicia publica inuenta fuisse

Practica criminalis

se pro iuuenibus ad eloquentiæ studium exercendum,
& ad animorum egregiam cōtentionem, vt quemad-
modum generosi canes naturæ instinctu visis feris, sta-
tim eas aggrediantur, sic & iuuenes nobiles Romæ in
ciues improbos, impetum egregium concipiant pri-
mò. Q. R. Specimen augeniorum suorum probent, ita
Plutarchus in vita Lucilli in princ. & Bude. in annota-
tionibus post, ad c. 1. ad l. Corn. de sicar. & Cicero in
oratione pro Aulo Duentio. in 3. car. vbi dicit Aulum
duentium processisse ad accusationē non laudis amo-
29 re. † Vidimus in actione populari, in qua minus con-
tinetur quòd accusator non potest procuratorem con-
30 stituere, l. qui populari. ff. de popu. actio. † Et si plu-
res fuerint accusatores magis idoneus assumitur, l. si
plures, ff. de accusatio. & tenetur accusator persistere
vsque ad finem, vt in l. si cui in prin. eo. titu. de accusat.
vnde ista fuit ratio, q̄ ad crimen publici iudicij procu-
rator nō interuenit, quia electa est persona ipsius ac-
31 cusatoris, † quemadmodum dicemus etiam de artifice,
quòd industria personæ electa non potest mutari, l.
32 inter artifices, ff. de solutio. † Secundo præsuppono
quòd in principio iudicij publici & in eius accusatio-
ne, non potest cognosci quæ pœna sit futura discurren-
do per omnia iudicia publica, quia prout dicit text. in
§. fin. insti. de publi. iudi. illa quatuor iudicia ibi enu-
merata, non habent amissionem animæ, sed alias pœ-
nas patiuntur, l. Iulia de annonæ, & l. Iulia de vi pri-
uata quamuis habeant mitiorem pœnam, attamen rei
possunt puniri vsque ad amissionem animæ, exclusiue
vt est tex. in l. annonam, ibi ad opus publicum, ff. de
vari. & extraordinari. crimi. & l. r. cum Gloss. ff. de vi
priua. in quibus constat maiorem pœnam dari posse,
33 quàm sit à relegatione infra. † Item habemus quòd
hodie pœnæ sunt arbitrariæ, l. hodie ff. de pœnis, l. or-
do, ff. de publi. iudi. l. quid ergo, § pœna grauior ff. de
ijs qui not. infra. iuncta. l. aut facta. ff. de pœn. l. si Posi-

- 34 donium, C. ex quib. cau. infa. irrog. † Item in accusa-
 tione libellus non habet conclusionem, l. libellorum
 in prin. & ibi Bart. ff. de accusa. & ista est differentia in-
 ter iudicia ciuilia & criminalia, vt in ciuile detur con-
 clusio. in criminali non. Bald. in l. & si seuerior, C. ex
 35 quib. infra. irroget. † Nec potest pars alterare nec
 dimittere pœnam, l. quos prohibet, ff. de postulan. quia
 est publici iudicij, l. locatio. §. quòd illicite, ff. de pu-
 36 blican. & vectigali. † Neque potest pars derogare iu-
 ri publico Bart. in §. pœna grauior, imò non tenetur
 in sententia sequi opinionem partis, vt Barto. in d. lo-
 co, propterea quòd in iudicio publico tantum non po-
 test à principio sciri quæ pœna sit futura, an capitalis
 37 vel non. † Hinc inoleuit practica quòd iudices non
 procedunt ad citationem aliquam, nisi prius formato
 processu, nam tunc ex facti probatione apparet de pœ-
 na, & reus vel vocatur ad carceres, vel datur defensio
 per procuratorem ex probatione delicti, & ideò iudice-
 ces cauti ex sola accusatione, non procedunt ad vocan-
 dum ad carceres, vel ad dandum defensiones per pro-
 38 curatorem, † Et ideo determinatio quæ se habet quòd
 relegatione infra detur procurator, non potest verifi-
 cari in publico iudicio à principio, prout demonstrat
 tex. in l. relegatorum, §. 1. ff. de interd. & relegat. ibi
 interim quo ad insulam, Imperator assignet, militi tra-
 dendus est, & sic ibi erat pœna relegationis, & tamen
 erat carceratus, & sic processit propter principium.
 39 † Tertio præsuppono, absens non potest accusari, sed
 bona annotantur, & perquiritur, l. absentem, C. de ac-
 cusa. & dicit vetus ius, & reus repertus habet terminū
 triginta dierum ad minus l. 2. C. de exhiben. & si fit
 annotatio & infra annum compareat, & satisfactionem
 præstet de comparando in iudicio & defendendo, su-
 spenditur annotario. l. 1. C. de requi. re. & sic absens re-
 pertus habet terminum triginta dierum & plus secun-
 dum exigentiã facti & loci, quo casu non requiritur

Practica criminalis.

allegentur causæ absentia, de quibus loquitur tex. noster. Nec in secundo casu facta annotatione, causæ absentia solum non suspendunt, sed requiritur satisfactio & interpretatio quæ datur ad hunc tex. quòd sententia differatur, annotatio bonorum non potest stare quia in contrarium est tex. in l. 1. C. de requi. re. qui dicit sententiam non debere ferri, sed annotari.

- 40 † Quarto præmitto quòd quando capitalis sententia fertur, reus debet esse præsens auditorio, & quando causa tractatur, l. 1. ff. an per alium cau. appel. & ista quotidie practicitur.
- 41 † Quinto præmitto quòd text. noster necessariò intelligitur in eo casu quo iudicium erat cœptum, propter illud verbum prosequendum, quod demonstrat iam iudicium esse, & accusationem institutam, & hoc apparet ex prædictis quòd absens non accusatur, si itaque est accusatio, ergo præsentis, ergo carcerati, & istud verbum prosequendum, intelligit Saly. denotare iam litem contestatam prout dicit in l. reos, col. 3. num. 2. C. de accusatio. vnde si reus vult se defendere, præsupponitur accusatio, & ex hoc casu possumus formare in accusatore & reo accusato, vt accusator velet procuratorem constituere & Iur. consul. hoc neget & ratio, negationis est, iam dicta in primo præsupposito, verum est, quod in secunda parte, quando reus vult constituere procuratorem, quæritur an possit. Iuriconsultus negat, ratio negationis, † quia in formando processu reus debet venire coram iudice, & interrogari & videri, qua facie, qua animi trepidatione, &c. vt l. de minore, §. plurimum, ff. de quæstio. & exinde non potest procuratorem constituere, quia ipsamet debet respondere in sententia ferenda & disputanda causa debet esse præsens auditorio, d. l. 1. ff. an per alium. † Et dato quod sit in carceribus tamen absens est, ab ipso iudicio. l. 4. §. ait prætor. ff. de damno infect. † Bene poterit advocatum constituere, l. 2. C. de requires re in fin.

Et Sozi.in regula procurator fallen.10.dicit text hunc
 45 ab aliquo non esse consideratum. † Secunda pars
 text.intelligenda est,in eodem subiecto, vt existens ibi
 in carceribus,& citato accusatore ad deducendam cau-
 sam,vel accusato ad se defendendum,si vterque nō fue-
 rit paratus vel alter,quòd sit infirmus , poterit mittere
 excusatorem ad allegandas causas absentiaē , & senten-
 tia si iusta erit causa differetur,intelligendo quòd si nō
 fuerit iusta causa, non propter hoc sententia ferratur.
 sed index compellet accusatorem, vel accusatum , vt sit
 praesens, quia si assumimus, quòd si causa non fuerit iu-
 sta sententia ferratur,erit assumere argumentū a con-
 trario sensu, propter quod corrigeretur, d.l. i. ff. an per
 alium,& ideò non sumatur , & ita secundum hanc in-
 terpretationem intelligo text.in d l inter accusatorem,
 hoc tit.de publi. iudi. quòd ibi erat ceptum iudicium ,
 nec poterat sciri quæ poena erat futura,per iam dicta ,
 & vterque detineretur in carceribus , & illa citatio de
 qua loquitur text. ibi. intelligatur facta ad carceres,
 prout quotidie fit, & demonstrant verba tex.in fi.dum
 dicit.vel de accusatoris absentis.praesente reo , calum-
 nia pronuncietur &c.& sic tex.ibi praesupponit alterum
 ex ipsis instare ad expeditionem.& vterq; praesens quo
 ad carceres, quia si absens nō procederet accusatio , Et
 46 † Text.in l. i. an per alium.intelligo.quòd ibi iam erat
 sententia lata.& poterat sciri an poena esset a relegatio-
 ne infra , vel supra . & ideo non possumus assumere
 argumentum , quod assumunt Glo.& Docto. quòd à
 relegatione supra detur procurator , quia hic non est
 47 cognitum de poena.ibi autem iam cognitum.† Tex.in
 l.reos , interpretandus est secundum. §. publicè . quia
 ille text.est Alexandri Imperatoris . qui interpretatur .
 à Vlpiano eius consiliario, vt dictum generale , ibi re-
 stringatur quando absens potest damnari,& sic a rele-
 gatione infra , & text. d. l. reos . intelligendus est . se-
 cundum.d.l. i. quòd ibi sententia erat lata, verba text.

Practica criminalis

declarant. dum dicit reos capitalium criminum, intelligenda sunt condemnatos. est tex. ad hoc in l. defuncto. hoc titu. vbi reus criminis idest condemnatus, & sic ista iura concordantur. vt sint in causa appellationis, & propter hoc sit cognitum de pœna. & ideo detur procurator, cum ex prooessu & ex sententia appareat de qualitate pœnæ.

- 48 † Barto. concludit quoties agitur de suspecto tutore, quòd procurator possit interuenire, non distinguendo magis accusatorem quàm reum. in accusatore etiam quòd agatur de suspecto tutore, procurator non constituitur, & istud est quod dicit tex. in l. non solum §. si. ibi sed non facile. ff. de procu. & ratio est quia crimen suspecti tutoris est publicum, quo ad hoc vt quilibet accuset. l. 1. §. consequens. ff. de suspect. tuto. & illud est quod dicit quasi publicum, vt ex parte accusatoris non detur procurator, sed ex parte accusati & istud est quod importat dictio illa quasi. & habemus quòd in iudiciis competētibus cuilibet de populo, pro accusatore procurator non constituitur. l. qui populari. ff. de popula. actio. & in illis popularibus ex parte rei datur procurator, vt ibi. Aliud est quod dicit Imol. hic quòd iudicio agitato in causa suspecti tutoris & dato procuratore. si ex processu constet de delicto. procurator in ea causa interuenit, & sic in consequentiam procurator datur in casu in quo principaliter non daretur.
- 49 Istud non videtur procedere ob id quia † quando proceditur in causa suspecti tutoris, dato quòd crimen incidat non punitur tutor de crimine, super eo processu, sed erit forma, vt iudex inquirat & formet nouum processum, & omnia alia necessaria faciat, pro iudicando super crimine, & istud practicatur, Et quòd inquiratur in tali casu. dat formam Barto. in l. 2. §. publico. ff. de adult. in 2. regula.
- 50 † In secunda opp. Barto. quærit hic cur diuersum, & seruus & exclamans in libertatem non constituat procuratorem,

curatorem, sed prouocatus de libertate in seruitutem, procuratorem constituit. l. i. C. de asser. toll. Salyce. ibi dicit quòd ex parte serui. procurator non datur, quia agitur de causa status & personæ. tamen Alexandrin. hic, dicit istam rationem posse referri ad vtrumque & ideò non esse verum, & reliquit cogitandum, dico rationem esse posse, quòd seruus non constituit, quia non habet velle aut nolle, iuxta nor. in l. seruitutem, ff. de regu. iur. secus in libero qui vocatur ad seruitutem, nam iste habet liberam volutatem a principio, vel possumus dicere, quòd ideò non constituit seruus procuratorem, ne hoc medio domini vexentur, & quotidie colludant cum malis hominibus ad vexandum dominos, & collusio & fraudes prohibentur, per nota. in l. i. & toto titu. collu. detegen. & in l. non dubium. C. de legi. ideò serui si ius aliquod habent, ipsemet tenentur deducere.

51 † Barto. concludit communem opin. esse. procuratorem dari à relegatione infra. difficultas est, inter alia in l. fi. C. de iniur. iuncta. l. fi. ff. eod. de iniur. Docto. conatur tollere illud contrarium dicendo speciale esse in ea lege, quòd in actione iniuriarum detur procurator. Illustri, & secus esse in aliis, Hæc solu. improbatur, quia Glo. & Docto. non considerant crimen, sed pœnam, quæ est à relegatione infra. Datur alia solutio quòd speciale sit, vt pœna relegationis imponatur illustri & non alia, Hæc sol. damnatur, quia etiam non humiliores puniuntur sola pœna relegationis. l. fin. ff. de iniur. Item concurrent duo specialia, vnum quòd maior pœna non imponitur relegatione, aliud quòd per procuratorem se defenderent. Tertia datur solutio, propter dubietatem si iniuria inferretur in illustrem, vel quòd esset difficultas iniuriatorem esse illustrem. Sed hæc damnatur quia præsupponitur in text. quòd esset illustris, & quòd iniuria esset æqualis. Datur quarta, quia pro iniuria esset imponi pœna capitalis, vt in famoso li-

Practica criminalis

bello. & in atrociori iniuria. Damnatur & hæc solutio, quia illustris non potest damnari ultra relegationem d. l. fina. Datur quinta solutio quod pœna corporalis afflictiva posset imponi pro iniuria. l. si. ff. de iniur. sed hæc damnatur quia pœna corporalis non datur in illustre. Possumus dicere quod ex parte accusatoris sit priuilegium, vt se non subscribat, & coram iudice non compareat in iudicio, prout in ciuili l. quicumque. C. de procu. & in hoc consistat eius priuilegium, qua & in iudiciis priuatis principalis accusator præsentat se. vt per

52 Barto in l. reos. C. de accus. colum. penult. † Item egregia persona habet hoc priuilegium, vt non teneatur se præsentare in iudicio. l. ad personas egregias. ff. de iureiuran. Glo. in §. in summa. Instit. de iniur. Priuilegium ex parte rei est, vt per procuratorem se defendat, ob id quia a principio maior pœna potest dari ex iniuria. que pœna & si non imponatur a iudice. sed remittatur ad principem, tamen in eo casu in quo maior pœna relegatione posset imponi, datur procurator in illustri, quod autem possit puniri est text. in l. si grauius. C. de digni. lib. 1. 2. & in hoc consistit suum priuilegium, quod secus est in priuato quando pœna maior relegatione posset imponi, nam tunc procurator non datur, & istud intelligendum est secundum communem opin. & Bar.

53 † Barto in prima quæst. concludit text. in §. publice, intelligi in quocunque comparente sine mandato, non autem in procuratore. Dico quod ille text. debet intelligi in procuratore, coniungendo ipsum cum versicu. præcedenti, dum dicit è contra seruus procurator &c. quod ibi stet decisio, quod seruus procurator esse posset. & in versu. publice, reddatur ratio qua e est quod seruus procurator constituitur, quia publice interest absentes defendi à quibuscunque, & arguit a maiori iurisconsultus, dum dicit nam & in capitalibus. postea extendit dictum suum, vt vbiunque aliquis absens damnari possit, ibi quemuis &c. illa dictio, quemuis intel-

ligen-

ligenda est, tam de libero quam de seruo, non autem de quocunque, vt & ille text. intelligatur secundum tit. eo maximè quia ille text. dum dicit in fi & ita Imperator noster rescripsit habet relationem ad l. reos C. de accus. quæ fuit lex Alexandri cuius ipse Vlpianus erat cõsiliarius. & text. in d. l. reos, loquitur de procuratore. vt expresse in litera. Dicere autem quòd text. in d. l. reos, intelligatur in accusatore allegante causas absentia, & violare literam, quæ expresse dicit defendi, & Iurisconsultus quando voluit exprimere allegantem causas absentia, exprimit per verbum excusatio, sed quando vult nominare allegantem innocentiam, exprimit per verbum defendere, vt in tex. nostro & in l. seruum, hoc tit. de publi. iudi.

54 ¶ Stante statuto quòd absens damnari possit. Dy. consuluit procuratorem posse interuenire. Cyn. in l. reos. C. de accusatio. sequitur hanc sententiam. mouentur per text. in d. §. publicè. Item ex alio quia requiritur quòd causa sit capitalis, & absens non damnetur, ad hoc vt procurator non detur, cum itaque absens possit damnari, & causa est capitalis, ergo procurator interuenit. Præterea illa ratione iudicium sit delusorium cessat in hoc casu. quia eodem modo damnabitur absens siue p. ocurator veniat, siue non, & sic vis non est in constituendo procuratorem, quo ad pœnam. Præterea est text. in extrauag. ad reprimen. ibi personaliter vel legi imè, vi absens damnari potest, & interuenit procurator. intelligendo illud verbum legitimè, idest per procuratorem. Non obst. quòd Barto. ibi intelligat de vniuersitate nam dicit Imol. quòd si Imperator voluisset se referre ad vniuersitatem, expressisset. Præterea diligentia quis tractabit causam suam, & maiori, p. procuratorem, quàm si nullus adesset, maximè quando iudex esset processurus ad sententiam, vnde dicit Imol. procurator dabitur in hoc casu cum specialissimo mādato, quia & in grauioribus hoc seruatur. si nō habebit

Practica criminalis

habebit tale mandatum specialissimum, de quo in c. fi. de procur in 6. admittitur procurator generalis, si talis non aderit, admitteretur coniunctus. & postea quilibet extraneus. Barto. hic in prima quaest. tenet contrarium quod procurator non detur in hoc casu. sed ut quilibet admittatur, ob id ut prodesse possit, non obesse, ut latius per eum. Bald. in d. l. reos. col. 4 tenet eadem opinionem. motus ultra Bar. quia in causa appellationis existens in carceribus primi iudicis, non tamen constituit procuratorem in causa appellationis. l. 1. ff. an per aliu. cau. ap. pel. praeterea si procurator datur, principalis non dicitur absens, sed fictione iuris praesens. & per consequens absens non damnabitur. Saly. in d. l. reos tenet eandem opinionem, motus ultra alios, quod paria sunt, quod aliquis sit absens, vel quod sit praesens & taceat. Modo quando aliquis est praesens & tacet, non datur procurator, sed datur quilibet ad ipsum defendendum. d. l. non tantum. eodem modo dicendum est, quod absentis aequiparato praesenti tacenti non datur procurator sed quilibet ad defendendum admittitur. las. in l. 2. C. qui test. face. post sequitur eandem opinionem. motus ratione Bart. quae est quod iudex admittitur ex officio ad perquirendam veritatem, ergo & quilibet tertius. Excellentissimus Hippoly. de Marli. in sua practi. in versi. sequitur. nume. 27. relatis multis distinguit, aut procurator interuenit ad opponendum quod iudex non est competens, & non possit procedere, & declinat iurisdictionem, vel opponit exceptionem quae perimit iudicium, tunc admittatur. aut vult interuenire ad plenam defensam, & tunc non admittatur ut procurator, sed ut quilibet de populo. Secundam opinionem. quod procurator detur in casu statuti, puto non procedere, ne detur istud inconueniens. quod inductum per statutum in odium, ad damnum & praedudicium delinquentis. habeat in se fauorem. ut procurator detur quod est contra tex. in l. quod vero. ff. de legi Item daretur aliud inconueniens. & in consequentia,

55 tia, reus haberet ie quod consequi non potest principa-
liter. contra not. in l. non dubium. C. de legi. Item dare-
tur correctio legis ex consequentia cum enim ex lege
absens non possit damnari per statutum illud corrigi-
tur. l. absentem. ff. de pœnis. corrigeretur etiam lex no-
stra, quæ prohibet procuratorem dari, quod non est di-
cendum, l. præcipimus in fi. ff. de appellatio. ¶ Item
citationes in causa capitali fiunt personaliter ea ratio-
ne, vt iudex possit videre reum quo vultu. qua trepida-
tione, & videre an sit varius, & omnia notare debet, &
ex eo solo indicio procedere potest ad torturam. l. de
minore. §. plurium. ff. de quæsti. & ibi Bartol. & ideo si
reus compareret per procuratorem, non esset satisfa-
ctum legi neque citationi. Item statutum addens hoc
iuri comuni, vt sententia in absentem ferratur, non al-
terat dispositionem publici iudicii. & ideo cū & in prin-
cipio delicti & in fine remaneat publicum iudicium, q̄a
& modus & pœna subest, publicum est, & procurator
non dabitur. vt in tex. nostro.

56 Deducta in contrarium non ob & maxime tex. in ex-
trauagan. quia arguitur a casu speciali. ad legem gene-
ralem, quòd non licet. Item illud verbum legitime, de-
bet referri ex mente Barto. ¶ ad vniuersitatem, quæ in
delictis potest comparare per procuratorem & syndi-
cum, prout verè innuunt verba dictæ constitutionis.
dum dicunt ipsum vel ipsam. Alia opinio quæ se ha-
bet quòd non procurator, sed vt quilibet admittatur,
non est tuta nec practicatur, quia pro ea non est lex
aliqua. Text. in §. publicè loquitur in procuratore,
vt dixi. & loquitur in eo qui abest a iudicio tantum,
non autem à vinculis & in pœna a relegatione infra.
Quæstio Doctorum est in pœna capitali. & a relegatio-
ne supra. Illa consequentia iudex ex officio potest, ergo
priuatus, non tenet, quia multa conceduntur iudici in
procedendo, quæ non conceduntur parti, quia maior
est eius auctoritas. Nec est præsumendum quòd velit
aliquam

Practica criminalis.

aliquam fraudem committere, quod nō est in tertio cō
par ente, iuxta not in c. qualiter & quando el 2. de accu
7sa. & ibi. Abb. col. 4. † Tex. in l. non tantum, de appel. ha
bet specialitatem in se, vt quilibet possit appellare. pro
subueniendo ipsi reo. ne iudex per iniquitatem, vel p
maliam impediatur reum appellare, quia ex appellatione
iudex iniuriatur. & quemadmodum sententiam tulit
iniquo animo, eodem modo vult ipsam exequi, & po
terit multis modis impedire reum ne appellet. & etiam
timorem imponere per suos ministros vt nec audeat
dicere. volo appellare. aut q̄ nomine suo appellatio in
terponatur, & ex hoc tex in isto casu voluit providere
fraudibus & dolis ipsorum iudicium, & exinde disposi
tio hæc particularis in appellatione ob dictam cām in
ducta non debet trahi ad aliam generalem.

38 † Cautela est. & ita practicatur, & praticari potest,
quod pars volens fauere reo det testes secretē ipsi iudi
ci examinandos super innocentia rei, & cognita verita
te iudex poterit eum absolvere, istam Cautel. dat Ce
pol in cautel. 66. Est & alia cautela vt quærat pax ab
interfectore cum propinquis occisi, & omnino fiat si
potest, & postea ea facta, tu qui vis defendere absentē
fac vt propinqui occisi dicant se velle accusare absen
tem & interfectorem & proponāt accusationem. & po
stea fac quod ipsi etiam producant eos testes quos vis
examinari super innocentia, & illi testes recipientur à
iudice & deponent super innocentia accusari, & iudex
postea cognita veritate, poterit absentem absolvere. &
ita solet aliquando praticari.

39 † Barto. hic colum. 4. concludit dominum pro seruo,
patrem pro filio, admittit ad defendendum. Bald. in l.
reos. C. de accu. colum. 4. dicit ex mente Glo. in l. 2. C. eo
tit. quod aut comparet pro suo interesse, & admittitur,
quia est ius pecuniarium, in seruum. l. pen. ff. de condit.
ob cau. Pater admittitur ob interesse operarum il. fi. ff.
de iis quid deiece. vel effu. & not. Inno. in ca. 1. extra de

iureiuran vbi dicit quòd non solum pater potest agere contra interfectorem filij, vt puniatur pœna, l. Corne. de sica. sed etiam vt præstet ei interesse operarum, & exemplificat in patre sene, & extenditur etiam in filio pupillo, cuius pater esset interfectus. Item admittetur propter periculum condemnationis faciendæ. Aut ista pater, vel dominus, nõ comparet pro interesse & tunc admittitur, sed non ad sententiam ex mente Gloss. vt per eum, breuiter dicit ipse, pater & dominus admittuntur ad omnia, præterquam ad tria, litis contestationem, torturam, & sententiam, & differentia est q̄ compareat pro interesse, aut compareat tanquam alius. Nam primo casu poterit interuenire ipse & eius procurator. Secundo casu procurator non datur, nomine patris vel domini, ad defendendum filium vel seruum. Glo. in d. l. 2. non dicit id ad quod allegatur, sed diuersificat dispositionē illius legis à dispositione nostra, q̄ ibi sibi interesse & utilitas domini, & pro se interueniat, hic autem pro alio procurator datur, & sic pro extraneo. Saly. in d. l. 2. C. de accusa. dicit dominum citari, quia agitur de eius interesse, arg. l. nam ita diuus ff. de adoption. & eum defendere debet, & potest, quia citatus, sed si eum non defenderet, potest seruus seipsum defendere, & si seruus fuerit absens, potest dominus ipsum defendere, l. non tantum, de appella. & d. l. si non defendantur, ff. de pœn. Imò plurimus concurrentibus præfertur dominus, l. si plures, ff. de accusa. & non tantum in principio. sed etiam in medio potest defendere dando testes & alia necessaria, pro eius defensione, vt vult. Glo. in l. si suspecta. in princi. ff. de in offi. testa. Doct. communiter tam hic, quam in c. veniens de accusatio. transeunt cum ista opinione, quòd dominus pro seruo, pater pro filio, admittatur illis absentibus, & ita consuluit post alios. Cepol. consil. 45. & Modestus Polentonius inter prædicta consil. Cepol. consil. 54. Non videtur posse procedere, quòd dominus admittatur

Practica criminalis.

- 60 mittatur pro seruo absente, præsupponendo quòd seruus possit accusari pro quolibet iudicio publico. excepta pena pecuniaria & relegationis, l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusatio l. absentem. C. eo. † si inquiratur, contra eum non potest sententari, quia à relegatione supra iudex non pronunciat in absentem l. absentem. ff. de pœn. & sic in primo casu non fit iudicium. in secundo sententia non potest ferri d. l. hos accusare. §. si. Præterea est tex. in l. 2. ff. de exhi. re. vbi seruus accusatus de crimine capitali debet sisti per dominum, ad hoc vt non ponatur in vinculis. sed alius locus pro carcere sibi assignetur, & si non adest dominus qui promittat, in vinculis conicitur. si dominus posset absentem defendere, non esset necessarium quòd pro eo promitteret, & sisteret in iudicio, vt etiam dicit tex in l. 2. C. de accusa. Cum itaque dominus præsentet seruum, promittat pro eo, in carcere ponatur, secundum quòd intelligunt Bar. & Ang. in d. l. 2. in constituendo carcerem, vel alium locum particularem, dicendum est ipsum dominum non posse defendere seruum absentem, eo maxime, quia tex. in d. l. non tantum, & l. si non defendatur adducti in cõtrarium demõstrat seruum esse in manu iudicis nõ absentem, dum dicunt ad supplicium ducitur.
- 62 † Practica est quòd volentes habere defensiones pro filio, compareant coram iudice, prius facto mandato speciali per ipsum filium patri de confitendo delictum, & ipse pater fatendo delictum, dicat q̄ vult defensiones pro filio, ad ostendendum quòd ille qui est mortuus nõ decessit ex uulnere, uel quòd filius uulnerauit, vel occidit, ad necessariam defensam, vel quòd casu cõmissum fuit homicidium, & ita seruetur in practica.
- 63 † In eadem. q. an & quando à relegatione infra detur procurator. Dum Docto. insistent super intellectu. l. 1. ff. an per alium, quòd ne detur replicatio capitalitatis, illud uerbum vsque ad relegationem, intelligatur inclusiuè, ad hoc vt ille vers. sed & si, aliquid operetur,

& hoc ex opinio. ultramontanorum. Bartol. & alii intelligunt illud verbum capitalis, quòd intelligatur de pœna mortis, vers. sed & si, intelligatur de aliis pœnis proximis mortis, vt in damnatione in metallum, de portationis operis publici, & quod ille uers. usque ad relegationem, stet conclusiue. Pro tollenda ista difficultate puto text. illum debere intelligi, quòd usque ad illum uers. sed & si. ueniant uerba rescripti, & quòd non extendantur ulterius propter illud quod dicitur in prin. illius legis, in pecuniariis causis sunt rescripta & usque quo loquitur ad declarationem causarum pecuniarium durent uerba rescripti postea quando uenit ad distinctionem causæ capitalis, ponantur uerba Iurisconsulti, & ideo in eo uers. sed & si Iurisconsultus non reperat, ut dicunt Docto. sed declaret uerba rescripti, distinguendo de pœna usque ad relegationem exclusiue, incipiendo à superiori, non admittatur procurator, quia in illis casibus, absens non dānatur, & dubietas quæ posset oriri declaratur in d. l. absentem, & sic conclusio sit, quòd uers. sed & si contineat declarationem rescripti in distinguendo pœnas ipsas, simili ordine & modo usus est Iurisconsultus, in d. l. absentē, ubi generaliter per rescripta erat decisum absentē non posse damnari. Iurisconsultus distinguit pœnam relegationis ab aliis, & hoc modo cessabit difficultas, in d. l. i.

64 † In alia q. an carceratus possit procuratorem constituere. Bart. est in ea opi. & communiter Docto. post ipsum, ut possit procurator constitui, quia rationes impediētes eius constitutionem cessant, cum possit puniri, & sententia non reddatur delusoria, & istud est maius fundamentum quo docto. utuntur. Ioan. An. in c. ueniens. de accusatio Alber. in d. § publice, & Benedict. de Plombi. hic tenent mediam uiam, quod procurator admittatur, non tamen ad contestandum litem, aut sententiam audiendam Salyc. in d. l. reos, & ultramontani communiter tenuerunt procuratorem

non

Practica criminalis.

non posse constitui, per tex. in l. i. ff. an per alium, ubi præsupponendum est capitalem causam agi, & omnia requisita à lege adesse in eo iudicio, ut ambo & accusator & reus, sint carcerari, & quod simus in causa appellationis existente eo statu, & tamen Iurisconsultus negat constitutionem procuratoris. Imò. hic uidetur uelle soluere illud contrariū dicendo quòd ibi reus, uel accusator aufugerat: hæc solutio nō uidetur uera, cum Iurisconsultus non dicat casum particularem, sed procedat per uiam doctrinæ, ideò solutio hæc non potest applicari, maximè quia ut dixi in prin. text. hic & in l. inter accusatorem, intelligendi sunt necessariò in eo casu, in quo & accusator & accusatus sint carcerari. Possemus dicere q̄ carceratus potest procurator constituere, sed ille procurator non efficitur dominus litis, ut in l. nulla, & in l. procuratoribus, C. de procurat. ex quibus procurator efficitur dominus litis unde in causa criminali dato quòd sit constitutus procurator, iudex interrogabit reū, semel & pluries & quæstionē habebit de eo, & alia faciet & necessaria cum præsentia rei. Nec procurator qui interuenit in principio potest dicere se dominum litis, & istud erit quod dicit, text. noster quòd frustra interuenit ad impediendum officium iudicis, nam carceratus dum non est condemnatus & factus seruus poenæ, poterit & procuratores constituere & alia agere. l. 2. C. de requi. reis.

65 † Practica tñ est quòd nō cōstituatur procurator, sed quilibet defendēs producit scripturas, tanquam defensor carcerati absque eo q̄ constituatur mandatum.

66 † Visum est supra in quibus casibus possit dari procurator quando proceditur per uiam accusationis, sed quia proceditur etiam aliis quatuor modis præter supradictum, scilicet per inquisitionem, per denuntiationem, & ubi est notorium crimen esse commissum, & per uiam exceptionis, ut per Barto in d. l. 2. §. si publico, ff. de adulter. & in l. diuus, ff. de custo. & exhi. reo. &

per

per Docto. in c. qualiter & quando extra de accusatio.
 Ideò de quolibet videamus, in quibus casibus detur
 67 procurator. † & primo in causa inquisitionis, quæ de
 iure civili succedit loco accusationis d. l. 2. §. si publi-
 co. Spec. lo. And. & Host. tenuerunt q̄ admittatur pro-
 curator. Pet. de Anch. in c. inquisitionis extra de in-
 quisi. distinguit quod de iure civili non admittatur,
 quia inquisitio de iure civili succedit loco accusatio-
 nis, vt dixi. & eadem pœna imponitur quando proce-
 68 ditur per inquisitionem, prout per accusationem † se-
 cus de iure Canonico, quia non imponitur pœna san-
 guinis, c. sententiam extra ne cleri. vel mona. & hanc
 eandem distinctionem secutus est Bal. in d. l. reos in fi.
 C. de accusa. Sozi. in d. c. veniens extra de accusatio. se-
 cutus est opinionem Spe. & lo. An. & Hosti. limitando
 tamen vt non procedat quando eadem pœna quæ im-
 ponitur vbi proceditur per viam accusationis, impo-
 neretur vbi proceditur per viam inquisitionis, & hoc idem
 tenuit lo. de Ana. in d. c. veniens, tu autem dic in isto
 casu quòd iudex seruato ordine inquisitionis quæ dat
 Bar. in d. §. si publicè, debet prius examinare testes, &
 op̄ facto, poterit ex eorū dictis & attestacionibus co-
 gnoscere quæ pœna sit futura, vel relegatione supra,
 vel corporalis, & si cognouerit pœnam futuram à re-
 legatione infra, admittet procuratorem, si autè à re-
 legatione supra non admittet, & sic etiã in hoc casu erit
 distinguendum, quemadmodum distinguunt Doct. in
 casu quo proceditur per accusationem, & ita etiam ho-
 die serua ur q̄ iudex prius examinat testes vt supra.
 69 † In tertio casu quando proceditur per denuntiatio-
 nem habemus notabilem theoricam Bart. in l. Diuus,
 ff. de custo. & exhi. reo. vbi late tractat hanc materiam
 & vide etiam per Ang. in tracta. suo de walesi. in versic.
 nec non ad denunciationem vbi late, & per Moder. ibi.
 70 † Quis autem possit constituere hos denunciatores,
 quis vulgo appellantur capita centenariorum vel De-

Practica criminalis.

cani. dic quòd quilibet habens merum imperium, vt
per Bar. ibi. in 2. col. & eum sequitur Ang. in præalle-
gato loco, effectus aut denūciationis, & qui possent cō-
71 stitui & alia per multa, vide per Parto. in d. loco. † In
proposito vtrum procurator admittatur quando pro-
ceditur per denuntiationem, distingue quòd iudex po-
test procedere duobus modis super denunciatione,
72 † & isto casu possunt opponi omnes exceptiones, quæ
possent opponi contra accusatorem, vt no. Barto in d.
l. Diuus in pen. col. & in isto casu dic quòd iudex si non
potest à principio cognoscere quæ pœna sit futura,
non admittet procuratorem, sed prius examinabit te-
stes, & ex eorum dictis cognoscetur quæ pœna esset
73 futura, & tunc si erit futura a relegatione infra, admit-
tet procuratorem alias secus, vt supra dictū fuit. † Po-
test etiam alio & secundo modo iudex procedere for-
mando inquisitionem ex illa denunciatione, & tunc
dic vt supra maximè dictum fuit in membro inquisi-
74 tionis. † In quarto casu quādo proceditur vbi crimen
est notorium vt not. Spec. in tit de noto. crimi. & t̄agit
Barto. & apostilla ibi. in vers. quæro vnum in d. l. 2. §. si
publico col. 5. ver. vlt. scias quod quando crimen est no-
torium, iudex potest qualitate delicti cognoscere quæ
pœna sit futura, ideò à principio admittet vel non ad-
mittet procuratorem, secundum distinctionem supra
75 datam, sed si pœna erit futura à relegatione supra, non
admittet, alias secus. † Vltimo etiam proceditur,
quando crimen fuit oppositum per viam exceptionis,
ideò reliquum est videre, vtrum in hoc casu admitta-
tur procurator. Causa exceptionis si intentatur & op-
ponitur exceptio ad repellendum accusatorem dabi-
tur procurator, prout concludunt omnes Doct. hic.
Aut opponitur exceptio ad puniendum, & tunc pro-
curator non admittitur, si exceptio fuerit criminis pu-
blici, & super ea proceditur quemadmodum super ac-
cusatione,

- cusatione, & exceptio opponi potest, in prima & secunda parte iudicij, ante nomen rei receptum inter reos.
- 76 † & sic ante litem contestatam, quo tempore opponuntur exceptiones dilatoriæ, vt in l. exceptionem, C. de probat. & de istis exceptionibus dilatorijs in causa criminali habetur in l. qui iudicio. ff. de accusati. & inter
- 77 alias, est exceptio hæc. † q̄ pecunia corruptus accusauit, & iste talis potest puniri de falso & concussionem.
- 78 l. i. ff. de fal † Opponens volens repellere accusatum debet in conclusione exceptionis dicere, quare peto me liberari ab accusatione, si vero voluerit excipere ad puniendum, debet concludere, peto dictum accusatorem pecunia corruptum condemnari, secundum leges, & hoc casu procurator non admittetur, quamuis in cognitione exceptionis in primo casu procurator
- 79 admitteretur. † & aduertendum est ad crimen leonicinij, vt vxor accusata de adulterio opponat tale crimen ad repellendū maritū ante litē contestatā, quia si aliàs opponeretur post litem contestatam, non repelleretur maritus, dato quod esset puniendus, l. si uxor, § iudex, & ibi Glo. & Bar. ff. de adulter. † Reaccusatio fieri potest ante litem contestatam, iuxta l. neganda, C. qui
- 81 accusa. non poss. † Si vero opponitur post litem contestatam, dilatoria non admittatur, l. si maritus, §. præ-
- 82 scriptionis, ff. de adulte. † Peremptoria autem opponitur & si ad repellendum vel defendendum simpliciter procurator admittitur, quia non infamat, l. Lucius, ff. de ijs qui notan. infa. aut ad puniendum, vt si opponatur contra testes & instrumenta de falso, & contra maritum exceptio adulterij, & concludatur penam debere imponi. ista exceptio habet eandem cognitionē, quam habet accusatio, ad procuratorem constituendū, vt per Spec. in titu. de cri. per Mod. excep. propon.
- 83 † Quæritur vtrum vniuersitas vel ciuitas constituat procuratorem, vel syndicum in causa criminali, in accusatore potest ciuitas constituere syndicum ad accu-

Practica criminalis.

- rationem prosequendam. Bar. in l. 2. §. fin. ff. de accusa-
34 tio. Gaudi in tit. de procura. col. 2. † accusatus verò
per uniuersitatem non defendet se per procuratorem,
in eo casu in quo se non defendet si per priuatum ac-
cusaretur. Lucas de Pen. in l. tam collaterales, §. ut au-
tem, C. de re milit. lib. 12. adducit rationem, quia est
personale & particulare, vt uniuersitas accuset per
procuratorem, uel syndicum, & nō extēditur ad accu-
satum, l. 1. ff. de consti. prin. An uniuersitas se defen-
dat, per syndicum, videamus prius an delinquat. Item
quā pœnam patiat, & successiuè quo casu syndicus
35 detur. † Uniuersitas delinquit in omittēdo, l. iubemus
nullam, C. de sacrosan. eccle. Item delinquit in com-
mittendo, & tunc aut residet in potestate uniuersitatis,
vt condere statuta, dare iurisdictionem, imponere gra-
uamen. & similia, & tunc delinquit auct. item nulla cō-
munitas, C. de episc. & cleri. aut non resistet in pōte-
state uniuersitatis, vt committere homicidium & simi-
lia, & tunc si habito prius tractatu, ac cōmunicato con-
silio fuerit commissum punitur, secus si consilium non
interuenit. & dato q̄ leuato vexillo processerit uni-
uersitas ad homicidium, nō tenetur ut uniuersitas, sed
vt singuli. Bar. in l. aut facta. §. si. ff. de pœn. Fely. in c. di-
36 lectus. 2. de simonia quia dicit hanc communem. † si ve-
rò querimus an possit puniri. Inno. in d. c. dilectus di-
cebat quod non quia sequeretur istud inconueniens.
quod pœna non teneret suos auctores, & punirentur
minores, infantes & furiosi. Itē surrogatis aliis puniren-
37 tur, qui nihil commiserunt. Bar. in d. §. si. dicit † quod
quando sumus in casu in quo filius punitur pro patre
vt in læsa maiestate. l. quisquis. C. ad l. Iul. maiesta.
ut in hæresi. cap. statutum de hæreti. c. fœlicis. de pœn.
38 in 6. tunc punitur ciuitas. † prout fecit Henricus
Imperator qui subiecit ciuitatem aratro, Bonifa-
cius qui destruxit collegium Templariorum propter
hæresim. Bald. in titu. de pace constantiæ. in princip.

89 in versi. in perpetuum dicitur quod ciuitatis potest capitale
 pœnam habere tribus modis, primo si subiiciatur a ra-
 tro. secundo si ponatur in banno æternali. tertio si pe-
 90 reat alluione, vel casmate, † vnde quando quærimus
 an ciuitas possit dare syndicum. & tunc si est crimen læ-
 sæ maiestatis potest dare syndicum, casus est in ex-
 tra uagan. ad reprimen. & ibi Barto. in versi. legitime.
 Aut sumus in casu statuti conditi contra superiorem
 91 & tunc syndicus potest constitui. † prout euenit ciui-
 tate paduæ. quæ fuit posita in banno æternali, & priua-
 ta omni dignitate per Nicolaum s. quia fecerat statutum
 vt qui interficeret clericum & solueret quinq; solidos
 esset absolutus. adeo inoleuit clericorum insolentia, fuit
 tamen restituta per eundem Nicolaum. quia cassauit
 dictum statutum. & hoc casu passa fuerat pœnam capi-
 talem. Tertio potest dari pœna capitalis ex homicidio,
 vt in casu. capit. ita nos 2 s. quæst. 2. vbi ob occasionem
 duorum episcoporum fuit priuata ciuitas iure ciuita-
 tis prout dicit Alberi. in rub. C. d. episcop. & cleri. & Car.
 in cle. 1. §. ciuitas, de pœn. vbi etiam punitur ciuitas ob
 id quod vnum episcopum interfecit. Dato quod si ciuitas
 interfecisset priuatum puniretur pœna pecuniaria, pro-
 ut not. in Glo. in l. aliud. §. refertur. ff. de reg. iur. & in ca.
 grauem de sen. excom. & late per Alexandrin. hic vnde
 in tribus casibus præcedentibus datur syndicus pro de-
 fensione ciuitatis.

92 † In causa appellationis procurator non constitui-
 eo casu in quo non est constitutus in principali. casus
 est in l. 1. ff. an per alium. in fi. in versi. & generaliter. &
 est casus secundum intellectum Bal. & Saly. in l. eos. C.
 de appella. vbi transmittitur reus ad se defendendum in
 simul cum scripturis ad iudicem ad quem. & tenet Bar. hic

93 † Pluribus inculpatis de occiso, an vnus possit alios
 defendere. Alberi. in l. seruum quoque. §. publicè col.
 4. versic. item est vnus casus mirabilis, dicit alterum ex
 ipsis posse alios defendere. pro eius sententia est Gl. in

Practica criminalis

- c. cum dilecti in versi. concanonicorum extra de do. & con. & alia Glo. in cap. statuit in versi. duo, 2. q. 5. & alia Glo. in c. hæc quippe in ver. de expulsis, 3. quæst. 6. Con-
- 94 trarium verius existimo quia ¶ quando plures vulnerar mortiferè in solidū obligantur ac si plures occidissent. text est in l. si ita vulneratus ff. ad l. acquili. & ita intelligit Bald. in l. non idè minus col. 3. nume. 29. C. de accusa. ¶ Præterea non datur consortium nec in re. nec in persona inter plures delinquentes. ita Anto. de But. in d. c. cum dilecti in Glo. 1. vltius omnes rationes prohibentes reum per procuratorem defendi habent lo-
- 96 cum etiam quando plures essent rei. ¶ Præterea, si plures sunt rei & aliqui se præsentant, aliqui non, iudex potest suspendere processum quo ad præsentatus, & quo ad alios sententiam ferre, si sunt absentes ita Barto. per illum tex. in l. non idcirco. ff. de iudi. & in l. de vno quoque. ff. de re iudi. Non obstat. Gloss. præallegatæ, quia ex mente Ioã. And. Cardi. & Imo. in d. c. cum dilecti & Præposi. in d. c. statuit loquuntur quando agitur ciuilitè de crimine.
- 97 ¶ Quæritur etiam nunquid iudex debeat desistere à procedendo quando propinqui defuncti exculpant reum Hippoly. in consi. 17 nu. 10. in 1. vol. tenet quòd iudex. non debet procedere si fiat talis exculpatio per propinquos. inter alia allegat Bald. in l. 1. C. commu. de leg. qui dicit quòd exculpatio defuncti multum prodest. Item quia istud quod reus teneatur personaliter se præsentare est ad fauorem vulnerati & propinquorum, cui fauori possunt renuntiare. Item non est verosimile quod propinqui comparuissent. si imputatus commisisset
- 98 delictum, Contrarium est verius, ¶ quia iudex dato quòd sequatur abolitio, tamen potest inquirere super crimine si sibi videbitur tex. est in l. 2. C. de aboli. & ibi
- 99 Bar. Bald. & Saly. ¶ Præterea dato quòd fiat transactio de crimine iudex tamen potest procedere & inquirere super eo l. transigere & ibi Bartol. & Alexã. & alii. C. de

- de transact. Imo repræhenditur Iaco. Butri. in eo q̄ volebat dominum rei subtractæ, posse exculpate reum dicendo quod habuerat rem de voluntate ipsius domini.
- 100 † Verum quòd si in processu essent aliqua leuia indicia exculpatio propinquorum multum prodest. quia
- 101 est indicium innocentia vt per Bald in d.l. 1. † etiam vnum indicium tollit aliud. l. diuus. ff. de in integ. resti. c. accedens de crimi. fal. & in delictis est duplex interesse, publicum & priuatum. priuatum potest tolli per partem, publicum autem non. vt not. in d.l. transigere, vnde si indicia erunt graua contra reum. sola exculpatio non erit sufficiens ad impediendum iudicium, & ita practicatur.
- 102 † Concluditur etiam hic per Alexandr. in fallentia 14. quòd bannitus possit se defendere per procuratorẽ ex consi. las. consilio 144. volum. 4 quod non videtur verum quia las. ibi hoc non determinat. sed dicit quòd dato saluoconductu habili poterit se præsentare & debet. & si ista decisio eslet vera, sequeretur quòd bannitus reportaret commodum ex suo delicto, quòd esse non debet. l. si ab hostibus. §. 1. & ibi Alex. ff. sol. matri. & hoc practicatur quòd rei banniti habito saluoconductu præsentant se ad carceres.
- 103 † In statuto dante pœnam pecuniariam & corporalem sunt quatuor capita, primum quando pœna est alternatiua. Bart. in l. 2. ff. de publi. iudi. concludit totam esse capitalem, & successiuè procurator non dabitur. Idem Bart. in l. si C. de iniur. determinat illud idem. per tex. in l. si ff. de iniur. inducendo vt per eum. Bald. in l. reos. in 3. col. num. 2. sequitur eandem opi. Imo. hic facit tria capita Aut est in potestate iudicis, aut rei, aut accusatoris. Primo casu non admittitur procurator,
- 104 Alexandri hic dicit † quòd si pœna corporalis est disproportionabilis ad pœnam pecuniariam, quòd iudex semper eligere debet pecuniariam. l. si de interpreta-
- 105 tione. ff. de pœn. c. in pœnis. extra de regu. iur. in 6. † Ad

Practica criminalis.

uertite quòd qualibet pœna corporalis etiam minima est disproportionabilis ad pecuniariam. l. in seruorum in fi. ff. de pœn. igitur in quacunque pœna erit arbitriū iudicis.

- 106 †Nec ob. d. l. si de interpretatione, quia loquitur quando sumus in dubio, vt per Dyn. in d. c. in pœnis. & Deci. late in l. semper in obscuris. ff. de regu. iur. in secundo capite quando electio est actoris, tunc secundum eius petitionem iudicatur corporalis vel pecuniaria In tertio casu quando est in arbitrium rei, tunc est in eius potestate eligere corporalem, vel pecuniariam.
- 107 † Aduertite q̄ nunquam potest reus eligere corporalem. vt dicit Bald. in l. si. ff. de in ius vocan. Barto. in l. Stichus. ff. de pecul. lega. Alex. in l. quamuis ff. sol. matr.
- 108 & est ratio. quia nemo est dominus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad l. acqui. Secundum caput principale est, quando pœna est corporalis & pecuniaria copulatiuè. & tunc procurator non admittitur. q̄a vtrunque est in obligatione. Tertio est pœna corporalis, & in defectum pecuniariæ. & eodem modo procuratur non admittetur vt not. in d. l. 2. supra eo. Quarto quando est pecuniaria & corporalis in defectu, nec eo tunc procurator admittetur, quia potest remanere pœna corporalis. l. 1. ff. de penu. lega. † Difficultas est an talis possit dando fideiussorem pro pecunia contenta in statuto se defendere per procuratorem. Barto. in l. 1. ff. de custo. reo. dicit quòd non potest dari fideiussor
- 110 † sed dat cautelam, vt pecunia deponatur penes fiscum sub conditione, si fuerit damnatus. Idem Barto. in l. Item liberatur. §. qui paratus. ff. qui mod. pig. vel hypothe. sol. distinguit, quòd aut statutum dicit si non poterit soluere. tunc fideiussor admittatur. si verò dicat si non foluerit, fideiussor non detur. Alexā. in l. 4. §. si ex conuentione. ff. de re iudi. dicit meliorem esse sententiam Bart. in d. §. qui paratus. Auerte quòd in vno casu, siue statutum incipiat à pœna pecuniaria, siue à corpo

corporali, utroque casu admittatur : procurator . dato fideiussore idoneo . considerando rationem inductiuam statuti . & primò † quia regula illa, qui nō habet in ere leuat in corpore , habet locum ante sententiam .

† Sed sententia lata, iudex non potest mutare eius executionem . l. iudex postea quàm ff. de re iudi. & ita intelligit Bartol. & alii in l. i. ff. ad turpil. Modo iudex antequam ferat sententiam potest ignorare conditionem rei . & poterit sententiam pecuniariam ferre . & eius iudicium erit delusorium si reus non sit soluendo . quod lex abhortet . l. i. § generaliter . ff. de pœn. Ad tollendum hoc statutum apposuit pœnam corporalem . & pecuniariam ne iudex deciperetur . & ne pauperes quod nō sint soluendo committant delicta . † Item quia illa dispositio quod qui non habet in bonis &c. habet locum tantummodo in persona vili & rustica . vt dicunt Docto in d. l. i. ff. de pœn. & in l. quicumque . C. de seru. fugi. & in l. si quis id quod . ff. de iur. omnium iudic. & ideo ad hoc vt iura sint æqualia inter vilem & nobilem pauperem apposuit pœnam corporalem . vt ambo amoueantur à delictis . Item & tertio quia illa dispositio qui non habet in ere leuat &c. erat arbitraria iudicis . quia & seuerior & leuior poterat procedere in irroganda pœna corporali in defectum pecuniariæ . ideo statutum limitauit pœnam corporalem in defectu pecuniariæ . & sic in omni casu harum rationum mouentium statuentes, consideratur tantummodo pœna pecuniaria & ideo si penes iudicium erit cum bono fideiussore cauate de pœna pecuniaria soluenda vt puta quod possideat immobilia, in isto casu admittetur procurator dato fideiussore . & ita seruetur . & lex statuit pœnam corporalem, quia à principio ignorabatur de facultatib. rei, ex quo si legitimè cauit pecuniaria tantum est in consideratione, & ex iis sumus expediti de hoc . §. ad Crimē

Practica criminalis

S V M M A R I V M.

- 1 Inter reos receptus quando quis dicatur, & quando factus reus & nu. 3 & 5.
- 2 Iniuriam suam vel suorum prosequi, quando quis dicatur,
- 3 Accusatio iudici est presentanda, ut videatur an sit iusta, & admittenda.
- 4 Accusatione procedente reus mandato iudicis citari debet.
- 5 Index citato reo, qualiter procedere debeat.
Intellectus ad l. adulteram. C. de adulter & l. si maritus. §. pre-
scriptionis ff. eo tit.
- 6 Iniuriam suam vel suorum prosequi, quando quis dicatur.
- 7 Correctio à contrario sensu sumpta non admittitur.
- 8 Intellectus ad l. neganda. C. qui accusa non poss.
- 9 Indicium minus a maiori tollitur & cessat.
- 10 Intellectus ad l. i. C. de accusatio.
- 11 De maiori & minoritate criminis & a se ipso, vel de seip-
so ad alium, remissive.
- 12 Intellectus ad l. i. C. de calum.
- 13 Intellectus ad l. pæn. ff. de accusario.
- 14 Intellectus ad l. 2 §. si publico ff. de adulter.
- 15 Saluusconductus an per iudicem reo dari possit, & quibus p-
sonis, & nu. 24.
- 16 Legis prohibitio, maior est quam hominis
- 17 Prohibitum ex causa fieri potest suggerente necessitate cōcedi.
- 18 Publicè interest dari defensiones.
- 19 Defendens quid operetur.
- 20 Damnato in amissione libertatis & civitati, permittitur stare
in civitate. & accusationem prosequi.
- 21 Bannito simpliciter an detur saluusconductus. & nu. 28.
- 22 Inquisio vel accusato an detur saluusconductus, & nu. 27.
- 23 Presentia rei multum operatur.
- 25 Causa requiritur in principe,
- 26 Saluusconductus quibus ex causis concedi possit.
- 29 Intellectus ad l. de minore. §. tormenta. ff. de quæstioni.

- 30 Iudex qui promisit absolutionem delinquenti si confiteatur. an promissa servare teneatur. & nu. 39
- 31 Iudic i licet simulare pro veritate habenda.
- 32 Bona est simulatio quæ parit veritatem.
- 33 Veritas ut habeatur, non refert quomodo fiat
- 34 Alexander 4. promisit episcopo simoniaci liberationem ut coram cardinalibus simoniam confiteretur.
- 35 Confessio dolo facta non obligat.
- 36 Iuramentum dolosum non ligat.
- 37 Dolus & metus æquiparantur.
- 36 Confessio metu facta non obligat.
- 40 Iudex inferior non potest contra bannum superiorem saluum conductum concedere.
- 41 Iudex æqualis non potest concedere saluum conductum contra sententiam banni latam cum licentia superioris.
- 42 Iudex æqualis potest concedere saluum conductum contra bannum quod extenditur ultra territorium bannientis.
- 43 Proclama quod socius accusans absolvatur servari debet, & qui prior ex ipsis accusat liberatur.
- 44 Priuatus in maleficijs fidem servare non tenetur.
- 45 Delinquens in ciuitate à qua securitatem habet. an illius beneficium perdat. & nu. 48. & 54
- 46 Delinquens in quantum delinquit & non ultra puniri debet
- 47 Regula quod frangenti fidem, fides frangatur eidem. quomodo procedat.
- 49 Delicto respublica offenditur.
- 50 Saluus conductus intelligitur nisi concedens offendatur.
- 51 Concessio intelligitur cum causa etiam si non exprimat.
- 52 Concessio intelligitur stantibus terminis.
- 53 Priuilegio abutens ipso priuari debet.
- 55 Excedens modum inculpatæ tutelæ se defendendo punitur.
- 56 Delinquens sine intentione, aliquo modo excusatur.
- 57 Lacesitus volens se vlcisci excusatur.
- 58 Iudex visis indicijs contra reum, quid facere debeat.
- 59 Constitutum rei in loco solito est accipiendum. ut confessio ipsi si reo noceat.

Practica criminalis.

- 60 Practica accipiendi dictum vel testimoniū ad domū alicuius
- 61 Confessio quæ facta non fuit coram iudice & notario, reo consueti non nocet.
- 62 Confessio accepta per solum iudicem, vel notarium solum, nō nocet reo consueti, sed tantum facit indicium
- 63 Criminalia non dirimuntur iuramento.
- 64 Confessio extra iudicialis in iudicio negata, reo non nocet, vt ex ea possit torqueri
- 95 Stante statuto qd delictum non puniatur, si delinquēs non aīo. fecerit an de hoc animo fletur dicto ipsius rei cū iuramēto.
- 66 Animus non potest testibus probari
- 67 Animus a solo Deo cognoscitur.
- 68 Assertio eius quod consistit in animo iuramento declaratur
- 69 Animus probatur præsumptione verbi vel facti.
- 70 Imputatio delicti ex animo commissi. coniecturis probatur.
- 71 Item tollitur ex coniecturis.
- 72 Iuramentum an possit deferri ad purgandum reum.
- 73 Iudex accepto constituto, indiciorum copiam reo dare debet. antequam ad vltiora procedat.
- 74 Indiciorum copia quare danda est reo.
- 75 Quæstio est remedium irreparabile.
- 76 Indiciorum copia, cum causa legitima peti debet.
- 77 Defensiones & indicia dantur petenti pro reo, ex communi vsu sine aliqua causæ allegatione.
- 78 Testium nomina cum attestacionibus sunt danda reo.
- 79 Testium nomina non sunt danda reo, quando eius potentia timetur ne eos offendat.
- 80 Practica dandi nomina testium reo.
- 81 Defensio cum sit de iure naturali, non est deneganda.
- 82 Indiciorum copia an reo non potenti per iudicem dari debeat & nu. 85. cum seq. & nu. 100
- 83 Statutū mādās fideiussores p̄stari, intelligitur si fuerit petitū.
- 8 Officium iudicis non impartitur nisi petenti.
- 86 Iudex ex officio nemine petente rei defensiones quærere debet.
- 87 Verbum debet, necessitatem importat.
- 88 Iudex officium suum etiā nō imploratū exercere debet, quan

do tale officium miserabiles personas respicit vel actū pium

- 89 Carcerati personæ miserabiles dicuntur.
 90 Causa carceratorum pia dicitur.
 91 Iudex in actibus pijs supplere debet ex officio.
 92 Iudex in causa dotis inieponit officium. etiam non petitum.
 93 Causa dotis est pia.
 94 Iudex supplet quæ desunt partibus & aduocatis.
 95 Reis in carcerib. secretis ditētis nō iuris ignorātia iputāda
 96 Faciliter quod fieri non pōt. perinde est ac si fieri nō posset.
 97 Ignorantia iuris non nocet in damnis euitandis.
 98 Sibi imputet quod quis sua culpa sentit.
 99 Scientia & patiētia cū taciturnitate equiparātur cōsensui.
 101 Iudex sine traditione indiciorum pōt procedere ad snīam.
 102 Iudex reo aduocato dare debet. qui eius de defensionibus con-
 siderent & iura sua deducant ipsum defendendo.
 103 Processus & testes q̄ dantur per iudicē rcc, quō appellētur
 104 Nominum disputatio pertinacibus relinquenda.

DATIS defensionibus per procuratorem reo, vel non datis, euenit quandoque, quod reus uult re accusare suum accusatorem, ut incidenter dixi supra in declaratione. §. ad crimen, propè finem in uersi. ult. ē proceditur, dum dixi quod reaccusatio fieri potest antelitem contestatam, ideo de reaccusatione videndum est, pro cuius declaratione explanabimus text. in l. is qui reus. ff. de publi. iudic. † Præmitto quod aliquis dicatur factus reus litis contestatione secundum Glos. hic & in l. iis qui. ff. de publi. iudi. & Glo. in d. l. i. C. qui accusa. non poss. Pet. in d. l. i. C. qui accusa. non poss. dicit esset factum reum cognito quod lis fuerit contestata. quemadmodum in ciuilibus oppositis exceptionibus dilatoriis fit contestatio, ita in criminalibus per responsionem rei, & tunc est receptus inter reos. Bart. impugnat hoc dicens quod absens recipitur inter reos l. adulteram. C. de adulter. Iaco. de Are. dicit quod tunc est factus reus quando iudex habet præsumptionem

Practica criminalis.

ptionem pro se, contra reum. Bar. impugnat, quia etiã
 vsque ad sententiam non posset esse præsumptio, ex
 quo nunquã diceretur receptus, quòd est absurdum
 Dyn. considerat tria tēpora, ante contestationem, post,
 & receptionem inter reos. Jacob. Butrig. dicit quòd
 tunc est receptus inter reos, quando notarius ponit
 cedula in libro. Bart. impugnat omnes istas opi. & in
 ea residet quòd oppositis exceptionibus dilatorijs, si
 iudex pronunciat procedendum esse ad vltiora, est
 nomen rei receptum. Ad text. in l. adulteram, C. de a-
 dult. respondit quòd ibi sola accusatio erat instituta,
 & erat reus receptus per procuratorem, & sic aliter
 2 quam Glo. ibi intelligit. † Aliud præmitto, quòd quis
 dicitur suam vel suorum iniuriam prosequi per multas
 opiniones, Glo. in l. pen. C. ad turpill. dicit quòd eius
 prosequitur suam vel suorum iniuriam vsque ad sep-
 timum gradum. Glo. in l. neganda, C. de ijs qui accus.
 non poss. dicit stricte intelligi debere, Glo. in c. quicun-
 que, de senten. excom. in 6. dicit domesticos & fami-
 liares comprehendi. Hosti. in c. de cætero de testi. di-
 cit esse omnes illo, de quibus loquitur text. in l. 1. & 2.
 3 ff. de postul. exceptis fatuo & infanti. † Circa pri-
 mum quando quis dicatur factus reus, dico aliud est
 quòd quis sit factus reus, & aliud quòd quis sit recep-
 tus inter reos. Et sciendum quòd accusator debet ac-
 cusationem porrigere iudici, vt eam videat & conside-
 ret, vt est rex. in l. miles. §. 2. & §. licet, ff. de adulte. Fe-
 ly. in c. fin. de iudi. Docto. in c. quoniam contra, de pro-
 ba. & istud est quod considerat iudex, an accusatio sit
 iusta vel ne, & admittenda. Oldra. & Bald. post ipsum
 in l. cum clericis, C. de episco. & cleri. las. in rub. C.
 4 de eden. † Videns iudex accusationem posse procede-
 re, committit citationem vt in l. neminem, C. de exhi-
 5 ben. re. & est Glo. eo. tit. in prin. quæ dicit † quòd prius
 petitur reus per citationem, & post annotatur seu
 recipitur inter reos, & sic citatio facit ipsum reum,
 & si

& si repertus citatus comparet proceditur per ipsum iudicem super accusatione si verò non reperitur reus emissi citationibus, tunc anno antur eius bona & recipitur inter reos, & hoc modo intelligendum est tex. in d. l. adul. eram, & tex. in d. l. si maritus, §. præscriptiones, ff. de adulter. Quòd absens receptus inter reos si infra annum comparuerit non audiatur circa exceptiones impedièntes iudicium & personam accusatoris, & hoc in odium cõtumacis, sed debet se defendere in meritis, & ita loquatur totus tit. de requir. re. ff. & l. 1. C. eo. & ita hanc differentiam ex proprietate sermonis q̄ absens recipiatur tenet Bud. in annot. poster. anno. 48.

6 † Circa secundum dicerem quòd suam uel suorum iniuriam dicatur quis prosequi, quando aliquis iniuriatur, & ex ea acquiritur actio ipsi accusanti, ut loquitur l. lex Cornelia, §. 2. ff. de iniur. & insti. eo. tit. §. 2. & sic in eo verificetur, qui patitur ex personam iniuriam, ex persona iniuriati, ut in seruo, filio, vxore, & similibus, & ad hoc q̄ istud suam uel suorum parificetur, & idem si sit iniuria fit sibi uel suo & c.

Lex ista. Is qui reus, diuiditur in tres partes, in prima parte tex. Bart. & communiter omnes intelligant, quòd ante nomen rei receptum inter reus admittatur reaccusatio postea non. Credo istud non posse assumi ex lege nostra, quia colligitur à contrario sensu, & talis collectio venit ad destructionem, & correctionem rationis generalis positæ in tex. hic, dum dicit non relatione criminis, sed excusationibus debet se defendere, ista ratio habet locum & ante litem contestatam & post, si modo admittatur ista conclusio. Doct. corrigitur illa pars, q̄ esse non debet, iuxta. l. 1. ff. de offi. eius cui manda. est iurisd. & quæ ibi not. per Docto. Item quia non est dare tempus in quo non dicatur factus reus. Nā porrecta accusatione iudici, & facta citatione est factus reus, nec est locus reaccusationi Ratio autem redditur, quia accusatus uolens lacesitus se uendicare,

Practica criminalis.

re, semper perquiret reaccusare, iuxta l. si minor natu. § libertus, de opt lib. & l. 3. ad l. Aquil. vel etiam ipse accusatus volens fraude & dolo rem protrahere reaccusabit. Et ideo lex fraudibus obuians, hoc negauit. In secunda parte tex. fit diminutio & declaratio ad primam. In tertia ibi inchoatas, possumus intelligere tex. ne contrarietur principio prohibenti reaccusationem, ut loquatur in delatione facta in fiscum, ut sit sensus, ut inchoatas delationes possit perficere ante damnationem, & sic pendente accusatione, & post damnationem, ut in tex. l. pen. ff. de accusa. Et sic ista vltima pars tex. non loquatur in reaccusatione, sed in delatione in fiscum, iuxta l. 1. ff. de iure fisci.

Sunt quinque iura quæ dantur pro contrarijs huic legi nostræ, l. 1. & l. neganda, C. qui accusa non pos. l. 1. C. de calum. l. 2. § si publico, ff. de adulter. l. pen. ff. de accu. Barto. infra in 3. & 5. col. soluit omnes istas leges distinguendo ut per eum, aliter non refero. In primo capite dum dicit quod si non prosequitur suam, vel suorum iniuriam si reaccusat de maiori crimine quod possit, ista conclusio assumitur a contrario sensu, ex d. l. neganda, dum dicit si de pari vel minori. ergo, à contrario si de maiori admittetur. Hæc conclusio tollit dispositionem legis nostræ, prohibentem reaccusationem generaliter, & cum correctio sumitur à contrario sensu ut dixi, non admittitur, per ea quæ notantur per doct. in l. 1. ff. de offi. eius &c. & ynde possumus intelligere tex. in d. l. neganda, quod probaret totum contrarium, illius quod dicit Bar. & communiter omnes, ut dicamus quod negandi, si accusatis licentia criminandi, nisi suam vel suorum iniuriam exequantur, in pari vel minori crimine, ad eum quod in maiori crimine coniungendo se cum dispositione legis nostræ, non admittatur reaccusatio, & dispositio illa veniat limitatiue ad legem nostram, in sua vel suorum iniuria prosequenda, quæ sit par, uel minor, non autem maior, ad hoc ne
oriatur

9 oriatur illa difficultas, † quòd maius iudicium tollit minus, & facit illud cessare, l. per minorem, ff. de iudi. l. fin. C. de ord. iudi. Sed in isto casu bene posset uti inscriptione, quando est sua uel suorum iniuria, & causa maior, & hoc modo etiam coniungetur tota ista limitatio, in sua uel suorum iniuriæ prosecutione, & ita verificabuntur uerba ultima in tex. nostro, ut non loquantur de inscriptione facienda generaliter, sed de delatione, ut dixi. † Tex. in l. 1. C. de accusa. possumus intelligere quod non esset reaccusatio, ut intelligunt communiter omnes: sed quod ille qui intulit iniuriam & vulnerauerat, uel occiderat, accusationem instituerat & se inscripserat. ille uero qui fuerat vulneratus, uel propinqui occisi, accusationem instituerat, & se inscripserat, ex post iudex uidens utraq; accusationem, quia uidebat secundam quid maius continere in ea re, & eadem & vulnera, aliam autem in se minora habere processit super secunda, quia erat magis congruum, ut super ea

10 prius procederetur. † De maiori uel minoritate criminis, & ad se ipsum, & de se ipso ad alium, ponit Bal. in l. 1. col. 4. C. de accus. quem omnino uide propter decreta Illustriss. Dominij de bannitis, quæ dicunt, quod si quis uult habere eorum beneficium, debet capere bannitum

11 de maiori crimine. † L. 1. C. de calum. loquitur de officio iudicis, ut per Bart. hic. † L. pen. ff. de accusa. loquitur in delatione quæ est in privilegium fisci. & ita potest

12 intelligi lex nostra in fine. † L. 2. §. si publico, ff. de adult. loquitur in eo qui reaccusat de delicto conexo, sed uere iudicio meo loquitur de exceptione, versicu. extraneus. eo. §. loquitur non de recepto inter reos, nec de facto reo, sed de condemnato, & sic post sententiam contra se datam, de adulterio, non potest excipere de lenocinio, dum dicit, extraneus factus reus criminis, id est condemnatus, prout loquitur text. in l. defuncto, hoc eod. titu. Cætera contenta in distinctione Bartol. communiter approbantur, & de hoc late etiam dixi in

Practica criminalis.

l. fin. ff. de quaestio. nume. 335. Vidimus supra in quibus casibus procurator possit, vel non possit admitti, & quia quando procurator non admittitur, reus tenetur personaliter se praesentare, & cum plerumque timet
15 ne pro aliis delictis detineatur in carcere, † ideo solet petere saluumconductum, unde congruenti ordine uidentum est, an & quando, & quibus possit & debeat dari saluusconductus siue ista securitas, & aliqui tenent quod non possit concedi per iudicem, per textum in *l. prima. §. non fuit, ff. de dolo.* ubi hosti non seruatur fides, sed bannitus censetur, ergo &c. & etiam si dederit, non debet seruari. Item per textum in *§. sed neque, uersicu. neq; aut homicida, in auth. de manda. Princip. iuncta glo. quae dicit seruari non debere.* Item est text. in *l. relegati, & l. ad bestias, ff. de poen.* ubi soli principi conceditur. Item si daretur, suspenderetur sententia iudicis, contra *l. iudex posteaquam, ff. de re iudi.* & executio non daretur contra *l. à diuo Pio. eo. titu.* Contrarium
16 tenetur communiter, ea ratione, quia † prohibitio legis est maior quam prohibitio hominis, *l. si libertus minorem, ff. de iure patro.* † Sed quando lex prohibet ex causa quid fieri, potest suggerente necessitate illud concedi, *l. placet, C. de episcop. & cler. l. qui stipendia. C. de procurato.* ergo idem in hoc casu, & tanto magis, quia est prohibitio hominis & non legis.
18 † Praeterea publice interest defensiones dari, *l. seruū quoque, §. publice, ff. de procurat.* † & defendens duobus operatur, primo id quod est publicum defendere secundo se ipsum tueri, ut in *l. 1. §. sed & si seruus, de uet. insp.*
20 † ulterius est text. in *l. is qui reus, in fi. ff. de publ. iudic.* & in *l. deferre, ff. de iure fisc.* ubi permittitur damnato in amissionem libertatis & ciuitatis, stare in ciuitate & prosequi accusationem, si istud conceditur accusatori, quod est odiosum, tanto magis ipsi reo qui est fauorabilis. † Sali. in *l. qui indulgentia, C. de sent. pass.* tenet quod simpliciter bannito non detur saluusconductus,
ductus,

- 22 ductus. † In inquisito autem uel accusato distinguit, quòd aut faciliter potest haberi per iudicem, & non dabitur saluus conductus, sed capietur, & punietur: aut non potest haberi nisi cum difficultate, uel nullo modo, & tunc dabitur saluus conductus. Iacob. de Belui. in d. §. sed neque, & Cin. in l. præsentis, C. de his qui ad ecclie. confugi. distinguunt, includendo etiam bannitum & accusatum, ut si cum difficultate reus habetur uel nullo modo, tunc detur saluus conductus, si faciliter, tunc non detur. Oldr. in quæst. incip. Potestas Padue, quem refert Alber. in d. l. præsentis, & in quarta parte statuti. q. 39. & Ange. in q. incip. Bononiensis, dicunt, quòd aut sumus in casu, in quo procurator potest interuenire, & tunc saluus conductus non detur: aut procurator non potest interuenire, & tunc detur. Bar. & Imol. in d. l. is qui reus, tenent indistincte, quòd siue procurator potest interuenire, siue non, saluus conductus debeat concedi.
- 23 † quia præsentia rei multum operatur, l. de minore,
- 24 §. plurium, ff. de minorib. † ex mente omnium sic puto posse distingui, aut iudex cum causæ cognitione & existente causa legitima, uult dare saluum conductum, & tunc potest, uel quòd reus defendatur, uel quòd eius attestatio & dictum accipiatur, & ita procedit communis opinio. aut non adest causa, & cognitio superinde non fit, & tunc non possit dare saluum conductum.
- 25 † quia in Principe requiritur causa, ut in d. l. relegati, & etiam illi qui fuerunt damnati, & amiserunt ciuitatem & libertatem, existente causa quòd iam accusationem ceperat, possunt remanere in ciuitate, & sic ex cã, ut in d. l. is qui reus, & l. referre, ff. de iure fisc. & quando causa non adest, potest procedere text. & opin. dicentium contrarium, in d. §. sed neq; in authen. de manda. princi. cui est potest rñderi ommissa rñsione prima Bart. de saluo conductu dato à principe, ut procedat in eo qui causam non habebat, sed uolebat fugere, nec cognosceretur de delicto, uel alio modo potest responde-

Practica criminalis.

- ri prout dicit Iacob. de Beluis. in d. §. sed neque, quòd iudex non concedit homicidarijs, sacrilegijs, & adulterinis spacium triginta dierum, quod conceditur alijs civiliter conuentis. Nec obst. quòd iudicium dicatur suspendi, vel executionem impediri: quia saluusconductus fit ad tempus, & vsquequo de delicto cognoscatur: & lapso tempore sententia remanet in sua virtute
- 26 & robore † Ex causa saluusconductus est præstandus, ita communiter in l. is qui reus, ff. de publi. iudic. causæ autem sunt, quoties reus vult se præsentare ad defendendum. Item quoties iudex vult coniungere aliquem delinquentem cum bannito, vt in faciem carcerati dicat delictum: nam tunc dabitur saluusconductus. Item si vult prosequi accusationem iam cœptam, d. l. is qui reus. Item si vult propalare transfugas vel alios fures, vt in l. non omnis, ff. de re milit. Item in propalatione criminis læsæ maiestatis, l. quisquis, C. ad leg. Iul. ma-
- 27 iesta. † In accusato vel inquisito, quòd habeat saluum conductum, limitatur non procedere, quoties iudex posset habere reum & punire, vt quia esset in sua iurisdictione: nam tunc non debet dare saluumconductum. Alber. in d. l. §. non fuit, de dolo. Ang. in d. q. Bononiensis, & est ratio, quia nõ est causa propter quam debeat
- 28 dare saluumconductum, cum possit eum capere. † In bannito quòd debeat habere saluumconductum, limitatur in casu, in quo se potest defendere per procuratorem, per l. Papinianus, ff. de minori. & ita tenet Old. in d. q. incip. Potestas Paduæ. Ang. in prædicta q. Bal. in l. sed & hæc, §. sed si pro pœna, de in ius vocan. & ratio, quia nulla esset in eo casu, etiam si esset in ciuitate: quia non posset cogi ad comparandum, & sic nullam
- 29 informationem habere iudex. † Et id quod dicit Bar. in d. l. is qui reus, procedit in eo casu in quo cogitur comparere, & in quo procedi potest per torturam, & ita intelligitur communiter textus in l. de minore, §. tormenta, ff. de quaestioni. Nam si in casu in quo pœ-

na est pecuniaria & procuratur interuenit, posset procedi per torturam, maior esset pœna quę insurgeret ex probatione quàm est sententia. l. in seruo. um. in fin. ff. de pœn. quod non est dicendum, quia absonum. † In ea quæstio. an iudex per promissionem absolutionis si induxerit reum ad confitendum, nunquid teneatur seruare promissa. Fely. in c. afferre, de præsumptio. & Præpo. Alexandri & Domini. de San. Gemi. in cap. si qualibet. & in c. vtilem 22. quæst. 2. dicunt, quòd talis promissio non est seruanda, & rationem adducunt. † Primò licet iudic. simulate pro veritate habenda d. ca. afferre.

32 † Item bona est simulatio quæ veritatem aperit d. cap. si quilibet & d. l. 1. §. non fuit. de dolo. † Item non refert quomodo veritas habeatur, dum modo habeatur. l. cum seruus. ff. de ver. obl. l. 2. C. de alim. pup. præst. Item si licet excoriare, torquere, & alia multa in corpore hois fieri pro veritate habenda, tanto magis blanditiis & bonis verbis. & Arch. in d. c. vtilem. refert, † quod Alexander quartus promissit episcopo simoniaco liberationem, si confiteretur simoniam coram Cardinalibus. † In cõtrarium facit quod confessio facta per dolum non obligat. c. sane, de renũtia. l. item si pretio, in fi. ff. loca. † Item iuramentum dolo factum non ligat. cap. cum contingat. de iureiuran. c. quãuis, de pact. in 6. Eodem modo & cõfessio cum sit eadem ratio. l. illud. ad leg. Aquil. † Item dolus & metus parificantur, d. c. cum contingat, & d. c. quãuis. † Sed confessio facta per metum non obligat, nisi si voluntarie confiteatur. l. 1. ff. de custo. teor. & ibi Ang.

39 qui dat practicam ratificandi. † Sed in hoc casu interuenit dolus & circumuentio, ergo non debet valere, sensit Deci. in l. vnica. C. de sent. quæ pro eo quod interest profer. in l. ea est natura cauillationis. ff. de regu. iur. & Hippo. in sing. 177. Puto distinguendum, aut iudex erat certus de delicto, vel quòd viderat, vel quòd reus confessus fuerat sibi soli, & tunc licitum est ad pœnam imponendam inducere quomodocunque ipsam reum ad

Practica criminalis.

- deponendum veritatem, quia tunc verificatur quod dolo & malicia rei, potest alia malicia, & dolo circumueniri. & ita loquitur exemplum Alexandri. dum Archi. ibi dicit, quod simoniacus episcopus dixerit sibi Pontifici simoniam commisisse, tamen nolebat illud fateri coram Cardinalibus. Papa sciens hoc, induxit eum ad fatendum veritatem. Si vero ipse iudex non est certus de delicto, sed sunt iudicia tantum præsumptiones vel fama, tunc non poterit inducere reum dolo, vel bonis verbis ad fatendum delictum, quia non verificatur quod dolo dolum puniat, & malicia cum malicia, quia non
- 40 constat de dolo, neque de delicto. † Saluusconductus per inferiorem iudicem debet concedi super banno superioris, & quamuis Ias. in l. conuentionum. ff. de pact. dicat quod Barto & Imol. in l. is qui reus, hoc determinat. tamen super hoc nihil dicunt, & eodem modo Bar. in d. l. non omnis. ff. de re milit. & Bal. in ca. 1. §. item sacramenta, de pace iura. fir. nil dicunt de hac re, veritas tamen est, quod si superior tulit sententiam banni, per quam quis sit bannitus a loco inferioris, non poterit inferior dare saluumconductum. text. est in c. inferior. 21 dist. in l. pen. §. pen. ff. de aqua plu. arc. & in c. cum venissent, de iudi. & in cap. vt vestrum, de appel. & Barto,
- 41 in l. 1. in fi. ff. à quib. appella. non lic. † Item si æqualis tulit sententiam banni cum licentia superioris, nam potestas æqualis non poterit dare saluumconductum, quia illa sententia iudicatur ac si esset superioris. Barto. in l. 2. in fi. ff. de opt. lega. text. in l. 2. §. omnia, de vere. iure enucle. Bar. in q. incip. Lucanæ ciuitatis. Felin. in c. cum accessissent. colum. 4. de constit. Deci. in cap. 1. de confe.
- 42 vtil. † Tertio loco, si æqualis faciat bannum, propter quod extendat se vltra territorium suum, poterit iudex æqualis dare saluumconductum pro eo banno l. fi.
- 43 ff. de iurisdic. omn. iudicum. † In ea. q. si plures deliquerint, & fiat proclama quod accusans socium habeat absolutionem, debet seruari tale proclama. l. conuentionum

tionum. ff. de pact. & ibi Docto. & si plures venerint ad
 accusandum, primus habebit immunitatem l. boues §.
 hoc sermone. ff. de verborum signifi. l. dotis promissio.
 ff. de dot. promiss. ita Ias. in d. l. conuentionum. Hippo-
 ly. in d. singu. 177. sensit contrarium per doctrinam Io.
 And. post Vbertum de Bobio, in addi. Specu. in titu. de
 furt. vbi ille cui fuerunt subtracta bona promisit non
 procedere contra furem si alios accusauerit, habita ve-
 ritate ab ipso poterit procedere eodem modo in pro-
 clamate. illa decisio Ioan. Andr. procedit in promissio-
 44 ne facta per priuatum, nec facit ad casum, † quia pri-
 uatus non tenet seruare fidem in maleficiis. d. l. conuen-
 tionum. & ibi Barto. & alii. in d. l. 1. §. non fuit, de dolo,
 secus in promissione facta per Principem, nam hosti
 45 est seruanda, per dicta iura. † in ea quaest. an habens sal-
 uum conductum si deliquerit in ciuitate in qua conse-
 cutus est illum, an perdat beneficium saluiconducti,
 Deci. in cap. constitutus, de appella. el primo, tenuit q̄
 non. pro ista sententia adducitur, promissio saluicon-
 ductus est simplex, ergo conditio non debet subintel-
 ligi. l. quicquid astringendæ, de verborum obli. l. com-
 46 modatum. ff. com moda. † Item delinquens debet puni-
 ri in quantum deliquit, & non vltra. l. Paulus, ad legem
 Falcid. l. rescriptum. ff. de iis quibus vt indign. l. sanc-
 47 mus, C. de poen. † Item regula illa, quod frangenti fi-
 dem fides frangatur eidem. l. cum proponas. C. de tran-
 sa. c. constitutus, de app. habet locum quoties fides frā-
 gitur circa idem, vt per docto. in dictis locis, sed nō frā-
 48 gitur fides in saluiconductu, ergo &c. † Contrariam
 sniam tenuit Lud. Roma. in l. 4. §. si seruus. ff. de acquir.
 poss. & Tho. Cāb. in tracta. clausula. in rubr. nil nouari
 securita. penden. & Nel. in tract. banni. in 1. par. 2. temp.
 49 quaest. 16. mouentur ipsi, † quia per delictum offendi-
 tur respublica. l. si quis ingenuum. §. in ciuilibus, ff. de
 capti. & postl. & priuatus etiam offenditur per delictū,
 50 † saluiconductus modo intelligitur, nisi concedens

Practica criminalis.

offendatur. l. quæro. §. inter locatorem. §. loca. is qui
de verb. obl. l. quid ergo. §. si hæres. de leg. i. hic modo of
fenditur concedens, & sic respublica, ergo seruari non
51 debet. † Item concessio intelligitur cum causa, etiam q̄
non exprimat. l. quidam cum filium, de verbo. oblig.
52 † Item concessio intelligitur stantibus terminis. l. cum
53 quis. de solut. † Item talis bannitus non potest stare in
ciuitate, nisi cum saluoconductu, ergo illi ex priuile-
gium, sed ille qui abutitur priuilegio, debet ipso priua-
54 ti. l. nullus. C. de iudi. & l. iudæos. C. eod. tit. † Pro concor
dia distinguerem, aut talis bannitus deliquit ex propo
sito & deliberare, & apparet quòd venit in ciuitatem
causa committendi tale dictum, & tunc perdit priuile-
gium & saluumconductum, quia voluit rempublicam
fraudare, & causa saluoconductus fuit falsa, quia aliud
erat in intentione, aliud in verbis, aut iste talis banni-
tus habens saluumconductum deliquit lacesitus, &
55 sic casu, vel aliter se defendendo, † & si excefferit modū
in culpatæ tutelæ, propter quod debet puniri. per not.
in l. vt vim. ff. de iusti. & iure. & in l. i. C. vnde vi. nō de-
56 bet perdere beneficium saluoconductus. † quia inten-
tio sua non fuit delinquere a principio, & aliquialiter
excusatur. l. i. ad leg. Corn. de sicar. l. quod ait. §. quod
57 ait, de adulter. † & excusatur si lacesitus voluit se vlcif-
cia qui cum natu maior. §. si libertus. de bon. libert.
58 Iudex † visis iudiciis contra reum, debet accipere con-
stitutum, habita prius consideratione indiciorum exi-
stentium contra ipsum reum & tria sunt considerāda
59 per iudicem. † Primum quòd accipiat constitutum in
loco solito, & in loco maiorum, ad hoc vt confessio rei
possit valere. l. pen. ff. de iust. & iur. l. cum sententiam.
60 C. de cōfes. † Et ex hoc inoleuit practica, quòd quoties-
cunque iudices ad domum alicuius nobilis vel ma-
tronę eunt ad accipiendum eius dictum vel testimoniū
prius habitant eum locum fore habitabilem tali actui.
61 † Secundum requisitum est, q̄ ipse iudex debet simul
cum

cum tabellione accipere institutum, neque vnus sine alio, alias confessio non valeret. l. iubemus. C. de libe.
 62 cau. & ibi glo. Bald. & Saly † qui dicunt quòd istud debet notari in actis, alias confessio per alterum accepta non præiudicat ipsi reo, sed tantum facit indicium. Ia.
 63 so. in l. magistratibus. ff. de iurisd. om. iudic. † Tertium est, ut non deferat iuramentum, quia criminalia nō dirimuntur iuramento. arg. l. si. C. de proba. Barto. & alii,
 64 in l. admonendi. ff. de iureiu. † Et est aduertendum per reum eo tempore quo facit constitutum, vt si extra iudicium confessus fuerit delictum, tempore constituti reuocet eam confessionem, quia exinde nō poterit torqueri propter confessionem extra iudicalem, etiam q̄ non doceat de errore, sed sufficit quòd dicat e ralle in eo quod confessus ex delictum extraiudicialiter, ita Bald. in l. i. colum penul. C. de confe. las. in l. magistrati-
 65 bus. ff. de iur. om. iudi. † Ex prædictis infero ad illud quod dicitur per Hippoly. in consi. 96. concludit, quòd stante statuto ut quis non puniatur de delicto, vt puta de veneno, si non animo venenandi portionem dederit quòd de hoc animo staretur dicto ipsius rei cum iura-
 66 mento, † quia animus non potest testibus probari.
 67 Inno. in cap super hoc. de renuncia. † & animus à solo
 68 Deo cognoscitur. l. 2. de interrog. actio. † & assertioni partis de eo quod consistit in animo, iuramento declaratur glo in §. aliæ autem. Insti. de actio. glo. in c. significasti el 1. de homi. glo. in l. si. C. de anna. excep. & in l. si
 69 cui. de accusa. † Contrarium in hoc casu verius puto, quia animus probatur præsumptione verbi vel facti. l. si quis. §. diuus. ff. de tur. & cura. dat. ab his l. i. §. diuus.
 70 ff. de sica. c. significasti. el 2. de homi. † & habemus quòd imputatio delicti ex animo commissi, & sic appensaf-
 71 te (vt vulgo dicitur) probatur ex coniecturis. † Item tollitur ex coniecturis, vt late per Albe. in l. & si amici. de adulte & in quæst. sua 67. in 3. par. statu. Item habemus, vt iam dixi, quòd criminalia non dirimuntur iuramento

Practica criminalis

- 72 ramento. † Non obſt. gloſſæ allegatæ, quia loquuntur
in cauſis ciuilibus, excepta gloſſ. in d. l. ſi cui. ideo ad-
uertatis, quòd eſt alia glo. conſimilis. in l. 2. C. de ſicar.
& Bar. in l. maritus in ſi. §. de quæſt. oni. dicunt enim q̄
iudex poteſt deferre iuramentum ad purgandum reū,
per dictum Anch. & Io. de Ana. in c. excommunicamus.
de hære. ita intelligunt dictum Barto. & gloſ. vt proce-
dat quando nullum eſt indicium, nulla præſumptio cõ-
tra reum, ſed eſt ſimplex diffamatio. nam tũc iudex ob
ſimplicem diffamationem dat iuramentum ipſi reo, &
eſt iuramentum conſcientiæ & purgationis. & de hoc
loquitur text. in præſenti. §. ſic vbi. C. de his qui ad eccl.
conſu. & quamuis dicat Anch. quòd iſta purgatio eſt
parum nota de iure ciuili, ſed tantum de iure canonico
vt toto titu. de purga. cano. tamen Io. de Ana. ibi dicit,
quòd etiam de iure ciuili eſt multum in vſu. & adducit
multas leges, de quibus per glo. in d. l. ſi cui. & de tali
purgatione loquitur Specu. in titu. de furt. §. tertio. ver.
quid ſi peregrinus. vbi datur iuramentum nauæ ob res
peregrini ſubtractas & non conſignatas, vt naua ſe ex-
purget. ſecus autem eſt quando vel indicium vel præ-
ſumptio eſſet contra eum, quia tunc non expurgatur
iuramento, ſed aliis indiis, vel per torturam, & ita
73 quotidie practicatur. † Iudex accepto conſtituto de-
bet dare copiam iudiciorum reo. ita Bar. in l. ſi. q. pen. ff.
de quæſt. oni. & iudex tenetur eam dare ipſi reo, ante
74 quam procedat ad torturam. † & ratio eſt, quia diſpu-
tandum eſt ſuper ipſis indiis, ideo eorum copia eſt dā-
da. l. vnus. §. cogniturum. ff. de quæſt. onibus. Item alia
eſt ratio, quia actori non debet licere quòd reo non li-
ceret, ſed pares eſſe debent in procedendo. c. 2. de mutu.
peti. ca. non debet. de regu. iur. Nam actor producit te-
ſtes ergo reus debet ſe defendere. Item quia iudex ſi-
dem non adhibet quæſt. oni. ergo & ante debet cogno-
75 ſcere, & defenſiones rei videre. † cum quæſtio ſit re-
76 medium irreparabile. l. 2. C. de appella. recipien. † Sed
aduerſe

- aduerte quòd indicia petens debet allegare aliquam causam, ob quam velit sibi dari copiam indiciorum, quæ sit legitima. not Paul. de Eleazar. in capitu. grauis. de depo. Alex. consilio. 6, colum. 1. & pen. volum. 1. &
- 77 Albe. in d. §. cogniturum. † Sed ex communi vsu defensionibus pro reo petuntur & indicia, absque eo q̄ causa aliqua allegetur, nisi hæc quòd vult defendere ipsum
- 78 reum. † Item & testium nomina sunt danda cum attestationibus. c. qualiter & quando. §. debet. de accusat. &
- 78 ibi Host. Are. Felin. Io. de Ana. & Imo. † istud limitantes si esset timor potentia ipsius rei, ne offenderet testes, nam tunc non darentur nomina. arg. text. in c. si. de hæ
- 80 reti. † ideo inoleuit practica, quòd nomina dentur confusa & separata a dictis testium, ob potentiam reorum ne possint scire quid dictum fuerit ab vnoquoque ipsorum testium. Item dantur indicia omnibus & nō certis, vt si esset malæ conditionis, vel quòd ex officio procederetur. vt dicit Ange. in practi. in verb. fama publica. nume. 37. & 38. & volens quòd in his casibus non detur copia indiciorum. quia dico istud esse contra æquitatem naturalem. vt sentit Ange. in loco de quo supra.
- 81 † Nam defensio non est deneganda, cum sit de iure natura. c. pastoralis. de re iud. in de. † Sed an iudex ex officio teneatur dare copiam indiciorum ipse reo, an vero requiratur hoc quod pars petat indicia, Hippol. in sua practi. in §. nunc videndum. in princ. dicit quòd pro ea opi. quod iudex non teneatur dare copiam ipse reo, nisi petatur, facit text. in d. l. vnius. §. cogniturum. in ver. reo postulante. ff. de quaestio. & text. in l. 1. §. magistratibus. ff. de magistra. conuen. item & glo. in l. vniuersa. C. de preci. impera. offer. & ibi Pau. de Cast. † intendens ad statutum mandans fideiussores præstari. intel-
- 84 ligitur enim si fuerit petatum. † Item & regula ista, quòd officium iudicis non impartiat nisi petenti. l. 4. §. & hoc autem iudicium & quæ ibi no. per Doctor.
- 85 ff. de dam. infect. † Pro contraria opinio. quòd imò iudex

Practica criminalis

- dex tenetur dare copiam indiciorum, etiam reo nõ petente, adducitur quòd ista datio indiciorum est defensio, quia reus opponit contra personas & dicta testiũ.
- 86† Sed iudex ex officio, etiam nemine petente quære-
re debet defensiones rei. l. si non defendantur ff. de pœ-
87 nis. & per ea quæ not in l. i. §. si ff. de quæstio. † pon-
derando verbum, debet, positum in d. l. si non defen-
dantur. quod importat necessitatem, vt per glo in c. at-
87 tendentes in versi debet de sta. monacho. † Item quia
iudex debet exercere officium suum, etiam non implo-
ratum. quando tale officium respicit miserabiles perso-
nas, vel actum pium. vt per Barto. & alios. in d. l. 4. §.
89 hoc autem iudicium. † Sed carcerati dicuntur misera-
biles personæ. l. si quis ad declinandam C. de episcop. &
cleric. l. . . C. quando imperat. inter pupil & vidu. & ibi
90 Doct. † & causa carceratorum dicitur pia, vt per Bart.
in tracta. de carceri. in fi. & per Bald in l. si quis pro re-
demptione. C. de donatio. ipse tamen distinguit, q̄ aut
reus carceratus ex homo idiota aut rusticus, mulier pu-
pillus vel alius verisimiliter ignorans ius, & nesciens fa-
cere suas defensiones, & hoc casu iudex est reo non petẽ-
te teneatur dare copiam indiciorũ, per tex. in l. ne quic-
91 quam. §. aduocatos. ff. de offic. proconf. † Cum etiam in
actibus pijs debeat supplere ex officio, vt per Innocẽ. in
c. ad nostram. de iureiu. & per Bald in d. l. ne quicquam
92 §. vbi decretum. col. 10. † Cum etiam iudex in causa do-
93 tis interponat officium est non petitum, † quia ex causa
pia. l. si cum dotem. §. eo autem tempore. vers. nec vero.
94 ff. sol. mal. & per Alex. in d. §. hoc autem iudicium. † Cũ
etiam iudex teneatur supplere quæ defunt partibus &
95 aduocatis tot. tit. vt quæ defunt aduo. par. † & etiam
quia iudices tenent reos in carceribus secre. is, ne pos-
sint consulere peritiores, quo casu non est eis imputan-
da ignorantia iuris, vt per glo. in l. iuris. C. qui admit. &
96 ibi per alexan. volentẽm quòd † quando quis facile ali-
quid facere non potest, perinde est ac si illud facere nõ
possit

possit, c. quamuis, & ibi gl. in verb. continuatis, de offi.
 97 ordi in 6. † Dum etiam ignorātia iuris non noceat in
 dānis euitandis, vt habetur in l. iuris, & in l. error. & in
 l. regula, & ibi glo. ff. de iur. & facti igno. si uero carce-
 ratus sit prudens, sagax & l̄ratus, & q̄ uerisimiliter scit
 petere copiam, tunc iudex ex officio non teneatur da-
 re copiam, si reus nō petierit, cum imputari debeat sibi
 98 ipsi, cur non petierit, per reg. † q̄ quis sua culpa sen-
 99 tit sibi imputet, c. damnum, de reg. iur. in 6. † Itē quia
 scientia & patientia cum taciturnitate æquiparantur
 consensui. in l. si filius, C. de pet. hære. & ibi Barto. &
 Ange in l. qui in aliena. §. quod si nō adierit, ff. de acq.
 100 hære. † In hac quæstione puto indistincte iudicem
 non teneri ad dandū indicia, nisi fuerint petita, & istud
 iuridicum puto. Nam aut reus sponte venit ad carce-
 res, & tunc antequam præsentet se ad carceres, debet
 aduocatos cōsulere, & res suas, & mœstos penates cō-
 ponere, vt dicit rex. in l. 2. C. de exhib. reis. ibi, adhibi-
 ta aduocatione, & si istud non egit, sibi est imputandū,
 & hoc casu iudicis officium non debet impartiri, cum
 habuerit potestatem ipse reus consulere rebus suis. siā-
 te etiam eo quod infra dicam. Aut capitur à iudice &
 carceratur, & tunc non debet iudex ex officio indicia
 102 dare, † quia sine traditione indiciorum iudex potest
 procedere ad sententiam, ita gl. in c. fi. in versi. iudicis.
 de senten. ex communica. lib. 6. & sibi imputet reus, po-
 tuit enim iuri pro se introducto renuntiare, & tunc ta-
 cito renunciat, vt voluit glo. in c. 1. in versic. fuerunt, de
 accusa. lib. 6. & sequitur Cæpo. in consi. 66. teneo idem,
 versi. nec potest, allegat Ang. in l. si vacantia, C. de bo.
 vac. lib. 10. col. 14. & 35. Præterea si ipse iudex ex officio
 instaret, quod reus acciperet indicia, & sic ipso non pe-
 tente uellet defensiones reo dare, uideretur iudex habe-
 re intentionem, q̄ probationes factæ contra reum,
 non essent legitimæ, & ipse reus esset in casu q̄ possint
 se defendere ab obiectis cōtra ipsum, & sic propalaret
 ipse

Practica criminalis.

ipse iudex opinionem suam antequam sententiam ferret, quod fieri non debet. Præterea superflua & inanis esse datio indiciorum ipsi reo, si ipse non haberet aduocatos quos consuleret, & quorum medio eius defensiones & iura sua deducerentur, quia ipse existens in carceribus & ignarus literarum, ut puta rusticus, mulier, uel alia persona idiota, ignoraret quid sibi esset agendum pro sua defensione. † Ex quo dico quod cautius & melius faceret iudex dare aduocatos ipsi reo, quæ eius defensiones considerent, & iura sua deducant, ipsum defendendo. & ita procedant ea quæ deducuntur pro ista parte, quod iudex debet supplere, & officium suum impartiri etiam non petatum in causa carcerati, nam intelligendum est in dando aduocatos, ad hoc ut reus defendatur, & est tex. in l. ne quicumque, §. aduocatos, & alia superius adducta, & debet supplere iudex in eo casu in quo utilitas aliqua oriri potest ad beneficium rei, non autem inaniter, quod eueniret ex sola indiciorum præstatione, sine constitutione aduocatorum. Nam dato aduocato reo, ipse habens iuris cognitionem quæ per copiam indiciorum & alia peraget, quæ erunt necessaria pro defensione rei, & cessabunt ex inde omnia quæ deducuntur in contrarium, & verificabitur, id quod habetur in l. custodias, ff. de public. iudic. & ita quotidie seruatur, quod iudices & potestates dant aduocatos carceratis, & cum proceditur in causa, quicumque uult indicia illa petit, & ita uidi seruari. Pro-
103 cessus † & testes qui dantur per iudicem ipsi reo, ad hoc ut se defendat, habent diuersa nomina. Aliquando appellantur probatio ut in l. 1. §. 1. ibi ita probationi, ff. de quæstionib. Aliquando argumenta, ut in dicta l. prima. & in l. milites, C. eo. & per Angel. in l. secunda. C. de quæsti. Aliquando præsumptiones, etiam aliquando coniecturæ prout eas appellat Bald. in l. non hoc, C. unde cog. dicens rusticos Papienses appellare has coniecturas, ut etiam per Deci. in c. tertio loco.

loco. colum. fina. de probatio. Aliquando uerissimilitudines. Aliquando adminicula, ut ponit Bald. in l. ea quidem col. 2. C. de accusatio. & Alexand. in d. l. fin. ff. de quæstio. in addi. fi. & multa ponit Brun. in tract. 204 de indiciis, in 1. quæst. † Disputatio tamen istorum nominum relinquenda est pertinacibus. glo. in rub. ff. solu. matr. & de istis nominibus loquens Abb. in d. c. tertio loco, & in c. quanto. in princ. de præsumpt. & ibi Fely. col. fi. & Inno. in c. quia uerissimile. eo. tit. dicunt relinqui pertinacibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus asserens non ex animo occidisse, debet se præsentare, & id probare, & eo constituto extraordinarie punitur.
- 2 Iudex ex officio rei innocentiam perquirere debet & nu. 5.
- 3 Contrariorum eadem est disciplina.
- 4 Iudex contra delinquentem ex officio inquirit, etiam nomine instante.
- 5 Rei favorabiliores sunt quam actores.
- 6 Attestationibus publicatis, non possunt super eisdem capitulis vel directo contrarijs, testes recipi.
- 7 Iudex post publicatas attestations ex officio, testes, ad partis utilitatem recipit.
- 8 Iudex ex officio recipit testes parte absente.
- 9 Cautela ut quando quis renunciauit productioni testium, vel instrumentorum cum iuramento, quod procuret medio aliquius amici, quod iudex ex officio testes recipiat.
- 10 Periculum ubi maius est, ibi cautius est agendum.
- 11 Instructor & informator defensionum absentis, in causa criminali potest interuenire.
- 12 Iudex maleficiorum potest examinare testes à parte non productos.
- 13 Iudex ex suo officio in criminalibus potest inducere probationes pro reo.

Practica criminalis.

- 14 Procurator interuenire potest quoties est pœna vsque ad relegationem.
- 15 Procurator non admittitur in crimine publici iudicij.
- 16 Iudex per præsentationem rei, videt quo vultu, quo pallore, & qua trepidatione respondet.
- 17 Iudex nõ debet ex officio testes pro reo assumere, sine eius præsentatione.
- 18 Reus citatus non comparens delinquit.
- 19 Contumacia est delictum.
- 20 Citatus non comparens à iudice mulctatur.
- 21 Reus criminaliter citatur mandato iudicis.
- 22 Citatio in civilibus fit ad partis instantiam, sine iudicis mandato.
- 23 Commodum ex eius delicto quis consequi non debet.
- 24 Intellectus ad l. si non defendatur. ff. de pœnis, & l. i. §. si. ff. de quæstionibus.
- 25 Milites sunt fauorem pleni.
- 26 Intellectus ad l. reos, C. de accusatio.
- 27 Intellectus ad l. seruum quoq; §. publice. ff. de procu.
- 28 Vlpianus fuit assessor & consiliarius Alexandri Imperatoris.
- 29 Reus in causa publici iudicij tenetur se iudici personaliter præsentare & defendere.
- 30 Iudex non debet recipere probationes rei absentis in causa capitiuli, licet pœna futura fuerit minor quam capitalis.
- 31 Pater admittitur pro filio in causa capitali.
- 32 Delicta militum quibus pœnis puniantur.
- 33 Homicida sine dolo, extraordinariè punitur.
- 34 Differentia inter crimen, delictum, & malefictum.
- 35 Crimen quando esse dicatur.
- 36 Bannitus propter ludum an impune occidi possit, si ex forma statuti pro crimine bannitus, potest impune occidi.
- 37 Ludus inter crimina numeratur.
- 38 Delictum quando dicatur esse.
- 39 Delictum quandoque sine dolo committitur.
- 40 Delictum committitur etiam sine animo. & nu. 63.
- 41 Delictum non est, vbi pœna non adest.

- 42 Illicitum quod pœnam non meretur, delictum non appellatur.
- 43 Maleficium quod comprehendat.
- 44 Statutũ quod pro maleficijs commissis pœna duplicentur, non habet locum in uerbis iniurijs.
- 45 Maledicens Deo de nocte, qua & quotuplici pœna puniatur, vigore statuti punientis maleficia nocturna duplici pœna.
- 46 Condemnatus pro non faciendo, pro maleficio condemnatus nõ dicitur.
- 47 Omittere proprie non est maleficium.
- 48 Condemnatus pro cõtumacia, nõ est cõdemnatus pro maleficio.
- 49 Bannitus ex cõtumacia, non põt impune occidi vigore statuti permittentis bannitum pro maleficio posse impune occidi.
- 50 Statutũ duplicat pœnas ob atrocitatem delicti, & ratione loci maior est atrocitas.
- 51 Male gestũ siue uerbis siue literis, sub maleficio cõprehẽditur.
- 52 Obligatiõni ex maleficijs nascuntur.
- 53 Iniuria fit re & uerbis.
- 54 Officiũ unde dictum.
- 55 Præsumptio una tollit aliam, non imputato de homicidio.
- 56 Imputatus de homicidio, volēs se defendere, qd probare hẽat.
- 57 Prædicamenta x. dantur secundum Philosophos, & eodem modo secundum legum determinationem.
- 58 Delicta qualiter demonstrantur.
- 59 Substantialia delicti quæ sint, & nu. 62.
- 60 Diffinitio constat ex genere & differentijs.
- 61 Delictum est genus generalissimum, & crimen subalterum.
- 64 Commissum a casu dicitur delictum.
- 65 Substantia qualiter accipiatur.
- 66 Qualitas delicti quid sit.
- 67 Quantitas quæ sit in delictis.
- 68 Homicidium ex proposito, ab impetuoso vel casualis, ex uulnerrum quantitate cognoscitur.
- 69 Locus aggrauat delictum.
- 70 Correlatiui exempla.
- 71 Tempus delictum aggrauat. & nu. 79.
- 72 Assistentia ad delictum indicat tractatum.

Practica criminalis.

- 73 *Arma induens, præsumitur de rixa & bello cogitare.*
- 74 *Agere in delictis quid sit.*
- 75 *Pati quid sit in delictis.*
- 76 *Qualitate aliqua, accusationi adiecta non probata, an reus debeat absolui & nu. 77. vsque ad nu. 101.*
- 77 *Recedendum non est ab accusationis forma.*
- 78 *Nemo sine accusatione condemnatur.*
- 80 *Probatio recepta ultra deductum in iudicio non præiudicat.*
- 81 *Sententia libello debet esse conformis.*
- 82 *Condemnatio in dubio in criminalibus non sequitur.*
- 83 *In criminalibus non est vagandum.*
- 84 *Iudex super toto debet pronunciare.*
- 85 *Accusator probare debet ea, ad quæ se astrinxit.*
- 86 *Alterum probari non sufficit, si de re & tempore est questio.*
- 87 *Aditio qualitatis non vitiat præcedentia.*
- 88 *Accessorio deficiente, remanet principale.*
- 89 *Principali remoto, remanet accessorium.*
- 90 *Delictum fuisse commissum, & de nocte, sunt separata & licet eodē natio nõ procedat ex eo quod de nocte, procedit ex vulnere*
- 91 *In dubio magis dicendum est, quod res valeat quam pereat.*
- 92 *In delictis in dubio fit condemnatio.*
- 93 *Scientia vel ignorantia, nõ est de substantia delicti.*
- 94 *Qualitas delicti nõ pbata sacramento accusatoris probari põt.*
- 95 *Actione in una intentata ad vindictam, aliæ sunt frustra.*
- 96 *Non est in potestate partis super delicto, magis requirere unũ quam aliud.*
- 97 *Conclusio in accusatione non apponitur, sed, solummodo factũ*
- 98 *Facti questio est in arbitrio iudicantis.*
- 99 *Qualitas non est sine substantia.*
- 100 *Clausule non se astringens &c. salvo iure &c. deducens &c. quid operentur in accusatione.*
- 101 *Delictorum quedam nominata, quedam innominata.*
- 102 *Consuetudo loci contractus, servari debet.*
- 103 *Consuetudo loci commissi delicti attenditur.*
- 104 *Initium attenditur in contractibus.*
- 105 *Lex & consuetudo temporis commissi delicti attenditur.*

- 106 Argumentum de contractibus ad delicta, valet.
- 107 Arguitur à delictis ad contractus.
- 108 Ciuitas obligatur ex delicto.
- 109 Argumentum de ciuilibus ad criminalia cessat, quando datur diuersaratio.
- 110 Plurium furtum, & plurium damnum, uel iniuria, an vnũ damnum, uel una iniuria dicatur.
- 111 Delicta nominata, quæ sint & quæ innominata.
- 112 Homicidium a pluribus commissum, vnum tantum dicitur.
- 113 Plura vulnera, quando vnum vel plura uulnera dicantur.
- 114 Delicta nominata, qualiter inter se differant.
- 115 Delicta innominata quot species habeant.
- 116 Homicidium ex proposito, homicidium impetuosum, & homicidium casuale, species non differunt.
- 117 Iudex quãdo pronũciat super delicto, lex pronũciat de pœna
- 118 Delicta non habentia pœnam ordinariam, pœna imponi solita pro ipsis delictis puniuntur,
- 119 Iudicis pronũciatio super delictis innominatis, quid operet̃.
- 120 Homicidium spirituale, quot modis committatur.
- 121 Homicida non habet partem in regno Christi.
- 122 Homicidium corporale quot committatur modis.
- 123 Dolus verius, & dolus præsumptus quis sit, & nu. 125.
- 124 Dolus continetur in furto, adulterio, falso, & similibus.
- 126 Dolus dupliciter consideratur.
- 127 Dolum allegans probare debet.
- 128 Bonns quilibet præsumitur, & bene agere, nisi contrarium probetur.
- 129 Dolus an & quando præsumatur.
- 130 Malus animus & dolus in prohibitis præsumitur.
- 131 Dolus committitur in omittendo & committendo.
- 132 Pœnæ imponi debent secundum delictorum qualitates.
- 133 Bannitus pro homicidio, an possit se redimere occidendo bannitum pro furto.
- 134 Furtum semper habet in se dolum, sicut falsum.
- 135 Culpæ species sunt quinque.
- 136 Lata culpa quid sit, & quomodo contingit.

Practica criminalis.

- 137 Lata culpa non æquiparatur dolo, in delictis pœnam sanguinis ingerentibus.
- 138 Lata culpa in quo consistat.
- 139 Intellectus. l. si aliqui. § abortionis, ff. de pœn.
- 140 Lata culpa nõ æquiparatur dolo vbi lex doli requiret, qñ nõ requiretur dolo in l. tunc lata culpa æquiparatur dolo.
- 141 Intellectus ad l. i. § hæc actio ff. si mē fal. mo. dixer. & l. i. § nõ aũ. ff. si quis testa lib. esse iuss. fuc. & nu. 143. & 144.
- 142 Verbum duntaxat, est restrictiuum.
- 144 Proximus est quem nemo antecedit.
- 145 Culpa dolo proxima nõ est culpa, sed quid maius demonstrat: intellectus ad l. quæsitum, §. eũ quoque ff. de præca. l. vbi. ff. de eden. & l. mulier, §. sed enim ff. ad Trebel.
- 146 Intellectus ad c. si uero el. ij. de senten. excommunic.
- 147 Statutum imponens pœnã corporalem pro homicidio, intelligitur si dolus adsit, nec culpa sufficit.
- 148 Statuta interpretationem passiuam à iure communi recipiunt.
- 149 Statutum quod homicidium qualitercunque commissum pœna corporali puniatur, quomodo intelligendum.
- 150 Statutũ quod occidens occidatur, nisi fecerit ad defensionem suam, non comprehendit occidentem à casu.
- 151 Leuis culpa quid sit, & quando contingit.
- 152 Culpa leuissima quid sit, & eius exempla.
- 153 Delinquens ex leui culpa vel leuissima, an sit puniendus.
- 154 Causa quælibet excusat à dolo.
- 155 Delictum ordinariè non punitur, vbi non est dolus.
- 156 Luit in corpus, qui soluere non potest.
- 157 Soluere nõ ualens pro debito ex contractu, nõ luit in corpus.
- 158 Iudicia ciuilia qualiter differant à criminalibus, & quod iudicium dicatur ciuile, & quod criminale.
- 159 Iniuriarum actio, & ciuilitè, & criminalitè intentari pöt.

VISIS iudiciis per reum, tunc ipse defensiones suas proponit, sed vt cognoscantur quales esse debent defensiones, quæ ipsum reum uel a pœna ordinaria, uel à tota pœna excusent, siue simus in casu imputationis

tionis homicidii puri siue in casu impurationis homicidii appensatè commissit, operè precium esse duxi de clara e tex. in l. 1. C. ad l. Cor. de sicar.

Summatur hæc lex vario modo perscribentes, vt per Bart. Bald. Saly. & Hippoly hic sed quia summaria hæc continent tantummodo rationem ipsius legis, nō autē sensum & substantiā, ideo eam interfice & medulitus
1 summando. h. d. † Reus asserens non ex animo occidisse debet se præsentare & id probare. & eo confitito, extraordinariè punitur. Diuido hanc l. in tres partes. In prima ponit modum in procedendo. in secunda modum in probando. in tertia rationem reddit. Secunda ibi quæ si probauerit. Tertia ibi crimen enim contrahitur.

Casum pono &c.

2 † Ratio dubitationis erat, quia iudex ex officio debebat probationes recipere super innocentia allegata. & omni conatu perquirere veritatem, vt possit sententiam suam cum veritate conformare, & ne innocens patiatur iniuste. l. si non defendantur. ff. de pœnis. l. 1. §. si. ff. de quæst. si enim post cōfessionem factam de ipso delicto iudex inquit super innocentia tantò magis non existente confessione vt in dicto. §. fina † Præterea contrariorum eadem est disciplina. §. 1. instit. de
3 ijs qui sunt sui vel alie. iur. l. 1. ff. de tut. † Sed iudex potest
4 inquirere contra delinquentem ex officio & nemine instante. l. congruit. ff. de offi præsi. l. 2. §. si publico. ff. de adulte. & ibi Bar. † Ergo poterit pariformiter quæ
5 rere innocentiam rei, & testes ad eius fauorem recipere, cum fauorabiliores sint rei, quam actores. l. merito. ff. pro soci. & in l. fauorabiliores. ff. de regu. iud. † Præterea publicatis attestacionibus, non possunt testes
6 recipi super eisdem capitulis, vel directo contrarius c. testibus de testi. in clemen. not. in ca. fraternitatis de test. & in auct. at qui semel. C. de probatio. † Et tamen non
7 obstante tali publicatione iudex ex officio poterit testes ad partis vtilitatem recipere, vt vult Bald. in l. amplio-

Practica criminalis

- 8 pliozem. colum. 2. C. de appel. Dicens † q̄ si ob prædicam causam testes recipi non possunt. pars impedita. det nomina testium iudici, & absentet se tunc iudex ex officio examinabit, & valebit talis attestatio, prædictam decisionem sequitur Alexan. in l. 4. §. hoc autem iudicium
- 9 col. 2. ff. de dam. infect. † Facit pro confirmatione prædictorum quod voluit Spe. in tit. de inst. edic. §. si. versicu. quid si debitor, & ibi Io. And. q̄ si quis renunciauit productioni testium, vel instrumentorum cum iuramento & pro victoria causæ necesse sit producere instrumenta vel probare, debet medio alicuius amici operari q̄ iudex ex officio testes vel instrumenta recipiat. Si iudex supplet ex officio in iis casibus in quibus proceditur super bonis & patrimonio, tanto magis concedendum est, q̄n proceditur super vita hominis, & de re tanti ponderis † cū vbi maius est periculum ibi cautius sit agendum. c. vbi periculum. de elect. lib. 6.
- 11 † Præterea adduci potest dictum Io. de Imo. & Ioā. de Ana. in c. veniens, de accus. volentiū q̄ in cā criminali potest interuenire instructor & informator defensionum absentis. & hoc seruasse q̄ porrigi fecit capitula continentia defensionem absentis iudici maleficiorum & nominare testes in scriptis illa probantes, & protestari iudici & curiæ q̄ deberent se informare de veritate. & super ea probationes recipere, & si non fecerint tenebuntur in syndicatu, & sic ex officio, innocentia probationes possunt per iudicem suscipi.
- 12 † Præterea extat decisio Bar. in d. l. 1. §. si. ff. de quaestio. & hoc dicit esse mirabile, q̄ iudex maleficiorū potest ex officio suo examinare testes à parte non productos. per l. 2. C. de abol. & hoc vbi iudex quærit de partis innocentia, parte non postulante. & hoc magis dicendum est in l. ista, quia ex assertionem quam faciebat miles hic non poterat sibi imponi pœna mortis, nec maior relegatione, & prout etiam innuit lex dum dicit remissa homicidij pœna secundum disciplinam militarem sententiam

- 13 tentiam profert. † & tunc quando reus est absens, & pœna vsque ad relegationem potest imponi. quia cōtra absentem potest procedi vsque ad diffinitiuam sententiam. iudex ex officio probationes ad innocentiam assumit. quia si potest in ciuilibus tanto magis in criminalibus. vbi maius periculum vertitur ita Bar. in d. l. 4. §. hoc aut iudiciū col pen. ver. secūdo casu ff. de dam.
- 14 infect. & ibi Alex. & Moder. confirmant hoc. † quia quoties est pœna vsque ad relegationem potest procurator interuenire, vt voluit Barto. in l. pen. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. quem sequuntur communiter Docto. ibi & in c. veniens de accusa. & ibi Cano. communiter. & in l. seruum quoque. §. publice. ff. de procu. & ibi Glo. & Docto. ergo videbatur q̄ in hoc casu stante allegatione innocentiae ab occiso. & q̄ minor pœna quàm homicidii imponatur, non fuisse necessarium q̄ personaliter miles hic se præsentaret. sed quòd vel per procuratorem audiretur defendendo, vel quòd iudex ex officio super innocentia probationes susciperet. vt in simili consuluit Aret. in consilio 47. incipien. visa consultatione. & Hippoly. in consilio 39. per totum. † Contrarium determinatur in hac lege, & ratio esse potuit, quia hic imputabatur crimen publicum. J. Corn. de siccar. de quo in l. 1. ff. de publi. iudi. & in crimine iudicii publici procurator non admittitur. d. l. pe. §. ad crimen. ff. eod. de publi. iudic. vbi plures rationes dantur per Barto. & alios. cui est quòd ad crimen publici iudicij non admittatur procurator. vt ibi per eos, sed illum ibi potissimum existimauit, quia compelluntur personaliter comparere. ad hoc vt detereantur homines, & abstineant à delictis videntes quòd aliter non possunt seipsos defendere. nisi conferrant se ad carceres, & ponant vitam
- 16 in periculo. quod expedit reipublicae. † Et etiam quia iudex per præsentationē rei, videbit quo vultu, quo pallore. qua trepidatione, respondeat, iuxta. l. de minore. §. tormenta. ff. de quaestionib. cum ex istis signis oria-

Practica criminalis

tur iudicium contra reum . propter quod poterit pro-
cedere ad torturam . & ideo pro veritate habenda ne-
17 cesse est quod reus se præsentet . † Nec iudex debet
ex officio testes assumere pro ipso reo . sine eius præsen-
18 tatione , quia † reus citatur vt compareat personaliter .
& non comparendo , nec edictis parendo deliquit , vt est
text . ni . l . omne delictum . ff . de re milita . & ibi Bart . qui
19 dicit quòd † contumacia est delictum . & innuit text . in
20 l . absentem . ff . de pœn . † Et citatus si non comparet à
iudice mulctatur . l . 2 . ff . si quis in ius voc . non ier . & l . i .
11 ff . si quis ius dicen . non obtempera . † Et tanto magis
quia citatus criminaliter , de mandato iudicis citatur .
22 † q̄ secus est in causa ciuili . in qua ad instantiam partis
23 fit citatio . † Cum itaque delinquat non comparendo .
non est dicendum , quòd ex eius delicto . commodum
consequi debeat . l . si ab hostibus . § . 1 . ff . sol . mat . vt iudex
ob eius absentiam debeat testes examinare , & proba-
tiones super innocentia assumere . cum per absentiam
24 committat in iudicem . † Non obst . iura in contra-
rium adducta . & primò tex . in d . l . si non defendatur &
l . i . § . si . ff . de quæstion . quia ibi serui imputati non erāt
absentes . sed erant præsentis , cū in d . l . si non defendatur .
seruus non ducitur ad supplicium statim . sed co-
gnoscentis de innocentia quærit . Similiter in d . § . si . ser-
uus erat præsens & confessus fuerat , & tamen cogno-
scit iudex de innocentia post confessionem . & prædi-
cta fiunt in illis iuribus stante præsentia serui qui nō
est contumax nec deliquit per absentiam , vt dixi . & hoc
modo intelliguntur illa iura . nec debent aliquo modo
extendi ad reum absentem , qui mādati iudicis non pa-
ruit . & ex contumacia deliquit vt dixi . ex quo abutun-
tur Docto . istis iuribus illa allegando quòd pro absen-
te iudex ad habendam veritatem innocentie testes exa-
minet . & si in aliquo casu debuisset lex succurrere , vt
25 innocencia pro absente admitteretur , debeat istud con-
cederet in perionam militis . qui sunt fauorum pleni . vt

in l. i. ff. de milit. testa. Attamen in l. nostra noluit Imperator probationes super innocentia allegata admittere, nisi miles se personaliter præsentasset. ideo dicit. rectius per comparatiuum, & plusquam rectè fuerit, si se præfidi prouinciæ præsentasset ad probandam innocentiam, vt in reo præfente. Illa iura intelligit Bart. in l. non tantum. ff. de appell. ex quo Docto. decipiuntur, dū allegant iura illa simpliciter ad probandum q̄ pro reo iudex accipit probationes ex officio, quia locum non haqent reo absente, sed tantum præfente, vel in vinculis existente, vt intelligit idem Bar. in l. pen. §. ad crimē, ver. item oppo. d. l. Lucius. ff. de publ. iud.

Non obft. aliæ decisiones adductæ, quòd in causa ciuili iudex supplet pro innocentia, quia vt dictum est, pcedunt in casu quando reus est in iudicio. nec contumaciter deliquit, vt est videre ex dicto Bal. in d. l. prolatam & Spec. & Io. An. in d. tit. de inst. edi. & per decisionem huius legis. tollitur cautela iā dicta Imol. in d. c. veniens nam Imperator voluit vt se præfenter & postea probationes super innocentia faciat, non autem q̄ probationes dentur eo absente.

Reddituretiam dubitabilis & non vera decisio Bartol. & communiter Docto. in d. §. ad crimen. vt si pœna erit à relegatione infra, quòd detur procurator, & iudex ex officio suppleat. cum de mente Imperatoris sit q̄ non puniatur à relegatione suprâ, tamen vult quòd se præfenter. Non obft. quod dictum est de pœna à relegatione infra. quia non puto team decisionem verâ. 26 in crimine publ. ci. iudicii. in quibus omnibus saltem pœna deportat. onis imponi potest, vt est videre in omnibus publicis iudiciis, vnde iudex a principio non potest cognoscere an sit futura pœna à relegatione suprâ. vel a relegatione infra esto quòd reus dicat se non deliquisse eo modo, vt pœna mitior sit imponenda. prout hic, nam omni casu debet se præfentare iudici. Nec restunt iura quæ dicunt procuratorem admitti. cum pœna

Practica criminalis.

- na est à relegatione infra quia loquuntur in causa appellationis in qua satis non est iudici, vel ex sententia, vel ex processu, quæ pœna sit futura, vt est text. clarus in l. i. ff. an per alium cau. appell. & in eo casu appellationis intelligi debet text. in l. reos. C. de accusa. dū dicit reos capitalium criminum, id est condemnatos de crimine capitali. prout est text. in l. defuncto. ff. de pub.
- 27 iudi iuncta glo. † Et de causa appellationis debet intelligi text. in l. seruum quoque. § publicè. ff. de procur. vt loquatur in causa appellationis dum dicit in criminalibus admitti procuratorem vt ex rescripto Imperatoris nostri apparet, quod rescriptum est, d. l. reos & secundum illam debet intelligi, quæ vt dictum est loquitur de secunda instantia, & quòd ad d. l. reos, referratur
- 28 constat quòd † Vlpianus cuius est l. seruum quoque. fuit assessor & consiliarius Alexandri Imperatoris. vt habetur in Chronicis, & ideo refert se Vlpianus ad eam. l. reos, prout latius dixi supra in l. pen. §. ad crimen. ff. de public. iudicijs.
- 29 † Noto primò ex isto text. q̄ in causa publici iudicij reus tenetur se personaliter defendere præsentando se ipsum iudici, concordat text. in d. §. ad crimen. & vt supra dixi. & hoc est adeo verum, quòd dato q̄ reus alleget se esse in minori crimine. & q̄ pœna corporalis secundum eius allegationem non est imponenda, vel mitius, se personaliter defendere debet. & eo magis in casu istius legis. secundum intellectum Clo. in ver. militarem. notorium erat hunc esse innoxium, & tamen se præsentat. ex quo dico q̄ & si a principio coniecturari posset pœnam futuram a relegatione infra, attamen personaliter se defendere debet, quod est contra iam dictam decisionem Docto. Volentium, q̄ si pœna est futura à relegatione infra admittat̄ procurator in crimine publici iudicij, cum hic esset pœna à relegatione infra, vt procurator non admittatur, & hoc erat notoriū a principio, vt dixi in proxime præcedentibus.

30 † Noto secundò practicam procedendi, iudicem non recipere probationes rei in casu capitali, dato q̄ ex probationibus pœna futura esset minor quàm capitalis, nisi personaliter se præsenteret. esto etiam q̄ reus fateatur vulnerasse & occidisse. & dicat à casu id euenire. nō ex dolo. nam hic miles allegabat à casu occidisse, & dicebat velle probare. tamen necesse fuit vt se præsenteret, & postea admissa fuit probatio. † vnde ille modus procedendi qui se habet, q̄ pater fatendo delictum admittitur ad defendendum filium in causa capitali, & in publico iudicio. vt per Bar. & alios in d. §. ad crimen, & per Modestum Polentonum inter cons. criminalia. Cæpol. in consilio 54. vnus filiorum, & Francis. de Ghizolis consil. seq. vendicat sibi locum, quia pater compa et p̄ suo interesse ad defendendum filium. non autē admittitur causa defensionis. quemadmodum nec miles hic admissus fuit, esto quòd confiteretur occidisse, & diceret a casu id fecisse.

32 † Noto tertio, ibi secundum disciplinam militarem. quod milites delinquant dupliciter, aut vt propriè, aut vt communè, cum cæteris. ex quo pœna quæ ipsi militi imponitur, aut propria est, aut communis. vt est text. in l. 2. ff. de re milit. & ibi Glos. prima. & pœnæ quæ imponuntur militibus vt propriæ, proueniunt ex eo quādo. quis vt miles delictum committit. vt in l. 2. §. 1. & sunt diuersæ illæ pœnæ quæ militibus imponuntur ab ijs quæ alijs imponi debent, vt est text. in l. 3. ff. eod. de re milit. & per tot. illum tit. & præcipuè in d. l. omne delictum. vnde in eo quod text. dicit secundum disciplinā militarem sententiam proferet, intelligi debet quo ad oœnam imponendam, vtī propriam militibus. vt amoueatur ab vna legione. & ponatur in alia. vel militia spoliatur, vel aliam pœnam patiat, de quibus in d. tit. de re milit. Ex quo dico quòd Salyc. hic in vers. præter ea, male sensit. dum vult disciplinam militarem intelligi. quòd certo tempore faciebant astiludia. & si aliquis

Practica criminalis.

cum lancea occidebatur. disciplina militaris dictabat. quod ille non puniretur. vel si aliquid faciebat ex necessitate disciplinae militaris, non ascribebatur ad culpam ex eo quoniam hic agitur de imponenda poena secundum disciplinam militarem, id est secundum quod militibus imponi debet, & puniuntur. non autem an sit imponenda, vel non, quia factis probationibus, non poena communi. l. Corne. de sicar. punitur. sed ex militari disciplina, ut dixi.

- 33 † Noto quarto quod & si quis non punitur poena capitalis ob id quod homicidium dolo non commisit, attamen punitur alia poena extraordinaria, ut hic punitur secundum disciplinam militarem.
- 34 † Noto quinto ibi crimen enim contrahitur, & differentia est inter crimen & delictum, & maleficium, quavis etiam detur peccatum & excessus, de quibus in ca. peccatum, de regu. iur. lib. 6. & in rub. de excess. prael. de ijs tribus tantum videbimus.
- 35 † Crimen itaque dicitur esse quotiescumque adest animus ad delictum committendum. ita est text. in l. 1. C. si aduers. delict. in princ. & ibi not. glo. dans differentiam inter crimen & delictum. & est text. in c. vnum, in §. criminis appellatio. 2 §. dist. vbi criminis appellatio est omne peccatum. quod ex diliberatione procedit. & est clara dispositio in l. nostra, dum dicitur crimen enim
- 36 contrahitur si & voluntas nocendi intercedat. † Ex quo infertur ad statutum de quo loquitur Bart. in §. illud vero, in proce. digestorum. vbi quod statutum dictans quod bannitus de crimine possit impune offendi & occidi, quod si quis suis bannitus pro ludo. quod potuerit impune interfici & offendi, adducendo text. in dicto
- 37 §. illud. † vbi ludum connumerat inter alia crimina. & pro decisione illius q. facit proprietates huius verbi. Nam ludens contra formam legis, agit illud deliberate & ex dolo immediato, & sic voluntas adest, propter quod dicitur crimen committere, neque enim ludus fieri potest quando

quando est prohibitus, nisi quando animus adest & voluntas ad contraueniendum legi.

- 38 † Delictum tunc demum dicitur esse, & quando est animus ad delinquendum, & quando etiam nō est animus, vt est tex. in d. l. i. c. si aduers. delict. ibi, si tamen delictum non ex animo, sed extra venit, & Glo. ibi dicit q̄ delictum est genus ḡnalissimum, siue ueniat ex animo siue non, sed crimen est genus subalternum cōtinens in se furtum, adulterium, & alia quæ ex animo proueniunt. quam Glo. ibi sequuntur Bald. Albe. Paul. de Castr. Iacob. de S. Georg. & Aret. qui tamen dicunt, quòd quandoq; unum capitur pro alio, hoc idem uoluit Archi. in c. i. de cleri. coniug. lib. 6. & est text. pro hoc in l. i. & ibi Alberi. qui hoc sequitur, ff. de leg. ibi, delictorum quæ sponte, vel ignorantia contrahuntur.
- 39 † & sic delictum committitur sine dolo. † Ad idem est
- 40 tex. in l. respiciendum, §. delinquunt, ff. de pœn. ubi delictum committitur etiam à casu, & sic sine animo, & est tex. in l. aliud est fraus, ff. de uerb. signif. vnde ponitur rubri. ff. de priua. delictis, ad ostendendum quòd in eo libro multa pertractantur quæ non sunt ex animo.
- 41 † Item delictum non est, ubi non est pœna, prout est
- 42 tex. in l. i. §. i. ff. ut quis eū qui, & ibi Alex. qui dicit † q̄ quāuis fiat aliquid illicitum, si tamen pœnam non meretur, non appellatur delictum. Intelligendo tamen istud esse verum interpretatione iuris, sed quo ad bonos mores dicitur esse delictum, vt etiam per Soci. ibi.
- 43 † Maleficium autem ex lata significatione comprehendit oē male gestum, siue fiat re, siue verbis, si verò sumitur strictè, tunc accipitur pro eo quod committitur factò, quia maleficiū dicitur quasi male factū, & ideo non comprehendit male dictum uel male scriptum, ita
- 44 Bar. in l. aut facta, §. i. ff. de pœn. inferendo † ad statutum quo cauetur, quòd in maleficiis commissis de nocte pœnæ duplicentur, quòd hoc non habebit locum in uerbis iniuriosis, & similibus, quia, in tali statuto
- odioso

Practica criminalis.

odioso debemus accipere verba stricte, vt sit benignior interpretatio l. interpretatione, & l. si præses. ff. de poen. & simile est in Macedoniano cum sit odiosum, verbum pecuniæ stricte accipiatur. Idem voluit Bart. in l. omne delictum, ff. de re milit. volens q̄ stricto modo loquen-

45 do maleficium dicitur omne malefactum. † & idē Bar. in consi. 32. incip. factum tale, vol. 2. dicit quòd stante statuto quod poenæ maleficiorū commissorum de nocte duplicentur, quòd si quis tempora noctis dixerit. Maledetto sia Dio. poenam non debere duplicari, cum statutum loquatur de ijs quæ committuntur malefaciendo, & istud est commissum male dicendo, & sic istæ sunt species distinctæ, ex quo poena non duplicatur, & huic consilio videtur se subscripsisse Bald. vt apparet in eo. vol. consi. 34. quod idem voluit Angel. in tracta. malef. in vers. verba iniuriosa, nume. 11. & de statuto duplicante poenas maleficiorum commissorum de nocte, sequitur idem Ang. in d. vers. nu. 5. Infertur etiam ex hoc ad aliud per Alb. in l. iniuriarum §. si quis in ho-

46 noribus, ff. de iniu. per illum tex. † q̄ illud dicitur maleficium quod consistit in malefaciendo, vel fieri non permittēdo, & ideo si quis cōdemnatus est ex eo, quia non fecit, puta quia non iuit ad exercitum, non potest dici cōdemnatus pro maleficio. quod idem voluit Bal.

47 in l. si mora. col. 1. ff. sol. mat. † dicens quòd omittere nō est propriè maleficium, quia non est malefacere nisi in terpretatiue, vt in regula qui non facit, ff. de regul. iur. quæ interpretatio non habet locum in statutis, & ex

48 hoc concludit quòd † condemnatus ex contumacia, non est condemnatus pro maleficio, quem sequitur

49 Imol. ibi, in 2. col. inferens quòd † si bannitus pro maleficio posset impune occidi. non poterit impune occidi bannitus pro contumacia, quod etiam sequitur Alex. in d. l. omne delictum, & in addi. ad Bar.

Contrarium quòd imò maleficium dicatur in statuto omne male gestum, & duplicatio poenæ in maleficijs habeat

- habeat locum in blasphemate, vel in palatio iniuriam
 te, seu de nocte, tenuit Bal. in l. fi. C. de crim. stell. dicens,
 50 quòd Bart. non bene dicit. † cum statutum duplicet pe-
 nas ob atrocitatem delicti, & ratione loci maior est
 51 atrocitas. † Idem Bal. in §. i. insti. de obli. quæ ex delic.
 dicit quòd ibi est Glof. contra Bartol. & cum quadam
 vice practicaret opinio. Barto. fuit sibi oppositum tem-
 pore syndicatus & vix potuit euadere. Alexand. in d.
 l. aut facta, §. i. in vers. verbis iniuriosis dicit, quòd con-
 tra Bar. est Glo. in d. §. i. insti. de oblig. quæ ex delict. &
 alia Glo. in l. ex maleficijs, ff. de act. & oblig. volentes q̄
 maleficium committatur literis uel verbis, & dicit Ale-
 xand. in dicto loco, quòd communiter practicatur, &
 commu. opin. tenet contra Bar & pro eadem sententia
 adducit text. in l. sed si vnus, §. cum seruus, ff. de iniur.
 Hanc opin. Bal. quòd maleficium propriè comprehen-
 dat omne male gestum, siue verbis, siue literis illud fiat
 52 veriore existimo, † & pro hoc facit tex. clarus in d.
 l. ex maleficijs, & in d. §. i. insti. de oblig. quæ ex delict.
 in quibus dicitur ex maleficijs nasci obligationes, ve-
 53 luti ex furto, ex damno & iniuria, † & sic volens q̄ in-
 iuria simpliciter sit maleficium, in ea comprehendun-
 tur omnes species iniuriæ, & sic omnes eius partes, de
 quibus loquitur tex. in l. i. ff. de iniur. volens re & ver-
 bis iniuria fieri. Nec verum existimo quòd maleficium
 54 dicatur malè factum, sed potius malū officium. † Nam
 officium dictum fuit ab efficiendo mutata litera e, in o,
 vt dicit Diuus Ambrosius in lib. i. officiorum, & vt ha-
 betur per Calepinum in ver. officium.
 55 † Nota sextò iuncta Glo. quòd vna præsumptio tol-
 lit aliam, nam imputatis de homicidio, quia præsum-
 ptione iuris dolosè dicitur commisisse, sed alijs p̄sum-
 ptionibus probauerit non dolosè. sed à casu hominem
 interemisse, liberatur à pœna homicidij, ratione iam
 dicta, quia vna præsumptio tollit aliam, de quo dicam
 infra in prima par. defensionum, in principio.

Practica criminalis

56 † Noto septimò ibi probauerit non occidendi animo, quod sicut agens probare debet id quod est fundamentum intentionis suæ, & quia accusator vel inquisitor probare debet Titium occidisse, l. qui accusare, C. de eden cum aliis, ita & ipse reus excipiens & se defendens q̄ pro occiso non teneatur, quia à casu uel culpa tantum occiderit, uel alia simili excusatione vtens debet illam probare, cum sit fundamentum suæ intentionis & defensionis, per hunc text. & probatur in l. hoc iure, & in l. ira stipulatus, in p̄in. ff. de uerbor. oblig. & in aliis locis, de quibus per Hippoly. nu. 65.

Et quia in hac l. nostra tractatur materia defensionum reorū, ideo pro pleniori intelligentia aliqua sunt
57 præmittenda. † Primò præmitto secundum Philosophos dari decem prædicamenta, & eodem modo secundum legum determinationem, quæ sunt substantia, qualitas, quantitas, relatio ubi, quando situm esse. Ad aliquid habere, agere, & pati. de quibus omnibus habetur per Azo. in proœ. summæ, & Archid. in cap. ferrum. 50. dist. & Anch. in c. semel, de reg. iur. lib. 6. & per Barto. in tract. de testi. in ver. post tractatum, & in materia delictorum & criminali de qua sum acturus, per Bal. in l. ea quæ, C. de condi. indeb. & in l. data opera. col. 6. num. 32. C. qui accus. poss.

58 † Delicta itaque demonstrantur per decem prædicamenta, & in primis substantia in maleficiis dicitur esse principale per quod diffinitur maleficium, secundum
59 Bal. in l. ea quæ, C. de condi. inde. nu. 6. † prout est homicidium, vt sit examinatio corporis humani, & furtū contractatio rei aliæ inuito domino, vt examinatio, sit substantia homicidii, & contractatio substantia furti.
60 † sed aduerte, quòd cum diffinitio constet ex genere & differentis, ut per Docto. in l. omnis diffinitio, ff. de reg. iur. & in rubr. de acquir. poss. & in rubr. instit. de testa. in diffinitione erit examinatio & contractatio, genus subalternum non autem generalissimum, vt decla-

ratur

- ratur per Glo. in l. legato generaliter. ff. de lega. i. & sic
- 61 crimen demonstrabitur non autem delictum. † Nam delictum est genus generalissimum. & crimē est genus subalternum. ut per Archi. in c. i. de cler. coniug. lib. 6. & est tex. hic ut dixi supra in v. not. Itaq; non erit substantia in delicto, cum ipse sit genus generalissimum.
- 62 † vnde alio modo substantia in delictis describitur, ut essentia delicti stet in consummatione ipsius delicti, ut per Bald. in l. non ideo minus. nu. 2. C. de accusa. quo in loco pulchre declarat tria illa quæ reperiuntur in delictis. hoc est esse. nomen & qualitas, quem omnino uideas. Aliqui uidentur uoluisse, quod substantia delicti sit animus, ut sensit Hippo hic nu. 26. ita quod ex animo substantificetur delictum. † Sed aduerte quod delictum potest etiam committi absq; eo quod sit animus in committente. ut est text. in l. i. C. si aduers. delict. & Glo. in auct. qua in prouincia. C. ubi de cri. ag. oport. & per Archi. in d. c. i. de cler. coniug. lib. vi. ex quo non est crimen, ut est tex. hic. sed delictum ut dixi. unde dicerē quod in substantia delicti, est ipsa contrauentio legis. esto quod pœnam non mereatur. ut est text. in l. i. ff. de legi. ibi, delictorum quæ sponte uel ignorantia contra huntur, coherito, & in l. respiciendum. §. delinquent. ff. de pœn.
- 64 † In quo illud quod a casu est commissum dicitur delictum, omissis in hoc Glof. interpretationibus in dictis legibus, cum sint tex. satis aperti, delictum esse absque eo quod pœna imponatur. † Capiendo substantiam pro essentia, quamuis Bald. in l. si ex pretio. ff. si. certum pet. dicat substantiam accipi quandoque p causa. ut in d. l. ex pretio. & nota. in l. iuris gentium. §. quod ferē ff. de pact. quandoq. p consensu, ut in l. obligationum substantia. ff. de actio. oblig. quandoque pro forma. ut in l. Iul. §. sed & si quis. ff. ad exhibi. quandoque pro substantiali qualitate uel materia, ut in l. in conditionibus ff. de contrahen. empt. quādoque pro eo sine quo actus ualere potest, ut in l. pacta conuenta. ff. eo. de

Practica criminalis

- contrahen emptio. & in d.l. iurifgentium §. adeo. ff. de
 66 pact. † Sunt & alia prædicamenta quæ dicuntur ac-
 cidētia seu qualitates. in ipsis delictis. & in primis qua-
 litas quæ leue vel atrox. & manifestum & non manife-
 stum, rixa, grassatio, expillatio, uiolentia, petulantia. &
 per istas qualitates unū delictum discernitur ab alio,
 ut est text. in l. aut facta §. qualitate. ff. de pœn. pōt etiā
 exemplificari in ea diuisione delictorum, de quibus per
 Bart. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. ut quædā
 sint leuia, quædam graua, grauiora, & grauissima, &
 dicam infra, & istas esse qualitates declarat Barto. in l.
 i. §. vnde quæritur. ff. de publi. & vestig. Ita etiam albe-
 do, nigredo, infrigidatio, ægritudo, sanitas, dicuntur
 67 qualitates secundum Philosophos. † Quantitas in de-
 lictis, vnus uel plures distinguit ipsa delicta. ut est tex.
 in d.l. aut facta §. quantitas. ut per eam dignoscatur fur
 68 ab abigeo. † Item & quantitas uulnerum separat ho-
 micidium ex proposito ab impetuoso, vel casuali, ut p
 Alberic. in l. & si amicis quis domum. ff. de adulter. &
 dixi in l. fin. ff. de quæstio. nume. 195 in uerb. multitudo
 uulnerum. vnde bicubitum, tricubitum, linea, superfi-
 cies, longitudo, latitudo, vntia, digitus, palmus, pes,
 duo tria & similia dicuntur esse sub hoc prædicamento
 69 secundum Philosophos. † Vbi est prædicamentum lo-
 ci, ut in ecclesia, in foro, in platea. & per hoc furtum à
 sacrilegio discernitur. & an capite luendum sit. uel mi-
 nori pœna, ut in d.l. aut facta §. locus ff. de pœn. & in l.
 si quis in hoc genus. C. de episco. & cleric. & omnis di-
 ctio significans in loco, est sub hoc prædicamento, ut
 Romæ Athenis, ut per Philosophos. & locus grauat de-
 lictum, & præcogitationem ostēdit, ut ex eo assumatur
 argumentum. ut dixi in d.l. fin. in uers. locus. ff. de quæ-
 stio. nu. 200.
 70 † Ad aliquid seu relatio, est aliud prædicamentum,
 quod nos correlatiuum appellatus, ut pater, filius, ma-
 ritus, uxor, magister, discipulus, conductor, locator, &
 similia,

similia, ut in l.ignorans. ff. locat. & de istis correlatiuis habetur in l. fi. C. de indict. vid. toll. Glo in cle. 1. in vers. æternaliter, de sum. trin. & p Corse. in tract. de Correla. quod etiam secundum Philosophos exemplificatur in duplum, dimidium & maius.

71 † Quando. & hoc est prædicamentum temporis per quod discernitur emansor a fugitiuo, tur diurnus a nocturno. vt in d. l. aut facta. §. tēpus. & inducitur ex hoc grauamen in delicto, cum multū grauiora sint delicta & inducatur suspitio in homicidio. ut sit præmeditatū, cum lex male præsumat contra agentem de nocte Glo. in l. furem. ff. ad leg. Corne. de sicar. & dixi in d. l. fin. in ver. tempus, nu. 198.

72 † Situm esse. est aliud prædicamentum, prout est iacet & sedet. & omnis alia dictio significans positionem secundum Philosophos, & stare quando delictum committitur & arma habere, denotat auxilium. & per talē assistentiam inducitur indicium ad tractatum, ut per Bald. in l. ob. hæc uerba. ff. de iis qui nota. infra. & de hoc dixi in d. l. fi. in uer. assistentia, nu. 236.

73 † Habere. est aliud prædicamentum, ut calciatum esse, armatum esse, & omnis alia dictio significans habitum, ut paliatum, togatum, ex intentione Philosophorum, ut si quis armat se, præsumitur de rixa & bello cogitare. l. licet inter priuatos. C. de pact. & dixi in d. l. fi. nume. 237.

74 † Agere. est nouum prædicamentum. ut secare, & uerere, calefacere, frigefacere. & omnis alia dictio significans agere, secundū Philosophos vt est iniuriare, uerberare, domum introire. ut in l. lex Cornelia ff. de iniu. occidere, adulterare, ut exemplificari potest in omnibus iudiciis publicis & priuatis.

75 † Pati. est decimum prædicamentum, quod est contrarium præcedenti, vt secari, & uiri, uulnerari, uerberari. & omnis alia dictio significans pati, ut in l. fi. ff. de iis qui deiece. uel effu.

Practica criminalis

- 76 † Quæro ex præmissis, nunquid qualitas aliqua ex prædictis si fuerit adiecta accusationi & non probata, an reus debeat absolui. ut puta quod Titius uiolenter ingressus domum ibi Caium interfecit, uel quod erant quinque armati, uel q̄ tempore noctis, & similia, transcurrento per omnia nouem prædicamenta omiſſa substantia in hoc multa & per Antiquos & per Modernos fuerunt dicta. Nonnulli tenuerunt quod absolutio se-
- 77 qui debeat, & istis rationibus mouentur † a forma accusationis non est recedendum, sed hic condemnando recederetur, ergo male, maior probatur per text. in l. sed & si pupillus. §. conditio. ff. de instit. action. & in l. i. C. de præd. decur. & in l. 1. C. vnde uir & xv. minor probatur quia mutata est res, cum unum sit propositum, &
- 78 aliud probatum. l. Seia. ff. de aur. & arg. leg. † Præterea dicunt ipsi sine accusatione nemo condemnatur. sed hic non est accusatio, ergo &c. maior probatur per text. in l. rescripto. §. si quis accusatorem. ff. de mune. & hon.
- 79 in l. iiii. C. qui accus. poss. minor probatur. † Nam tempus noctis facit aliud delictum, & aliud intentatur. d. l. aut facta. §. tempus. l. prætor edixit, in fine. ff. de iniur. Aliud enim est quod delictum committatur diei, aliud noctis. l. Gracchus. C. ad legem Iuli. de adulte. l. prima.
- 80 §. nunc autem. ff. si quis testa. liber esse &c. † Adducunt etiam pro hoc, nam alia species delicti est cum qualitate quam sine aliqua qualitate, ergo non potest sequi condemnatio. quia probauit illud quod non petiit. & petiit illud quod non probauit. l. multum. C. si quis alteri uel sibi. & quod probatio recepta ultra id quod est deductum in iudicium non præiudicet, facit text. in l. si
- 81 quis libertatem. §. fin. ff. de peti. hæredi. † Vltèrius habemus quod sententia debet esse cõformis libello. l. habebat. ff. de instit. l. ut fundus. ff. commu. diui. sed in casu nostro condemnãdo non esset conformis libello, ergo
- 82 &c. † Præterea in ciuilibus quando dubium est condemnatio non sequitur. idem Pomponius. §. fin. ff. de

- 83 rei uendica. ergo tanto magis in criminalibus. ¶ in quibus vagandum non est. l. libellorum. ff. de accusat. & l. 84 item exigat. ff. de dolo. ¶ Facit etiam, nam iudex super toto pronuntiare debet. l. dicere autem. ff. de arbi. l. eos. C. de appell. sed si qualitas non fuisset probata iudicatur 85 ret super parte, ergo &c. ¶ Vltorius accusator astringit se ad duo, ergo utrumque probare debet. l. fina. C. de 86 fal. l. cum 2. §. si prator. ff. de trasact. ¶ Hinc uidemus quod si quaestio est de re & tempore non sufficit alterum probari. l. ob carmen. §. fin. ff. de testi. iuncta Glos. ita etiam in casu nostro dicendum est, & hanc opinionem tenuit Iacobi de Aren. in l. ii. in prin. per illum text. C. de probat. & ibi eum sequitur Cin. & firmavit hanc opinionem esse veram Bart. in q. xvii. incip. iure municipali cauetur. Io. An. in ca. i. de homi. in vi. in nouella. & alii innumera- biles quos ultimo loco adducit Hippoly. in consil. vii. nu. 60 usque in fin. & in consil. xlviii. nume 16 & in l. si quis ne quaestio. nu. 130. ff. de quaesti. Tenentes con- trariam partem quod imo condemnatio sequi debeat, 87 adducunt & ipsi. ¶ Aditio qualitatis non uitiat prece- dentia. l. quæ extrinsecus ff. de uerbor. obliga. ergo ni- hil nocet si probata non fuerit. Aditio de nocte, uel cum sanguinis effusione est adiecta causa aggrauandi deli- ctum. l. i. ff. de abig. l. iii. §. aduersus. ff. de sepul. uiola. er- go quæ aguntur destruere non debet. l. si cui. ff. de le- 88 gat. primo. ¶ Prætereà habemus quod licet accesso- rium deficiat, attamen principale remanet. l. si in em- 89 ptione. ff. de contrahen. empt. ¶ sed principali amoto, remanet accessorium. l. fin. C. si reus uel accus. mort. fue. l. iii. C. si penden. appell. qualitas accessoria est, er- 90 go &c. ¶ Facit etiam pro hoc, nam delictum fuisse com- missum, & de nocte sunt separata, ergo duo. unde licet condemnatio non procedat ex eo quod de nocte, ta- men procedere debet de uulnere. l. Celsus. ff. de arbitr. l. patrono. ff. de diuor. nec unus uitiat alium. l. i. §. Tre- batius. ff. de aqua quoti. & æsti. l. i. §. sed Pomponius. ff.

Practica criminalis

91 quod fal. tuto. † Habemus etiam, quod in dubio ma-
 gis dicendum est quod res ualeat quam pereat. l. quo-
 92 ties ff. de reb. dub. † Hinc uidemus quod tex. in l. item
 mella. §. sed si plures, ad leg. A qui. dicit quod in delictis
 in dubio fit condemnatio. facit text. in l. in delictis. §. si
 93 de tracta. ff. de noxal. actio. † Nam sicut ibi scientia vel
 ignorantia non est substantia delicti, sic ne hic mox &
 94 alta, ergo &c. † Ultimo facit, nam licet qualitas nō fue-
 rit probata. attamen per sacramentum accusatoris pro-
 bari potest. l. si quando. C. unde vi. l. semper. §. hoc in-
 terdictum. ff. quod vi aut clam. ergo &c. & hanc opini-
 tenuit Nicol. de Mattharel. in disputatio. sua incip. In
 statuto cauetur. quem refert Alber. in d. l. ii. C. de pro-
 bation. & eam disputationem habeo in scriptis. & dicit
 ibi Alberic. quod ista opinio de æquitate est iustior. &
 hanc etiam opin. tenuit Alberi. in tract. statu. in ii par.
 in q. xliiii. Bal. quoque in d. l. 2. C. de probatio. postquā
 retulit dicta Iaco. de Aret. ac eius opinio. recitauit. di-
 cit quod communiter seruatur quod condemnatio se-
 qui debeat. & ratio est dicit ipse, quia de consuetudine
 accusator nō proponit vnā legem, sed omnem legem
 dum dicit, peccato ipsum puniri secundum formam iuris
 95 & statutorum, † de iure autem intentata una actio
 ad vindictam, aliæ sunt frustra. l. quod Senatusconsul-
 96 tum. ff. de iniur. † In hac q. aduertendum est, quod nō
 est in potestate partis super delicto magis requirere
 unum quam aliud, cum sit radicatum in publicum, non
 in priuatum. vt habetur per Bal. in l. & si seuerior. C. ex
 97 quib. cau. infra. irroga. † & in accusatione non apponi-
 tur conclusio, vt per Bar. in l. libellorum. ff. de accusa. &
 in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de infam. sed solum-
 98 modo factum † & facti quæstio in arbitrio est iudicā-
 ris. l. i. §. i. ad Turpill. & in hoc est differentia inter cau-
 sam ciuilem & criminalem, ut per Fely. in d. c. licet cau-
 sam. nu. 85. & ibi Deci. nu. xlviii. in vi. limit. adeo quod
 ex his quando indistinctè loqueretur, tenerem quod cō-
 demna-

demnatio posset sequi. Ad contraria respondēdo quod loquuntur in materia ciuili, in qua sententia debet esse conformis libello. Dicas tamen, aut factum propositū non continet delictum. vt domum introire, percutere, & similia. ut per Bart. in l. nūquam plura, nu. 4. ff. de priuat. delict. & tunc si adiecta est qualitas quæ faciat ipsum delictum, si non probatur absoluitur, nam tunc non est accidens simpliciter, sed est substantiale, quia efficitur delictum. † & qualitas non est sine substantia Bar in l. ff. de vsufruc aut est delictum, sed qualitas auget vel grauat, tunc non absoluitur per rationem iam dictam. & hoc quando probatio est facta de delicto, ut si facta est accusatio quod de nocte percussit. & probatum est quod percussit. sed in crepusculo diei uel alia, tunc punitur. secus si delictum nec qualitas est probata, † sed pro euitandis disputationibus hodie in accusatione apponuntur istæ clausulæ. Non se astringens &c. saluo iure &c. Deducens &c. & hoc operatur, ut siue sit probata qualitas, siue non, semper requiritur condemnatio.

101 † Præmitto secundo, delictorum, quædam esse nominata, quædam innominata. nominata sunt illa quæ habent nomina. a iure, ut furtum nam ex animo lucrâ di & ex contractatione colligitur unum quod appellatur furtum. Item homicidium ex percussione sequuta examinatione, appellatur homicidium. Idem de adulterio, nam ex illa fornicatione, habito respectu ad matrimonium colligitur hoc nomen. quod vocatur adulterium. Innominata delicta sunt percutere, uerberare, domum introire, & similia, ut l. lex Cornelia. ff. de iniur. Nam hæc sunt nomina actus, & non delicti. cum possim percutere sine delicto, ingredi domum sine delicto, sed furtum & adulterium non possum committere sine delicto. Ita declarat Bartol. in l. nunquam plura, colum ii. versitem oppono del. inficiando. ff. de priu. delict. hoc idem decisum reperitur in contracti-

Practica criminalis

- bus. cum ibi dicantur nominati qui habent nomina specialia. illi autem qui remanent in nomine contractus. & sic facti dicuntur innominati, ut nota. per Glo. & Docto. in rubr. C. de rer. permut. & l. iuris gentium, in prin.
- 102 ff. de pact. ubi late. † Hinc est quod quemadmodum in contractibus & per eorum diuisionem iudex tenetur seruare consuetudinem loci in quo celebratus est contractus. l. si fundus. ff. de euctio. † ita in delictis consuetudo loci commissi delicti attenditur. vt per Barto. & alios in l. cunctos populos. & ibi las. C. de summa
- 104 trini. & si. cath. † & quemadmodum in contractibus attenditur initium contractus. l. Pomponius. la 2. ff. de neg gest. † Ita etiam in delictis pro pœna imponenda attenditur lex & consuetudo quæ erat tempore commissi delicti. & hoc † argumento de contractibus ad delicta. vsus est Gandi. in tract. malef. in tit. de pœn. re. in 5. col. & ita a iure concessa est argumentatio de contractibus ad delicta. l. omnem ff. de iudi auct. qua in p. uincia. C. ubi de cri ag. oport. & cap. fin. de foro compet.
- 107 † Videmus etiam quod a delictis ad contractus ualida est argumentatio, ut per Bar. in l. ciuitas. ff. si cert.
- 108 pet. † vbi sicut ciuitas obligatur ex delicto. l. metum. §. animaduertendum ff. quod met. cã. ita intelligetur ex contractu mutui. † Cessat autem hæc æquiparatio quoties inter criminalia & ciuilia datur diuersa ratio. ita not. Saly. in l. i. C. vbi de poss. agi. & tex. in l. absentem. ff. de pœn. non loquitur in casu ut de ciuilibus ad criminalia detur argumentatio, ut supra in figuracione
- 110 casus huius tituli. † Ex hac conclusione infertur qd si plures commiserint furtum, id tale dicitur unum furtum. vel si plures damnum & iniuriam intulerint, sunt plura damna, plures iniuriæ. quia sunt plura facta. & hoc quia furtum est nomen iuris, & delictum nominatum. damnum uero & iniuria, sunt delicta innominata, sic declarat Bart. in l. si familia, in fi. ff. de iuris. om.
- 111 iud. & ibi communiter Doct. qui hanc approbatur, † & dicit

- dicit Clau. i bi. num. 5. quod delicta nominata sunt ea. quæ consummata habent omnia cōcurrentia diffinitioni. innominata uero sunt illa in quibus non cadit diffinitio.
- I 12** finito. † & ex hoc dico q̄ si plures commiserunt homicidium, unum sit tantum homicidium. ut per Bar. in
- I 13** l. si in rixa. ff. de sica. † & quāuis interuenerint plura vulnera, attamen quia secutum est homicidium, dicitur unum homicidium, non plura delicta. nam quando plura delicta tendunt ad unum finalem effectū, ut plura uulnera ad unum homicidium, dicitur unū delictum, secus si quodlibet delictum de per se tenderet ad suum effectum. ut percussisti aliquem pluribus percussionibus, nam ex pluribus percussionibus teneberis, ita declarat Bar. post Dyn. in d. l. nunquam plura. col. 2. uer. item oppo. supra ad l. Aquil. ff. de priua. delict. Dico ex iis, q̄ si duo uel tres fuerint occisi ab uno vel unica, vel pluribus percussionibus in eodē instanti, in eadem rixa, quod tunc hic interficiens patiatur vnā penam tantum homicidii, & dicetur bannitus pro vno homicidio, nec esset comprehensus a lege quod bannitus pro duobus homicidiis non habeat beneficium se redimendi.
- I 14** † Infertur ex prædicta regula ad aliud, q̄ delicta nominata differunt inter se species, quoties cadunt in aliud nomen delicti, ut furtū, rapina & similia, sed quoties remanēt in suo noīe adeo q̄ addiciatur aliqua qualitas, non inducitur differentia specifica, ut furtū manifestum, a non manifesto, furtum publicū, a furto alterius, ut est homo albus & niger, qui nō differūt specie.
- I 15** † Delicta uero innominata, ut est damnū. tot habēt species, quot sunt modi dāni dandi. arg. l. naturalis. ff. de præsc. uerb. ita declarat Bart. in d. l. §. unde quæritur.
- I 16** col. i ff. de pub. & uer. † Ex quo dico q̄ homicidiū ex proposito, homicidium impetuofum, & homicidium casuale non differunt specie. quamuis habeant diuersas qualitates. ut in l. respiciendū. §. delinquant. ff. de p̄na.

Practica criminalis

- 117 pœn. † Infertur etiam ad aliud, cum a lege dicatur, q̄ iudex pronunciat super delicto, lex pronunciat de pœna. quod istud tunc demũ locum habeat, q̄n sumus indelicto nominato nam in istis delictis nominatis sufficit quod iudex pronũciat delictũ esse cõmissum. quia tunc succedit lex quæ pronũciat super pœna. ut est tex. in l. 1. §. 1. ff. ad Turpill. & ibi Bart. in uer. uenio ad tertiam. † & si pœna ordinaria a lege non esset imposita, tunc succedit illa pœna quæ cõmuniter consuevit imponi pro illo delicto, ut in l. hodie. ff. de pœn. & ibi Bar. & per Alberi. in l. si quis non dicam rapere. num. 6.
- 118 tiam. † Si uero delicta sunt innominata, tunc iudex pronuncians super eis, non uidetur pronunciasse super delicto. quia illa de necessitate delictum non includit, ut si dixerit pronunciauerit te percussisse Titium, uel te incidisse arbores, uel te comburisse domũ, ista sunt magis nomina facti quam delicti, cum ista de necessitate non includant delictum, unde magis est absolutus quàm cõdemnatus, nisi iudex addiceret pœnam & diceret dolosè, uel culpabiliter te percussisse. per tex. in d. l. i. §. i. ff. ad Turpil. & ibi Bar. qui inuehitur contra ignorantes assessores, qui dum dubitant an delictum sit commissum, pronũciant delictum aliquod nominatum commississe, nam tunc sunt condemnati, quia succedit pœna legis.

Infertur etiam ex dicta regula, quod nomina imposita delictis nominatis, dicunt nomina imposita a lege, non aut a iudice. unde è si iudex diceret in sententia, dico quod tu cõmissisti falsum dolo malo, adulterando Bertam & ideò te cõdemnamus, non esses condẽratus de falso sed de adulterio, quia impositio nois nõ est in potestate iudicis, sed legis ita declarat Bart. in l. non ideo minus. col. iii. nu. 2. C. de acũsationib.

- Præmitto tertio, duas esse species homicidii, aliud spirituale, aliud corporale. † Spirituale est quo quis spiritualiter & quadã iuris fictione occiditur, quod fit quinq.

- quinq. modis uidelicet occidendo, detrahendo, male consulendo, nocendo, uictum subtrahendo, de quibus habetur lo. ca. 3. & vi q. 1. c. summa iniquitas, ibi om-
- 121 nis q. detrahit fratri suo homicida est. & † oīs homicida non habet partē in regno Christi ut ēt habetur in c. homicidiū. de poen. dist. 1. & in c. pasce. lxxxvi. dist. & per Archi. in c. cum homo xxiii. q. vi. quāuis Hosti. & Goffre. in suis summis ponāt octo modos, qui tñ recidunt in idem ut per Henri. in c. sicut dignum in §. eos.
- 122 de homic. † Corporale homicidium duobus modis committitur. per se ipsum, & sic factō, per alium cōsentiendo, aut expresse, aut tacite. Per seipsum septē modis fit, dolo, culpa, imbecillitate, ludo, ignorantia, casu iuris permissione.
- 123 † Dolus est duplex, uerus & præsumptus, dolus uerus est latissima culpa, qui ex manifestis indiciis probatur, ut sensit Bar. in l. quod Nerua. ff. depositi nu. 2. & clarius. Saly. in l. si nulla. col. 1. C. de pign. actio. dicens q. aliter q. ex indiciis talis dolus manifestus probari non possit, cum solus Deus sit scrutator cordium, & ista dolus uerus cōmittitur cum ui, & clare ut per Bald. in l. quæ fortuitis. col. ii. uers. item præmitto. C. de pigno. actio. exemplificando in homicidio, si ingrediar domū alienam uiolenter, & ibi hominem interficio, uel si id ago ut alius hominem apprehēdat, & ego eum pcutio & occido, uel si de retro & ex insidiis, & per industriam manifestam hominem interficio, uel præhabito tractatu manifesto, & talis dolus manifestus habet hoc. quòd minor contra ipsum non restituitur, nec recipit probationes in contrarium, ut declarat Bar. in d. l. quod Nerua. nu. 15. & per Alex. in consi. ciiii. uidetur prima facie col. vii. uers. & licet. i. uol. ubi multa dicit in hac materia.
- 124 tertia. † Vnde in illis delictis in quibus dolus est de substantia, ut est furtum, adulterium, falsum, & similia quia nō possunt dici futura, adulteria, falsitates, nisi ad sit dolus ex proposito, ut per Bar. in l. i. §. non autē. ff. si quis

Practica criminalis

quis testa. lib. esse ius. fue & per Bal. in l. non ideo mi-
nus. col. iii. C. de accu. non est dicendum quod admit-
tantur probationes in contrarium, quia, inest dolus in

125 ipso nomine. † Dolus uero præsumptus est culpa la-
tior, & istud est in eo casu, quando aliquis cōmittit il-
lud est cōtra leges. sed potest illud induci sine dolo, ut
in homicidio simplici. nam potest a casu, uel ex culpa
leuissima committi, ut est text. hic & dicam. infra &
declarat Bar. in d. l. quod Nerua. num. 13. & Saly. in d. l.
nulla. col. 1. dicens. dolum præsumptum dici. quia ex p-
sumptionibus non manifestis probatur quæ de neces-
sitate dolum non arguunt, sed præsumptum dolum in-
ducunt, & iste dolus habet hoc beneficiū, & differt a do-
lo uero, quia datur excusatio ab hoc dolo ut si alia sit
præsumptio illam tollit, ut per Barto. in dicta. l. quod
Nerua, hinc est quod dicimus, quod una præsumptio
tollit aliam. ut dixi supra in vi. no. & latius dicam in-
fra in prima parte defensionum, in princip.

126 † Dolus aut cōsiderari pōt dupliciter, aut in facien-
do, aut in omittendo, si in faciendo, aut deducitur cir-
ca illud qd̄ est permissum, aut circa illud quod est pro-
hibitum a lege, aut circa illud quod est pro parte con-
cessum, & pro parte prohibitum. quando est quid per-
missum a lege, tunc faciens actum circa eam, non præ-

127 sumitur dolosè agere. † Sed allegans dolum debet il-
lud probare, ita procedat tex. in l. quoties. §. qui dolo.

128 ff. de probat. & in l. dolum C. de dolo. † Cum quili-
bet præsumatur bonus, nisi probetur contrarium. l. cū
pater. §. rogo. ff. de leg. ii. c. dudum. de præsumptio. Gl.
in c. 1. de scrut. & hæc dicitur præsumptio naturæ, cum
naturaliter quilibet præsumatur bonus, & benè age-
re. not. Glo. in l. fina. ff. quod met. cau. & Ang. in l. scien-
dum. in fi. ff. de uerb. obliga. & ita debent intelligi quæ
deducit Hippoly. in hac lege pro contrarius. nu. 67.

129 † Nam faciens actum permissum, nō debet probare
illud facere sine dolo, & ita loquuntur iura quæ addu-
cuntur

cuntur pro hac parte. & hoc modo declarat Bart. in d. l. dolum. C. de dolo. quem sequitur Fely. in c. si autem. in prin. de rescriptis, qui etiã multa accumulatur, qñ do-
 130 lus præsumatur, uel non, & quãdo probetur. † Quan-
 do uero est actus qui potest se habere & ad bonum &
 ad malum, quia pro parte est prohibitus, & pro parte
 concessus, & sic indifferenter potest esse bonus & ma-
 lus, tunc præsumitur bonus ut per Bar. in l. non solum,
 §. sed & probari. ff. de no. oper. nuncia. & Fely. in cap. i.
 col. si. de præscrip. & dicam infra quando est actus fa-
 ctus circa illud quod est prohibitum a lege. tunc si fecit
 præsumitur contra facientẽ, quod dolose & malo aĩo
 illud fecerit, ut hac l. & l. si nõ conuiti. C. de iniur. cum
 in maleficiis prima fronte præsumitur malus animus
 & dolus. c. i. de præf. & ibi Fely. in iiii. not. & Innoc. ibi
 dicit quod malum & damnum illatum semper præsu-
 mitur malo animo, nisi contrarium probetur, & istud
 est fundamentum intentionis defendentis, ex quo pro-
 bare debet per eum bonum animum fuisse, per hunc
 tex. & dixi supra in vi. no. & quod in iis prohibitis ma-
 lus animus & dolus præsumatur, ponit Fely. in c. si au-
 tem de rescrip. & Alex. in consi. lxx. visis iis. colum. 1.
 uol. iii. dicens quod in iis quæ sunt de genere prohibi-
 131 torũ semper præsumitur dolus. † Si uero sumus in eo
 qui omisit id quod facere debebat, aut illud omisit
 scienter, & tunc præsumitur esse in dolo. l. si procura-
 torem. §. dolo. & l. dolus ff. man. & in l. iii. §. item iis,
 ff. ad l. Cor. de sicar. ubi sciens omittes quod familia
 sua arma sumat, tenetur ea lege, aut omisit, quia igno-
 rabat, & tunc non præsumitur dolus. l. qui in alterius,
 ff. de reg. iur. not. Bar. in d. l. dolum. C. de dolo & Fely.
 132 in c. si autem. col. i. fallen. i. de rescri. † Insuper dolus
 habet gradus. Nam maior dolus est occidere homine
 quam furari. Itẽ maior est malus est occidere sanctum
 uel aliũ uirũ mundo utilem, quã iudæum, quia magis
 opponitur utilitati publicæ. Item maior dolus est fa-
 cere

Practica criminalis

cere magnum furtum, quàm paruum, ex hoc pene nō sunt uniformes. l. hodie ff. de pœn. l. 2. §. 1. ff. de offic. præfecti. vigil. & l. si quid erit. ff. de offic. procons. & l. ictus fustium. ff. de infami. & l. leuia. ff. de accusatio. Itē not. Bald. in l. quæ fortuitis. col. ii. versu sed hic quæro

133 C. de pigno. actio. † Ex præmissis oritur difficultas stante lege disponēte, quod existens in maiori banno, si fuerit interfectus p̄ alium bannitū in minori banno occidens liberetur, an bannitus pro furto cū pœna, quod captus suspēdatur, si fuerit occisus a bannito pro homicidio cum pœna, quod captus decapitetur. libere tur a suo banno. sub prætextu quod bannitus p̄ furto sit in maiori banno. Soci. in consi. clvii. vol. 2. per totū. hanc. q. latè disputauit, hinc inde argumenta adducendo, attamen concludit quod non rationibus per eum allegatis, & facit etiam ad hoc dictum Bald. in d. l. quæ fortuitis. nu. 6. ibi maior dolus est hominem occidere quā furari. Ego in isto casu putarem esse distingendum, aut sumus in homicidio ex p̄posito, & tūc sit maius furto, quia est dolus uerus, & est culpa latissima, & in hoc casu loquitur cō. Soc. quia ibi nepos ex proposito occiderat patruū. & dictum Bald. in d. l. quæ fortuitis aut sumus in homicidio ex pura rixa, & tunc est minus furto, quia est dolus p̄sumptus, & est culpa latior,

134 & furtum est semper culpa latissima † quia semp̄ habet in se dolum, ut falsum, ut per Barto. in l. 1. §. non aut ff. si quis testa. liber. esse. iuss. fue. & Bal. in l. i. nu. 43. littera e. C. de accu. & in l. ea quæ nu. 7. C. de condi. inde. adeo quod dico, quod si fuerit bannitus pro homicidio in pura rixa cōmisso. possit se redimere. secus si in homicidio ex proposito commisso.

135 † Culpa habet quinq. gradus, alia est latissima, & est dolus uerus. alia latior, & est dolus p̄sumptus, &

136 de iis iam dixi, alia lata, leuis, leuissima. † Lata culpa est ignorare qđ oēs intelligunt, uel magna negligētia est culpa lata, ut est rex. in l. latæ culpæ. & in l. magna. ff. de

ff. de verb sign. exemplificari potest, in eo casu de quo loquitur. l. in lege Cornelia. ff. de sicar. in putatore qui ramos proiecit, & in eo qui ex alto se præcipitavit, & alium occidit, & est in eo qui in loco ubi est multitudo hominum aliquid incidit, & hominē cum gladio uulnerauit, & in tonsure tondente barbam alicui in platea, aut alio insolito loco, & ab aliquo tangitur aut traditur, quo illi quem tondet guttur præter suam uoluntatem scindit, secatur, aut si scutator, aut sagitarius loco insolito & ibi hominem transiret, aut sedens ad soleum seu thipum arcum tendit, dirigitq. ac alius intermittēdum arcū accurit, aut præter suam opinionē ballista seu bombardam telum emittit, prius quàm tendat, eoque quo uult dirigat, sicque aliquem occidit, est in lata culpa. ut per CAROLVM Quintum in cōstitutione de capitalibus iudiciis cap. cxlvi. vel potest exemplificari in eo architecto qui ascendebat machinam & eam non ligauerat sufficienter, quæ cecidit super caput existentis sub ea, & is mortuus est. ut p Ange. in d. l. lex Cornelia. & ibi etiam exemplificat Hippoly. in eo qui cecidit ex uno campanili & interfecit subtus existentem, uel exemplifica in casu in quo loquitur Bal. in cons. cccxlix. uisis prædictis. uolu. 2. in articulis. † Ex hoc oritur difficultas, an lata culpa equi pareatur dolo. Bart. in l. qd Nerua. num. 21. ff. de pos. sed melius in l. i. §. nō aut ff. si quis testa. liber. esse iuss. sue. & Abb. post ipsum in capit. cognoscentes. de constitutu. concludunt. q̄ quando tractatur de pœna corporali lata culpa non æquiparatur dolo ut d. l. Cornelia, quādo uero tractatur de pœna pecuniaria siue sit criminalis accusatio, siue ciuiliis actio, tunc aut lex requirit expresse dolum, & tunc culpa nō æquiparatur dolo, aut lex expresse non requirit dolum. tunc lata culpa æquiparatur dolo, & respondet ad rub. & tex. ibi. Bart. quod in uerbis adiectis non fiebat expressa mētio doli. quod edictum ibi non habetur. Circa primam conclusionē
quando

Practica criminalis

quando agitur de pœna corporali, quod dolus requiratur & lata culpa non sufficit. Idem voluit Abb. & Foly. & Deci. in c. 2. de consti. eandem sententiam sequitur Ias. qui dicit hanc esse communem in l. in actionibus, ff. de in lit. iur. & ibi Deci. & alii per text. in l. in lege Cornelia ff. de sicar. & ibi Hippoly. quamuis Ang. in d. l. in actionibus dicat q̄ opin. Barto. non sit uera, & quod contrarium consuluerit, & illud consilium approbavit Paduanum Collegiũ, per tex. in l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. milites. ff. de custo. reo. Idem Ange. in l. plagii. C. ad l. Flauii. de plag. dicit quod semp tenuit cōtra Bar. in hoc articulo. p̄ iam dicta iura & per tex. in l. i. de priua. carcer. & in l. fin. ff. ad l. Iuliam de vi priua. & per casum notabilem in l. excipiuntur. ff. ad Sylla. in quibus omnibus legibus imponitur pœna vltimi supplici pro lata culpa, sed Ias. & Deci. post alios in d. l. in actionibus, dicunt limitari hanc dispositionem in pluribus casibus in quibus lata culpa æquiparantur dolo. dato quod pœna corporalis imponatur, ut est in l. si quis aliquid. §. qui abortionis ff. de pœn. & in l. iiii. §. alio senatusconsulto. ff. de sicar. & in l. milites. ff. de custo. reo. & in l. quoniã multa. C. ad l. Iuli de vi & in l. ad commentariensem. C. de custo. reo. & in ca. si. de homi. lib. vi. Sed aduerte quod illa iura non probāt, quod ad latam culpam delicti puniantur pœna corporali. quia in illius iuribus non est lata culpa. † Nam lata culpa consistit. aut in faciendo aut in omittendo. cū aliquis quid facit, & in ea re non vititur diligentia, qua quilibet pater familias uteretur est in lata culpa, si ignorat id quod omnes uel maior pars existentium in ciuitate scit d. l. latæ culpæ, uel quo negligens est in omittendo ea, quæ quilibet diligens non prætermitteret. d. l. magna, unde aduertendum est quod tunc lata culpa imputatur agēti in exēplis supra positis, is talis agens, nec ante actum. nec in ipso actu habet intentionem aliquā seu animum & opinionem
ad

ad delictum committendum, nec potest sibi imputari quòd voluerit delictum committere, sed quòd à casu illud euenit, sine aliqua doli, aut fraudis præsumptione, aut opinione, & istud manifestè apparet in exemplo in l. Cornelia, ff. eo. & in omnibus alijs exemplis, enumeratis per Docto. vnde putator præcipitas se, machinator, tonsor, incisior, sagitarius, nolebant in aliquo delinquere, sed propter causam subsequentem, quia non bene aduertat nec fuerat diligens, dicitur fuisse in lata culpa, ex quo ad omnia iura quæ adducuntur contra Bar. & quæ dantur pro limitatione p̄ Doct. potest facile responsum dari, quod intentio agentium, aut fuit ad delinquendum, aut habeant dolum præsumptum, etiam cum omiserint, ideò nimirum si per eas leges inductum est, quòd puniantur pœna corporali, cum plus committatur, quàm quòd sit in lata culpa, imò lata culpa non possit in illis iuribus considerari, prout in diminutione vniuscuiusque apparebit.

39 † Et primo tex. in d. l. si quis aliquis, §. qui abortio- nis, ff. de pœn. nō loquitur in lata culpa, sed in eo casu bene sciebat & prudens erat ad agendū ea quæ egerat, nam dabat potum, ad abortum, quòd est prohibitum, dabat etiam potum amatorium, & sic erat animus ad delinquendum, ideo non fuit mirum, si secuta morte ibi imponit pœnam vltimi supplicij, eo respectu, non q̄ esset lata culpa, sed quia volebat delinquere, ex quo morte succedente, punitur vltimo supplicio. Item in tex. in d. l. 3. §. alio senatusconsulto, ibi non imponitur pœna mortis ex quo esset in lata culpa, sed in dolo, ex eo quia scienter & temere, vt dicit ibi text. pigmentarius dedit res illas de quibus in illo text. nimirum si punitur pœna mortis. Tex. etiam in d. milites, ff. de custo. reo. & in l. quoniam multa, C. ad l. Iul. de vi. & in l. ad commentariensem, C. de custo. reo. & in c. fin. de homici. lib. 6. non faciunt, cum in illis iuribus lata culpa non consideretur, nam nō ignorāt quod omnes

Practica criminalis.

sciunt, neque negligenter se gerunt, ut in l. latæ culpæ, & in l. magna, ff. de verb. signi. sed omnes illi contrafaciunt legi, illa agentes quæ sunt contraria legi, & per eam prohibita, ideo puniuntur, & sic in illis legibus, punitur contrauentio, non autem lata culpa.

140 † Circa aliam conclusionem quando lex requirit dolum, tunc lata culpa non equiparatur dolo, quando vero non requiritur dolus in lege, tunc lata culpa æquiparatur dolo, idem uoluit Abb. & Felyn. in c. 2. de confit. & comprobāt dictum Bar. per c. si uerò el. 2. de senten. excom. iuncto text. in c. si quis suadente, 17. q. 4. Deci. in d. c. 2. impugnat hoc dictum Bartol. & Abb. primo considerādo tex. in l. 1. §. hæc actio. ff. si men. fal. mo. dix. cum in fine, dicatur lata culpa plane dolo æquiparabitur, & in ea lege dolus requiratur, & solutio Bart. q̄ in edicto dolus non exprimitur est diuinatiua. Et eodem modo tex. in l. 1. §. non autem, ff. si quis testa. lib. esse, habet solutionem diuinatiuam, cum in ea lege dolus requiratur, & tamen dicatur culpa dolo proxima, dolum representat, & in istis legibus dolum requiri ex edicto declarat Bal. in l. data opera. colum. 2. uer. ebrietas. nu. 9. C. qui accus. poss. quòd etiam lata culpa æquiparetur dolo, quando requiritur à lege dolus, probat tex. in l. 3. §. interdum, ff. de neg. gest. & in l. si mora, ff. sol. mat. iuncta Glo.

141 † Aduerte circa intelligentiam, d. l. 1. §. hæc actio & d. l. 1. §. non autē, quòd illæ non loquuntur de lata culpa, nec eo modo sunt interpretandæ, prout cōter & ab omnibus intelliguntur posthabitis declarationibus Gl. quæ uariarunt in hac materia, & diuersa senserunt, ut de se constat, & ponit Bar. in d. §. non autem, & in l. q̄ Nerua ff. de posi. Tex. namque in d. l. 1. §. hæc actio. in prin. ponit decisionem q̄ actio illa dolum requirit dumtaxat, quod uerbum est restrictiuum, cum sit affirmatiuum, ut per Bar. & alios in l. 1. ff. si quis ius dicen. non obtēpe & de se constat ex proprietate uerbi, & postea
Iuris.

Iurisconsultus rationem reddit, quod satis abunde coercetur, si dolus puniatur, cum mensor ciuilitate non sit obligatus, declarat deinde per exempla, quod is non tenetur ex lata culpa, ut si imperite versatus quæ est lata culpa, in eo qui profitetur aliquod exercitium, cum illud postea ignorat, ut l. latae culpæ, ff. de verbo. signi. Item si negligenter si gerit, cum negligentia sit eodem modo culpa lata, l. magna negligentia, ff. eo. & ex post Iurisconsultus reddit rationem, cur est quod mensor non tenetur de imperitia & negligentia, & dicit quod si de illis teneat lata culpa, lata culpa planè dolo equiparabit, quod non est, & illa uerba, ponuntur pro ratione præcedentis determinationis ut dicamus quod iuuant hoc, quia lata culpa non æquiparatur dolo, ideò mensor qui dolo tantum tenetur, non debet esse obligatus, cum lata culpa sit solummodo in casibus quod mensor ignoret, uel quod sit negligens, & hoc apparet manifestè, quia superflua fuisset præcedens dispositio, quod de dolo tantum teneretur, cum si in illis duobus casibus esset obligatus, lata culpa esset æquiparata dolo, & sic in illis uerbis lata culpa planè, &c. non ponitur decisio prout communiter intelligitur, sed ponitur ratio, quare est quod in illis duobus casibus non teneatur, cum dolus tantum requiratur non lata culpa, istud demonstrant uerba quæ subiiciuntur in eo tex. dum dicitur quod si mercedem acceperit, non omnem culpam præstare debet ob uerba edicti, adeò quod si ex pacto conuenit de mercede tenetur non de omni culpa, sed tantum de lata culpa, cum illa decisio sit contraria rationi, iam per Iurisconsultum propositæ, quod ideo tenetur de dolo tantum, quia non est ciuilitate obligatus, ideò tenebitur ultra dolum, & sic de lata culpa, quia ex pacto est obligatus.

142 † Tex. in d. l. si mora. ff. solu. matrimo. clare ostendit uerbum duntaxat, esse distributiuum, cum dicat dolum duntaxat præstari, non etiam culpa, & istud euc-

Practica criminalis.

nit in eo casu, quia mulier erat in mora, ex quo de dolo tantum tenetur maritus, secus est regulariter, quia maritus tenetur de dolo & culpa, vt in l. etiam, §. i. ff. eo. & in l. in rebus, ff. de iure dot. & ibi de dolo solū tenetur ex cā vxoris & eius mora. Et eodem modo text, in l. 3. §. interdum, ff. de nego. gest. vbi in eo casu particulariter dolus solum præstatur quia succurrit in necessitatibus, secus est regulariter, quia negociorum gestor dolum & culpam præstat, & hoc clare demonstrat tex. dum primò dicit solum, deinde subdit duntaxat, ex que restringit se ad eum casum.

- ¶ 43 a Tex. in d. l. r. §. non autem, aliter potest intelligi q̄
q̄ communiter intelligitur præsupponendo quòd datur culpa latissima, quæ est dolus verus, & illis proxima est culpa latior, de qua loquitur tex. in l. quod Nerua, ff. depo. omiſſa interpretatione Glo. ibi quæ violat litteram dicendo culpā latiore, id est culpam latam, vnde culpa latior est proxima culpæ latissime, magis quā
- ¶ 44 culpa lata. † Cum proximos est quem nemo antecedit, l. proximos, ff. de verb. sig. ex quo dum in d. §. non autem, dicitur culpa autem negligentia que serui excusata est, intelligi debet de culpa lata, vt sit culpa in faciendo, negligentia in omittendo, & postea quod dicitur culpa dolo proxima dolum representat, intelligi debet de culpa latiori, quæ representat dolum, cum sit dolus præsumptus, non autem lata culpa, quia dolum non repræsentat, id est ostendit dolum non verum sed præsumptiuum. † Et q̄ culpa dolo proxima non sit lata culpa, sed quid maius, demonstrat tex. in l. pe. ff. de incen. rui. nauſ. vbi non lata culpa est proxima dolo, sed quid maius, dum dicit, tam lata culpa fuit, vt dolo sit proxima, & sic illa dictio tam, stat augmentatiue eo modo, vt lata culpa simpliciter non sit proxima dolo, ad idem est tex. in l. si fideiussor, ff. mand. vbi non lata negligentia, sed dissoluta negligentia prope dolum est, & ita intelligi debet tex. in l. quæsitum, §. eum quoq; ff. de

ff de præca. & in l. vbi exigit. ff de eden. & in l. mulier. §. sed enim. ff. ad Trebel. vt loquantur in latiori culpa, quæ est dolus præsumptus, non autem in lata culpa, & hoc clare demonstrat tex. in d. §. sed enim. dum separat casum culpæ proximæ dolo, a lata culpa, nam si aliqua res hæreditaria petierit, non tenetur nisi culpa sit dolo proxime, & sic latior, quæ est dolus præsumptus, postea lex vult q̄ si fuerit negligens in vendendo, sit in lata culpa. ex quo percipitur, quòd si eadem esset culpa dolo proxima, & lata culpa. non separentur ab ipsa lege in determinando.

146 † Text. antem. in d. c. si vero, nō loquitur in lata culpa, quia percutere non est ignorare quod omnes sciūt neque est vti negligentia. in actu faciendo, vel in omitendo, sed est delinquere. quo casu aīus eum excusat, cū esset in pura rixa. & non existimans eum clericum percutit. propter quod ob animum excusatur, vt in l. 1. ff. de sicut. omisso eo quod dicit Dec. in d. cap. 2. qui etiam sentit quòd lata culpa non est considerabilis in d. ca. si

147 vero. † Statuta autem si disponunt quem corporaliter debere puniri, ex mente Barto. in d. §. non autē, sunt interpretanda vt dolus adsit nam lata culpa non sufficit. Ias. in d. l. in actionibus. contra hanc conclusionem insurgit. ex eo quia statuta debent aliquid operari. l. quarta. §. prætor ait. ff de dam. infect. sed si dolus requireretur secundum quòd ius commune vult, nihil esset additum iuri communi per statutum. & nulla esset eius operatio. Item videtur text. in l. 3. §. quod prætor. ff. ne quis in ius voc. Dec. in dicta l. in actionibus respondet ad illud argumentum, quòd satis operabitur statutum, quando loquatur in casu in quo de iure communi pœna mortis non imponitur, puta si statuto cauetur quòd pœna mortis puniatur, qui domum alterius ingreditur, vel dicas quòd statutum operatur hoc, quòd cum de iure communi animus committendi homicidium pro facto accipiatur. l. is qui cum telo. infra.

Practica criminalis

eo. & ex vi statuti requiratur, quod homicidium re ipsa committatur. & Ias. in d. l. in actionibus. dicit intrepide tenendam esse hanc conclusionem, statutum tale quod occidens occidatur, non vendicat sibi locum, nisi homicidium sit factum dolo, & hanc conclusionem p-
148 bat ea retione quia statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi. l. 2. cum Gloss. & ibi Docto. C. de noxa. sed de iure communi non punitur quis de homicidio nisi per dolum, l. lege Cornelia. ff. de sicar. ergo &c. sed aduerte quod hæc ratio tollit respon-
sionem datam superius per Deci. quòd statutum operatur, vt requiratur actuale homicidium, nam si statuta interpretantur secundum ius commune, & per ius commune dolus pro facto accipiatur, ergo & in statuto, & sic sufficeret ambulatio cum telo, iuxta d. l. is qui cum telo. vnde putabam aliam rationem dari posse. cur est quòd fiant statuta per ciuitates, quòd occidens occidatur, & quid operatur, & ratio esse potuit, quia seruandum ius commune, per legem Corneliam non erat inductum quòd occidens occidatur, sed pœna legis Corneliæ est hodie. vt humiliores bestiis subiciantur, altiores verò in insulam deportantur. vt in l. 3. §. fina. ff. ad l. Cor. de sicar. & ita tenet Glos. in d. l. is qui cum telo, & in §. item lex Cornelia de sicar. institu. de publi. iud. & ibi Angel. quamuis text. in l. 3. C. de episcop. audien. dicat parricida, homicida, quòd fecit expectet, vnde ad tollendas istas difficultates circa personarum qualitatē, an sint humiliores, an altiores, indistincte statutum determinauit, quòd occidens occidatur & ista est operatio ipsius statuti. & istam rationem videtur considerasse Salyc. in dicta l. is qui cum telo. in vlt. q. versu. Item quia exorbitat. Quòd autem requiratur dolus in statuto, ad hoc vt quis possit corporaliter puniri, nec lata culpa sufficiat, adducitur text. in l. cum autem. §. excipitur. versu. capitalem. ff. de ædil. edict. vbi capitalis fraus, quæ capite est punienda, tunc demum
locum

locum habet, quando dolo malo & per nequitiam est gestum non per errorem, nec a casu. & istam sententiam sequuntur omnes Doct. indistinctè, Bald. in l. data opera C. qui accus. pos. quem locum refert Paul. de Cast. in l. & si seuerior. C. de iis qui not. infa. & per eam dicit euasisse quendam a morte, & ibi etiam Alex. late col 2. Idem voluerunt Cy. Bal. Ang. & Paul. de Cast. in l. 1. ff. de leg. & alii permulti, quos ponit Ias. in l. in actionibus. nu. 26. & ibi dicit istam esse commuem sententiam. ff. de in lit. iur. & etiam late Deci. qui infinitos Doct. enumerat, qui secundum hanc opinionem consuluerunt & deciserunt in c. 2. de constit. & in conf. 9. volu. 1. & Hippoly. post alios in l. lege Cornelia. ff. ad leg. Cor. de sica. nu. 3. & in hac l. nostra. nu. 83. & Clau. Aquè. late in l. 1. nu. 33. ff. de legi. qui dicit quod ita communiter tenetur.

¶ 49 † Limitatur præcedens conclusio, q̄ dolus requiratur, in statuto vt non procedat si statutum dicat, pro homicidio qualitercunque commissio, nam & si culpa homicidium committatur debet decapitari, vt per Saly. in l. 2. col. 3. versicu & ideo dico si statutum. C. de noxa. & tali casu secundum Saly. forte etiam non distinguitur an homicidium factum sit ad defensionem. & dictum Saly. sequitur Alex. in l. & si seuerior. C. ex quibus cau. infa. irroga. sed aduertendum est quòd licet statutum vniuersaliter dicat, qualitercunque sit commissum homicidium, potest intelligi sine gladio, siue veneno. siue cum claua, siue cum lapidibus, & hoc consonat, quia illud verbum commissum, respicit factum extrinsecum. & non infertur ad homicidium ex culpa commissum, & maximè si ad defensionem committatur, quia tunc non est culpa, clemen. 1. de homic. & in hoc non videtur quòd bene dicat Saly. Eius dictum potest tamen saluari, si statutum dicat de homicidio culpa commissio, si verò. expresse dicat de homicidio ad defensionem commissio in quo non sit culpa, non videtur valere sta-

Practica criminalis

tutum, quia non potest tollere defensionem, quæ est
150 de iure naturali. cle. pastoralis, de re iud. † Imo si sta-
tutum diceret, quod occidens occidatur, nisi fecerit ad
defensionem suam tantum, non comprehendit occide-
tem à casu, vt per Car. in c. lator. de homi. vbi dat exem-
plum. Duo socii piscabant in quadam naui, alter cum li-
gno in quo erat ferrum ad detrahendum ramos arbo-
rum obstantes, dum instaret detractio percutit so-
cium casu. qui mortuus est. Nam iste talis, dicit ipse nõ
intelligitur homicida, dum modò in aliis appareat q̄
adhibuit diligentiam quam debuit. & pro hoc fuit con-
sultum. q̄ non teneretur pœna statuti dicentis quod
homicida interficeretur, nisi fecisset causa defensionis
necessarie, quia licet statutum exciperet vnum casum
tantum tamen debet intelligi secundum ius commune
& sic de homicida culpabili, sequitur eum. in d. c. lator.
Fely. & Io. de Anania.

151 † Leuis culpa est non facere id quod diligens pater
familias faceret, exempla multa ponunt, in actiõne
tamen ciuili per Salyc. in l. si nulla. C. de piguo. actio. in
criminalibus autem exemplificas, in eo qui proiecit li-
gnum vel saxum, è fenestra in vnum locum priuatum.
sed non inspexit. in locum in quo puer est mortuus l.
si putator ff. ad. l. Aquil. Item trahens machinam in eo
loco & aliquem occidēs. d. l. si putator. potest etiam ex-
plificari in æquitante cuius frenum fractum est, & ho-
minem interfecit. ex quo diligens non inspexit, ar-
gu. cap. dilectus. de homici. Item etiam in incidente li-
gna. qui cum ligno puerum occidit, nec non in medi-
co. qui incidit bene, sed non curauit. l. idem iuris ff. ad l.
Aquiliam.

152 † Culpa leuissima. de ea quoque exempla ponit Sa-
lyc. in ciuili tamen in d. l. si nulla. col. si. in criminali au-
tem dicas, vt in eo qui proiecit stangam ex curru, & in-
terfecit puerum, cum diligentissimè non inspexit. ca. ex
literis. el. 1. de homici.

- 153 † Quæro ex ijs, an delinquens ex culpa leui & leuissima sit puniendus, Cyn. in l. si quis non dicam rapere, in fi. C. de episco. & eleri. tenet, quòd licet puniatur, minus tamen punitur tanquam de dolo & lata culpa, & ciuilitèr punitur, & quod etiam ciuilitèr puniatur. dicit text. in l. qui ædes. ff. de incend. rui. naufr. ponendo casum in eo qui ædes, acerrimum frumenti, iuxta domum positum ob negligentiam combusserit, facit èt
- 154 ad hoc, † nam quælibet causa excusat à dolo. l. prima. ff. de abig. † Et vbi non est dolus, ibi non est pœna, saltem ordinaria, & vera pœna delicti. vt in d. l. qui ædes. & in l. si fortuito. ff. de incen. rui. naufr. cum igitur in casu nostro causa sit, ergo & c. vltèrius lex loquens de pœna, figit pedem in dolo & lata culpa, ergo aliud in leui culpa. l. 1. §. non autem. ff. si quis testam. lib. esse iuss. fue. Contrariam vero partem tenuit Bartol in l. respiciendum. §. delinquent. nu. 4. per illum tex. iuncta C. l. of. de pœn. dictum Cyn. reprobando, & prout adducit tex. in d. l. qui ædes. qui text. ad hoc benè facit. quia ibi est
- 156 pœna. † nam cum non possit soluere luit in corpore
- 157 re. l. 1. §. 1. ff. de pœn. & ibi Bart. intelligit hunc tex. † nã pro delicto ex contractu non luitur in corpore l. nemo carcerem. C. de excuss. tribu. lib. 10. Glo. 14. quæst. 6. c. 1. & in peccatum, de regu. iur. lib. 6. & Alex. in l. si quis id quod. ff. de iurisd. om. iudi. in hac quæst. Docto. volendo saluare Cyn & Bar. plures faciunt distinctiones, quas p te videas. vt per Bald. in l. data opera, & in d. l. si quis nò dicam, nu. 21. Saly. in l. 1. C. de ficar. Ange. in l. 1. ff. de legi & ibi Clau. Abb. in c. 2. de constitu. & ibi Docto. Teaeo opini. Barto. per textum in d. l. qui ædes, inductum. vt supra. & per textum in l. 1. C. si aduer. delict. Nec obs. d. l. qui ædes. quia loquitur in pœna criminali, vt dixi. Nec etiam obs. illa regula quòd quælibet causa & c. quia est verum quod à dolo excusat, non a culpa. Minus obs. d. l. 1. §. 1. ff. si quis testa. quia requirit ibi dolus, vtilitas est, quia si criminaliter punitur, inquiri poterit.

Practica criminalis.

secus si ciuilitur. vt per Clau in d. l. i. ff. de legi. nu. 37.
158 † Sumpta ex iis occasione, quæro qualiter differant
iudicia ciuilia à iudiciis criminalibus, & sic quod iudi-
cium dicatur ciuile. & quod criminale, de hoc sunt va-
riæ opini. vt refert Barto in l. 3. ff. de sepul. viola. & las.
in rub. C. de iudi. & prima opi. fuit Glo. in l. lex Corne-
lia. in princ. ff. de iniur. quod iudicium criminale dica-
tur quando agitur de delicto & c. quæ opinio commu-
niter reprobat. quia aliquando agitur de delicto. & ta-
men agitur ciuilitur. vt habetur in l. fina. ff. de furt. & in
l. fi. ff. de priua. delict. & l. fin. ff. de iniur. vnde propter
hanc communem conclusionem, q̄ de crimine possit
agi etiam ciuilitur, reprobat. dicta opin. Glo. Secūda
opi. fuit Glo. in l. si qua per calumniam C. de epis. & cle.
& in l. obseruare. §. proficisci. ff. de off. procons. & in l. si.
C. de iis qui ex pub. ta. lib. 10. in versi. ciuilitur. quod ci-
uile iudicium dicatur quando imponitur pœna pecu-
niaria. Criminale quando imponitur pœna corporalis
confirmatur opi. d. Glo. per. l. interrogari. C. de quæstio.
& l. i. ff. de testi. quæ tamen opinio communiter repro-
batur. quia est contra text. in l. ff. de public. iudi. vbi ali-
quando propter publicum iudicium imponitur pœ-
na pecuniaria. & tamen publica iudicia dicuntur crimi-
nalia, similis tex. est in §. i. in ff. eo. de publ. iudi. & etiam
contra tex. in l. si. ff. de in ius vocan. vbi propter iudiciū
ciuile aliquando imponitur pœna corporalis. s. quando
non potest luere in ere.

Ad l. i. ff. de testi. & l. interrogari. C. de quæstioni. re-
spondetur quod ex illis legibus non bene infertur, nec
est bona consequentie. seruus potest interrogari non
solum in criminali, sed etiam in pecuniaria. ergo dici-
tur iudicium criminale. quod infert corporis pœnam.
iudicium ciuile quando imponitur pœna pecuniaria. nō
sequitur, nec bene infertur vt supra. Tertia & vltima
opi. est Glo. in l. 3. ff. de sepul. viola. quæ communiter.
est recepta, scilicet, quod iudicium criminale dicatur
quando

quando illud quod petitur venit applicandum fisco, iudicium ciuile quando illud quod petitur venit applicandum parti. sed contra dictum Glo. facit tex in ca. per tuas, extra de simo. vbi pœna non applicatur parti, & tamen dicitur iudicium ciuile ratione, vt ibi per Doct. q̄ ibi est quædam species media quæ non applicatur parti nec fisco. Facit etiam contra dictam Gloss. text. in l. Caius. ff. ad Sylla. vbi pœna applicatur fisco. & tamen non dicitur criminale sed ciuiliter agi. Tu ad hoc contrariū responde ex mente Bar. in d. l. 3. ff. de sepul. viol. quod illud est verum, quòd iudicium criminale dicitur, quando pœna applicatur fisco. quando illa pœna inferatur alicui ex accusatione, secus si per delationem. sed in d. l. Caius. pœna fuit imposita per delationem secūm practicam quam dat Barro. in l. 3. ff. de iure fisc. vnde ad d. l. habetur resolutio ex dictis Barro in d. l. 3. de sepul. viola. iunctis iis quæ not. in l. 1. ff. de iure fisc. Sed adhuc adde contra d. Glof. benè facere text. in l. 1. ff. si quis ius dicen. non obtemper. & l. 1. ff. si quis in ius voca. nō ier. ibi, licet iudici defendere iurisdictionem suam multa, quæ applicatur fisco l. 4. C. de mo. multa. & tamen agitur ad dictam multam actione in factum, vel officio iudicis, & sic ibi pœna applicatur fisco. & tamen ibi iudicium est cioile. Ad resolutionem huius opinionis dic, quòd aliud est velle dignoscere iudicium ciuile a criminali, aliud est, quando est imposita pœna. dignoscere vtrum agatur ad dictam pœnam ciuiliter vel criminaliter. In primo casu dic, quòd ad sciendum quando iudicium dicatur ciuile, quando criminale, non debemus inspicere eius finem, vel effectum sed eius causam & originem & principiū. l. ictus fustium. ff. de ijs qui not. in fa. l. si tamen. ff. ad Macedon. vnde in casu nostro nō debemus perpendere. vtrum pœna applicetur fisco, vel parti, sed modum agendi per quem dignoscitur iudicium ciuile à criminali. † Vnde est in actione iniuriarum. quæ potest intentari & ciuiliter & criminaliter. l.

Practica criminalis.

ter. l. fina. ff. de iniur. vnde si agatur hoc modo talis fecit mihi iniuriam, quam nollem mihi fuisse factam per centum aureos. & ideo peto eum condemnari in dictis centum aureis, dicitur iudicium civile. vt not. Azo in rub. de iniur. & Spec. in §. 1. de furt. si vero dicatur talis fecit mihi iniuriam & peto eum condemnari secundum legem. tunc iudicium dicitur criminale in quo non requiritur conclusio libelli. & ista duo non possunt simul & semel intentari in eodem libello principaliter. sed benè consecutiue, ex æquitate, vt si dicas hoc modo. talis fecit mihi furtum. & peto eum condemnari secundum legem, & ad meum interesse, bene potest secundum Bart. in l. 1. C. quando civil. act. & c. In secundo ad cognoscendum quoniam est imposita poena, vtrum agatur ad dictam poenam civiliter vel criminaliter. dic qd si poena applicetur parti. & dependet ab actione civili, dicitur agi civiliter. si poena applicabitur fisco, distiugne, aut dependet ab accusatione, & criminaliter agi dicitur, aut dependet ab actione civili. & dicitur agi civiliter & ita loquitur l. 1. ff. si quis ius dicen. non obtempt. & in ijs terminis locutus est Bar. in d. l. 3. ff. de sepul. viola.

S V M M A R I V M.

- 1 *IUDICIA* quae dicantur publica & priuata. & nu. 7. 11. & 20.
- 2 Iure canonico omnia iudicia criminalia sunt publica, nec datur aliquod iudicium priuatum.
- 3 Accusare quilibet potest de iure Canonico.
- 4 Iudicia omnia de iure canonico infamant.
- 5 Iudicia publica quot modis dicantur.
- 6 Delicta ne remaneant impunita, intereſt reipublicae.
- 7 Accusare quilibet de populo potest, quando iudicium non respicit alicuius offensam principaliter.
- 7 Occidentis bannium vigore statuti, quomodo a quolibet possit sine mandato absolutio peti.

- 9 Occidens bannitum ex contumacia, an gaudeat beneficio statuti permittentis bannitum posse impune occidi.
- 10 Occidens bannitum rebannitum, sed non cancellatum de banno non punitur.
- 11 Blasphemia est crimen publicum.
- 12 Blasphemia maius est crimen, quam crimen læsæ maiestatis.
- 13 Blasphemia & sodomia æquiparantur.
- 14 Statutum in vno censetur statutum in alio æquiparatis à lege. Quod procedit etiam in pœnalibus. nu. 15.
- 16 Delictum etiam verbo in Imperatorem committitur.
- 17 Blasphemans fuit lapidibus interfectus.
- 18 Testes inhabiles admittuntur in crimine blasphemie.
- 19 Inimicus etiam in criminibus exceptuatis, non admittitur ad testificandum.
- 20 Damnatus publico iudicio infamis efficitur.
- 21 Damnatus ex magica arte, efficitur infamis, ultimoq; supplicio punitur.
- 22 Barbaros docens nauigio fabricare, capite punitur.
- 23 Iniuriarum iudicium quod sit priuatum.
- 24 Senatusconsulii Turpilliani iudicium, quod sit priuatum.
- 25 In crimine læsæ maiestatis, proceditur contra reum mortuum.
- 26 Practica procedendi in crimine læsæ maiestatis contra reum mortuum.
- 27 Publici iudicij crimen l. Cor. de fal. censetur.
- 28 Testamentum celans vel subtrahens, incidit in pœnam falsi.
- 29 Testamenta executione mandari, publice interest.
- 30 Celas instrumentum, vt alicui iniuriã faciat, pœna furti tenetur.
- 31 Practica agendi contra surripientem instrumenta, vel testamenta, & surripientem defendendi.
- 32 Surripientis l. brum, quo iudicio teneatur.
- 33 Testes septem, quare in testamentis requirantur.
- 34 Mulier non potest esse testis in testamento.
- 35 Accusare quilibet potest, quando pœna est applicanda fisco.
- 36 Nemo sine actione experiri potest.
- 37 Obligatio procedens ex facto personæ, ipsi personæ inhaeret, nec ab ea discedere potest.
- 38 Actio furti potest criminaliter intentari.

Practica criminalis.

- 39 Principale non regulatur ab accessorio.
- 40 Intellectus ad l. iij. §. qui sepulchri ff. de sepul. viola.
- 41 Intellectus ad l. i. ff. de iure fisci.
- 42 Crimen l. viscellia, dicitur esse falsum.
- 43 Crimen an desinat esse publicum, si statutum alterat pœnam homicidij vel falsitatis, & simi. nu. 54.
- 44 Statutum ius priuatorum dicitur.
- 45 Verbum formiter, quid denotet.
- 46 Conditione ex lege, agitur in contractu emphyteutico.
- 47 Statuta interpretantur secundum iuris communis dispositione & nu. 55.
- 48 Argumentum de sententijs ad Statuta valet.
- 49 Statuti maior est potentia quam hominis, & nu. 70.
- 50 Intestatus pro parte, quis vigore statuti, decedere potest.
- 51 Statutum potest de hominum membris disponere.
- 52 Argumentum de pacto ad statutum negative sumptum, valet. & nu. 69.
- 53 Alteratio statuti qualiter, & quot modis fiat.
- 54 Condemnatus ex statuto alterante pœnam, an & quando fiat infamis & nu. 56. cum sequentibus. & nu. 70.
- 56 Grauius grauiori pœna, debet in alio releuari.
- 57 Infamia cessat, facta pœnae diminutione ex causa.
- 58 Statuta ex causa fiunt.
- 59 Procurator an & quando admittatur in crimine, cuius pœnae est à statuto alterata.
- 60 Iuramentum confirmat contractum super quo formiter iuratur.
- 61 Pœna alterata à statuto, sublata est pœna iuris communis, & nune. 63. vsque ad num. 70.
- 62 Quatio facta non intelligitur nisi expressè dictum sit.
- 63 Generi per speciem derogatur.
- 64 Papæ vel Principis generalis constitutio Statutum particulare non tollit.
- 65 Pœna generalis locum nõ habet quando specialis est inducta.
- 66 Consuetudo particularis tollit dispositionem, in eo in quo ipsa consuetudo obtinuit.
- 67 Pœna noua imposita, si aliqua manere debet, exprimitur.

- 68 Reus non debet duplici pœna puniri.
- 71 Pœna imposta à statuto, an possit à iudice alterari ex causa, et
72.77. cum seq. 82. cum seq. nu.
- 72 Lex quantumcunque dura, est seruanda.
- 73 Sententia libello debet esse conformis. & nu. 91.
- 74 Conclusio in libello criminali non requiritur.
- 75 Iudex clementior lege videri non debet.
- 76 Iudex pœnam à lege impostam non minuit.
- 77 Pœna est in potestate legis, & non iudicis.
- 78 Lex quæ dedit potestatem statuto alterandi pœnam, eandem in
dici potestatem dedit.
- 79 Statutum faciens mentionem de pœna, passiuè interpretatur
ab omnibus legibus mentionem de pœna facientibus.
- 80 Procurator generalis mutat ea quæ à domino specialiter sunt
prouisa, ex iusta causa.
- 81 Iudex ex iusta causa leges transcendit.
- 83 Pœnam ignorantia minuit.
- 84 Iura & magnus dolor minuunt pœnam.
- 85 Causa publica pœnam minuit.
- 86 Personæ ratione minuitur pœna.
- 87 Infans vel pupillus, non doli capax, aliqua pœna non tenetur.
- 88 Delictum diu occultum minori pœna punitur.
- 89 Condemnatio ex præsumptionibus, pœna minor imponitur.
- 90 Receptanti bannitum, ex causa pœna statuti minoratur.
- 91 Iudex in accusatione, non potest recedere à conclusione libelli.
- 92 L. vt fundus. ff. commu. diuid. quomodo procedat.
- 93 Iudex qui iurauit seruare statuta, minorando pœnam ex cau-
sa, excusatur, & supra nu. 71.
- 94 Iuramentum ex causa potest omitti.
- 95 Iuramentum intelligitur secundum obseruantiam iuris cõis.
- 96 Intellectus ad l. i. §. sin autem. ff. ad Turpill.
- 97 Inhabilis an admittatur ad accusandum, vigore statuti admit-
tentis quemlibet ad accusandum, & nu. 107.
- 98 Statutum determinans super iure communi, à iure communi
recipit interpretationem.
- 99 Lex generalissima habilitatis restrictionem recipit.

Practica criminalis.

- 100 Lex debet aliquid operari.
 101 Inductum generaliter favore publico, habitatis nō recipit restrictionem.
 102 Ad feudi præmium quilibet admittitur, favore publico.
 103 Publico favore extensio fit in pœnalibus.
 104 Inhabilis disponit ad pias causas.
 105 Beneficium concessum capienti bannitum, non habet locum in eo, qui ratione officij ad hoc tenetur.
 106 Dispensatio inhabilitatis expresse fieri debet.
 107 Intellectus ad l. i. C. de sacrosan. eccles.
 108 Intellectus ad l. ij. §. utrum. ff. ad Sylla.
 109 Lex dans præmium, videtur etiam concedere omnia ad præmium consequendum habilia.

POST QVAM vidimus quæ iudicia sunt civilia, quæ sunt criminalia, operepretium & esse duxi, vt videamus quod iudicium dicatur publicum, quod priuatum, & in hoc aliqua dicemus circa textum in l. i. ff. de publi. iudi. Bart. in d. l. i. ff. de publi. iudi. colligit vnâ regulam, quæ est talis. † quòd omnia iudicia dicuntur priuata, exceptis ijs quæ aliqua lege cauetur, & hoc idem firmat ipse Bart. in l. 3. §. fin. supra de præuarica. Alij tamen dicebant, quòd omnia iudicia dicebantur publica, de quibus tractatur in tit. incipientibus ad legem, & hoc reprehendit Imol. in d. l. i. de publi. iud. quia hoc non est verum, vt patet in tit. ad leg. A qui & in tit. ad leg. Falci. & in alijs in quibus non tractatur de aliquo iudicio publico. & istud ad legem, nil aliud significat quam ad interpretationem. Iuriscōsulti enim tripliciter tractarunt de iure, an ponendo suas opiniones, aut respondendo, aut interpretando, vt euidentissimè interlegendum apparet. † Limitatur tamen supradicta regula, vt non procedat de iure canonico, quia omnia iudicia criminalia sunt publica, nec datur aliquod iudicium priuatū, vt per Glo. in c. infames. 6. q. 1 & per Glo. in §. fin. 2. q. 4. & per Gloss. in c. 2. extra de collu. dete-
 gen.

- 3 gen. † & duplex potest esse ratio, vel quia quilibet admittitur ad denunciandum, c. si peccauerit, 2. q. 1. c. no-
 4 uit. extra de iudi. & hac ratione dicantur publica largo
 modo, vel etiam dicantur publica stricte. † quia oīa iu-
 5 † Et ideo sciendum est, q̄ iudicia publica dicuntur
 tripliciter, vt per Barto in d. l. i. ff. de publi. iudi. in 2. col.
 scilicet largissimè, vt omne iudicium quod fit ad vin-
 dictam, seu ad vtilitatem publicam, vt malēficia punian-
 6 tur. † Interest enim reipublicæ, ne delicta remaneant
 impunita. l. si ita vulneratus, ff. ad leg. A qui. l. locatio. §.
 quod illicite, ff. de publ. & vectig. & ibi Glo. & hoc pro-
 batur, vt inquit Bar. in l. interdum, vbi dicitur q̄ iudi-
 cium legis Aquilię, & vi bon. tapt & furti. dicuntur iu-
 dicia publica, nō intelligas q̄ propter damnum datum
 possit agi iudicio l. Cornel. de iniurijs, quia istud iudi-
 cium esset mere publicum, & stricte vel propter bona
 rapta iudicio legis Iuliæ, de vi & similibus, quia essent
 ista iudicia stricte publica, sed intelligas q̄ agitur pro-
 pter damnum datum, & bona vi rapta & similia iudicio
 publico, idest propter publicam vtilitatem, vt supra, ne
 delicta remaneant impunita, d. l. locatio, §. quod illici-
 te, quàm ad hoc propositum allegat hic Bar.
- 7 † Sequitur modo secundum caput distinctionis Bar.
 qui dicit quòd iudicium publicum largè sumptum di-
 citur, quando quilibet de populo admittitur ad accu-
 sandum, & dat unam regulam q̄ omne iudicium, quod
 non respicit offensam alicuius principaliter, de illo po-
 test accusare quilibet de populo, & exemplificat in
 blasphemante, & in alijs similibus, ut per Bart. in l. lex
 Cornelia, §. fin. ff. de iniur. Potest etiam exemplificari
 in casu quem tangit Bar. in l. vbi pactum, C. de transact.
- 8 † sed si statuto cauetur quòd bannitus possit impune
 occidi, aliquis occidit bannitum, iudex format inquisi-
 tionem contra eum, non audebat comparere, alius com-
 paruit, & allegauit bannum occisi, & iudex debet eum

Practica criminalis.

20
 absolueret, ut per eum ibi, & ratio quod ille tertius ad-
 mittitur, ad hoc dicendum, quia illud iudicium est pu-
 blicum, & continet publicam utilitatem, & quilibet ad-
 mittitur ad accusandum, sed advertendum est, in modo
 dicendi, quia ille tertius qui comparet, non debet di-
 cere impune eum occidit, quia erat exbannitus, quia
 sic videretur defendere, & tunc non admitteretur ad
 defensionem, sed debet dicere, ille est exbannitus, & po-
 test impune occidi, & liquefacere bannum iudici, &
 iudex eum tenetur absolueret, rationibus, ut per eum
 9 Ibi † Hanc tamen conclusionem limitat Hippoly. in
 l. infans, ff. ad legem Corne. de sicar. & in §. postquam,
 nu. 54. in practi. sua, ut non habeat locum in ex banni-
 to par contumaciam, sed tantum in exbannito ex veris
 probationibus, quæ limitatio si esset vera esset magni
 momenti, & ideo adverte, quia agitur de vita hominis
 conseruanda. Marsil. allegat pro sua opin. vltra Bartol.
 Alexan. in l. omne delictum, ff. de re milit. & tamen ibi
 non probatur eius opinio. quia dicit ibi Alexan. quod
 non haberet locum in exbannito pro contumacia, id-
 est delicto contumaciæ, sed aliud est aliquem banniri
 pro contumacia, ut quia aliquis fuit citatus ad dicen-
 dum testimonium, & ille noluit venire, & fuit contu-
 max, & propter illum contemptum & contumaciam
 banniat, & hoc casu procedit dictum Alexan. Aliud
 est banniri propter maleficium, quod processit per cō-
 tumaciam, idest in absentia, & hoc valde differt à supe-
 riori, & in hoc casu non procedit limitatio Hippoly.
 quia omnes banniti fere propter delictum bannuntur
 per contumaciam, ut ibi Bartol. & ideo non procedit di-
 cta limitatio, quia non debet inquirere occisor, vtrum
 sit bannitus per contumaciam, vel veris probationi-
 10 bus, dummodo sit bannitus propter delictum. † & pro
 hac opin. faciunt ea quæ not. per Paul. de Cast. in l. si
 duo, ff. de acquiren. hæredi. vbi dicit quod si alicui fuit
 remissum bannum, & ille non fecit se cancellari de li-

bro bannitorum, quòd potest impune occidi propter
 auctoritatem publicæ scripturæ, vt per eum ibi plene,
 & per las. in l. si creditores, C. de fideicom.

- 11 † Quo verò ad exemplum blasphemix, quòd ponit
 Bar. in d. l. r. ff. de publ. iud. dicite quòd imò blasphemia
 sit in tertio membro, & sit iudicium publicum strictè
 sumptum & pro hac opi. facit text. in c. 2. extra de ma-
 12 ledic. vbi dicit quòd est crimen læsæ maiestatis. † Secū-
 dò facit quæ not. Bar. in rub. C. qui accus. non poss. & in
 l. reos, C. de accus. vbi ponit maius esse crimen blasphe-
 miæ, quàm crimen læsæ maiestatis, quia per eam lædi-
 tur Maiestas Diuina. Tertiò facit l. manicheos, C. de
 13 hæret. † Quartò facit auct. vt non luxu. contra nat. vbi
 14 æquiparantur ista duo, sodomia & blasphemia. † Se à
 clarum est, quòd quando duo sunt æquiparata à lege
 quicquid statuitur in vno, cõsetur statutum & in alio,
 l. si quis seruo, iuncta Glo. fin. C. de furt. & ser. corrup.
 15 † & hoc procedit etiam in pœnalibus, vt not. Abb. in
 c. multa, extra de præbend. sed sodomia est publicum
 16 iudicium strictè, ergo & c. † Quintò bene facit Glof. in
 rub. C. si quis Impera. maledi. vbi dicitur quòd commit-
 titur delictum in Imperatorem, etiam verbo, sed cla-
 rius est quòd committitur maius delictum in Deum
 17 blasphemando, quàm in Imperatorem, ergo & c. † Sex-
 tò & vltimò bene comprobatur supradicta opinio per
 24. cap. Leuitici, vbi blasphemans fuit à populo lapidi-
 bus interfectus. Nec ob. si diceretur quòd alia pœ-
 na hodie imponitur propter blasphemiam, alia propter
 crimen læsæ maiestatis, quia ad hoc respondetur ex
 mète Bar. in d. l. r. quòd ex diminutione siue alteratio-
 ne pœnæ, non mutatur nomen delicti, nec alteratur ip-
 sum delictum, & ex ijs potest concludi contra Bartol.
 quòd crimen blasphemix sit crimen læsæ maiestatis,
 18 & crimen publicum strictè sumptum. † & ex hac con-
 clusione sequitur vna vtilitas, quod in isto iudicio bla-
 sphemix admittuntur testes inhabiles ad testificandum,

Practica criminalis

19 † non tamen inimicus, quia nunquam admittitur etiã in criminibus exceptis, vt per Barto. in l. quæstionibus, ff ad leg. Iuli. maieſta. & est ratio quam tradit Petr. de Anch. in c. per tuas, de ſimo. hoc tamen intelligitur, ut admittantur non ad faciendam plenam probationem, vt iudex poſſit credere, ſecus eſſe quã deponerunt, vt habetur in c. accusatus, §. licet, de hæreti. in 6. & in c. in fidei fauorem. eo. titu.

20 † Tertium caput diſtinctionis Bart. eſt, q̄ iudicia publica ſtriçtè ſunt ea, de quibus damnatus ſtatim efficitur infamis, & ita accipiuntur in d. l. 1. de publ. iudic. & ita ſenſit etiam Azo. inſtit. in ſumma eo. tit.

Oppo. de l. 3. in fi. & l. hæ enim cauſæ, ſupra de ſuſp. tuto. Sol. non ſemper tutor damnatus efficitur infamis vt ibi dicitur. Vnde ex hac diſtinctione Barto. colligitur talis regula, quod ad hoc vt iudicium publicum ſtriçtè dicatur, non ſufficit quòd cuiſlibet de populo competat actio. ſed oportet quòd damnatus dicto iudicio efficia-

21 tur infamis. Sed oppo. † damnatus propter mathematicam, vel artem magicam punitur vlti. ſupplitio l. 3. & 4. C. de malef. & matthæ. & ſic affertur infamia l. qui vltimo, ff de poen. & tamen illud iudicium non dicitur publicum, cum nulla lege caueatur, iuxta l. 3. §. fin.

22 ff de præuari. † Oppo. etiam de l. fi. C. de poe. vbi qui docet barbaros fabricare nauigia tenetur vltimo ſupplicio, & ſic infamatur, & illud iudicium non dicitur publicum, & ideo puto poſſe dici, quòd iudicia publica dicuntur ea de quibus tractatur in lib. 9. & 10. ff. de nou. Confirmatur hoc per l. 2. §. ſeptimus autem, C. de vet.

23 iure enucle. † Confirmatur etiam, quia ſi aliter diceremus, ſequeretur quòd iudicium iniuriarum eſſet iudicium publicum per §. deinde Cornelius Sylla. l. 2. ff. de orig. iur. vbi enumerauit inter quæſtiones publicas. & tamen habemus quòd eſt iudicium priuatum, quia eſt appoſitum inter iudicia priuata, l. lex Cornelia, ff. de iniur. & idcò dicendum eſt quòd ante Iuſtinianum

iudi-

iudicium iniuriarum bene erat publicum sed postea Iustinianus fecit apponi inter iudicia priuata, à compillatoribus in titu. de iniur. & fecit compillari duos libros de iudiciis publicis. † & ex hoc probabiliter infertur, quòd iudicium Senat. C. Turpill. sit iudicium publicum, & in quantum loquitur de præuaricatore & calumniatore est clarum, dubitatur autem in tergiuersatore, per l. 3. §. fi. ff. de præuarica. sed responde quod dicti §. fina. dispositio, procedebat ante tempus Iustinian. sed postea Iustinianus superuenit. & voluit etiam dictum iudicium de tergiuersatore esse publicum, & fecit numerari inter iudicia publica in iis duobus libris. & hoc probabiliter videtur posse sustineri per d. §. legitimis. & §. deinde Cornelius Sylla.

25 † Noto iucidenter nonnulla ex d. l. i. ff. de publ. iud. & primò ibi ad legem Iuliam maiestatis, nota quod de hoc crimine contra reum mortuum etiam proceditur, vt not. Glo. in l. ex iudiciorum infra tit. 2. & l. fi. & penul. C. ad

26 leg. Iul. maiesta. & l. fi. eo tit. ff. † Sed est aduertendum, quod licet procedatur contra reum mortuum, & ci entur a snati, vel qui eius bona essent habituri ab intestato, tamen in sententia non dicitur, quia talis commisit crimen læsæ maiestatis condemnamus eum &c. sed dicitur condemnamus eius memoriam, & bona applicentur fisco, ita not. Glof. singularis in §. per contrarium, instit. de hære. quæ ab intesta. defer. & Ang. Aret. ibi, & hanc practicam dat Ang. in l. fi. infra ad l. Iul. maiesta. & ideo dicit quòd male agunt iudices. qui faciunt corpus mortuum suspendi, vel alias puniri, & hoc idem dicit Ang. in tracta. suo malefic. in verb. che hai tradito la tua patria.

27 † In text. ibi Cornelia de testamentis, supple, vel aliis instrumentis falsis. vt instit. de publi. indic. §. item lex Cornelia de falsis, & l. 2. supra de concussit. Oppo. infra de fal l. Paulus, in princ. & l. 2. §. infra tit. i. Sol. in l. Paulus, in princ. ibi per iurisdictionem solum non accu-

Practica criminalis.

- fatur publi. ud. nisi in testa. Ad l. 2. ibi supple & in aliis
28 instrumentis. † Et ex iis nota, q̄ qui celat testamētum,
vel subtrahit incidit in pœnam falsi. & tenetur publico
iudicio legis Corneliæ, secus in instrumento. & ratio
29 est, † quia reipublicæ. expedit testamenta executioni mā
dari. l. vel negare. ff. quemadmo. testa. aperian. l. 2.
ff. de testa. & cum sit publici iuris, nimirum si cum sur-
ripiente publico iudicio agitur. & hoc sensit Bald. in l.
30 Gallus. §. quid si is. ff. de liber. & posthu. † Fallit si cela-
uerit contra vnam personam tantum, vt ei faceret ini-
uriam, quia tunc teneretur iudicio priuato furti. l. 3.
31 §. si quis dolo. ff. de tab. exhiben. † Et ex hoc infertur
practica quòd si quis vult agere contra aliquem, quòd
surrepsit testam. iudicio publico, non sufficit dicere,
talis surrepsit testamentum, & ideo peto eum iudicio
legis Corneliæ de falso condemnari, sed oportet dice-
re quia talis surrepsit testamentum animo occultan-
di veritatem &c. Et ideo tu qui defendis reum, vt mi-
uus puniatur. & ne teneatur iudicio publico falsi, de-
bes capitulare, quod surrepsit animo faciendi iniuriam
ei, vel causa lucri, non vt occultaret veritatem, & hoc
probato non tenebitur iudicio publico, sed priuato,
scilicet furti. & minus punietur, & ita not. Angel. & Sa-
lyc. in d. l. Paulus. & nisi probaretur quòd fecisset con-
tra eum animo iniurandi, vel causa lucri, tunc esset
præsumptio quòd surrepsisset animo occultandi veri-
tatem d. l. Paulus, & hoc in testamentis ratione publici
iuris & interesse. quòd secus est in instrumento, quod
est priuatum.
- 32 † Secunda conclusio colligitur ex proxime dictis,
quòd surripens instrumentum, vel librum, quid uè
aliud simile, non tenetur publico iudicio falsi, & ratio
est. quia præsumitur surripuisse ratione lucri, vel vt fa-
ceret alicui iniuriam. Fallit si appareret fecisse animo
occultandi veritatem, quia teneretur iudicio publico
falsi, & ideo celans instrumentum, tenetur iudicio fal-
si. l. l.

si. d. l. Paulus, in fine. & ideo qui defendit reum oportet ut sit cautus capitulare, quòd furrripuit causa lucri, ut supra.

33 † Tertia conclusio est, quod lex Cornelia vocatur testamentaria, ratione, quia in testamentis, frequentius committebatur falsum, & ideo lex voluit septem testes adh

34 beri. † Et non admisit mulierem. l. qui testamento. ff. de testa. & alias solennitates. quia timuit de falso. quod sæpius committebatur. l. si. C. de fideicom.

35 † Sumpta occasione hic Imol. tangit quæst. de qua meminit Bald. in rub. C. qui accus. non poss. qui tenuit contra Barto. in rubr. ff. de popula. actio. ibi enim infert Barto. quod si statuto apponitur poena pecuniaria applicanda fisco. quilibet admittitur ad accusandum, propter commodum fisci. & primo per l. 3. de sepul. viola. ubi si is cuius interest non vult agere. quilibet admittitur ad accusandum. & ratio est secundum Barto. ibi, quia poena applicatur fisco, secundo mouetur per l. 1. ff. de iure fis. ponderando in tribus locis ibi, ab accusatione recessum iuncta l. 3. §. si. ff. de præuar. Secundo ibi, vel rem litigiosam. iuncta l. si. C. de litigio. Tertio ibi, vel aduersus leges commissum factum esse, iuncta l. si. de reb. non expor. & nota quòd facere commissum est, quod hodie vulgo dicitur contrabandum, tertio per Glo. in d. l. si. C. de litigios.

Non obst. secundum eum Glo. in l. si. supra de priua. delict. quia intelligitur d. Glo. secundum Glof. in rubr. de popula. actio. ut per eum ibi, & hanc opi. Barto. secutus est Albe. in d. rub. quamuis eum non alleget. & Angel. de Peru. in d. rub. & idem Angel. in l. 3. ff. de præuaric. & Abb. & Fely. in cap. cum P. Manconella extra de accusat. & simpliciter, Deci. in l. si is quod. ff. de iurisd. omnium iudi. Bbl. autem in rub. C. qui accus. non poss. tenuit contrarium. Et primò per §. fin. institu. de iniur. ubi dicitur quòd tunc demum actio iniuriarum nascitur, si iniuriatus reuocauit iniuriam ad animum,

Practica criminalis

sed si iste iniuriatus remiserit. nulla actio nascitur, & per consequens quilibet de populo non admittitur ad accusandum, cum nulla sit orta actio, & nullum ius agē
36 di. † & nemo possit experiri sine actione. l. vbi pactum. C. de transact. Secundo Bald. allegat text. in l. 3. in fin. ff. de præcar. vbi dicitur quod tergiuersator punitur in quinque lib. auri. quæ pœna imponitur fisco. & tamen ibi iudicium non dicitur publicum, vt ibi dicitur, & sic quilibet de populo non admittitur ad accusandum. Sed tenendo opinionem Bartol. posset respondere ad istam inductionem. quod ibi, non dicitur iudicium publicum strictè. Sed benè large, vt in distinctione Barto.
37 in hac l prima, in secunda colum † Tertiò adducit Bal. obligatio quæ processit ex facto personæ, inhæret ipsi personæ, nec potest ab ea discedere. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procura. ibi sed ex vendito, vel ex pristina causa &c. sed sic est quod ista obligatio, vel ius agendi competit iniuriato, vel vulnerato, ergo ab eo non potest recedere, nec alius tertius potest accipere, & sic quilibet de populo non poterit agere contra opinionē
38 Barto. in d. rub † Sensit etiam pro Bald. Roma. in cons. 52. motus vnico fundamento, actio ex furto, potest intentari criminaliter. l. fina. ff. de furt. & tamen agitur ad pœnam pecuniariam extraordinariam, quia iure veteri non puniebatur corporaliter. vt not. in auct. sed iure nouo. C. de ser. fugit. & illa pœna applicabatur fisco, & tamen non admittitur ad agendum nisi ille cuius interest. l. fullo. ff. de furt. & sic etiam quòd pœna applicetur fisco. non admittitur quilibet ad agendum, & cenè ista opinio Bal. videtur verior. & pro opin. Bald. videtur text. in l. 1. & quæ ibi not. C. vbi fis. act. vbi dicitur quòd non potest agi ad pœnam applicandam fisco, nisi prius fuerit cognitum de crimine, & ibi de hoc datur practica. & ideo si ageretur a quolibet propter pœnam pecuniariam impositam à statuto pro delicto, vel iniuria, quæ venit applicanda fisco, sequeretur hoc absurdum
& incon-

& inconueniens, quòd ageretur ad pœnam applicandam fisco, antequam esse cognitum de crimine, cõtra illum text. in d. l. 1. & practicam quam ibi dat Bart. & in l. 1. ff. de iure fis. & hoc etiam visus est sensisse idẽ Bald. in l. aduersus C. de fur. & ser. corrup. vltèrius sequeretur hoc absurdum, quòd quilibet de populo admitteretur ad accusandum. etiam quando pœna corporalis infligeretur, vt quando reus non haberet in ære tunc cogeretur condemnari in corpore. ne indicia fiant elusoria. l. 39 pen. §. 1. ff. de pœn. † Daretur etiam aliud inconueniens quòd pœna quæ est necessaria, regularetur principale. contra lex pupillari, & ibi not. Are. ff. de vulg. & pupil. iuncta l. si pacto quo pœnam. & quæ ibi no. Bal. & Reliqui C. de pactis.

Reliquum modo est respondere ad adducta in cõtra rium pro opi. Bar. † Et primo, ad l. 3 §. qui de sepulchri. ff. de sepul. vio. rñdetur tripliciter, vt per Bald. in d. rub. C. qui accu. non pos & primo q̄a illud est ibi p̄p crimẽ sacrilegii, vel quia non est aliqua persona quæ seruiat, quia potest esse quòd sit aliquod sepulchrum vetustissimum. nec sint aliqui domini eius sepulchri, & ideo q̄libet tertius admittitur. vel illud est. quia lex processit ibi vltèrius, scilicet dando actionem cuiilibet tertio, & voluit eam actionem esse popularem. & illud est ibi p̄p naturam actionis. non propter hoc quòd pœna applicetur fisco.

† Ad secundum scilicet ad l. 1. ff. de iur. fis. vbi ille text. tripliciter ponderabatur. vt per Barto. breuiter ad illam triplicem ponderationem, vnico responso dic. quòd est verum quòd quilibet admittitur ad agendum & defendendum, vt pœna applicetur fisco. sed hoc tunc demũ procedit quando cognitum est de crimine. & sic illa l. 1. intelligitur secundum dispositionem l. 1. C. vbi fisco. cau. s. quando est cognitum de delicto, vel non speratur amplius posse cognosci. quia est mortuus reus, & hoc etiam videtur sensisse idem Barto. in d. l. 1. in 1. col. versic.

Practica criminalis

versi. vnde practica est. ff. de iure fisci. & hæc ratio conuenit tam quoniam quis desistit ab accusatione, quam quando quis emit rem litigiosam, vel fecit commissum, & sic nil obstant, ponderationes ipsius Bar.

Ad tertium s. Glo. in l. fi. C. de litig. dic qd verum est qd in fiscum fit delatio, sed secundum ordinem vt supra quando erit cognitum de crimine, & sic est concludendum cum Bal. supradictis non obstantibus, eo maxime quia Glo. in l. fi. supra de priua. delic. hoc expresse dicit, & communiter & hodie ita practicatur.

- 42 † Glo. fi. in hac l. prima quærit, an lex Flauia de Plagiis &c breuiter, concludere cum Bar. & similiter d. l. viscilia, & ita not. videtur Glo. in rub. C. de l. viscilia. vbi dicit quod crimen legis visciliæ dicitur esse falsum, & ideo præposuit illum titulum ibi Imperator, titulo. l. Corn. de fals. in reliquis nihil habet. ideo veniamus ad quæstiones.
- 43 † Quærit Bart. hic, an si per statutum alteretur pœna puta homicidii. vel falsitatis & similium iudiciorum publicorum. nunquid iudicium desinat esse publicum, & huius. q. est effectus magnus propter disputationem l. pen. §. ad crimen. & in hac q. vt refert fuit opi. Iaco. But. qd non desinat esse publicum, licet sit alterata pœna per statutum publicum, per l. quamuis, iuncta auct. sed nouo iure. C. de adul. & aliis rationibus vt per Bartol. hic Contra dictam opi. Iac. Butr. facit l. nostra. quia ea dicuntur iudicia quæ ex lege publica descendunt. † sed statutum dicitur ius priuatorum. c. 2. extra de constitu. lib. 6. & aliis rationibus vt per Barto. tandem ipse distinguit, aut statutum disponit formiter super delicto, & dicitur iudicium publicum. quia agitur accusatione descendente ex lege publici iudicii, aut informiter, & mutatur nomen delicti, & tunc agitur ex accusatione descendente ex statuto. & infamabitur, & iudicium desinet esse publicum, vt latius per eum multis modis comprobatur. † Adde ad declarationem huius theoricæ
- 45

- ricæ Bar. quòd de isto verbo formiter. not. Doct. in l. si duo patroni §. si quis. ff. de iureiur. & Paul. de Cast. in l. depositi. §. 2. ff. de pecu. & sic per simplicem relationem Bartol. in sua distinctione dicit vnum quod non est
 46 prætermittendum † quòd in contractu emphyteutico agitur conditione ex lege. Contrarium tñ ipsemet bar. tenuit in l. vni. col. pen. ff. de cond. ex l. scilicet q̄ agatur dictione ex contractu emphyteutico, vt per eū ibidem. & illa opi. v̄r verior vt not. Ias. in l. i. C. de iure emphy. & hæc incidenter. Quantum verò ad theoricam Barto. in proposita. quæst. si per statutum alteretur pœna &c. Barto. facit tria capita distinguendo. vt per eum. quādoque statutum inducit nouum delictum quod prius non erat. & tunc agetur accusatione descendente ex statuto. & non est iudicium publicum, & hoc nō habet difficultatem. Secundum caput distinctionis est, qñ statutum addit nouum nomen, & nouam speciem delicto. & tunc idem est quod superius. & hoc etiam habet aliquam difficultatem. Tertium & vltimum caput est, qñ statutum alterat tantummodo pœnam & in hoc videtur q̄ Barto. hic fuerit male locutus, sed rectius alibi, vt infra patebit.
- 47 † Et pro intelligentia dicendorum præmittendum est quòd statuta recipiunt interpretationem passiuam, hoc est interpretantur secundum iuris communis dispositionem. l. 2. C. de noxali. act. not. Barto. in l. omnes
 48 populi. in 6. q. principali. ff. de iusti. & iure. † Secundo valet argumentum de sententiis ad statuta l. cum quasi. §. si plures. ff. de fideicommiss. liber & ibi Glo. in vers. iudicari. † Tertio maior est potentia statuti quam ho-
 49 minis † quia statutum potest facere, vt quis decedat pro parte intestatus, quòd non potest homo, & in si-
 50 milibus. † vt scilicet homo nō est dominus mēbrorum suorum, & tamen per statutum potest disponi de mem-
 51 bris hominum, & simi. vt no. Bar. in l. Titio centū. §. Ti-
 52 tio centum. el 2. ff. de condi. & demonst. † Argumētum enim

Practica criminalis

enim de pacto ad statutum valet negative, non aut affirmatiue, & de iis not. Dec. in l. neq; pignus. ff. de reg. iur. Quarto sciendum est quod alteratio aut fit per necessitatem, aut vtilitatem, aut voluntatem, vel temeritatem, in duobus primis casibus valet, vt not. Bald. in l. si testm. C. de test. Tertio alteratio fit quatuor modis, aut de poena pecuniaria ad poenam corporalem, & sic augeatur, aut de poena corporali ad corporalem maiorem, aut de poena corporali ad pecuniariam, & sic minuitur, aut de poena pecuniaria ad aliam pecuniariam.

54 † Iis praemissis venio ad discussionem tertii capitis distinctionis Bar. scilicet quando statutum alterat tantum poenam. dicit Bart. quod iudicium remanet publicum, & ex hoc infert ad duo, quia condemnatus tali crimine dicetur infamis. secundo quia non admittetur procurator in isto tertio membro, certe Barto. hic videtur male sensisse, & examinando primum, scilicet quod efficiatur infamis, hoc videtur falsum considerando omnes casus in quibus fit alteratio. & primo quando fit alteratio de poena pecuniaria ad corporalem. exemplum in crimine legis Iuliae de annona, alteretur in corporalem. puta abscissionem membrorum, vel etiam relegationem, certe per talem alterationem secundum Barto. hic iudicium remanebit publicum, & in condemnatus. efficeretur infamis, sed contrarium est verius per tex. in l. quid ergo § poena grauior. ff. de iis qui no. infam. vbi ille qui debuit multari pro parte bonorum fuit relegatus, per talem alterationem poenae non efficitur infamis, imo videtur transactum duriore sententia,

55 tergo statutum qui recipit interpretationem passiuam vt dictum est debet intelligi secundum ius commune & sic secundum d. l. quid ergo § poena grauior, vel arguendo de sententia iudicis ad statutum, quod argum. valet si ibi iudex irrogando grauiorem poenam, non irrogat infamiam, multo magis statutum non debet irrogare. cum maior sit potentia statuti quam hominis,

56 & ratio est, † quia grauatus in uno, scilicet grauiori pœna, debet in alio releuari. scilicet infamia. l. eum qui, ff. de iureiur. similiter est secundo casu alterationis, scilicet quando fit alteratio de pœna corporali, ad corporalem maiorem, non procedit dictum Bar. & de hoc est tex. in l. possidonium, C. ex qui. cau. infa. irro. vbi relegandus in tempus anni, fuit condemnatus in quinque nium, & tñ ex tali alteratione pœnæ cessat infamia, ergo idem dicendum est in statuto, cum debeat intelligi secundum ius commune, & recipiat interpretationem passiuã, arguendo vt supra. similiter est in tertio & quarto casu alterationis, s. qñ alteratur pœna corporalis ad pecuniariam, vel pecuniaria, ad aliam pecuniariã, non
 56 procedit dictum Bar. † quia clarum est in iure. q̄ qñ fit diminutio pœnæ ex cã, cessat infamia, vt est text. clarus in l. & si seuerior & ibi Bartol. in 2. lectu. col. fin. C. ex quib. cau. infa. sed in statuto semper censetur in
 58 esse causa alterandi. † quia statuta semper fiunt ex cã, ut not. Bald. in l. 3. ff. de sepul. uiola. ergo etiam in ijs casibus cessabit infamia, & dictum non procedit, scilicet q̄ condemnatus ex statuto alterante pœnã fiat infamis, sed melius videtur sensisse idem Bar. in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de ijs qui not. infa. ubi distinguit q̄ aut statutum alterat pœnam ex cã coherente ipsi delicto pp aliquas qualitates inhærentes in eo, quæ ponuntur in l. aut facta, ff. de pœn. & tamen non tollitur infamia, & procedit dictum Bart. hic, quia non est aliqua alteratio præter l. sed est augmentum legis secundũ qualitates delicti, aut alteratur pœna propter aliq̄ extrinsecũ accidēs præter naturam delicti, & tu ne attenditur illud euident, ut not. Bar. in l. 1. §. remouet, ff. de postu. l. 3. ff. de tut. & cessat infamia quia vere est alteratio in diminutione uerę pœnæ si statutum minuit pœnam, ex tali causa quæ minuit delictum cessat infamia, si ex alia quæ minuit delictum non tollitur infamia, & hæc quidem per eum, & longe melius q̄
 hic

Practica criminalis.

hic in d. l. quid ergo, §. pœna grauior. in 2. & 3. colu. & sic primum ad quod inferebat est expeditum. Adde vnum quod si pœna alteratur, per ius commune, tunc nil mutatur circa infamiam vt not. idem Bar. in d. §. pœna grauior. ibi sed si pœna propter ius commune, & Bar. est corruptus ibi. ideò corrige vt dicat, sed si pœna per ius commune.

- 59 † Secundò inferebat Bart. hic quòd ex tali crimine cuius pœna est alterata per statutum non admittebatur procurator, in hoc etiam Bart. videtur male locutus, & longe melius dixit, in l. pen. §. ad crimen in 4. col. eo. de publi. iud. vbi dicit quòd si per statutum alteratur pœna, puta pro homicidio imponitur pœna pecuniaria, potest interuenire procurator, & hoc est tenendum. Nec ob. quod dicit Bart. quòd quando statutum disponit formiter super delicto agitur actione ex l. publi. iud. quia hoc argm̄ non habet locum in casu nostro, quia nunquam statutum pòt dici, q̄ disponat formiter super delicto, cum per statutum amoueat delictum, secus in iuramento, vt ait ipse, † quia iuramentum confirmat & corroborat contractũ super quo iuratur formiter, q̄ secus est in casu nostro, quia statutũ amouet delictum, non autem confirmat, & sic hoc nil obstat, & per ista est expeditus iste articulus.
- 60 † Sequitur vt videamus de alia. q. magis dubia, in qua (vt refert Alberi. de Rosa.) esset opus constitutione Imperatoris, scilicet an imposita pœna per statutũ, sit sublata pœna iuris communis. Bar. in l. 1. ff. vi. bon. rap. tenet quòd non sit sublata, imò sit in arbitrio accusantis, vel accusare accusatione descendente ex lege communi, vel ex statuto, & hoc probatur secundum eum ibi per l. quoties, ff. de actio. & obli. vbi dicit tex. quòd si per legem nouam sit inducta aliqua actio, nõ censetur sublata vetus quæ competeat ex lege veteri, nisi expressè hoc fuerit cautum. † Secundo facit pro eius opi. l. fina. C. de noua. vbi non intelligitur facta nouatio,

nouatio, nisi expressè sit dictum, sic etiam in casu, non
 censetur recessum à pœna iuris cōmunis, nisi p statu-
 tum hoc fuerit expressum. Tertio facit pro eo l. qui
 sepulchra, C. de sepulch. viola. vbi inducitur noua pœ-
 na, scilicet decem pondo auri. & tamen vetus pœna
 remanet firma. vt ibi dicitur, & hanc opin. Bart. secu-
 tus est Abb. in c. de causis, extra de offi. deleg. & Are.
 in suo tracta. maleficia. in ver. & caput à spatulis am-
 putetur, vbi dicit se plures opi. Bar. practicasse. Con-
 traria tamen quòd imò pœna iuris communis sit subla-
 ta videtur magis communiter recepta, vt not. Saly. in
 d. l. qui sepulchra. & hanc opinio. pluribus medijs com-
 probat. & primò quia statuta sunt leges particulares,
 63 sed clarum est in iure nostro. † quòd generi per spe-
 ciem derogatur uulgata, l. in toto, ff. de reg. iur. l. san-
 ctio ff. de pœn. l. quæsitum, §. pen. & ibi Bart. ff. de fun.
 instru. unde per particularem dispositionem statuti, vi-
 detur recessum à generali iure communi, & ei uidetur
 64 derogatum. † Secundo quia habemus quòd Papa vel
 Princeps per generalem constitutionem non tollit sta-
 tutum particulare, c. 1. & quæ ibi not. extra de consti.
 65 sed bene è contra, ergo & c. † Tertio facit pro ista ma-
 gis communis opi. contra Bar. l. sanctio. ff. de pœn. ubi
 generalis pœna non habet locum, quādo specialis est
 66 inducta. † Quarto facit, quia consuetudo particularis
 tollit dispositionem in eo in quo consuetudo obtinuit
 l. de quibus & quæ latè per Docto. not. ff. de legi. &
 hanc opinio. secutus est Dec. in d. c. de causis extra de
 offi. delega. & faciunt quæ not. Pau. de Cast. in l. 1. §. 3.
 ff. de publi. Alberi. hanc eandem secutus est, & dicit
 quòd totus mundus obseruat practicam contra Bart.
 Confirmatur dicta opi. contra Bar. quia statutum amo-
 uet dispositionem iuris communis in eo in quo dispo-
 nit, ut supra dictum fuit de consuetudine, ergo in casu
 nostro videtur amouisse penam inductam iure com-
 muni, quòd autem amoueat ius commune no. Bar. in l.
 omnes

Practica criminalis.

omnes populi in 3. q. princi. & communiter Doct. in
 67 c. 1 extra de consti. † Secundo confirmatur quia quotiescunque Imperator voluit imposita noua pœna, aliquam manere, hoc expressit, hoc pater per d. l. qui sepulchra. quæ per Bar. fuit allegata, C. de sepul. viol. ibi enim expresse stauit Imperator aliquam pœnam, manere, hoc idem fecit in l. Artiani, C. de hæreti. ibi cunctis quoque legibus, & c. hoc idem in auct. vt nul. iud. in fi. ibi in maiestatis & c. vbi expressit pœnam veteris legis manere, sic etiam è contra vbi noluit eam manere non expressit, vt in auct. vt nul. iud. in §. si vero quando, & C. de adul. auct. sed nouo in re, & in auct. de sanctis. episc. §. si quis cum sacra, iuncta l. si quis in tantam, C. vnde vi. vbi noluit manere antiquã pœnam, & ideò non expressit, & sic in casu nostro, & hoc videtur optima
 68 ma ratione suaderi † ne reus duplici pœna teneatur l. senatus, ff. de accus. & per ista videtur verior opi. contra Barto.

Nec ob. l. quoties, ff. de actio. & obli. quia nimirum si vtraq; actio competit, quia prima & secunda tendunt ad eandem, q̄ secus est in casu nostro, quia ad aliã pœnam tendit statutum, ad aliam ius commune.

69 † Non ob. etiam l. fi. C. de noua. quia esset arguere de pacto ad statutum negatiue, q̄ non valet, dicitur enim q̄ per pactum nō tollitur primeua. actio, ergo idè statuto, vt nō tollat pœnam prius inductam à iuri cōi, non valet argm̄ hoc modo de pacto ad statum negatiue, vt not. Barto. in l. omnes populi, ff. de iusti. & iur. & Gl. in rub. C. de decret. lib. 10. & late Dec. in regula nec
 70 prætorio, ff. de reg. iur. † Cum maior sit potentia statuti quàm hominis, vt latè not. per Bar. in l. Titio centū, §. Titio genero el. 2. ff. de cond. & demon.

Non ob. etiam l. qui sepulchra. C. de sepulch. viola. quia ibi expresse fuit cautum, vt aliqua pœna remaneret, imò facit contra, vt supra, & ex ijs concluditur quòd alterata pœna per statutum, pœna iuris communis

communis sit sublata, & ita communiter practicatur, & hac decisione confirmatur decisio præcedentis, q. cū enim sit sublata pœna iuris cōis, vt est conclusum, consequenter etiam infamia, quæ est pars & sequella ipsius pœnæ, & ita not. Saly. in d. l. qui sepulchra. & in l. & si seuerior, C. ex quib. cau. infa. irrog.

- 71 † Vidimus supra an pœna iuris communis possit alterari per statutum, nunc reliquum est, vt videamus an pœna iutroducta à statuto possit alterari à iudice ex causa. & in hac q. Bald. in l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de ijs qui not. infa. tenuit quòd non possit, motus, quia iudices in principio sui magistratus subeunt iusiurandū de obseruandis statutis, vt not. in auct. iusiurandum quod præst. ab. & in l. rem non nouam, C. de iudi. & in auct. seq. ergo eis nō licet à statuto discedere.
- 72 re. † quia lex quantuncunq; dura. est seruando l. pro-
- 73 spexit, ff. qui & à quib. † Secundò facit, quia sententia debet esse conformis libello, l. vt fundus, ff. com. diui. sed in libello petitur simpliciter secundum statuta con-
- 74 demnari, † cum in criminalibus non requiratur alia conclusio vt not. Bart. in l. liberorum, ff. de accusa. er-
- 75 go tenetur, stante statuto. † nec debet videri clementior lege, vt dicitur in auct. de iu. & vt nulla, §. oportet.
- 76 † Tertio facit pro ista opi. Bal. l. si. C. de sanct. baptif. vbi text. ille expressè vetat, ne iudex possit minuere
- 77 pœnam ibi statutam. † Quarto & vltimo facit l. i. §. si autem, ff. ad Turpill. vbi dicitur quòd pœna est in potestate legis non iudicis, ergo sequitur quòd non potest iudex alterare pœnam statutā, à statuto, vel lege. Contrariam tamen opinionem sensit Bar. in d. l. quid ergo, §. pœna grauior. in fi. ff. de ijs qui not. infa. & hanc opin. Bar. secutus est Paul. de Cast. Aret. & Saly. in l. & si seuerior. C. ex quibus cau. infa. irrog. & late etiam Deci. in c. de causis extra de offi. delega. vbi multa cumulat. & dicit hanc opi. Bartol. communiter teneri, & ibi etiam not. Fely. Comprobatur ista cōmunis opi. con-

Practica criminalis

- 78 tra Bald. vt dicit Saly. in d. l. & si feuerior. † quia eadem lex quæ dedit potestatem statuto alterandi pœnam. scilicet. d. l. quid ergo. §. pœna grauior, eadem lex dedit iudici eandem potestatem, vt d. §. pœna grauior. Secundo faciunt quæ not. Bart. in l. omnes populi. in 4. q. 6. q. 79 princ. ff. de iusti. & iur. † quia hoc statutum faciens mentionem de pœna recipit interpretationem passiuâ ab omnibus legibus, quæ faciunt mentionem de pœna, & ideò tale statutum interpretabitur per d. §. pœna grauior, quæ concedit iudici facultatem alterandi pœnam ex causa. Tertio facit pro ista opi. l. si hominem. ff. mada. per quem tex. Barba. & Felyn. in cap. 1. extra de cõstit. inferunt ad infinitas decisiones, dicitur in illo tex.
- 30 † q̄ generalis p̄curator mutat ea quæ specialiter sunt permissa a domino ex iusta causa, sic etiam in proposito iudex generalis potest statuta particularia mutare
- 31 ex iusta causa. † Quarto & ultimo facit notabile dictum Inno. q̄ ex iusta causa iudex potest transcendere leges, ex quo dicto Cano. in d. ca. 1. extra de cõstit. inferunt ad mirabiles decisiones, † & hanc eandem sententiam tenuit idem Bal. in auct. sed nouo iure in pen. col. C. de ser. fugi. qui tñ limitat vt hoc pacto iudex possit alterare pœnam, si princeps super hoc cõsulatur, & hanc limitationem Bald. secutus est etiam Roma. in l. si uerò. §. de virò. ff. solut. matr. in sua limita. 46. & hoc idem sentit Fely. in d. ca. 1. extra de cõstit. Breuiter puto utranque opin. posse saluari. & Limitationem Bald. & Roma & etiam cõem opinionẽ distinguẽdo hoc pacto. Aut iudex alterat pœnam statutaria ex casu coherenti ipsi delicto, expressa a iure cõi, quã et ius cõe considerauit, & tunc procedit communis opin. indistincte, quia ipse non uidetur alterare pœnam. sed lex ipsa. & ideò non est necesse consulere in hoc casu principem, cum iam sit lege expressum. Aut iudex alterat pœnam ex causa extrinseca & præter legem, & naturam delicti, & tunc procedat limitatio. Bal. & Roma. & Fely. & hæc

hæc distinctio colligitur ex theorica Bar. in d. §. pœna grauior in 2. col. & ratio est in isto secundo casu. quia ipse uidetur alterare pœnam. & ideo debet consulere superiorem.

- 83 † Causas autem propter quas pœna potest alterari enume. at Fel. in d. c. 1. extra de constit. & primò propter ignorantiam pœna minuitur, & quis excusatur,
- 84 l. 1. C. de sicar. l. respiciendum. §. si ff. de pœ. † Scđo ppter iram & magnum dolorem. l. Gracchus. C. de adulter. † Tertio propter causam publicam, ut l. qui libet. C. de decu lib x. Quarto ex casu. ff. de incen. iur. naufl. l. pœ. † Quinto ratione personæ, & hæc causa pōt considerari, uel ratione personæ quæ est in dignitate, uel ratione personæ propter ætatem l. auxilium. §. 1. ff. de minori. l. si. in. fin. ff. de rer. mo. l. aut facta. §. persona.
- 87 ff. de pœn. † Sed aduertendum est quod illud quod dicitur, q̄ propter ætatem alteratur pœna. d. l. auxilium non procedit infante uel pupillo, quia non tenetur, eū quicquid agat ignoret. l. infans. ff. de sicar. l. 1. §. imuberi. ff. ad Sylla, nisi esset doli capax. quia tunc bene teneretur pœna. & procederat. in hoc casu. uel etiã in casu pubertatis, tertia cã ibi assignata per Fely. in
- 88 l. imuberem. ff. de fur. † Adde etiam sextam causam scilicet quando delictū diu fuit occultum. l. si diutino. fi. de pœn. & ibi Bar. vnde si talis delinquens, quia diu celauit delictum esset puniendus pœna corporali uel capitali. illa pœna mitigabitur in pecuniariam, vt not.
- 89 Cur. in c. si. extra de consuetu. † Adde septimam causam qñ iudex condemnaret aliquem ex præsumptionibus, non autem ex probationibus apertis & clais, & hoc fuit dictum Inno. in c. quia uerosimile. extra de
- 90 præsumptio. † Est & oçtaua causa quam not. Bart. in l. si. ff. de recepta. puta si extat statutum. quod recipiens bannitum puniatur in certa pœna. certè talis recipiēs, poterit condemnari minori pœna ex causa. vnde breuiter concludens dico, quod communis opinio

Practica criminalis.

tunc procedit, quando iudex alterat pœnam ex causa
coherenti delicto, quia tunc alterat ex potestate legis
sive sumus in maioribus magistratibus, sive in minori-
bus, quando autem pœna est alteranda ex causa ex-
trinseca, tunc procedat limitatio Bal. communiter re-
cepta, in auct. hodie iurant, C. de iudi. scilicet vt si si-
mus in minoribus magistratibus consulatur princeps,
& in hoc est casu procedat limitatio Rom. in d. l. si verò,
§. de viro, ff. sol. mati. in 46. fall. Limitatur etiam &
secundò dicta communis conclusio. vt non procedat
quando sumus in accusatione, sed tantum quando iu-
dex procedit per viam inquisitionis & ita not. Hippo-
ly. in sua practi. in §. opportunè. nu. 82. & ad hoc facit
decisio Hosti. in c. in archiepiscopatu, extra de raptò.
quam sequitur Abb. ibi, & Anna. & Car. & Sozi.

- 91 † Confirmatur quia sententia debet esse conformis li-
bello l. fundus, ff. communi diuidun. & ideo in accusa-
tione non potest recedere iudex a conclusione libelli,
quæ est vt quis condemnatur secundum formam sta-
tutorum. Tu tamen considera hanc limitationem non
esse veram, & contrarium sensit Bar. & Bal. & Iaco. But.
92 & Saly. in l. & si seuerior, C. ex quib. cau. in fa. irro. † &
ibi soluunt contrarium, l. vt fundus, ff. communi diui.
quia illud procedit vt not. Bar. in d. l. & si seuerior, in
secunda lectura regulariter. Fallit quando subest cau-
sa vel alias & longe clarius, vt per Bal. ibidem in 4. op-
po. in 2. colum. & eum sequitur Saly. vel alias dic quòd
d. l. vt fundus procedit quando sumus in officio mer-
cenario, quòd deseruit actionem intentare & iuri radi-
cato in persona ipsius agentis, & ideo nimirum si non
potest recedere ab ipsa conclusione libelli, quia deser-
uit iuri radicato in persona ipsis libellantis, secus quan-
do sumus in officio iudicis nobili, quod est fundatum
non super iure agentis, sed super publicam vtilitatem,
& tunc nõ tenetur stare conclusioni libellantis, cū non
sit fundatum in eius iure, & ideo ex arbitrio suo subsi-
stente

ante iusta causa, potest mutare & variare suam sententiam, etiam non conformem libello, sed in casu nostro, scilicet in causis criminalibus, & ided in mero imperio sumus in casu in quo etiam si procedatur per accusationem. tamen proceditur per officium iudicis nobile, ut no. Bar. in l. Imperium in 2. col. ff. de iuris. omn. iudi. & ided nimirum si non tenetur stare conclusioni libellantis. & ided ista limitatio quam tradit Hyppoly. non videtur recipienda.

93 † Non obstat modo quæ fuerunt contra communē opi. adducta, scilicet quod iudex iurat seruare statuta, iuxta not. in l. rem non nouam, cum auct. seq. C. de iud. quia illud iramentum intelligitur secundum æquita-

94 tem & causam consideratam, à iure communi. † & iuramentum ex cā pōt omitti. ut not. Aret. in c. at si cleri-

95 ci. in §. de adulteriis. extra de iudi. quia † iur̄m intelligit̄ secundum obseruantiam iuris communis, ut no. in c. 1. extra de iureiu. lib. 6. & ideo in isto casu potest omitti iur̄m nec ligat subsistente iusta causa.

Non ob. etiam quod dicebatur q̄ sententia debet esse conformis libello, quia fuit responsum supra.

99 † Non ob. etiam l. 1. §. sed non utique. ff. ad Turpil. quia illud est. ut no. communiter Doc. in d. l. & si superior. C. ex quib. cau. in fa. post. sententiam, & ista respōsio comprobatur ex eodem tex. in d. §. sed non utiq; ibi p̄ne vero persecutio, perpendo verum persecutio, per q̄ significat, intelligo de p̄na post sententiam. si enim Iurisconsultus voluisset intelligere de p̄na ante sententiam, dixisset p̄ne autem declaratio, uel similia verba, etiam ex iis comprobatur communis solutio ad d. l. §. sed non utique.

Non ob. quartum quod adducebatur in contrarium de l. si. C. ne san. bapt. quia ibi expresse est prohibitum ne p̄na alteretur. & ideo nimirum si non potest alterari. & ex iis videtur defensata cōmunis opinio, in hac. q. nostra. & per ista sumus expediti de hac l. 1.

Practica criminalis

- 97 † Dixi supra in proximè præcedentibus quòd si per statutum imponitur pœna pecuniaria applicanda fisco, quilibet admittitur ad accusandum. ex hoc potest queri de quæstio. quam ponit Bal. in rubr. C. qui accusa. nō poss. an. si per statutum admittatur quilibet ad accusandum admittitur inhabilis, similem quæstionem ponunt docto. in l. si filiusfamilias. ff. si cert. pet. quòd statutum
- 98 restringatur ad habiles deducitur ratio † Quoties statutum determinat super lege communi, recipit interpretationem a iure communi l. 2. C. de noxali. c. cum dilectus de consue. † Præterea lex generalissima recipit restrictionem de habilitate. l. 1. C. de sacrosan. eccl. l. in provinciali. §. si. cum l. seq. ff. de oper. no. nuncia. l. seruum quoque. §. publice. ff. de procura. iuncta l. alienam. C. de procurato.
- 100 In contrarium facit q̄ † lex debet aliquid operari:
- 101 l. 1. in si. ff. ad municip. † Item quoties inducitur aliquod generaliter favore publico, non recipit restrictionem de habilitate l. 3. §. vtrum. ff. ad Sylla. & ibi Bar. inferens ad forensem. Item ad bannitum. vt per Bal. not.
- 102 in d. l. filiusfamilias. ff. si cert. pet. † In habente præmium de feudo, vt quilibet admittatur favore publico.
- 103 † Item alia ratione. quia in pœnalibus fit extensio favore publico l. quemadmodum, & ibi Bart. C. de agri. & censi, lib. 10. Inferens las. ad l. prima. C. de sacrosan. eccl.
- 104 † vt etiam quilibet inhabilis disponere possit ad pias causas Deci. in d. l. si filiusfamilias, impugnat ratione.
- 105 † quia capiens bannitum virtute officium, nō debet habere beneficiū, multo minus inhabilis. l. vt gratum. §. 1. de inueri. & hono. † Item quia dispensatio super inhabilitate nunquam fit. nisi exprimat, vel quod appareat de voluntate c. 2. de scismati. & respōdet ad tex. in §. vtrum, q̄ ibi erat prohibitio hominis, secus
- 107 in prohibitione legis. Puto distinguendum † quòd aut lex vel statutum confert beneficium rei. & tunc quæcunque generalis sit dispositio restringitur ad habilitatem

Practica criminalis

- 7 Pupillus pubertati proximus, doli capax dicitur.
- 8 Lex adaptatur ad ea quæ fræquentius accidunt, non quæ ali quo casu possunt accidere.
- 9 Differentia inter infantem, puerum, pupillum, adolescentem, puberem, & iuuenem & senem remissive.
- 10 Mulier sicut masculus punitur.
- 11 Mulieres ita ligantur Statutis generaliter & indefiniè loquentibus, sicut masculi, nisi specialiter sint exemptæ.
- 12 Mulier rapiens masculum, sicut masculus de raptus mulieris punitur.
- 13 Mulier quæ propriæ abortioni causam dedit, quomodo puniatur. & nu 19
- 14 Partus antè quadraginta dies non est animatus.
- 15 Mulier accipiens medicinas, vt non efficiatur prægnans, qua pæna puniatur.
- 16 Percutiens prægnantem mulierem, ita quòd abortum fecit qualiter puniatur & nu 33. & 44.
- 17 Nil interest, an quis occidat manibus proprijs, an causam mortis præbeat.
- 18 Spem animantis occidens reus est mortis.
- 20 Mulier potest ignorare se esse prægnantem.
- 21 Mulier an sit prægnans, vel credat, seu putet se prægnantem. respondere tenetur.
- 22 Ignorantia excusat.
- 23 Delinquens præter propositum, incidens in aliud delictum in personam alterius, non punitur.
- 24 Maleficiu debet esse certum & eius probatio luce meridiana clarior.
- 25 In dubijs mitior pars est amplectenda.
- 26 Partus an sit animatus, statuit iudicio medicorum.
- 27 Oluam immaturam colligens, Aquilia tenetur.
- 28 Mulier quæ ex violentia sibi illata abortum, fecit qualiter teneatur.
- 29 Homicida dici non potest, qui ante animæ infusionem, abortioni causam dedit.
- 30 Mori non potest qui non uixit.

- 31 Homo non est ante infusionem anima.
 32 Homo ex anima, & corpore componitur.
 34 Tex. in l. diuus ff. de extraor. crim. in l. si mulierem, eo. tit. & in l. Cicero. ff. de pænis, quos sensus habeant.
 35 Intellectus ad c. si aliquis, extra de homici.
 36 Intellectus ad c. sicut de homici & nu 47.
 37 Intellectus ad l. si quis aliquid. § q. abhortionis. ff. de pænis.
 38 Intell. etus ad c. 21 Exodi & nu. 46.
 39 Responso ad c. Moyses. 32. q. 2.
 40 Intellectus ad l. Cicero. ff. de pænis. Ad l. si mulierem. ff. de sic. & nu. 43. 44. 48.
 41 Intellectus ad l. diuus. ff. de extraor. crimi.
 42 Verbum abigere, quid significet.
 45 Leuis percussio in egroto potest esse mortifera.
 46 Animus occidendi ex modo percutiendi, & armorum genere cognoscitur.

IMBECILLITATE etiam comittitur homicidium, & ista imbecillitas potest considerari tripliciter, scilicet naturæ, sexus, & casus. † Naturæ tunc distinguitur, aut est infans vel proximus infantia. & non punitur. l. quod infans. ff. de rei vend. l. sed & si quæcunque. §. 1. ff. ad leg. Aquil. l. infans. ff. ad leg. Corn. de sicar. 2 Bar. & Saly. in l. 1. C. si aduer. delict. † Aut est pupillus, & tunc non tenetur. l. 1. §. impubes. ff. ad Syll. nisi sit doli capax. † vel proximus pubertati, quia tunc punitur ex omni delicto præter carnis. l. impuberem. ff. de furt. 4 l. si minor. ff. de adulter. † Quis autem dicatur proximus puberti. not. in l. pupillum. ff. de reg. iur. & ita tenuit Alberi. in l. si quis non dicam. C. de episco. & cleri. 5 col. 3. † Aut est pubes vel adolescens, tunc obligatur pro delicto sed mitius punitur. l. auxilium. §. in delictis, ff. de minorib. 6 † Ex hoc infertur ad illam quæstionem an infans si doli capax sit, & committat homicidium. puniatur de homicidio, pena legis Corneliae de sicariis, hæc quæ late post alios disputauit

Practica criminalis.

- disputauit Hippoly. in d. l. infans, in prin. ff. de sicar tenendo quòd infas doli capax esse possit, & propter delictum puniatur, non tamen hac pœna legis Corneliæ
- 7 de sicar. exempla Alberi. recitando, & aliorum. † Aduerte circa hanc quæstio. q̄ iudicio meo poni non debuit, nec de hoc dubitari potest, quia lex semper appellat doli capaces pupillos, qui prope pubertatem sunt. & nunquam infantem doli capaxem vocat. vt dicit text. in l. apud Celsum. § in tutore. ff. de doli malī excep. ibi Iulianus quoq; sepiissime scripsit, doli pupillos, qui prope pubertatem sunt, capaces esse, & text. in l. hæredibus. in fi. ff. de dolo. vbi pupillus conuenitur ex dolo, quando proximus est pubertati, & si eo tūc & doli capax, & text. in l. pupillum. ff. de reg. iur. vbi capax est iniuriæ & fraudis. & sic doli qui proximus pubertati est. & sic pondera dictionem proximus. & aduerte quòd non vult esse doli capaxem lex, nisi quando est proximus pubertati. & sic quando est pupillus proximus infantia, non est doli capax. Item l. impuberem. ff. de furt. dicit impuberem posse facere furtum, si est doli capax. in infante autem id non cadere, & sic infans non potest dici doli capax. quia lex non vult. & per consequens vt dixi frustratoria est ista quæsti nec quouis modo possit poni. Nec
- 8 attendantur exempla Abb & aliorum. † quia lex se adaptat ad ea quæ frequentius accidunt, non quæ aliquo
- 9 casu possunt accidere. l. iis. & l. nã ad ea. ff. de legi. † Quæ autem differentia sit inter infantem, puerum, pupillum, adolescentem, puberem, iuuenem & senem, ponunt Docto. in l. si infanti. C. de iure deliber. Glof. in proœ. 6. in versi. per eētus, & Gloss. & Docto. in l. i. § pueritiam. ff. de postulando.
- 10 † Imbecillitate sexus, vt in muliere, nam tunc puniatur vt masculus. l. si quis id quod. ff. de iurisd. omn. iud. l. quamuis. C. de adulte. Istud tamen fallit & limitatur in omnibus illis casibus de quibus habetur p̄ Glo. iun.
- 11 Et text. in l. fina C. de iur. & facti ignoran. † Hinc vide-

mus q̄ mulieres ita ligantur statutis generaliter. & indefinitè loquentibus, sicut masculi nisi specialiter inveniuntur exceptæ. Ita Bald in l. ne passim. C. de iur. & facti ignoran & aliquos refert Hippoly. in l. si quis vi-
 12 duam. nu. 7. ff. de quæstio. † videmus namque q̄ pœna quæ datur masculo qui mulierem rapuerit, datur etiã mulieri qui virum rapuerit. Ita Gloss. in l. vnica, in ver. sponsam. C. de rapt. virg. & dicit ibi Ange. se vidisse de facto Florentinæ, quandam meretricem comburi. quæ rapuerat quendam iuuenem. Istud etiam multas hinc inde rationes adducendo tenuit Hippoly. in d. l. vnica. C. de rapt. virg. nu. 223

13 † Ex iis quæro, mulier causam dedit propriæ abortioni, vim intulendo visceribus suis, quòmodo puniatur, dicas q̄ aut procurauit abortum facere ante quadraginta dies, aut post, si ante pœna exilii punitur. l. si mulierem. ff. de sicar. l. diuus. ff. de extraor. cri. Aut post quadraginta dies, & tunc punitur pœna mortis. l. Cicero. ff. de pœn. l. i. ff. ad leg. Pomp. de parric. l. pen. C. de sicar. † Ratio autem est ex quo, vt dicunt medici, ante
 14 quadraginta dies, partus non est animatus, ex post vero sic hanc distinctionem ponit Gloss. in d. l. diuus. ff. de extraor. cri. vè ùm si accepta pecunia mulier vim intulerit visceribus suis, & abortiuum fecerit, nulla habita distinctione pœna mortis punienda est. ita Docto. in d. l. diuus. ff. de extraor. crim.

15 † Quid modo si mulier vim non intulit visceribus suis, sed medicinas, vel quid aliud fecit, vt non efficeretur prænans, tunc dicas insimul cum Hippoly. in d. l. si mulierem. ff. de sicar. q̄ si mulier sponte tales medicinas accepit, punitur vt homicida, ita etiam si aliquis tales medicinas dedit, punitur eodem modo. per tex. in c. si aliquis, de homici. & ibi Docto. non tamen licet puniatur vt homicida, pœna mortis punietur, sed alia minori pœna, vt ibi per eum. adducendo pro hac doctrina Bal. in c. nonnulli, in § sunt & alii, de rescript. in argu-
 mento

Practica criminalis.

mento tamen, vbi ait q̄ si statutum dicit q̄ aliquis puniatur pro aliquo delicto, tanquam falsarius, q̄ tamen non debet puniri pœna legis Corneliæ de falsis. sed alia minori pœna arbitrio iudicatis.

- 16 † Quæro quoquo ex iis, quidam percussit pede mulierem prægnantem, adeò quòd fecit abortiuum, quæ pœna sit puniendus, In primis, namque q̄ pœna legis Corneliæ de Sicarijs, puniatur comprobari potest, per text. in l. pen. hoc titu. iuncta Glo. i. dum exemplificat in infante qui nondum est natus, secundo facit rex. in l. Cicerò. ff. de pœnis, in prima par. qui vult mulierem illam Milesiam fuisse damnatam capite, ob abortum quæ secerat. † Tertio facit, quòd in hac lege Cornelia nihil interest, an quis occidat manibus propriis. an causam mortis præbeat. l. 3. & l. nihil interest. ff. eod. † & ille qui spem animantis occidit reus est mortis l. 2. ff. de mor. infer. l. negare. ff. de lib. agno. & multa alia possunt adduci pro ista parte quæ deducit Alberi. in l. qui in vtero. colum. 2. ff. de stat. homi. & in q. 59. in 3. par. staru. facit etiam
- 17
- 18
- 19 tex. in c. si aliquis, de homicid. † In contrarium q̄ iste non teneatur pena legis Corneliæ de sicarijs, sed aliter extraordinariè debebat puniri, facit tex. in l. diuus. ff. de extraor. cri. & in l. si mulierem. ff. eo. de sicar. & in d. l. Cicerò, in 2. parte, in quibus clarè disponitur, mulierem quæ data opera abortum fecit, exilio temporalitè debere puniri. & sic extra ordinem. Prætereà iste percutiens potuit ignorare mulierem esse prægnantem. l. in lege. ff. de contrahen. empt. l. si duobus. §. si tabulæ ff. quem-
- 20
- 21
- 22
- 23

quia quis delinquēdo si præter propositum incidat in
aliud delictum, in personam alterius non punitur, l. il-
lud, §. fin. & l. si cum seruo, ff. de iniur. ita dicendum vi-
detur, quòd percusserit mulierem respectu ipsius, sed
24 non respectu partus. † Præterea maleficium debet esse
certum, & eius probatio luce meridiana clarior, l. fin.
C. de prob. sed certum nō potest probari quòd mulier
propter percussionem fecerit abortum, quia ex alia cā
potuit id euenire, etiam ante percussionem, & ideo in
25 dubio est absolueudus, à pœna ordinaria. † Et minor
pars est apprehendenda. l. interpretatone, cum alijs, ff.
de pœnis.

In ista q. text. in c. quid vero, & ibi Gloss. videntur
distinguerē, aut partus esset animatus, vel non anima-
tus, eodem modo videtur esse tex. in c. sicut, de homic.
& est Glo. in d. l. diuus, ff. de extraor. crim. & ibi Bart. &
hanc distinctionem, q̄ si partus fuit non animatus, &
sic infra quadraginta dies, ille percutiens non tenetur
pœna legis Cornelie, si autem fuerit animatus, tunc
26 debeat puniri pœna ordinaria. † Et sic statuit iudicio
medicorum, an sit animatus vel non, ita tenuit Ioan.
And. Anch. Henri. Boich in c. si aliquis, de homici. & Ho-
stien. ibi. Car. & Abb. in c. sicut eo. tit. de homici. & ra-
tionem adducit Hostien. in d. c. si aliquis, quòd quando
puerperium erat informatum, tenetur percutiens lege
Aquilie, tanquam de rupto, non tanquam de occiso, l.
si seruus seruum, §. si mulier, & l. Quintus Mutius ff. ad
27 leg. Aquil. sicut etiam dicitur de oliua, immatura col-
28 lecta, d. l. si seruus seruum, §. si oliuam. † vnde mulier
quæ ex violencia sibi illata, abortum fecit eo tempore
quo puerperium nō est formatum, & anima non est in-
fusa, punitur pœna exilij temporalis, & sic non tenetur
de parricidio, iuxta l. 1. ff. ad leg. Pompe. de parricid. &
29 dicit Abb. in d. c. sicut, † quòd ante infusionem anime,
non possit quis dici homicida in dando causam abor-
30 tioni. † Et est ratio quia quòd non vixit, mori non po-
test,

Practica criminalis.

test. c. ad dissoluendum, de spons. impub. Item quia non
32 est homo ante infusionē animæ. † Cum homo ex cor
pore & anima componatur c. in quadam, de celeb. mis.
33 c. cum Christus, de hæreti. † Et constat istam esse cōem
opini. q̄ si partus non est formatus & animam non ha-
bet, quod isto in casu punitur extraordinariē. si autem
est animatus, tunc debeat puniri pœna ordinaria, secū-
dum quod declarat text. in l. si quis aliquid. §. qui abor-
tionis. ff. de pœn. intelligendo illum tex. secundū quod
indacit Glo. Cardi. & Abb. in d. c. sicut, uolentes quōd si
non erat animatum, & nobilis esset committens [deli-
ctum, sit publicatio bonorum in parte & relegatur. si
ignobilis damnatur in metallum, nisi istud fecisset pro-
pter pecuniam, quia tunc punitur pœna capitali. vt in
d. l. Cicero, & ibi. Bart. si uero puerperium erat anima-
tum, debet capite puniri. & ita etiam inducit tex. Exodi
c. xxi. iuncto tex. in d. l. pœn. hoc titu. intelligendo q̄ ibi
ert partus animatus. Hoc idem uidetur uoluisse Albe.
in l. qui in utero. colu. 3. ff. de stat. homi. & in q. 59. in 3.
34 par. stat. quam ante ipsum posuit Signo. in cons. i. † Ad-
uerte circa prædicta. primò, q̄ distinctio tradito com-
muniter per Docto. in casu percussione non probatur
iure aliquo, & text. in d. l. diuus. de extraor. crimi. & in
l. si mulierem. ff. eo. & in l. Cicero ff. de pœn. non habēt
illum sensum, ad quem communiter allegantur, ista
enim diffinitio tollitur per textum in d. cap. si aliquis,
de homici. si rectè consideretur, nam ibi ille qui dedit
potum, vel aliquid fecit ut non possit generare, aut
concupere tenetur vt homicida, & in eo casu prohibi-
tionis generationis, & conceptionis, non potest consi-
derari qualitas animæ, cum ante generationem & con-
ceptionem non sit subiectum aliquod. in quo possit da-
ri anima. & tamen tenetur vt homicida, imo plus ante
conceptionem, aut generationem, non est aliquod præ-
existens. & tamen est homicida. vel tenetur ut homi-
cida, & sic similitudinariē, cum uere neminem occidat.

& tamen si partus est editus, vt iam habeat aliquod principium ante impositionem animæ, magis ex hoc deberet teneri ille qui delinquit, cum egerit & commiserit in subiecto iam habente principium, & sic dictum caput consideratum, ante quadraginta dies tollitur & falsum demonstratur per eam dispositionem,

35 † Eo maxime, quia text. in d. cap. si aliquis, considerat prohibitionem principij generationis hominis, quæ facit illum homicidam, dum dicit, vt non possit generare, aut concipere vel nasci soboles, vt homicida tene-

36 tur. † Non ob. text. in d. cap. sicut, qui loquitur in diuersa causa, nec sumus in casu in quo ille monachus volebat delinquere, sed erat in culpa, in ludendo cum illa muliere trahendo ipsam personam, ex quo dici potest, culpam fuisse leuem, sed si adhuc diceremus culpam latam, attamen iste non habebat animum, nec ante actum, nec in ipso actu ad delinquendum, text. autem in d. c. si aliquis, loquitur in delinquente, & quaestio stat per Doct. proposita in percutiente, & sic delictum committente, propter quod diuersa est dispositio, & se-

37 parata vna ab alia. † Nec text. in l. si quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœn. probat intentionem, an partus sit animatus vel non, sed tantummodo determinat quòd si ex poculo abortionis mulier perierit, vel poculo amatorio homo mortuus sit, quòd tunc ille talis teneatur de occiso, non autem in eo quod dixit, si mulier aut homo perierit, voluit intelligere de partu anima-

38 to, quia verba legis aperte resistunt. † Text. autem Exodi cap. 21. nullam penitus facit distinctionem, de partu animato, vel non animato, sed tantummodo dicit, quòd si in rixa mulier prægnans percussa fuit, & fecerit abortum, nec ipsa mulier mortua sit, quòd percutiēs teneatur ad damna si vero ipsa mulier fuerit mortua, tunc percutiens det animam pro anima &c. non autem potest intelligi, quòd loquatur de partu animato mortuo, sed loquitur tantummodo de ipsa muliere

Practica criminalis.

- 39 liere. † Et ad tex. in c. Moyfes. 3 2. q. 2 possemus dicere, quòd tempore Diui Augustini, cuius est capitulum illud Moyfes, diuersa erat litera quæ habebatur ab ea, quæ communiter hodie legitur in testamēto veteri, cū vere nil sit descriptum in libro Exodi, de eo quod rela-
- 40 tum est per dictum Augu. in d. c. Moyfes. † Difficultas est in interpretando text. in l. Cicero, tam in prima, quàm in secunda parte, & in d. l. si mulierem, & in d. l. Diuus quæ per Gloss. ibi concordatur per iam dictam distinctionē, vt in illis legibus intelligatur de partu nō animato, cum mulier non capite sed exilio corporali fuerit punita, vt in d. l. Cicero, in prima parte, & si partus nō esset animatus, ideo ibi mulier grauiter fuit punita, quia mulier receperat pecuniam pro abortu faciēdo, vnde aduertas quòd text. in d. l. si mulierem, & in l. Cicero, in secunda parte, possunt intelligi in eo casu, quando mulier vim intulit in visceribus suis, vt partū abigeret, & propter talem vim illatam nō fecerit abortum, sed tentauerit velle facere, & ideo propter illud factum, & tentamen committendi abortum, fuit ad tēpus in exilium missa, & ad hoc faciunt verba illarum legum, dum dicunt visceribus suis intulisse quo partū abigeret, & sic vt illud operaretur non tamen dicunt
- 41 illa iura, quod fecerit abortum, † Text. autem in d. l. diuus, qui satis videtur demonstrare apprehendendo communem interpretationem fuisse factam abortum, dum dicit data opera partum abegerit, & ibi Gloss. exponit abegerit, id est abortum fecerit, quia possumus alio modo intelligere verba illius tex. vt dicamus quòd mulier ibi partum occultauerat & absconderat, vt frau
- 42 daret maritum filio, & in eum sensum accipitur † illud verbum abigere, pro occultare & abscondere, prout est text. in l. fin. supra de condi. ob tur. cau. & declaratur per Barto. in rubr. ff. de abig. & ita accipitur in toto illo titulo, & ad istam interpretationem facit ratio apposita in d. l. diuus, dum dicit, indignum videri, eam
- maritum

maritum liberis fraudasse, & sic ob id quod fraudauerat
 maritū in occultando filiū. fuit in exilium temporale
 data. & hoc modo iura iam dicta possunt stare illa di-
 43 stinctione. † Tex. etiam in d.l. Cicero. in prin. dum
 dicit eam mulierem fuisse capite damnatam, pro eo q̄
 partum abegisset, non est intelligendus q̄ illa p̄na fue-
 rit imposita. quia receperat pecunias, ut Barto videtur
 velle intelligere in d. l. diuus, quia alia & diuersa ratio
 datur. per Ciceronem in oratione pro Aulo Cluentio
 habita circa principium, dum dicit per hæc uerba. Me-
 moria teneo, Milesiam quandam mulierem. cum esset
 in Asia, q̄ ab hæredibus secundis accepta pecunia, par-
 tum sibi ipsa medicamentis abegisset, rei capitalis esse
 damnatam, neq; iniuria quæ spem parētis memoriam
 hominis, subsidium generis, hæredem familiæ designa-
 tum, reipublicæ ciuem substulisset, & sic ratio quæ red-
 ditur per eūdemmet authorem, est satis diuersa ab ea,
 quam tradit Bart. in considerando pecuniæ traditionē,
 vnde hoc modo intelligendo prædicta iura. d.l. Cicero,
 in prin. ponit p̄nā mulieri, quæ tentauit facere abor-
 tum, inferendo vim visceribus suis, non tamen abortū
 faciendo, ut dixi supra, & hoc modo lex illa determi-
 nabit duos casus, primum quando fecit abortum, se-
 cundum, quando tentauit uiolentia facere abortum,
 44 & non fecit. † vnde putarem in hac q. sic posse distin-
 gui, quod aut quis percussit mulierem prægnantem ea
 intentione, ut partum abigeret, uel dedit medicamē-
 tum ad abortum faciēdum, uel sumpsit potum ex quo
 partum abegerit, & sic abortum fecit. & istis in casibus
 interrupto partu, tenentur p̄na capitis. & ita pro-
 cedat text. in d.l. Cicero, in prin. & in l. penul. hoc titu,
 & in c. si aliquis, de homici. non habita distinctione ali-
 qua. an sit animatus uel nō, a maiori parte rationis illius
 deterrinationis, quæ habetur in d. c. si aliquis, dum pu-
 tatur ille homicida qui prohibuit generationem & cō-
 ceptionem, & uoluit Alberi. hoc. & Signo. in locis iam

Practica criminalis

- dictis. Aut percussit mulierem rixando cum ipsa ob
uerba, vel ob iniuriam & sic in pura rixa, & tunc aut ex
tumefactione uentris apparebat ipsam esse prægnātem,
& tunc siue percutiat armis, fuste, uel pugno, uel pede,
tenebitur, si constat illud atrociter fecisse, ut fuerit cā
45 abortus, † arg. text. in l. qua actione §. sed & si quis ser
uum ff. ad l. Aquil. ubi leuis percussio in ægroto potest
esse mortifera. & l. nihil interest ff. ad l. Iul. de adul. Aut
uenter non erat eleuatus. ita q̄ non apparebat q̄ esset
46 prægnās. † & tunc ex modo percutiendi, ex genere
armorum, si manu uel pede percusserit tenebitur, uel
non tenebitur, secundum quod habetur in l. i. §. diuus.
ibi, cum clauī, uel cucuma, & in l. diuus. ff. eo. & ideo
percutiens manu, uel pede, non tenebitur. ita sensit Al-
berī. in d. l. qui in utero, & in q. lix. in 3. par. stat. & in l.
quoniam multa. C. ad leg. Iulī. de ui & per ea quæ dicit
Bart. in l. diuus ff. eod. de sicar. Aut hic talis percutiens
mulierem erat in pura rixa, nec uenerat præmeditatus
causa delinquendi, & tunc si rixando percusserit mu-
lierem prægnantem a casu, quæ faciat abortum, extra-
ordinariē debet puniri. & ita procedat text. Exodi cap.
47 xxi. & dixi supra. † Aut hic talis percutiens, aut alio
modo tangens mulierem, aut ludens cum ipsa, fuit cā
abortus, nec cogitauerat uelle delinquere. nec eo tunc
habebat intentionem ad delinquendum, sed tantum-
modo posset sibi imputari quod fuerit in lata culpa, in
non aduertendo id quod faciebat, uel ludendo cum ip-
sa, uel in alio, uel si forsam rem ueneream cum ipsa ha-
bebat, isto in casu distinguēdum est, an partus esset ani-
matus uel non, ut si non haberet animam in nullo tene-
retur, & in hoc considerandi essent quadraginta dies.
Aut partus habebat anima, & tunc extraordinariē de-
beret puniri, pro modo culpæ. & ita procedat tex. in d.
c. sicut, de homic. & distinctio iam dicta locū habeat in
48 hoc casu. † Aut sumus in casu in quo quis dedit poculū
ad abortum, aut mulier intulit uim uisceribus suis, ut
abortum

abortum faceret, & tūc si partus non est mortuus neq. abegit, seu aborum fecit, isto in casu & mulier, & dans potum extraordinarie & sic exilio uel alia pœna consimili est puniendus. & ita procedat text. in d.l. Cicero, in secunda parte & in d.l. si mulierem, & in d. l. si quis aliquid. §. arbortionis.

S V M M A R I V M.

- 1 *FURIOSVS* committens homicidium, an de homicidio teneatur.
- 2 Factum a furioso perinde habetur, ac si casu aliquo, sine persona facto accidisset.
- 3 Furiosus ignorantia equiparatur.
- 4 Furiosus equiparatur mortuo.
- 5 Furiosus testari non potest.
- 6 Delictum extra animum commissum, pœnam non meretur.
- 7 Furiosus animum non habet.
- 8 Furiosus vi alienam rem inuadens, pœna punitur.
- 9 Naturali vitio est parcendum.
- 10 Afflicto non est adenda afflictio.
- 11 Furiosus an puniatur de delicto ante furorem commissio.
- 12 Furor quomodo & qualiter probetur.
- 13 Testibus deponentibus super alicuius furore, non creditur, nisi suæ scientiæ causam reddant.

IMBECILLITATE Casus, vt in Furioso,
 1 Ebrio, Dormiente & concitato iusto dolore, †Furiosus si homicidiū in furore commiserit dicas, quod puniendus non sit, ex quo satis ipso furore punitur ita dicit tex. in l. diuus. ff. de off. præsi. facit ex in clem. unica. extra de homicid. & in c. aliquos, cum seq. xv. q. i. ita tenent Docto. in d. l. diuus ff. de offi. præsi. & in l. furiosum. C. qui testam. face. poss. Alberi. in l. si quis non dicam rapere col. 3. C. de episcop. & cleric. Hippoly. qui multa cumulat in l. i. nu. 49. ff. ad leg. Cor. de fidei. pulchram

Practica criminalis

chram rationem reddit Glo. in d. clemen. vnica de homici. † Nam illud quod per furiosum fit, habetur perinde ac si casu aliquo accidisset sine facto personæ l. vlti. in fi. ff. de administr. tuto. vnde si damnum dat non tenetur Aquila, sed est perinde ac si quadrupes fecisset, uel regula cecidisset. l. sed & si quæcunque. §. 2. ad l. Aquil. † Hinc uidemus quod furiosus æquiparatur ignorantis. l. filius familias, & ibi Barr. ff. de testam. † Nec non æquiparatur mortuo, ut dicit Bald in l. humanitatis, in vi. col. C. de impube. & aliis substit. † Videmus etiam quod furiosus non habet testamenti factionem actiuam, quia caret omni sensu & intellectu. l. is cui. l. qui testamento la. ii. §. nec furiosus. ff. de testa l. furiosum. C. qui testa face. poss. Nec etiam ad pias causas, Barto. in l. i. in i. q. C. de sacrosanct. eccle. Facit etiam pro hoc. † Nam quotiescunq. delictum non ex animo, sed extra animum committitur, pœnam non meretur. l. i. C. si aduers. delict. l. i. C. si quis Imperat. maledix. cap. si quid, xiiii. q. v. c. si quandoque, in fi. xv. q. vi. sed furiosus non ex anima delictum committit, † cum animum non habeat. §. furiosi. instit. quib. non est permitt. face. testa. c. dilectus, de sponsa. ergo &c. † Hinc uidemus quod furiosus inuadens vi & uiolentia rem alienam non punitur pœna l. si quis in tantum, C. unde vi. ita Glo. Bart. Bald. & Saly. in d. l. si quis in tantam, in vi. q. Glo. Possunt tamen circa hoc duæ dare distinctiones. & non ita simpliciter procedere, prout transeunt omnes Docto. quarum prima est. aut delinquens incidit in furorem culpa sua, & dum esset furiosus commisit homicidium, aut est furiosus a natura primo casu punitur. c. si quis insaniens, xv. q. i. Glo. in c. aliquo, ea. cau. & q. Docto. in clem. i. de homici. & istud potest exemplificari, quando quis est sanus mentis, attamen aliquod comederet, adeo quod ex tali comestione furiosus efficeretur, & delictum committeret, nam tunc esset in culpa & succederet illud de quo dixi supra. quod quando culpa præcessit casum tenetur

netur de culpa. c. presbyteram, de homici. cum aliis de quibus supra. Secundo casu si est furiosus a natura non punitur. † quia naturali vitio parcendum est. l. 1. §. hæc autem actio. ff. de aqua plu. arcen. & satis punitur ipso furorore, ut dixi. † & afflictio danda non est afflictio. l. tam dementis. C. de episco. audi. c. pen. de cle. ægrot.

Secunda erit distinctio, aut delinquens est furiosus continuo furore, aut per dilucida intervalla, primo casu non punitur d. clem. 1. de homicid. & aliis de quibus supra. † Secundo casu subdistingue, aut delictum est commissum tempore dementiæ & furoris, aut tempore sanitatis, primo casu non punitur, ut dixi supra. secundo casu iterum subdistingue, aut pro tali delicto fuit captus & condemnatus tempore sanitatis, aut condemnatus tempore furoris. primo casu potest puniri. arg. l. 1. & ibi Bartol. ff. de pœn. secundo casu potest puniri. ut tenent Bald. Aluar. & Iaco. Rebuff. in cap. primo, an ille qui interfe. fra. dom. ini sui. in v. si. feud. Bald. in l. humanitatis, nume. 46. versicu. tertio quaeritur. Alex. in l. ex facto, nu. 33. ff. de vulg. & pup. & ibi las. num. 30. qui multa ad hoc adducunt. & Docto. in l. furiosum. C. qui testa. face. poss.

† Ex iis quaero qualiter probetur furor breviter omissis disputationibus, dicas quod iudex ex officio procedere debet, & inquirere nunquid delinquens fuerit furiosus uel non. & quæ secundum leges & iustitiam censenda sunt cognoscat, ut dicit text. in cap. hortamur. 3. q. 9. † istud enim iudici constare potest per testes qui causam suæ scientiæ reddant, aliter eis non crederetur. ut dicit Bald. in d. l. furiosum. qui testam. face. poss. quæ causæ possunt cognosci ex actibus & verbis, ex quibus quis præsumitur mente alienatus, ut dicit Barto. in l. ii. C. qui testa. face. poss. & hoc per text. in l. is qui. §. i. ff. de tuto. & curato. dat. ab iis, & l. quidam, de condi. instit. In primis, si testes deponunt audivisse eum futura loquentem, ut dicit text. in cap. regimus, in prin.

Practica criminalis

ibi, fatuus fatua loquitur, xciii dist. cum concordantibus ibi adductis. & per Glo. & licet aliquando etiam sapienter loquatur, furiosum tamen esse non desinit. ut tenet Excellentiss. Gramma in consi. xvi. nu. 9. si deponunt quod iussit ossa sua in mari proiici l. quidam in suo testamento. ff. de condi. instit. si dicunt quod eundo per uiam, iacuit lapides more insaniorum. Gloss. in l. si cum dotem §. si maritus. ff. sol. matri & in a idem Gramma in d. cons. xvi. nu. 2. si dicunt quod contra conuersum ad fidem satus irruit, ut dicit tex. in l. 2. C. de iudæis, si deponunt quod sibilauit in ecclesia præsentem populo, dum diuina celebrarentur officia, ut nota. in d. l. quidam in suo. & dicit Bald. in d. l. furiosum. C. qui testa. face. poss. & Floria. in l. sed & si quæcunque. ff. ad leg. Aquil. si deponunt quod consuetus est ostendere pudibunda in publicum, absq; aliqua uerecundia, multis personis inspicientibus, ut dicit Gramm. in d. cons. xvi. nu. 8. si dicunt quod habet memoriam inordinatam, quod est maximum signum dementiæ. ita Gramma. in d. cons. xvi. nu. 10. si constat quod a patre & consanguineis, & deniq. communiter ab omnibus eum cognoscentibus furiosus reputatur. Ita Gramma. in d. cons. xvi. nu. xii. uerum si signum aliquod ex supradictis, uel quod aliud non constaret, ex quo iudex furere cognosceret, tunc erit consulendus medicus, ut dicit Bar. in d. l. 2. ff. de testa.

S V M M A R I V M.

- 1 **EBRIVS** an de homicidio teneatur & nu. 9. & 23
- 2 **Impetus** quid sit.
- 3 **Impetus** in quo uerificetur.
- 4 **Maleficium** in ebrietate commissum est puniendum.
Intellectus ad l. respiciendum. §. delinquent. ff. de pænis. & nume. 14. & 23.
- 5 **Exempla** non restringunt regulam.

- 6 Dolus minor inest in facto impetu.
 7 Inebrians se saltem uenialiter peccat.
 8 Dans operam rei illicitæ, de homicidio tenetur.
 10 Principi maledicens tumultuosus non punitur.
 11 Ebrii apud sapientes iudices uenia sunt digni.
 12 Paria sunt ioco uel ebrietate quod committere pro pace rum-
 penda.
 13 Pœna delicti ex ioco & ebrietate non oritur.
 15 Intellectus ad l. omne delictum. §. per uinum ff. de re milit.
 & nume. 24.
 16 Pœna alia interficientium, alia se ipsos occidentium.
 17 Intellectus ad l. i. iuncta Glo C. de iis qui Imperato. maledix.
 18 Infans stimulari, nec delinquere potest.
 19 Delictum ex ebrietate commissum, non ex toto punitur.
 20 Delictum commissum ebrietate, mitius punitur, quam homo
 sanæ mentis puniretur.
 21 Sciens se inebriari solitum, a pœna non excusatur.
 22 Ebrietas magna delictum extenuat, non aut in totum excusat.
 23 Ebrietatem incurrens, quando mortaliter peccet.

1 E B R I V S † si hominem occiderit, an teneatur
 pœna legis Corneliæ de sicariis. tex in l. respiciendum.
 §. delinquant. ff. de pœn. uidetur disponere, q̄ teneatur,
 dum uult impetu delictum committi exemplificando
 in ebrietate, ut par si causa, si rixa sit commissa ex ira-
 2 cundia, quemadmodum ex ebrietate. † Cum impetus
 sit perturbatio seu quidam motus animi nimius, ratio-
 ni non obtemperant ut per Arist. lib. 3. Ethic. & impetum
 appellat motum animi Iurisconsultus in l. nec in ea. ff.
 3 de adul. † unde impetus uerificari potest tam in ebrio,
 quam in quocunque alio, qui calore iracundiæ uel alia
 4 perturbatione deliquerit. & Barto. ibi postquam de-
 clarauit uerbum impetus dicit. † quod maleficium fa-
 ctum in ebrie ate uenit puniendum per illum textum,
 nec exemplificatio facta de ebrietate restringere debet
 illum textum, ut loquatur de eo tantum, sed debet

Practica criminalis

- 5 etiam intelligi in aliis consimilibus, † cum exempla nō
6 restringant regulam. §. haftenus, instit. de gradi. † Facit
etiam quod uoluit Bald. in l. data, in ii. col. C. qui accu.
poss. qui dicit, quod est maior dolus, ut si ex proposito
fiat delictum, est etiam minor dolus quando impetu
aliquid fit est postea casus, cum ultra intentionem ali-
quid contingit, unde factum per ebrietatem nō est ex
propositio nec deliberatè. sed impetu ex quo tenetur.
Hoc idem sensit Dyn. in d. §. delinquent, dum exponit
verba text. dicens ex proposito, idest dolo. impetu, id-
est culpa, casu, idest, nec dolo, nec culpa. quod etiam se-
7 quitur Alb. ibi. † Præterea iste qui inebriatur dat ope-
ram rei illicitæ, cum ebriando se, peccet saltem venia-
liter, ut dicam, & est tex. iuncta Glo. in c. inebriauerunt,
15. q. 1. ubi culpandus fuit Loth. Modo quando casu
committitur homicidium, si culpa præcessit casum,
8 † dabat operam rei illicitæ. tenetur de homicidio c.
tua, & ibi not. de homici. & l. scientiam. §. si. ff. ad legem
Aquil. & not. per Bar. & alios in l. 1. de leg. & dixi supra,
ergo hic ebriando se. & postea homicidium committē-
do tenetur, cum sit in culpa.
9 † In contrarium quod ebrius non teneatur de ho-
micidio, adducitur tex. in l. omne delictum. §. per uinū.
ff. de re milit. ubi extra ordinem punitur qui per ui-
10 num hominem interemerit. † Adducitur etiam text.
iuncta Glo. in l. 1. C. si quis. Impera. maledix. in vers. te-
mulentia, ubi maledicens Principi si temulentus fuerit.
11 non punitur. † Præterea est text. in c. sanè, 15. q. 1. ubi
ad literā dicit q̄ nimio uino indulgentes iacent sepul-
ti ebrii apud sapientes iudices, ueniā sunt digni. sed le-
12 uitatis damnantur authores † facit etiam quod uoluit
Barto. in l. aut facta. §. i. ff. de poen. ubi æquiparat hæc
duo, uel quod ioco, uel quod ebrietate aliquid sit com-
13 missum pro pace rumpenda. † ex quo queadmodum
ex ioco, non oritur poena delicti, ita ex ebrietate Ro-
ma. in l. 1. §. i. ff. de uerbo. signi. dicit quod nulla lex ci-
uilis

- 14 uilis probat ebrium teneri aut non teneri. † Nam tex. in § deliquunt, dicit bene delictum committi p̄ ebrietatem, non tamen dicit quod pœna sit imponenda, cōprobo hoc. quia delictum a casu pœnam non meretur. loquēdo de eo casu quod quis uenando interfecit hominem, & tamen lex appellat delictum. † Nec tex. in d.l. omne delictum §. per uinum probat, quia loquitur de eo qui sibi ipsi per ebrietatem mortem consciiuit,
- 16 † & alia pœna est eorum qui alios interficiunt, alia eorum qui seipfos occidunt. l. i. C. de iis qui mor. consci.
- 17 † Nec tex. iuncta Glo. in l. i. C. si quis Imperato. male di. probat, quia loquitur in eo qui verbo iniuriam intulit, & longa est differentia aliquem inferre iniuriam verbo. & inferre facto & uulneribus. vnde dicit ipse q̄ est melior tex. penes Cano. in d. c. sane, & aliis sequentibus concludens † quod quemadmodum infans non potest stipulari, nec potest delinquere, ut l. infans. ff. de sica. eodem modo nec ebrius, cum ignoret q̄ agat.
- 19 † Saly. in l. nostra in fi. dicit quod delictum per ebrietatem non est ex toto impunitum. per tex. in d. l. oē delictum §. per uinum. quia non est culpa uini, sed culpa bibentis secundum Cy. Alberi. in l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cler. col. iiii. † dicit q̄ delictum cōmissum per ebrietatem mitius punitur, quam hominis sanæ mentis puniretur. per d. §. per uinum, subiiciens quod ex ebrietate magis punitur qui est magis facilis ad inebriandum. † Ang. in tracta. malef. in uers. scienter, dicit inebrio distinguendum esse quemadmodum & in dormiente, ut si sciebat ex ebrietate solitum esse delinquere & non abstinuit, tūc teneatur, aut ignorabat se ebrium solitum esse delinquere. & tunc nō puniatur. ut in dormiente declarat Barto. in l. pen. ff. ad l.
- 22 Pompe. de Parici. † Bald. in l. data opera. col. ii. dicit q̄ ebrietas magna delictum extenuat, non autem in totum excusat. sed parua ebrietas nō minuit delictum. quem refert Ang. in d. uers. scienter. Car. in de. i. q. viii. de

Practica criminalis

- de homi. dicit ebrium non excusari a delicto per text. in d.c. inebriauerunt. & secundū opi. Gene. & Matthæ.
- 23 † In hac q. coniungendo dicta Docto. puto distingui posse, prout etiam distinxit S. Tho 2. secun. q. cl. arti. 1. 2. & 3. qui plenè tangit materiam hanc. aut quis paul sper est exilaratus, propter uinum. non tamen est alienatus a ratione. & sic modica est ebrietas & tunc si deliquit puniendus est pœna ordinaria. ut dicit Bald. in d.l. data opera & hoc modo potest intelligi text. & quæ ibi not. Bart. in d.l. respiciendum. §. delinquent, ut impetu dicatur deliquisse, quemadmodum & ille qui ira uel dolore magno motus delinquit. ut impetu dicatur factum ut in l. nec in ea. ff. de adulter. ubi impetus mariti restringitur, ut iam dixi. & sic ille tex. intelligatur in ebrio. qui calore uini factus est impetuosus, nō autem mente alienatus ob uinum. ut in sequentibus aut quis est ebrius eo modo ut ignoret quod agat, & tunc sequendo distinctionem Diui Tho aut iste ignorabat potentiam uini & esse illius qualitatis, ut faciliter posset ebriari, quia erat clarum & uidebatur paruum uinum. & iste hoc credens & sciens bibit, uel q̄ facta fuit mixtura uini a sociis, uel aliqd̄ appositum, ut puta sal. uel quid simile. ex quo facilius ebriaretur, & tunc quia ex sententia Diui Tho. iste talis in nullo peccat. quia nō est uoluntas peccati, ideo si ex inde sequatur homicidium in nullo tenebitur. arg. l. Gracchus. supra de adulter. † Aut quis scit potum esse immoderatum. sed putat non esse potentem ad inebriandum credens posse resistere, & tunc quia ex intentione Diui Tho. iste peccat uenialiter, si homicidiū sequatur, mitius est puniendus. & ita procedat tex. in d.l. omne delictum. §. per uinum. & quod dicit Saly hic. & Alberi. in d.l. si quis non dicam, & Cardi. in d. clemen. i. & tex. in d. cap. sanè, & in d. cap. inebriauerunt cum aliis supra adductis. in quibus extra ordinē pœna imponitur.
- 25 † Aut aliquis scit potum immoderatum & inebrieta
tem,

tem, & tamen magis uult ebrietatem incurrere. quam a potu astinere, & talis dicitur proprie ebrius. nam tunc est peccatum mortale. quia mortalia accipiunt species, non ab iis quæ per accidens eueniunt præter intentionem. sed ab eo quod est per se intentum. ita Diuus Tho. ubi supra. & in isto casu distinguerem, aut iste qui est uoluntarie inebriatur sciebat quod erat solitus temporibus aliis quàm ebriabatur. percutere uerberare. seruire uel quod aliquid simile gerere, & tunc quia fuit in culpa uoluntarie inebriando, & delictum fuit secutum, tenebitur pœna ordinaria legis. & hoc modo procedat quod dicit Ange. in d. uer. scienter, æquiparando hunc casum dormienti. quia sciebat uinum. ut per Bart. in d. l. pen. ff. de parici. aut alias ebriabatur & sæpe. & tamen nunquam percussit, uel simile quid gessit. sed ut uulgo dicitur, ob ebrietatem non erat leo sed pecora. & tunc quia posuit se in periculo ebriando punietur extraordinariè, & mitius ob peccatum ebrietatis, non autem ob delictum, si secutum fuit homicidium. & ita procedat dictum Saly. Alberi. & aliorum.

S V M M A R I V M.

- 1 DORMIENS an de homicidio puniatur.
- 2 Dormiens furioso æquiparatur.
- 3 Dormiens peccare non dicitur.
- 4 Putator arboris uiatorem occidens non excusatur si non præmonuit.

- 1 DORMIENS † si homicidium commiserit non
- 2 punitur ita tex. in cl. unica. de homi. ex eo † quia dormiens furioso æquiparatur. ut in d. cl. & facit tex. in c. maiores. §. uerum & in fi. de baptis & in l. i. §. adipiscimur. ff. de acqui. possess. † & dormiens non dicitur peccare secundum Glo. in c. testamentum. 6. di. distingue ut per Bart. ut dixi. in d. l. pœna. ff. de patri. aut ista talis
- 3

Practica criminalis

alis sciebat hoc euenire sibi. & tunc sibi debet prouid-
dere, ut iaceat solus, uel nemo sit in camera sua, & si
4 non fecit est in culpa. & pp culpam tenetur. † sicut pu-
tator arboris, qui nō admonuit transeuntes. l. si puta-
tor. ff. ad l. Aquil. & l. 3. ff. de sicar si uerò hoc non scie-
bat sibi euenire, tunc ei parcitur. nam dormiens æqui-
paratur furioso. ut dixi suprā & hanc distinctionem re-
fert & sequitur Ang. in pract. in uers. scienter nu. 17.

S V M M A R I V M.

- 1 *DOLOR iustus excusat.*
- 2 *Dolorem iustum difficillimum est temperare.*
- 3 *Iudex qui iracundiæ calore innocentem damnauit, extraordi-
nariè punitur.*
- 4 *Temere accusans nullam pœnam subire oportet.*
- 5 *Dolor iustus mitius punitur arbitrio iudicantis.*
- 6 *Dolore iusto motus quando quis esse intelligatur.*

- 1 *IUSTVS † dolor etiam excusat, quia ut dicit tex.
in l. si adulterium cum incestu. §. Imperatores. ff. de*
- 2 *adulter. † difficillimum est iustum dolorem tempera-
re, quo fit ut extraordinariè puniuntur, ut in d. tex. fa-
cit etiā ad hoc tex. in simili tamen in l. lex Iulia in fi. ff.*
- 3 *ad l. Iul. repetunt. † ubi iudex qui calore iracundiæ in-
nocentem damnauerit. extraordinariè punitur. † & ad
hoc etiam in argumentum adducitur tex. in l. 1. §. quæ-
ri possit. ff. ad Turpil ubi dicit quod temere accusans.
ex quo in consulto calore motus est calumniæ vitio
caret. & ob id nullam pœnam subire debet. & pro hoc
facit tex. in l. quicquid. ff. de regu. iur. cum aliis cōcor-
dantibus adductis per glo. in d. §. quæri possit in verb.
subire. & hanc opinio. tenuit Ang. in practi. in verb. &
dictus Titius se defendendo. nu. 29. Cepo. in cons. xliij.*
- 3 *nu. 6. † lex enim parcit, dicit ipse, iustissimo dolori,
non tamen parcit ut non teneatur. sed mitius punitur.*

in arbitrium iudicantis. & Hippol. post alios in pract. in §. quoniam. nu. 66 qui multos ita tenentes ac multas rationes adducit. † Quando autem quis iusto dolore motus esse intelligatur colligitur ex tex. in d. §. Imperatores. & habetur per Ang. Cepol. & Hippol. in locis de quibus supra.

S V M M A R I V M.

- 1 HOMICIDIUM in ludo commissum an puniatur.
- 2 Ludus quare non sit licitus.
- 3 Ludi qui prohibiti dicantur. & nu. 5.
- 4 Ludi quot sint hodie permisi.
- 5 Delinquens ludendo ad pilam an teneatur.
- 7 Homicidium commissum intorneamentis, quando puniatur.

1 LVDO † etiam committitur homicidium, utrum autem teneatur. Alberi. in l. si. quis non dicam rapere. C. de epis. & cleri. distinguebat, aut ludens dabat operam ludo licito, & non tenetur l. qua actiones. §. si in colluctatione ff. ad l. Aquil ubi lusus palestræ est permittus & ideo non tenetur, sic etiam in l. si ex plagiis. §. fin. ff. eo. tit. aut dabat operam ludo illicito. & tunc tenetur.

2 † Et hoc quod ludus non sit licitus provenit tripliciter. Primo respectu personæ quæ est prohibita ludere. d. l. qua actione. §. si in colluctatione. uersi. hoc aut in seruo. sic etiam in proce. fforum. §. illud ubi scholaris prohibetur ludere. secundo respectu loci. puta si fiat in loco non solito. l. item si obstetrix. §. si cum legib. sequentib. ff. ad l. Aquil. Tertio respectu generis ludi prohibiti a lege: † Qui autem ludi dicantur prohibiti, dic quod de iure digestorum ludi sanguinolenti erant permisi. d. l. si. C. de fer. l. atletas. ff. de iis qui not. infami. l. ii. ff. de alex. lu. & aleato. & ideo illo iure non tenentur. si aliter fuerit occisus. Hodie autem sunt prohibiti l. i. C. de gladiato. lib. x. & de iure Canonico non solum

Practica criminalis

solum sunt prohibiti. sed etiam imposita est illis pœ-
4 na.c.i. & 2.extra de torneam. † Quinq. tñ hodie ludi
sunt permitti uirtutis causa, de quibus habetur in l. fi.
C. de religio. & sump. fune. & l. fi. de aleæ lusu & aleat.
scilicet iaculationis, projectionis lapidis, & pali cur-
sus, & eleuandi ponderis. & si isti ludi fiant loco solito
nō tenetur, si quid sinistrum cōtingerit. d.l. Itē si obste-
5 trix §. fi. † Non reperio aliquem qui hanc. q. examinet
quidā qui fecerunt tractatus de Ludo. ut Paris de Pu-
teo. Stephanus Costa. & Io Baptista Caccialupus. in-
cidentally tangunt & ex mente eorū diuide primo. in lu-
do uirtutis. ut in d. l. fi. C. de aleæ lusu, & aleato. & hic
non est prohibitus. & ideo si quid sinistrum euenerit
inter ludentes tali ludo uirtutis nō tenetur. Secundo
diuiditur in ludo fortunæ, & talis est prohibitus. &
ideo si in tali ludo aliquid contingerit sinistrum tene-
tur. Aut & tertio in ludo uirtutis. & fortunæ simul. &
talis est prohibitus, quia illud quod participat, de for-
6 tuna uitiat. † Et ex hoc oritur quæstio utrum luden-
tes ad pilam teneantur. & dicunt ipsi q̄ tenentur. si qd
contingerit sinistri. quia participat de utroque scili-
cet de fortuna & uirtute. secundo quia non est permis-
sus, cum non sit numeratus in l. fi. ff. de aleæ lusu & c.
tamen dicunt ipsi de consuetudine seruatur contrariū,
& est ludus permittus, & non tenetur delinquens, nisi
adsit dolus. & pro hoc est. tex. in l. item mella. ff. ad l.
Aquil. ubi non consideratur ludus pilæ sed tantum an
fuerit in culpa, & sic ibi non habetur talis ludus. pro
prohibito, & melius facit l. si ex plagis. §. fi. eo. titu. &
ita dicunt ipsi. vnde ex supra dictis omnibus posses fa-
cere talem doctrinam. Aut sumus in ludo sanguino-
lento, puta armis uel aliquo simili ex quo faciliter pos-
set mors sequi, uel quid aliud sinistrum, aut tunc talis
ludus non est concessus a lege, & tunc tenetur. l. i. C. de
7 gladia. † Limita nisi princeps concesserit talē ludū. &
ita not. Bal. in d. §. si in colluctatione. ut sunt astiludia.

torneamenta, & similia, ut per Io. de Ana. in ci. de torne. nam si mors contingerit non tenetur ob authoritatē superioris. sed si priuatus erigeret sbaras & fieret astiludium, sine licentia superioris, & cum lanceis non ferratis fieret, & mors contingeret, ille puniretur extraordinarie pro homicidio. Aut sumus in ludo nō sanguinolento, & tunc aut non est licitus, & tenetur pœna extraordinaria. ita cōiter Cano. in clator. & in cap. continebatur extra de homici. aut est concessus a lege & tunc aut nō habet culpā præcedentem. respectu personæ, quæ est prohibita ludere uel respectu loci, & tenetur pœna extraordinaria, aut nulla præcedit culpa. & tunc non tenetur. c. continebatur. c. ex literis. c. dilectus. c. Ioannes, & c. fi. de homic. & ita etiā uidetur sensisse Ang in hac. nostra, ubi ponit duos casus, ubi ludens tenetur, si fuit in culpa &c.

S V M M A R I V M.

- 1 **IGNORANTIA** iuris naturalis, an excuset à delicto, & nu. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 12.
- 2 **Adulterium** iure naturali prohibetur.
- 3 **Iurari** iure naturæ non permittitur.
- 4 **Homicidium** est contra ius naturale.
- 5 **Factum** illicitum iure naturali nunquam excusatur,
- 6 **Rusticitas** non excusat in delictis.
- 7 **Iuris** nulla ignorantia excusat errantem in iure naturali, licet pœna sit a iure ciuili apposta.
- 8 **Prohibitio** iure naturæ facta, ignorari non potest, nisi supinè.
- 9 **Ignorantia** iuris quasi naturalis an excuset.
- 10 **Liberto** uocanti patronum in ius sine uenia non parcitur.
- 11 **Mater** non petens tutorem filiis. Mutuas filio familias & nu bens infra annum luctus, non excusantur.
- 13 **Error** iuris naturalis non excusat, nec a uero, nec a præsumpto dolo.
- 14 **Mulier** & minori aduersus dolum præsumptum succurritur.
- 15 **Mulieri**

Practica criminalis

- 35 Mulieri & minori errantibus in iure naturali, non succurritur in delictis aduersum uerum dolum.
- 36 Iure naturali prohibita, ut puniantur uerum dolum requirunt.
- 37 Potius omnia mala pati quam delicto consentire.
- 38 Ignorantia iuris ciuilibus, an excuset.
Intellectus Glo. in l. plagii. ad l. flauii. de plag.
- 39 Ignorantia iusta iuris municipalis excusat.
- 40 Pœna non est, ubi non est delictum.
- 41 Ignorans non delinquit & nu. 71.
- 42 Statutum an & quando liget ignorantes.
- 43 Lata culpa non equiparatur dolo præsumpto.
- 44 Ignorantia facti, an & quando excusat.
- 45 Ignorantia alieni facti præsumitur, & nu. 28.
Nisi tale factum sæpius sit tractatum nu. 34.
- 46 Do. præsumitur factu a seruo suo, seu suo procuratore ignorare.
- 47 Ignorantia in facto alieno tolerabilis est.
- 48 Ignorantia facti alieni excusat, ubi scientia non probatur.
- 49 Hæres errans in gestis per defunctum, restituitur.
- 50 Ignorantia quotuplex sit
- 51 Ignorantia in pertinentibus ad officium suum nemini patrocinauitur.
- 52 Ignorantia crassa & supina non excusat.
- 53 Ignorantia ad euitandam pœnam, quando profit.
- 54 Occidens illegitimè bannitum an & quo casu excusetur, & nu. 37. cum seq. vsque ad nu. 100.
- 55 Statutorum uerba dubia, secundum ius commune interpretari, & intelligi debent.
- 56 Legem per aliam legem, determinari, non esse nouum.
- 57 Statutum est lex.
- 58 Bannitus & condemnatus ille etiam dicitur, cuius bannum & condemnatio de iure tenet.
- 59 Sententia non iuridicè facta non exequitur.
- 60 Verba cum effectu sunt intelligenda.
- 61 Non esse, uel minus perfectum esse idem est.
- 62 Filium non habere, uel habere inutilem, parificatur.
- 63 Iudex secularis non potest condemnare clericum, nec confessio coram eo facta præiudicat ipsi clerico.

- 46 Statutum subditos tantum ligat.
- 47 Clerici non ligantur statutis laicorum.
- 48 Iudex secularis condemnans clericum, est communicatus.
- 49 Scriptura concurrente cum veritate, veritas & non scriptura attenditur.
- 50 Contrahens cum alio, eius conditionis ignarus esse non debet.
- 51 Periculum ubi maius est, ibi cautius est agendum.
- 52 Semper est in culpa, qui agendo de iure suo, bene non deliberat.
- 53 Ignorantia in minoribus delictis non excusat.
- 54 Ignorans quod scire debuit vel potuit, non excusatur.
- 55 In alterius præiudicium volens delinquere, diligentius advertere debet.
- 56 Imprudentia delinquētis, in alterius præiudicium cedere non dicitur.
- 57 Bannitus nomen, quid significet.
- 58 Rex iudicata substantiam significat.
- 59 Ignorantia non excusat, cum contumelia iurisdictionis interuenit.
- 60 Iustificare aliud est, & aliud non punire & nu. 95.
- 61 Priuatus qui statutum vult exequi, de veritate inquirere dicitur.
- 62 Pro facto iudicis præsumitur.
- 63 Iudicis auctoritas, neminem debet decipere.
- 64 Error communis habetur pro iure, ad excusationem eorum quæ interim fiunt.
- 65 Fugitiuus non dicitur, faciens quod publice arbitratur fieri.
- 66 Opinio communis multum operatur.
- 67 Mulier cõi opinione reputata prægnante, proximis hæres hereditatem adire non potest, et si illam putet non esse prægnantem.
- 68 Ignorantia probabilis, excusat a sententia excommunicationis.
- 69 Occidens motus iustus rationibus excusatur, & etiam in iis quæ puniendi veniunt.
- 70 Item excusatum etiam si non iustis rationibus sit ductus, dum modo dolo careat.
- 72 Venia errori datur cum non ex malignitate, sed simpliciter præcatur.
- 73 Carnaliter cognoscens pro uxore reputatam, an de adulterio puniatur.
- 74 Testamentum ipso iure nullum, pro nullo non habetur, nisi eum

Practica criminalis.

decretum est esse nullum.

- 75 Bannitus existēs ī bāni quasi possessiōe, vt uere bannitus indicat.
- 76 Scriptura publica occidentem bannitum defendit.
- 77 Cuius publicē & non comparens, quo ad sui praeiudicium as-
sentire intelligitur.
- 78 Passus se in alio ordine scribi, ipso facto, maiori renunciare
videtur.
- 79 Illius status quem quis publice portat, esse censetur.
- 80 Talis quis putatur, qualis in libris publicis est descriptus, &
nume 129.
- 81 Scriptum in libris publicis pro vero habetur.
- 82 Scienti & consentienti, non fit dolus neque iniuria.
- 83 Ignorantia iusta excusat in furto.
- 84 Iure agere intendens, non praesumitur delinquere.
- 85 Ignorantia an excuset occidentem in iuste bannitum.
- 86 Poena cessat, ubi culpa non adest.
- 87 Intellectus ad l. 3. §. condemnatum, ff. de re iudi & nu. 98
- 88 Occidēs clericū bannitū à iudice seculari, an excusetur, vigore
statuti permittentis bannitū posse impune occidi. & nu. 99
- 89 Sententia cuius nullitas notorie apparet non excusat.
- 90 Bannū non habens esse, nec formā esse, iniuriantem nō excusat.
- 91 Error principis subditorum excusat errorem.
- 92 Ignorantia seu error iuris, est lata culpa.
- 93 Homicidium diuino & humano iure prohibetur.
- 94 Homicida expectet quod fecit.
- 95 Homicidium à priuato fieri non potest sine dolo.
- 96 Occidens bannitum cancellatum de banno ignorans, qualiter
puniatur.
- 97 Praesumptio vna tollit aliam.
- 99 Exceptio nullitatis licet nō possit opponi cōtra sententiā execu-
tionem quādo sunt tres sententiā cōformes opponitur tamē
quando ex inspectione sententiā de eius nullitate apparet.
- 100 Appellatio nō intelligitur remota vbi grauamen est notoriū
- 101 Interficiens bannitum appellatione pendente, an & qua pœ-
na sit puniendus, & nu. 102. cum seq. usque ad nu. 120.
- 102 Appellatione pendente nil est immouandum nu. 111.

- 103 *Damnatus accipitur qui non prouocauit, qui prouocat nondum damnatos videtur.*
- 104 *Prouocationis remedio, cōdēnationis extinguitur pñūtiatū*
- 105 *Dispositio conditionalis pendente conditi one non purificata, locum non habet.*
- 106 *Bannitus pendente appellatione, pro nō bannito habetur, & impune interfici non potest.*
- 107 *Appellatio temeraria & calumniosa, executionē nō suspēdit*
- 108 *Bannitus an infra tempus datum ad appellandum, possit impune occidi.*
- 109 *Damnatus ultimo supplicio, statim & ciuitatem, & libertatem perdit.*
- 110 *Sententia condemnatoria, an infra tempus datum ad appellandum possit à iudice executioni mandari, & nume. 116. 117. 118. & 119.*
- 112 *Prudentia tēporis præfixi ad appellandum, idem operatur quod operatur pendentia appellationis.*
- 113 *Innouata inter sn̄am & appellationem retractari debent.*
- 114 *Spes ad ius, alicui non debet auferri.*
- 115 *Ius ad appellationem tolli non potest.*
- 116 *Intellectus ad l. i. iuncta glo. ff. de re iudi.*
- 117 *Intellectus ad l. qui ultimo ff. de pœn.*
- 118 *Intellectus ad c. sicut ij. q. i.*
- 119 *Intellectus ad l. additos, cum seq. C. de epis. audi.*
- 120 *Bannitus an pendente iudicio nullitatis sententiæ, possit impune offendi, & nu. 121. vsque ad nu. 124.*
- 121 *Sententia nulla non meretur executionem.*
- 122 *Statutum quod bannitus possit impune, offendi, intelligitur de rite bannito.*
- 123 *Defensiones friuolæ non sunt attendendæ.*
- 124 *Lite pendente, nil est innouandum.*
- 125 *Bannitus absolutus, sed non cancellatus de banno, an possit impune occidi & nu. 126. cum seq. vsque ad nu. 174.*
- 129 *Testamentum non cancellatum, ac in prima sui figura, & sine deturpatione repertum, legitime factum uidetur, & ex se sit missio in possessionem.*

Practica criminalis.

- 127 Miles non dicitur nisi in numero militis sit descriptus. n. 129.
128 Contrariorum eadem est disciplina.
130 Liber fisci probat debitum debitoris in eo descripti.
131 Fabricenses & alij curiæ ascripti, sola descriptione probantur.
132 Delinquens non dicitur faciens quod arbitrabatur sibi licere.
134 Iusta crudelitas catur ex eo qd scriptum publice reperitur.
134 Diuiuare non tenetur, qui bannitum offendit. et n. 165. et 188.
135 Scripturnis condemnationum faciliter non errogatur.
136 Occidens autoritate publicæ scripturæ, non debet decipi, sed excusari.
137 Fraudari nemo debet à iudice vel à lege.
138 Plura quoties requiruntur ad actus perfectionem, non sufficit alterum fieri, & uno deficiente totum deficit.
139 Cancellatio factum requirit & nu. 83.
140 Acta cum procuratores cuius reuocatio ad iudicem & aduersarum non peruenit valent.
141 Emens à falso tutore quæ uerum putabat, fructus lucratur.
142 Emens à pupillo, quem putabat esse puberem usucapit.
143 Usucapio sine titulo non procedit.
144 Iusta cā interueniente procedit usucapio ex titulo lucratiuo.
145 Condemnationis scriptura non attenditur, cum ad nihilum est reducta.
146 Bannitus inutiliter descriptus, non potest offendi.
147 Scripturæ sola imago nihil operatur.
138 Cingendus de proximo, habetur pro cincto.
149 Cancellandus de breui, pro cancellato habetur.
150 Absoluendus de proximo, habetur pro absoluto.
151 Domus ad quam ignis prope uenit, pro combusta habetur.
152 Quæ se habent ad esse negocium suspendunt.
153 Ceptum habetur pro cōpleto, in fauorabilibus et liberatorijs.
154 Bannitus non dicitur, habens actionem ad bannum cancellandum, & multo magis banni exceptionem.
155 Obligatus non est ad banni pœnam, qui exceptionem habet.
156 Solutione eius quod debetur tollitur obligatio.
157 Obligatus non dicitur, exceptione tutus.
158 Offensio licet se defendere è bello illicito, ea parte offendētis.

- 159 Homo homini insidiari nefas est.
- 160 Verba in effectu accipi debent.
- 161 Ignorantia privata non excusat ubi publica vertitur scientia.
- 162 Acta notorium inducunt.
- 163 Ignorans peritiores non consulens, de lata culpa tenetur.
- 164 Offendens, pro modo culpa, puniri debet.
- 165 Bannitus nomen donec durat, durat & eius effectus.
- 166 Qui satis de dit de soluendo condemnationem, eundo ad soluendum, non potest impune occidi.
- 167 Modus articulandi contra occidentem bannitum rebannitum sed non de banno cancellatum.
- 168 Occidens rebannitum non cancellatum de banno, cuius fama erat esse absolutum, de homicidio tenetur, qua autem pena puniatur, vide nu. 175.
- 169 Idiota asserens iuris dispositionem ignorasse, iuramento est purgatur & nu. 171.
- 170 Consilio peritiorum standum est.
- 172 Intellectus ad l. presentis. S. pen. C. de ijs qui ad eccl. confugit.
- 173 Intellectus ad l. Marcellus. S. 1. ff. rerum amota.
- 174 Causa criminales, rei iuramento non dirimuntur.
- 176 Bannitus cuius bannum non est cancellatum, qui potest impune offendi un si apparet per instrumentum, vel aliter & soluta est quantitas, ut bannum annulletur, possit occidi impune. & nu. 182 & 184.
- 177 Scriptura posterior derogat priori.
- 178 In conditionibus effectus & modus attenditur.
- 179 Modus in dispositione legali habito effectu non attenditur.
- 180 Bannitus sufficit cancellari verbo, ex conventionione, quod banniti cancellari debeant.
- 181 Banniti qui debent rebanniri per sapientes & ita factum est sed non sunt cancellati non possunt impune offendi.
- 185 Interficiens bannitum habentem saluum conductum, an puniatur & nu. 186. cum seq vsque ad nu. 191.
- 186 Homicidium committens capitaliter non punitur, si dolum non fecit.
- 187 Error etiam iniustus excusat a dolo.

Practica criminalis

- 189 *Salus conductus datus per principem bannito valet.*
190 *Banniis inferiore; a principe, securitatem dare non possunt.*
191 *Iudex non potest suam, vel de prædecessoris sententiam diffinitivam reuocare, vel suspendere.*
192 *Bannitus protestans se rebannitum nunquid impune offendi possit.*
193 *Occidens Cornelium, quem credebatur esse Aurelium bannitum, an puniatur.*
194 *Ignorantia an possit allegari ad commodum delinquentis:*
195 *Adulterans nuptam, credens esse solutam, & percutiens clericum credens esse laicum, in primo casu adulterij in secundo sacrilegij pœna punitur.*

- 1 **IGNORANTIA** † an excuset a delicto . In hoc considerari debet duplex ignorantia, vna iuris & alia facti, quantum est ad delicti exclusionem. De ignorantia iuris dantur tria capita, ignorantia iuris naturalis, quasi naturalis, & ciuilibis. † Iuris naturalis ignorantia est, & exemplificari potest in eo qui putat sibi licere committere adulterium, quod est contra ius naturale, vt in l. si adulterium cum incestu. §. stuprum. ff. ad legem Iulia. de adulte. † Item si putat sibi licere committere furtum quod est contra ius naturale. §. 1. Instit. de oblig. quæ ex delict. † Item si putat sibi licere homicidium facere, quod est contra ius naturale. l. vt vim. ff. de iust. & iu. & potest exemplificari in aliis multis casibus. quos ponit glo. in l. regula. in princ. ff. de iur. & fact. ignor. & ibi Sal. late † Et quia ista ignorantia iuris naturalis non excusat, ita voluit glo. in d. l. regula. & alia glo. in l. respiciendum. §. delinquent. ff. de pœn. & Ange. l. plagii. quæ est si. infra, ad l. Flauii. de plag. † dicens quia faciens illicitum iure nature, nunquam excusatur, nedum propter temeritatem, imò nec propter militiam, rusticitatem, aut etatem. † Et dicit Saly. in l. Senatus. colum. si. versic. quia propter. infra. de iis qui sibi ascrib. quod quando erratur in iure naturali, licet pœna sit à iure ciuili appositae, nulla iuris

- 8 iuris ignorantia excuset. † Nam licet pœna possit igno-
rari iustè, tñ ista prohibitio quam ius naturæ facit, non
potest ignorari, nisi supine, quod idem voluit Dy. in ca.
9 ignorantia. de regu. iur. in 6. † Idem dicendum est in
ignorantia iuris quasi naturalis, quod potest exemplifi-
10 car † in libero, vocante in ius patronum sine venia. vt
11 in l. 2. C. de in ius vocan. † & in matre quæ non petit
tur orem filiis, & in mutuantem filios fami. & in nubente
infra annum luctus, prout exemplificat glo. in d. l. re-
gula cum hæc sint admixta quasi iuri naturali. vt dicit
12 Saly. in dicta l. Senatus. † Et quod excusatio non detur
in iure naturali, ponit Barto. in l. si quis in tanta colum-
na 2. versi. quæro quid de milite. supra, vnde vi dicens, q̄
per dispositionem illius legis comprehenditur miles &
rusticus quia non possunt prætere ignorantiã.
nam inuadere possessionem rei alienæ, est contra ius
13 naturale. † Et error iuris naturalis non excusat nec
à vero dolo, nec à dolo præsumpto, prout voluit Ale-
xand. in l. si quis id quod. colum. 2. ff. de iuris. om. iudic.
post Dyn. in d. c. ignorantia. & Bu. in c. 2. col. 2. de const.
14 ea ratione, † quia mulieri & minori succurritur aduer-
sus dolum præsumptum. vt voluit glo. in l. vbi in princ.
15 ff. de eden. † Sed mulieri & minori non succurritur in
delictis aduersus dolum verum, quando erant in iure
naturali d. l. si adulterium. glo. in d. l. regula. nec text. in
d. §. stuprum. potest intelligi quòd loquatur in dolo
præsumpto, quia mulier ab eo excusaretur. hoc idem
voluit Deci. in dicta l. si quis id quod nume. 3 2. & Rim-
num. 8. & Curri. sen. conf. 55. col. 5. versi. quia bene Com-
16 probari potest hoc ea ratione, † quia furtum adulteriũ
& similia prohibita de iure naturali, de substantia, &
ad hoc vt dicantur delicta, requirunt dolum verum,
prout voluit Barto. in l. 1. §. 1. ff. si quis test. liber. esse ius-
fue. & Bald. in l. non ideo minus. in 3. colum. in versi. ad-
uerte. C. de accusa. unde in iis delictis de iure natu-
ræ prohibitis, non datur excusatio à vero dolo & di-

Practica criminalis.

ut Abb. in c. quomodo. col. fi. & ibi etiam Fely. de simo
quod quedam delicta sunt in se mala, vt adulterari, oc
cidere, deierare, & similia quæ aliquo casu non sunt cõ
17 mittenda & locum habet illud delictum. † Potius
omnia mala pati, quam malo conseatire. cap. sacris. de
18 his quæ vi met. causa fi. † Ignorantia iuris ciuilibus mul
tipliciter consideratur ad excusandum, nam illud ius
quod ignoratur, & in quo erratur, aut requirit verum
dolum ad pœnam imponendam, aut præsumptum do
lum, aut culpam tantum si dolum verum exigit, tunc
ignorantia iuris, iusta, vel non iusta ratione causata, ex
cusat. l. si quis in graui. §. si quis ignorans. ff. ad Sillan. l.
igitur. ff. de liber. cau. & ita determinat Saly. in dicta l. se
natus. colum. fina. infra de iis qui si. ascrib. & hoc modo
debet intelligi ex mente ipsius Gloss. in l. plagii infra ad
leg. Flau. de plag. Aut requirit dolum præsumptum,
& tunc si ignorantia est iusta excusat. si autem non
erat iusta, non excusat. l. fina. §. licet. ff. de public. l.
diuus. secundo responso. ff. de falsis. l. constitutio
nes. supra de iuris & facti ignorantia. ita Saly. in
dicta l. senatus.

19 † Idem dico in ignorantia iuris municipalis, vt si
fuerit iusta, excuset a pœna ea ratione, quia ligat re
20 spectu delicti. † Et vbi non est delictum, ibi non
21 est pœna. l. paterfamilias, ff. de hæredi instir. † Et igno
rans non dicitur delinquere. l. si quis ignorans. ff. de
loca. capit. in lectum. 24. questio. secunda l. fin. ff. de
decre. ab ordin. facien. & etiam, quia pœna imponi
tur propter contemptum statuti. & ille qui ignorat
non contemnit, ideo puniri non debet, per ea quæ
22 not. in capit. secundo. de constitu. lib. 6. † Et de ista
materia, an & quando statutum liget ignorantes, po
nit Abb. Cardina. Ancha. Deci. Felyn. & alii in capit.
cognoscentes. de constitu. & est tex. in cap. secundo. &
ibi lace docto. de constitutio. lib. 6. & maxime Crot.
& Marico. qui regulam hæc ampliant & limitant mul
tis

Vis modis. & de qua etiam per Barto. & alios in l. prima.
 C. de summa Trinita. & fide catho. quæ poteris ibi
 23 videre, quia non est materia nostra. † Aut culpa re-
 quiritur & tum dicit Sal. in d. l. Senatus. si lata culpa,
 & idem dicendum est quod in dolo præsumpto, per
 text. l. magna negligentia. & in l. late. ff. de verbo. sign.
 aut requirit leuiorem culpam, & tunc idem dicendum
 ut si fuerit iusta excuset, si iniusta non excuset. Sed ad
 uerte in eo quod dicit Salyc. quod lata culpa æquipa-
 ret dolo præsumpto, quia illud nunquam putavi verū,
 24 prout dixi supra, in versicu. lata culpa † Facti autē igno-
 rantia, an & quando excuset, videndum est. & in pri-
 mis id clarum est in iure, quod ignorantia facti præsu-
 mitur. l. verius. ff. de proba. l. si mulier. & ibi Barto. ff. ad
 25 Velleia. † & maxime ignorantia facti alieni, ut in l. si.
 ff. pro suo. voluit Glo. in l. si res obligata. & ibi las. ff. de
 26 lega. i. † ex quo dominus præsumitur, factum à seruo
 suo, vel suo procuratore ignorare. l. quod vulgo. ff. pro
 27 empt. & in † facto alieno tolerabilis est ignorantia. d.
 l. fin. & ibi Barto. ff. pro suo. & l. non fatetur. ff. de confes.
 28 † Et voluit Cardi. in capit. primo, in quinta quæstio. de
 consangu. & affin. dicens quod ignorantia facti alieni
 præsumitur. capit. ab excommunicato, de rescript. cap.
 præterea, 23. distinctio. & est text. in cap. præsumitur,
 29 de regul. iur. lib. sexto. † quæ quamuis dicat præsumi
 ignorantiam, ubi scientia non probatur, attamen re-
 stringitur ad ignorantiam facti. vbi per Dy. Philip. Fran.
 & Alber. & talis ignorantia excusat. l. semper. §. in hoc
 30 edict. ff. quod vi aut clam. † & ex hoc hæredi datur re-
 stitutio si errauit in gestis per defunctū, ut voluit Bart.
 in l. ad diem. & in l. cum filius §. in hac. ff. de verbo. obli.
 & Dy. in c. cū quis, de reg. iur. lib. 6. & Dec. in l. qui in al-
 31 terius. ff. de reg. iur. † & dicit Bal. in l. genero. ff. de iis qui
 not. infra quod ignorantia est triplex, vna ignorantia facti
 publica, quæ cōiter omnes ignorant, & ista excusat igno-
 rantem. alia & secunda est ignorantia priuata probabili

Practica criminalis.

vt qñ cõiter factum scitur. sed si vnus p̄tendit singularẽ
ignorantiam ratione absentia, q̄ iste excusatur. Est &
32 tertia ignorantia priuata, sed temeraria, fvt quia cõiter
oẽs sciunt & vnus dicit illud se ignorare. hoc casu igno-
rantia sibi non patrocinator. p̄sertim vbi rõne officii
tenebatur inquirere. per tex. in l. regula. §. quid enim si
oẽs. ff. de iur. & fact. igno. & in l. pen. C. de pe. tut. & in c.
33 1. de postu. p̄l. † Voluit et hoc idem Card. in d. cle. 1.
in d. q. 5. dicens q̄ probabilis ignorantia excusat, crassa
34 & supina non. † vñ ignorantia in facto alieno p̄sumit,
nisi tale factum sapius fuisset tractatũ, nã tunc p̄sumit-
tur scientia. l. Procula. ff. de proba. & l. si patronus. ff. de
cõf. tut. not. Bal. in l. cum alienam. C. de leg. & Ias. in d. l.
35 si res obligatas. col. pen. † In delictis & p̄sertim in homi-
cidio an ignorantia facti excusat, ad hoc vt occidens pos-
sit poenã euitare. Bar. in l. genero. ff. de iis qui not. inf. fa-
ciendo tres casus dicit, q̄ quis põt allegare ignorantia
ad euitandũ penã, nisi sit admixta culpa. vñ infert q̄ si
quis occidit hoĩem quẽ putabat esse bānitũ, nō punit
de simplici homicidio, nisi fuisset in culpa, quia plenius
inuestigare debuit, punietur tanquam de culpa. l. 2. §.
qua actione. ff. vi bon. rapt. p̄supposito statuto in ci-
uitate, q̄ bāniti seu condēnati à certa quantitate supra
(prout est in hac ciuitate, a quinquaginta libris supra)
impune possint verberari & interfici. quod statutum p̄-
suppono in oĩbus infra positis qõnibus. Et p̄cedenti
d. Bar. oriũtur multæ difficultates, de quibus videbimus
& primo, si q̄ interfecit bannitũ, nō tñ lĩmẽ, an excuse-
tur. Secundo si quis interfecit bānitũ qui à sn̄a appel-
lauerat, vel de nullitate dixerat. Tertiõ si interfecit ban-
nitum absolutum, & nō cancellatũ. Quartõ si interfe-
cit bānitum habentẽ saluum conductũ. Quintõ si vulne-
rando bannitũ absolutũ, vel habentẽ saluum cõductũ,
fuerit protestatum q̄ esset absolutus, vel haberet saluũ
conductum. Sexto si interfecit non bannitum, putans
36 ipsum esse bānitũ, errando in p̄sonã. † Circa primum,
quando

- quā iniuste est bānitus, videndum est, an & quo casu de
 tur excusatio, & exēplificari pōt in iudice laico, q̄ ban-
 niuit clericū, prout exēplificat Nico. de deMatthare. Dy.
 Io. An. Bal. in locis infra positis. Pōt ēt exēplificari in eo
 q̄ fuit bannitus ex pauca cā, prout exemplificat Alexā.
 in conf. 77. volu. 3. potest etiam demonstrari in eo q̄ fuit
 bannitus sine ltīma citatione, & in aliis consimilib. casu-
 bus, de quibus snīa banni aut est nulla, aut est iniqua.
- 37 † Executionem non dari si bānū est nullū, aut iniquū,
 deducunt Doct. ex pluribus. & primo certum est, q̄ ver-
 ba dubia statutorum reducuntur ad interpretationem
 & intellectum iuris cōis. l. si ff. de decre. ab ord. fac. l. vt
 gradatim. §. sed si lege. ff. de mune. & hono. l. 2. C. de no-
 xal. Bar. & alii in l. oēs populi. ff. de iust. & iur. & Dy. in
- 38 conf. 53. incip. cauetur statuto cōis. † & istud apparet,
 cum lex determinatur per aliam legem, nō est nouū. l.
 sed & posteriores. & l. & ideo, ff. de leg. ergo eodē mō sta-
- 39 tutum debet determinari per legem, † cū lex sit d. l.
- 40 oēs populi. † Lex autē interpretatur illū esse bannitū, &
 condemnatum, cuius bannū & cōdēnatio de iure tenet
 l. rei capitalis §. si. ff. de pōen. l. 3. §. cōdemnatum, cū aliis
 deductis ibi in Glo. ff. de re iud. l. nō putauī. §. non quæ
 uis. & ibi Bar. ff. de bon. poss. cont. tab. & probat Bar. &
 alii per tex. in. in l. debitor. ff. de verb. signi. & in l. si quis
 filio exhæredato. §. quod si quis. ff. de iniu. rup. irri. test.
 Item quicquid est agendum lege, ita demū sortitur ef-
- 41 fectū, si de iure valet. † & sic snīa exequitur quā iuridicè
 est lata, & non aliter. l. 1. §. si. ff. ad Turpil. l. si p̄r. C. ne de
 sta. defunct. l. 2. §. si. C. si non comp. iud. l. ex consensu.
- 43 §. 1. ff. de appell. † Cū verba intelligenda sint cum ef-
 fectu. l. 1. §. 1. ff. quod quisque iur. c. relatum, de cleri. nō
- 43 resid. † Aequiparantur enim ista duo, aliquid non esse,
 vel minus perfectum esse. c. 2. de trans. epis. l. quoties. ff.
 qui satisd. cog. l. 1. §. quibus. quod cuiusq; vniuer. & est
- 44 Glo. in l. si. C. ad l. Flau. de plag. † parificans non habere
 filium, vel habere. & inutilem. tangit de hoc Alex. in l. si

Practica criminalis

līi §. vidua. ff. ad muni. & las. multa adducit ad hoc pro-
45 propositum, in d. l. quoties. † Ex quibus satis constat, q̄
statutum hoc dēt intelligi, q̄ liceat offendere bannitū
impune, de eo cuius condēnatio & bannū tenet, in cle-
rico aut̄ satis constat nō tenere, & bāno esse nullū ipso
iure. nā clericus nō pōt cōdēnari p̄ iudicem secularem,
nec cōfessio corā ipso facta clerico p̄iudicat. c. at si cleri-
ci, & ibi Abb. & alii de iudi. auth. statuimus. C. de epis. &
46 clerici quia statutū nō ligat nec respicit nisi subditos. l.
47 1. & ibi not. C. de sum. trini. † & maximē clericos. ca. ec-
clesia Sanctæ Mariæ, & c. quæ in ecclesiarum, de consti.
48 & ibi late Docto. † Imo est excommunicatus talis iu-
49 dex. c. 1. de pœn. in clem. & ibi not. † Secundo facit, quo-
ties cōcurrit scriptura & veritas, attenditur ipsa veritas
non autem scriptura. l. 2. C. de erro. aduo. l. 1. C. plus val.
quod agi. l. si librarius. ff. de regu. iur. Tertiò adducitur,
hic talis volens interficere hominem, quem putabat bā-
50 nitū, nō pōt se excusare p̄textu ignorantia, † cū ille qui
contrahit cum alio, dēt esse certus de ius conditione, &
nisi diligenter exploret eius condōnē. l. qui cū alio. ff.
de reg. iur. Multo magis qui cōtra aliū vult delinquere,
51 dēt de condōne p̄sonæ explorare, † cū vbi maius est pe-
riculum, ibi cautius sit agēdū. c. vbi maius de elect. lib.
52 6. † & ille semper est in culpa. qui agēdo de iure suo be-
ne non deliberat, et si ageret ex persona alterius. l. qui
53 in alterius. ff. de reg. iur. † Itē cū ignorantia nō excuset
in minoribus delictis. §. sed ne dum. instit. vi bon. rapt.
54 multo magis in maioribus † Item non excusatur igno-
rans q̄ scire debuit. vel potuit. l. quod te. ff. si cer. pet. §.
Seruius. instit. quod vi aut clam l. nec supina. & l. regula.
55 §. 1. ff. de iur. & fact. igno. c. innotuit, de elect. † Sed iste
volēs in alterius p̄iudiciū tale dictū cōmittere, debuit di-
56 ligenter inquirere l. 1. & l. si. C. de exercit. act. † nec sua
imprudētia dēt cedere in alterius p̄iudiciū. l. illicitas.
§. sicuti. ff. de off. praesi. l. idē iuris, in fi. ff. ad leg. Aquili.
57 † Cōfirmatur p̄dicta, nā istud nomē bānitus, significat
quid-

- 58 quidditatē banni, † sicut res iudicata significat substan-
 59 tiam sine subsistentiā, l. 2. ff. de poen. † Nec dēt excusa-
 ri p̄textu ignorātiæ, cū cōtumelia iuriscgētiū interuenerit,
 l. si adulteriū cū incestu, ff. de adulte. & dixi supra in
 ver. ignorātia iuris, in prin. Dēt ergo curiose inquirere,
 & nō p̄cedere ad talē actū homicidij, quod est cōtra ius
 naturale, cū & si concedatur à statuto, non dēat puniri.
 60 † quia aliud est iustificare, aliud non punire, l. accusa-
 tionē, supra quod met. cau. ita Bald. in l. 1. supra si à nō
 61 compet. iud. & hoc clarius demonstratur, † quia cū iste
 priuatus voluit esse executor statuti, ipse debebat inqui-
 rere, l. si non cognitio, supra si cont. ius vel vtil. pub. & c.
 62 † p̄ imò interficiens nō debeat puniri, ad-
 u te interficiens est tutus, & excusatur à
 sn̄ia, crea etū p̄ iudicē bñ eē factū, cū p̄ ipso p̄sumat
 q̄ iuste & legitime bānerit. l. 2. supra de off. ciui. iud. l.
 Herennius, §. Caia. ff. de euiēt l. 1. in prin ff. de off. p̄sid.
 l. non v̄r. §. qui iussu, & ibi not. ff. de reg. iu. c. in p̄ntia, de
 63 renunt. c. per venerabilem, qui fil. sint leg. † alias ex fa-
 cto iudicis pateretur laqueus, quod est cōtra legē, c. vi-
 duis, 27. q. 1. l. 1. supra, de ijs, q̄ veni. ætat. impet. nō ergo
 fuit in culpa, credens q̄ iudex sn̄iam iustā tulerit, & fa-
 64 ciens illud quod cōi opinione erat licitum: † cū publi-
 cus & cōis error habeatur pro iure, saltem ad excusa-
 tionem eorū q̄ interim fiunt, l. Barbarius, ff. de offi. p̄to.
 l. 3. ff. de suppell. leg. l. 1. supra de testa. l. 2. supra, de sen-
 65 ten. & interlocu. † Sicut non delinqt, nec in fugitiuorū
 numero cōputatur, qui facit quod publicē arbitraba-
 fieri licere, l. quid sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de
 66 ædil. edict. † & cōis opin. multū operatur. † vñ si mulier
 67 cōi opinione putatur p̄gnans, p̄ximus hæres adire hæ-
 reditatem non potest et si putet illā non esse p̄gnantē,
 secus si cōis opinio est in contrariū, l. cū quidā, §. quod
 dicitur, el. 1. ff. de acqui. hære. imò ignorantia sola excu-
 68 sare v̄r, l. chirographus, §. adeo, ff. de admin. tut. † Item
 ignorantia probabilis excusat à sn̄ia excōicationis, c. si
 vero

Practica criminalis.

vero. el 2. de sent. excom. Adducitur pro hoc tex. in l. illud, ff. de iniur. & in c. illud 15. q. 1. & quæ not. Glo. in l. 1. ff. de arbit. † Secundò facit, quia iste occidens iustis rationibus deductus, excusationem meretur, et in ijs quæ venirent punienda, l. 2. §. si publicanus, ff. vi bon. rapt. 70 l. miles, §. mulier, ff. de adult. † Imò et si nõ iustis rōnibus ductus sit excusatur, dummodo tñ dolo careat, l. 1. in fi. ff. de abig. l. igitur, & ibi est casus, ff. de liber. cau. & 71 dixi supra. † Nā ignorās non intelligitur delinquere, l. 72 ex maleficijs, ff. de act. oblig. † & venia errori datur, cū non ex malignitate, sed simplicitate peccatur, c. 2. in fi. 73 de transf. epif. c. non minus, de immu. eccl. † Tertiò adducitur, q̄a tale bānū quo ad excusandum a pœna, pro ltīmo haberi debet, sicut & nõ ltīma vxor habetur pro ltīma, quo ad hoc, vt q̄ eā carnaliter cognoscit, de adulterio punitur, l. si vxor. in princ. ff. de adulte. & facit l. si ignorans, ff. loca. & l. item apud, §. si quis virgines, ff. de iniur. & l. si quis p̄rem, ff. ad Maced. & istud tale bānū non pōt nec debet haberi pro nullo, nisi qñ fuerit dete 74 ctum vel p̄nunciatum nullum. † Sicut dicitur de testō quod est nullum ipso iure p̄teritione filij in ptāte constituti, vt non reputetur, nec habeatur pro nullo, nisi cū decretum est esse nullū, l. si filio, ff. de iniu. rup. irrito q̄; 75 testa. † cum et iste bannitus occisus erat in quasi possessione banni, vñ de ipso, vt vere bannito, debet iudicari, l. si cui §. licet, ff. de li. cau. l. 3. §. si seruus, ff. de acq. 76 poss. † Cum etiam iste occidens sit tutus autoritate publicæ scripturæ, l. de ætate, §. ex causa, ff. de interrog. 77 act. † Quartò facit respectiue ad clericum, quia cum iste fuerit citatus publice, & edicto non comparuit, intelligitur consentire quo ad sui præiudicium, l. si eo. supra, de remiss. pigno. l. si ea. supra, qui accus. poss. l. dif. famari. supra, de inge. & manu. & sic iste voluntate sua, & quo ad sui præiudicium in libris bannitorum descri- 78 ptus intelligitur. † Sed qui se scribi patitur in alio ordine, videtur ipso facto renuntiare maiori, l. 5. §. si. ff. de iur.

- 79** iur. immu. l. si. ff. de decurio. cum itaq; passus sit scribi
 in libris damnatorum, sibi præiudicauit. † Nam illius
 status quem quis publice portat esse censetur, l. §. sed
80 & q. pileati. supra, de lat. lib. toll. † Etiam talis esse pu-
 tatur, qui patitur describi in libris publicis in sui præ-
81 iudicium. † Item scriptū in eis habetur pro vero. l. cen-
 sualis supra, de dona. l. si. supra, arbit. tute. l. census. ff. de
 proba. cum etiam iste clericus a principio debeat com-
82 parere, & allegare suum priuilegium: † cum scienti &
 consentienti non fiat dolus neq; iniuria. c. scienti, de
 reg. iur. in vi. vel saltem ex post debebat petere publi-
 ce bannum cancellari, vel publice protestari coram ip-
 so iudice, vel coram suo, taliter q̄ in publicam notionē
 peruenire posset. arg. l. si fideiussor, §. 1. & 2. ff. manda. &
83 cum ita omiserit, videtur dedisse eam ignorantia. † &
 ista ignorantia iusta excusat in delictis, vt in furto, §.
 quia tñ, instit. vi bon. rapt. l. adulterium, §. fratres, ff. de
84 adult. † cum occidens non delinquere, sed iure agere
 intendebat, vt in c. quicquid, de reg. iur. lib. 6. & vide-
 tur esse casus in l. qua actione, §. si quis in colluctatio-
85 ne, ibi, aut si non in certamine, ff. ad l. Aquili. † In hoc
 quondam Aegidius Cremonensis, & Gualterius de Gā
 gareto antiqui Doct. vt refert Ioan. And. in d. reg. quod
 quis, in mercurialibus, dicebant q̄ si occidens ignora-
 bat eum iniuste esse bannitum, tunc excusatur, cum nō
 fuerit in dolo, aut culpa, vel negligentia. Contraria tñ
 loquuntur vbi adfuit aliquid prædictorum, vel quando
86 voluit iniuriari, licet errauerit in persona. † Cum itaq;
 desit culpa, ergo & pœna cessat, c. 2. de constit. & sic dif-
 ficultas huius q. reducitur ad hanc distinctionem, q̄ aut
 sciebat esse bannitū iniuste, & tūc nō excusatur, aut igno-
 rabat, & tūc excusatur. Hanc distinctionē simpliciter po-
 nit Dy. in d. l. 3. §. cōdemnatū, ff. de re iudi. per text. in l.
87 pen. ff. de adult. † & rñdet ad tex. in d. §. cōdemnatum
 quod non habetur pro bannito quantum ad istam di-
 stinctionem. Dyn. sequitur Salyce. & Bald. in l. eum
 qui.

Practica criminalis.

- 38 qui. supra ad legem Iuli. de adulter. † & eandem opinionem posuit Dyn. in consil. 53. quæstio talis est, cauetur statuto communis, decidens in clerico qui procedebat in habitu & tonsura, & immiscebat se sacris, ut bannitus, & interfectus ab eo qui dicebat se ignorare hunc fuisse clericum, sit puniendus de culpa, & à pœna homicidij non sit excusandus, sed in aliquo eleuandus, eodem modo distinguit Bald. in l. 1. supra, de pœn. & Alberi. in quarta parte statu. quæst. 29. & idem Alberi. simpliciter distinguit post Dyn. in d. l. quarta, §. condemnatum, respondendo ad §. condemnatum, ut supra per Dyn. † Ad demonstrandum autem quòd occidens non possit probabiliter allegare ignorantiam, dicunt non excusari si in sententia appareat notoriè de nullitate, & eius vitium sit euidens, ita vult Salyce. in d. l. eum qui, sequendo in hoc opinione Bartol. quòd sit in lata culpa, & pro eo sit puniendus quando nullitas apparet ex ipsa sententia, idem voluit Bald. in d. l. eum qui, ea ratione, † quia bannum quod non habet esse, nec formam esse, non excusat iniuriantem, l. si quis aliquid, §. testamentum, ff. de pœn. l. si quis legatum, ff. de fal. idē Bal. in d. l. 1. infra, de pœn. dicit quòd aut nullitas patet, & non habet excusare, aut latens est, & habet excusare, per iura prædicta, quod sequitur Alexand. in consil. sexagesimo quinto, attenda dispositione. colum. tertia, versic. & dicit, volu. tertio & secundum hanc declarationem possemus intelligere id quod dicit Dyn. in d. l. consil. 53. ut æqualiter procedatur, vel quòd ex lectura scripturæ appareat de nullitate, ut dicunt Bald. & Salyce. vel quòd re ipsa, & sic ex habitu & tonsura clerici, & ex immixtione in sacris constet esse clericum, ut in ijs casibus non excusetur saltem à culpa, & illi consil. se subscripserunt Franc. Accur. & Lauren. de Rampo. & dicit Gand. in lib. malef. in tit. de banni, pro male. col. 3. versic. item subijcio. nu. 15. q. cum temporibus suis fuisset occisus clericus, quem occi-
- fores

fores sciebant esse clericum, & viderant celebrare sæpe & sepius, & erat bannitus, & occisores fuerunt puniti, & eum refert & sequitur Albe. in d. q. 38. Idem voluit Ias. in d. §. condemnatum in fi. dicens, & si nullitas banni esset patens, non excusatur occidens, possumus ex ijs dicere, & alleganti ignorantiam facti patentis, & ignorantiam iuris occidentis, non datur excusatio. Nicol. de Mattharel. in sua disput. 2. incip. statutum in ciuitate, quam Paduæ disputauit, & eam habeo in libro disputationum, in secunda parte, & Ioan. And. post ipsum in d. c. quod quis, de reg. iur. lib. 6. distinguunt, aut iste occidens sciuit bannum, de iure non tenere, & tunc puniri dēt. quasi dolo fecerit, aut ignorauit bannum non tenere, & etiam ignorauit illum esse clericum, tunc absoluetur, quia habet iustam causam ignorantiae, aut sciuit illum clericum, sed ignorauit bannum non tenere, & tūc etiam absoluitur, si erat talis persona, in quo verosimiliter cadat error ille, de quo in l. cum de indebito, §. si. in autem is, ff. de probat. aliās debet puniri, quasi dolosè commiserit, argu. in l. diuus, ff. de fal. cum simil. subiungens quòd & in eo quò dictum est supra, occidentem excusari in iam dictis casibus, maximè ex eo procedat, quia causam erroris videtur dedisse princeps, vel respublica quæ iure principis vtitur. † vnde ipsius error, qui ius facit, subditorum errorem excusat. l. 3. §. fin. ff. de suppel. leg. hanc distinctionem videtur sequi Angel. in consil. 288. viso themate, colum. 3. de quo dicam infra in seq. q. in versic. infertur Bart. in l. pen. ff. ad leg. lul. de adult. distinguebat & ipse in hac materia dicens, quòd aut interficiens sciuit bannitum non esse legitimè condemnatum, & tunc vera sit opinio Dyn. vt ille debeat puniri, aut iste ignorauit, & tunc adhuc debeat puniri, non tamen ordinarie, tanquam de homicidio dolosè factū, sed quia fuit in culpa, & non vidit bannum, adhibendo cōsiliū, vtrum bannum fuerit rectè latum ex hac

Practica criminalis.

culpa punietur p̄ tex. in l. 2. §. hac actione ff. de vi. bo. rapt. & in l. lege Cornelia ff. ad leg. Cornel. de sicar. & in l. respiciendum, §. delinquent, ff. de pœn. maxime, 92 quia ignorantia seu error iuris est lata culpa, l. liberorum, §. notatur, & ibi Glo ff. de ijs qui not. infam. cum etiam ille qui contrahit cum alio est in culpa, nisi diligenter exploret conditionem personæ, vt dixi supra. Eandem opinionem tenuit ipsemet Bartol. in d. l. 2. §. hæc actio, quem simpliciter refert & sequitur Bald. in l. ex morte, C ad leg. Aquil. & d. l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ædil. edict. & in l. 1. col. 2. versic. sed dubitatur, ff. de legi. & Ang. in tract. malef. in versic. qui iudex ad probationem, col. 1. & Alex. in l. 4. §. condemnatum ff. de re iudi. vbi multa congerit de ijs quæ spectant ad materiam aliarum quæstionum, de quibus dicam infra, & idem Alexand. in consi. 77. uisis dubitationibus, per totum vol. 3. vbi consuluit quòd stante sententia banni lata pro parua re, ex qua per statuta non poterat sententia feri, quòd interficiens hunc bannitum non legitime debeat puniri pro culpa, non autem pro dolo, & Fulgo. sequitur dicta Barto. & ad ea se remittit, in d. l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ædil. edict. & idem Alex. in consi. 160. uisis narraris, voluit quòd interficiens bannitum per iudicem extra suam iurisdictionem, vt puta per quindecim miliaria, vltra confinia (cum eo tunc non haberent Potestates Taruisij talem auctoritatem) infra illa loca. non iurisdictionis suæ, debeat puniri de culpa, non autem de dolo, refert etiam & sequitur dicta Bart. Dec. consi. 482. pro resolutione, nume. 10. in tertio vol. & Hippoly. aliqua ponit in l. 1. in princ. col. 2. ff. de sicar. num. 7. & Ang. in sua pract. in d. ver. qui iudex ad probationem, col. 1. & hæc Barto. opinio est magis communiter approbata, & las. in d. §. condemnatum, col. fi. comprobat istam opinionem Bart. quia iste debeat curiose inquirere conditionem banniti, & non ita cito currere ad actum,

93 actum, cui naturaliter inest dolus, † quia homicidium
 est prohibitum omni iure humano & diuino, vt habe-
 94 tur Leuithi. non occides. † & homicida semper quod
 95 fecit expectet, l. 3. C. de episc. audi. † quia homicidium
 non potest fieri à priuato sine dolo, etiam si statutum
 nullam imponeret pœnam, quia aliud est iustificare.
 aliud est non punire, vt not in l. accusationi. supra, si à
 96 non compe. iudi. † Adducit etiam decisionem Io. An.
 in additio. ad Spec. in titu. de accusa. in §. 1. sed est in §.
 fina. in addit magna, quæ incip. ut intra certum tem-
 pus, col. 3. vers. quartum membrum, dicit bannitum
 absolutum interficiens, sed non cancellatum puniatur
 extraordinarie, de quo dicam infra. Adducit etiam di-
 ctum Ange. & Imol. in l. filio quem pater, ff. de liber. &
 posthum. de eo qui occidit bannitum cancellatum de
 banno ignorans hoc vt puniatur extraordinarie, & de
 culpa, quòd non fuerit scrutatus conditionem banni.
 Sed quòd nec Ange. nec Imo. ponunt eam decisionem
 in d. l. filio quem pater, nec est vera, quia cum facta sit
 cancellatio banni, nullam habet excusationem, nec po-
 test dicere se esse excusatum, autoritate publicæ scri-
 pturæ, iuxta tex. in l. de ætate, §. ex cā, ff. de interro. act.
 & dicam infra in seq. Sed hic occidens tenebitur pœ-
 na ordinaria. Eandem opinionem quòd occidens ban-
 nitum absolutum, quem ignorabat absolutum nō pu-
 niatur, tenuit Sozin. iunior. consi. 58. in causa inq̄-
 sitionis vol. 1. in fi. per dictum Nelli in quest. 2. in pri-
 ma par. secundi temporis, in quo loco Nell. hoc non di-
 cit, sed ponit quæstionem de absoluto non cancellato.
 ex quo eorum opin. non uidetur vera, quam etiam po-
 nit Fran. de Capitibus listæ inter consi. Cepol. consi. 40.
 licet inuictus, in fi. loquens de bannito absoluto occi-
 so, vt interficiens non teneatur, quod verum non exi-
 stimo. per iam dicta.

Tenendo opin. Barto. prout tenuit Alex. in d. consi.
 77. vol. 2. respondet ipse Alexan. aliquibus adductis in

Practica criminalis.

contrarium & primò non obstat publica scriptura cōdemnationis quia posito quòd excusaret à dolo, & sic à pœna vltimì supplicij non excusat à culpa commissa in non perquirendo, seu consulendo peritiores, & ab errore iuris in quo versatur lata culpa, & dicit q̄ ista est communis opin. & præsertim cum ex inspectione scripturæ apparet de nullitate, & de errore, & de manifesta iniquitate banni.

Non ob æquitas quæ præsumitur in potestate, seu in iudicante, quia responder, q̄ euidentis iniquitas banni tollit istam præsumptionem, † & vna præsumptio tollit aliam, l. cū de indebito, in prin. ff. de prob. l. diuus, ff. de restit. in integr.

98 † Non ob rñsio data ad text. in d. l. 3. §. condemnatum, quod procedat quo ad ipsum condemnatum, non quo ad alios, quia ista rñsio est falsa, & improbat per Bar. & omnes alios in l. 3. §. si seruus, ff. de acq. poss. dum ad hoc allegant tex. in l. debitor, ff. de verb. sign.

Non obstat secundum eundem quòd sit descriptus in figura banni, quia istud non sufficit, cum intelligi debeat de habente figuram banni rite & legitime lati, quia alias, non dicitur figura banni, nec dicitur bannitus, vt per Bar. in l. 1. §. & parui, in prima col. ff. quod vi aut clam. quem Docto. vbique sequuntur, arg. l. non ignorat supra, qui accu. non poss. † Videmus etiam q̄ licet contra executionem sententiæ non obstat exceptio nullitatis: quando sunt tres sententiæ conformes, in c. 1. de re iudi. n. cle. 1. tamen fallit si ex inspectione ipsius sententiæ apparet de nullitate, quia illa non intelligitur esse reiecta, vt not. Oldr. in conf. 106. q̄ litera executoria, & not. Bald. & Saly. n. l. 1. supra ne lice. in vna, eademque causa, & in alijs locis adductis per
100 Alex. in d. conf. † Ex quo licet appellatio sit remota, non tamen intelligitur grauata, vbi grauamen est notorium. Glo. in c. ex conquestione, de restit. spoli. & ea quæ habentur per Barto. in l. 1. in prin. in tertia col. ff.

de noui oper. nunc. & Bald. in l. i. C. si de momen. poss. & concludit ipse Alexan. ex intentione Bar. & aliorum post ipsum teneri hunc de homicidio culpato, & puniri pro modo culpæ, & hæc opinio Barto. & eius distinctio tradita in d. l. penul. ff. de adulter. magis communis esse videtur.

- 101 † Secundo quæro, si quis interfecit bannitum qui appellauerat, vel de nullitate dixerat, an puniendus sit. & qua pœna? Quo ad primum quando a sententia banni appellatio interposita fuit. dubium non est quòd ipsa appellatione pendente, non potuit bannitus impune offendi, & hoc per tex. in l. vnica. ff. nil noua. ap
 102 pella. interpo. vbi expresse dicitur † quòd appellatione pendente nil innouandum est. siue recepta sic appellatio, siue non, vsque quo de appellatione ipsa fuerit cognitum, sed integer status appellationis esse debet
 103 † Facit etiam tex. in l. 2. §. fi. ff. de pœn. inquit enim ibi Iurisconsultus, eum accipiemus damnatum, qui nõ prouocauit, cæterum si prouocet, nondum damnatus
 104 videtur. † Concordat etiam tex. in l. i. in fi. ff. ad Turpill. cum concordan. de quibus ibi per Glos. dicit enim ibi Iurisconsultus prouocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatum, & hoc siue accipiamus illud verbum extinguitur propriè, ac si iudicatum non fuisset, prout dicitur in 1 par. d. Glos. siue exponatur extinguitur, idest suspenditur, prout in secunda part. d. Glos. ex quo si primo modo dubium non est.
 105 ¶ non potest impune ostendi si secundo modo Idem dicendum est, vt in simili conditionali dispositione pendente conditione non purificata, dispositio non habet effectum. l. pecuniam. ff. si certum petat. l. quoties
 106 in diem, ff. de verbo. obliga. † Adeò ¶ ex prædictis factis patet quòd appellatione pendente bannitus habetur pro non bannito, & impune interfici non potest. probat hoc text. in l. ordinata. ff. de libera. causa. & in l. lite ordinata. C. eo. de libe. cau. & in l. i. qui da. tuto. poss.

Practica criminalis

poss. & hoc tenuerunt Dy. Bart. Alb. & cæteri scriben-
tes in l. 3 § si seruus. ff. de acq. poss. & in l. qui à latroni-
bus. ff. de testa. Bal. in l. appellatione. nume. 17. C. de ap-
pell. Nell. in tract. banni. in 4. par. primi temporis, 4. quæ
107 stio. † Istud tamen verum est quotiescunque appella-
tio temeraria & calumniosa non fuisset interposita, &
notoriè istud appareret, quia tali casu ipsius prudentia
executionem non suspendit, prout dicit text. in l. preses.
ff. de re iudic. & quod habetur in l. eos. §. nec temere. C.
de appel. nec eo tunc appellatio suffragatur appellanti.
l. obseruare. C. quo. appell. non reci. l. constitutiones. ff.
de appella. & ita etiam tenent Roma. Alex. & Sozi. in d.
l. 3. §. si seruus.

108 † Quid modo si bannitus infra tempus datum ad
appellandum occisus fuerit. Gandi. in tracta. malef. in
tit. de banni. pro malef. num. 8. & Albe. in tract. stat. in
ult. par. quæst 24. tenuerunt q̄ impune potuit interfici.
& mouentur per tex. in l. 1. iuncta. Glo. ff. de re iud. vbi
habetur quòd ante appellationem infra decem dies di-
citur sententia & res iudicata, ergo, cum sententia sit,

109 potuit impune interfici. † Adducunt etiã pro hoc tex.
in l. qui ultimo, iuncta Glo. ff. de pœn. nam dicit ibi Iu-

110 risconsultus † quod ultimo supplicio damnati statim
& ciuitatem & libertatem perdunt, & sic infra decem
dies ad appellandum. subdit ibi Glof. si statim sententia
executionem habet, ergo impune potuit interfici. con-
cordat etiam text. in l. 2. §. 1. ibi, statim due post senten-
tiam præfecti amississe ciuitatem uidetur. & in l. in ser-
uorum. §. qui ex causa. ibi, nam statim vt sententia de
iis dicta est, conditionem suam permutant. ff. eod. de
pœn. facit etiam tex. in c. sicut, 2. q. 1. sicut sine iudicio
quenquam nolumus condemnari, itaque iustè definita
sunt, nulla patimur excusatione differri, dicit ibi
Pontifex, ergo &c. Facit etiam text. in l. addictos. C. de
episc. audien. & in l. addictos. C. de appella. & in l. non
tantum. ff. eo. de appella. ex quibus habetur, quòd & si
damnati

damnati ad supplicium ducuntur, quilibet appellationem interponere potest. & sic colligitur quod infra tempus datum ad appellandum sententia condemnatoria per iudicem executionem mandari potest. ita etiam priuatus qui loco iudicis succedit quo ad executionem corporalem faciendam contra bannitum. prout dicit text. iuncta. Glo. in l. accusationis. C. quod met. cau. in l. 1. & 2. C. quando li. se sine indi. vindi.

¶ Contrariam vero partem, quæ mihi magis communis verior esse videtur. tenuerunt Spe. in tit. de execut. senten. versic. videndum restat, post quod tempus Bar. in l. addictos. C. de appella & in l. qui ultimo, versic. ultimò quæro. ff. de pœn. & Bar. & alii, in l. vnica. ff. nil no. appell. interpo. Bald. in l. addictos. C. de episco. aud. & in l. addictos. C. de appell. Roma. Sozi. & Ias. in dicta l. 3. §. si seruus. ff. de acquiren. posses. reprobando Gandi. & Alberi. & mouentur in primis per text. iuncta Glof. in d. l. vnica. ff. nil. no. appella. interpo. ubi appellatione pendente nil innouandum est. ita etiam si essemus infra biduum, & sic infra tempus datum ad appellandum.

¶ 2 subdit ibi Glof. ¶ Adducunt etiam text. in l. post rem. in prin. ff. de transactio. Nam dicit ibi Iurisconsultus. & post rem iudicatam transactio valet. si vel appellatio intercesserit, vel appellari potuerit. patet namque ex illo text. quod idem operatur pendentia temporis præfixi ad appellandum, quod operatur prudentia appellationis, sed pendente appellatione non potest ban-

¶ 3 nitus interfici. vt in præcedenti q. ergo &c. ¶ Concor-dat etiam tex. in cap. non solum, de appellatio. in 6 dicit enim ibi summus Pontifex, quod non solum innouata post appellationem sunt reuocanda, verum etiã omnia ea quæ medio tempore inter sententiam & appel-

¶ 4 lationem innouata fuerunt, retractanda sunt ¶ Facit etiam ad hoc. nam sicut ius alicui non debeat auferri. ita nec spes ad ius. ut dicit text. in l. si usufructus mihi, in prin. ff. de usufruct. quemadm. caue. & in l. si vxor. §.

Practica criminalis

1. ff. de adulte. nam appellatio reo non pōt auferri, & p
consequens bñficiū, vt non possit impune interfici. vt
115 dixi. † Ita ē nec ius ad ipsam appellationē tolli potest.
119 † Non ob. adducta in contrarium, & primo non ob.
tex. in l. 1. iuncta Glo. ff. de re iudi. ex eo quia loquitur
in ciuilibus, in quibus si quid ante tempus appellatio-
nis fuierit innouatum appellatione interposita retra-
ctatur, quòd secus esset in casu nostro, ex eo, quia per
appellationem si bannitus fuerit occisus non potest re-
tractari. quia irtractabilis est, vt de se patet, & tenet
Pau. de Eleaza. in cle. 1. de re iudi. qui communiter ap-
probatur per Docto. in d. l. 3. §. si seruus. ff. de acqui. pos-
sessio. & istud etiam colligi potest ex Glo. 1. circa medi.
117. l. 1. ff. de re iudi. † Ad tex. in l. qui vltimo, & in l. 2. §.
1. & in l. in seruorum. §. qui ex causa. ff. de poen. respon-
detur distinguendo, quòd quidam sunt effectus senten-
tiæ iuris non requirentis factum hominis, vt infamis,
& quòd quis dicatur seruus poenæ, & in istis statim sen-
tentia lata suum producit effectum, vt in d. l. qui vlti-
mo, cum concordantibus. Quidam sunt effectus sen-
tentia requirentis factum hominis, vt executio corpo-
ralis. & in istis sententia non producit suum effectum,
nisi post lapsum temporis ad appellandum concessum
& hanc solutionem tradit Bar. in d. l. qui vltimo, in fi. &
tenet hoc etiam Roma. & Sozi. in d. l. 3. §. si seruus. ff. de
118 acqui. poss. † Ad tex. in c. sicut. 2. quæst. 1. responderetur
quod loquitur in casibus in quibus appellatio non con-
ceditur, prout etiam loquitur tex. in l. cum reis. C. de pē.
& habetur in l. 2. C. quo. appell. non reci. & hoc demon-
strat verba illa in tex. itaque iustè diffinita sunt.
119 † Ad tex. in l. addictos, cum seq. C. de episc. aud. respon-
detur q̄ ibi fiebat executio ante tempus & malefacie-
bat iudex qui hoc faciebat, vel forte renuntiauerat ap-
pellationi, ideo permittitur aliis appellare, & ita respō-
dit Bar. in d. l. qui vltimo. in fi.
120 † Quo verò ad secundum caput, quando bannitus
de

de nullitate sententiæ dixit, nonnulli tenuerunt, quod possit impune pendēte iudicio offendi prout sunt Dy. Alberi. Ray. de Forli. & sequaces, in d.l.3. §. si seruus. Alii verò tenuerunt, quòd non possit impune offendi. prout sunt Bart. & alii. in d.l. si seruus. & etiam Doct. hincinde sparsim hanc quæst. tangunt quos omnes cumulate inuenies apud Alexan. & Iaf. in d. §. si seruus. sed ex omnibus eorū dictis ac distinctionibus. collige distinctionem vnam, quæ mihi vera esse videtur. Aut sententia banni manifeste apparebat nulla, ex sic nullitas ex iusta causa allegabatur. & tunc bannitus non potest offendi † quia sententia nulla, non meretur executionem. l. quarta §. condemnatum, cum concordantib. 121 adductis ibi per Glo. ff. de re iudi. & statutū permittēs quòd bannitus possit impunè offendi, intelligitur de rite bannito. l. non putauit. §. non quæuis. & ibi Bar. ff. de contratab. & in d.l.4. §. condemnatum. Aut ex iniusta causa, & sic calumniose dicebatur nulla. & tunc potest bannitus offendi. † ex eo quia friuoles defensiones attendendæ non sunt. l. si. ff. de procura. l. 2. C. ad l. Cor. de fals. l. negociorum ff. de re iudi. & probatur in l. satis aperte. C. de fals. Aut dubitatur. & tunc etiam non potest offendi. siue offerat se incontinenti probaturum nullitatem, pet. not. in d. §. condemnatum. & in l. si. C. de ordi. cogn. & in l. 3. §. ibidem. ff. ad exh. siue requirat altiorē indaginem, nam licet in ciuilibus non suspendat, vt in d. §. condemnatum. attamen in executione personali, quæ est irreuocabilis, vt dixi suspendit executionem. 124 † Ex eo quia lite pendente nihil innouandum est. ca. si. vt lit. pen. l. diximus in princi. ff. de excus. tuto. & facit d.l. ordinata. ff. de lib. cau. & non solum istud habet locū quo ad personam litigantis cum bannito, put. vr. voluif. se Alex. in d. §. si seruus. verum etiam quo ad alios, ita tenet Clau. de Seixe. in d. §. si seruus. rationibus de quibus ibi per eum. & hæc vera sunt si offendens sciret iudicium nullitatis per bannitum intentatum fuisse. si verò

Practica criminalis

vero ignoraret, dicas vt dixi in quaestione praecedenti de interficiente iniuste bannitum.

125 † Tertio quaero, an bannitus absolutus, vel de mandato superioris, vel per sententiam, vel quod sententia banni sit rescisa, per sententiam appellationis, si non fuerit cancellatus ex libro bannitorum, impune possit interfici, & hic committens homicidium possit se excusare praetexto ignorantiae, & quia Docto. confundunt istam q. cum aliis cum pluribus de quibus, infra, & etiam cum praecedentibus ideo procedam separatim de vno quoque casu, qm hic bannitus absolutus non reperitur cancellatus, adducam que Docto. proponunt pro vtraque parte, & ponam opiniones omnes. quas reperi in hac materia. subiiciam postea. quid mihi in hoc iuridicum videatur.

Quod autem impune potuerit occidi cum non sit cancellatus adducitur. quod quamuis soluerit. & non sit cancellatus. ad huc remanet in banno & forma bannitum arg. l. bouem §. pen. ff. de edil. edict. † Nam videmus quod testamentum non cancellatum, si in prima figura & sine deturpatione reperitur, legitime factum videtur, & ex eo fit missio in possessionem l. fin. C. de edict. diui Adria toll. si itaque ex tali testamento conceditur missio per iudicem, quanto fortius excusatur, & venia est dignus priuatus, qui autoritate scripturae publicae, non cancellatae, neque abolite, secutus bannitum offendit. † Et quemadmodum de necessitate est, vt q. s. describatur in numero militum, ad hoc vt sit miles. & pro milite reputetur. l. ex eo. ff. de testa. milita. l. quicumque. C. de cohar. lib. 12 ita est de necessitate. quod bannitus reperiatur cancellatus de banno, ut pro bannito non debeat reputari. † vt contrarium eandem sit disciplina. l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. l. 1. & 2.

129 supra quando licet. ab emptio. disce. † Cum etiam descriptus in numero militum, vel tyronum, aut aduocatus matriculae, aut decurionis in albo, talis in dubio censetur

- tenendus est, qualis est descriptus. l. si dnas. §. docet autem. uersi & utique. ff. de excusatio. tut. l. 1. & l. 1. ff. de alb. scriben. l. per hanc. C. de aduocat. diu. iudicum. &
- 130 † quemadmodum, ad probationem debiti fiscalis, sufficit quem esse relatum in numero debitorum. l. illate. C. de fide instr. l. iustum C. de eden. sic ad probandum aliquem esse bannitum. sufficit, quod inter acta fiscalia. & in tali numero sit relatus. Præterea per hanc descriptionem banni in publicis registris repertam, hic uidetur
- 131 esse in quasi possessione bannitorum, † sicuti descripti in numero fabricentium, & aliorum curiæ ascriptorum, sola descriptione, uidentur esse in quasi possessione, ita ut si dicant se liberos à tali nexu. ipsis incumbat onus probandi. stigmata. C. de fabri. lib. 10. iuncta l. uis eius. C. de prob. l. circa. ff. eo. de probatio. l. liberis. §. si. ff. de lib. cau.
- 132 † Secundò adducitur, condemnatio ista erat in publica forma, & statutum est, quòd banniti possunt impune offendi. & non dicitur delinquere qui fecit illud, quod facere arbitrabatur sibi licere. l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem. ff. de ædil. edict. cum etiam condemnatio palam proscripita sit. ex qua datur excusatio. l. 1.
- 133 sed & si pupillus. §. proscribere. ff. de insti. actio. † Et causatur quædam iusta credulitas. existimandi uerum esse id quod ita scriptum reperitur l. cum precibus, C. de probatio. l. monumentorum. C. de religio. & sumpt. fune. l. optimam. C. de contrah. sti. si ergo causatur iusta credulitas. ergo probabiliter ignoratur talem descriptum esse absolutum. nam debebat de absolute iuxta scripturam constare, ut sic omnibus patens esset. l. 1. §. de satisfan. & in fi. ff. de contrah. empt. l. eius qui. ff. si cer. pet. c. fi. de procura. in 6. ergo offendens excusatur à pœna offensionis, quæ infertur ratione
- 134 doli. † cum non debeat diuinare illum esse absolutum. l. si putator. ff. ad l. Aquil. & etiam excusatur
- 135 à culpa, quia iuxta ratione motus id fecit. † Nec est

Practica criminalis

- est mirum si crediderit dictæ scripturæ condemnatio-
nis, quia talibus scripturis faciliter non derogatur. l. 1.
in fi. infra. de apoch. publi. l. susceptores, infra de susce-
pto. & atcar. & l. 1. infra de conuen. fisci debito. & toto
136 tit. de mun & actua. lib. 10. † unde cum iste occidens
authoritate publicæ scripturæ id fecerit, non debet ex
hoc decipi. sed excusari, d. l. 1. §. quod autem prætor. ff. de
aleato l. si seruus. C. de iis qui ad eccle. confugi. l. ne quis
in fi. C. ut nemo. priua. l. furem. ff. eo. de sicar. l. itaque. ff.
ad l. Acquil. & sic autoritas publicæ scripturæ debet
eum excusare l. de ætate. §. ex causa. ff. de interrog. actio.
137 † nec à iudice, aut à lege fraudandus est l. 1. supra de
iis qui veni. ætat. impetra. l. 1. ff. quod cum fal. tuto. au-
tho. & ne inde iniuriarum oriatur occasio. l. memine-
rint, supra vnde vi.
138 † Tertio adducitur, quoties plura requiruntur ad
perfectionem actus, non sufficit alterum fieri, & vno
deficiente totum deficit. l. 3. §. hoc autem. ff. de itiner.
actuq; priua. l. si. supra de iis quibus, vt indig. l. cū iis. §.
si prætor. ff. de trans. sed hic deficit cancellatio ergo ad
huc subsistit, nam hæc duo sunt diuersa, absolutio seu
139 condemnationis solutio, & ipsa cancellatio, † nam
cancellatio requirit factum, vt in l. nostram. C. de testa.
ex quo dum durat istud nomen appellatiuū bannitus,
durat etiam nominis effectus. l. tutelae ff. de capit. dimi.
ex quo ante cancellationem effectus banni non dici-
140 tur esse sublatus † Prout etiam videmus, quod acta
facta cum procuratore reuocato valent, si de reuocatio-
ne, & iudex & aduersarius ignorabant l. si procurato-
rem absentem. ff. de procur. l. cum quis §. si debito-
rem. l. vero procuratori. ff. de solutio. l. eum qui. ff. de
141 publi. l. 2. §. si à furioso. ff. pro empto. † quemadmo-
dum etiam emens à falso tutore, eius autoritate de-
ceptus, habetur pro bonæ fidei possessore, quo ad hoc
vt fructus lucretur. & etiam quo ad publicianam. l. que
142 cunque. §. qui a pupillo. ff. de pulica. † Idem si emit
à pupillo

- à pupillo rem alienam quem putabat puberem esse, l. 1.
 143 2. §. si a pupillo, ff. pro empto. † Item licet vsucapio sine tit. non procedat, l. nullo, supra de rei vendi. l. diu-
 144 rina, supra de præscri. longi tempo. † tñ si iusta cau-
 sa interuenerit, procedi vsucapio ex ti. putatiuo, l. non solum, §. quod vulgo. ff. de vsucapio. l. quod vulgo. ff. pro empto. & tamen in vsucapione tractatur de lucro captando, & de priuando alium dominio rei suæ, & sic de præiudicio tertij, ex quo idem dicendum est in casu de quo agitur.
- 145 † In contrarium quòd offensa facta in personā bā niti ita veniat puniēda demonstratur, primò q̄a cū iste sit absolutus, & reintegratus p̄ superiorem & satisfecit, vires scripturæ funditus sunt sublatae, & sic condemnatio & bānū redacta est ad nihilū, cum sit inualida, ergo nō est attendenda ipsa scriptura l. dissolutæ, supra de condi. sine cau. l. inductum, supra, de solutio. l. non figu-
 146 ra, ff. de actio. & oblig. † nā si à principio fuisset inutiliter descriptus, non posset offendi. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. Idem ergo ex post facto, quia paria sunt, inutiliter quem descriptum, aut vtiliter & vires scripturæ totaliter esse extinctas. per iura iam dicta.
- 147 † Præterea exanimatis viribus scripturæ sola imago scripturæ remanet, quæ nihil debet operari, l. 1. in prin. supra, de lati. liber. toll. l. 2. supra, de inoffi. don. l. imaginaria, ff. de reg. iur. l. 2. supra de iur. annu. aure.
- 148 † Scđo adducitur tex. in l. pen. ff. de testam milita.
 149 vbi de breui accingendus, h̄r pro cincto. † Ita etiā de
 150 breui cācellandus, haberi debet p̄ cancellato. † Cum
 ēt absoluendus, habetur p̄ absoluto, l. qui pœnæ, §. di-
 151 uis, ff. de manumissio. † & domus habetur p̄ combu-
 sta ad quam ignis prope venit, l. si alius, §. est & alia, ff.
 152 quod vi aut clam. † & illa quæ se habent abesse, su-
 153 spendunt negotium, l. si pupillus, ff. de nouati. † Item quia in fauorabilibus & liberatorijs, sicuti est exemptio de banno, ceptum habetur pro completo. argu. l. & l.

Practica criminalis.

& si non sunt, §. quid ergo, ff. de auro & argen. legat. l. 1.
ff. manda. l. qua etate, ff. de testa.

- 154 † Tertio iste bannitus habebat actionem, ad se cancellari faciendum de banno. ergo & rem habere videtur, l. qui rem habet, ff. de regu. iur. ergo multo magis exceptionem habere debet, l. 1. §. quod aut, ff. de superfi
- 155 ci. † si habet exceptionem, ergo non videtur ad poenam banni esse obligatus, l. vel obligatus, cum simili ff.
- 156 de libe. cau. † Cum etiam solutione eius quod debetur, tollitur omnis obligatio, §. 1. instit. quib. mod. toll.
- 157 oblig. † Sicut etiam non dicitur obligatus, qui exceptione est tutus, l. nihil interest, ff. de re. iur. l. pen. ff. de cond. ob tur. cau. l. & eleganter, §. feruus pactionis, ff.
- 158 de dolo. † Præterea ita demum occiditur quis, cum ex eius parte bellum non est licitum, ita quod ei resistere non conuenit, l. 3. supra de ijs qui ad eccle. confu. sed si bellum est, & illicitum ex parte offendentis, licitum
- 159 est offenso se defendere. † Cum hominē homini insidiari nephas sit, l. vt vim, ff. de iust. & iure. Cum itaque post satisfactionem licitum est bannitum se defendere, ergo non debet posse offendi. Hanc decisionem quod debeat puniri occidens, & bannitus non possit impunē offendi, tenuit Iaco. de Are. in q. sua 3. incipien. in statuto & consuetudine, quam Paduæ Disputauit, & eam habeo in scriptis in lib. secundo disputationum, motus maximē quia virtus banni euauit, & bannitū
- 160 accipere debemus cum effectu. † cum verba eo modo accipiantur, l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iur. nec dicitur bannitus qui habet actionem ad cancellationem, & multo magis exceptionem, vt dixi supra. Eandem opinio. tenuit Gandin. in titu. de banni. pro malef. col. fi. & dicit Accursi. de Regio. Paduæ disputasse hanc q. & ita vt supra tenuisse, & dicit ipse, quod pro hac opinione sunt aureæ lege, ff. de reg. iur. l. non singulis, & l. fi. supra de male. & matthæ. & in l. nullus supra de iudi. Disputationem Iaco. de Are. refert Ioan.

And.

And. in addi. specu. in tit. de accusa. in §. sequitur uide-
 re in addi. magna. in fi. in uersic. quartum membrum,
 quamuis. Alex. in consi. 76. vol. 3. col. 2. ver ad prædi-
 cta referat, Ioan. And. distinguere, attamen non di-
 stinguat, nec in ea dicit arbitrium esse, sed remittit
 se ad aliam quæstionem, Vianisij, quam etiam vt infra
 dicam simpliciter refert, & non determinat quicquam
 de suo, & etiam hoc modo, & male refert Ias. in l. non
 solum, §. mortem, nu. 36. ff. de noui. ope. nuntia. & eam
 uidetur sequi Aret. in l. si duo, ff. de acq. hære. colum. 3.
 dicens pro nunc sequi opinionem prædictam Io. And.
 aliter & simpliciter intelligendo, quàm quòd retulit
 Alex. in d. consi. & Ias. ubi supra, Roma. in l. si duo, ff.
 de acqui. hære. distinguit in hac materia dicendo, aut
 interficiens sciuit, dictum bannitum, à banno absolu-
 tum fore, & tunc nulla est dubitatio, quòd puniri de-
 beat, ex quo dolus interuenit, ut in toto titu. de sica.
 aut ignorauit, sed tamen publice esse rebannitum scie-
 batur, & à quolibet tenebatur pro rebannito, & tunc
 161 idem, quòd in casu primo, † quia ibi publica verti-
 tur scientia, priuata ignorantia non excusat, tanquam
 crassa & supina l. nec supina, ff. de iur. & facti ignoran.
 l. si. eo. titu. & l. si tutor, C. de pericu. tutor. c. de postu.
 aut dicta rebannito, seu banni absolutio patebat in
 archiuo & actis publicis, & tunc similiter puto eum
 puniendum fore. Primò quia imputetur sibi, cur om-
 162 nia acta archiui nō vidit, vt l. in ciuile, ff. de legi. † Se-
 cundò, quia talia acta notorium inducunt, ut not. In-
 no. in c. ex insinuatione de appell. & Bal. in l. 1. & 2. C.
 quomo. & quando iudex, aut dictum rebannimentum
 non erat in actis descriptum, nec similiter bannum cā-
 cellatum, & tūc aut iste cōsuluit peritiores, qui sibi di-
 xerunt talem rebannitum non fore, & tunc excusatur
 163 à pœna, † aut non consuluit, & tunc dicas eum puniri,
 & non ut ex homicidio dolos commissio, sed vt ex
 lata culpa contracto, quia fuit in lata culpa peritiores
 non

Practica criminalis.

non consulendo, vt ipse ignoraret, vt not. Bartol. in l. fi.
ff. de adulte. & Ang. in l. 2. §. in hac actione, ff. vi bon.
164 rapt. † Alex. in l. filio quē pater, ff. de liber. & posth.
refert Ange. in eo loco dicere, quōd occidens non de-
bet puniri, nisi aliqua culpa possit ascribi, tamen An-
ge. in eo loco nihil dicit, vñ tñ concludere ipse Alexan.
quod pro modo culpæ, non autem de homicidio pu-
niatur offendens, prout in simili declarat Bart. in l. pe.
ff. de adulte. & in l. 2. §. hac actione ff. vi bon. rapt.
sed aduerte q̄ istud dictum Alex. non reputo verum,
nec illud Roma. in quantum vult ignorantem teneri
de culpa, si non perquisiuit, & Docto. communiter te-
nent contrarium prout dicam infra, & dictum Bartol.
d. l. pen. non facit ad propositum, eo quoniam q. Barto.
est de eo qui non erat bannitus legitime, & sic nullo
tempore fuit bannitus, sed tantummodo erat sola fi-
gura absque esse, & nunquam bannum habuit vires,
& in quæstione autem nostra bannum habuit essentiã
& formã, vnde ignorantia debet excusare, quia est de
ea re quæ viribus sustinebat, & maxime, q̄ a & ipse Ro-
ma. in d. l. 1. §. si de meo, ff. ad Silla. tenuit contrarium
prout dicam infra, & etiam Barto. opi. in casu suo im-
probatur, vt dixi in prima quæstione præcedenti. In
hac quæstione reperio q̄ Iacob. But. & Iacob. de Belu.
de anno. 1330. consuluerunt Bononiæ. in contingen-
tia facti. pro morte cuiusdam Blanducij & Ioannis, qui
fuerunt banniti, & ex post absoluti, & totaliter libera-
ti à banno, & tamen reperiebantur descripti in libris
communis Florentiæ, & in camera existentibus, con-
sulerunt ipsi q̄ stante banno in forma, & præsum-
ptione ignorantia, q̄ occidentes non debeant puniri,
adducunt multa hinc inde ex iam dictis, & istud consi-
lium de verbo ad verbum est relatum per Bal. in consi.
142. hæc q̄ fuit, vol. 4. & dum ipsamet Bald. consule-
ret in simili casu, secutus est opinionem dictorum But.
& Belu. dicens quia tãtorū Doctorū & rationes & au-
thoritates

thoritates me mouent. ideo in propria quæstione idē dico. subiiciens. quod non debent aliquo modo puniri, ex quo statutum uult impunè posse fieri. l. i. §. quod autem. ff. de aleato. eandē opinionem secutus est Ang. in l. si duo ff. de acqui. hæ. dicens quod excusatur occidens relatum in numero bannitorum, illa scriptura ductus, & ita dicit consuluiffe in facto præfatus Iac. de Belui. & Butriga. hoc idem uoluit Pau. de cast. in d. l. si duo, quamuis uideatur referre Ang. aliter quàm dicit, tñ idem dicit quod & Ang. hoc idem uoluit Bal. in 265 l. Labeo. §. i. in fi. ff. de pact. † dicens quod donec durat istud nomen appellatiuum bannitus, durat & nominis effectus. l. tutel. ff. de capit. diminu. & dicit quod Cy. tenet hoc in diuersis locis. unde ante cancellationem, effectus bñi non est in totum sublatus. & ideo dicit Bal. semper sis cautus, ut statim facta solutione facias eum cancellari de libris bannitorum. Idem uoluit Roma. in l. i. §. sed in eo. ff. ad Sylla. & Alberi. in quæd. xxxvii. in iiii. par. statu. & q. lxxvii. ea. par. & Alexan. in conf. lxxv. at rēta dispositione. col. fin. vers. quia rñdeo. vol. 3. dicit impugnādo opi. lo. An. de qua supra. quod uerior vř opinio tenentiū. q̄ excusetur offendens, qui non tenetur diuinare de rebannitione. l. si fide iusfor. §. si cum debitor. ff. manda. l. si putator. in fin. ad l. 166 Aquil. & hæc vř magis cōis. † Ex hoc dico q̄ Bon. de Vitel. in tracta. malefi. in tit. de for. libel. con. 2. uers. sed pone, sensit dum determinat. quod ille qui satisdederit de soluendo condemnationem, & dum iret ad soluendum fuit occisus male fuerit interfectus, & offendens teneatur, nam in casu præmissio solutionis & ab solutionis impune offenditur, tanto magis, quando est simplex satisfactio de soluendo, & iura quæ adducuntur, loquuntur quod ad effectum iuris, non autem facti. ut est quæstio nostra, & dicam infra.

Amplia præmissam dispositionem, ut bannitus non cancellatus. sed absolutus possit impunè interfici, ut

Practica criminalis

procedat etiam quando cancellatio esset facta in uno libro, & in alio non & hoc si est consuetudo quod bannum scribatur in duobus libris. Intellige tamen prædicta quando ille occidens ignorabat talem fuisse absolutum, non prætextu ignorantiae facti excusatur, se-
cus autem si sciisset hunc fuisse absolutum, uel quod in ciuitate esset fama publica, quod esset absolutus.

167 † Et ideo dicit Ang. in d. l. si duo. quod aduocatus hæredis occisi uolens. q̄ interficiens puniatur, debet articulare, & probare, si potest, quod tempore bannimenti & antea habebatur & reputabatur cōiter a pluribus ciuibus pro rebannito, & tamquam rebannitus, per ciuitatis loca & plateas, publicè & notoriè conuersabatur, nam hæc fama notoria, est quasi probatio rebannimenti, ex quo cum concurrat cum ueritate, occisorem non excusat. l. regula. §. sed facti. ff. de iur. & facti. igno. Idem uoluit Pau. de Cast. in d. l. si duo, dicens occidentem excusari, nisi subsistat aliqua causa, p̄pter quam debuit credere illum talem esse rebannitum, ut si erat de hoc publica uox & fama, alias non est sibi imputandum, cur nō perquisiuit. Istud idē uoluit Alex. in d. consi. xlv. & Roma. & Alberi. in locis supra allegatis. hoc non habet difficultatem, quia omnes Doct. infra positi in omnibus quæstionibus & casibus in quibus uolunt occisorem excusari. nunquam admittunt, ut excusetur, quando habuit scientiam, uel quod esset rebannitus, uel quod haberet saluum conductum, uel quod appellauerit. uel quod de nullitate dixerit, uel quod sententia banni sit iniuste lata. ut in præcedentibus quæstionibus. & istud fuit etiam de mente Iaco. Butri. & Iaco. de Belui. & Bald. in locis supra allegatis, dum assumunt fundamētum ab ignorantia absolutio-
nis, quæ erat penes illum qui bannitum interfecerat, unde dico quod in hoc casu si probatum fuerit occidentem habuisse scientiam de absolute a bāno, uel q̄ interfuerit. uel quod aliquid gesserit. ex quo de
scientia

scientia appareat. quod iste talis tenebitur, prout etiam dicam infra in solutione omnium istorum quaestiuū. prout etiam uidi praticari, & ita intelligas infra positas quaestiones.

164 † Infertur ex hoc quod si est facta reformatio, & omnes banniti sint absoluti & de eorum bannis cancellati ac restituti. & reperiatur post reformationem bannum non esse cancellatum, uigente adhuc statuto iam dicto, quod bānitus possit impune interfici. quòd iste absolutus per reformationem & non cancellatus, non poterit impune. interfici. ita determinat Angel. in conf. cclxxxviii. uiso themate. col. 5. in uer. nunc ad propositum dicens, quod reformatio erat publice diuulgata. & non præsумitur offensor eius ignorātiā habuisse. & sic in facto errasse, quod notoriè omnibus apparebat, secundum Dy. in c. ignorantia de regu. iur. dicit tamen quod offendēs si allegaret se errasse in iure, id est an dicta scriptura banni deberet haberi pro cancellata uirtute dictæ reformationis, an uero deberet cancellari, & an aduersus dictum bannum, uirtute dictæ reformationis, esset in integrum restitutus, bene crederetur sibi præstito iuramento purgationis. l. præsentis. §. pen. C. de iis qui ad eccle. confugi. l. si §. in computatione, in Glo. supra de iur. de libe. l. Marcellus. ff. de re milit. & ibi

169 Glo. † ex quo ignorantia iuris est idiotis annexa. secus autem dicit ipse, si offensor erat iuris peritus, non enim ignorantiam iuris allegare potest qui suæ professioni contradicit in totū. l. professio. infra de mu. par. lib. x. & in l. prima. supra qui & aduers. quos, intellige tamen dicit ipse, quod idiota excusatur a dolo & pœna. quæ imponitur ratione doli ueri, uel præsumpti, non tamen excusatur a pœna, quæ imponitur ratione latæ culpæ, quæ committitur in eo, quòd non consuluit peritiores, quos consulere potuit, & si probaret quod eos consulisset. & quod consulti dixissent

Practica criminalis

illum haberi pro bannito, non obstante reformatione
dicit offensorem exemplum ab omni pœna, quoniam
170 nec in dolo fuit nec aliqua culpa. † Ex quo peri-
tiores consuluit. quorum consilio standum est. l. sem p.
infra. de re mili. lib. x. l. i. ff. de uen. inspi. & l. i. ff. si me.
fal. mod. dixit. istud idem uoluit Alexā. in d. consil. l. v.
uol. i. 2. uers. nec prædictos obstat, dicens quod statutū
seu reformatio non poterat probabiliter ignorari, ut
per Bar. in l. quod Nerua. ff. de positi. dum tractat, an &
qñ error sit lata culpa & per Barto. & Bald. in l. cunctos
populos. supra de summa Tri. & dixi supra in uer. igno-
rantia iuris & ita intelligit id quod dicit Bal. in l. si cre-
ditor C. de fideicommissis.

171 † Sed aduerte circa prædicta dum Ang. uult idio-
tam expugnari per iuramentum asserendo se ignorasse
dispositionem iuris. quia Aret. in d. l. si duo. col. si dicit
Ang. non bene sentire, quia allegat iura quæ parum fa-
ciunt, & loquuntur in aliis casibus. & q̄ istud dictū nō

172 seruaretur in practica. † Nam tex. in d. l. præsentis. §.
pen. loquitur. non quando erat præsumptio p̄ene pro-
bans, sed quando erat aliqua suspitio, quæ inter se ha-
bet magnam differentiam ut per Bart. in l. admonendi.
ff. de iureiur. & aduerte, prout alias dixi in l. si. nu. 64.
ff. de quæstioni. quod iuramentum de quo loquitur
text. in d. §. penul. est iuramentum purgationis, ut per
Bar. in l. maritus. ff. de quæstioni. & Glof. in l. si cui. §.
iisdem ff. de accusatio. & Glo. in hac l. i. Text. uerò se-
cundum ipsum in l. si. §. in computatione, cum Gl. su-
pra de iur. deliber. loquitur de probatione exp̄se quæ
de facili probari non potest, nisi per iuramentem. Tex.
in d. §. a Barbaris secundum ipsum, facit potius in op-
positum, quia non creditur assertioni militis. qñ præ-
173 sumptio est cōtra eū. † Text. uero in d. l. Marcellus.
§. i. loquitur de iuramento iudiciale, qđ defertur uolun-
tate patris. imò est regula in oppositum, quod præsum-
ptio est cōtra aliquē de iis quæ pendet ab animo suo,

sicuti

- ficuti est scientia & ignorātia, si non creditur cum iuramento, secundum Bart. in l. inter omnes. §. rectè. ff. de fur. & Glo. in c. per uenit decensibus. istud eo magis uerum existimo, † quia criminalis causa non deciditur iuramento ipsius rei, ut per Bart. in d. l. maritus. & Ias. & alios. in d. l. admonendi. ff. de iureiuran. & latè dixi in d. l. si. nu. 61. ff. de quæst.
- 175 † Sed uidendum est, an iste sciens absolutionem esse factum, uel per famam uel alio modo, debeat puniri, pena ordinaria homicidii, uel extraordinaria, de culpa tm̄. Dicas, aut scit solum per famā, & tunc tenetur de culpa, aut scit uerè ut de clerico, & tunc teneatur de occiso, & hęc distinctionē ponit Dy. in cons. liii. qđ est ultimum in fi. & est de mente Bart. & aliorum. in l. pen. ff. de adulte. & Roma. in l. duo. ff. de acq. hæredi. & ita etiam intelligo de reformatione quod banniti rebanniantur.
- 176 † Iuxta prædicta quæro, si est statutum, quod qui libet bannitus, cuius bannum non est cancellatū possit impune offendi. & bannitus soluerit, seu aliter satisfecerit, ut eius bannum deberet cancellari, & de tali solutione, uel satisfactione, appareat instrumento, uel scriptura posita in archiuo publico, an hic talis possit impune occidi. Bald. in l. huiusmodi. §. si ita ff. de leg. i. dicit, hunc bannitum nō posse, offendi, nec potest, nec debet dici bannitus, nec singulariter, ex quo apparet solutio, nec substantialiter, quia sublata est communis obligatio, & omnis pœna. & idè si ista solutio apparet in archiuo publico, ita quod non possit prætendi ignorantia, quod offensor debeat puniri. † Item quia cum appareant duæ scripturæ. illa. quæ est posterior derogat. priori l. si ita scriptum. §. pen. ff. de leg. ii. & respondet ad tex. in d. §. si ita. qui uidetur facere in contrarium. quod ibi erat conditio, quæ debet impleri formaliter si potest. † nam in conditionibus attenditur & effectus & modus. l. qui hæredi. & l. Meuius. ff.

Practica criminalis

- 179 de condi. & dem. † Sed in dispositione legali habito effectu, nō curamus de modo. l. Gallus. §. & quid si tñ. ff. de lib. & posthu. Alex. in d. §. si ita comprobat dictum Bal. per ea quæ uoluit Bar. in l. emptor. §. 1. in fin. ff. de pact. & Ange. & Imo. in l. i. ff. de iis quæ in testa. delen.
- 180 ubi uolunt † q̄ si in capitulis pacis fuit couentum q̄ banniti deberent cancellari. sufficit cancellare uerbo. licet non sint cancellati facto. † Facit ea iam secundum eum quod uoluit Bal. in l. si creditoris. C. de fideicom. dicens. quod si statutum disponat bannitos debere rebanniri per certos sapientes, & sint rebanniti per eos, & non cancellati, non poterunt offendi. quia bannum est inefficax. istud dictum Bal. sequitur simpliciter Raph. Ful. in d. l. si ita.
- 182 † Contrarium quod imo possint offendi tenuit Io. de Imo. in d. §. si ita dicens q̄ opi. Bald. est uera, si iuxta bannum facta est mentio de ipsa solutione. alias probabiliter errat, ex quo bannum uiget, & probabiliter potuerit ignorare solutionē esse factā. & licet instrū sit in archiuo publico, uidetur excusandus, nisi probeatur de scientia. per not. in l. pen. ff. de adult. Aret. in l. duo in 3. col. ff. de acqui. hæred. in uers. circa primum tenet contra Bal. & dicit quod in materia pœnali. uideatur facienda stricta interpretatio, ut in regula in pœnis de reg. iur. idē uerbum cancellatio debet etiam intelligi strictè. Prætereà dicit ipse ex istis uerbis nisi fuerit cancellatus. resultat talis conditio, id est si non fuerit cancellatus. ut in l. actione supra de transf. & de euitatione nisi, per Bar. in rub. ff. de conditio. & idem sed uerum est hunc non esse uerè cancellatum † quia cancellatio requirit factum. ut in l. 1. & in l. cancellauerat. ff. de iis quæ in testa. delen. ex quo dispositio tex. in d. §. si ita. uendicat sibi locū in hoc casu, & dicit istud esse uerius de iure stricto, licet opi. Bal. esset humanior. Alex. in d. §. si ita, sequitur hanc sententiam per dictum Bald. in l. Labeo. §. 1. ff. de pact. de qua dixi supra, & subiicit

subiicit quod ista opinio v̄r uerior. & est tenenda saltem post offensam, mitior r̄n est opi. Bald. & r̄ndet ad dictum Barto. in l. emptor. cum aliis supra deductis q̄ loquatur quando ille fuit concellatus uerbo, ad habere potestatem ut quia fuit rebannitus a superiore, uel iudice quòd n̄o est hoc casu, sed aduerte quòd ista solutio n̄o uideretur posse procedere, & quoniam in casu Bald. absolutio a banno fuit uirtute legis & statuti uolentis quod soluens p̄enam banni. seu condemnationis cancellatur & æqualis uirtus est. quod eximatur seu liberetur per superiorem seu sententiam uel quòd uirtute legis istud fiat.

Vndè possumus respondere ad dictum Bart. quòd diuersa sit dispositio sua. ab eo de quo agitur. nam ibi loquitur de molestia. quæ posset fieri per iudicem ipsi bannito non cancellato, & sic de molestia iuridica, nos autem sumus in casu in quo tractatur de executione facti, quæ fit per priuatum, unde ad eum impediendū necessaria est actualis cancellatio, prout dicam infra. in solutione istarum quæstionem. uel dicas quod capitula pacis erant notoria. ex quo excusatio non datur, ut dixi supra in uerbo infertur. Idem dico ad tex. in l. si creditoris C. de fideicom. ubi Bal. not. quod ibi erat statutum ut deberent rebanniri, quod statutū non poterat probabiliter ignorari, ut uoluit Alex. in cons. lxxvi. artenta. uersi nec prædictis. uolum. 3. subdens Ale. quod istud est de mente Bald. dicto loco, dum tractat utrum uolenti offendere talem rebannitum competat facultas.

¹⁸ 4 † Sed aduerte iterum circa prædicta quòd Bal. non uideretur simpliciter dicere offendentem debere puniri. sed ex eius uerbis uideretur demonstrare quod tunc demum puniatur, quando habeat seu habere poterat scientiam de absoluteione a banno, dum ponit Bal. hæc uerba. ideò uideretur quod ista solutio apparet in archiuo & loco publico. ita quod non posset prætendi

Practica criminalis

ignorantia. offensor debet puniri, præsupponit enim in eo casu crassam & supinā ignorantiā, ex quo non punitur scđm eius intentionē. ob id q̄ nō sit cancellatus. sed quia offendens nō poterat allegare ignorantiam. nisi temerariam de qua loquitur idem Bal. in l. genero. ff. de iis qui not. infa. & circa quā dat remedia in l. nostra supra de testa. ex quo intellige prædicta in casu q̄ offendens ignorauerit absolutionem, secus si habuerit notitiam, ut dixi in præcedendī quæstione, & secundū qualitatem scientiæ punietur, ut ibi.

- 185 Quarto quæro † si quis interfecit bannitum habentem saluum conductum, an puniendus sit. Alberi. in tractu. statu. in q. xxxvii. in iiii. par. in fi. tenet quod si saluus conductus non est scriptus iuxta bannum. nec est notorius. uel publicè proclamatus, occisor nō tenetur. & habuit in facto. & obtinuit. & refert & sequitur cum Alexa. in consi. lxxv. uol. iiii. hanc etiam opi. tenuit Bal. in consi. ix. ad euidentiā. uol. iiii. eam quam pluribus fundamentis approbando & Pau. de Cast in consi. excix. licet ista sit quæst. uol. i. subtiliter ad partes arguendo tenuit hanc opinionem. & quod non solum de dolo non teneatur, sed nec etiam de culpa, de dolo non tenetur. † quia interfecit bannitum non cancellatum, quem putabat occidere posse uigore statuti. & sic non intendebat delictum committere. quod attendi debet. l. item apud. §. si quis uirgines. ff. de iniur. l. si ignorans. ff. locati, nam ut quis de homicidio capitaliter puniatur, requiritur dolus, uel culpa ut leuius puniatur. l. respiciendum §. delinquent. ff. de pēn. sed ista modo commissit dolum propter bannum. non cancellatum, quia iustam causam credulitatis habebat propter auctoritatem publicæ scripturæ. argum. l. i.
- 187 §. cæterum. ff. de uen. in spi. † nam quilibet error etiā iniustus, puta iure consistens, excusat. a dolo. l. igitur ff. de libera. cau. non. in l. i. in fi. ff. si quis ius dicen. non obtempera. ergo tanto magis error iustus & in facto
confi-

- 188 consistens e ignorantia, de reg. iur. lib. vi. † De culpa patet, quia non tenebatur diuinare quod saluus conductus esset concessus. l. si putator, in fi. ff. ad l. Aquil. l. fidei iussor. §. ii. ff. man. cum non subesser aliqua causa propter quam hoc credere deberet. l. quod te. ff. si cer. pet. hanc etiam opi. tenuit insignis Modernus Gozadinus in consi. lxi. prima facie, ad partes arguendo. & Deci. in consi. cccxxv. uiso casu proposito. In hac qōne dicas tu distingundum esse, inter saluum conductum datum a Principe, & datum ab inferiore. nam si sumus in saluo cōductu dato a Principe, tunc requiritur scientia ipsius salui conductus. ii. modis ut dixerunt Consulentes, de quibus supra mentionem feci. aliter impune pōt offendi. & isto in casu procedunt ista consilia.
- 189 † Nam quamuis saluus conductus datus a Principe ualeat. ut dicit tex. in l. re legati, in fi. iūcta. Glo. & ibi Bart. ff. de pēn. & ab ipso bannitus defendatur. ut nō possit offendi, attamen uolēs offendere bannitum, nō tenetur diuinare ut dixi. si uero sumus in saluo conducto dato ab inferiore, tunc siue sciatur, siue non, bannitus potest imponē offendi. † ex eo quia, bannitis inferiores à Principe securitatem dare non possunt. ut dicit Glo. in §. neque autem homicidis, in auct. de man. princi. quam sequitur Saly in l. cum indulgentia, in 2. col. C. de senten. pass. per text. in d. l. re legat. & in l. ad bestias. §. ex prouincia. ff. eo. de pēn. & ratio est, quia
- 191 † si inferior saluum conductū bannitis daret, reuocaret, uel suspenderet suam uel prædecessoris sententiam. quod fieri non potest. l. iudex. ff. de re iudic. l. i. §. fin. ff. de quæstio. & hanc distinctionem uidetur sensisse Nell. in tract. baiu. in q. xv. primæ par. secundi tempor. & de tota ista materia salui cōductus uideas Geor. Mag. in tracta. suo securitatis ac saluiconductus. qui optimè eam tractat.
- 192 † Quinto quæro, si uulnerando bannitum absolutum, uel habentem saluum conductum, fuit mihi protestatus,

Practica criminalis

testatus, quod esset absolutus, uel haberet saluum conductum, an ei credere debeam. Bart. in l. non solum. §. morte nu. 40. ff. de oper. noui nunci. dicit quod non teneor ei credere, nisi causam protestationis mihi notam faciat, ostendendo mihi instrumentum argu. l. non omnis. §. si. in. fi. ff. de re milit. nam dicit ibi Iuriconsultus quod si transfuga multos latrones apprehendit, & transfugas demonstrauit ei parci posse. Diuus Adrianus rescripsit, si uero promittat talia facturum, ei credendum non est. & sic ei non parcitur, & hanc opi. secutus est et Ias. in d. §. morte. num. 35. adducendo text. in c. sicut, & ibi est Glo. de senten. excommu. per quem text. not. ibi Abb. quod nulli deliquenti credendum est de absolutione, nisi ostendat instrumentum solutionis. facit etiam text. secundum eum in c. proposuit, in fi. de cler. excommuni. ministran. Imol. in d. §. morte, in pen. col. circa medi. in uersicu. Item adde limitando doctrinam Barto. dicit quod si potest bannitum capere & non occidere, eum occidere non debet. argum. eius quod not. Paul. de Leazar. in cle. i. de re iudi. ubi dicit quod licet exceptio nullitatis non debeat amitti contra petentem executionem illius clemen. ut quia habebat tres sententias conformes. illud procedit nisi executio esset irtractabilis. sicut est in executione poenae personalis. adeo quod dictum Bar. locum haberet quando bannitus non permetteret se capi. sed protestando aufugeret, quia praesumptio esset, quod causa defendendi & fugiendi obiiceretur. & sic non teneretur ei credere. argu. l. satis aperte. quae est l. 2. C. ad leg. Cornel. de fals. hanc etiam limi. secutus est Roma. in d. §. morte. nu. 8. & Alex. in d. §. morte. num. 39. dicit quod bibenter limitationem ipsius. Imol. secutus est eam etiam comprobando per text. in l. si seruus, & ibi Bar. C. qui ad eccl. confugi. ubi si quis licite poterat capi. & quia non pariebatur se capi occisus est, non patitur occidens poenam. & facit etiam pro hoc illud quod dicit Bald. in l. i. in ultimi. col.

ti. col. C. qui accus. dum dicit quod permittitur posse opponi exceptionem propter irretractabile periculum: quæ exceptio alias non potuisset opponi quam etiam limitationem libenter teneas tu. ex quo æquitati consona esse uidetur.

- 193 † Sexto quæro, si quis occidit Cornelium, quem putabat esse Aurelium bannitum, an puniendus sit. Bart. in l. genero. nu. 2. ff. de iis qui not. infa. dicit quod si quis occidit illum quem credebat bannitum, uel adulterauit illam quam credebat solutam, non ponitur tanquam de simplici homicidio, & adulterio, sed si fuit in culpa, quia plenius inuestigare debuit. puniretur tanquam de culpa. l. ii. §. qua actione. ff. ui bon. rapt. Nell. in tracta. bannit. in secunda parte secundi temporis. q. xxvi. istud melius declarando dixit prius referendo Franc. de Aret. in l. si cum seruo. ff. de iniur. qui tenuit, quod in nullo teneatur per textum in d. l. si cum seruo, in arg. tamen, aut iustam habuit causam, sic credendi, ut puta, quod publice tenebatur, quod ille occisus esset Autelius bannitus. quem occidere putabat, & tunc in nullo ponitur, arg. l. iii. ff. ad Macedo. aut licet publice non tenebatur, quod ille esset Aurelius bannitus, sed ex aliqua causa motus fuit ad sic credendum, & tunc cum in dolo non sit non potest lege Cornelia de sicariis conueniri. l. in lege. ff. ad lege. Corn. de sicar. sed pro modo culpæ tenebitur, argum. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad legem Aquil. & hanc distinctionem tenuit las. in consi. cxxxvii. nu. 1. uers. pro ista conclusione. uol. i. & secutus est Nell. Sozi. iun. in consi. l. vii. in fin. vol. primo. Facit etiam pro hoc text. in l. si seruum. §. amouere. ff. de acqui. hære. ubi habetur, quod si quid dum putaret amouere rem alterius, rem hæreditariam amouerit, priuilegium abstinenti non amitti, quia rem hæreditariam amouerit. ex quo credebat illam esse alterius. † Ratio præmissorum est, quia ignorantia allegari potest ad commodum delinquentis ut euitet pœnam. ut di-

Practica criminalis

cunt Docto. in d. l. genero. ff. de iis qui not. infam. & facit tex. in l. si ignorans. ff. loc. & in l. item apud Labeonem. § si quis uirgines. ff. de iniur. quod uerum est, quoniam delinquens non dabit operam rei illicitæ, prout est in casu nostro, ex quo lege permittente Cornelium bannitum occidere uolebat. sed si daret operam rei illicitæ, tunc dicas simul cum Barto. in l. diuus. ff. de sicar. quod isto in casu punitur. & non potest allegari ignorantia ad commodum ipsius delinquentis. & allegat pro hoc Bar. text. in l. eum qui. §. pen. ff. de iniur. Dicit enim ibi Iuriconsultus quod si quis putet me Lutium Titium esse. cum sim Caius Seius. præualeat quod principale est, iniuriam eum mihi facere uelle, nam certus sum ego. licet ille putet me alium esse, quam sim. & ideo iniuriarum habeo actionem, pro hoc facit etiam dictum. Bar. in l. respiciendum. § si delinquent, in fi. ff. de poen. ubi si uolebat percutere Titium, & percussit Sempronium. sum puniendus, quia dabam operam rei illicitæ, secus si quis uolebat percutere feram, & percussit hominem, allegat tex. in l. eum qui nocentem, in fin. ff. de iniur. & de hoc dicam paulo inferius. † Facit etiam pro hoc illud quod dixit Alexand. in repet. l. non solum. §. morte ff. de oper. nou. nuncia. nume. 74. & 77. quod si quis cognouit nuptam, credens eam solutam, & si quis percussit clericum, credens eum laicum, puniuntur adulterii in primo casu & poena sacrilegii in secundo casu, illa sola ratione, quia dabant operam rei illicitæ, saltem in genere & ad hoc allegat dictum Io. An. in regula cum quis, de reg. iur. in vi. ex quibus colligitur, quod non recte sensit Barto. in dicta l. genero. cum hæc duo æquiparet, occidere eum quem putabat bannitum, & adulterare eam, quam credebat solutam, cum in primo casu de bannito rei licitæ dabat operam, in secundo casu de adulterio rei illicitæ operam dabat, ut ex superioribus deductis clarè patet.

S Y M M A R I V M.

- 1 **HOMICIDIUM** casu commissum, quomodo puniatur.
 2 *Volens percutere unum, percutiens alium & occidens quater teneatur.*

1 **CASU** † quando committatur homicidium. Bart. in l. ff. de legi. & Alber. in l. si quis non dicam rapere, C. de episco. & cleri. distinguunt, aut culpa præcessit casum, aut non, primo casu punitur, sed mitius quam si dolo, secundo casu non punitur. Dicas tu. quod quis deliquit quandoque fortuna, quandoque ex improviso, prout dicunt Bal. Sal. & Hipp. hic, in fi. & Alex in l. respiciendum. §. deliquunt. ff. de pœn. si fortuna, ex eo quia casui fortuito prouideri non potest. l. quæ fortuitis. C. de pigno. act. l. in rebus, in principi. l. ad eos. ff. commoda. tunc non tenetur siue simus in casu fortuito a natura, siue ab homine. quos exemplificat Salic. in d. l. quæ fortuitis, in prin. si casu ex improviso, dicas quod aut nulla culpa præcedit casum, & tunc in nullo tenetur, ut per Bartol. in d. l. i. de legi. aut culpa præcessit casum, & tunc aut dabat operam rei licitæ, & tunc aut de sui natura illa res licita habet periculum, ut proiicere lapides in publicum, proiicere ramos, deferre lapides in curru. & tunc aut diligentia usus est in ea re, & non tenetur aut non fuit usus diligentia, & tenetur. ut in l. si putator. & in l. qui foueas, & in l. si seruus seruum. §. si ex plaustro. ff. ad leg. Aquil. aut illa res non hæt aliquod periculum naturaliter, & tunc non tenetur, ut in c. Ioan. & in c. si de homici. & intelligit. Felin. in d. c. Ioanes. si uero dabat operam rei illicitæ, & tunc tenetur. c. tua, de homici. l. scientiam. §. si. ff. ad leg. Aquil.

- 2 † Ex iis quæri potest. Quidam uolebat percutere Titium, & percussit Seium. adeo quod mortuus est. utrum puniatur pœna legis Cornelie de sicariis. Bar. in l. si cū seruo.

Practica criminalis.

seruo. ff. de iniur. in hac q. reliquit cogitandum, sed in l. respiciendum. §. delinquent, in fi. ff. de pœ. tenet quod puniendus sit. & ad hoc allegat text. in l. eum qui. §. pœn. ff. de iniur. & in l. scientiam. §. si. ff. ad leg. A qui. & hoc quia dabat operam rei illicitæ, sequitur eum Cur. iun. in l. in actionibus. nu. 13. ff. de in lit. iur. & Clau. de Seycel. in l. 1. nu. 31. ff. de legi. qui ultra Barto. multa adducunt. facit etiam Glo. in c. illud, in uer. seruum suum. xv. q. 1. Aduerte tamen quod Bart. non dicit quod debeat puniri pœna ordinaria. sed quærit an sit puniendus, & dicit quod sic. unde dicas tu, quod ex eo quia non est a casu, sed est in culpa, & sic culpa lata. & dabat operam rei illicitæ quod punitur extraordinariæ, nec potest cõsiderari dolus. in genere, quia non est respectu eiusdem subiecti, ut dicit Bald. in l. si quis non dicam. C. de episc. & cleri. sed diuersi. & sic diuersæ personæ. & ita etiã sensit Nicol. de Mattharell. in dispu. sua. ii. incip. statutum est in ciuitate, in fi. quam habeo inscriptis, & consuluit Cœpol. conf. xxxiii. incip. multa possent in medium & c. & Docto. in d. l. scientiam §. qui cum aliter. & ad hanc quæstionem adde quatuor casus, quos refert Ias. in l. in actionibus. ff. de in lit. iur. col. vi. nu. 28. quia uidentur multum facere ad propositum.

S V M M A R I V M.

- 1 HOMICIDIUM factum ad defensionem, pœnam non meretur.
- 1 Clericus celebrans, licitè aggressorem occidit.
- 3 Aggressor occisus ab aggresso, a se ipso occisus uidetur.
- 4 Defensio est de iure naturali, & culibet cõpetit etiã brutis.
- 5 Occidens ad sui defensionem non committit maleficium.
- 6 Pœna non est, ubi non est maleficium.
- 7 Prouocato occidenti est ignoscendum.
- 8 Difficillimum est iustum dolorem temperare.
- 9 Pater offendentem filium et naturalem tatum, occidere potest.
- 10 Filius

- 10 Filius est pars uiscerum patris & matris.
- 11 Pater in filio saluatur, & diurnitas paterni nominis conseruatur.
- 12 Natura communis est.
- 13 Ciuilis institutio non potest naturam immutare, uel coarctare naturales Stimulos.
- 14 Amimalia & ferae bestiae, salutem filiorum tuentur.
- 15 Iniuria facta filio est facta patri.
- 16 Filius tenetur defendere patrem & occidendo offendente patrem non punitur.
- 17 Filius non defendendo patrem punitur.
- 18 Nepos tenetur defendere auum.
- 19 Filii & nepotes tenentur patrem & auum ab hostibus redimere, alias successione priuantur.
- 20 Pater & filius sunt una caro.
- 21 Frater defendendo fratrem de homicidio commisso non tenetur.
- 22 Socij omnium bonorum, omnia bona, & omnia mala, communicare debent.
- 23 Frater de iniuria fratri facta, non cognoscit.
- 24 Affinem insultatum defendere licet.
- 25 Marito licet defendere uxorem, & econtra, & offendente occidere.
- 26 Maritus & uxor una caro, & unum corpus censentur.
- 27 Sponsus impune sponsam defendit.
- 28 Sponsi & uxoris idem est iudicium.
- 29 Amasius impune concubinam defendit.
- 30 Amasius & concubina domestici sunt, & societatem quaedam coniunguntur.
- 31 Socio siue itineris, siue cohabitationis, licet socium defendere & aggressorem occidere imo & aggressoris socium. nu. 34.
- 32 Iniuria facta socio, est alteri socio communis.
- 33 Socius socium non defendens, delinquere uidetur.
- 35 Insultans alicuius amicum, potest ab eius amico impune interfici.
- 36 Seruus defendendo dominum, occidens offendentem, non tenetur, & econtra.
- Item libertus defendendo patronum, & econtra.

Practica criminalis

Vasallus defendendo dominum, & e contra.

Idem in ascriptiio.

Abbas defendendo monachum.

Idem de familiari conducto.

- 37 Extraneo licet extraneus defendere, & aggressorē occideræ.
- 38 Homicidium pro defensione rerum est permissum.
- 39 Cuilibet interest rempublicam offensam tueri.
- 40 Homicidium commissum pro defensione patriæ non punitur.
- 41 Fidei Christi defensor, de homicidio non tenetur.
- 42 Fidem quilibet tenetur defendere.
- 43 Cæleste præmium consequitur pro fide moriens.
- 44 Furem uel latronem licet occidere, qui se uel sua aliter euadere non potest.
- 45 Marito quomodo liceat adulterantem uxorem occidere.
- 46 Marito quādo liceat occidere, de suæ uxoris adulterio suspectū
- 47 Patri licet occidere adulterantem filiam, & etiam ipsam filiā in adulterio deprehensam.
- 48 Pater occidens stuprum sibi uel filiæ per uim inferentem, est dimittendus.
- 49 Filius mandato patris, patris uxorem adulterantem occidens in ipso adulterio non punitur.
- 50 Trāfugā uel hostē ciuitatis occidēs nō punitur de homicidio
- 51 Nocturni depopulatores agrorum: aggressores uiarum publicarum, & desertores militiae possunt impunè interimi.
- 52 Raptores uirginum & uiduarum, & eis tempore raptus auxilium præstantes, possunt a parentibus, consanguineis, tutoribus, & curatoribus impune occidi.
- 53 Occidens inimicum suum in duello licito non punitur.
- 54 Iustitiæ minister de homicidio non tenetur, condemnatum ad mortem occidendo.
- 55 Occidens bannitum ab homicidio excusatur.
- 56 Familia potestatis occidens resistentem, an punitur.
- 57 Occidens aliquem timore mortis puniri non debet.
- 58 Homicida ex consuetudine de homicidio non tenetur.
- 59 Creditor debitorem fugientem, & se telo defendentem, occidens non punitur.

- 60 In iuste carceratus potest impune carcerum custodes occidere
si aliter euadere non potest.
- 61 Occidens seruum repertum in flagranti crimine, & concubi-
tu condolina non tenetur.
- 62 Interficiens aliquem in colluctatione ex consuetudine loci, le-
ge vel statuto approbata, non est puniendus.
- 63 Seruiens timens mortem sibi a domino cominatam, qui man-
dato domini aliquem occidit, an teneatur.
- 64 Ponens offendiculum ad fenestram pro capiendo fure noctur-
no, ex quo fur cecidit & moritur, de homicidio non tenetur.
- 65 Rixæ authorem, in rixa occidens non punitur.
- 66 Cedens aliquem propter tumultum sedandum, qui aliter se-
dari non poterat, non debet puniri.

- 1 IVRIS permissione, † si quis ad defensam vitæ
sue, alium interfecerit, quia vim vi repellere licet, & se
defendere. omnes leges, omniaq; iura permittunt, vt l.
scientiam, §. qui cum aliter, ff. ad l. Aquil l. vim vi. ff. de
iusti. & iur. c. significasti, el 2. in fi. de homici. clem. 1. de
homici. not. in l. 1. C. vnde vi. ex eo quie homicidium
non facit ad vindictam sed ad defensionem, ideo nō te-
netur. Glo. est not. in l. si quis aggressorem, eo. titu. no-
stro. Glo. in c. in summa, 23. q. 1. & ne dū pœna tempo-
rali, sed nec est pœna spiritali tenetur. † Vnde videmus
q̄ si clericus dum celebraret missam, fuisset ab aliquo
aggressus, licitum est ei dimittere celebrationem, & oc-
cidere, deinde redire ad altare, & celebrationem perficere. ita Abb. in c. clerici, el 1. de vita & honest. cleric. &
in c. sicut dignum, de homici. Rationes quinque per scri-
bentes assignantur, quarum prima est, ex eo † quia oc-
cisus v̄ a se ipso occidit, vt voluit Abb. in d. c. clerici, de
vi. & honesta. cleri. Bald. in l. fi. post prin. ff. de rer. diuis.
4 † secunda ratio est, quia defensio est inducta à natura,
& cuilibet competit, etiā brutis, l. 1. §. cum arietes, ff. si
5 quadru. pauper. † Tertia est ratio, quia occidens ad sui
defensionem non committit maleficium, ita Bald. in l.

Practica criminalis.

- 6 data opera. 4. col. C. qui accusa. poss. † & vbi non est maleficium, ibi non est pœna, l. sancimus, C. de pœnis.
- 7 Quarta est ratio, quia † occidens ad defensionem vlciscitur, quia tanquam prouocato est ignoscendum arg.
- 8 I qui cum maior, §. libertus, ff. de bon. libert. † Quinta difficilimum est iustum dolorem temperare. argu. l. si adulterium cum incestu. §. Imperatores, ff. de adulte.

Et non solum iure permittente quis alium pro sui defensione occidere potest, verum etiã pro defensione aliorum, ac alij de causis, & primò.

- 9 † Si pater defendendo filium, ita Bald. in l. i. num. 19.
- 10 vers. circa personas, C. vnde vi, motus † quia filius est pars viscerum patris & matris, & cõe bonum coniugatorum, l. isti quidem, ff. quod met. cau. † Nam in filio saluatur pater, & diuturnitas paterni nominis conseruatur, l. liberorum, & l. pronuntiatio, §. fin. ff. de verbo.
- 11 signi. † siue sit filius legitimus & naturalis, siue naturalis tantum, quia natura cõis est. l. hos accusare, §. fin.
- 12 ff. de accusa. † Nec ciuili institutio potest naturam immutare, nec cohabitare naturales stimulos, l. amicissimos, §. Lucius, ff. de excusa. tut. † Videmus enim animalia salutem filiorum tueri ex quadam naturali iustitia insita, quæ hoc dicat omnibus animantibus & feris bestijs, ita etiam tenuit Angel. simpliciter cum dicto Bal. in pract. in ver. & dictus Titius se defendendo, nu. 30. vers. quæro sicut potest, & Gandi. in rub. de defen. à reo fact. in prin. Bonif. in rub. quis alium possit offendere & vindictam facere. Firmavit etiam hoc
- 13 Glo. in l. vt vim. ff. de iusti. & iure. & ibi Bar. † motus, quia iniuria facta filio est facta patri. l. i. ff. de iniur. & ibi et istud comprobauit Ange. per text. vt dicit ab eo inuentum in l. i. §. item Diuus, ff. de sicar. & ita tenuerunt Ias. & Dec. adducentes q̄ plures ita tenentes, & respondententes etiam ad contrarium, quod fieri potest de rex. in d. l. vt vim. ibi, corporis sui, & ita et dixit Floria. in l. scientiam, §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil.

- 16 † Si filius defendendo patrem, ita Bald. in d. l. 1. num.
 17 20. C. vnde vi. † Imo punitur dicit ipse si non defendat. argum. text. in l. vtrum, ff. de parricid. & in §. aliud quoque capitulum in auct. vt cum de appell. cognosca. sequitur Ang. in d. verfi. quæro sicut potest, nu. 31. & Gād. in rub. de defensio. à reo fact. & Bonif. in d. rub.
- 18 si quis alium possit offendere & c. col. 1. in fin. † dicens istud non solum locum habere in filio verum etiam &
 19 in nepote. † motus, quia sicut filij & nepotes tenentur patrem & auum ab hostibus redimere, vt in aucten. si captiui. C. de episc. & cleri. alias priuantur successione. l. 1. C. de ijs quib. vt indign. ideo multo magis tenentur eos defendere, facit l. appellatione parentis, ff. de
 20 verb. signifi. † Item quia sunt vna caro c. contradicimus, §. hac authoritate. 3 §. q. 3. & tenent hoc etiam Docto in d. l. vt vim.
- 21 † Si frater defendendo fratrem. Gandi. in d. rubr. de
 22 defensio à reo fact. in prin. † & hoc quia socij omnium bonorum debēt communicare omnia bona, & omnia mala, l. cum duobus, §. quidam sagariam, & l. verum, ff. pro soci. hoc etiam conceditur ratione affectionis, l. cū
 23 seruus, ff. man. & argu. in l. 1. & 2. ff. de tutel. † Hinc videmus dicit ipse, quòd de iniuria facta fratri frater si iudex est, cognitionem non habet, quia ei facta reputatur, hoc etiam secundum quosdam tenuit Bonifa. in d. rub. quis alium & c. in 2. col. in prin. per text. in l. 1. & 2. de libera. cau. & in l. 2. & in l. cum fratrem, C. de ijs quib. vt indign. & c.
- 24 † Si consanguineum & affinem defendendo, licet Gandi. in d. rubr. de defensio. à reo fact. ex intentione Odoffi. distinguat, aut consanguineus vel affinis insultatus, est mecum in societate, aut non, primo casu possum eum defendere, secundo vero casu non, at tamen communiter tenetur, quòd consanguineus & affinis nulla habita distinctione, consanguineum & affinem defendere potest, vt dicunt Barto. & alij in d. l. vt vim.

Practica criminalis.

Bal. & Saly. in l. vnica, C. de rap. vii. g. & alijs quos enumerat Care. in pract. sua crimi. in §. circa, nu. 46.

¶ *Mari-
tus. Ad-
de Io. de
Ana. i. c.
interfeci-
sti. col. fi.
uer. tertio
an vir. ex
tra de ho-
mic. volu-
ta.*

25 † Si maritus defendendo vxorem, & econtra, nam licet Gand. in d. rub. de defens. à reo factis, nu. 2. teneat quòd quo ad maritum teneatur, sed non econtra, rationibus, vt ibi per eum, attamen Bal. in d. l. i. nu. 21. C. vnde vi, insensatos vocat eos, qui dicunt q̄ vxor virum defendere non potest, ea ratione, † quia caro vna vnū corpus censentur, c. admonere, 32. q. 2. & l. 3. ff. de lib. caus. sequitur eum Ange. in d. vers. quæro sicut. num. 22. & hanc opin. tenuit Bonifa. in d. rub. quis alium, & Floria. in d. l. scientiam, §. qui cum aliter, & Docto. in d. l. vt vim.

¶ *Concu-
binam.
Adde Io.
de Ana. i.
interfe-
cisti. col.
fi. versic.
quarto an
amatus,
de homic.
volunta-
rio.*

27 † Si sponsus defendendo sp̄sam. ita Bal. in d. l. i. nu. 23 & hoc ratione zeli amoris intēli, quo inuicem con-nectuntur. † & quia de sponsa & vxore idem debet esse iudicium, l. oratio. ff. de sponsa. l. si vxor, §. si minor, ff. de adulter. & l. non sine, C. de bo. quæ lib. sequitur eū ad literam Ang. in d. vers. quæro sicut potest.

¶ *Socius.
Adde Io.
de Ana. i.
d. c. inter-
fecisti. co-
i. fi. ver.
exto an
ocius.*

29 † Si amatus defendendo concubinam, ita Bald. in d. l. i. nu. 22. sequitur Ang. vbi supra & hoc propter amicitiam non leuē, quæ inter ipsos consistit, l. masurius, ff. de verbo. signi. † Item quia domestici sunt, & quadam societate iunguntur, l. quod ait, ff. de diuor. d. l. si vxor, §. si minor, ff. de adulter. d. l. non sine, C. de bonis quæ libe. ita etiam sensit Floria. in d. l. scientiam, §. qui cum aliter, col. 2. in prin.

31 † Si socius defendendo socium, siue itineris, siue cohabitationis sit, de socio itineris tenuit Bal. in d. l. i. nu. 24. & hoc quia iniuria communis est, l. item apud La-beonem, §. tenetur, ff. de iniur. ita etiam sensit Gand. in d. rub. de defensio. à reo fact. num. 3. licet ad aliud propositum, illud dicat de socio itineris & cohabitationis tenuit Ang. vbi supra. & Bonif. in rub. quis alium. col. 2. in princi. iuncta additione ibi posita sub litera B.

33 † Imo si socius socium non defendit, delinquere videtur,

- tur. ita Floria. in d. §. qui cum aliter, per text. in c. fortitudo, & in c. non inferenda, 23. q. 1. facit etiam tex. in l. itē
- 34 apud Iabeonem. §. tenetur. ff. de iniur. † Et non solum solum socium defendere possum, ab eo qui ipsum occidere voluerit. ipsum interficiendo, verum etiam sociū aggressoris, & sic criminosi occidi possunt. ita Bald. & Ange. vbi supra, per tex. in l. 1. C. de rap. virgi. & in l. raptores. C. de episco. & cler.
- 35 † Si amicus defendendo amicum, ita post alios quam pluribus rationibus, & similibus comprobando tenuit Hippo. in l. vnica, nu. 210. C. de rap. virgi. quando scilicet sumus in maxima amicitia.
- 36 † Si seruus defendendo dominum, & econtra. Si libertus defendendo patronum, & econtra. Si vasallus defendendo dominum & econtra. Idem in ascriptio. si Abbas defendendo monachum. Idem de familiari conducto, prout dicunt Bal. Ang. & Gaudi. in locis de quibus supra, rationibus vt ibi per eos.
- 37 † Glos. in d. l. vt vim. dicit, quod quantum sit ad defensionem alterius, affectio consideranda est, quod quidem in omnibus casibus supra enumeratis verificari potest. Sed quæro an extraneum defendendo, quis aggressorem occidere possit. Bald. in d. l. 1. nu. 26. tenet quod sic. quem sequitur Floria. in d. l. scientiam. §. qui cum alter. ff. ad l. Aquil. maximè quando offensus exclamat accurrite, accurrite. & mouentur, † quia si pro defensione rerū hoc licet. l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi arm. tanto magis pro defensione personarum. l. sed. & partus. §. 1. ff. quod met, cau. l. si quis in seruitute. ff. de fur.
- 39 l. furem. ff. de sicar. † Item quia dicit Bald. cum res publica offendatur, cuiuslibet interest rempublicam tueri. ne offendatur, quia ius publicum in hoc consistit l. licitatio. §. quod illicite. ff. de pupli. l. si quis ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capti. & tenuerunt Cano. in ca. 1. de homi. in clem. & Innoc. in c. si vero, el. 1. in princ. de sententia excommunicata. Ancha. in c. dilectus, eod. titu. de senten.

Practica criminalis

- excommuni. Matthæ. in constitutione rapinas. 7. not.
- 40 † Si defendendo patriam. ita Bonifa. ubi supra col. 2.
in prin. per tex in l. minime. ff. de relig. & sump. fun.
- 41 † Si defendendo fidem Christi. Ita Bonifa. ubi supra
42 per tex in c. Maximianus. 23. q. 3. † Cum ad fidei defen-
sionem quilibet semper tenetur. 23. q. 8. c. quincunq;
43 ex clero. §. is ita. † Et moriens pro fide cœleste præmiū
consequitur. d. q. 7. c. omni timore. ita etiam in defendē
te patriam, ut ibi.
- 44 † Si occidit furem uel latronem, quando se & sua
aliter euadere non pōt. l. furem. ff. eo. de sicar. l. si pigno
rē. §. furem. ff. de fur. c. 2. & c. si perfodiens, de homic. &
ubique habetur per Docto. & istud intelligas non so-
lūm in fure nocturno, uerūm etiam in fure diurno. si te
lo se defendit. & aliter res suas euadere non potest. ut
dicunt Docto. in iuribus supra allegatis. & in l. si ut
allegas. eo. tit. nostro. & Bonif. in d. rub. quis alium &c.
in princ. & uideas. Hippo in l. 1. nu. 18. ff. eo. de sicar. & in
d. l. furem. qui de hoc copiose loquitur.
- 45 † Si maritus occidit adulterum uxoris suę deprehen-
sum in adulterio. dummodo talis adulter uilis persona
sit. ut habetur in l. marito, primo responso. & in l. si adul-
terium. §. pen. ff. de adulte. in l. Gracchus. C. eo. de adult.
ita Bonifa. ubi supra. & Hippo. in d. l. 1. nu. 19.
- 46 † Si maritus occidit hominem, quem de adulterio
uxoris suę habebat suspectum, & cui ter denunciavit,
seu protestatus est in scriptis, & coram tribus testibus
fide dignis. q̄ non deberet se intromittere cum eius
uxore, quia si postea inuenit eum loquentem, uel se
intromittentem cum ea, poterit impune eum occide-
re, tex est in auct. si quis ei quem. C. de adul. & in auct.
ut sic. matri & auix, in §. iis quoque. & ibi Doct. & fa-
cit tex. in c. 2. de cohab. cler. & mul. & uoluit Bar in l. ge-
nerali, in fi. C. de decur. lib. 19. & ita Bonifa. in d. rub. qui
alium &c. in princ. & Hippo. in d. l. 1. nu. 21.
- 74 † Si pater occidit filiam in potestate deprehensam

in adulterio. & idem si occidit adulterum, dummodo & filiam occidat, vt habetur in l. patri, & in l. nec in ea. & in l. q. ait lex. §. pen. & ff. de adult. & de hoc videas per Ang. in prac. in ver. che hai adulterata la mia dōna. versi. an patri liceat & c. vbi ponit omnia quæ requiruntur, vt pater occidere possit. & Bonif. in d. rub. quis aliū, in prin. & Hippoly. in l. patre vel marito, in princ. ff. de quaesti. & in d. l. 1. nu. 20. ff. eo. de sicar.

48 † Si pater occidit volentem se & filiā suam stuprare. l. 1. §. pen. ff. de sica. & ita Bonif. vbi supra, in prin.

49 † Si filius mandato patris, adulterantem vxorem patris in ipso adulterio occideret. d. l. Gracchus. C. de adul. & ita Bonifa. vbi supra, col. 2. in prin.

50 † Si quis occidit transfugam vel hostem ciuitatis. l. 3. §. ff. eo. de sicar. c. cū homo, 23. q. 5. & habetur in l. pro ditores. ff. de re milit. & per Bonifa. vbi supra, & Hippo. in d. l. 1. nu. 23.

51 † Si quis occidit nocturnum depopulatorem agrorum & aggressorem viarum publicarum, & deferrorē, militiæ. l. 1. & 2. C. quando lic. se sine iudi. vin. & ita Floria. in l. si seruus, in vlt. col. circa med. ff. ad leg. Aquil. Bonif. in d. rub. quis alium & c. col. 1. in fi. & Hippoly. in d. l. 1. nu. 23.

52 † Si parentes consanguinei tutores, & curatores virginum & viduarum, occident raptos ipsarum, & alios dātes auxiliū & fauorem ad raptum faciendum. l. raptos. C. de epis. & cle. i a Bonif. vbi supra.

53 † Si quis inimicum interfecerit. in duello licito. text. est in c. 1. §. si quis hominem. ibi, nisi in duello. de pace tenen. in vlt. feu. & ibi Docto. Calca. in consil. 2. licet in ista materia. Hippo. qui alios adducit in d. l. 1. nu. 24. & facit in arg. tamen tex. in l. qua actione. si quis in colluctatione ff. ad leg. Aquil. l. 3. §. 1. ff. de iniur.

54 † Si minister iustitiæ condemnatum ad mortem d. c. cū homo, c. homicidium, 23. q. 5. ita Hippol. in dicta l. 1. num. 25. & ratio est, quia necessitas officii excusat. l.

Practica criminalis.

- tutorem primo responso. ff. de iis quibus. vt indig. l. si seruus communis. §. quod vero. ff. de furt. l. similiter. §. i. ff. rerum amotarum.
- 55 † Si occidit bannitum ex quo occidit lege permittente, d. l. Gracchus. C. de adulte. & de ista materia bannitorum dixi supra.
- 56 † Si familia potestatis occidit resistentem. Bart. & alii in l. si seruus C. de iis qui ad eccles. confugi. & in l. quem admodu. ff. ad l. Aquil. & in l. si. C. qñ lic. se sine iudi. vindi & alii quos adducit Hippo. in pract. crim. in §. vlt. nu. 7. & in d. l. i. nu. 78. ff. de sicar.
- 57 † Si timor inest, vr puta si aliquis potens, dicat alicui non potenti, occidas talem. alias occidam te. tunc si nō poterat aliter euadere vitam suam. nisi illum interficeret, si eum interficiat, non punitur aliqua pœna. Bal. in c. i. §. iniuria. in vlt. col. vers. sed pone quidam potens, de pac. iur. firm. sequitur Alexā. in l. liber. homo. ff. ad l. Aquil. & las. in §. si minus, in 7. col. insti. de act. idē Bald. in l. seruos. C. ad l. Iul. de vi publica. Floria in l. liber. homo. & in l. quod dicitur. ff. ad l. Aquil. Dec. in d. l. vt vim nu. 9. & Hippo. in d. l. i. nu. 92.
- 58 † Si consuetudo loci tolerat homicidia, qua mala cōsuetudo excusat à pena. Glo. in c. cum venerabilis, de cōsuetu. Rom. in sing. 20. incip. an consuetudo. ita Hippo. in d. l. i. nu. 99.
- 59 † Si creditor debitorem fugientē, & se telo defendentem, Bal. & Sal. in l. si vt allegas, in vlti. verbis. eo. tit. nro Ale. in d. l. furem. ff. eo. ita Hippo. in d. l. i. nu. 106.
- 60 † Si iniuste carceratus pro cā capitali occidit custodes, ita Paris in tracta. sindica. in 25. char. in 3. col. vbi p hoc allegat text. in l. nihil ff. de capt. & in l. capitalium. §. ad statuas. ff. de pœn. cum aliis de quibus per Hippo. in d. l. i. nu. 108.
- 61 † Si seruum repertum in flagranti crimine, & concubitu cum domina. l. qui seruum. ff. de verbo. obliga. l. quid ergo. §. hæres. ff. de legat. i. l. eleganter. §. fina. de pigno.

Pigno. actio. & ita Hippoly. in d. l. 1. n. 10.

- 62 † Si lege statuto, vel consuetudine permittitur, sine toleratur aliquis actus, & ex illo actus sequatur homicidium, ut in torneamentis, in pueris bobertibus at sine. & in aliis casibus de quibus loquuntur Dec. in cons. 9. Arch. in cons. 283. Io. de Ana. in c. 1. de torneam. Ceter. in cons. 30. & cons. 31. & Hippo. in cons. 90. & in pract. in §. ulterius. nu. 9. & dixi supra in vers. l. ubi.
- 63 † Si seruiens qui timens mortem sibi comminatum à domina, nisi uxorem eius, forte de adulterio suspectum occideret, ipsam interfecit, quando alias esset periturus ita Flor. in l. si quis fumo. §. quod dicitur in prin. ff. ad l. Aquil. ex intentione laco. de Arena.
- 64 † Si quis posuit offendiculum ad fenestram pro capiendo fure nocturno, si fur ceciderit & mortuus tunc ipse non tenetur. ita Alex. cons. 140. vol. 1.
- 65 † Si authorem rixæ in rixa occidat, ut in l. 1. §. ad ardetes. ff. si quadrupedes paup. fecit. dicitur. si seruum. de l. scientia. §. 2. ff. ad l. Aquil. in c. qm hoc se sine iudi. iudi. & ita Gand. in rub. de pœn. reo. pe. or. l. an. 60.
- 66 † Si occidit quis aliquem propter tumultum sedandum, qui sedari aliter non potest l. qui cadem. in fi. ff. eo. de sicar. quod intellige. ut per Bar. ibi quando fuerit culpabilis. & non innocens.

S V M M A R I U M.

- 1 Auxilium per interpositam personam committitur, auxilium prestando, ante factum, in actu, & post actum, §. 1. me. 2. & 3.
- 4 Auxilium prestantes ad homicidium quodlibet puniuntur.
- 5 Prestantes auxilium ad exadendum homicidium, quomodo teneantur.

POSTQVAM vidimus quando quis per seipsum homicidium committit, tunc modo restat ut videamus quando

Practica criminalis

quando per interpositam personam, quod fit multis
1 modis. † Et primò auxilium præstando. dixi. in l. fin. ff.
 de quæst. in versi. associatio, q̄ quandoque datur auxi-
 lium, antè factum, quandoque in ipso actu, q̄nque post
 actum & hoc per dictum Bar in l. si furti. §. opem. ff. de
 fur. q̄ ponit nonnulla exempla in quolibet capite. sequi-
 tur Aug. simpliciter in pract. in gio. & Andream Marci
 lanificem, num. 5. versi. quæro quot modis, & in gl. & di-
 cto maleficio semper astitit. num. 13. versi. quærit Bart.
 & alii quam plures. hincinde exempla ponunt, vnde ex
 dictis omnium dicas tu, ante delictum auxilium dati.
 Si dedit alicui pecuniam, causa iuueniendi assassinum.
 Si concessit domum causa homicidii faciendi, ita Bart.
 in d. §. opem. & Ang. vbi suprâ. Si commodauit arma
 vel alia necessaria ad maleficio committendum, ita
 Bonif. in tract. malef. in rub. de insul. percut. num. 24. Si
 equum commodauit, Si duxit super suo equo in gropa
 ad locum delicti, Si famulum commodauit, ita Soz. cõ-
 filio 188. in princip. volu. 2. & hoc præcipuè per dictum
 Bald. in l. quicumque. C. de ser fug. in versic nota sextò,
 vbi loquitur de commodante equum, arma, vel famo-
 sum, si accepit custodiam vestium volentium delinque-
 re. sicut dignum §. secundo quoque, & ibi lo. de Ana. de
 homici. Si dedit spem volenti delinquere, vt quia dicat
 ita ad occidendum, quia ducam instrumenta ad sepeliẽ-
 dum cadauer. vt consuluit Cepol. in consi. 27. per totũ.
 Si scienter ostendit malam viam alicui vbi latrones erat
 qui occiderunt eum, ita Andr. de Iser. in constitu. termi-
 num vitæ, sub rub. de homicidio puniendo constit. Nea-
 pol. & dixi in d. l. si. nu. 238. versi. ducens verbis. Si ex pia-
 uerit & explorauerit, & ille est occisus, ita Paris. in con-
 sil. 166. vol. 4.

2 † Auxilium in delicto, si insimul cum delinquente
 admenauerit contra occisum. l. si ita vulneratus iuncta
 Glos in versicu. qualibet. ff. ad l. Aquil. & not. in l. si. ff.
 de firat. si capit aliquem & eũ teneat. & alter percutiat.

d.l. item Mella. §. si alius. Bonifa. ubi supra, nume. 24. & not. in c. fi. de iniur & in c. cū homo ad homine. 23. q. 5. Si unus uulnerauerit & alter se apposuerit armis, uo lētibus adiuuare uulneratum, not. in c. si quis uiduam. l. di. Assistendo malefactori, ut habilis homicidium cō mittatur, ense euaginato uel non euaginato, & hoc q̄a insultatus re dicitur timidior, insultās uerò audatior, ita Bar. in d. opem. & in l. i. §. i. ff. de ui, & ui arma. & in l. fi. de sicar. §. Ang. in pract. in locis de quibus supra. & Cepol. post alios in consi. 34. nu. 9. si acclamauerit tali ter q̄ insultatus reddatur timidior, & insultans auda tior l. i. §. potuisse. ff. ad Syllē. Alex. in d. l. is qui opem. nu me. 4. & Hyppo. in pract. in d. §. constante. nu. 62. uer. itē scias etiam q̄ auxilium.

3 † Auxilium post delictum associando, & prohibēdo ne capiatur. ita Bar. in d. §. opem. num. 4. sequitur Ang. ubi supra. tenuit hoc etiam Gand. in rub. de homic. 3. col. uer. item pone quæstionem.

4 † Tempora ista tria sic considerata. modo uidendū est qualiter puniantur auxilium Præstantes. Gandi. in rub. de homic. & eorum pœn. nu. 7. ex opinione Dy. & aliorum quibus in ciuitate Bononiæ istud contingit, dicit. Aut auxilium præstans dedit causam homicidii. & tunc ut principalis tanquam homicida punitur, aut non dedit causam mortis, seu homicidii, & tunc punitur media pœna. Cyn. in l. unica. C. de Nil. ager. non rumpen. post multa, dixit nescio quid dicam, dubi to, non parum ad præsens. Bar. in dicta l. is qui opem, uersic. quid ergo dicemus. ff. de furt. dicit, quòd regula est quod præstans opem, punitur eadē pœna, qua prin cipalis punitur, quod tamen fallit in casu. l. raptores. C. de raptu uirgi. & l. prima. C. de Nil. age. non rumpen. quia sic est ibi expressum. Item fallit quando quali tates propter quas pœna debet augeri, uel minui re periuntur diuersæ in personam facientis, & opem præ stantis, qualitates ipsas declarando. Idem Barto. in l. i. in furti.

Practica criminalis

furti. §. opem. nu. 2. uer. uenio ad secundum. ff. eo. de fur. dicit siue sumus in auxiliante delictum, siue in ipso delicto, ex quo opem maleficio prestare videtur. punitur pari poena, ut principalis † Si vero sumus in auxilio post delictum ad euadendum. quamuis aliqui assessores eos condemnarent. attamen sibi non placet. ex quo non prestant auxilium ad homicidium committendum, sed ad euadendum. adeo quod tenentur ex eo. tit. C. de iis qui latro. & c. vel si impediret familiam capere, tenetur, lege Julia. de vi. & in l. lege Julia. ff. ad l. Iul. de vi public. & in auct. vt omnes obe. iudi. §. pen. Aliter punitur prestans auxilium ad delictum. aliter ad euadendum. nisi dicit ipse premonuerit. quod deberet delinquere, quod sibi non deficeret. & sub ea spe. deliquit. quia tunc dedit auxilium ad delictum, & pari poena punitur. Bald. in l. i. C. de crimi. pecul. & ipse distinguit, aut quis fer. opem per actum proximum facto, puta quia assistit facienti, punitur eadem poena. si per actum remotum tunc minus per illum. tex. ita est tenet in d. l. i. C. de Nil age. norump. Saly in l. vnica. C. de rap. virg. & alii quam plures hincinde distinguunt, & late etiam istud terigit Fely. in c. sicut dignum de homi. vbi ponit regulam illam generalem. quod auxilium prestans, punitur vt principalis. eam quam pluribus modis limitando. quem sequitur Hippoly. in practi. in versi. constante nu. 49. & de hoc late etiam dixit Ang. in pract. in versi. & dicta malef. semper asserit. vnde ex dictis omnium scribentium & sequendo regulam Bal. in consilio 492. volu. i. dicas tu. quod datur gradus in auxilio & poene. nam quidam prestat paruū auxiliū & multū remotū ab actu. quidam prestant medium auxilium. quidam prestant substantiale auxilium. Si sumus in paruo, vel medio auxilio. quod exemplificari potest in omni auxilio ante delictum & post delictum, tunc punitur, non pari poena, sed media poena. Nisi in auxilio post delictum essemus in casu Bar. in d. l. in furti. §. opem, quod premonuisset, quod deberet delin-

delinquere, quo casu teneretur, vt ibi per eum, si verò sumus in auxilio substantiale, quod exemplificari pōt in auxilio in delicto, tunc puniuntur tanquam interfectores, & eo in casu dictio tanquam est nota veritatis vt l. item Mella, §. si plures, ff. ad l. Aquil. si familiæ, ff. de iur. om. iud. & pro hoc facit dictum Bal & aliorū de quibus supra. tenentium q̄ auxilium debet esse cā proxima delicto, vt puniatur eadem pœna.

DEFENSIONES PRO IMPVTATO

DE AVXILIO SVNT ISTAE.

PRIMO quòd dicat ignorasse q̄ valet delinquere d. l. si furti. §. ope. d. l. qui domum, ff. de adulter. Dec. in c. 1. de offic. deleg. Salyc. in d. l. vnica nu. 27. C. de raptu virgi. nam si quis me in scio aufugit cum meis æquis, vel habuit mea arma, & occidit non teneor, ita Bal. in conf. 120. vol. 3. in antiquis Hippol. in practi. in §. constante nu. 48. & 55. Signoro. confi. 134.

Scđo quòd clare p̄bet astitisse, nec auxilium impendisse, ita Alex. in d. l. is qui op̄. in addi. magna. in fine.

Tertiò q̄ dicat a casu ibi fuisse, vt dixi. in d. l. si. in versi. assistentia. nu. 257.

Quartò q̄ poterant ita facere sine eo. ita Io. An. in c. foelictis de pœn. las. in conf. 137. vol. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Homicidium commissum mandando, instigando, persuadendo, ratum habendo & consulēdo quomodo puniatur remissiuè.
- 2 Negligens corrigere qualiter teneatur.
- 3 Societatis occultæ scrupulo non caret, qui manifesto facinori desinit obuiare.

MANDANDO, instigando, persuadendo, ratum habendo, & consulendo, de quibus omnibus copiosissimè

Practica criminalis.

piofissimè ac doctissimè, post Bald. Cal. Ang. Hippol. & alios, videas per Ludo. Care. in pract. crimi. in §. circa, quod est v. nec aliter circa declarationem cuiuslibet capituli insistam. ne illud quod ordinate dictum fuit iterum repetam, & velim, vt dicitur spoliare mortuum, vt alij fecerunt ideò dictum Ludo. Careri. videas.

- 2 Negligens † corrigere, ex quo habemus tex. in c. negligere. 2. q. 7. & in c. error. 83. distin. & in c. sicut dignum. §. illi, de homi. vbi dicitur negligere cum possit perturbare peruersos, nihil aliud est, quàm fouere.
- 3 † Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

S V M M A R I V M.

- 1 Cogitatio de iure civili non punitur.
- 2 Hereticus sola cogitatione delinquit.
- 3 Cogitatio in vsurario, in foro animæ punitur.
- 4 Periurus tenetur ex cogitatione.
- 5 Furtum animò committitur in foro Canonico.
- 6 Actione sola, non delinquitur.
- 7 Delictum perfectione sola aliquando committitur.
- 8 Filius patrem captiuum liberare tenetur, & patrem furiosum curare.
- 9 Homicidium uel delictum cogitatum, & actione in simul intentatum, an & quomodo puniatur.
- 10 Statuta non puniunt animum, nisi sequatur effectus.
- 11 Statuta casum fictum non comprehendunt.
- 12 Vulneras aïo occidedi, sed nō occidedi, an de morte teneatur.
- 13 De fide male cogitans puniri debet.
- 14 Delictum actione & perfectione, aliquando in esse deducitur.
- 15 Delictum quando cogitatione, actione & perfectione insimul, commissum dicatur.
- 16 Filius tenetur pro crimine lese maiestatis à patre commissio.

Q V A R T O Pramittendum est, quòd delictum deduci-

- deducitur in esse, Aliquando cogitatione sola, aliquando actione sola, aliquando perfectione, aliquando cogitatione actione simul, aliquando cogitatione & perfectione simul, aliquando actione & perfectione simul aliquando cogitatione, actione, & perfectione omnibus simul, & de ijs oibus est videndum. † Propter cogitationem tantum de iure civili non tenetur aliqua poena, si steterit in finibus cogitationis, l. cogitationis, ff. de poen. Limita non procedere de iure Canonico. Primò † in hæretico qui sola cogitatione delinquit, & tenetur ad poenam. c. 1. & c. ad abolendam extrà de hæreti. † Secundò in vsurario. c. consuluit. de vsur. † Tertiò in eo qui habuit animum periurandi, c. qui aut 22. q. 5. † Quartò in fure. c. si propterea de poen. cle. 1.
- † Actione sola quis non delinquit, l. si quis quid perferendum acceperit, ff. de furt.
- † Perfectione sola committitur aliquando delictum, exemplum in eo qui omittit illud ad quod de iure tenebatur, ex eo enim quod omittit perfecit ipso iure delictum, sine præcedenti cogitatione, & sine præcedenti actione, hoc casu tenetur, † vt filius qui omislerit liberare, patrem captiuum, vel curare patrem furiosum tenetur, auct. si captiui. C. de episco. & cleri. auct. liberi furiosi. C. de episcopa. audien.
- † Cogitatione & actione simul committitur homicidium, vel delictum quando deuenit ad actum, sed non perficit, & in hoc, an quis teneatur distingue ex mente Albe. in l. si quis non dicam rapere, C. de episc. & cleric. quod aut non perficit, ex eo quia noluit, aut ex eo, quia non potuit. Primo casu secundum eum non tenetur l. qui falsam, ff. ad fal. Bal. autem in d. l. si quis non dicam in 4. oppositio melius distinguit in isto casu. Aut talis attentatio respicit interesse publicum, & ita procedet dictum Alberi. & d. l. qui falsam, aut concernit interesse priuatū, quia aliquis ceditur, & tenetur de illa attentatione, & est tex. optimus, in l. item Labeonem

Practica criminalis.

Labeonem, §. 1. Fallit in l. quisquis ad l. Iul. maie. & in l. 1. C. si quæcunq; præ. pot. Secundo verò casu qñ non potuit. Alberi. in d. l. si quis non dicam, distinguebat, inter impossibilitatem naturæ, & iuris, sed omiſſa iſta ſua diſtinctione, quæ in illis caſibus vere perficit quantum ad ſe, licet nõ ſortitæ fuerunt effectum, & ideò aliter diſtingue ex mente Bald. aut ſumus in leui crimine & excuſatur, l. 1. ff. quòd quiſque iur. aut in atroci. & tunc aut delinquit verbo, & tenetur extraordinarie, l. 1. C. de extraor. crimi. aut proceſſit ad actum facti, & tunc ad remotum, & nõ tenetur ordinarie, aut ad actum propinquum & immediatum, & tenetur ordinarie, liſ qui cum telo, C. de ſicar. aut ſumus in atrociffimis, & tenetur qualitercunq; egerit, pœna ordinaria, d. l. quiſ-

10 quis ad l. Iul. maieſt. † Hinc oritur pœnes ſcribentes vna dubitatio, nunquid hoc procedat in ſtatutis puniẽtib; delicta, ſed quòd ſi deuenierit ad actum facti proximum teneantur pœna ordinaria. In hac q. Bart. in l. 1. §. diuus, ff. de ſicar. tenet quòd non puniatur, ni-

11 ſi ſequatur effectus, & ratio eſt † quia ſtatuta non cõprehendunt caſum fictum, vt per Bar. in l. 3. §. hæc verba, ff. de neg. geſt. ſed attentando, quis dicitur fictè p̄ficere, vt p̄bat optime tex. in l. lege Cornelia, ff. de ſica. ibi dolus pro facto accipitur, & verbum accipitur denotat fictionem, iuxta ca quæ tradit Bart. in l. ſi is qui pro emptore, col. 3. in fi. ff. de vſucapi. & communiter Doct. ſequuntur, vt late per Hippo. in liſ qui cū telo, C. de ſicar. num. 31. verſ. octauus caſus, licet tamen non puniatur ordinarie, ſed extraordinarie tenebitur, ex

12 mente Bal. in l. ſi fugitiui, C. de ſer. fugit. † Hinc eſt dubitatur nunquid animus ſit in conſideratione in vulnerante, puta vnus vulnerauit alium, animo occidendi, & non ſecuta fuit mors, vtrum teneatur tantum de vulnere, ſecundum formam ſtatuti punientis vulnerantem, an maiori pœna. Saly. tangit iſtam. q. in liſ qui cum telo, C. de ſica. in fi. & determinat, quòd licet non

teneatur

teneatur de occiso, tñ tenetur de vulnere, & maiori pœna, ex eo enim, q̄ habuit animum occidendi, pœna imposita à statu p̄ vulnere alterabit, & ideò hodie practica est, q̄ citetur ad defendendum se, de eo quòd ap̄ fate & ex proposito, vulneravit, & si apparebit de pensamiento, tenetur grauiori pœna.

13 † Cogitatione & perfectione simul, aliquando quis delinquit, ex eo enim q̄ male cogitat de fide perficit & delinquit, & tenetur ordinarie vt dixi, supra.

14 † Actione & perfectione simul delinquitur, qñ absq; eo q̄ cogitet, & exemplificari potest in infante, & in dormiente, in ebrio, in furioso, & in cōcitato iusta causa, & iusto dolore de quibus dixi supra.

15 † Cogitatione, actione, & perfectione simul quando appensate & deliberate delinquitur & de hoc infra dicam & dixi supra.

16 † Aliqñ tñ q̄s tenetur, licèt nō cogitauerit, nec egerit nec p̄fecerit, vt filius in crimine lesæ maiest. De omnibus ijs capitibus videas per Alber. & Bal. in d. l. si quis nū dicā rapere, C. de episco. & cleri. Gād. in tra. malefi. in tit. de pœn. reo. in prin. Iac. de Belui. in prac. cri. sub rub. de q̄st. nu. 210. & Fel. in tract. qñ cona. punia. nu. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Vna p̄sumptio aliam tollit.
- 2 P̄sumptiones æquales confunduntur, & minus fertis, ab alia confunduntur, & index quæ sit fortior arbitratur.
- 3 Probatio in specie, probationem in genere tollit & nu. 29.
- 4 P̄sumptionis. quot species sint.
- 5 P̄sumptio pro reo validior esse debet, quàm illa quæ est contra reum, vt vna p̄sumptio tollit aliam.
- 6 P̄sumptio quotuplex sit & nu. 8.
- 7 Probatio contra iuris & de iure p̄sumptionē nō admittitur.
- 8 Probatio admittitur contra iuris p̄sumptionem.
- 9 P̄sūptio doli quæ a lege oritur, eo ipso q̄ aliquis occidit, an

Practica criminalis.

- Et quando amoveatur per alias præsumptiones contrarias.
- 10 Præsumptiones quæ deducuntur ad tollendas alias præsumptiones, ut potentes dicantur, verosimilitudinem in se habere debent.
 - 11 Reo confessio homicidio, ex triplici capite sibi datur defensiones.
 - 12 Coniunctio sanguinis existens inter occidentem & occisum, quando excuset, & nu. 13. & 14.
 - 13 Fraudis præsumptio cessat ex præsumptione sanguinis.
 - 14 Negativa non animo occidendi vulneravi quomodo probetur
 - 15 Voluntas an adsit, vel non adsit non queritur, quando constat de facti atrocitate.
 - 16 Coniecturis est opus in claris.
 - 17 Accusans & non probans, calumniari præsumitur.
 - 18 Iocosa locutio ostendit aliquem animum occidendi non habuisse.
 - 19 Amicitie tollit omnem malam suspicionem occidendi amicis.
 - 20 Homicidium casuale præsumitur, si probatur mortuum habuisse se maximam amicitiam, cum occidente, & non apparet de coniectura odij.
 - 21 Amicitia magna, cognationi æquiparatur.
 - 22 Amicitie evidens signum ex conuersatio.
 - 23 Conuersatio cum inimico occisi, facit indicium contra imputatum.
 - 24 Cohabitatio parua non facit quem præsumi inimicum.
 - 25 Animus occidendi non præsumitur, in accomodante res & bona sue domus pro faciendo tripudium.
 - 26 Dicta familiarium defunctis propinquorum & aliorum suspectorum, quæ iudex accipit per viam constituti sine iuramento faciunt præsumptionem & indicium leue, per quot iudex ad capturam procedit. secus tamen si imputatus est vir grauis in ciuitate, bonæ conditionis & famæ quia non proceditur ad capturam
 - 27 Ex indicij grauibus, vel grauissimis, ad capturam proceditur, etiam ad torturam.
 - 28 Bona fama publica an præferatur infamie delicti particularis, & nu. 34.
 - 30 Præsumptio in specie, tollit præsumptionem in genere.
 - 31 Teste duo deponentes super infamia, præferuntur altis contrarium dicentibus.
 - 32 Famæ publicæ sunt incompassibiles.

- 33 Genus quando potest saluari in altis speciebus una exempta,
tunc species eximitur à genere.
- 34 Fama simplex sine adiumento facit indicium ad capturam, non
autem ad torturam.
- 35 Qualitates occidentis excusat, & animum non fuisse ad occi-
dendum demonstrat.
- 36 Natus ex bonis parētibus & bona pgenie, bonus præsumitur.
- 37 Malus præsumitur, natus ex malis parētibus vel mala pgenie
- 38 Filij non sunt degeneraturi à parentibus.
- 39 Bona vita boniq; mores, ac consuetudo non delinquendi, excu-
sant, imputatum de homicidio.
- 40 Consuetudo aliqua facit indicium contra aliquem.
- 41 Prouocasse in dubio fortior præsumitur.
- 42 Rixosus præsumitur prouocasse.
- 43 Bona opinio minuit præsumptiones si quæ sunt contra reum.
- 44 Probatio bonæ vitæ, tollit indicia quæ faciunt contra malefa-
ctorem.
- 45 Probationum quot species reperiantur.
- 46 Vitæ præcedentis qualitas, quæ indicia elidat.
- 47 Damna præsumuntur data a vicinis, si non extat eorum lauda-
bilis & bona fama.
- 48 Bene pro bono præsumitur, & quod prudens prudentet viuat.
- 49 Minant præsumptionem contra se habet.
- 50 Defensio data ex causa, quæ tripliciter consideratur.
- 51 Defensio licita, ex toto excusat a pœna.
- 52 Defensio a principio licita, ex post non licita a pœna excusat.
- 53 Defensio non licita, sed æqua excusat ab ordinaria pœna.
- 54 Animus occidendi, ex qualitate & mō pcutiendi deprehenditur.
- 55 Percutiens cum calce, vel cum astra, non præsumitur habere
animum occidendi.
- 56 Percutiens in faciem manu vacua, & occidens, de homicidij
pœna non punitur.
- 57 Pugno percutiens, de homicidio non tenetur.
- 58 Animus occidendi nō præsumitur, ex pçusione cū pomo ensis.
- 59 Percutiens cum baculo, non præsumitur habere animum ad
occidendum

Practica criminalis.

- 60 Percutiens cum instrumento, nullo modo accommodatum ad occidendum, non est homicidij reus.
- 61 Magister cum instrumento apto ad mortem discipulum percutiens, debet occidi.
- 62 Percutiens fuste vel lapide, an animū occidēdi habere præsatur & quid de percutiente, cum cultello breui. *nn.* 63.
- 63 Cultellus breuis non computatur armorum appellatione.
- 64 Animum occidendi non præsimitur habuisse, qui statim post percussione[m] medelam præsuiit.
- 65 Percutiens qui statim fregit & proiecit arma cum quibus percussit, non præsimitur habuisse occidendi animum.
- 66 Morte secuta ex leui pcussioe vulnerās extraordinarie puniūt.
- 67 Idem si vulnus est in loco non solito ad mortem.
- 68 Vulneratus mortuus post aliquod temporis interuallum, an præsatur mortuus ex vulnere.
- 69 Mortuus an quis fuerit ex vulnere, statur iudicio medicorū.
- 70 Vulnerans quid facere habeat, vt probari possit, an vulnus mortale fuerit.
- 71 Iudex qui debeat facere, vt uideri possit an vulneratus ex eo vulnere sit moriturus.
- 72 Iudex quomodo procedere debeat ad informationē vulnerū, ut supra eis iudicare habeat, & *nn.* 83.
- 73 Modus procedendi ad informationē vulnerū corporis mortui.
- 74 Probatio p[er] facti euidentia[m] admittitur post didicita testificata.
- 75 Medicorum dictis in arte sua standum est, & *nn.* 82. & 83
- 76 Experto cuilibet in arte sua credendum est, & *nn.* 80.
- 77 Naturali de natura creditur.
- 78 Fabro de fabrico statur.
- 79 Doctori de discipulo credit, & magistro militū de suo milite.
- 81 Testibus de arte sua testificantibus magis creditur.
- 84 Testes in ijs quæ nō sunt de actū substātia, puta die & hora licet non concordant attamen eorum dicta probant.
- 85 Periti attestantes de pertinentibus ad eorum artem, nō sunt proprie testes, sed potius iudices dicuntur, & *nn.* 86.
- 86 Testis deponens de credulitate non probat, nisi in consistentibus in peritia.

- 83 Medici ad inspiciendum vulnera, per quem eligi debeant.
- 88 Medici solius dicto an standum sit vel plures requirantur.
- 89 Commilitoni solo qui facit visum & repertum creditur.
- 90 Medici deponentibus de vulnere an credatur sine iuramento.
- 91 Medicis pluribus de aliquo vulnere deponentibus standum est
Item dignioribus peritioribus in arte medicinae, ac etiam vero
similiora deponentibus.
- 92 Medici quando sunt plures numero & peritia & diuersa opi-
nionis, an vulneratus, ex vulnere mortuus sit, quo iudicandum
- 93 Sna lata praetextu medicorum veriorum, an retractari possit
- 94 Vulneratus percussus in capite praesumitur ex vulnere mortuus.
- 95 Vulnerans primo aliquem an teneatur de occiso quando alius
postea vulnerauit & nu. 96.
- 96 Verbum mortifere quid denotet.
- 97 Mors est vulnere secuta, trahitur ad diem vulneris.
- 98 Vulneratus lethaliter fingitur mortuus.
- 99 Mortaliter vulneratus, venit appellatione occisi.
- 100 Vulnerans an de occiso teneatur, si vulnus non mortale ha-
bet commixtionem cum alio vulnere vel concussionem.
- 101 Coniecture quibus cognoscitur vulneratum, ex vulnere esse
mortuum, & nu. 102. vsque ad nu. 109.
- Breuitas temporis denotat quem ex vulnere mortuum esse.
- 102 Accidentia mala.
- 103 Vulneris magnitudo.
- 104 Dolor continuus in nervis.
- 105 Spasmus superueniens.
- 106 Instrumenti genus.
- 107 Perseuerantia vomitus, Febris, & aliorum accidentium, si-
gnificantium mortem.
- 108 Pars corporis in qua est vulnus, quae autem sint ista corpo-
ris partes vide nu. 109
- 110 Praesumptiones vt vulneratus non sit mortuus ex vulnere,
& nu. 3 vsque ad nu. 128.
- Negligentia.
- 111 Mala gubernatio.
- 112 Mala cura.

Practica criminalis.

- 113 *Medicus non adhibitus.*
- 114 *Medicus tardè adhibitus.*
- 115 *Medici ignorantia.*
- 116 *Curatus per incantationes.*
- 117 *Accessio ad fol. ad aer de nocte. in vulnerato in capite.*
- 118 *Laborare.*
- 119 *Vinum bibere.*
- 120 *Conubere.*
- 121 *Longum tempus, quod arbi trio indicantis relinquitur.*
- 122 *Accidentia mali si recesserunt, & ambulavit super baculo.*
- 123 *Medici denuntiatio libera.*
- 124 *Deambulatio post vulnera per civitatem,*
- 125 *Ambulatio post vulnus.*
- 126 *Locus vulneris non solitus ad mortem.*
- 127 *Vulnus a principio non mortale.*
- 128 *Vulnus non durans vsque ad mortem.*
- 129 *Homicidium non esse dolose commissum quomodo cognoscatur*
- 130 *Denuntiatio decani vel Centenarij, an faciat indicium.*
- 131 *Rei spontanea præsentatio, ipsius innocentiam demonstrat.*
- 132 *Mortui exculpatio, demonstrat ipsius rei innocentiam.*
- 133 *Exculpatione propinquorum mortui, & ipsa innocentiam demonstrat*
- 134 *Accusandi tarditas, rei innocentiam denotat. & accusationem suspectam reddit.*
- 135 *Diurnitas, temporis innocentiam rei demonstrat.*
- 136 *Socij criminis exculpatio, iuvat innocentiam rei.*
- 137 *Iudicia tolluntur per revocationem factam à testibus examinatis ex quibus talia iudicia causata sunt. Et iudex super primo dicto iudicialiter facto, sententiam ferre non potest.*

115 sic præmissis veniendo modo ad materiã defensionum reorũ, quatuor faciam partes. Prima pars erit, in demonstrãdo qñ reus fatetur vulnerasse & occidisse, sed excusationem assumit pro se, q̃ animum non habuerit ad interficiendum, & q̃ homicidium magis fuit casuale quàm voluntarium. & istud deduci potest ex pluribus de quibus infra.

1 † Pro cognitione itaque huius partis sciendum esse
 puto, quòd vna præsumptio tollit aliam, vt in l. diuus.
 iuncta Glo. in versi. existimari, ff. de resti. in integr. & in
 c. accedens de crimi. fal. not. Bal. & Saly. in l. matre. C. de
 calum. & vbique Doct. ponunt hoc, & multos enume-
 rat Hippoly. in sua practi. in §. diligenter. nume. 193. &
 in hac l. nume. 50. & in l. 1. §. diuus. ff. eo. nume. 25. Sed
 aduerte quòd Io. Ant. & Abb. ac Io. de Ana. post ipsos in
 dicto cap. accedens dicunt. quod vna præsumptio tan-
 2 quam fortior elidit aliam. † Et ideo si præsumptiones
 sunt æquales tunc confunduntur. & minus fortis con-
 funditur ab alia. & ex circumstantiis habebit iudex arbi-
 3 trari quæ fortior dicatur. per not. in cap. literas de præ-
 sumptio. & in c. tuæ. qui fil. sint legit. † & Bald. in l. siue
 possidetis. C. de probat. dicit quod probatio in specie,
 4 tanquam potentior tollit probationem in genere. † &
 ex mente ipsius dantur tres species præsumptionis, alia
 temeraria, alia probabilis, alia violenta, illa autem quæ
 5 temeraria est, in nullo consideratur. † Et ex hoc dico
 quòd ad hoc, quòd vna præsumptio tollat aliam
 necesse est, vt sit validior illa quæ est pro reo, quam,
 quòd sit illa, quæ est contra reum. & exemplum po-
 test dari in fratre, qui vulnerauit alium fratrem & du-
 bium est, an animo occidendi illum gesserit, tunc lex
 habet præsumptionem quòd dolosè fecerit. ista præ-
 sumptio tollitur ob id quòd est frater. sed si esset præ-
 sumptio contra occidentem, quòd desiderauit bona
 fratris, cum sit persona quæ multum affectet diuitias.
 & habeat filios, quos cogeret diuites facere. tunc præ-
 sumptio fraternitatis & sanguinis cessabit. & confun-
 detur ob aliam præsumptionem, quæ in se continet
 spem successionis. & ideò defensor debet esse cautus in
 tollendo præsumptiones, quæ in contrarium obijci
 possunt. & infortificando præsumptiones fauorabiles
 ipsi reo, vt dicantur validiores, quam sint præsumptio-
 nes quæ oriuntur de iure. vt dolosè dicatur egisse. &

Practica criminalis.

exinde ostendat animum non fuisse ad interficiendū.
6 † Sciendum est etiam q̄ duplex ex præsumptio, vna
7 iuris & de iure, contra quam non admittitur proba-
tio. vt per Glo. in dicta l. siue possidetis. C. de proba &
est tex. iuncta Glo. in l. antique. C. ad Velle. & in l. fin. C.
ad Maced. & in l. fina. C. arbit. tute. vt per Alex. in l. inter
stipulantem. §. i. ff. de verbo. obligat. & latè per Alcia. &
addentes in tracta. de præsump. in secun. par. in princi.
& ista est quando lex super ea se fundat, & statuit, vt in
8 dictis iuribus. & per Bald. in rub. C. de probat. † Alia est
præsumptio iuris tantum, quæ probationes in contra-
ritm admittit. & in qua lex non se fundat, nec super ea
statuit vt per Bal. in d. rub. & per alios supra notatos. &
ista est præsumptio, de qua loquitur lex ista & etiam
9 Glo. in versi. non occidendi. † & ideo videndum est. an &
quando præsumptio doli quæ oritur à lege eo ipso q̄
aliquis occidit, amoueat per alias præsumptiones cō-
10 trarias. † & in hoc est aduertendum, q̄ præsumptiones
quæ deducuntur ad tollendas alias præsumptiones, ad
hoc vt dicantur potens, debent habere verosimilitudi-
nem in se. cum sint fundatæ. super verosimili. c. quia ve-
rosimile. de præsumpt. & voluit Bal. in l. fi. in 20. opposi.
C. de hære. institu. & dixi in d. l. fi. in quinto præmissio.
considerando verosimilitudinem consonam iuri ratio-
ni & facto.

Videndum itaque erit sequendo ordinem Glo. no-
stre. quæ sint præsumptiones quæ diminuunt, sed tol-
leant præsumptionem doli, orientem ex homicidio.
11 † Nam Cicero, in lib. i. de inuentione, dicit, quòd quan-
do reus fatetur homicidium ex triplici capite defensio-
nes sibi dantur. Primo ex persona, tam imputati
12 quam occisi. Secundo ex causa. Tertio ex facto. † Ex
persona coniunctio sanguinis existens inter occisorem
& occisum. inducit præsumptionem q̄ non habuerit ani-
mum ad occidendum. sed à casu illud fecerit. vt voluit
Glo. hic dum dicit probando affinitatem. Idem voluit
Gandi.

Gandi. in tract. malef. in titu. de præsump. & indi. dubi.
 13 col. 2. versi, præsumptio verò hominis, dicens, † quòd
 propter præsumptionem sanguinis lex præsumit om-
 nem fraudem cessare. l. non solnm. i responso. ff. de ritu
 nupt. & l. penul. C. quod cum fal. tuto. aut. idem voluit
 Iaco de Belui. in sua pract. crimin. in tit. de quæstio. col.
 50. & Aret. in consi. 50. incip. sicut decet, col. 3. versi. con-
 firmatur, hoc idem voluit Roma. in l. in illa stipula. col.
 14 pen. versi. 15. ff. de verbo. oblig. dicens, † quæ negatiua nõ
 animo occidendi vulneraui. probatur si inter vulne-
 rantem & vulneratum est magna coniunctio sangui-
 nis, quia non præsumitur animo occidendi vulnerasse
 per Glo hic, & Alber. in hac l. dicit oriri excusationem
 propter coniunctionem sanguinis. quia nemo carnem
 suam odio habet. cap. non estimemus, 13. quæst 2 sed ad-
 uerte quòd Saly. hic dicit quòd aliqui Doct. reprobant
 Glo. hic, per tit. præcedentem, de emen. propin. & per
 titu. subsequentem de iis qui pat. vel liber. occi. vbi cõ-
 iunctio sanguinis etiam magna non excusat, sed dicit
 ipse quòd Glo. hic non vult quæ per se sola sit sufficiens,
 ideo copulatiuè adiecit. & qualitatem accidentis, puta
 an alias esset homo rixosus, insidiosus. & sic prauæ uite
 vel frugi an verò frugi & bonæ, quia vitæ religiosæ vel
 forte ualetudinarius, uel fortè talia attentare non au-
 sus, uerosimilitet, uel fortè tunc furiosus. Bal. hinc tollè
 do hæc contraria dicit, quæ qualitas personæ non sufficit,
 sed coadiuuat alias qualitates facti, ita quòd si fa-
 ctum de per se ostendit animum fuisse ad occidendum,
 ut quia fuit uisus iratus percutere. & etiam quia mul-
 ta uulnera intulit, uel quòd infecutus fuit fugientem.
 & occidit, uel quòd uulnerauit armis terribilibus, & ap-
 tis faciliter ad occidendum. nõ tunc coniunctio sangui-
 nis non excusabit ex mente Bald. & uerius existimo.
 quod idem uoluit Alberi. hic, & sensit subtilis Io. Fab.
 15 hic. † Nam quoties ex facto constat de atrocitate nõ
 est querendum, an adsit uel non adsit uoluntas quia
 constat

Practica criminalis.

- constat voluisse occidere, sed quoties ex facto est dubium an habuerit animum ad occidendum, vel non, tunc præsumptiones operantur. † Cum in claris non sit opus coniecturis. l. continuus. ff. de verb. obliga. & dicit Aret. in consilio 80. sicut decet, colum. 2. q. licet istæ coniecturæ excusent percutientem etiam cum gladio, a dolo præsumpto, posset tamen esse gladius ita enormis, & in loco adeo mortali, quod istæ coniecturæ non iuuarent, & istud probat à simili, per tex. & Glo. in l. fi. vxor. §. fi. de adulte. & in l. in Senatus consultum §. cor. ff. ad Turp. nam sicut ibi maritus, vel coniunctos, accusans propter consuetudinem excusatur a calumnia præsumpta,
- 16 licet non probet crimen. † Cum tamen alias non probans præsumatur calumniari, vt in l. i. in prin. ff. eod. ad Turpill. ratio ergo coniunctionis excludit dolum præsumptum, sed dolum euidentem non, quia a tali calumnia coniunctio non excusat.
- 17 † Iocosa locutio antequam sequantur vulnera, habet præsumptionem quod non sit animus ad occidendum vt putandum haberet arma dixerit aduersus vulneratum ridendo, attendite poltron. seu. defendite, vel similia verba iocosa. ante vulnera. nam tunc si sequatur homicidium præsumitur casuale, ita voluit Cepol. in consi. 31. col. 2. versi. tertia præsumptio est, per Glo. in §. fi. inst. de iniur. ibi, si risi, vel ludi, vel comedi.
- 18 † Amicitia ostendit animum & intentionem, non fuisse ad interficiendum, quod imo occidens secerit ex improviso casu. non autem dolo, ita videtur text. hic iuncta Glo. dum vult occidendi animum non fuisse, quæ erat amicitia cum occiso, & idem voluit Iaco. de Belui. in pract. crim. in titu. de quæsti. col. l. versi. & ad declarationem, & † Eely. in ca. fi. de homi. in fi. per hunc text. dicit quod si probatur mortuum habuisse maximam amicitiam cum occidente, si non appareat coniectura odii ex vulnere, vel aliter, præsumitur homicidium casuale, quod idem voluit Ias. in l. 1. nu. 22. ff. de legi. loquens
- de

- de amico. vel affini alternatiue, adeo q̄ alterum sufficiat ad inducendam præsumptionem non habuisse animum ad occidendum, sed fuisse casuale. Istud etiam sequitur Cepol. in dicto consi. 3 1. col. 2. versi. quarta præsumptio, & Excellentissimus Sozi. Iun. in consilio 58. numero 3. volu 1. † Videmus in simili quod amicitia magna æquiparatur cognationi, vt per Bal. in l. vt vim, col. 2. versi. quinto quæritur. ff. de iusti. & iur. & per Ias. in l. quæ dotis, nume. 74. ff. solu. matri. & dixi multa ad hoc propositum in tract. de compromis. in tertia parte princip. in versi. amicus, vnde cum ex consanguinitate non præsumatur animus ad occidendum, vt dixi in versicu. coniunctio sanguinis, ergo idem est dicendum in amicitia. † Amicitia autem signum euidēs propter quod inducitur excusatio, est conuersatio quæ erat cum occiso per occisorem, nam ex tali conuersatione nulla præsumitur inimicitia inter eos, & quod non habuerit animum ad occidendum, ita ad excusandum pro indicio dat Cepol. in dicto consilio 3 1. in septima præsumptione.
- 23 † Quemadmodum & è contra, conuersatio cum inimico occisi, inducit præsumptionem mali animi contra interfectum, vt amicitias copulauerit cum inimico, & propter hoc processerit ad tale delictum præmeditatè, vt not. in l. liberi. & ibi Bald. Saly. & Ias. C. de inoffi. testa. & in c. repellantur, & ibi Abb. & alij, de accusa. & dixi in d. l. si. in ver. conuersatio. † Intellego tamen quod non sit conuersatio repentina, sed per aliquod tempus, vt est text. in l. penult. §. in factum. ff. nau. cau. stab. per quem text. ita determi. Ioan. And. But. & Io. de Ana. in d. c. repellantur, & dixi in d. l. si. num. 170. † Aliud quoque signum erit, si eum quem occidi accommodaui de ijs rebus & bonis, quæ sunt in domo mea, vt pro faciendo tripudium, scamna, bancas, & tapetes, & similia, vt per Hippolyt. in consilio 5 1. licet nedum, nu. 47. q̄ idem dici potest, si accommodaui equum, vel similia.

Practica criminalis

- lia, vel mutuauit pecuniam, frumentum, vinum, & alia.
- 26 † Sed aduerte circa prædicta, quod in iudiciis est dare gradus, vt dixi in d.l. fi. in secundo & 3. nota. quædam sunt leuia, vt est dictum propinquorum, familiarium & aliorum suspectorum, quorum dicta accipit iudex per viam constituti, & sic ad iuramentum, & ista faciunt præsumptionem & indicium leue, per quod iudex potest procedere ad capturam, vt dixi in dicta l. fi. in 2. nota. potest etiam inquirere vt dixi in d.l. fi. num. 327. & habetur in l. 2. §. publico. ff. de adult. & hoc in casu si erit bona fama pro imputato quæ aliquo modo constet iudici per viam tamen iudicii, vt si est vir grauis in ciuitate, bonæ conditionis & famæ, nec procedetur contra eum ad capturam, nec inquiratur, nisi aliæ præsumptiones concurrant, quæ grauent, & fomentum dent illi præsumptioni & suspicioni, quæ orta est ex dictis non iurantium, vel ex dicto mortui, & similibus facientibus leuem præsumptionem, & in tali facto procedant dicta superius per Bar. Bal. & alios, vt bona fama minuat præsumptionem & indicium, & hoc modo potest intelligi, quod dicunt Bal. & Imol. in d.l. fi. ff. de acquir.
- 27 hæred. vbi dixi supra. † Si verò essent indicia grauia, vel grauissima, per quæ posset non tantum deueniri ad capturam, sed etiam ad torturam, tunc si iudex habet talia indicia ex quibus semel reus esset torquendus, vt puta, quod vna eleuatio, vel dispositio sola esset imponenda ipsi reo. tunc iudex habita bona fama rei ducet eum ad locum torturæ, & finget velle torquere, vt sæpe vidi praticari. Si verò sunt indicia talia ex quibus posset torqueri bis, tunc ob bonam famam semel torquetur, & sic successiuè, semper fit diminutio, vt propter bonam famam tollatur aliquantulum de ipsa tortura & iudex habere debet considerationem ad personam rei.
- 28 † Infertur ex hoc ad eam quæstionem, si aliquis est diffamatus in ciuitate de aliquo delicto in particulari vt puta quod hominem interfecit, & ex aduerso sit bona fama

- fama generaliter, quòd sit grauis & probus, an præfe-
 29 ratur infamia delicti bonæ famæ. † Alexan. consi. 70.
 vers. nec prædictis, vol. 1. dicit q̄ semper prævalent pro-
 bationes in specie, probationibus in gñe, & hoc per
 dictum Inno. in c. auditis de præf. & per dictum Bald.
 30 in l. siue possidetis, col. 2. C. de prob. † vbi tenet quòd
 præsumptio in specie tollit præsumptionem in gene-
 re, & facit regula generi, de regu. iur. & text. in l. san-
 ctio legum, ff. de pœn. facit etiam ad hoc dictum Inno.
 31 in c. inquisitionis, & in c. cum tempus, de accusa. † vbi
 vult duos testes super infamia deponentes, præferri
 alijs contrarium dicentibus, tenent hoc etiam Roma.
 in consi. 177. Cep. in consi. 39 & Fulg. consi. 135.
 32 † Contrariū tenuit Bal. ex opi. Gandi. in l. ea quidem,
 nu. 65. C. de accus. motus ea ratione, quia famæ publi-
 cæ sunt incompassibiles, vt in c. defleat peccator, ex-
 33 tra de reg. iur. † Item quia quando genus potest salua-
 ri in alijs speciebus, vna exempta, tunc species eximi-
 tur à genere, sed hic non potest saluari bona fama, cū
 fama mala, ergo &c. Alij etiam hanc partem tenuerūt,
 quos refert Hipp. in l. de minore, §. plurium, nu. 112. ff.
 34 de quæsti. † Dicitur tu, aut fama delicti est simplex, sine
 adiumento, quo casu facit indicium ad capturam, non
 autem ad torturam, vt dixi in d. l. fin. num. 313. & tunc
 bona fama elidat, aut vltra famam delicti est causa vel
 probatio per quam ipsa adiuuatur, vt possit procedi
 ad torturam, & tunc bona fama non tollat indicium,
 quia maior est infamia, & sic non æqualis, ita sensit
 Bal. in d. l. ea quidem, & hanc maiorem vim habere con-
 siderat Bar. in d. §. plurium, & Bal. in l. si mater, C. ne de
 de sta. defuncto.
 35 † Qualitas occidentis inducit excusationem, & de-
 monstrat animum non fuisse ad occidendum, ita vult
 Glo. hic, & istud cōsiderabile est multipliciter, primò
 à natura, secundo à consuetudine, deinde ab opinio-
 ne, postremo ab accidenti, & de ijs oībus dispiciamus.

Practica criminalis.

- 36 † A natura, ut bene natus ex bonis parentibus, ex bona progenie. nā iste præsumitur bonus, l. quisquis. C. ad l. Iul. maieft. & l. si cohortalis, C. de cohortali. &
- 37 prin. cornicu. lib. 12. † Cum econtra si fuerit natus ex mala progenie, vel ex malis parentibus, præsumitur malus, l. quod si velit. §. qui mancipia. ff. de ædil. edict. ita determinat Gand. in tit. de præsumpt. & indi. dubi. col. 2. vers. præsumptio enim, & est tex. in c. si gēs An-
- 38 glorum, § 6. dist. † vbi filij non sunt degeneraturi à parentibus iniquis, & tales præsumuntur futuri, quales fuerunt parentes.
- 39 † A consuetudine, vt bonus, mitis, pacificus, bonæ & frugi vitæ qui nec ausus fuisset tale quid attentare, vel quia religiosus, vt exemplificat Saly. hic, & ad excusandum, quòd ex voluntate nō occiderit homo istius qualitatis, inducit Cæpol. in d. consi. 31. col. penul. vers. nona præsumptio, per tex. in l. non omnis, § à barbaris, ff. de re milit. & in l. vel vniuersorum, ff. de pign. act.
- 40 † Cum econtra mala uita, & mala hominis consuetudo, faciat indicium cōtra reum, non tñ aptum ad
- 41 torturam, ut dixi in d. l. si. nu. 241. † Hinc videmus q̄ si sunt duo rixantes, nec appareat quis illorum rixam ceperit, in dubio præsumptio est contra eum qui est fortior, audacior, & magis peritus, ita Floria. post Ray. in l. 1. §. cum arietes, ff. si quadru. paup. fec. dica. arg. l. nō omnis, §. à barbaris, ff. de re mil. & tenet hoc etiam Cæpol. in consil. 28. nume. 12. Fely. in c. capitulum, el. 1. col. 16. de rescript. & in c. 1. col. 2. de treug. & pac. † Videmus etiam quòd ille qui est rixosus, præsumitur pro-uocasse, ita Car. in cle. 1. q. 33. de homici. Alber. in l. ut vim, ff. de iusti. & iur. & Cæpol. in d. cons. 31. num. 13. & dixi supra.
- 43 Ab opinione, ut bona, fama, nam hæc minuit præsumptiones si quæ sunt contra reum, vt l. 3. §. sed si ex improuiso, ff. de re milit. ibi inspecto vitæ præcedentis
- 44 actu, & not. ibi Bar. dicens quòd † probatio bonæ vitæ
habet

- habet minuere indicia quæ faciunt contra malefactorem, per tex. ibi, & per tex. in l. seq. illius tit. §. fin. & in d. l. omnis. §. à barbaris, & Bald. in l. fin. C. de proba,
- 45 col. fi. vers. sed tertia dicens, † quod cū reperiatur tres species probationum, una indicatiua, quæ plenè probat, alia præsumptiua, quæ excedit semiplenam probationem, alia indicatiua, quando fit indicium, quod est minus q̄ semiplena probatio, & ex ista in uili persona locum habet tortura, l. cum probatio. ff. de proba.
- 46 † Secus in grauibus personis, quia qualitas præcedentis vitæ eledit huiusmodi indicia. c. cum in iuuentute, de præsumpt. idem Bal. in l. i. col. i. vers. & in simili. C.
- 47 loca. dicit, † quòd damna præsumuntur data à vicinis, nisi bona & laudabilis eorum fama, & conuersatio, hanc præsumptionem excusat, quia † pro bono præsumitur bene, & q̄ prudens prudenter uiuat sequitur prædicta Alex. in l. fi. in 3. appostill. ad Bar. ff. de quæstio. & in cons. 89. incip. viso themate, colu. 2. vers. confirmantur prædicta, uol. 3. & Corne. in consi. 58. incip. visa inquisitione, in litera L, uol. 2. Deci. in consi. 189. incip. lætatus sum, colum. pen. & Excellentissimus Tho. Gramma. in consi. 65. incip. in causa humilis, col. 2. & Hippoly. in sua pract. in §. diligenter. nume. 196. & in l. de minore, §. plurium. nu. 91. ff. de quæstio,
- 49 ubi multa accumulatur, † & dicit Bal. & Imol. post cum in l. fi. col. fi. ff. de hære. insti. quòd ille qui minatur, habet præsumptionē contra se, & ille qui habet rem furtiuam penes se habet indicium contra se. nisi sit vir grauis, bonæ conditionis & famæ, nam tunc eliduntur illa indicia, de quo etiam dixi in d. l. fi. nu. 417. & seq.
- Ab accidenti ut in ebrio, dormiente, & furioso, de quibus omnibus diximus supra.
- 50 † Secundo ex causa defensio datur, quia causa tripliciter potest considerari licita, à principio licita, ex post
- 51 non licita, non licita, sed æqua. † Licita, si est causa, non in totum excusatur à pœna, prout defensio necessaria,

Practica criminalis.

cessaria, timor mortis, duellum licitum, & alia de qui-
52 bus dixi supra in verbo iuris permissioe. † Si à prin-
cipio ex post non licita, tunc excusatur à pœna ordi-
naria, quod exemplificari potest, quando quis rei licite
operam dabat, licet quid illicitum secutum fuerit, vt
tenet Aretin. in consi. 80. & Ias. in consi. 133. vt in eo
qui volebat interficere bannitum, & alium interfe-
cit quando casu sequitur homicidium, quando quis
volebat vti re communi. item etiam si ludendo sequi-
tur homicidium, de quibus omnibus diximus supra,
vel si accedit familiã potestatis secum, vt tenet Alex.
in consi. 140. num. 3. vol. 2. vel si quis interfecit aggres-
53 sorem tempore noctis, vt per Alex. in d. cõl. nu. 8. † Nõ
licita sed æqua. & tunc etiam excusatur à pœna ordi-
naria, prout si quis iusto dolore motus alium interfe-
cit, vt dicit tex. in l. si adulterium cum incestu. §. Impe-
ratores, ff. ad leg. Iul. de adult. Alex. in d. consi. 140. num.
2. & istud post alios multa adducendo, tenuit Hipp. in
l. 1. nu. 77. ff. eo. de sicar. si fuerit primus non insultans.
Item etiam si propter ignorantiam deliquit vt supra
dixi. si quis defendendo se, excessit, ita Alex. in d. consi.
140. nu. 12. & hoc siue culpa, siue dolo excessit.

Tertiò ex facto defensio consideratur, quod oritur
aut ex actu percussioe, aut ex vulnere, aut ex forma
54 procedendi. † Ex actu percussioe, nam animus oc-
cidendi ex qualitate & modo percutiendi deprehen-
ditur, ita Bar. in l. 1. §. diuus, per illum text. ff. de sicar.
Doct. in l. 1. C. eo. & facit tex. in c. significasti, col. 2. de
55 homic. puta. † si quis percussit aliquem cum calce, vel
cum acta, tunc non præsumitur habuisse animum oc-
cidendi, vt probatur in l. 1. C. de emen. seruo. facit d. l.
1. §. sed si claua. ff. eo. de sicar. & text. in d. c. significasti.
56 † Item si percussit manu vacua in faciem, & occiderit
non videtur habuisse animum occidendi, nec punitur
57 pœna homicidij, ita Raph. Cuma. in consi. 134. † Item
si pugno percussit, prout dicit Deci. in consi. 9. in princ.

- vol.1. & Aret. in cons. cxlvi. uisa consultatione, per tot.
- 58 † Percutiens cum pomo ensis ita Ang. in pract. crim. in Glo scienter, in pen. uers. Glo. & Doct. in c. sicut dignum, in fi. de homi. Ang. ubi supra in uers. ex interuallo dictus Titius, uers. sed aduertas, & ibi in addi. & Hip
- 59 poly. in d. l. 1. §. diuus, de sicar. nu. 32. † Percutiens cum baculo ita Baldu. in proce. digestorum in 3. col. & in d. l. solam in argu. tamen, in 5 col. C. de testi. D Fely. in d. c.
- 60 significasti nu. 8. † Si percussit cum instrumento secundum se, nullo modo accommodatum ad occidendum, Ita Aret. in consil. 80. colu. 2. in princ. per tex. in d. l. 1. in prin. C. de emen. seruo tenet Feli in d. c. significasti. num. 8. & Hippol. qui multos adducit in consil. 67. num.
- 61 17 † Hinc uidemus quod bal in l. sed & si quacunque, §. sed nunquid ff. ad leg. Aquil dicit, quod debet occidi magister qui discipulum percutit cum instrumento
- 62 apto ad mortem. † Si percussit cum fuste, uel lapide, ex quo sunt instrumenta cum quibus, ut in pluribus percussus non moritur, nec est in mortis periculo. d. §. diuus, & ibi Bar. l. omne delictum. §. si quis Comilitonem. ff. de re mili. & hoc tanto magis si essent unus penes alium, & ense percutere posset. ita Fely. in d. c. signi-
- 63 ficasti. nu. 9 & melius Sozi. in d. c. de iis, de accus. † Si percutit cum cultello breui, qui non computatur armorum appellatione, ut dicit Glo. in auct. de arm. §. fi.
- 64 † Si postquam percussit statim medelam præstitit. ita Cæpol. in consil. 31. num. 5. uers. quinta præsumptio est. motus, quia ex actu illo incontinenti secuto, declaratur qui animus fuerit in præcedentibus, per nota. per Glo. & Doct. in l. si. uentri §. in bonis. ff. de priu. credi. & per no. per. Doct. in l. & post contractum. ff. de dona,
- 65 † Si postquam percussit, statim fregit & proiecit arma, cum quibus percussit, ita Cæpol. in d. consilio 31. num. 5. uers. sexto præmitto. motus, quia non est uerosimile, quod proiecisset arma, & se eis priuasset, si dolore occidisset.

Practica criminalis

- 66 †Ex uulnere, ut puta si esset uulnuscum, ex leui percussione, nam tunc si mors sequeretur, poena ordinaria, uulneras non ponitur, Ita Iac. de Bel. in q. nu. 69.
- 67 †Ita etiam si uulnus esset in loco non solito ad mortem, ita Cepol. post alios in consi. 61. nu. 16. & alia concurrerent, de quibus in quaestione sequenti.
- 68 †Ex his quaero, uulneratus si mortuus fuerit, per aliquod temporis interuallum post uulnera, an teneatur uulnerans de occiso, an de uulnerato tantum, quaestio haec multas habet opiniones, & ex intentione scriptionum, iura diuersimode uidentur determinare. nam quaedam dicunt, quod si aliquandiu uixit, adhuc tenetur de occiso. nec expressit tempus, ut in c. ad audientiam, de homici. Aliquando dicitur infra paucos dies, nec tamen exprimitur quantitas, ut in c. presbyterum, eo. tit. aliquando dicitur post octo menses, ut in cap. 11. de cleri. percus. aliquando dicitur post longum interuallum. ut in l. ait lex. ff. ad leg. Aquil. aliquando dicitur infra tres dies, ut in c. si qua foemina. l. distin. & est Glo in l. 1. C. de emen. seru secundum quod communiter intelligitur, ut ibi per Doct. & in Lombarda in l. in omnibus, de plag. ubi annus datur ad hoc ut non dicatur mortuus ex uulnere. Vnde ob talem uarietatem Doct. fuerunt in diuersis sententiis & opinionibus. Gaudi. in titu. de homic. col. pen. nu. 23. ponit hanc quaestionem. & facit plura capita, considerando quando quis fuit uulneratus cum arma leui & non mortiferum ut cum lapide modico. ligno, cucuma. & sic leuiter. & hoc in casu consideretur animus, an fuerit ad occidendum vel non, ut si animus non fuerit occidendi, non teneatur de occiso. Secundum caput est, quando quis fuerit uulneratus non mortiferum, ut si medicum non adhibuerit, vel malum medicum & imperitum, ut teneatur tantummodo uulnerans de uulnerato, & non de occiso. Tertium est ut in dubio quando non apparet an uulnus sit mortale vel non, ut probata negligentia, non teneatur de occiso.

cifo. & aduerte quod de ista compendiosa facit mentionem Barto. in sua disput. incipit. iure municipali, in fin. Bart. in l. 1. C. de emen. seruo. distinguit an post triduum superuixerit, uel ambulauerit, uel non, & eodem modo. in l. fi. ff. de sicar. & hoc quando sumus in dubio secus autem est qñ est certum uulnus esse mortale, uel non mortale, & istud certū est, & quando sumus in dubio † Ang. in l. 1. considerat tempus quadraginta dierum, uel quod appareat ex sententia medicorum uulnus non fuisse mortale, Alberic. in proœ. digestor. col. 5. vers. subsequenter, dicit uidisse seruari, & de facto obtinuisse, quod stetur dicto medicorum. & idem uoluit in q. 35. in secunda par. stat. sed idem Alberi. in l. huic scripturæ. §. 1. ff. ad leg. Aquil. considerat tempus, an quis mortuus fuerit infra paucos dies, an uerò post longum tempus. considerando etiam culpam, & negligentiam uulnerati. Floria. in d. l. ait lex. uult stari iudicio medicorum, Anto. de Butr. in d. c. 11. de cleric. percuf. considerat tempus tantummodò. & de eo remittit se ad arbitrium iudicis. attendita qualitate & quantitate uulneris. Abb. in d. c. 11. dicit quod ubi semper in deterius processit. & tamen est mortuus, dicatur decessisse ex uulnere. relinquendo tamen hoc arbitrio iudicis. Anch. in c. presbyterum, de homic. remittit se ad tempus, & ad ea quæ not. Bart. in d. l. fin. & Fely. ibi distinguit tres casus. ut per Salyc. in d. l. 1. C. de emen. seruo. Ioan. de Ana. in c. 11. de de. percu. refert multas opiniones, & tamen residere uidetur in ipsa qualitate temporis, ita quod multa est uarietas inter Docto. & in ista materia scripsit Barto. in eo tract. quem fecit de percussio. ex quibus mors quis ex interual. & in consil. 37. Quæstio est talis. Titius fuit a Sempronio percussus, in 11. uolumi. & Bal. in consil. 335. an uulnus uol. 11. in nouis. quod est etiam in antiquis, in cōf. 195. & in consil. 136. proponitur uol. 11. & in consil. impres. so post vol. instit. incipit. ad euidenciam præmittendum

Practica criminalis.

est, quod cum queritur. & Signo. in cōsilio 163. factum sic se habet, quidam Simonelus. & Ancha. in consilio 284. iure stricto. & Cuma. in consi. 134. uisis denunciis. & Corn. in consilio exci. circa præsentem uolum. 2. in consilio 273. uisa inquisitione & in consilio cclxxxiii. in præsentia consultatione, uolum. 3. & Alex. aliqua ponit in consi. 9. uol. 1. aliquid. & aliqua ponit remissiuè in l. si quis non aliter. & ibi Clau. Aquen. ff. de verb. obli. & Sozi. in consil. 177. primo aspectu, uolum. 2. & Bologni. in consi. 5. uisis igitur. & Prodosci. de Comitib. inter consi. Cœpol. in conf. 40. licet inuitus, & idē Cœpol. in conf. 61. magnificè ac generose prætor, & De ci. in conf. 315. uiso eleganti conf. uolum. 3. & Hippo. in conf. vii. in præsentia dubitatione. & Clarissimum Tho Gramma. in conf. 2. Ioannes Mancus & in consilio 7049. in causa querelæ.

† Antequam deueniam ad decisio. istius quæstionis præmitto, q̄ uulnerato homine, ille, qui uulnus intulit. uel aliter cuius interest, potest petere a iudice, ut mittat medicos ad inspiciendum uulneris qualitatem, ita q̄ per talem inspectionem probari possit an uulnus fuerit mortale, uel non. ita determinat Bal. p̄ illū tex. in l. i. in ver. recte aut̄ ibi, si testatū redegerit. ut inde possit apparere, an & quatenus rem peiorē legatarius fecerit, allegat tex. in l. 2. ff. de fer. & in l. non solū. §. sed ut probari. ff. de no. op. num. † Vnde Raph. Fulg. in l. huic scripturæ. §. si seruus. ff. ad l. Aq. dicit q̄ bene facerent iudices maleficiorū cōuocare medicos qui uideant, an ex eo uulnere esset moriturus, ut postea si ex alio accidenti ille sit mortuus, tunc, ille qui uulnerat euadat, nam si appareat q̄ ex eo uulnere esset mortuus, tunc uulnerans nullo modo liberabitur, & idē Raph. Fulgo. in l. qui occidit. §. si. ff. eo ad leg. Aq. per illū tex. dicit q̄ sani consilii est, si uulnus non est lethale, & ipse iudex faciat uideri per medicos, q̄ hoc uulnus non est lethale, ut si postea alia ratione moriatur iste non debeat

- beat puniri. quod est bene not. ex quo dicebam suprâ,
- 72 † quòd melior est practica Ultramontanorum, q̄ iudex debeat mittere chirurgos & medicos pro contemplatione uulnerum, & illos consulere, qui considerata qualitate uulnerum, secundum artem suam exponant,
- 73 & referant an sint mortalia, uel nō † & istud quod inspiciatur uulnus habet etiam locum homine mortuo, ut imputatus de uulnere possit perquirere a iudice, ut cadauer extrahatur, ut medici uideant uulnera, & deponant an sint lethalia, & ita dicit fuisse seruatum Spec. in titu. de proba. §. uidentum restat. uers. hoc quoque
- 74 quod ēt uoluit Bal. in addi. ad Spec. in tit. de homic. † & idem Bal. in l. si quis testibns. C. de testi. dicit, quod post didicita testificata potest per facti euidenciam contrarium probari, ut puta si testes dixerint aliquem gladio fuisse interfectū, & reus dicit fuisse mortuum sua morte, & quod in eius corpore nō apparet percussio, quod hæc probatio fieri potest, quia in rei euidencia non timetur subornatio, & cum esset quæstio de facto, corpus mortuum fuit exhumatum, & ostensum medicis. & fuit iudicatum secundum quod apparebat in rei ueritate. quod idem uoluit Roma. in l. si uero. §. de uiro. in xxxii. principa. fallen. uers. sexto probatur. ff. sol. matr. dicens quod si testes deposuerūt ex uulnere illato super caput. Titium obiisse. & sint publicati, quod contraria probatio poterit fieri per inspectionem capitis, in quo nullum uulnus seu cicatrix appareat, & quamuis Roma. ibi dicat quod Spec. in tit. de probatio. in d. uers. hoc quoque, non dicat illud ad quod allegatur p̄ Bald. tamen Spec. illud dicit quod fuit exhumatus homo pro uidendo an esset uulneratus certo genere armorum, prout dicam infra. iudex autem debet diligentem inquisitionem facere super hac re. vt uoluit Bart. in d. l. semel. C. de re mil. lib. 12.
- 75 † Præmitto & aliud quod standum est per iudicantem dictis medicorum. ut est text. in d. l. semel. & in l.

Practica criminalis

- 76 ad aures, de æta. & quali. † nam peritis in arte sua cre-
77 ditur. l. i. §. si. ff. de uerb. obl. l. i. §. i. ff. de uent. insp. † Cū
naturali credatur de natura. l. si pater meus. ff. de solu.
78 † & fabri de frabica. §. quod autē, in auct. de nō alie.
79 & permut. † & Doctōri de discipulo. & magistro mili-
80 tum de suo milite. l. i. C. de offi. mag. offi. † & genera-
liter unicuique in arte sua experto credendum est. c.
ut constitueretur. l. dist & prout latè prosequitur Spe.
in ti. de proba. §. uidendum. col. pen. uers. hoc quoque.
81 † Subdens quod istud quod credatur experto in arte.
prodest, propter testes, quia magis credendum est eis,
qui de arte sua testificantur, inferens ex hoc ad facti
82 contingentiam. † quod cum quidam scholaris Bono-
niensis repeteret a quodam campfore pecuniam suam.
ipse campfor percussit eum cum falcastro, ac accusa-
tus ipse campfor defendebat se. quod quædam mula cū
pede eum percusserat, accusator fecit ex humari illum
Scholarem, ut uideretur in ictu falcastri, uel pede mu-
le, fuisse interfestus, & chirurgi deposuerunt quod
perit ictu falcastri. ut fuit declaratum dicto medico-
rum standum est, per text. in l. certi. C. de iudi. & in §.
83 i. in proœ. digestorum. † & Bart. in consi. 37. quæ-
stio est talis, uol. 2. dicit, quod iudex qui habet iudica-
re super quæstione facti. aduocet & habeat peritos
medicos. qui secundum artem considerata qualitate, &
quantitate. & loco uulneris, referant & exponant, si
uulnus fuerit mortale, uel occasione uulneris mor-
tuus præsumatur. Bald. in consi. 328. an uulnus fuerit
mortale, quod est in consil. 195. dicit quod sumitur ar-
gumentum, ab arte medicorum. nam unicuique peri-
to in arte sua credendum est, præsertim quādo est ali-
quis doctoratus uel licentiatus, & sic autoritate pu-
blica approbatus, uel qui diu reputatus est idoneus,
per salubres practicas & experiētias, uel quia assignat
rationes, secundum. Canones medicinæ. de suo uisu &
tactu. d. l. semel. subdens quod istud testimonium me-
dicorum

dicorum peritorum qui interfuerunt a principio morbi & post. iudex debet amplecti. quia sciunt & possunt uerè testificari, & præsumuntur uerum dicere, quia in teste iuratio semper præsumitur ueritas sicut in instrumento. l. cum precibus C. de proba. Istud etiam quod medico credatur de uulnere. ponit Anchar in d. consil. cclxxxiiii & Corn. in d. consil. 273. in fin. & Hippol. in d. consil. 6. num. 29. Extende ut istud habeat locum esto quod illi medici qui deponunt de eo infirmo quem non uisitarunt, dummodò de qualitate uulneris certificetur ab aliis qui curauerunt infirmum, de qualitate uulneris & loco. ita tenet Cepol. in consil. 61. col. 2. num. 7. allegat non. per Inn. in c. qualiter & quando, el. 2. de accusa. qui dicit quod quando non est de substantia actus dies & hora. si testes in illis non concordant, & non concludunt, attamen eius dicta probant. Sciendum est etiam quod isti periti qui attestantur de pertinentibus ad eorum artem. non sunt proprie testes, sed potius iudices dicuntur. ut per Bar. in tract. de testi. col. iii. uersic. testis dixit aliqua uera esse. dicens quod testis deponens per uerbum credo. non probat, nisi in iis quæ consistunt in artis peritia, ut medici obstetrices, & similes, qui de credulitate deponunt. non enim sunt proprie testes. sed magis ut iudices assumuntur ad illum causæ articulum iudicandum. d. l. i. ff. de uent. in spi. quod etiam uoluit Io. de Ana. in c. significasti, el. 2. colu. 8. de homici. per tex. in c. quia indicante, de præscri. & Deci. in c. proposuisti, col. fi. de prob. unde put dicit Bar. isti periti deponunt, de credulitate, ut per Io. An. Abb. & alios in c. fraternitatis, de frig. & malef. uoluit But. Abb. Bald. & Imo. in d. c. proposuisti. Saly. in 1. comparationes. C. de fi. instr. & accumulat multa. Fel. in d. c. proposuisti. col. 4. uersic. tertia conclusio. intellige, prout dicit ipse nisi deponerent super re percipibili. non solum iudicio intellectus. sed etiam aliquo sensu corporeo, ut per Bartolum in l. Theopompus. ff. de do. prælega & per

Practica criminalis

Bal. exemplificantem in agrimestrore in proœ digesto-
rum. & in l. ii. col. 60. ff. de iureiur. & per Roma. in d. l. i.
§. si. ff. de uerbo. oblig.

- 87 † Iuxta præmissa quæro qui sint illi qui eligant ex-
pertos & peritos in arte. & maxime medicos ad inspi-
ciendum uulnera. Gul. de Suza. in proœm digestorum.
§. i. dicit, quod si pars uulnerati & pars uulneratis con-
cordant de medicis, uno uel pluribus assumendi. iudex
eis acquiescet. si uero discordant, ipse eliget. allegat
id quod dicitur de pluribus tutoribus uolentibus ad-
ministrare per unum, sed de quo discordant. ut in §. si
autē. instit. de satisf. tut. & illud etiam quod dicitur de
duobus hæredibus legatariis discordantibus, an agant
reali, uel personali l. huiusmodi §. fin. ff. de leg. i. quod
dictum refert & sequitur Ioan. And. in addi. ad Spe in
tit. de homic. in princ. in prima additio. & etiam eum
refert & sequitur Alberi. in proœ digestorum. in v. col.
in uers. subsequenter. istud idem uoluit Gandi. in tit.
de homici. col. si uersicu. item pone aliquem forte uul-
neratum, per eadem fundamenta, de quibus suprā. eā-
dem decisionem sequitur Abb. in d. c. proposuisti. nu.
10. & ibi Deci. nu. 15. de proba. & Io. de Ana. in c. signi-
ficasti col. iiii. uersic. circa principium, de homici. facit
quod uoluit Bal. in l. i. §. ex hoc rescripto. ff. de tēt. in-
spic. dicens quod in assumptione sapientis partes de-
bent eligere. sed si discordant iudex eliget. hoc idem
dicitur per Augu. de Ari. in additio. ad Ang. in uers. ex
interuallo. nu. 4. Intellego prædicta procedere, quando
iudex format processum ad accusa ionem partis. nam
tunc bene attenditur uoluntas ipsarum partium secus
autem quando iudex procederet per inquisitionem &
sic ex officio, ut habetur in l. 2. §. si publico. ff. de adult.
nam tunc partes non habent se intromittere. sed iu-
dex ex officio eliget & omnia pertractabit. & ita intel-
ligo id quod dicit Abb. in d. cap. proposuisti. & Deci.
post ipsum.

88. † Quæro quoque an unus medicus solus faciat fidem, vel plures requiratur. quod unus solus fidem faciat tenuit Bart. in pluribus locis ut per Alex. in l. 1. §. si. nu. 4. ff. de uerb. obli. & facit et pro hoc tex. in §. quod autem, in auct. de non alie. & in c. quia indicante de præsump. ibi. agrimefforis, & in l. 3. C. fini. regun. & in l. 1. §. si. ff. de uerb. obli. & ratio est quia isti periti non sunt propriè testes, sed iudices. ut dixi supra. quod uerò plures requirantur, dicit tex. in l. semel. C. de re milit. lib. 12. & facit tex. in c. significasti de homici. & in c. causam matrimonii. de proba. & in c. fraternitatis de frig. & in l. 1. in prin. de uen. insp. Accedente et ad hoc illud uulgare, uox unius est uox nullus. l. iusiurandi. C. de proba. c. licet uniuersi de testi. Bart. ubiq. distinguit, si reperiuntur, debent duo adhiberi, si non reperiuntur, sufficit unus. & hæc est communis, ut per Alex. in d. l. 1. §. si. ff. de uerb. obli. Abb. in c. proposuisti num. 5. de p. batio. & ipse distinguit, aut sumus in re ardua, & agitur de magno præiudicio, puta qñ agitur de uita hominis, & tunc requiruntur plures, aut non agitur de graui præiudicio, & tunc unus sufficit. aut est res magis grauis, quæ non ita de facili percipitur per unum, & ueniunt periti tanquam instructores, ut tunc plures adhibentur. si possunt haberi, alias sufficiat unus, & hanc distinct. Abb. sequuntur Aret. Benedict. de Benedict. & Fely. in d. c. proposuisti Frix. & Bal. Nouel. in d. l. 1. §. si. ff. de uerb. obli. & ibi etiam Ias. dicit in puncto iuris ueriores. Sozi. in reg. cccxciiii. Deci. in d. c. proposuisti nu. 10. & 11. dicit cōmunem esse opinio. quod si plures in loco non reperiuntur, unus sufficiat, ut per Bart. Dico quod quando agitur de occiso. si iudex mittit medicum ad uidendum cadauer. hoc casu probet solus, etiam quod esset alius † ea ratione, quia creditur Comilitoni qui facit uisum & repertum, ut dixi. in d. l. si. ff. de quæstio. & hoc modo faciat dictum Bar. aut est contentio inter duos, quis illorū dederit uulnus mortale,

Practica criminalis

tale, uel inter reum & hæredes occisi, quod dicat ex uulnere non esse mortuum, uel cum curia, tunc duo experti requiruntur & in hoc ualent rationes Abb. in d. c. proposuisti, & facit limitatio quæ datur.

- 90 † Quæro etiam. an periti teneantur iurare, quod sic facit tex. in l. nemini. §. iure peritos. C. de aduo. diuer. iudi. in l. hac ædictali. §. est illud. C. de secun. nupt. in l. comparationes. C. de fide instru. & in §. quod aut in au. cten. de non alie. quod uerò non teneantur iurare, facit tex. in l. iusiurandum, iuncta Glo. C. de testi. & in l. 1. §. 1. iuncta Glo. ff. de uen. inspi. communis opi. est ut teneantur iurare, ut per Fely. in d. c. proposuisti. nu. 15. & Deci. ibi. nu. 17. & Alberi. in proœ. digestorum, Bal. in proœ. digestorum dicit quod si periti assumuntur in consules non iurat. si uero in testimoniū, iurant. Dico quod aut assumuntur ex officio pro informando iudice. ut iam dictum est, & tunc non iurant. ita Gloss. & Bal. in l. si duo, de pace tenen. & dixi supra d. l. si. nu. 328. & facit dictum. Bal. in d. proœ. & Fely. in c. proposuisti. nu. 18. Aut assumuntur per partes in controuersia & iurant.
- 91 † Quid modo si plures periti fuisset adhibiti, & inter se discordarent. Cepol. in consil. 61. nume. 21. dicit quod pluribus credendum est. Item etiam dignioribus peritoribus in arte medicinæ, ac etiam uerosimiliora deponentibus, rationibus ut ibi per eum, quod etiam peritoribus credatur tenuit Bar. in d. l. i. §. si. ff. de uerb. oblig.
- 92 † Sed quid si essent æquales numero & peritia. Dec. in d. c. proposuisti. nu. 13. de probat. dicit contrarium iudicandum esse. aduerte quod Bal. in c. 1. quibus mo. feu amitt. & in proœ. digestorum dicit, quod si uulnus est magnum & ostendit mortalitatem, & breui est mortuus, præsumitur contra reum, secus si non sit tale uulnus & mors. & ita intelligo, quod dicunt repetentes in d. l. i. §. si. ff. de uerb. oblig. & ad hoc uideas. Cepol. in d. consil.

d. consi. 61. num. 17. & Excellentiss. Gramma. in consil.
49. num. 5.

93 † Quæro an sententia lata prætextu expertorum, possit retractari per dictum aliorum expertorum, Abb. in d. c. proposuisti. nu. 11. de probatio tenuit quod nec de rigore, nec de æquitate, talis sententia possit retractari, ex quo appellatum non exitit; nam dicit ipse publicatis attestacionibus, maximè lata sententia alii testes super articulis directo contrariis adduci non possunt, c. fraternitatis de testi. & cle. 2. eo. tit. & hoc propter timorem subornationis quæ cadit tã in testibus, quã in peritis. cum in hoc non distinguant, imò pariter omnes repelluntur, ut in dictis iuribus. & hoc tanto magis, quia procederetur in infinitum, quando talis sententia posset retractari, ex quo per alios peritiores secunda sententia posset retractari, quod quidè rediculum est dicere. arg. c. 2. de rescript. respondendo nonnullis rationibus, quæ adducuntur pro contraria parte, Deci. in d. c. proposuisti. num. 16. post longam disputationem residet in hoc, quod in puncto iuris uerior sit opi. Abb. quam etiam sequitur Alex. in consi. 148. in causa equi empti. uolu. 2. uerum dicit ipsi si iusta causa allegatur, ex qua uerosimiliter iniustitia arguatur in relatione peritorum, poterit peti restitutio in integrum, quæ a principe petitur, cui in tali casu potestas reseruata est, iuribus ut ibi per eum. Barba. in addi. ad Abb. in d. c. proposuisti. sub litera F. & G. reprobatur dictum Abb. & hoc per tex. in l. diui fratres. ff. de iure patrona. & in l. si quis adulteri. C. de adulter. & respondet ad fundamentum Abb. & hanc etiam opinin. tenuerunt post alios Ludo. Bologni. consil. 5. col. 6. uersu. tertio non ob. & Cepol. in d. consi. 61. nu. 23. In hac quæstione dicas quod si medicus fuit electus ex officio, & super eius dicto facta est sententia, tunc possit cognosci iterum, quia non iurat. nec est timor, aut super dicto expertorum electorum a partibus, tunc se-

Practica criminalis

cus, quia partes ante sententiam poterant deducere & probare, lata aut sententia esset timor subornationis, quem admodum in causa appellationis non examinantur super eisdem capitulis ob timorem subornationis.

- 94 ¶ Istis sic praemissis, ueniendo ad quaestionem nostram distinguo, aut fuit percussus uirga, aut lotis, manu, pede, uel alia simili re leui, & tunc teneatur de occiso, ut l. C. de emen. seruo. & l. 1. §. sed si clau. ff. de sicar. & c. significasti. de homicid. nec praesumitur mortuus ex percussione. c. foemina. l. dis. nisi sit percussus in capite. c. presbyterum de homicid. Ang. in d. §. sed si clau.
- 95 ¶ Aut fuit percussus cum genere armorum apto ad occidendum, & tunc aut superuenit alius casus post vulnus, ut ictus incendium, ruina, naufragium, & tunc dicerem primum teneri de uulnere secundum de occiso indistincte l. item Mella. §. Cassius, & in l. huic scripturae. §. si seruus. ff. ad l. Aquil. ponderando ibi maturius, adeo quod erat moriturus, sed tandem forsam. ¶ Et uerbum mortifere, denotat moriturum, ut in l. ait lex, ibi mortifere. ff. eo. & ad tex. in l. ita uulneratus, respondet quod est lex Iuliani anterioris Iurisconsulti, quam fuerit Vulpianus, & ideo in d. l. ita uulneratus ponatur opinio Iuliani, quae improbatur ab Vlpiano, in d. l. 2. cum tamen approbet opinio Iuliani. in d. l. item Mella. §. quod si plures, dum refert Iulianum, cuius dictum est in d. l. ita uulneratus, uersi. rursus, nec fuisset opus, quod Vulpianus in d. l. item Mella adduxisset Celsum & Marcellum, & subiungeret & est probabilius, nisi essent opiniones contrariae, nam ex illis uerbis ostendit contentionem esse inter Iurisconsultos, nec placet saluatio Cæpol. in cautel. v. per. l. 1. §. si. ff. ad Sylla quia Glo. ibi in secunda declaratione, discernit & recedit ab eo dicto ut superuixerit Communis tamen est ut distinguatur, quod aut sit certum moriturum, uel non, aut dubium, ut in dubio superuenientia tollant, poenam homicidii ut per Alberi. in d. §. Celsus de superuenientia

ria ponit Hippoly. in l. 1. §. 1. nu. 87. ff. de sicar. aut non superuenit alius casus, & tunc aut certum est mortifere, aut certū non mortifere, aut dubiū. Si certū mortifere, tenetur de occiso. l. ait lex l. si ex plagis. ff. ad leg. Aquil. l. huic scripturæ. §. seruus. ff. eo. & ita intelligo Bar. in d. l. si. C. eo. de sicar. dum dicto staremus certo, & Saly. in l. 1. C. de emen. seruo. & adeo verum est hoc, quod & si contra uulnerantem facta fuerit inquisitio de uulnere, imò etiam si fuisset de uulnere condemnatus tenetur de occiso. l. uulnerato seruo. ff. ad l. Aquil.

97 † Et ratio est quia mors ex uulnere secuta, trahitur ad diem uulneris & uidetur retro occisus, qui lethali- ter uulneratus moritur. l. ita uulneratus. §. nec mirum, & l. huic scripturæ ff. ad l. Aquiliam. & quamuis Bonifa. in rub. de insul. nu. 16. dicat q̄ licet uulnus sit mortale, alia causa quæ superuenerit, potest probari ad excu- sationem uulnerantis. attamen in contrarium omnes alii tenuerunt, prout Sozi. post alios in consil. clxxviii. col. 2. uolum. 2. nam licet propter illam superuenientiā mors fuerit celerata, nihilominus tenetur de occiso. dicit ipse, & hoc per tex. in l. ita uulneratus in princip. ff. ad l. Aquil. & per alia, ut ibi per eum, & istud etiam

98 firmavit Grāma. in cons. 49. num. 2. † Et rō est, quia le- thaliter uulneratus fingitur mortuus, ut p̄ Alci. in tra-

99 cta, de præf. nu. 7. † Et mortaliter uulnerans, uenit ap- pellatione occidētis, ut p̄ Berta. in uers. uulnus. nu. 20. Si certum est non esse mortale, tunc non tenetur, ut di- cit tex. in l. qui occidit. ff. ad l. Aquil. nec breuitas tem- poris in casu isto consideratur ut dicit Raph. Cuma. in cons. 134. prope finem.

100 † Sed quid si uulnus non mortale habet commixtio- nem cum aliquo alio uulnere, uel contusionem, tunc dicas quod uulnerans non tenetur de occiso, p̄ut te- nuit Cœpol. in cons. 61. nu. 25. 35. & 36. si uero dubium est, tunc recurritur ad coniecturas, nam quædam sunt coniecturæ ex quibus cognoscitur uulneratum mor-

tuum

Practica criminalis

- tuum, esse ex uulnere, quædam quod non sit mortuus,
 101 ex uulnere. † Quod autem uulneratus mortuus sit
 ex uulnere, signa sunt ista. Breuitas t̄pis, ut dicit Bald.
 in consi. post Instit. incip. ad euentiam, & hoc p̄ tex.
 in l. i. C. de emen. seruo & in c. presbyterum, extra de
 homi. & in consil. 328. nu. 1. uol. 11. & Deci. in consil.
 316. num. 7. An sit paruum uel magnum t̄ps relinqui
 tur arbitrio iudicantis, ita Bar. in tract. de p̄cuss. nu. 3.
 102 † Accidentia mala, ut puta continuè iacuit, ita Bal.
 in c. 1. quib. mod. feu. amit. Abb. in c. 11. de cleri. procur.
 103 Hippol. in l. 1. ff. de sicar. † Vulneris magnitudo, ut p̄
 104 Bal. in d. consil. post Instit. nu. 6. † Dolor continuus
 105 in neruis, ut idem Bald. ubi supra nu. 7. † Si spasmus
 superuenit Bald. in consil. 334. nume. 4. uol. 11. Deci.
 106 in d. consil. 316. num. 9. † Instrumenti genus quod non
 consueuit leuem plagam inferre, Bal. in d. cōf. post in-
 stit. & in d. consil. 338. Bolog. conf. 5. Alexan. consil. 9.
 107 uol. 1. † Perseuerantia uomitus. Febris, & aliorū acci-
 dentiū, p̄noscantium & significatiū mortem, ita Bal.
 108 in d. consil. post Instit. † Pars corporis in qua est uul-
 nus, ubi maior pars percursorum mori consueuit, ut
 109 dicit Bal. in d. cōf. post instit. † Quæ autē sint istæ par-
 tes corporis declarat Hypocr. in suis amphoris. nu. 18.
 lib. 6. dum dicit uiscisa, decisa, aut cerebro, aut corde,
 aut septo, aut aliquo ex renudoribus intestinis. aut
 uintricolo, aut iecore lethale est.
 110 † Quod autē non sit mortuus ex uulnere, iste sunt
 præsumptiones nam quoties incidit aliud quod non
 apparet, an sit mortuus ex uulnere præsumimus non,
 ex uulnere, ut puta. Negligentia, ut considerat Bolo-
 gni. in d. consi. 5. per tex. in l. si ex plagis in prin. ff. ad
 l. Aquil. & But. in c. ad audientiam de homi. & Bald. in
 111 l. qui cōcidit in apostilis. in §. si. ff. ad l. Aquil. † Mala
 gubernatio, ut tenet Ang. in practi. in uers. ex interual-
 lo. num. 5. Signo. d. conf. 63. & consil. 115. Corn. consil.
 282. litera. C. uolum. 4. Gramma. post alios in cons.

49. num. 5. & facit tex. in c. tua de homi. ibi qui spreto
 præcepto &c. exemplificando in casibus infra positis,
 112 prout est. † Mala cura, ut dicit Sozi. in d. consil. 178.
 uol. 2. quid modo si bona cura est probata per paren-
 tes & domesticos, tunc dicas quod non concludunt, qñ
 est constitum de malo regimine, & medici. uulnus non
 113 mortale deponunt, ita Signo. in consil. 155. † Medicus
 non adhibitus, ita Ias. in d. l. ab hostibus. §. 1. num. 6. &
 ibi Roma. Bald. & Imo. Sozi. in d. consil. 178. Corn.
 consilio 273. uol. 3. in litera M. Bald. consi. 105. in anti-
 quis, Ang. in l. quid si nolit §. si mancipium. ff. de ædil.
 114 edi. Hippol. in cons. 7. num. 47. † Etiam si tarde adhi-
 115 buit, ut dicit Hippol. in d. cons. 7. num. 49. † Medici
 ignorãtia, ita Bolog. in d. cons. 5. nã uitium medici ex-
 cusat uulnerantem, Bald. in l. si nō simpliciter. col. 4. C.
 116 de ædil. act. † Curatus per incantationes, ita Sozi. in
 117 d. consilio 188. † Accessio ad sol. ad aer de nocte, in
 uulnerato in capite, ita Sozi in d. cons. clxxxviii. Signo.
 118 in d. cons. 63. Bal. in d. cons. post insti. † Laborare, ita
 Signo. in d. consi. 62. Ang. in uer. ex interuallo. nu. 14.
 119 † Vinū bibere, Signo. d. cons. 63. Bald. d. consi. post in-
 120 stitu nu. 2. † Concubere, Ang. in practica. in d. uerf.
 121 ex interuallo, nu. 12. Bal. in d. consi post instit. † Lon-
 gum tempus, nam licet in hoc Docto. uarii sint, quia
 Bologni. in d. consi. 5. dicit quod uulneratus si decessit
 post octo menses, non præsumitur mortuus ex uulne-
 re. & Ang. in l. 1. C. de emenda. seruo. dicit quod tran-
 factis quadraginta diebus ex communi medicorum sen-
 tentia. non dicitur mortuus ex uulnere. & Bald. in d.
 cons. post instituit. dicit quod ex magna distantia tem-
 poris, uulnus non præsumitur mortale. Dico quod
 istud relinquitur arbitrio iudicis, prout etiam dicit So-
 zi. in d. cons. 178. intellige lungum tempus iuuare
 de per se, etiam quod non appareat de aliqua negligen-
 tia, ita Alberi. in l. huic scripturæ §. 1. ff. ad l. Aquil.
 122 † Accidentia mali. si recesserūt & ambulauit sup ba-
 culo.

Practica criminalis

- 123 culo, ita Bal. in d. conf. post instit. uer. ex quibus. † Medici denuntiatio libera cui ut supra dixi credendum est.
- 124 † Si ambulauit post uulnera per ciuitatem. Cor. conf.
- 125 cxciiii litera C. uol. 2. & cōf cclxxiii. litera L. † Si sta-
- 126 tim ambulauit post uulnus Cēpo. cōf. 61. nu. 4. † Locus uulneris non solitus ad mortē, ut puta in brachio, Cor. conf. 283. litera G. Cēpol. conf. 61. nume. 16. Bal. consilio cxxxvi. num. 4. uol. 2. in spatula Hippoly. conf. vii. nu. 32. in uatica Bal. conf. 338. nume. 2. & etiam in aliis locis solitis, ut euadāt bñ custoditi vt dicit Bald.
- 127 in d. cōf. post Insti. † Verum quia uulnus a principio pōt non esse mortale, ex postfacto efficiatur mortale, vt dicit Corne. in conf. 282. litera L. volum. 3. ideò si a principio non est mortale & efficiatur mortale, ob aliquam causam non nocet, ita Cēpol. in d. conf. 61.
- 128 nu. 2. † Si uulnus non durat usq; ad mortem, Barin tracta. de percussi. nu. 4. & erat sanatus ibidem. nu. 5.
- 129 Ex forma pcedendi, si centenariū vel decani denunciatio extaret, in qua homicidium non dolosum, sed casuale, vel iocosè commissum, committeretur nā tūc indicium est pro reo, quòd non dolosè homicidiū cōmiserit ita tenet Cēpol. in consilio 31. num. 3. uer. pri-
- 130 ma, est motus † quia ipse caput Centenariū, vel decanus est persona iurata, & tenetur denunciare maleficia, secundum veritatem, prout ipse scit, aut scire pōt, adeò quod p̄sumptio est, prout ipse denunciavit argu. c. qualitet & qñ el 2. §. ad corrigendos extra de accusa. & c. super iis, in prin. eo. titu. hinc videmus, quod ex iis denunciis iudex assumit indicium, quo potest inquirere contra denunciatum vt dixi in d. l. fi. in versic. denunciatio.
- 131 † Spontanea p̄sumptio, & ipsa innocentia rei demonstrat vt tenuit Cēpol. in conf. 31. nu. 8. & Hippol. qui multa accumulatur in practi. §. diligenter. num. 204.
- 132 † Mortui exculpacio, & ipsa rei innocentiam demonstrat, ac debilitat indicium si contra imputatum extaret,

ret, licet ad torturam esset sufficiens, ut tenet Are. in c. tertio loco. nu. 24. de prob. & Alexand. in consi. 24. col. 6. in prin. uol. 2. & Hippo. in d. §. diligenter, nume. 200.

133 † Exculpatione propinquorum mortui, & ipsa innocentiam demonstrat ut dixi in principi. † Tarditas accusandi rei innocentiam & ipsa demonstrat, ac accusationem suspectam reddit, ut tenet Hippoly. in d. §. diligenter. nu. 200.

135 † Diuturnitas temporis, & ipsa rei innocentiam demonstrat, quia ut dicitur in l. si diutino tempore, iuncta Glo. magna in ff. de pœn. magis punitur qui heri homicidium fecit, quam qui fecit transactio decennio. & de hoc tractat Hippol. in sing. 454.

136 † Exculpatione socii criminis dum esset in puncto mortis, qui per antea eum imputauerat, prout post multa iuri naturali adhærendo tenuit Hippoly. in practi. crimi. in §. restat per totum, addita tamen distinctione de qua ibi per eum. in ff. d. §. quod aut pro imputatione concurrunt indicia, præsumptiones, vel coniecturæ, & tunc simplex reuocatio non prodest, aut non concurrebant,

137 † & tunc exculpatione facta per reum tempore mortis tollit imputationem. † Si testes ex dictis quorum orta sunt indicia contra reum extra iudicium reuocassent eorum dicta, tunc ipsa indicia tolluntur, quamuis enim standum sit dicto testium, qui iudicialiter deposuerunt attamen si extra iudicium ex post reuocarunt dictum suum, iudex non potest ferre sententiam super primo dicto iudicialiter facto, ita Hippol. qui multos adducit in consi. 109. nu. 82. & 40.

S V M M A R I V M.

- 1 Defensiones rei, quando quis imputatur de homicidio ex proposito perpetrato. & nu. 12.
- 2 Causa est quid primum & magis considerabile.
- 3 Causa quælibet excusat a dolo, & nu. 6. & 7.

S

Causa

Practica criminalis.

- 4 *Causa iniusta excusat à pœna legali.*
- 5 *Causa quælibet etiam iniusta dummodo colorata, & absque contemptu iudicis, excusat à mulcta.*
- 8 *Causa propter quam reus motus fuit probari debet, ut excuset quæ uero similitudinem habere debet nu. 9.*
- 10 *Iudex exceptionem non uerosimilem admittere non debet.*
- 11 *Indicium uerosimile esse debet, ut ualidum dicatur.*
- 12 *Homicidium an fuerit ex proposito ex rixæ principio comprehenditur.*
- 13 *Principium attendi debet in maleficijs:*
- 14 *Principium attenditur, quando finis ad principium, necessariam consequentiam habet.*
- 25 *Stylus & ciuitatis cõsuetudo excusat, & rei innocentiã oñdit.*
- 16 *Faciens quod consuetum est fieri non est in culpa.*
- 17 *Equum qui dimisit in pascuis, domino non tenetur, ubi dominus dimittere consueuit.*
- 18 *Consuetudo excusat notarium à falso.*
- 19 *Sigillantem suas literas, cum sigillo domini, ipso domino inscio consuetudo excusat.*
- 20 *Consuetudo excusat iudicem, sententiam contra legem proferentem.*
- 21 *Consuetudo excusat delictũ in colluctatione puerorũ securũ.*
- 22 *Consuetudo crimine excusat.*
- 23 *Consuetudine multa contra iuris regulas conceduntur.*
- 24 *Notarius secundum consuetam formam, instrumentum conscribere debet ut sit de iure ualidum.*
- 25 *Notarius rogatus, intelligitur clausulas consuetas apponere.*
- 26 *Cõsuetudo personæ quæ defenditur, attēditur & cõsideratur.*
- 27 *Præsumptio ex consuetudine patris familias inducitur.*
- 28 *Palam factum dolo & suspitione caret.*
- 29 *Actus aliquando permissus, aliquando prohibitus, si palam sit dolus non præsumitur.*
- 30 *Delictum clam commissum, præsumitur scienter factum.*
- 31 *Factum occultè, doli præsumptionem non caret.*
- 32 *Dolus & fraus præsumitur, quando aliquid occulte fit.*
- 33 *Sexus & rusticitas excusat in ijs quæ aperte fiunt.*

- 34 *Animus in delictis quomodo consideretur.*
 35 *Probationes in criminalibus clariores esse debent.*
 36 *Commoditas in delictis attenditur.*
 37 *Præparata contra reum, quomodo tollantur, & num. 38. cum seq. vsque ad nu. 62.*
 38 *Armorum delatio ex causa itineris est licita.*
 60 *Immenso dolore promotus non est in plenitudine intellectus.*
 61 *Vulnera non dantur ad mensuram.*

SECUNDA Pars defensionis erit ex eo capite .

- 1 † qñ quis imputatur de homicidio ex proposito perpetrato, & is fatetur homicidium, negat autem id ex proposito, aut appensate commississe, sed à casu & ex improviso, & qñ plures essent qui imputarentur per tractatum, & præmediate hominem occidisse, & ij negarent tractatum, aut consiliū præcessisse, cōtra aut ipsos reos esset aliquod ex indicijs de quibus dixi in l. fina. ff. de quæstio. vt puta probata essent præparamenta aliqua, vel transitus non solitus, vel frequentatio viæ, armorū delatio bonorum alienatio. inimicitia minæ, vel quid aliud simile, de quibus in d.l. si. Modus autem defensionis ipsius rei, erit si præsumptiones & indicia orta contra eum alijs præsumptionibus extenuabit, & paruula esse demonstrabit, cum præsumptio vna aliam tollat, vt dixi supra, & quia multa esse existimo quæ tollunt indicia existentia contra reum, & eius defensiones ostendunt, ideò primo quasdam generales conclusiones ponam, ex quibus oriatur defensio rei & indiciorum extenuatio & peremptio, Primo defensor accuratè, considerare debet causam rei gestæ, & vnde processerit id quod imputatur, causamq; ipsam trahere in eam partē quæ honestior & magis verosimilis videtur pro rei defensione. † Cum à lege causa sit quid primum & magis considerabile, vt est tex. in l. cum 2 §. causæ, ff. de transactio. & in l. si procuratorem, §. i. ff. mand. ibi initium spectandum esse & causam, & in l. si pariter, ff. de
- § 2 libera.

Practica criminalis.

- libera. cau. & l. filiusfami §. Diui. ff. de lega. 1. & in l. si in aliena. ff. de rei vend. & in l. 4. §. si. ff. de re milit. vbi examinantur causæ, id est & cur. & vbi fuerit. & quid egerit & est text. magis clarus in l. verum. la 2. ff. de furt. ibi
- 3 nec enim factum quæritur sed causa faciendi. † Hinc est quòd lex dicit, quamlibet causam, siue iustam, siue iniustam excusare à dolo. l. igitur. ff. de libera. cau. l. plagij. la 2. & ibi Glo. C. de plag. l. 1. in fi. ff. de abig. Bart. in l. 1. §. non autem. ff. si quis testa. libe. esse ius. sue. dicēs q̄ leges ille locum habent, ea ratione quia in illis casibus dolus requirebatur, & hanc conclusionem sequitur Saly. in l. senatusconsulto. col. fin. C. de ijs qui intesta. sibi ascri. & Bal. in l. error. col. 2. in 1. q. C. de iur. & fac. ignoran. & alii complures quos ponit Ias. in l. si quis id q̄ ff. de iur. omn. iudi. & Fely. in c. si quis col. fi. de maio. &
- 4 obediens. & Hippoly. hic col. 3. † Item quia iusta causa excusat à pœna legali, ut est tex. in d. l. si quis id quod, ff. de iurisd. omn. iudi. & ibi Ias. in 7. nota. allegat Ioan. An. in c. 1. in 1. col. in uers. probabilis, & ibi Archid. de electio. lib. 6. & Bald. in aucten. generaliter, col. 3. C. de episcop. & cleri. ut per eum. † Imo quælibet causa, etiam iniusta dummodo sit colorata, & absque cōtemptu iudicis. excusat à multa, ut uoluit Glo. in l. 1. §. hoc iudicium, ff. si quis ius dicen. non obtemper. & ibi Bar. Bald. Saly & Ang. & Glo. in l. satis. ff. de in ius uocan. & in l. ex consensu, §. fina. in Glo. pen. ff. de appellatio. & multa pro comprobatione huius conclusionis adducit
- 6 Ias. in d. §. hoc iudicium. nu. 24. † Aduerte quod Ias. in d. l. si quis id q̄ nu. 35. dicit quod per illum tex. in quo enumeratur quatuor causæ per quas excusatur à dolo, uidetur restringere communem regulam præcedentem, quæ habet quod quælibet causa etiam iniusta & temeraria excusat a dolo. Glo. in l. plagij, & ibi Ange. C. ad l. Fla. de plagi. tamen dicit ipse Ias. quod text. in d. l. si quis id quod, suppletur per tex. in d. l. igitur. de libera. causa. in quo datur præcedens dispositio, quod quælibet

quælibet causa excusat a dolo. Cur. Iuni. in d. l. si quis
 id quod nu. 42. dicit quòd Doct. non respondent rea-
 liter illi tex. vt dicit ipse, tu potes breuiter respondere.
 quòd præcedens regula non procedit in delictis vt
 per Barto. in l. inter omnes. §. rectè. ff. de furt. & Ange. in
 l. sed & si lege. §. scire. ff. de petitio. hære. & expresse per
 Aret. in consilio 80. incip. sicut decet, attamen dicit ip-
 se quòd Gloss. in d. l. si placi proprie loquitur in deli-
 ctis. Sed aduerte quòd Bart. & Ang. & Are. non dicunt
 illud ad quod allegantur per Curti. nam Aret. in con-
 silio 80. dicit quod fatua credulitas, uel iniusta cau-
 sa, non præsumitur mouere delinquentem, nec esse in
 eo. sed potius dolus & nocendi auimus, nisi per proba-
 biles coniecturas & vehementes, ita præsumatur cre-
 didisse. Allegando Barto. & Ang. in locis iam dictis. qui
 nihil aliud probant nisi prædictam conclusionem re-
 quirere magnas probationes, ad iustificandum causam
 mouisse agentem. Nam Barto. in d. §. rectè dicit quòd
 confessio domini se consensisse rei subtractæ. non præ-
 iudicat publico. nisi appareant aliqua iudicia, de suo
 consensu, vt quia erat amicus, consanguineus, res erat
 parua. & consuetus talia concedere. & Ange. in d. §. sci-
 re dicit. quòd quotidie ille text. allegatur, quòd a pœ-
 na inuasionis excusatur quis propter errorem. & intel-
 lige dicit ipse, probato iusto errore, quod probare est
 valde difficile, cum degeneret præsumptio contra eum
 Hippoly. in hac l. nume. 25. dicit hanc regulam tolli, ex
 illis dispositionibus & iuribus per quæ constat quòd
 quis punitur absque eo quòd habuerit animum ad ma-
 leficium committendum, & ab eo quòd fuerit in dolo
 vt est text. in l. i. §. ex incendio. ff. de incen. rui. nauf. &
 in l. si quis aliquid §. qui abortionis. ff. de pœn. & in l.
 quoniam multa. C. ad l. Iul. de vi. & in l. tertia. §. adiectio
 autem. ff. ad l. Cor. de sicar. & in l. pen. C. de custo. reo.
 & in l. difertorem. §. in bello. ff. de re milit. & in c. fi. de
 homici. lib. 6. & sic in illis iuribus quàmuis quis al-

Practica criminalis.

leget causam, propter quam dolus uidetur abesse atque
men illa excusatio & causæ allegatio non excusat, &
7 ex hoc ipse reliquit cogitandum. † Vnde in hac mate-
ria. puto post Riminaldum in d.l. si quis id quod, posse
distingui, pro concordia dictorum iurium, quod illa causa
quæ allegatur habet contra se ius naturale, vel quasi,
& causa illa non sufficiat, quia uel ignorare, quod ho-
micidium, furtum, adulterium sint prohibita, est de-
uiare à iure naturali. nec conceditur ut dixi supra in
uer. ignorantia, aut habet ius civile contra se, & tunc si
sumus in casu in quo factum est reprobatum notorie
a iure civili, allegatio causæ nil facit, nec ex illa causa,
potest fundamentum assumi in l. cum lex. ff. de fideius.
& ita procedant omnia iura allegata per Hippol. nam
in illis lex improbat factum & est notorium. Intellige
prædictam conclusionem, quod causa excusat, quando
abest caliditas, nam si erit caliditas, aut aliqua culpa
quæ dolum demonstrat, ille talis non excusabitur, ut
d.l. igitur, ff. de libera. cau. & dixi supra in uer. ignoran-
tia. Intellige etiam prædictam conclusionem quod tunc
demum locum habeat, quando apparet quod ille qui uult
se excusare fuit motus propter illam causam, ita intel-
ligit Rimi. in d.l. si quis id quod nu. 9. adducens in simi-
li quod dicit Ang. Imo. & Raph. in l. ex consensu, ff. de
appella. uolentes, quod illud quod dicit Bar. ibi repre-
hendendo exemplo Glo. non procedat, si illæ fuit mo-
tus propter illas causas, dato quod alias illud non esset ue-
rosimile. † Vnde dico quod defensor rei probare debet
8 causam & etiam probare quod ille motus fuit ad illud
agendum, propter illam causam, & ita practicitur, quod
idem uoluit Alex. in consil. 103. uidetur prima. col. 7.
uersi. & dato quo comes. vol. 1. dicens, quod non sufficit di-
cere, motum esse ex aliqua causa, ad agendum, sed de-
bet probare illam causam, ob quam fuit motus, & si il-
la causa non intercessisset, non ita fecisset, quem sequi-
tur Curt. seni. in consil. 55. super processu. col. 5. ver. quia
bene

- 9 bene sciebat. † ulterius causa ipsa habere debet verosimilitudinem, cum præsumptio habeat fundamentū super verosimili. c. quia verosimile de præsumpt. & illud est magis apprehendibile. quod maiorem verosimilitudinem habet. vt hac l. & Bal. hic, & idem Bald. in rub. extra de proba dicit. q̄ præsumptio est ratiocinatio de
- 10 re verosimili. † Et exceptionem non verosimilem non debet iudex admittere ut vult But. in c. super hoc de re
- 11 nuncia † Cum ēt indicium ad hoc vt dicatur validum debet habere verosimilitudinem, vt dixi in d. l. si. in præmisso quinto. & exinde vt tollatur indicium, debet id tale. esse verosimile.
- 12 Secundò † inter alia respicientia defensionem id plurius attendi debet. quod initium rixæ demonstrat. nam ex ipso principio facile animaduerti poterit an rixa fuerit simplex. an ex proposito secutum sit homicidium. & si probata fuissent aliqua indicia, ex illis de quibus dixi in d. l. fina. ff. de quæstio. vt si ex processu fuisset probatum de aliqua præparatione, de inimicitia, de minis. de multitudine vulnerum & similibur. at tamen constitutum fuerit principium rixæ fuisse tale vt ex improviso secuta fuerint vulnera, non autem ex
- 13 proposito. ex præsumptionibus de quibus infra. † Hoc in casu attendi debet principium rei non autem finis & exitus. cum hoc à iure traditum sit. principium attendi debere. vt in l. denique. §. scio. ff. de minoribus. & in l. cum oportet in fi. C. de bon. quæ liber. & in l. si procuratorem. §. i. ff. manda. & in l. clam. ff. de acquir. posses. & per multas leges hoc probantes. Adducit Azo in suis brocar. in primò subdens in solutione contrariorū, quæ adducuntur ad probandum finem & non principium, attendi debere. quod principium spectari debet in maleficiis, vel quasi vt cognoscatur ex eo, an contrahatur obligatio pœnæ vel non, & quanta contrahatur p tex. in l. in delictis. §. si damnum extraneus. ff. de nox. actio. & l. serui. & l. qui ea mente. ff. de furt. & l. i. ff. de pœn.

Practica criminalis

- Principium aut attendi debere voluit Spec. in tit. de integ. resti. §. 2. ver. sed quid si ipsa. & Cardi. & in c. dudum de elect. in 9 oppo. dicit, quod in delictis attenditur principium, ad inducendum penam, & est Glo. in de. fi. de rescrip. & voluit Bar. per illum tex. in l. quod ait, §. quod ait. ff. de adult. de quo et dixi in d. l. fi. ff. de quaest.
- 14 in vers. multitudo vulnerum, † & dicit Bar. & Alex. in d. §. scio, quod principium maxime attenditur, quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, etiam quod voluit Alber. in l. 1. §. 1. ff. de orig. iur. & multa facientia ad hanc materiam, quod principium attendatur accumulatur Hippoly. in sua practi. in versicu. vlt. rursus & sexto.
- 15 Tercio † Insuper attendi debet stylus & consuetudo ciuitatis, illa enim excusat & rei innocentiam ostendit. l. si pignore in fi. & ibi Glo. ff. de pigno. actio in qua habet quod ille qui facit quod alii faciunt excusatur. & ibi Bar. dicit quod non est in culpa. qui facit illud quod consuetum est fieri. & idem probatur in l. pignus. C. eo. & in l. si prius. §. recte. ff. de aqua. plu. arden. & in l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de edili. edict. & in l. item Mella. in princ. ff. ad l. Aquil.
- 17 † Vnde ille qui accepit equum accommodatum & reliquit eum in pascuis secundum quod dominus equi erat solitus. si lupus illum comedit, non tenetur pro equo, vt voluit Glo. & ibi doct. in l. si negocia. ff. de nego. gest. & quod excusatio oriatur si loci consuetudo fuerit obseruata decidit Corne. in consilio 28. incip. in
- 18 hac consultatione vol. 3. † Cum etiam consuetudo loci excuset notorium a falso. vt per Hosti. Io. Anto. Butr.
- 19 & alios in ca. 2. de fide instru. † de illo qui sigillat literas cum sigillo domini, sine eius licentia, vt non committat falsum, ob consuetudinem, etiam voluit Bal. in c. 1. col. 2. de feu. cog. & in rub. C. de fide instru. colum. 4.
- 20 versu. quid ergo de eo quod quotidie fit † & iudex proferendo sententiam contra legem non dicitur esse in dolo ob

ob consuetudinem, vt per Bar. in l. 1. in fi. princ. ff. quod
 quisq; iur. & voluit Glos. & ibi Abb. in cap. cum venera-
 21 bilis, de consuet. † ex qua infertur ad eam consuetu-
 dinem, quę se habet quòd pueri ludentes cum lapidi-
 bus excusentur. esto quòd sequatur delictum, & etiam
 in collustatione & torneamentis, vt voluit Anch. in cõ-
 sil. 283. incip. iure scripto. & las. in l. singularia. numero
 49. ff. si cer. pet. & Deci. latè in consil. 9 & Glos. in ca. ob-
 iiciuntur, in versi. crimen. 32. q. 4. dicit quòd consuetu-
 22 do † crimen excusat per text. ibi, qui dicit quòd quādo
 mos erat crimen non erat, & Roma. in l. certi conditio.
 23 § si numos. ff. si cer. pet. dicit, † quod ob consuetudinē
 multa conceduntur contra regulas iuris. & ibi latè las.
 24 in tertio notab. † & dicit Alex. in l. huiusmodi, in fi. prin-
 cip. ff. de lega. 1. quòd notarius qui confecit instrumē-
 tum debet taliter conficere secundum formam consue-
 tam, quòd sit de iure validum. & hoc ex mente Bald. in
 d. l. huiusmodi, per text. singularem in l. fina. C. de fidei-
 25 com. † & ex hoc notarius qui est simpliciter rogatus
 a partibus de contractu. intelligitur rogatus, quòd ap-
 ponat clausulas consuetas. etiam si à partibus non sit di-
 ctum, secundum Bal. in l. si quis sub conditione. in fi. ff.
 de condi. insti. & per alia quę adducit Alex. ibi, & idem
 Alex. in consi. 27. in causa, & lite ver. accedit, & in consi.
 107 pro inuistigatione, col. penul. vol. 2. & in consi. 37.
 incip. uiso dicto instrumento, col. 2. volu. 3. & latè Fely.
 in cap. cum M. Ferrariensis, in 4. notab. de constitu. &
 26 ibi Deci. latissimè in 5. not. † Præterea consuetudo per-
 sonæ quæ defenditur est attendenda & consideranda,
 vt est text. in l. vel. vniuersorum. ff. de pigno. actio. & in
 l. 3. C. de episcop. audien. & in l. fin. C. quod cum eo. &
 l. sed Iulianus. §. proinde versi. quod dicitur. ff. ad Mace-
 27 do. & in l. si seruus plurium. §. si. ff. de leg. primo. † & di-
 cit Glo. in d. l. vel. vniuersorum, quòd præsumptio in-
 ducitur ex consuetudine patrisfamilias & est text. in l.
 dominus Stricho. §. testamento. ff. de pecul. lega. & in l.

Practica criminalis

qui semisses, in fi. ff. de vsur. & dixi supra in prima parte
in ver. qualitas occidentis

- 28 † Quarto considerari etiam debet pro rei defensione, ut quid gestum dicatur quod respiciat præcognitionem defendendo id propinatur reum illa fecisse palam & aperte omnibus videntibus cum id quod palam fit, caret suspitione doli & fraudis. l. cum ipse tutor. & ibi Bal. & Saly C. de contrah. emp. & Glo. in l. si in emptio-
- 29 ne. ff. eo de contrahen. empt. † & Bar. in l. dolum, in fi. C. de dolo dicit quod quando fit actus qui aliquo casu est permittus, aliquo non, si fiat palam non præsumitur dolus, nisi probetur. l. si. ff. de rit. nupt. & l. non intelligitur. §. si quis palam ff. de iur. fis. quæ refert & sequitur Fely. in cap. si autem, in 3 fall de rescript. † & dicit Azo in suis brocardis, in rub. de pœn. & mal. in ver. magis deliquit qui palam, quod cum dubitatur, an delictum ignoranter, aut scienter fit commissum, præsumitur scienter quando clam est commissum, secus si palam, & Saly. hic in 2. oppo. dicit quod ea quæ sunt in specie prohibita. si fiant clam præsumitur dolus, secus si fiant
- 31 palam † & è contra occulte factum, non careat doli præsumptione. l. donatio. §. 1. C. de donatio ca. vt eccle. benefi. & ibi Abb. & alii Cano. Alexan & Ias. in l. si quis id quod. ff. de iurisdic. omn. iudi. & idem Ias. in l. clam possidere. ff. de acqui. possessio. & Barto. in l. post contractum. ff. de donat. de quo dixi in l. si. ff. de quæstion. in uers. alienatio. † & Luc. de Pen. in l. quemadmodum. C. de agricol. & censi lib. vndecimo, præf. 21. dicit quod præsumptio doli & fraudis est, quando aliquid occultè fit, per text. in l. fin. ff. de titu. nupt. & in l. non existimo. ff. de admin. tuto. & in l. pupillus. §. sanè,
- 32 de aut. tuto † & Bal. in l. prima. C. de inter. mat. dicit quod sexus & rusticitas excusat in iis quæ fiunt aperte, sed in iis quæ clam fiunt per eos non datur excusatio & de iis quæ occultè fiunt dolum præsumi debere, multa ponit Hippoly. in l. prima, in prima colum ff. de
- 33
sicar.

ficar. & dixi in d. l. si. in uer. tempus.

34 † Quinto sciendum est animum in delictis dupliciter considerari, nam quidam ex animus qui præcedit delictum, per aliquod tempus, vt si in vno delinquente proponatur ad hoc ut dicatur ex proposito & apostate hominem interfecisse, necesse est, quòd præcesserit uoluntas & intentio occidendi, quæ uoluntas, cum sit quid inscitum in corde, ostenditur ex indicijs & signis, de quibus dixi in d. l. fin. ff. de quæstioni. & dicam infra in pluribus autem delinquentibus, animus cognoscitur ex tractatu à locutione, & alijs occultis, de quibus in d. l. fin. & ista omnia præcedunt necessario, ipsum actum homicidij, & in casu quòd plures imputantur de occiso, & si aliqui non percusserint omnes tenentur, præsupposito tractatu seu præcogitatione, ut per Bald. & alios in l. fin. ff. de sicar. & dixi in d. i. fin. nume. 226. Datur etiam animus in eodem instanti, & in eo tempore in quo homicidium committitur, nam si unus obuiauit inimico suo in eo quod uidit ira accessus stricto gladio ipsum interfecit, & si animum habuerit ad interficiendum ille animus fuit eo tempore, & in eodem instanti, uel quòd ortis iniuriosis uerbis inter duos, illis crescentibus, ad manus & ad ferrum ueniant, & occidatur, eo tunc bene potest esse animus ad occidendum, qui in eodem instanti consideratur, & talis animus non habet præmeditationem in se, nec ex eo quis dicitur præcogitare & ex proposito interfecisse, ut declarat Bart. in d. l. si in rixa, in oppo. de sicar. & iste animus qui tunc oritur tempore rixæ ostenditur ex inspectione ictus, nam si percutit in parte corporis periculosa, uel cum armis ex quibus faciliter quis occiditur, cum faciant uulnus magnum & mortale, & tunc ex tali ictu animus cognoscitur, an fuerit ad occidendum, & istud est quòd uoluit Barto. in dict. l. si in rixa, & de istis uulneribus & percussionibus dicam infra. Et in hoc est aduertendum, quòd Hippoly. in d. l. si in rixa, male

Practica criminalis

male intellexit locum. Barto. ibi, dum Hippoly. dicit in
prima colum. quòd Barto. non bene soluit, distinguen-
do inter legem Corneliam & legem Aquiliam, sed ip-
se soluit quod non est præsumendus malus animus in
ipso actu homicidii, per l. merito. ff. pro soc. & in l. sem-
35 per in obscuris. de reg. iur. † Vel quod dicamus in crimi-
nalibus requiri probationes luce meridiana clariores.
l. fina. C. de probatio. Barto. in d. l. fina. in eo quòd di-
cit aduerte istud dictum Glo. &c. non profert illa verba
ob eam causam quòd voluerit soluere contrarium,
de eo quo dixit animum esse in illo tempore, sed ha-
buit in illis verbis ad solu. Glo. dum distinguit inter ho-
micidium ex proposito, & in pura rixa. & istud est quòd
dixit aduerte istud dictum Glo. non de animo in instan-
ti, quia de eo Glo. non loquitur, sed de proposito ex par-
ua rixa, vt iam dixi. & distinguit inter legem Corneliam
& legem Aquiliam, prout etiam dixit idem Bar. in l. r.
§. Diuus. ff. de sicar. quòd lex Aquilia requirit factum,
alias autem non venit poena. vnde si quis non occi-
derit sed mortis causam præbuerit non tenetur. l. item
si obstetrix. ff. ad l. Aquili. & hoc quia in l. Aquilia dici-
tur si quis occiderit, vt in l. 2. ff. eo. ad leg. Aquil. & in
hoc ex mente Barto. ibi lex Aquilia, & statutum ciuita-
tis a pari procedunt vt requiratur factum in vtroque,
nec animus sufficiat sine facto. Sed aduerte quod ex præ-
dicta ratione, pro eo quòd lex dicat quod si quis occiderit
requiratur factum. eodem modo dicendum est in lege
Cornelia, cum in l. r. in princ. ff. eo. de sicar. dicatur lege
Corn. de sicar. & vene. tenetur qui hominem occiderit,
vnde respondendo dicas quòd lex Cornelia processit
vltèrius & declarauit quod ea l. teneatur qui animum ha-
buerit ad occidendum in illis verbis eiusdem l. r. in prin-
cipio dicit qui ve hominis occidendi, furtive faciendi
causa cum telo ambulauerit, & melius declarat animum
attenditur in ea l. in §. Diuus, & sic in l. Cornelia animus
principaliter attenditur, in Aquilia factum, & pariformiter

miter in statutis factum requiritur, ut dixi supra.

36 ¶ Sexto sciendum est, quod commoditas attendi debet, an alias potuerit commode eum de quo est impunitus occidere, quo casu pensamenti iudicium tollitur, ex quo præsumendum nõ est quod uoluerit uitam suã in periculo ponere, quãdo commode in alio loco eum interfecere potuisset.

37 Istis ¶ sic generaliter præmissis, ueniendo ad particularia dico, præparamenta aliqua si ex actis probata sunt contra reum, defensor consuetudinem ciuitatis & loci, primo inspiciat, an per eam amoueri possit suspicio quæ insurgit. Item etiam mores ipsius rei, an simi-

38 lia aliquando fecerit, ut dixi ut supra. ¶ Si arma emisse appareat, cum quibus delictũ commissum sit, illud tolli poterit, si constitum fuerit eum longius, iter facere uoluisse, & ob id arma necessaria emisse, ex eo quia delatio armorum ex causa itineris est licita, c. 1. §. si quis rusticus, de pa. tenen. & ibi Bald. & alij, & Alex. in addi. ad Bart. in l. 1. ff. ad leg. Iul. de ui publ. in ver. non licet, & dixi in d. l. fi. in vers. amorum delatio, vel quod alia aptiora habebat ad delictum committendum, ex quo non est uerosimile, quod in eam causam arma emerit,

39 sed ex alia causa, iuxta ea quæ superius dixi. ¶ Si exercuisse in armis probatum sit, id tale mouetur, demonstrando quod inimicos habebat (nõ eum quem interfecit) quos ualde timebat, & ex eo se in armis exercuisse, uel quod per ætatem id sibi licebat, cum iuue-

40 nes talia facere sint soliti, in eo loco. ¶ Si experientiam cum armis fecerit, ad uidendum an pugio pertransiret, si consuetus fuerit similia facere, & per ante à multoties fecerat, excusatio orietur, ita etiam si palam, &

41 omnibus uidentibus hoc fecerit. ¶ Si limare & præparare fecit arma abiliora ad occidendum, excusabitur si talia fecisse frequenter probatum fuerit, vel quod arma erant grauia, ideo tali præparatione egebantur, vel quod

42 in more est in loco iudicij & delicti. ¶ Si præmonuit amicum,

Practica criminalis.

- amicum, illud fecisse demonstrat, quia mulierem amasiam, adducere volebat, & aliquos timebat, vel quod bona aliqua per ea loca deferre volebat, & publicanos timebat, vel quod ad mulierem aliquam ingredi volebat, vel quod solitus erat per eum locum transitum facere, & timebat inimicum, ideo premonuit amicum, vt
- 43 audito rumore auxilium prestaret, ne occideretur. † Si reposuit arma in alterius domum, illa amico egenti comodasse demonstrat, vel quod occisus non erat solitus per illum locum transire, ex quo non sit verosimile, quod ob eam causam arma reposuerit, vel si est filiusfamilias, quod ibi arma posuit penes amicum, ne viderentur a patre, qui agere ferebat inimicitias & rixas, vel quod timebat inimicos, ideo posuit arma, vt se posset defendere,
- 44 & illa misit palam ac omnibus videntibus. † Transitus non solitus vel frequentatio viae si probata fuerint hec tolluntur si negotium aliquod erat occisori ob quod necesse fuit, & transitum facere, & frequenter id agere, vel quod amasiam eo in loco haberet, vel quod occisus non erat solitus transitum per ea loca facere, & eius consuetudo erat transire per alia, in quibus facilius potuisset interfici, cum in illis locis, non erat tam frequens transitus hominum, & etiam quia multi ex amicis & propinquis occisi, ea loca in quibus est interfectus habitabat, ex quo non est verosimile, quod praecogitasset velle in eo loco interficere, in quo non poterat id tale agere, sine magno periculo vitae, & nullus est tam stultus, qui velit ponere se in periculo. † Armorum delatio si contra reum fuerit obiecta solitum esse illa deferre ostendet, vel quod iustam causam deferrendi haberet, cum alios inimicos potentes haberet, quos valde
- 46 timebat. † Armorum genus si animum, praecogitatio nemque ad occidendum inducat, defensor illa accepisse ostendat, cum iter facturus esse de loco ad locum, vel quod multoties alia arma detulit, vel quod communiter alij vtuntur similibus armis, vt in rusticis qui deferunt

ferunt quasi semper sagittas & arcus, arcubusios, arma astata, hæc namque consuetudo eos excusat vt dixi supra, † Alienatio bonorum, vel asportatio si fuit probata, causam aliquam defensor reperiatur, vel quod graue æs alienum contraxerat, ideò necesse erat vendere, vel quòd ante contractam inimicitiam cum occiso, sæpè tractauerit velle vendere, vel alio velle inhabitare, vel quòd bona alienata non erat sibi vtilia, vel quòd nō poterat commode accedere ad suas possessiones, vt potentiam inimici, ideo necesse sibi erat prouidere de alia re & bonis, vel quòd precium habitum erat magnum ex quo quilibet potuisset induci ad vendendum.

48 † Inimicitia, minæ, iactatio, si appareat ex processu, hæc indicia debilia fiant, si defensor & personā occisi, & personam occisoris & factum ipsum considerabit.

49 † Ex persona occisi, considerari debet eum non fuisse solitum transire per eum locum in quo fuit occisus & frequentius per alia loca transiebat, in quibus facilius poterat interfici, sine periculo & occultè. Item quia ea hora non erat solitus domum exire, nec potuit hoc per occisorem præsciri ob distantiam locorum, vel quòd repente illud euenit, vel quòd occisor iam multo antea ob aliquam causam, domum exierat, vel quòd occisus fuit primus aggressor, ex quo occisor non præcogitatè accessit ad eum locum, si non constat de primo aggressore, tunc deductio erit quòd occisor erat fortior, robustior, rixosus, solitus in armis, qui erat armatus, qui negauerat velle facere pacem, homicida, quòd erat potentior, respectu sociorum & auxiliantium & armorum, nam tunc semper præsumitur illū fuisse surreptorem rixæ, vt dixi supra.

50 † Ex persona occisoris deduci debet eum tunc fuisse inermem pacificum non solitum rixari, mitem debilem, & pauciores socios habentem, & si armatus esset id solitum facere & pacem petiisse, quòd etiam prouo-

Practica criminalis.

prouocatus, & uerbis lacesfitus, uel alio signo uenit ad
51 arma & rixam, & quod à casu ibi uenerat. † Ex facto, &
eum occidit, in loco periculoso ob amicos, confanguineos
occisi, qui in loco propinquo erant & faciliter poterant
offendere occisorem. Item & eo tempore in quo multa grauia
poterant contingere ipsi occisori, ex quo non est præsumendum
quod uoluerit se ipsum ponere in periculo, ut dixi supra.

52 † Aduertendum est etiam quod ad hoc ut locum habeat
dispositio illa, ut dicatur homicidium ex proposito commississe,
neceffe est quod præcogitatio fuerit in particulari & in specie
de eo homicidio quod subsecutum est, & quod præcogitauerit
uelle eo tunc occidere, nec sufficit præcogitatio in genere, quod
desideret inimicum occidere, nam talis præcogitatio non est
considerabilis a lege, ut pœnam mereatur, nec ex proposito,
ob id diceretur inimicum occidisse, ut dixi supra.

53 † Proditio uel percussio de retro, si fuerit obiecta
defendet se reus, quod occisus aufugiebat, & ideo in partibus
posterioribus fuit uulneratus, uel quod unica fuit percussio,
si in caput, tunc ostendet in reliquo corpore occisum fuisse
armatum, uel quod occisus erat paruus, & occisor magnus,
ex quo non poterat faciliter alio percutere. † Si per insidias
occisus dicitur, tunc ostendat locum, non fuisse aptum ad
insidias, imo palam occisorem ibi stetisse. † Si finxisse
amicitiam dicitur, uerba iniuriosa præcessisse deducat.

56 ex quibus ad rixam eo tunc processum sit. † Multitudo
uulnerum si in occiso fuerit, defensor principium rixæ
consideret, si casualis, uel ob uerba iniuriosa obuenerit,
ut dixi in d.l. fina. nu. 197. & quia timebat eum quem occidit
cum esset rixosus, fortis, homicida, & ipse ex aduerso mitis,
debilis &c. ut dixi supra in defensione inimicitiae, uel quod
erant uulnera uel quod occisus euaginato ense continue
infestabat occisorem. † Sed si obiectum fuerit quod post prima

uulnera

vulnera iterum tunc redijt ad vulnerandum , consideret principium vt iam dixi , illud enim tollit præcogitationem, & si grauiâ sequuntur, nam præcogitatio esse debet ante tempora rixata, non autem potest considerari in ipso actu, cum non dici possit ante cogitatū ,
 58 & sic vulgo dicitur appensatum. † Consideret etiam naturam & qualitatem occisoris , qui in ipso actu rixæ & modo ad iracundiam procedit, vt ignoret quid agat, & extra sensum distrahatur & videatur mente alienari, vt in simili dicunt Ioan. And. But. Aba. & alij in c. dudum ,
 59 de conuer. coniuga. † Consideret etiam causam propter quam vêtum est ad rixam & iniuriam, quam passus est occidens , & an in ipsa rixa fuerit percussus vel vulneratus , & maximè in capite , vel q̄ eo tunc fuerit vulneratus, percussus , vel occisus aliquis coniunctus vel amicus, vel socius imputati, quæ omnia sunt apta ad excitandum iram & dolorem , & propter hoc dicitur ,
 60 † quòd intenso dolore illatæ iniuriæ promotus , vel metu non est in plenitudine intellectus, vt per Bald. in
 61 c. 1. §. 1. in fi de pa. iura. firman. † & etiam vulnera non dantur ad mensuram , vt per Bal. in l. vt vim, ff. de iusti. & iure , & ex hoc aliquo qualiter excusatur, l. si adulterium cum incestu. §. Imperatores, ff. ad leg. Iuli. de adulter. & non sit mirum si recordatus iniuriam , reuersus est ad iterum percutiendum, vt per Abba. in cap. 1. de iniur. & per Roma. in nota. 503. incip. volo comentare , & Deci. post alios in l. quicquid calore. ff. de regul. iur. nec potest in illo actu cōsiderari quòd præcogitauerit vel le interficere , vt dixi quia eo tunc ita percitus & in ipso actu , iterum reuersus percussit , & vt dicit Cice. in lib. 2. de inuentione car. 3. non enim ex euentu cogitationem spectari oportere, sed qua cogitatione , & spe , & maleficium profectus sit, considerare, & quo animo quid quisque faciat, non quo casu vtatur ad rem pertinere, quibus verbis apertissimè demonstratur , ex intentione Ciceronis , quæ pro lege habenda est, l. Cice-

Practica criminalis.

ro. ff. de poen. principium, non autem euentum inspici,
62 in demonstranda opinione & animo. † Aggressio nul-
lis dictis verbis si extaret. ebrium, furiosum, vel dor-
mientem, eo tunc fuisse probet, vel quòd sunt inimici,
& cum obuiauuit, & per antea fuit inimicus. Assistentia
ad delictum tollitur, si probauerit à casu ibi uenisse, quòd
ignorabat, quod uellet delinquere, quòd poterat facere si-
ne eo, quòd licet astiterit, auxilium tamen non dedit, ut di-
xi supra in materia auxiliij.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pœna aliqua ut non teneatur qui hominem ad sui necessa-
riam defensionem interfecit quid sit necessarium, & nu. 3.
5. 6. & 7.*
- 2 *Moderamen defensionis in quo consistat.*
- 4 *Causa uitæ & causa honoris æquiparantur.*
- 6 *Defensio quando incontinenti facta esse dicatur.*
- 8 *Defensionem probasse dicitur, probans se aggressum fuisse.*
- 9 *Factum ab insultato, calore iracundiæ factum uidetur, nec ei
imputatur.*
- 10 *Aggressor, in dolo putatur.*
- 11 *Furor uel fatuitas in homine non præsumitur, nisi probetur.*
- 12 *Insultatus & prouocatus semper præsumitur fecisse ad sui de-
fensionem.*
- 13 *Aggressor ex quibus cognosci potest.*
- 14 *Inimicus & minans iudicatur primus aggressor.*
- 15 *Aggrediens præsumitur, primo prouocauit, & rixæ causa
fuit.*
- 16 *Expetans transeuntem cum armis præsumitur de rixæ, & of-
fensione cogitare.*
- 17 *Plures aggressores præsumuntur.*
- 18 *Armorum qualitas, ostendit quem aggressorem esse.*
- 19 *Armatus iudicatur aggressor.*
- 20 *Acclamans insultatus præsumitur.*
- 21 *Insultatus præsumitur qui rixam aufugit, & fugam arripuit.*
- 22 *Rixosus*

- 22 Rixosus & solitus brigas facere, diiudicatur primus aggressor.
- 23 Audatior & robustior præsumitur aggressor nisi contrariū probetur.
- 24 Grauius vulneratus, aggressor iudicatur.
- 25 Ex verbis prolatis, aggressor præsumitur.
- 26 Defensio eo ipso probata est, quòd testes dicunt, quòd occisor erat in discrimine vitæ constitutus, & adeo deangulatus, vt nec fugere, nec clamare poterat, nisi occideret, vel nisi cum dedecore aufugeret.
- 27 Constitutus in discrimine vitæ, quando quis dicatur.
- 28 Occidens incipientem admenare contra se, non tenetur.
- 29 Occisor aufugiens & exclamans adiutorium, præsumitur aggressus.
- 30 Occisor mortaliter vulneratus, aggressus iudicatur.
- 31 Insultatus ab homine robusto & forti, in discrimine vitæ esse dicitur.
- 32 Interficiens aggressorem, an probare debeat fecisse ad sui defensam, an vero ad sui defensam & necessariam.
- 33 Intellectus ad l. scientiam § qui cum aliter ff. ad l. Aqu.
- 34 Intellectus ad l. sed & si quicumque. ff. ad l. Aqu.
- 35 Confessus homicidium, sed fecisse ad sui defensionem, defensione non probata, an puniri debeat, & nu 39.
- 36 Confessio cum sua qualitate accipi debet.
- 37 Inductum ad vnum effectum, contrarium operari non debet.
- 38 Responsio conditionalis, nihil ponit inesse.
- 39 Confessus delictum, præsumptionem habet contra se, quòd dolosè fecerit.
- 40 Delicta impunita manere non debent.
- 41 Vbi aliquid fit quod alium lædit, præsumptio doli contra ipsum oritur.
- 42 Homo vt homini insidietur, est contra naturam.
- 43 Confessus homicidium, sed ad sui defensionem, an ordinaria, vel extraordinaria pæna puniatur.
- 44 Imputatus negans homicidium, an facta probatione, quòd occiderit, probare possit, quòd ad necessariam sui defensionem fecit.

Practica criminalis.

TERTIA pars defensionis erit ex eo capite, quā quis fatetur hominem occidisse, dicit tñ iure permit-
tente fecisse, allegando & probando aliquam ex causis,
de quibus dixi supra in ver. iuris permissione, vel ad sui
necessariam defensionem fecisse, quod fit iure permitte,
1 vt dixi supra in d. ver. iuris permissione. † sciendū est q̄
ad hoc vt quis aliqua pœna nō puniatur, qñ hominem
interfecit ad suam defensionē, q̄ defensio illa debet es-
se cū moderamine inculpatæ tutelæ, prout dicit tex. in
l. 1. C. vñ vi, & tex. in l. 3. §. eum igitur, ff. de vi & vi ar.
2 † quod quidem moderamen, prout dicunt oēs Doct. q̄
de ista defensione faciunt mentionem, consistit circa
3 tria, modus, tempus & causa. † Modus vt eodem ge-
nere armorum quo quis percussus fuit, eodem gñe et
se defendat d. l. 2. §. eū igit, dummodo qualitas armorū
non excedat, secus autem si minuat, ita Gramm. in cōf.
63. Ioan. de Ana. cōf. 77. Limita tñ nisi daretur exces-
sus in personam insultantis, quia fortior & robustior.
nam tunc inæqualibus armis licet se defendere. Bar. &
alij in d. l. 1. C. vñ vi. Bald. in l. 1. C. de confes. 9. col. vers.
tu assessor. & in l. furem, ff. eo. de sicar. & in d. l. vt vim.
Limita et nisi aliter se defendere non poterat, vt no. in
l. 2. C. eo. de sicar. ex eo quia necessitas facit excusabi-
le, vbi aliàs non liceret. l. qui potuerunt, ff. de manu. te-
sta. Item et in alio consideratur moderamen, circa mo-
dum, vt si verbis iniuria mihi fit, verbis quoq; me de-
fendam, ita Spe. in tit. de accus. ver. quid si vocauit te la-
tronem, quem sequitur Ang. in d. l. vt vim, & vltimo lo-
4 co Ias. in d. l. vt vim, & ista ratione mouentur. † nam cā
vitæ & causa honoris à pari procedunt, l. iusta, in prin.
ff. de manu. vind. Bar. & Ias. in l. transigere, C. de trāfact.
sed causa vitæ, vt prædixi, potest quis se defendere pa-
ri modo, et causa honoris sui consequendi. ita et Fely.
in c. dilecti 8. col. de except. Alexan. post alios in l. fina.
5 ff. quod quisque iur. † Tempus, si incontinenti defen-
sio facta fuit & non ex interuallo, vt not. in d. l. 1. C. vñ
de vi,

- de vi, & in d l. vt vim, & in d. l. 3. §. si. ff. de vi & vi arma.
- 6 † Et defensio incotinenti facta esse dicitur, antequam deueniat ad alios actus extraneos, sed sit in ipso actu, & flagranti crimine. l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad leg. Aquil. Bar. in d. l. 1. C. vnde vi, versi. circa hoc, & in tantum istud est verum, quòd necesse esset. vt probet se defendisse ante factum, & non post factum, nisi immediatè successiue, vel quasi immediatè, vt per Bal. in d. l. 1. C. vnde vi. & Ang. in tract. malef. in versi. & dictus Titius. versi. Aduertas etiam.
- 7 † Causa quod faciat ad defensionem, non autem ad vindictam. d. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad l. Aquil. Bart. in d. l. 1. C. vnde vi.
- 8 † Sciendum est etiam quòd tunc necessaria defensio probata esse videtur, quando probatur quòd fuit aggressus. quo casu ipsi aggressori & prouocanti imputatur. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadr. paupe. fecis. dica. l. quoniam multa facinora. C. ad leg. Iuli. de vi. & ratio, quare per leges non præsumitur contra prouocatnm, potest esse secundum Florianum in dicto. §. cum arietes quia insultans vel aggrediens prouocat insultatum ad iracundiam. † Et sic quòd insultatus facit, videtur facere calore iracundiæ. vnde non imputatur sibi. l. quicquid calore. ff. de reg. iur. l. Gracchus. C. de adulter. l. si adulterium cum incestu. §. Imperator, ff. de adulter. 2. q. 3. cap. si quis iratus. † Alia etiam est ratio, secundum eundem Floria in d. §. qui cum aliter. quia in ipso aggrediente præsumitur dolus. alià si dolus non præsumeretur, oporteret præsumi ipsum esse furiosum, vel fatuum. quod in homine non præsumitur, nisi probetur. l. codicillos. C. de codi. † Et ideò præsumitur insultatus & prouocatus semper fecisse ad sui defensionem. d. l. 1. §. cum arietes. l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. & ibi Bart. quando igitur apertè probatur quòd occisus fuit aggressor & resultans. tunc insultans videtur fecisse ad sui defensionem. † Si verò non liqueret

Practica criminalis.

quis fuisset aggressor. tunc ex infra scriptis facillimè cognosci potest.

Si præcedat inimicitia ex causa alterutrius. & minæ præcedentes propter offensionem & rixam præcedentem ¶ inimicus enim & minans præsumitur primus aggressor. vt per Fely. in d. cap. dilecti. & Cepol. consi. 6. ver sicu. octauò subest. & Gramma. consi. 62. ¶ Qui primo prouocauit ad rixam. & fuit causa rixæ: ille enim præsumitur aggressor dicta l. 1. §. cum arietes. ¶ Ex præparamentis ad ostendendum. vt quia accessit ad locum expectans alterum transeuntem cum armis. nam præsumitur cogitare de rixa & offensione. l. 1. §. 6. possidere. ibi, qui in hoc ipsum aptatus & præparatus venit. ff. de vi & vi arma. & maxime si fecerit signa. vt quia ensem euaginauerit, vel clamidem inuoluerit ad brachiū. vel alia fecerit præparamenta & signa rixæ, de quibus per Cepol. in consi. 28. & 29. ¶ Si fuerunt plures ex vna parte, & pauciores ex alia, plures præsumuntur aggressores. ita Hippol. in consi. 51. nu. 46. ¶ Ex qualitate armorum, nam ille qui melius est armatus, & meliora habet arma. præsumitur aggressor, & maxime in manu robusti & audacis viri. ita Cæpo. in dicto consi. 28. ver. sexto qualitas armorū. & in consi. 29. versicu. octauò qualitas. not. in c. significasti. in fi. de homici. ¶ Si est in Camisia & inermis vnus, & alius armatus tūc armatus præsumitur aggressor. ita Hippoly. in d. consil. 51. nu. 46. ¶ Qui acclamauit succurrite, succurrite, præsumitur ab altero insultatus. ita Innoc. in d. cap. significasti. not. in l. capite quinto, in fi. de adulter. & ita dicit Cæpol. in d. consi. 29. ¶ Qui aufugit rixam, & vadit se retrahendo, vel acclamando. nam per talem retractio- nem & fugam præsumitur insultatus ab alio. vt not. in d. l. 1. C. vnde vi, & in d. l. vt vim, & per Cæpol. in d. consilio 29. ¶ Si est rixosus & solitus facere brigas. ita Cardi. in clem. 1. de homici. 33. quest. Cepol. in d. consi. 28. & 29. Grāmati. in voto vigesimo secundo, & 24. & plenè

- in consil. 29. maximè concurrente qualitate, quòd ad-
 uersarius, & sic occidens erat pacificus, nec solitus ri-
 23 xari & similia facere, vt ibidem per eos. † Si est auda-
 cior & robustior, nam talis præsumitur aggressor, nisi
 probetur contrarium. l. 1. C. de sicar. ita Cæpol. in d. con-
 sil. 28. versi. 10. & vlt. & cons. 29. versi. nona præsumptio.
 per not. in l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. &
 24 Grām. in d. vot. 22. num. 14. † Si est grauius vulneratus.
 nā ex duobus tixantibus. & se vulnerantibus. præsum-
 ptio est quòd fuerit aggressor grauius vulneratus. arg.
 in l. scientiam. §. si cūm stramenta. ff. ad leg. Aquil. not.
 in d. l. 1. C. vnde vi. tenet Bologni. in consil. 37. Cæpol. in
 d. consil. 29. Gramma. in d. consil. 62. & alij quos ipsi alle-
 25 gant. † Ex verbis prolatis aggressor præsumitur. hoc est
 si fuerunt verba minatoria. ita Grammat. in d. voto 22.
 26 nume. 14. † Sciendum est etiam quòd probatum est
 ad defensam occidisse. si testes dicunt q̄ occisor erat
 in discrimine vitæ constitutus, & adeò deangulatus, vt
 nec fugere, nec clamare poterit, nisi occiderit, vel nisi
 cum dedecore aufugerit. ita Bal. in d. §. qui cūm aliter.
 Flo. in l. nauis. ff. ad leg. Rodhi. Cæpol. in d. consil. 29. Hip-
 27 po. in singu. 692. † Et eo tunc in discrimine vitæ
 quis constitutus. esse videtur, quando maxime proba-
 tum est, quòd quis iuerit contra aliquem ense euagina-
 to, & clamide circa brachium reuoluto. l. si quis percur-
 forem. C. ad l. Cor. de sicar. ex eo quia sufficit terror ar-
 morum, vt dicit text. in l. 3. §. qui armati. ff. de vi & vi
 arma. Glo. in l. sed & si quemcunq; in prin. ff. ad l. Aquil.
 Flor. in d. §. qui cūm aliter. & istud tenet etiam Ange. in
 pract. crim. in ver. & dictus Titius se defendendo, versi.
 28 dixi quod licita. † Si probatum est quòd occisus cœpit
 admenare contra occisorem, quo casu verosimiliter
 debuit timere, & terri. l. item apud Labeonem. §. 1. ff.
 de iniur. ideo nō debet expectare. q̄ eum percutiat. suf-
 29 ficit enim prout prædixi terror armorum. † Si probatū
 fuit quòd occisor aufugiebat & exclamabat adiutoriū.

Practica criminalis

- ita Glo in cle. 1. versi. non volens. de homici. quia talem
exclamationē videtur fecisse animo se deliberandi. ita
30 Imol. in cap. significasti. el 2. de homicid. † Si occisor
fuerit mortaliter vulneratus not. in d. l. 2. C. vnde vi. &
31 in d. §. qui cum aliter. † Si fuerit insultatus ab homine
robusto & forti. vt nota. in d. l. 1. C. vnde vi. Alia & per-
multa circa hanc materiam necessariæ defensionis po-
nit Ang. in practi. crim. in Glo. & dictus. Titius se defen-
dendo per totum. & habentur per Carer. in practi. sua
crim. in §. 6. in princ.
- 32 † Quæro nunquid si aliquis interfecit aggressorem,
debeat probare vnū tātum, scilicet q̄ fecit ad sui defen-
sam an verò duo, scilicet q̄ ad sui defensionem & necessa-
riam ista quæstio late tangitur per Ias. in d. l. vt vim, in
qua arguit ad partes & q̄ teneatur probare, q̄ ad sui
necessariam defensionem fecerit. adducit l. scientiam. §. qui
cum aliter. ff ad l. Aquil. & c. 1. §. 1. de pac. tenē. & text. in
lis qui aggressorem. C. de sicar. pro alia vero parte quā
putat ipse esse veriore. s̄ q̄ teneatur tantum proba-
re, q̄ ad sui defensionem fecerit. adducit inter alia q̄ strin-
gunt l. si quis percursoem, quæ est. l. 3. eod. titu. nostro.
& l. sed & si quemcumque. ff ad leg. Aquil. Breuiter tota
33 ista quæstio versatur circa quatuor iura. † Et primò di-
co, q̄ l. scientiam. §. qui cum aliter. non facit ad proposi-
tum huius quæstionis. non probat id ad quod allegat.
ille enim §. debet iungi cum versi. præcedenti. licet cū
versicu. si cum stramenta. ambo enim erant in culpa. ex
eo quòd transfelirent stramenta ardentia. & ideo requi-
ritur, quòd aliter se tueri non possent. & hoc est quod
dicit text. damnū culpa dederunt. quomodo enim il-
le qui aliter non potest se tueri dicitur esse in culpa
nisi ita intelligatur. & ideo ibi dubitabatur, nunquid de-
beret teneri. ex eo quia fuit in culpa. & licet videretur
dicendum q̄ sic. tamen quia aliter se tueri non potest.
34 non tenetur. & ideo nil facit ad hanc quonem. † Pari mo-
do text. in l. sed & si quemcumque non videtur q̄ debeat
allegari

allegari ad decisionem huius quæstionis, quia ille text. loquitur in seruo, & debet iungi. cum l. præcedenti, scilicet cum l. si seruus. dicitur enim in l. si seruus, quòd ad hoc vt quis teneatur de seruo occiso oportet q̄ iniuria eū occiderit. dicitur postea in l. sed & si quemcunque, q̄ si occiderit seruum venientem contra se telo. non dicitur iniuria occidisse, illa autem dispositio, non procederet in persona libera. minor enim est ratio in seruo, qui æquiparatur pecudibus, quàm in libero, & potes dicere, prout alibi dicit lac. de Are. in l. i. ff. de quæstionibus, quòd dispositio in seruo in criminalibus, non trahitur ad liberum. Dices tu, imò idem est in libero, per tex. in l. si quis percussorem eo. tit. nostro, qui text. loquitur in libero. & tamen idem disponit. quod d. l. sed & si quemcunque. Responde quòd imo ille text. non facit ad propositum nostræ quæstio. quia ibi ille aggressor, non fuit occisus, sed tantum repulsus, & ita loquitur text. vbi venientem ad se gladio repulerit, alias sequeretur. quòd ibi Imperator idem bis determinasset, in eodem casu, quia idem dicitur in l. præcedenti. & ideò ne sit superflua, dicta l. 3. non debet intelligi. quando fuit occisus aggressor, sed tantum repulsus & ille non tenetur, quia aggressor fuit in culpa, cum ambulauerit cum telo. l. is qui cum telo. C. eod. de sicar. Tota igitur quæstio pendet a l. is qui aggressorem, qui text. clarè decidit hanc quæstio & requirit hoc expresse, nec potest cauillari. quòd ad hoc vt interficiens aggressorem cum teneatur, sit constitutus in discrimine vitæ. & ita per illum tex. est tenendum. Posses tamen concordare prædictas opinio. hoc modo, aut aggressus interfecit aggressorē se defendēdo. & tunc puniatur extraordinarie, mitiori p̄na. l. si quis adulterinus. §. Imperatores. ff. de adulter. Aut interfecit se defendēdo, & necessario, & tunc non teneatur aliqua p̄na. d. l. is qui. & suadetur hoc, quia iura dicunt vim vi repellere licet. necesse igitur est, vt sit vis, sed vis dicitur maioris

Practica criminalis.

maioris rei impetus. qui repelli non potest, si igitur non erit constitutus in discrimine vitæ. non dicetur esse in ea dispositione, ut liceat vim vi repellere. cum nulla fuerit vis. & ideo tenebatur, sed extraordinarie, & eo maxime quia casu quo non dicetur adhibita defensio. cum moderamine inculpatæ tutelæ. & ita puto posse in hac materia distingui.

- 35 † Item quæro, si quis confessus fuerit delictum commississe. sed dicat quod fecit ad sui defensionem. nihil probando, an debeat puniri de occiso. Bar. in consi. 228. tenet quod non sit puniendus, motus, quia confessio est cum illa qualitate defensionis. ergo accusator. qui recipit fundamentum ex delicto. debet illud probare. iuxta nota. in l. si quidem. C. de excepti. & per Cy. in l. 1. in 13. q. C. de accusatio. † Item confessio debet accipi cum sua qualitate. Abb. in c. 1. in 5 nota. de postula. prela. per illum tex las. in l. contra iuris, de pact. Item confitendo delictum & ad sui defensionem. habet in se implicitam negatiuam, ut non occiderit. nisi eo modo. l. si. §. si. de do. except. Bald. in l. 1. C. de ædil. act. c. exceptionem. de regu. iur. in 6. & ibi Dy. in si. ratio est, quia actor intendit probare delictum. reus negare. l. 2. C. de exceptio. sed si daretur confessio ex illis verbis. daretur inconueniens. quod operatio esset contra intentionem agentis. † Et inductum ad vnum effectum contrarium operaretur. contra l. non omnis. si cert. pet. l. legata inutiliter. ff. de a dim. lega. l. quod fauore. C. de leg. † Item responsio conditionalis nihil ponit. l. 1. §. si quis simpliciter. de verbo. obliga. & in hac sententiam videtur inclinare. Aret. in l. 1. ff. de vulg. & pupilla.
- 37 † In contrarium facit, nam eo ipso, quod quis fateatur delictum, habere præsumptionem contra se quod dolose fecerit. l. 1. C. eo. de sicar. l. si cui. ff. de accusatio. & ideo diuiditur confessio per talem præsumptionem iuris. Barto. in l. Aurelio. §. Caius. de lib. lega. sequeretur
- 40 enim quod si dicto istius staretur, † quod daret materia

ria delinquendi. & delicta remanerent impunita quòd esse non debet. l. conuenire. ff. de pact. dot. & l. ira vulne-
 41 ratus. ff. ad l. aquil. † Item vbi aliquid sit quod ledit aliū
 oritur præsumptio doli contra ipsum, Bal. in l. i. C. de cō
 42 fess. † quia est contra naturam. vt homo homini insidie
 tur. d. l. vt vim & Ita communiter Doct. resident. q̄ iste
 talis debeat puniri de occiso.

Non obstat contraria quia loquuntur vbi non est p̄
 sumptio iuris contra vnam partem confessionis. nam
 tunc rescinditur confessio, & pro parte accipitur. & pro
 parte non.

Non ob. q̄ exceptionem obijciens, non confitetur,
 quia in hoc casu iste non excipit solùm, sed principium
 fecit a confessione ex quo tenetur. prout etiam videbi
 tur in seq. quæstione.

43 † Stat difficultas an confessus interfecisse hominem
 & ad sui defensionem puniendus sit. pœna ordinaria,
 an extraordinaria, Abb. in c. auditis, de præsumpt. di-
 cit puniri debere pœna extraordinaria, mouetur quia
 quis non debet damnari, nisi fuierit liquidissime pro-
 bationes. l. fina. C. de probatio. l. qui sententiam. C. de
 pœn. sed iste non punitur propter confessionem. sed p̄
 pter præsumptionem quæ insurgit ex ipsa confessio-
 ne, cum itaque quis punitur ex præsumptionibus. pu-
 niendus est extraordinariè. Innocen. in cap. quia verosi-
 mile, de præsumptio. quem communiter est secutus Fe-
 lyn. in d. cap. auditis tenet contrarium, ea ratione, quia
 confessio est illa quam damnatur, iuncta præsumptio-
 ne iuris quæ est quod si quis occidat ex iure præsu-
 mitur dolo. l. i. C. de sicar. & dictum Innocen. pro-
 cedit quando est præsumptio facti, non iuris. Præterea
 dicit sequeretur, quòd in quocunque delicto pœna ex-
 traordinaria esset imponenda, cum est præsumptio
 iuris semper constet de delicto, & ideò dat cautelam
 quòd dicat reus, non occidi. & si repertum erit me occi-
 disse feci ad meam defensionem, Sozi. in l. non vtiq̄, de
 exceptio.

Practica criminalis

exceptio. sequitur hanc opi. dicens aliqua ex prædictis. & subdens non est semper verum, q̄ ex præsumptione iuris, quis nō puniatur pœna ordinaria, quia est tex. in l. quæ adulterium. C. de adulte. Adducit etiã dictũ Bar. in l. cum qui de iniur. Deci. in ca. cum venerabilis, de exceptio. defendit opi. Abb. dicens multos tenuisse hanc responsionem, occidi ad meam defensionem, continere implicitam negatiuam, vt sensit Cyn. in l. 1. 13. quæst. C. de confess. & in l. si quidem. C. de exceptio. & Aret. in l. 1. de vulga. & pupilla. & etiã non fiat separatio confessionis & etiã quia condemnatio fit ex præsumptione, non ex confessione & præsumptio de qua agitur nō est approbata a iure, nec de ea cautum reperitur, cum etiã absurdum esset, quòd ex tali confessione deberet ordinariè puniri.

Nec ob. secundum eum dictum Bar. in d. l. eum qui & Bald. in cap. dudum, de electio, quia & si dicant debere puniri non tamen dicunt pœna ordinaria, tandẽ distinguit, quòd aut confessio fit vno constructu verborum, & tunc puniatur extraordinariè. aut confessio fit separata ab exceptione defensionis, & tunc debet puniri ordinariè, arg. tex. in c. præterea, el. 2. de transa. dat tñ ipsemet cautelam de qua supra, quod præcedere debeat negatio. Lanfranc. in c. quoniam contra, in versu confessiones, de prob. dat cautelam, q̄ iudex habita tali cōfessione ponat reum ad torturam pro declarandis illis verbis, ad sui defensionem an sint vera.

Aduerte q̄ existimo rectius esse quod iste puniatur pœna ordinaria, quia semper lex quæ imponit pœnam extraordinariam requirit hoc q̄ reus probet qualitã annexam confessioni, vt in l. 1. §. diuus, de sicar vbi ex re ipsa debet probari animus. Item in l. 1. C. de sicar. ex præsumptionibus debet probari animus, & vtrobiq̄ illo probato pœna extraordinaria datur. & est melior text. in l. eum qui. C. de sicar. vbi assertio rei, q̄ dominum calce interfecit, debet constare, & extraordinariè.

nariè tunc punitur. Prætereà præsumptio quæ ori-
tur ex confessione est iuris, ergo liquidissima proba-
tio. Glo. in l. pen. C. de pericu. tuto. Alex. in l. 1 C. de
mili. testa. Prætereà omnia adducta per Deci. tendunt
ad destructionem communis sententiæ, quæ se habet
quòd confessio diuidatur, & reiiciantur illa verba, &
ad sui defensam, vt per Bartol. in d. l. Aurelio, §. idem
quæsiit, ff. de lib. leg. si itaque est verum hoc quòd ver-
ba illa reiiciatur, & ad sui defensam ex omni sententia
puniendus est pœna ordinaria, si enim reiiciuntur & se-
parentur, non possunt inducere alterationem pœnæ, &
dictum Innocen. in cap. quia verosimile, de præsump.
loquitur quando iudex procedit super præsumptio-
ne sola tantum, vt est exemplum in c. afferte, de præ-
sumptio. nam tunc dicit ipse, quod ex sola præsump-
tione nō imponitur pœna aliqua, aut pecuniaria, aut
corporalis, sed hic non est præsumptio, sed confessio.
nam mulier in d. c. afferte, non fatebatur interfecisse
puerum, imò negabat, & iudicium factum fuit, ex illa
præsumptione, quod assensum præstaret diuisioni alte-
rius pueri, & sic diuersa doctrina Innocen. à casu
nostro.

- 44 † Quid modò si imputatus negasset occidisse, & fa-
cta probatione occiderit probare velit, quòd ad neces-
sariam defensam fecit, an admittatur ad ipsam proba-
tionem. de ista q. tetigi in d. l. fina. in ver. mendacium,
in ver. quòd accusatus de homicidio. vbi concludo qd
ad talem probationem admittatur, per doct. quas alle-
gauit, ideo teneas vt ibi.

S V M M A R I V M.

- 1 Imputati de homicidio puro, qualis esse debeat defensio.
- 2 Consuetudo delinquendi qualiter defendi debeat.
- 3 Trepidatio, inconstantia, uarietas, uox balbutiens, loquelati-
mida, pallor quomodo defendatur.
- 4 Mendacij

Practica criminalis.

- 4 Mendacij rei qualis sit defensio.
- 5 Non respondentis interrogationi defensio.
- 6 Defensio tacentis in cuius domo occisus reperitur.
- 7 Solicitans quomodo se defendat.
- 8 Fuga qualiter defendatur.
- 9 Fugientis cum gladio sanguinolento, quæ defensio sit.
Arma quando non sunt conformia vulneri, tollitur iudiciū
contra imputatum.
- 10 Contumacia imputati de homicidio, quomodo tollatur.
- 11 Defensio reperiendi propè mortuum, cum cultello.
- 12 Reperi cum sanguinolento gladio, defensio.
- 13 Indicia quòd mortuus prope domum reperitur, vel est in do-
mo reperi, quomodo tollantur.
Dies commissi homicidij, in accusatione apponi debet.
- 14 Visus admenare gladium, quomodo se defendat.
- 15 Fama tollitur quia orta à personis non fide dignis, & ab ijs
quæ à testimonio repelluntur, nec orta statim commissio cri-
mine, sed ex interuallo, & nu 16 & 17.
- 16 Testis malitiosus & suspectus præsumitur qui ex interuallo
vult dictum suum corrigere.
- 17 Testi de fama deponenti, & non nominati à quibus particu-
lariter audiuit, non creditur.
- 18 Testibus deponentibus de fama, causam à qua orta fuit, non
adducentibus, non est credendum.
- 19 Testibus de fama deponentibus non creditur, nisi causæ fa-
mæ sint probatæ.
- 20 Mortui depositio, quomodo tollatur.

1 QVARTA † pars defensionis erit in demonstnan-
do quando effemus in homicidio puro. negaret autem
imputatus homicidium commisisse. contra ipsum ex-
taret aliquod ex indicijs, quando interfector ignora-
tur, de quibus dixi. in d. l. ff. de quæst. quò se defende-
re potest. Nam stantibus præmissis de quibus supra. &
maximè quòd vnum iudiciū & vna præsumptio, ac
vna coniectura, tollit aliam, imputatus prout infra se
defen-

- 2 defendere potest. Et primò, † Si probata fuit mala vita ipsius imputati, ac etiã q̄ esset solitus conuersari cum malis hominibus, tolluntur ista si imputatus ostenderit nullam inimicitiam extare inter ipsum & occisum, q̄ solitus nō est committere homicidia, ex quo malus semper præsumitur malus in eodem genere mali, q̄ iã tres anni sunt quòd est bonæ vitæ, & versatur cum hominibus bonæ conditionis & famæ, quo casu præsumitur emendatus. ita Careri. post alios in sua pract. crimi. in prin. nu. 128.
- 3 † Trepidatio inconstantia. varietas, vox balbutiens, loquela timida, & pallor, si contrà imputatum militarent, tunc defensor ostendere debet. nō fuisse circa principale, vel circa circumstantias negotij principalis, prout est circa locum delicti, vel tempus ipsius delicti. sed circa alias circumstantias non substantiales, prout dixi in d. l. fin. in ver. trepidatio, vel q̄ est solitus similia facere. licèt amicabiliter cum aliquo loquatur, & sic à natura istud sibi inscitum est.
- 4 † Mendacium si imputatus in constituto dixerit, tunc defensor ostendat mendacium nō fuisse circa substantialia delicti, vt dixi in præcedenti, vel q̄ fuit contrarius. vel mendax in ijs quæ spectant ad eius defensionē vt contrarietate constituta & probata posset consequi liberationem, vel minorem pœnam. vt si primò negauerat, postea dicat ad sui defensionem fecisse, vel se putasse, q̄ esset bannitus, & iustus esset eius error, vel quòd esset ebrius, & sic de similibus, prout dixi in d. l. fi. in ver. mendacium, & dixi suprà suis locis.
- 5 † Non respondens interrogationi iudicis. si ostenderit iustam causam habuisse non respondendi excusatur, vt dixi. in d. l. fi. in ver. non respondens, quæ autem sint iustæ causæ. videas per Glo. magnam c. 2. de confess. lib. 6.
- 6 † Tacens, licèt occisus extet in domo sua, se defendere potest constando solitum non esse versari in loco, in quo

Practica criminalis.

- in quo erat cadauer , q̄ faciliter ex via publica in eum locum ingredi potest, q̄ nullū commodū, nullam uē utilitatem cōsecutus fuit, q̄ potius eius mors fuit sibi dānosa, quā uilis, quòd est bonæ conditionis & famæ, nec solitus delicta committere quod nulla erat inter eos extabat inimicitia, quòd erant amici.
- 7 † Solicitans licet ad eum causa non spectet, potest se defendere, ostendendo amicitiam fuisse inter eum & occisum.
- 8 † Fuga si extaret contra imputatum, nam tunc defensor ostēdat, quod imputatus post accusationem institutam, & post inquisitionem fugam arripuit. Itē etiā quòd suspicionem accusationis habuit vel inquisitionis, iurando ex tali suspitione aufugisse. Itē quòd aufugit ob causam rationabilem, puta ratione partialitatis, vel factionis existentis in ciuitate, vel quia locus non esset sibi securus, vel quia, officialis esset valde crudelis, vel similes causas, vltra quòd etiam spontanea præsentatio tollit dictum iudicium fugæ, de quibus omnibus dixi. in d. l. si in ver. Fuga.
- 9 † Fugiens cum gladio euaginato se defendere potest ostendendo gladium non esse sanguinolentum, quòd fuit ad manus cum alio, quā cum occiso, quòd dum uidisset aliquos ad manus ensibus enudatis, & ipse ob timorē ensam enudauit, quòd nullam habebat inimicitiam cum occiso, vt dixi. in d. l. si. in ver. fugiens cū gladio euaginato, quòd arma non erant conformia vulnere, quo casu tollitur, iudicium contra imputatum, ita Bal. in conf. 515. nu. 2. vol. 3.
- 10 † Contumacia si extaret contra imputatū tollitur, per spontaneam a præsentationem si probauerit quòd ex aliqua causa legitima, vel necessaria, fuit absens, penitus ignorans, quòd contra ipsum procederetur, & persona bonæ qualitatis, vt dixi in d. l. fin. in ver. contumacia.
- 21 † Prope mortuum cum cultello, se defendere potest ostendendo

ostendendo nullam inimicitiam habere cum occiso. q̄
 est bonę conditionis & fame, nec solitus delicta cōmit
 tere. quod cultellus non erat sanguinolentus quod nō
 erat cultellus aptus ad interficiendum hominem. quod
 cultellus non erat conformis uulneri. q̄ non erat suus,
 nec erat accomodatus ad uaginam, quam ipse habe-
 22 bat. † Fere hęc omnia possunt etiam considerari, pro
 defensione illius qui repertus fuit habere gladium san-
 13 guinolentum. † Mortuus prope domum, & in domo
 repertus hęc indicia tolluntur probando, q̄ dominus
 domus est bonę uitę, nullam habebat inimicitiam cū
 occiso. erat absens tempore cōmissi homicidii. Nam
 cautum a iure est, q̄ in accusatione dies declarari de-
 beat, ad hoc ut imputatus possit probare eo die fuisse
 in alio loco. ita Albe. in l. libellorum. nu. 2. ff. de accusa.
 14 † Visus admenare gladium, se defendere potest p̄ban-
 do se esse pacificum, nullam inter eum & occisum ex-
 tare inimicitiam. fecit causa obuiandi, & ut dicitur de
 15 stramezandi. † Fama tollitur, si probatur originem ha-
 buisse a personis non fide dignis, & a personis quę
 repelluntur a testimonio, de quibus habetur in l. i. ff. de
 testi. ex eo, quia fama debet incipere ab hominibus ho-
 nestę opinionis & fame, & a grauibus & honestis. put
 tenet Gandi. in rub. a quo uel a quibus possit fama inci-
 16 pere. † Item etiam quod fama non statim commisso
 crimine orta fuit, sed ex interuallo. quo casu non ui-
 detur quod sit rationabilis iudicanda, cum non careat
 tunc periculo suspicionis & fraudis, ut in simili uide-
 mus, quod testis p̄sumitur malitiosus & suspectus,
 qui uult ex interuallo corrigere dictum suum. ut habe-
 tur in §. quare, not. authenti. de testi. & in c. p̄terea,
 17 in fi. de testib. † Item etiam quod testis non nomina-
 uit particulariter aliquas personas a quibus audiuit,
 quod quidem requiritur ad hoc ut ualeat etiam quod
 de hoc non fuisset interrogatus, ut dixi. in d. l. fin. in
 ver. fama. in princip & ratio est, quia esse posset quod

Practica criminalis

testes audiissent aliquem dicere, maiorem partem populi hoc dicere, & sic ad relationem alterius possent dicta uerba referre. quo casu eis credendum non esset, cum non concludat l non hoc. C. unde cognat. l ad probationem. C. de proba. Alia etiam est ratio, ad hoc ut uideatur a quibus originem habet, quia ut supra dictum fuit, a fide dignis originem habere debet. † Item etiam quod testes deponentes de ipsa fama, causam aliquam a qua orta fuit, non adduxerunt, ut puta ex inimicitia, ex minis, ex iniuria, uel alia cōsimili causa. quod quidem requiritur, ut dixi in d. l. fin. in uers. fama, in princ. & ratio est, prout ibi dixi, quia qualitates & causæ ex quibus fama est orta, sunt considerandæ, qualiter urgeant, ad faciendum semiplenam probationem & iudicium. † Item etiam quod licet testes causam adduxerunt, ex quibus fama orta est, attamen causæ ipsæ non fuerunt probatæ. quod quidem requiritur, uel quod causæ ipsæ sunt leues, ut dixi in d. uers. fama. † Mortui depositio tollitur, ostēdēdo nullā fuisse inimicitiam. nullū extare cōmodū, uel nullā utilitatē, nullū euitare incōmodū. est mitis & pacificus, nec solitus talia cōmittere. Mortuus nō erat ī plenitudine intellectus ob vulnera.

CAVTELA PRO REIS. defendendis.

POSTQVAM expediuimus tractatum defensionū reorū in homicidiis, ea discutiēdo quæ ad materiam istius legis nostræ pertinet, opere pretiu esse duxi cum alia reperiantur quæ defensiones reorum concernūt, hinc inde sparsa in unum ea reducere, & cautelas, aliorū uestigia sequēdo, pro defendendis reis formare. non ea intentione, ut uelim quod delicta remaneant impunita, & quod puinciæ non purgentur malis hominibus, & boni possint uiuere inter malos. sed ad liberandum eos, quos uerisimile est corrigi, & in melius mutari.

CAVTELA I.

Cautela liberandi condemnatum a morte, aut ut executio differatur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Damnati ad supplicium non sunt ui eximendi.*
- 2 *Cardinales ad mortē condēnatos eis obuiando liberare possūt.*
- 3 *Baptismus liberat Iudæum a morte.*
- 4 *Baptismus liberat ab omni pœna corporali quo ad mundum.*
- 5 *In arte ualde perito, uel forti ciuitati utili, parcendum est.*
- 6 *Damnati ad mortem executio differtur si accusatur de maiori crimine ex quo pœna maiori uenit imponenda.*
- 7 *Executio differtur damnati ad mortem donec ab eo reedatur ratio administrationis.*
- 8 *Executio dānati ad mortē differtur appellatione interposita.*
- 9 *Pœna imposita reo seuerior quàm sit consuetudo, iudex usque ad xxx. dies differre debet.*
- 10 *Pregnantis mulieris dānata pœna differtur usq. quo pariat.*
- 11 *Executio sententiæ differtur si testes & pducens accusantur de falso usque quo cognitum fuerit.*
- 12 *Testibus conuictis de falso sententia retractatur.*

1 **DAMNATI** † ad supplicium ducti non sunt per aliquem ui eximendi. l. addictos. C. de appellationib. † Dantur cautelæ ex quibus aut liberatur a morte, aut executio differtur. liberatur a morte, si dum ad supplicium ducitur obuiasse Cardinali, qui posuisset capellum suum super eius caput. ita Cepol. in caut. ii. in prin. † Item etiam liberatur si esset Iudæus, qui dū ob delictum ad suppliciū duceretur, petiit se fieri Christianum. & reuera se Christianum fecit. ita post multa Tho. Ferr. in cau. 24. uer. tu autem iudex † hac ratione. quia baptismus habet tantam efficaciam, & tantā uir-

Practica criminalis

- tutem, quod non solum liberat hominem ab omni pe-
na spirituali quo ad Deum, uerum etiam ab omni cor-
porali, quo ad mundum & allegat ad hoc Gloss. in cap.
3 sine pœnitentia. de consecr. dist. iiii. cum aliis. † Execu-
tio sententiæ differtur, si ad supplicium ductus est ual-
de peritus in aliqua arte, uel ualde fortis, & esset mul-
tum utilis ciuitati, tunc enim iudex ad requisitionem
vnius de populo, executionem suspendere debet, do-
nec, principem uel superiorem consulat. l. ad bestias,
ff. de pœn. ita Cepol. in d. cautela 2. in princi. quod in-
6 tellige & limita ut ibi per eum. † Item etiam differ-
tur, si accusatur de maiori crimine, ex quo maior pe-
na uenit imponenda. ita tex. in l. 1. §. si. ff. nil. no. app. in-
7 terpo. † Si quis dicat quod condemnatus rationem
sibi reddere debet alicuius apothecæ uel mercatiæ, uel
alterius debiti, tunc executio retardatur usq. quo com-
puta fiant. ita dicit tex. in l. C. de bon. proscript.
8 † Differtur etiam executio, si appellatio fuerit in-
terposita, quæ quidem appellatio a iure admittitur,
& ipsa pendente nil debet nouari, ut dixi supra.
9 † Si pœna fuerit imposita reo seuerior quam quod
sit consuetudo, tunc debet differri per triginta dies.
10 l. si uendicari. C. de pœn. † Si esset mulier, & esset
prægnans, sententiæ executio differtur, usque quo pa-
riat. l. prægnantis. ff. de pœn. l. Imperator Adrianus
11 ff. de statu homi. † Si testes & producens fuerint de fal-
so accusati, tunc sententiæ executio differtur, usque
12 quo cognitum fuerit. † quia si testis conuincitur de
falso, clarum est quod imputatus delictum non com-
misit. l. i. C. qui accusa. non poss. & sententia ipsa re-
tractabitur. l. iiii. C. si ex fal. instr. & de iis omnibus ui-
deas per Cœpol. in d. caut. ii.

CAUTE LA II.

Cautela ad liberandum homicidium a morte.

SVM.

S V M M A R I V M.

- 1 *Hominem interficiens pœna mortis punitur.*
- 2 *Filius a patre presentatus, non punitur pœna mortis.*
- 3 *Interficiens aliquem decapitari non potest, si se furiosum fingat, dormientem, uel ebrium.*
- 4 *Interficiens quem putabat esse bannitum, de culpa tantum tenetur.*
- 5 *Homicida qui fecit uotum intrandi religionem, ante homicidium commissum, a iudice seculari puniri non debet.*
- 6 *Homicidium quod fuerit commissum post uotum intrandi religionem, statur homicide iuramento.*

- 1 **HOMINEM** † interficiens punitur pœna mortis. l. i. ff. de sicar. cum simi. † Si est filius familias qui commisit delictum, propter quod uenit pœna mortis, tunc ab ea liberatur, si pater eum iudici tradiderit, quo casu non est ita puniendus, prout si captus fuisset. tex. est in l. milites agrum. §. desertorem. ff. de re milit. ita Cepol. cautela. i. in princip. ubi multa pulchra.
- 3 † Aliud etiam remedium datur, & statim commisso delicto fingat se furiosum, dormientem, uel ebrium. quo
- 4 casu non tenetur, ut dixi supra. † Dicat reus & eum interfecit, ex quo putabat esse bannitum, & sic putabat eum licite interficere potuisse. quo casu solum de culpa esset obligatus, ut dixi supra. † Dicat & fecit uotum intrandi religionem, antequam commisit homicidium. quo casu non potest puniri per iudicem. item Bald.
- 6 in l. i. C. an ser. ex suo fac. † & hoc eo maximè, quia statur iuramento suo, ante commissum delictum uotum fecerit. ita las. post alios in l. cum quædã. nume. 2. ff. de iur. om. iur. Dantur et plura alia remedia, de quibus dixi supra in prima parte defensionis per totum, quas ibi discurrendo inuenies.

Practica criminalis

CAUTE LA III.

Cautela liberandi condemnatū ab infamia, in actio-
ne famosa, uel crimine.

S V M M A R I V M.

- 1 Infamis efficitur condemnatur actione famosa, uel crimi-
ne ex quo infamia sequitur.
- 2 Sententia, quo casu infamet principalem, neque procurato-
rem.
- 3 Reus ante litis contestationem, uel ante condemnationem, sol-
uens, non infamatur.
- 4 Ab infamia liberatur, qui ante publicationem sententię in
arengo, soluit.
- 5 Reus soluens, crimen fateri uidetur.
- 6 Condemnatum ab infamia liberat, qui eius condemnationem
sine mandato soluit.

- 1 CONDEMNATVS † actione famosa, uel ex
crimine ex quo sequitur, infamia, infamis efficitur. l.
athletas. §. calūniator. cū. §. se ff. de iis qui not. infa. Pro
liberando cōdēnate ab infamia, multæ dantur cautelæ
- 2 p̄ Cep. in cau. 12. † Prima est q̄ litiget p̄ p̄curatorē nā
licet ipse cōdēnetur, & eius p̄curator p̄curatorio noīe,
p̄ut dicit tex. i. l. i. C. de sen. & interl. om. iu. attamē isto
in casu nec principalis uel p̄curator efficitur infamis. l.
furti. §. qui alieno. & ibi Glo. & doct. ff. de iis qui not.
infa. † Alia ē datur, uidelicet q̄ reus antequam lis con-
testetur soluat uel ante condemnationem, qđ uerum
est qñ sumus in casu, q̄ quis nō efficeretur infamis ex
solo crimine, sed secuta cōdēnatione, quo casu soluen-
do ante litē cōtestatā, uel ante cōdēnationem ab infa-
mia liberatur, & ita a quāpluribus, ut uidi in hac nra ci-
uitate Pad. x. obseruatum fuit, T q̄ antequam senten-
tia

- ria publice: ut in arēgo, solvunt, & sic nō publicatur, & infamiam euitant. secus esset si ex solo crimine, quia
- 5 qñ de eo constat, oritur infamia, † quo in casu si reus solueret ante litē contestatā, uel ante sententiā, vř confiteri crimen. l. ad solutionem. C. de re iud. cum aliis adductis ibi per Cepol. † Item etiā ab infamia liberatur quis, si alius sine mandato solueret condemnationem. c. testimoniū. extra de test. & Ang. in l. nō pōt. ff. de fur.

CAUTELA IIII.

Cautela ad euadendum reum a tortura.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus torquetur existentibus contra eum iudiciis legitimis.
- 2 Confessio qualificata, reum liberat a tortura.
- 3 Exculpacio offensi, tollit iudicia imputari, etiam ad torturam.
- 4 Index cui de delicto & mortuo non constat, procedere non potest.

1 INDICIIS † legitimis contra reum existentibus, tunc ipse torqueri pōt to. titu. ff. & C. de q. † Vt euadat torturam reus cautela est. nā confiteri debet hominem occidisse, subiungendo q̄ illud fecit ad necessariam defensionem. nam licet reus defensionem non probauerit, attamen torquendus non est, ut post multa hinc inde adducta tenet Tho. Ferrar. in cautela v. rationibus, ut ibi per eum. & de ueritate istius cautelæ uideas ea

3 quæ dixi supra in iii. par. defensionis. † Imputatus p̄ curet habere exculpationem ab offenso, propter quam exculpationem tolluntur iudicia etiam ad torturam. ita lo. de Arno. in caute. iii. & dixi supra in primo par. defensionis in fin. in uer. mortui exculpacio. Alia etiā ostendet habere locum in casu suo, de quibus dixi su-

Practica criminalis

4 pra in d.i.par.defensi. † Dicat etiam imputatus, q̄ non constat de corpore mortuo. Nam iudici debet constare de delicto & mortuo, antequam procedat, ut dixi in prin. practicæ.

C A V T E L A V.

Cautela ad liberandum confitentem delictum extra iudicialiter.

S I V M M A R I V N.

- 1 Confessus delictum extraiudicialiter, habet contra se indicium ad torturam.
- 2 Confessio extraiudicialis, ante ceptum iudicium renocata, ad torturam non nocet.

1 CONFITENS † delictum extraiudicialiter, habet contra se indicium ad torturam. ita Bar. in l. capite quinto. ff. de adulter. cum uulgaribus. † Quod autem confitens torturam euitet, cautela est, q̄ antequam ad torturam ponatur, reuocet ipsam confessionem. quia tunc propter talem confessionem non potest torqueri etiam non docto de aliquo errore ita Bal in l. unica. in ult. col. uers. item dicit Inn. C. de confess. & ultimo loco Ias. in l. m̄ribus. in 2. col. uers. secundo singulariter limita. ff. de iur. om. iud. dicens q̄ istud dictum notandum est in practica, & hoc modo poteris euadere amicam a tortura & hanc cautelam dat Tho. Ferra. caute. xxvi. & lo. de Arno. cau. 19. de ueritate istius cautela uideas ea quæ dixi. in l. fina. ff. de quæstio. in uersic. confessio. nu. 209.

C A V T E L A VI.

Cautela ad restituendum minorem in delictis.

S V M M A.

S V M M A R I V M.

- 1 Restitutio in delictis non conceditur.
- 2 Mulier habet beneficium restitutionis aduersus eius negationem.

1 I N † delictis non conceditur restitutio. l. auxilium.
 2 §. in delicti. ff. de minori. & l. i. C. si aduers. delict. † Minor si negauerit propter quam negationem pœna crescat, uel amisisset beneficium confessionis, & condemnatus fuerit. nam licet contra sententiam nō possit petere se restitui. attamen aduersus negationem se restitui postulet, & beneficium confessionis habebit. l. si ex causa. §. nunc uidentum. ff. de minorib. & ita dicit Io. Duran. in can. lix.

C A U T E L A VII.

Cautela ad excusandum mandantem & mandatarium a delicto.

S V M M A R I V M.

- 1 Mandans tenetur de homicidio secuto.
- 2 Mandans de homicidio non tenetur si mandatum reuocauit, & mandatario notificauit.
- 3 Mandatarius dicens commisisse ex se delictum, mandantem excusat.
- 4 Iussu domini hominem interficiens, damnatur in metallum uel morti ciuili traditur.
- 5 Homicidium mandato tyranni committens, non punitur.
- 6 Interficiens hominem mandato domini, sibi mortem minantis, excusatur.

1 MANDANS † aliquem occidi uel uulnerari nendum occidens, uel uulnerans, sed & ipse mandans punitur.

Practica criminalis

- nitur l. non ideo minus. C. de accus. Bart & alii in l. nō
2 solum. §. si mandato. ff. de iniur. † Mādans ut liberetur
cautela est, quod mandatum reuocet expresse, & noti-
ficet illi qui debebat committere delictum. ita Doct. in
c. ad audientiam, de homi. & Cepol. in caute. col. v. quæ
3 est ultima. † Datur etiam alia, ut mandatarius dicat
commisisse delictum ex se, non exequendo mādatum,
dummodo constet de causa, propter quam ex se motus
fuit, ut puta ex inimicitia, uel quid aliud simile, præ-
sumitur contra mandantem. ita Cepol. in caute. xxxix.
4 † Dantur etiam cautelæ ex quibus mandatarius & ip-
se excusatur a pœna, saltem ordinaria. prout est si pro-
bat quod ex mandato domini hominem interfecit,
quo casu damnatur in metallum, & morti ciuili tradi-
tur. l. seruus. C. ad legem Iuli. de vi. & facit l. Gracchus.
5 C. de adult. † Idem etiam si mandato tyranni homici-
dium quis commisit. ita Barto. & Salyce. in d. l. seruus.
6 † Item etiam probet, quod minata fuit sibi mors a do-
mino suo, nisi talem interfecerit, quo casu in totum
excusatur, ex quo fecit pro conseruatione uitæ suæ,
prout dixi supra in uer. iuris permissione.

CAUTE LA VIII.

Cautela ad excusandum blasphemantem à pœna.

S V M M A R I V M.

- 1 Blasphematis pœna quæ erat, & quæ nunc est.
- 2 Absolutus de blasphemia a summo Pontifice mitius est puniendus.
- 3 Reus habens pacem ab offenso mitius punitur.
- 4 Probanti se nunquam in blasphemiam incurrisse, pœna mino-
rari debet.
- 5 Binus vel triuus actus blasphemandi, consuetudinem non in-
ducit.

BLAS.

- 1 **BLASPHEMANS** Deum † de iure communi decapitabatur, ut in authe. ut non luxu. contra natu. per tot. & dicit Ang. in practi. in uerbo contumeliosa & iniuriosa. hodie autem talis pœna per statuta ciuitatum diminuta est, & diuersimode imponitur. † Accusatus de blasphemia ut pœnam euitet, cautela est, ut obtineat absolutionem a summo Pontifice, ex eo quia sumus Pontifex potest facere pacem de blasphemia Dei, licet episcopus hoc non possit. ita Bald. in l. iusiurandi. ff. de iureiuran. & in l. accusationem. in pen. colum. C. qui accus. non poss. & in l. prima, in secundo notab. C. de rapt. uirg. † Pace igitur sic habita dubium non est quod minori pœna punitur, ex quo communiter per ciuitates statuta sunt, ut pro criminibus, de quibus pacem reus ab offenso habuerit, mitius puniatur. & hanc cautelam dat Ioan. de Arno. in caute. lvi.
- 5 † Alia etiam datur, ut probet se nunquam incurrisse in blasphemiam, & quod non est solitus blasphemare, quo casu pœna minueretur arbitrio iudicis. ita Docto.
- 5 in l. ii. C. de reb. cred. † Et dicunt ibi, q̄ binus uel trinus actus, hoc casu non induceret consuetudinem. & hanc caut. dat idem Io. de Arno. in caut. 33.

CAUTELA IX.

Cautela ad liberandū priuatū a pœna priuati carceris.

S V M M A R I V M.

- 1 *Priuati carceris crimen committens, afficiendus ultimo supplicio.*
- 2 *Detinens propria auctoritate, quem credebat esse bannitum, non punitur. quo casu statur eius iuramento. & nm. 3.*

- 1 **PRIVATVS** † aliquē propria auctoritate detinens, punitur. l. vnica. C. de pri. carcer. † Cautela est, ut si quis

Practica criminalis

si quis aliquem detinuerit, ut dicat quod crederet eum esse bannitum. quo casu si licebat ei eum interficere, poterat et eum licite detinere, secundum Bald. in d. l. unica. C. de priuat. carceri. † Et statur iuramento suo, quod crediderit illum fuisse bannitum, ut est Glo. in l. i. in uers. non occidendi a. C. de sica & ita dicit lo. de Arno. in caut. 29.

CAUTELA X.

Cautela ad differendum iudicium criminale, quando quis est ad carceres proclamatus.

SUMMARIUM.

- 1 *Imputatus contra quem criminaliter proceditur, carceratus ab alio iudice, ex aliqua causa potest per procuratorem respondere.*
- 2 *Imputato facto legato vel ambasciatore, iudicium differtur.*
- 3 *Absentia homicidae, quando ei proffit.*

VOLENS aliqua sua occasione differre iudicium criminale, licet ad carceres fuerit proclamatus, istis cautelis uti potest. † Imputatus faciat se carcerari in alio castro, quia tunc admitteretur procurator ad allegandum causas absentiae, & ad differendum iudicium. nec vera est ista cautela. & modo prout ponit Hippoly. in pract. in §. sequitur. nu. 31. dum dicit quod isto in casu admittitur procurator ad eius defensionem, per doctri. Ange. in l. eos. §. super iis. C. de appella. quia Ange. non dicit illud ad quod allegatur per Hippoly. quia dictum Ange. tunc procedit, quando esset carceratus in custodia illius iudicis, qui inquit super delicto, uel esset executurus sententiam. & ita loquitur. l. eos. §. super iis. & tunc daretur procurator. † Alia datur per Imol. in l. i. ff. de pub. iud. uidelicet, ut imputatus fiat legatus uel ambasciator. † Soci. in c. ueniens, de accus. dat aliam, quod statim se abentet, & eat in longinquas partes, puta in Galliam. Sed certe istud non uerum quia ista absen-

absentia fit culpa sua, & ideo non debet ei prodesse, ut not. Bart. in l. 2. §. i. ff. si quis caut. non obtempe. Sed saluando cautelam Socin. distingue ut per Tho. Ferr. in caute. xviii. aut delictum, propter quod se absentauit, erat delictum occultum, uel homicidium de nocte. & erant multi menses, nec de eo erat diffamatus, unde si decessit, possibile est quod decessit iusta de causa, & ita procedat dicta cantela & dictum Soci. secus si fuit homicidium publice commissum, quia tunc non procedit dicta cautela, rationibus, ut ibi per eum.

CAUTE LA XI.

Cautela pro examinandis testibus ad rei fauorem sine eius præsentatione ad carceres.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex testes recipit ad perquirendam innocentiam rei, & veritate cognita eum absoluit. §. nu. 2.

TESTES ad ostendendum innocentiam rei, non admittuntur, nisi reus se carceribus præsentaret, hac l. nostra, & dixi supra in eius declaratione. † Quod testes admittantur. cautela est, & ita practicatur, & praticari potest, quod pars uolens fauere reo, det testes secrete iudici examinandos super innocentia rei, & cognita ueritate iudex poterit eum absolvere. & istam
2 cautel. dat Cepol. in caute. vi. † Est & alia ut quærat pax ab interfectore cum propinquis occisi, & omninò fiat si potest. postea ea facta, tu quis uis defedere absentem, fac ut propinqui occisi dicant se uelle accusare absentem interfectorem, & proponant accusationem, & postea fac ut ipsi etiam producant eos testes quod uis examinari super innocentia, & illi testes recipientur a iudice, & deponant super innocentia accusati, & iudex postea cognita ueritate poterit absentem absolvere, & ita solet aliquando praticari.

CAUTE LA XII.

Cautela ad euitandam iniuriarum actionem ex uerbis iniuriosis alicui dictis.

Practica criminalis

S V M M A R I V M.

1 Verba iniuriosa alicui dicens ex uerbis iniuriosis tenetur.
quia iniuria tripliciter fit, uerbo, re, & libello.

2 DICENS † alicui uerba iniuriosa tenetur actione iniuriarū, quia iniuria fit tripliciter, uerbo, re, & libello. l. i. §. iniuriā. iuncta. l. lex Cornelia. §. si quis liberum. ff. de iniur. & §. iniuria. instit. eo. Pro euitanda ista actione cautela est ut antequam recedas a loco ubi iniuriosa uerba dixisti, dicas ea, uerba nō esse, & quod calore iracundiæ ita dixisti, quo fit, ut per talem reuocationē cessat ipsa actio iniuriarū. ita Tho. Ferr. cau. 39.

C A V T E L A XIII.

Cautela ad impediendum inquisitionem.

S V M M A R I V M.

1 Iudex in criminalibus per inquisitionem procedere potest.

2 Offenso accusante inquisitio.

3 I V D E X † in causa criminali pōt procedere p inquisitionem. c. qualiter & qñ. el. 2. de accus. l. 2. §. si publico & ibi Bar. ff. de adul. † Ad impediendū inquisitionē cautela est nam semper iudex a nōq̄ deueniat ad inquisitionem, debet premonere offensum an uelit accusare uel non quo casu si uult accusare, cessat inquisitio. ita Alexan. in appostill. ad Bart. in d. l. 2. si pub. ideo medio amicorum facit offensus te accuset.

C A V T E L A XIIII.

Cautela ad euadendum infamiam, quod semel malus semper præsumitur malus.

S V M M A R I V M.

1 Semel malus semper præsumitur malus in eodem gñe mali.

2 Qualitas semel inesse posita, durare præsumitur.

3 Vitæ mutatio de malo in bonum de facili non præsumitur.

4 S T A T communis regula, quæ est † q̄ semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali. regula. semel malus, de reg. iur. in vi. cum concordantibus. unde si quis fuit alias malæ uitæ, talis etiam præsumitur.

† quia qualitas semel inesse posita præsumitur durare.

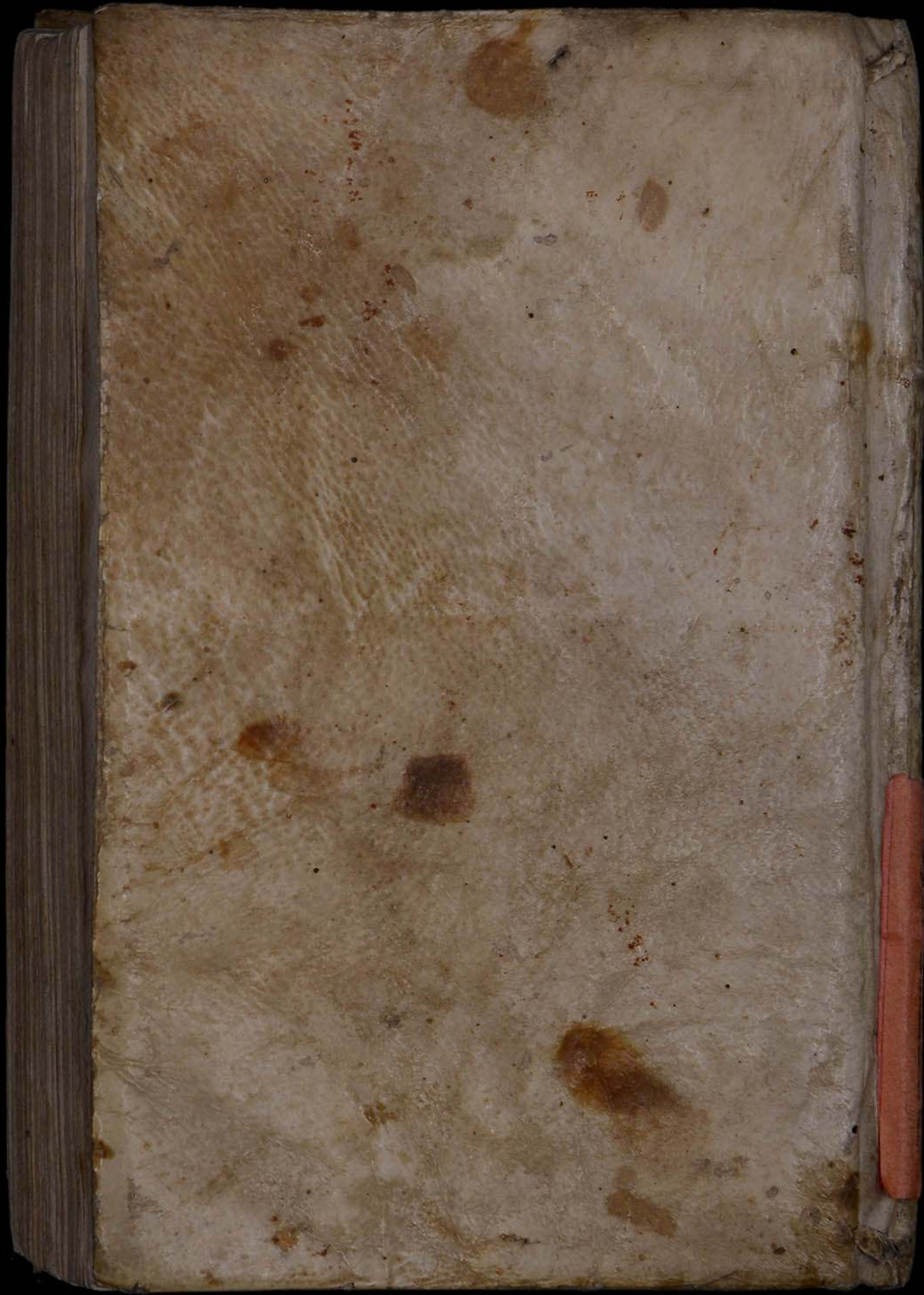
rare.

3 rare. ut in l. non omnes. § à barbaris. ff. de re mili. cum
similib. Ad euadendum tamen talem infamiam uel si
mitem si fuerit opposita cautela, est, ut probet quod p
triennium uel a tribus annis citra fuit bonæ conuersa-
tionis & bonæ uitæ, quo casu præsumitur purgatus &
emendatus, † licet de facili non præsumatur mutatio
uitæ de malo in bonum. ita Ang. per illū tex. in auth.
de monach. §. hoc autem uobis quem refert & sequitur
Ant. Corse. in singu. suis, in uer. præsumpt. el primo.

F I N I S.

~~Handwritten scribble~~

Angela in act. 4. Form.
m. 1. nov. 1668

Practica
Criminalis

UNIVER. DI PADOVA
Ist. di Diritto Romano
Storia del Diritto
Diritto Ecclesiastico

27

D

2

